

วารสารบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์

JOURNAL OF GRADUATE STUDIES
VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 16 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2565 ISSN : 1905-9647

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Graduate School Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal Patronage

<http://grad.vru.ac.th>

วารสารบัณฑิตศึกษา

Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University

ปีที่ 16 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2565 Vol. 16 No. 3 September – December 2022 ISSN : 1905-9647

เจ้าของ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของคณาจารย์ และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย รวมถึงผู้สนใจทั่วไป
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล ประสบการณ์ และผลงานวิจัยของบุคลากรในสถาบันการศึกษา

นโยบาย

1. บทความที่นำเสนอเพื่อขอตีพิมพ์ต้องเป็นบทความวิจัย หรือบทความวิชาการ ซึ่งอาจเขียนได้ทั้งภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ
2. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องเขียนตามรูปแบบที่วารสารกำหนดเท่านั้น
3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านกระบวนการพิจารณาถ้อยแถลงโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องก่อน และต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น ๆ หากตรวจสอบพบว่ามีการจัดพิมพ์ซ้ำซ้อนถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์แต่เพียงผู้เดียว
4. บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ทุกบทความต้องผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องจากภายในและ/หรือภายนอกมหาวิทยาลัย ไม่น้อยกว่า 2 ท่านต่อหนึ่งบทความ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double-blinded Review) และผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาจะไม่อยู่ในสังกัดเดียวกันกับผู้นิพนธ์

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ (วารสารราย 4 เดือน)

- มกราคม-เมษายน
- พฤษภาคม-สิงหาคม
- กันยายน-ธันวาคม

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Journal of Graduate Studies Valaya Alongkron Rajabhat University

คณะที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ ทรายแก้ว
รองศาสตราจารย์ศศิรินทร์ เศรษฐวัฒน์บดี
รองศาสตราจารย์ ดร.กัณฑ์ทัย คลังพหล

อธิการบดี
รองอธิการบดี
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตฤษา สลิ่งศ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ ดร.บุญเรียง ขจรศิลป์
ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์
รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย เลหาวิเชียร
รองศาสตราจารย์ ดร.อิสระ สุวรรณมล
รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ เกษุรานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุพินันท์ พรหมสุวรรณ
รองศาสตราจารย์ ดร.ศจีมาจ ญ วิเชียร
รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนะศึก นิชานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรฉนิภะ ศิริไวยาร

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยบูรพา
ข้าราชการบำนาญ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา)
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้ประสานงานและเผยแพร่

นางสาวธิดา โยธากุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ติดต่อกองบรรณาธิการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
เลขที่ 1 หมู่ที่ 20 กิโลเมตรที่ 48 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 13180
โทรศัพท์/โทรสาร 02-529-1638, 02-529-4046
E-mail: journal-g@hotmail.com และ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JournalGradVRU>

พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ที่ 20 กิโลเมตรที่ 48 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 13180

บทบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ 16 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม 2565 นี้ ได้รวบรวมบทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ และบทความวิชาการ เพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการของคณาจารย์ บัณฑิตศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง

เนื้อหาสาระในวารสารฉบับนี้มีจำนวน 19 เรื่อง ประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 16 เรื่อง และบทความวิชาการ จำนวน 3 เรื่อง โดยทุกบทความได้ผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิประจำฉบับเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการสำหรับนักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ และนักศึกษา

กองบรรณาธิการ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers)
ประจำปีวารสารปีที่ 16 ฉบับที่ 3

รองศาสตราจารย์ ดร.กตัญญู	แก้วหานาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์	จินดานุรักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ปาจรีย์	ผลประเสริฐ
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุทธ	ไถยวรรณ
รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์	รัตนเพียรธัมมะ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธินันท์	พรหมสุวรรณ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณมา	จ้อยทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรกนก	นิลคำ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา	สว่างคง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิริติ	คุสานนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรวรรณ	ลัญจวรรณะกร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณชญาภัส	เคาท์แทน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดริณภพ	เพียรจัด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนธร	วชิรขจร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนาวุฒิ	วงศ์อนันต์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรธนิษฐ์	ศิริโวหาร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผกามาศ	จิรานุกัทร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิญญาพัชญ์	นาคภิบาล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตา	ตุลย์เมธาการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวีวรรณ	วรรณวิไชย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนีวรรณ	ตั้งภักดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไวยวุฒิ	วุฒิอรรดสาร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาร	ใจตรง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชัญ	ยุติธรรม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธนาวุฒิ	วงศ์อนันต์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุดม	งามเมืองสกุล
ดร.ชุตีวัฒน์	สุวัทธิพงษ์
ดร.ประพรธน์	พละชีวะ
ดร.ปัทมาวรรณ	จินดารักษ์
ดร.พรพิมล	รอดเคราะห์
ดร.มนสิชา	อนุกุล
ดร.รักษ์สินี	อัศวะเมฆ

ดร.ศศิธร
ดร.สุชาดา

ยูวโกศล
รัตนพิบูลย์

สารบัญ

	หน้า
บรรณาธิการ.....	ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	ค
สารบัญ.....	จ
แนวทางพัฒนาสื่อ เนื้อหาและช่องทางการตลาดของขนมลา จังหวัดนครศรีธรรมราช กรกฎ จำเนียร เมธาวิ จำเนียร ศศิพัชร บุญขวัญ ปัญจพร เกื้อนุ้ย ปาริฉัตร ศรีหะรัญ ทองพูล มุขรักษ์ และธัชชา สามพิมพ์.....	1
การศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโบงวิถีชีวิตของชาวมอแกนเพื่อสร้างสรรค์ผลงาน ผ่านมิติการแสดง กัญชพร ต้นทอง.....	11
ผลการใช้ระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้ อิเล็กทรอนิกส์ เกดิษฐ์ จันทร์ขจร ณิชฐ ลิทธิกร องอาจ นัยพัฒน์ ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ เรืองเดช ศิริกิจ สุรเชษฐ์ มีฤทธิ์ และพุดศักดิ์ แนวทอง.....	31
แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล เจษฎา ความคุ่นเคย และชวลีย์ ณ ถลาง.....	47
การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนากาเวผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ชนิกานต์ เอี่ยมละออ ชัยณรงค์ สุวรรณสาร และธนีนาฏ ณ สุนทร.....	62
การส่งเสริมการทำตลาดดิจิทัลของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อรองรับระเบียบ เศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) ฉานนท์ ปิ่นเสมอ และทิชากร เกษรบัว.....	75
แนวทางการยกระดับศักยภาพทางการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลาง เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยว ชาวมุสลิมสัญชาติไทย ฐิติมา พูลเพชร และระชานนท์ ทวีผล.....	89
ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานในภาวะโรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 ถวัลย์ รุยาพร ตรีเนตร สาระพงษ์ และวรายุทธ พูลสุข.....	105
การจัดการถนนคนเดินภาคองต่า จังหวัดลำปาง: มุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทย นภาพรรณ เนตรประดิษฐ์.....	123
แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา ประพันธ์พงษ์ ชินพงษ์ และชวลีย์ ณ ถลาง.....	143
การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานสำหรับจัดการเรียนการสอนประเภทวิชา อุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พัชรินทร์ เฉลยไกร อัครรัตน์ พูลกระจ่าง และรินรติ พรามณี.....	161
สภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด พิมลศักดิ์ นิลผาย วชิรินทร์ สุทธิศัย และรัชนิดา ไสยรส.....	169
ปัจจัยการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของพนักงาน เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี วิกรม ปิติสุข สุรมน จันทร์เจริญ และวรเดช จันทรร.....	182

การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นศึกษา โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	
วุฒิชัย เทียมยศ และอนันต์ ปันอินทร์.....	195
การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญาร่วมกับ กระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์เพื่อเสริมสร้างการรู้ทางทักษะและการสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาศิลปศึกษา	
ศิริเพ็ญ ภู่มหิทยโณ ปราวิณยา สุวรรณรัฐโชติ และเกษมรัสมิ์ วิจิตรกุลเกษม.....	212
การพัฒนาประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ	
สุรินทร์ ชาวศรีทอง สุรমন จันท์เจริญ และพิพัฒน์ นนทนาธรณ์.....	231
ความลวงในสื่อสังคมออนไลน์	
ชนินทร์ ฟู่มบัณฑิต และกมลชนก ยวดยง.....	244
การเรียนรู้แบบเสมือนจริงบนพื้นฐานเครื่องมือการพัฒนาแบบ 70:20:10 เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของบุคลากรองค์การตลาดข้ามชาติ	
นฤปดี วรรณาคม อภิรดี สราญรมย์ และณัฐภักษ์ จุ้ยเจริญ.....	258
ความฉลาดทางสังคม: คุณลักษณะสำคัญของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	
สุทธิพร แทนทอง.....	270
ภาคผนวก	285
แบบฟอร์มขอส่งบทความเพื่อพิจารณาลงวารสาร.....	287
รายละเอียดการเตรียมบทความ.....	289
รูปแบบการเขียนผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษา.....	303
จริยธรรมในการตีพิมพ์.....	305
ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารบัณฑิตศึกษา.....	307

แนวทางพัฒนาสื่อ เนื้อหาและช่องทางการตลาดของขนมลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

GUIDELINES FOR DEVELOPING MEDIA, CONTENT AND MARKETING CHANNEL OF KHANOM LA, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

กรกฎ จำเนียร¹ เมธาวี จำเนียร² ศศิพัชร บุญขวัญ³ ปัญจพร เกื้อนุ้ย⁴
ปาริฉัตร ศรีหะริณ⁵ ทองพูล มุขรักษ์⁶ และธัชชา สามพิมพ์⁷

Korrakot Chamnian¹ Methawee Chamnian² Sasipat Boonkwan³ Panjaporn Kuenui⁴
Parichat Sriharan⁵ Thongphun Mukharak⁶ and Tatcha Sampim⁷

^{1,2,3,4,5} คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

⁶ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

⁷ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

^{1,2,3,4,5} Faculty of Management Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

⁶ Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

⁷ Faculty of Science and Technology, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

E-Mail: ton4230010@gmail.com

Received:	December 31, 2020
Revised:	May 22, 2021
Accepted:	June 2, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจรูปแบบสื่อ เนื้อหาและช่องทางการตลาดของขนมลาลาจังหวัดนครศรีธรรมราช และเพื่อหาแนวทางพัฒนาสื่อ เนื้อหาและช่องทางการตลาดของขนมลาลาจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัด ผู้ประกอบการขนมลาและผู้บริโภค จำนวน 10 คน จากนั้นวิเคราะห์เนื้อหา สังเคราะห์สรุปเป็นชุดข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาสื่อ เนื้อหา และช่องทางการตลาดขนมลาลาดังกล่าว

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบสื่อ เนื้อหาและช่องทางการตลาดเดิมของขนมลาลาจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ การจำหน่ายผ่านสื่อบุคคล หน้าร้าน เพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรมบุญสารทเดือนสิบของชาวดำ โดยเฉพาะใช้ในการแห่รับ โดยขนมลาลาที่ขึ้นชื่อของจังหวัดนครศรีธรรมราชอยู่ที่หมู่บ้านหอยรอก ตำบลหูล่อง อำเภอปากพนัง สำหรับรูปแบบสื่อ เนื้อหา และช่องทางการตลาดแบบใหม่ในปัจจุบัน ขนมลาลาได้รับการยกระดับโดยนำไปแปรรูปในลักษณะต่าง ๆ และสื่อสารในเชิงการท่องเที่ยว การนำเสนอผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และสื่อสารผ่านบรรจุภัณฑ์ รวมถึงการใช้สื่ออื่น ๆ ที่หลากหลาย สำหรับแนวทางพัฒนาสื่อและช่องทางการตลาดของขนมลาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ รูปแบบสื่อและช่องทางการตลาดควรดำเนินการโดยเน้นช่องทางออนไลน์ และสื่อบุคคล ซึ่งได้แก่ผู้ประกอบการขนมลา เนื้อหาควรเลือกเน้นนำเสนอในประเด็นที่ผู้บริโภคสนใจ ชุมชนหรือผู้ประกอบการขนมลามีส่วนร่วมในการนำเสนอ โดยชี้ให้เห็นความสำคัญของขนมลา อัตลักษณ์ขนมลาลา

คำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคปัจจุบัน เช่น ความอร่อย คุณค่าอาหาร วัตถุดิบที่เป็นธรรมชาติ เป็นต้น และเน้นการนำเสนอแบรนด์และบรรจุภัณฑ์ส่งเสริมการขาย

คำสำคัญ

สื่อ เนื้อหา ช่องทางการตลาด ขนมลา

ABSTRACT

This research was to explore media, content and marketing channel of Khanom La of Nakhon Si Thammarat Province and to find approaches to develop media, content and marketing channel. In-depth interview was used with key informants who consist of provincial sectors, entrepreneurs and consumers in the amount of 10 people. After that the researchers analyzed the content, synthesized and summarized as approaches to develop media, content and marketing channel of Khanom La of Nakhon Si Thammarat Province.

The results of the research revealed that media, content and marketing channel were sales through personal media and at the shop for making the merit in the festival of the Tenth Lunar Month (Boon Sat Duan Sib) of southern people; especially, in “ Mrub procession” . The famous Khanom La in Nakhon Si Thammarat Province was Hoi Rak Village, Hu Long Sub-district, Pak Phanang District. For today's new media, content and marketing channel, Khanom La had been upgraded by processing them in different ways and communicating in tourism. It was presented through social media and communicated through packaging including the use of various other media. For approaches to develop media and marketing channel of Kanom La, Nakhon Si Thammarat Province was that media and marketing channel should be operated with online and personal media, namely Kanom La entrepreneurs played important role in develop media and marketing channel. Content should be interested by consumers. Kanom La entrepreneurs or community should take part in the presentation by pointing out the importance and identity of Kanom La, realizing consumers' need such as deliciousness, value of food, natural material, etc. and focusing on brand presentation and promotional packaging.

Keywords

Media, Content, Marketing Channel, Khanom La

ความสำคัญของปัญหา

“ขนมลา” ขนมเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงภูมิปัญญาแห่งความกตัญญูและระลึกถึงบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วของคนใต้ ใช้แทนเครื่องนุ่งห่มของบรรพบุรุษ ส่วนผสมของขนมทำมาจากแป้งข้าวเจ้า

เป็นขนมสำคัญหนึ่งในห้าชนิดที่ใช้สำหรับจัดหมอบ เพื่อนำไปถวายพระสงฆ์ในงานประเพณีบุญสารทเดือนสิบ ซึ่งเป็นงานบุญประเพณีที่สำคัญของจังหวัดในภาคใต้ ชาวใต้สืบทอดกันมานานตั้งแต่บรรพบุรุษ เป็นงานประเพณีที่ก่อให้เกิดการชุมนุมเครือญาติในแต่ละปี (Tourism Authority of Thailand, 2012) ในช่วงประเพณีนี้ ขนมลาจะถูกจำหน่ายจำนวนมากพร้อม ๆ กัน อย่างไรก็ตาม ขนมลาซึ่งผูกติดอยู่กับพิธีกรรมบุญสารทเดือนสิบ และในปัจจุบันแหล่งผลิตขนมลาลดน้อยลงไป หลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความกังวลว่าภูมิปัญญาการทำขนมลางจะสูญหายไป เพราะขนมลาเป็นที่นิยมบริโภคกันในกลุ่มวัยกลางคนและผู้สูงอายุเท่านั้น เป็นเพียงแค่ขนมช่วงเทศกาลและของฝากจากการท่องเที่ยว ยังไม่ได้รับความนิยมให้เป็นขนมที่รับประทานได้ตลอดปี รวมถึงยังไม่ได้รับความนิยมจากคนรุ่นใหม่ แม้ว่าผู้ประกอบการจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณ์ของขนมลางจูงใจคนรุ่นใหม่ให้สนใจมากขึ้น เพื่อสร้างรายได้เพิ่มจากการจำหน่ายขนมลา

ภาพที่ 1 ขนมลารูปแบบต่าง ๆ
ที่มา: Author (2021)

พื้นที่ที่มีการทำขนมลาและมีชื่อเสียงจากอดีตถึงปัจจุบันมากที่สุด คือ จังหวัดนครศรีธรรมราชที่สืบทอดภูมิปัญญาการทำขนมลา แหล่งที่มีชื่อเสียง รสชาติดี อร่อยที่สุด คือ ขนมลาจากอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ถือเป็น “หมู่บ้านขนมลา” ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 2 ตำบลหูล่อง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นแหล่งที่ทำขนมลาขนาดใหญ่ โดยมีครัวเรือนทำกันหลายครัวเรือนและมีการทำกันเกือบตลอดปี (Sornprasit, 2011)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีความพยายามสื่อสารให้ขนมลาผ่านสื่อต่าง ๆ รวมถึงสื่อใหม่ เพื่อสืบทอดภูมิปัญญานี้ให้คงอยู่ แต่มีเพียงแค่ขั้นตอนการทำที่ถูกนำเสนอซ้ำแล้วซ้ำเล่า และการผลิตสื่อไม่ได้เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่สืบทอดการทำขนมลา ที่ช่วยคิดช่วยทำเพื่อค้นหามุมในการเล่าเรื่องใหม่ ๆ ช่วยส่งเสริมภูมิปัญญาการทำขนมลาให้สืบทอดต่อไปผ่านสื่อใหม่ เช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม เป็นต้น เพื่อให้เกิดมิติใหม่ในการรับชมเนื้อหาขนมลาของผู้บริโภคทุกเพศ ทุกวัย

นอกจากสื่อและเนื้อหาที่มีผลต่อการรับรู้และสนใจขนมลาของผู้บริโภคแล้ว “ช่องทางการตลาด” ก็นับว่ามีความสำคัญในเชิงการตลาด การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ขนมลา ซึ่งเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป วิธีการซื้อของผู้บริโภคเปลี่ยนไป ช่องทางการตลาดของขนมลาก็ควรมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับยุคสมัยและผู้บริโภคด้วยเช่นเดียวกัน

ดังนั้น จากการทบทวนวรรณกรรมและลงพื้นที่สำรวจปัญหาในกลุ่มผู้ประกอบการขนมลาในจังหวัดนครศรีธรรมราช และการสังเกตการณ์ในเบื้องต้นพบว่า ปัญหาการจำหน่ายขนมลา สามารถจำหน่ายได้มากในช่วงเทศกาลบุญสารทเดือนสิบเท่านั้น การซื้อส่วนใหญ่เป็นการซื้อเพื่อเป็นของฝากและกลุ่มวัยที่ซื้อเป็นเพียงกลุ่มวัยกลางคนและผู้สูงอายุ รวมถึงสื่อที่นำเสนอขนมลามีลักษณะเนื้อหาแบบเดิม ๆ ไม่น่าสนใจ และขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนผู้ประกอบการขนมลา คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าควรมีการพัฒนาสื่อ เนื้อหา และช่องทางการตลาดของขนมลาจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้สามารถสร้างการรับรู้และที่น่าสนใจของผู้บริโภคและนักท่องเที่ยวทุกเพศ ทุกวัย เพื่อส่งเสริมการตลาดและสืบสานภูมิปัญญาการทำขนมลาให้ดำรงอยู่ต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. รูปแบบสื่อ เนื้อหา และช่องทางการตลาดของขนมลาจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นอย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาสื่อ เนื้อหาและช่องทางการตลาดของขนมลา จังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจรูปแบบสื่อ เนื้อหาและช่องทางการตลาดของขนมลาจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาสื่อ เนื้อหาและช่องทางการตลาดของขนมลาจังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

คณะผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงลึกหน่วยงานในระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมขนมลา 4 คน ผู้ประกอบการขนมลา 3 คน และผู้บริโภค 3 คน รวม 10 คน โดยเป็นการเลือกผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์โดยการเจาะจง โดยพิจารณาจากผู้รู้จัก คำนึงเคยกับขนมลา และมีส่วนส่งเสริมขนมลาในเชิงเศรษฐกิจและสังคมมาเป็นเวลาอย่างน้อย 10 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย

คณะผู้วิจัยจะใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสัมภาษณ์หน่วยงานในระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมขนมลา ผู้ประกอบการขนมลา และผู้บริโภค รวม 10 คน โดยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจะสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบสื่อ เนื้อหาและช่องทางการตลาดของขนมลาเดิม และรูปแบบสื่อ เนื้อหา และช่องทางการตลาดของขนมลาที่ต้องการ ทั้งนี้ เครื่องมื่อดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ในด้านการตลาด ด้านวัฒนธรรมและด้านสื่อมวลชน ในลักษณะการให้ความคิดเห็นต่อแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่คณะผู้วิจัยได้ออกแบบขึ้น จากนั้นคณะผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขก่อนนำไปเก็บรวบรวมผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา หรือ Content Analysis เพื่อพิจารณาความสอดคล้อง ความแตกต่างของข้อมูล การจัดหมวดหมู่ และสรุปเนื้อหา นำเสนอในลักษณะพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อแรก คณะผู้วิจัยขอแนะนำเสนอตามประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 รูปแบบสื่อ เนื้อหา และช่องทางการตลาดเดิมของขนมลาจังหวัดนครศรีธรรมราช
สถานการณ์ขนมลาในปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่า สถานการณ์ของขนมลาเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยเฉพาะเมื่อก่อนที่ทำกินกันในครอบครัว หรือขายได้เฉพาะบางช่วง แต่ขณะนี้มีการนำดัดแปลง สร้างรายได้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในหน้าเทศกาลบุญสารทเดือนสิบที่มีการทำจำหน่ายเพียงไม่กี่เดือน แต่สามารถสร้างรายได้แก่ครอบครัวได้ในปริมาณที่สูง แต่ละครอบครัวทำขนมลากันแทบไม่ทันกับความต้องการของผู้บริโภค ไม่ใช่เฉพาะการทำกินเฉพาะในครอบครัวเหมือนสมัยก่อน

ในขณะเดียวกัน ก็มีผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นคนในพื้นที่ อำเภอปากพนัง และผู้ประกอบการขนมลา เห็นว่า สถานการณ์ของขนมลาอยู่ในช่วงขาลง คือ ไม่มีคุณภาพ และคนมักไม่ค่อยซื้อรับประทาน มีเพียงแต่ซื้อฝากแก่กันเท่านั้น เช่น วัตถุดิบและส่วนผสมที่ไม่มีคุณภาพ ขนมลามีกลิ่นหืน เป็นต้น

ในประเด็นสถานการณ์ของขนมลาในปัจจุบัน จึงสรุปได้ว่าขนมลายังคงได้รับความนิยมจากผู้บริโภค โดยเฉพาะในช่วงบุญสารทเดือนสิบของชาวดำ และนอกเทศกาลได้นำมาแปรรูป สร้างรายได้ แต่คนในพื้นที่ อำเภอปากพนัง ซึ่งขึ้นชื่อเรื่องหมู่บ้านขนมลา หรือลาหอยรอก ตำบลหูล่อง อำเภอปากพนัง และผู้ประกอบการขนมลาบางคน กลับเห็นว่าขนมลาในปัจจุบันยังไม่มีคุณภาพ และคนยังไม่ซื้อรับประทาน แต่ละเน้นเป็นเพียงของซื้อฝาก

รูปแบบสื่อและเนื้อหาการนำเสนอสื่อขนมลาเดิม

ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสื่อมวลชนระดับจังหวัดเห็นว่า รูปแบบสื่อและเนื้อหาการนำเสนอของสื่อเกี่ยวกับขนมลาที่ผ่านมา เน้นการนำเสนอเชื่อมโยงกับบุญสารทเดือนสิบ การแห่หมรับ โดยมีขนมลาเป็นส่วนประกอบสำคัญในเทศกาลดังกล่าว

ผู้ให้ข้อมูลท่านอื่น เห็นว่า รูปแบบสื่อและเนื้อหาการนำเสนอของสื่อเกี่ยวกับขนมลาที่ผ่านมา นั้น มีการเปลี่ยนแปลงจากการสื่อสารด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ มาเป็นการสื่อสารเพื่อจำหน่ายสินค้า ผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ ที่หลากหลายและทันสมัย โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ อำเภอปากพนัง เห็นว่า ที่ผ่านมารูปแบบและเนื้อหาในการสื่อสารเรื่องขนมลาที่ตนรับผิดชอบ คือ การจัดกิจกรรมในพื้นที่ในช่วงเทศกาลเดือนสิบ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและส่งเสริมสินค้าท้องถิ่นและการท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางคน ยังไม่ทราบวิธีทำขนมแบบดั้งเดิม และอัตลักษณ์ของขนมลาที่มีชื่อเสียงอย่างที่บ้านหอยรอก ตำบลหูล่อง อำเภอปากพนัง

ดังนั้น จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จึงสรุปได้ว่า ที่ผ่านมามีรูปแบบสื่อและเนื้อหาในการนำเสนอเนื้อหาขนมลาเชื่อมโยงกับการเป็นขนมลาในพิธีกรรมบุญสารทเดือนสิบ ใช้ในการแห่หมรับ ซึ่งในปัจจุบันเปลี่ยนมาเพื่อการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ขนมลาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมเทศกาลบุญสารทเดือนสิบที่สื่อถึงขนมลาในสื่อกิจกรรมดังกล่าว อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์ยังพบว่า ยังมีผู้ให้ข้อมูลบางคน ไม่ทราบวิธีทำขนมลาแบบดั้งเดิม และอัตลักษณ์ของขนมลาที่มีชื่อเสียงของหมู่บ้านขนมลา บ้านหอยราก ตำบลหูล่อง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ช่องทางการตลาดเดิมของขนมลา

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า ช่องทางการตลาดเดิมของขนมลา คือ การขายที่บ้านผู้ประกอบการขนมลา หรือขายตามสถานที่ท่องเที่ยว ขายหน้าร้านเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเมื่อเทคโนโลยีเข้ามา ทำให้ช่องทางการตลาดเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะออนไลน์เพิ่มขึ้น

“ได้เห็นแบบลุงบ้านน้ำอาที่เขาทำกันตามบ้าน ก็จะได้ไปกินตอนนั้น เพราะว่าไปวางขายตามตลาดก็แค่ช่วงเดือน 10 ก็คือ 2-3 เดือน แล้วก็ไม่มีคนทำแล้ว” (Anonymous, 2020)

1.2 รูปแบบสื่อ เนื้อหาและช่องทางการตลาดใหม่ของขนมลาลำพูนนครศรีธรรมราช

ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสื่อและเนื้อหาขนมลาอย่างหลากหลาย แต่สื่อในปัจจุบันที่ควรใช้ในการนำเสนอขนมลาที่สุด คือ สื่อสังคมออนไลน์ เพราะด้วยความทันสมัย ความรวดเร็ว และการเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลที่สำคัญที่เข้าถึงผู้บริโภค แต่ผู้ให้ข้อมูลบางคนเสนอแนะว่า ควรใช้สื่อสังคมออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ เสริมซึ่งกันและกัน

“การสื่อสารการตลาดก็ต้องผ่านโซเชียล อาศัยคนปากต่อปากก็รู้จักอยู่แล้ว คนที่มาเขาถ่ายรูปสามทีก็รู้ว่าขายที่ไหน อย่างไร เหมือนโฆษณาไปในตัว เมื่อก่อน ของใครอร่อยคนก็บอกต่อ เดียวนี้เฟซบุ๊ก มันทันสมัยมากกว่า” (Anonymous, 2020)

นอกจากประเด็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ต้องให้ความสำคัญ ในประเด็นบรรจุภัณฑ์ก็มีความสำคัญต่อการนำเสนอขนมลาเช่นเดียวกัน ผู้ประกอบการจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สร้างมูลค่าและคุณค่าแก่ขนมลาอีกทางหนึ่ง

ผู้ให้ข้อมูลบางคนเสนอให้มีสื่อที่หลากหลาย ทั้งสื่อมวลชน และสื่อชุมชน ผสมผสานกัน เล่าในหลากหลายมุมมอง ได้แก่ สื่อพื้นบ้านร่วมสมัย งานเขียน บทกวี บทเพลงเพื่อชีวิตและเพลงลูกทุ่งที่ได้รับการสร้างสรรค์จากการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องขนมลา ถ่ายทอดโดยนักร้องพื้นบ้าน อย่างเอกชัย ศรีวิชัย

เนื้อหาที่ควรให้ความสำคัญ คือ การสื่อให้เห็นความสำคัญของขนมลาอย่างลึกซึ้ง โดยชุมชนมีส่วนร่วมในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลบางคน ให้ความสำคัญกับการสื่อสารขนมลาในรูปแบบใหม่นั้นคือ การค้นหาอัตลักษณ์ขนมลาจากวิถีวิถีวัฒนธรรมชาติ ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคสมัยใหม่

ดังนั้น รูปแบบสื่อและเนื้อหาการนำเสนอสื่อขนมลาใหม่ที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการพัฒนา คือ การนำเสนอผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และสื่อสารผ่านบรรจุภัณฑ์ รวมถึงการใช้สื่ออื่น ๆ ที่หลากหลาย ทั้งสื่อมวลชนและสื่อชุมชน เช่น สื่อพื้นบ้าน สื่อวรรณกรรม สื่อบทเพลงถ่ายทอดโดยนักร้องที่มีชื่อเสียง สำหรับเนื้อหา คือ ต้องการให้ชุมชนหรือผู้ประกอบการขนมลามีส่วนร่วมในการ

นำเสนอ โดยชี้ให้เห็นความสำคัญของขนมลา อัตลักษณ์ขนมลาจากวิถีชีวิตธรรมชาติ ซึ่งตรงกับความต้องการของผู้บริโภคปัจจุบัน

ความต้องการรูปแบบและเนื้อหาของช่องทางการตลาด

ช่องทางการตลาดในสมัยใหม่ในมุมมองของผู้ให้ข้อมูลคือ สื่อออนไลน์ และจำหน่ายไปทั่วประเทศ แต่ต้องระมัดระวังเรื่องมาตรฐานและคุณภาพสินค้าเมื่อส่งผ่านทางระบบขนส่ง

สำหรับเนื้อหาในการสื่อสารผ่านช่องทางการตลาดสมัยใหม่ ผู้ให้ข้อมูลเสนอว่า ควรสร้างความน่าสนใจของขนมลาเพิ่มขึ้น ผ่านเนื้อหาที่สร้างสรรค์ นำขนมลาไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะในเชิงการท่องเที่ยว

“โจทย์ใหม่ของเรา ขนมลาเป็นขนมในโรงแรมได้ไหม ขนมลาไปเป็นขนมพักเบรกได้ไหม ถ้าได้ มันจะไปไกลกว่า 3 ถูง 100 แล้ว” (Anonymous, 2020)

2. แนวทางพัฒนารูปแบบสื่อ เนื้อหาและช่องทางการตลาดของขนมลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

สำหรับวิธีการสื่อสารและช่องทางการตลาดสมัยใหม่ ผู้ให้ข้อมูลบางคนมองรูปแบบการสื่อสารและรูปแบบของช่องทางการตลาดเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งควรเน้นสื่อออนไลน์

ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลบางคน เห็นว่า ควรเปลี่ยนแปลงเนื้อหาในการสื่อสาร โดยการให้ข้อมูลผู้บริโภคมากขึ้น สื่อสารเรื่องราวขนมลาในมุมมองที่ผู้บริโภคสนใจ เช่น ความอร่อย คุณค่าอาหาร เป็นต้น

“ในมุมมองของผู้บริโภค สิ่งที่ตอบโจทย์มากที่สุด คือ รายละเอียดของสื่อที่ทำ มีอะไรบ้างเป็นส่วนผสม แคลอรี ใครรับรองว่าปลอดภัย เราต้องสื่อสารให้น่าเชื่อถือ ต้องบอกข้อมูลที่ผู้บริโภคอยากรู้ให้ครบถ้วน โดยที่เขาไม่สงสัยอะไรเลย” (Anonymous, 2020)

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลบางคน เสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงของตัวผลิตภัณฑ์ที่เน้นวัตถุดิบที่เป็นธรรมชาติ ให้เข้ากับวิถีชีวิตของผู้บริโภคที่เน้นการบริโภคผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ การนำเสนอแบรนด์และบรรจุภัณฑ์ส่งเสริมการขายเพิ่มขึ้นด้วย

ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งเห็นว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลยังมีความสำคัญต่อการสื่อสารและช่องทางการตลาดขนมลา

จากข้อมูลข้างต้น จึงสามารถสรุปแนวทางการพัฒนารูปแบบสื่อ เนื้อหาและช่องทางการตลาดของขนมลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ว่าควรประกอบด้วย

1. รูปแบบสื่อและช่องทางการตลาดควรดำเนินการโดยเน้นการสื่อสารกับผู้บริโภคและจำหน่ายขนมลาทางช่องทางออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ของกลุ่มและของตัวบุคคล และสื่อบุคคล ซึ่งได้แก่ ผู้ประกอบการขนมลา มีบทบาทสำคัญต่อการสื่อสาร การเล่าเรื่อง ให้ข้อมูลขนมลาแก่ผู้บริโภคและพัฒนาช่องทางการตลาดให้เชื่อมโยงกับผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย

2. เนื้อหาควรเลือกเน้นนำเสนอประเด็นที่ผู้บริโภคยุคปัจจุบันให้ความสนใจ เช่น ความอร่อยของขนมลา คุณค่าอาหารที่ได้จากขนมลา วัตถุดิบที่เป็นธรรมชาติที่นำมาใช้ขนมลา เป็นต้น ผู้ประกอบการควรนำเสนอเนื้อหาเหล่านี้ผ่านสื่อออนไลน์และสื่อบุคคล เพื่อดึงดูดใจให้ผู้บริโภคหันมาสนใจขนมลาซึ่งไม่ใช่ขนมสำคัญในช่วงเทศกาลบุญสารทเดือนสิบเท่านั้น

3. เน้นการนำเสนอแบรนด์และบรรจุภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการขายประกอบด้วย ปัจจุบันผู้บริโภคให้ความสนใจกับแบรนด์และบรรจุภัณฑ์มากขึ้น ทั้งที่อาจจะซื้อบริโภคเอง และซื้อเป็นของฝาก ของที่ระลึก แบรนด์และบรรจุภัณฑ์จะทำให้ขนมลามีความหมาย ความสำคัญ มีความน่าสนใจ และส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากการสำรวจความต้องการรูปแบบสื่อ เนื้อหา ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของระดับจังหวัดนครศรีธรรมราชกับขนมลา รวมถึงแนวทางการพัฒนาสื่อและช่องทางการตลาดของขนมลานครศรีธรรมราช ซึ่งควรจะเน้นสื่อสังคมออนไลน์ หรือสื่อใหม่ ในการนำเสนอสื่อ เนื้อหา และช่องทางการตลาดขนมลา ทั้งนี้เนื่องจาก สื่อดังกล่าวมีลักษณะเป็นการสื่อสารสองทางสามารถนำเสนอข้อมูลข่าวสารด้วยตัวเอง ซึ่งถือเป็นการพลิกบทบาทจากผู้รับมาสู่การเป็นผู้นำเสนอข่าวสาร ไม่จำกัดพื้นที่และเวลาในการสื่อสาร สร้างเครือข่ายได้กว้างไกล รวดเร็ว ราคาถูก ชิวส์ ฤกษ์ศิริสุข (Ruaksirisuk, 2010) สอดคล้องกับ อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล (Suriyawongkul, 2014) ที่นำเสนอว่า ลักษณะของสื่อทางสังคมออนไลน์ ยังมีลักษณะมีปฏิสัมพันธ์ได้ง่าย (interactivity) ใช้ได้ทุกที่ (ubiquity) รวดเร็ว (speed of communication) ไร้พรมแดน (convergence of boundaries) ในที่นี้คือ ผู้ประกอบการขนมลามีสามารถเป็นผู้สื่อสารการจำหน่ายขนมลาได้ด้วยตนเองไปยังผู้บริโภคจำนวนมากโดยไม่จำกัดเวลา ไม่จำกัดสถานที่ และประหยัดงบประมาณ

ในส่วนของผู้บริโภค เมื่อรับรู้เนื้อหาหรือเรื่องราวของขนมลาผ่านการสื่อสารและช่องทางการตลาดออนไลน์ของผู้ประกอบการขนมลามีสามารถนำมาวิเคราะห์ตามแนวคิดการยอมรับนวัตกรรมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับคือ การเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ (knowledge) การเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติ (attitude) การเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมหรือการกระทำ (behavior/practice) (Kasemsuk, 2010) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ระดับนี้จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือ เมื่อผู้บริโภคได้รับข่าวสารขนมลามีผ่านสื่อ เนื้อหาและช่องทางการตลาดออนไลน์แล้ว ก็จะเกิดการความรู้ การรู้จักขนมลามีมากขึ้น การรับทราบเรื่องราวขนมลา การแปรรูปขนมลามีในรูปแบบต่าง ๆ การเกิดความรู้นี้จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติ ซึ่งอาจหมายถึงความสนใจลองชิม ลองซื้อหา และขั้นสุดท้ายจะนำไปสู่การเปลี่ยนพฤติกรรมหรือการกระทำ นั่นก็คือการตัดสินใจซื้อขนมลามีผ่านทางช่องทางการตลาดต่าง ๆ

สื่อและช่องทางการตลาดออนไลน์จึงเป็นเครื่องมือในกระบวนการสื่อสารการตลาด โดยจะเป็นการส่งข้อมูลทั้งในด้านสินค้าและบริการไปยังผู้บริโภคเป้าหมาย เพื่อสร้างการรับรู้ว่ามีผลิตภัณฑ์ใดเกิดขึ้น ราคาเท่าไร และมีการจัดจำหน่ายหรือช่องทางการจัดจำหน่ายใดบ้าง และอยู่ในส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) เพราะสินค้าจะอยู่ในตลาดได้นานและชนะคู่แข่งได้จะต้องมีส่วนประสมทางการตลาดหรือ 4P's ที่เหมาะสม (Tipcha, 2560) ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ จากการดำเนินการวิจัย มุ่งเน้น 2 องค์ประกอบ คือ ผลิตภัณฑ์ (Product) และการจัดจำหน่าย (Place or Distribution)

1. ผลิตภัณฑ์ (Product)

สินค้าหรือผลิตภัณฑ์จะต้องตรงกับความต้องการของลูกค้าทั้งในด้านคุณภาพ รูปแบบ ขนาด สีสีน และประโยชน์ใช้สอย นอกจากนี้การกำหนดตราหือและรวมถึงการบรรจุหีบห่อก็มีความสำคัญมากเช่นกัน ขนผลาของจังหวัดนครศรีธรรมราชจึงควรได้รับการพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค รวมถึงบรรจุภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการขายในเชิงการทอ่งเทียด้วย

2. การจัดจำหน่าย (Place or Distribution)

เป็นโครงสร้างของช่องทางการจัดจำหน่าย (Channel of Distribution) ที่ประกอบด้วย สถาบันและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดเป้าหมาย ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมที่ช่วยในการเคลื่อนย้ายกระจายตัวผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภค ธุรกิจสามารถเลือกสถานที่หรือช่องทางการจำหน่ายให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายได้

ณัฐทิ สุวรรณทิพย์ (Suwantip, 2014) ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า ธุรกิจที่ประสบความสำเร็จได้ นอกจากมีผลิตภัณฑ์ที่ดีมีคุณภาพ สามารถตอบสนองต่อความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภคได้แล้ว ยังต้องมีการจัดจำหน่ายที่ดีด้วย หากธุรกิจมีผลิตภัณฑ์ที่ดีที่ลูกค้าเกิดความ ต้องการซื้อ แต่กลับไม่สามารถหาซื้อได้ นอกจากจะทำให้เกิดการสูญเสียโอกาสในการขายอย่างไม่น่าจะให้โทษได้แล้ว ยังอาจเสียลูกค้ารายนั้นให้กับคู่แข่งอื่นไปเลยก็ได้

ดังนั้นทั้ง สื่อ เนื้อหา และช่องทางการตลาดขนผลา จังหวัดนครศรีธรรมราชจึงควรได้รับการปรับเปลี่ยน ทั้งตัวผลิตภัณฑ์ขนผลา และองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อช่วยส่งเสริมขนผลาให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคในทุกโอกาส ทุกสถานที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

งานวิจัยดังกล่าวสามารถนำไปเป็นข้อมูลให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน เร่งส่งเสริม สร้างอัตลักษณ์ พัฒนาผลิตภัณฑ์ขนผลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ตลอดจนสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้และความสนใจขนผลาแก่ผู้บริโภคทั่วไป

ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเชิงปริมาณเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริโภคจำแนกเป็นรายภาค เพื่อจะให้เห็นการรับรู้และความสนใจของผู้บริโภคในแต่ละพื้นที่ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประกอบการพัฒนาสื่อ เนื้อหา และช่องทางการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงควรศึกษาในประเด็นราคา และการส่งเสริมการขายเพิ่มเติมซึ่งจะมีผลโดยรวมต่อตลาดของขนผลา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาสื่อสมัยใหม่เล่าเรื่องขนผลาและช่องทางการตลาดออนไลน์เพื่อส่งเสริมการตลาดและสร้างมูลค่าเพิ่มขนผลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้รับทุนจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปี 2563

References

- Anonymous. (2020, October 9). **Interview by Chamnian, C.** [Tape recording]. Nakhon Si Thammarat: Nakhon Si Thammarat Rajabhat University.
- Charoensuk, W. (2020, October 21). Interview by **Chamnian, C.** [Tape recording]. Nakhon Si Thammarat: Nakhon Si Thammarat Rajabhat University.
- Jutrakul, S. (2016). Khrōpkhrūā kap kān ra thaothan sū dīchithan (Digital Literacy) khōng dīchithannēthīp (Digital Natives) [Digital literacy, digital natives and family]. **Journal of Management Science, Chiangrai Rajabhat University.** 11(1), 131-150.
- Kasemsuk, C. (2010). **Kānsūsān kap kān plīanplāeng khōng sangkhom** [Communication and social changing]. Bangkok: V. Print. (1991).
- Ruaksirisuk, C. (2010). **sū ‘ōnlai = Born to be democracy** [Online media = Born to be democracy]. Bangkok: Prachatai Book Club.
- Sornprasit, A. (2011). **Kānsuksā læ rūaprūām ‘ongkhwāmru phūmpanya thōngthin tai** [Study and consolidate knowledge of local wisdom in the south]. Retrieved from <https://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2010/8580>.
- Suriyawongkul, A. (2014). **khōngkān wīchāi samruāt phūm that læ ‘anāhot khōng kānchāt kān sū nai yuk lōm rūām khām phromdāen** [Explore the landscape and the future of media management in the era of cross-border convergence]. Retrieved from <https://bact.cc/2020/convergence-media-governance/>.
- Suwantip, N. (2014). **kāntalāt bāep ‘ong rūām** [Holistic marketing]. 2nd ed. Surat Thani: K. T. Graphic, Publishing and Packaging.
- Tipcha, P. (2016). **sūān prasom thāngkān talāt** [Marketing mix]. Retrieved from <http://passakorn2326.blogspot.com/>.
- Tourism Authority of Thailand. (2012). **Tourism Resources of Southern, Thailand.** Bangkok: Tourism Authority of Thailand.

การศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่องโองวิถีชีวิตของชาวมอแกน
เพื่อสร้างสรรค์ผลงานผ่านมิติการแสดง

THE STUDY OF NHAE ANE LHO BONG RITE IDENTITY, MORGAN
LIFESTYLE, TO CREATE THE PROJECT THROUGH THE
PERFORMANCE ASPECT

กัญชพร ต้นทอง
Kanchaporn Tunthong

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
Master of Education program in Performing Arts Education, Performing Arts Education
Rajamangala University of Technology Thanyaburi
E-mail: kanchaporn_t@mutt.ac.th

Received:	December 23, 2020
Revised:	March 9, 2021
Accepted:	March 11, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยสร้างสรรค์ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่องโอง ในเทศกาลฉลองเสาวิญญานบรรพบุรุษของชนเผ่ามอแกนที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการแสดงสร้างสรรค์ของวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่องโองในจังหวัดพังงา และ 3) เพื่อสร้างสรรค์อัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่องโองในจังหวัดพังงา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้นำชุมชนชาวมอแกน คุณครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยทอแกน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยจากหนังสือเอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์นำมาวิเคราะห์ออกแบบกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิประเมินเพื่อยืนยันข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบประเมินโดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์และในรูปแบบการแสดง ผลการวิจัยพบว่า 1) ชาวมอแกนในจังหวัดพังงามีวิถีชีวิตที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของธรรมชาติมีการใช้ชีวิตที่ต้องผูกพันกับท้องทะเล ลม ฟ้า อากาศ ชาวมอแกนมีความเชื่อในเรื่องของภูตผีและวิญญานบรรพบุรุษ โดยในเดือนเมษายนของทุกปีกลุ่มชาวเลที่อยู่กระจัดกระจายตามเกาะต่าง ๆ จะมารวมตัวกันที่หมู่เกาะสุรินทร์เพื่อประกอบพิธี “ลอยเรือ” เพื่อบวงสรวงผีและวิญญานบรรพบุรุษและเป็นการสะเดาะเคราะห์ให้ปลอดภัยและแคล้วคลาดจากภัยอันตรายทั้งหลายทั้งปวง การฉลองพิธีประกอบไปด้วยการเข้าทรง เสียงทาย เช่นไหว้วินญาน การเล่นดนตรีและร้องรำทำเพลง ซึ่งถือว่าเป็นการลอยความทุกข์และโรคภัยไข้เจ็บให้พ้นจากครอบครัวและชุมชน 2) การออกแบบและการแสดงสร้างสรรค์ผลงานการแสดงนาฏศิลป์สื่อถึงวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่องโองในจังหวัด

พียงนำมาวิเคราะห์และตีความหมายเพื่อให้เห็นถึงคุณค่าโดยทำการวิเคราะห์ผ่านกระบวนการออกแบบการปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานตามองค์ประกอบการแสดงนาฏศิลป์ แบ่งเป็น 8 ขั้นตอน (1) การออกแบบบทการแสดง (2) การออกแบบลีลา (3) การคัดเลือกนักแสดง (4) การออกแบบเสียงประกอบการแสดง (5) การออกแบบเครื่องแต่งกาย (6) การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง (7) การออกแบบแสง และ (8) การออกแบบพื้นที่ในการแสดง และ 3) การสร้างสรรค์อัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่องโง้งนำเสนอผ่านผลงานการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์เหนือนล่องโง้งโดยใช้องค์ประกอบการแสดงนาฏศิลป์เป็นองค์ประกอบหลักในการสร้างสรรค์ผลงานและนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับชมการแสดงก่อนนำการแสดงไปเผยแพร่สู่สาธารณชนจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน เพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์และสืบสานประเพณีของชาวมอแกน โดยถ่ายทอดคุณค่าอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่องโง้งวิถีชีวิตของชาวมอแกนสู่ประชาชนภายนอกให้เป็นที่รู้จักและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ

อัตลักษณ์ เหนือนล่องโง้ง วิถีชีวิต ชาวมอแกน นาฏศิลป์สร้างสรรค์

ABSTRACT

The creative study aimed for 1) educating the lifestyle and identity of Nhae Ane Lho Bong in the spirit pillar celebrating ceremony of Mogan's ancestors who lived at South Surin islands, Ko Phra Thong sub-district, Kuraburi district, Phang Nga province, and 2) developing the model of creative performance regarding the lifestyle and identity of Nhae Ane Lho Bong in Phang Nga province, and 3) creating the identity of Nhae Ane Lho Bong in Phang Nga province. The sample used in the research were the society leader of Mogan people, teachers from Thai-Mogan society learning center and Public Health officers. The research tools were included the documents, academic papers, textbooks, journals and related researches including site-surveying, observation and interviews to analyze and design the procedure to create the creative performance then presented the work to experts and qualified committees for verifying and analyzing the content and qualitative information under from the evaluation which was applied by basic statistics such as Mean and Standard Deviation. The presentation was analyzing narration and through the performance.

The study found that 1) Mogan people lived under the nature rule, mainly depending on the sea. Their lives related to the ocean, wind, sky and temperature. They believed in ghost and their ancestor's spirits. In every April, Chao Le people living on islands will group at South Surin islands and celebrate "Loy Reu" ceremony for worshipping ghosts and their ancestor's spirits as well as blessing to be safe and expelling any jeopardies. The ceremony was included incarnation, prophecies, worshipping, playing music and dancing which was considered as letting the sorrow

and unhealthiness go away from their lives and society. 2) According to the design and the creative Thai Dance performance which presented about the lifestyle and identity of Nhae Ane Lho Bong in Phang Nga province, the researcher obtained the concept from the Nhae Ane Lho Bong ceremony then analyzed and interpreted to show its value, the researcher analyzed through the design of creative performance according to the performance's elements that included (1) the design of performing role, (2) choreography, (3) audition for performers, (4) the design of sound and performing music, (5) the design of costumes, (6) the design of performing tools, (7) the design of lighting and (8) the design of stage. And 3) the performance was to present to the 6 qualified committee before publicizing process. So that, the identity of Nhae Ane Loh Bong was presented through the creative Thai Dance named Nhae Ane Lho Bong that had conformed to the performing elements. This was aimed to revive, preserve and carry on the tradition of Mogan people, the creative performance have transmitted the identity of Nhae Ane Loh Bong to be renowned and more interesting for other people.

Keywords

Identity, Nhae Ane Lho Bong, Lifestyle, Mogan People, Creative Thai Dance

ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายกลุ่ม โดยมีความแตกต่างกันทางเชื้อชาติ ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม และวัฒนธรรม ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข กลุ่มชาติพันธุ์ มีลักษณะเด่นอันแสดงถึงเอกลักษณ์เฉพาะของตนเองของประเทศไทย กลุ่มชนคือกลุ่มคนที่สืบทอดสิ่งต่าง ๆ มาจากบรรพบุรุษทางสายเลือด และการดำรงชีวิตตามความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม และวัฒนธรรม รวมไปถึงการเล่นของกลุ่มชนนั้น ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์เฉพาะของตนเองที่แตกต่างกันไปตามอัตลักษณ์วิถีชีวิต

ประเทศไทยมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย ในขณะที่เดียวกันการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมมีการผันเปลี่ยนแต่กลุ่มชนพื้นถิ่นยังคงรักษาสภาพธรรมชาติไว้เป็นฐานทรัพยากรที่ยั่งยืน แม้ว่าการพัฒนาที่เน้นการเจริญเติบโตจะทำให้ความหลากหลายเหล่านี้ลดความสำคัญลง แต่มีกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มที่มีวิถีชีวิตที่อพยพโยกย้ายบ่อย ๆ เป็นชีวิตแบบที่เรียกว่าชีพจรลงเท้า ซึ่งจะมีทั้งพวกที่อาศัยอยู่บนบก เช่น มลาบรี (มักรู้จักกันในชื่อที่เรียกว่าผีตอเหลือง) และมันนิ (มักจะรู้จักกันในชื่อเงาะป่า) และพวกชาวเลที่ยึดท้องทะเลพักพิงตั้งแต่เกิดกระทั่งตาย สิ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิตมีแต่เพียงการดำน้ำหาปลาเก็บของป่าเท่านั้นที่จำเป็นต่อการอยู่รอด (Saaisunthorn, 2005)

ชาวมอแกนเป็นหนึ่งในชาวเล เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามเกาะในบริเวณภาคใต้ของประเทศไทย มีรูปแบบของวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อ รวมทั้งค่านิยมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง ในอดีตนั้นเร่ร่อนไปตามหมู่เกาะต่าง ๆ ไม่มีที่ตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่ง ใช้ชีวิตอิสระ เดินทางเคลื่อนย้ายถิ่น อพยพ ทำมาหากินอยู่ในบริเวณเขตทะเลอันดามัน

(Arunothai, 2010) ได้กล่าวไว้ว่า ชาวเลในประเทศไทยแบ่งเป็นสามกลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มอุรักลาไวย มอแกลน และมอแกน ชาวเลกลุ่มชนเผ่ามอแกนในประเทศไทยเราจะพบชาวมอแกนได้ที่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา เกาะเหลา เกาะพยาม และเกาะสินไห จังหวัดระนอง และที่บ้านราไวย์ จังหวัดภูเก็ต ที่จริงแล้วยังมีชาวมอแกนอาศัยอยู่ตามเกาะน้อยใหญ่ในหมู่เกาะมะริดของประเทศพม่าอีกจำนวนมาก บางกลุ่มเริ่มตั้งถิ่นฐานอย่างถาวร แต่ยังมีกลุ่มที่ใช้ชีวิตในเรือเดินทางไปมาระหว่างเกาะต่าง ๆ (Arunothai et al., 2006)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับพิธีฉลองเสา วิทยุญาณของชนเผ่ามอแกนที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา เนื่องจากชนเผ่ามอแกนที่อาศัยอยู่ยังคงรักษาอนุรักษ์การดำเนินวิถีชีวิต การสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อรวมถึงมีการสื่อสารกันด้วยภาษาของชาวมอแกน โดยมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายอยู่กับธรรมชาติอย่างมีความสุข ซึ่งแต่ละบุคคลในท้องถิ่นเคารพธรรมชาติ บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์และบรรพบุรุษ ยังคงประกอบพิธีที่สำคัญต่าง ๆ ประจำปีทุกปี ปัจจุบันชนเผ่ามอแกนส่วนใหญ่เริ่มตั้งถิ่นฐานตามหมู่เกาะต่าง ๆ และมีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่อการดำรงชีวิตให้เข้ากับชุมชนความเป็นอยู่ของพื้นที่นั้น โดยรับวัฒนธรรมไทย ภาษาความเป็นอยู่ของคนไทยมากขึ้น จึงทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี พิธีกรรม ที่สืบทอดจากบรรพบุรุษมาหลายร้อยปีเริ่มจางหาย แต่ยังมีบางพื้นที่ที่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ของชนเผ่ามอแกน

ชาวมอแกนมีประเพณีประจำปีคือพิธี “เหนเอนหล่อโงง” หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าพิธีฉลองเสาวิทยุญาณบรรพบุรุษ จัดขึ้นในเดือนห้าทางจันทรคติ ซึ่งจัดทำขึ้นทุก ๆ ปี ปีละหนึ่งครั้ง ชาวมอแกนจะอยู่ทำงาน ไม่ออกเรือทำมาหากินเป็นเวลา 3 วัน 3 คืน เพื่อร่วมงานเฉลิมฉลองในพิธีกรรมสำคัญ โดยจะมีชาวมอแกนหมู่เกาะอื่น ๆ มาร่วมพิธีอย่างคึกคัก พิธีกรรมนี้จะดำเนินไปอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งวันทั้งคืนและมีการเต้นรำ (Arunothai, 2010)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญและคุณค่าในพิธีฉลองเสาวิทยุญาณบรรพบุรุษ (เหนเอนหล่อโงง) โดยศึกษาวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ประเพณีเหนเอนหล่อโงงของชนเผ่ามอแกนที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา เนื่องจากชาวมอแกนที่เกาะสุรินทร์ถือเป็นกลุ่มสุดท้ายที่ยังหลงเหลือวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้มากที่สุด ยังคงดำเนินวิถีชีวิต สืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อรวมถึงมีการสื่อสารกันด้วยภาษาของชาวมอแกน โดยมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายอยู่กับธรรมชาติอย่างมีความสุข ปัจจุบันชนเผ่ามอแกนมีการดำรงชีวิตให้เข้ากับชุมชนความเป็นอยู่ของถิ่นนั้น ๆ และได้รับวัฒนธรรมของภาษาและความเป็นอยู่ของคนประเทศไทยมากขึ้น จึงทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี พิธีกรรม ที่สืบทอดจากบรรพบุรุษมาหลายร้อยปีเริ่มจางหายไปอันจะนำไปสู่การลดทอนคุณค่าและความภูมิใจในชาติพันธุ์ของตน ซึ่งหมายถึงการสูญเสียอัตลักษณ์ของกลุ่มชนเผ่าของตนอีกด้วย ในที่นี้ ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจในการนำข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ โดยนำการแสดงเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดคุณค่า และรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าสู่ชาวมอแกนรุ่นหลังและประชาชนภายนอก เพื่อนำมาสร้างสรรค์รูปแบบและแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงทางนาฏศิลป์ให้เป็นที่รู้จัก ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางด้านเศรษฐกิจ และยังเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของชาวมอแกนอีกด้วย การสร้างสรรค์ผลงานตามแนวคิดการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์เหนเอนหล่อโงง “Creative dance

performance Nhae Ane Lho Bong” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการงานสร้างสรรค์ เรื่อง การศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโบงวิถีชีวิตของชาวมอแกนเพื่อสร้างสรรค์ผลงานผ่านมิตินาฏศิลป์ “The study of Nhae Ane Lho Bong rite identity, Morgan lifestyle, to create the project through the performance aspect” ได้รับทุนสนับสนุนทุนนักสร้างสรรค์รุ่นใหม่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ประจำปีงบประมาณ 2563

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

บทความงานวิจัย เรื่อง การศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโบงวิถีชีวิตของชาวมอแกน เพื่อสร้างสรรค์ผลงานผ่านมิตินาฏศิลป์ ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นคำถามถึงรูปแบบและองค์ประกอบของนาฏศิลป์สร้างสรรค์เหนือนล่อโบง ว่ามีรูปแบบและกระบวนการอย่างไร ตามสาระสำคัญขององค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ การออกแบบบทการแสดง การออกแบบลีลา การคัดเลือกนักแสดง การออกแบบเสียงประกอบเพลง การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง การออกแบบแสง และการออกแบบพื้นที่ในการแสดง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโบงในเทศกาลฉลองเสาวิญญานบรรพบุรุษของชนเผ่ามอแกนที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการแสดงสร้างสรรค์ของวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโบงในจังหวัดพังงา
3. เพื่อสร้างสรรค์อัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโบงในจังหวัดพังงา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโบงวิถีชีวิตของชาวมอแกน เพื่อสร้างสรรค์ผลงานผ่านมิตินาฏศิลป์” ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดนำมาวิเคราะห์และผ่านการปฏิบัติ การทดลอง แก้ไข และสรุปผล ตามขั้นตอนขององค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประชากรกลุ่มชนเผ่ามอแกนโดยมีผู้นำชุมชนชาวมอแกน จำนวน 1 คน คุณครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวมอแกน จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน 1 คน เป็นจำนวนทั้งสิ้น 3 คน ซึ่งบุคคลส่วนใหญ่ไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ เนื่องจากใช้ภาษามอแกนในการสื่อสาร ผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้ที่สามารถให้ข้อมูลสื่อสารภาษาไทยได้เกี่ยวกับวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของประเพณีเหนือนล่อโบงในเทศกาลฉลองเสาวิญญานบรรพบุรุษของชนเผ่ามอแกนที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา

2. เครื่องมือและเทคนิคที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากแบบสัมภาษณ์ ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และข้อมูล

เชิงปริมาณจากแบบประเมินโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยการนำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาเชิงพรรณนาเชิงวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการนำเสนอ

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดในการเก็บรวบรวมเชิงคุณภาพ ด้วยเครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย การสัมภาษณ์ และการศึกษาจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาค้นคว้าและเก็บข้อมูลของชาวมอแกนและลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลของชนเผ่ามอแกนที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา ที่แสดงถึงพิธีการฉลองเสาวิญญาณบรรพบุรุษของชนเผ่ามอแกน โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมการวิจัยดังนี้

3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยดำเนินการวิจัยโดยการเตรียมความพร้อมในการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1.1 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล จากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 สัมภาษณ์ครูอาจารย์และผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์

3.1.3 ลงพื้นที่สังเกตการณ์เพื่อเก็บข้อมูลกับชาวมอแกน ที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา

3.1.4 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคำตอบของการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่องโอบผ่านผลงานการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์

3.1.5 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษารูปแบบและองค์ประกอบสำหรับการแสดง ได้แก่ การออกแบบบทการแสดง การออกแบบลีลา การคัดเลือกนักแสดง การออกแบบเสียงประกอบการแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง การออกแบบแสงและการออกแบบพื้นที่ในการแสดง

3.1.6 ดำเนินการทดลองออกแบบงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์เหนือนล่องโอบ

3.1.7 ผู้วิจัยนำปัญหาจากการวิจัยทบทวนและวิเคราะห์ เพื่อปฏิบัติการทดลองแก้ไข ปรับปรุง และสรุปผลให้งานวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.1.8 ให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏศิลป์ตรวจสอบผลงาน รวมถึงให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ เพื่อพัฒนาผลงานให้มีความสมบูรณ์

3.1.9 นำเสนอผลงานการสร้างสรรค์ในรูปแบบการแสดงออกสู่สาธารณชน

3.1.10 พัฒนางานวิจัยเพื่อเตรียมจัดพิมพ์และจัดรูปแบบรายงานวิจัย

3.1.11 จัดพิมพ์และจัดทำเอกสารการวิจัยเพื่อเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและทำการเผยแพร่ต่อไป

3.2 ขั้นการศึกษาชุมชน ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อลงเก็บข้อมูล สังเกตการณ์ลักษณะของสถานที่ รวมถึงสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยมีการทำเอกสารเพื่อทำการนัดหมายก่อนเข้าพบกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้เพื่อนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการออกแบบสร้างสรรค์ผลงานทางด้านการแสดงนาฏศิลป์ออกสู่สาธารณชน

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบประเมินโดยใช้สถิติพื้นฐานจากค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงทางด้านนาฏศิลป์

3.4 การสร้างสรรค์และการเผยแพร่ผลงานการแสดง ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลการวิจัยสู่การออกแบบผลงานการแสดงผ่านการนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ และในรูปแบบการแสดง โดยมีกระบวนการสร้างสรรค์ ดังนี้

3.4.1 การทดลองออกแบบการปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงาน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การทดลองการปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เพื่อค้นหารูปแบบการพัฒนาผลงานการแสดงและนำมาสรุปปัญหา รวมถึงวิธีแก้ไขในประเด็นต่าง ๆ ตามองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์

3.4.2 การประเมินผลงาน เมื่อผู้วิจัยได้ออกแบบและสร้างสรรค์ผลงานตามกระบวนการเรียบร้อยแล้ว จึงนำผลงานการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ได้ประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของการแสดง จำนวน 6 ท่าน เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน รวมทั้งทำการประเมินและข้อแสดงความคิดเห็นต่อผลงาน ทั้งนี้เพื่อนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปเผยแพร่สู่สาธารณชน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโบงวิถีชีวิตของชาวมอแกนเพื่อสร้างสรรค์ผลงานผ่านมิติการแสดง” สามารถวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโบงในเทศกาลฉลองเสาวิญญานบรรพบุรุษของชนเผ่ามอแกนที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา จากการศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ของประเพณีเหนือนล่อโบงในจังหวัดพังงา พบว่า กลุ่มชนเผ่ามอแกนยังคงรักษาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมไว้มากที่สุด แต่อาจมีบางพื้นที่ที่มีวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปบ้างเนื่องจากการตั้งแหล่งถาวรทำให้ได้รับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ และมีปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของท้องถิ่นนั้น ๆ ชาวมอแกนมีวิถีชีวิตที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของธรรมชาติ โดยมีทะเลเป็นตัวกำหนดรูปแบบของการดำรงชีวิต รวมถึงการใช้ชีวิตที่ต้องผูกพันกับท้องทะเล ลม ฟ้า อากาศ ต้องเผชิญหน้ากับสิ่ง ท้าทาย ซึ่งการใช้ชีวิตกับธรรมชาติเป็นส่วนสำคัญที่สุดของการดำรงชีวิตของชนเผ่าที่ต้องดำรงสืบต่อไป โดยชาวมอแกน ซึ่งมีความเชื่อในเรื่องของภูตผีและวิญญานบรรพบุรุษ โดยในเดือนเมษายนของทุกปี กลุ่มชาวเลที่อยู่กระจัดกระจายตามเกาะต่าง ๆ จะมารวมตัวกันที่หมู่เกาะสุรินทร์เพื่อประกอบพิธี “ลอยเรือ” บวงสรวงผีและวิญญานบรรพบุรุษ และเป็นการสะเดาะเคราะห์ให้ปลอดภัยและแคล้วคลาดจากภัยอันตรายทั้งหลายทั้งปวง จึงถือได้ว่าชาวมอแกนเป็นชนเผ่าที่ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมไว้มากที่สุด

การฉลองเสาวิญญานบรรพบุรุษ หรือที่เรียกกันอีกอย่างว่า “เหนือนล่อโบง” จัดขึ้นในเดือนห้าทางจันทรคติ ซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนฤดูกาล หยุดพักการทำมาหากินและการออกทะเล

ไปไกล ๆ เพื่อทุกคนจะได้มีส่วนร่วมในงานฉลองพิธีประกอบไปด้วยการเข้าทรง เสี่ยงทาย เช่นไหว้ วิญญาณ การเล่นดนตรี และร้องรำทำเพลง บางครั้งมีการลอยกำบางจำลอง ซึ่งถือว่าเป็นการลอย ความทุกข์และโรคภัยไข้เจ็บให้พ้นจากครอบครัวและชุมชน ชาวมอแกนยังคงรักษาความเชื่อดั้งเดิม คือเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งรวมถึงวิญญาณบรรพบุรุษและวิญญาณต่าง ๆ ในธรรมชาติมีอำนาจในการ ให้ร้ายให้ตีปกป้องคุ้มครองหรือทำให้เจ็บป่วยได้ ดังนั้นการเจ็บป่วยหนัก ๆ จะแก้ไขเยียวยาได้โดยการ ให้โตะหมอ หรือ “ออลางปุตี” มาเข้าทรงและเซ่นไหว้ (Arunothai et al., 2006)

พิธีฉลองเสาวิญญาณบรรพบุรุษของชนเผ่ามอแกนนั้นสืบทอดกันมายาวนานลักษณะของพิธี จะมีเสาหล่อโองที่มีลักษณะเป็นเสาไม้ สู่ถึงสัญลักษณ์การแสดงตัวแทนวิญญาณมีความเชื่อกันว่า จะปกป้องรักษาชาวมอแกน ในทุก ๆ ปีจะจัดพิธีขึ้นในช่วงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 5 ชาวมอแกนจะมีการ จัดพิธีบวงสรวงวิญญาณบรรพบุรุษและวิญญาณในธรรมชาติ “เหนเอนหล่อโอง” โดยมีสัญลักษณ์ เป็น “เสาหล่อโอง” และลอยเรือที่เรียกว่า “กำบางชวาย”

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการแสดงสร้างสรรค์ของวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ประเพณีเหนเอนหล่อ โองในจังหวัดพังงา ได้พบว่า งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีเหนเอนหล่อโองวิถีชีวิต ของชาวมอแกนเพื่อสร้างสรรค์ผลงานผ่านมิติการแสดง” ผู้วิจัยได้นำประเด็นคำถามของงานวิจัยมา เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาคำตอบของรูปแบบในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยวิเคราะห์ จากองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์และแนวคิดในการสร้างสรรค์ ตามองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์ ได้แก่ การออกแบบบทการแสดง การออกแบบลีลา การคัดเลือกนักแสดง การออกแบบเสียงประกอบ เพลง การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง การออกแบบแสง และการออกแบบพื้นที่ในการแสดง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์รูปแบบของการปฏิบัติ การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์เหนเอนหล่อโอง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ ครั้งที่ 1 จากการทดลองออกแบบ สร้างสรรค์ครั้งที่ 1 ผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหาและวิธีการแก้ไขในประเด็นต่าง ๆ ตามองค์ประกอบ ทางด้านนาฏศิลป์ พบว่า ในด้านของการออกแบบการแสดงควรมีลักษณะบทของการแสดงสื่อถึง ความเชื่อ วิถีชีวิต และพิธีฉลองเสาวิญญาณของชนเผ่ามอแกน ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องแบ่งเรื่องราว เพื่อเป็นองค์การแสดงของแต่ละช่วงให้มีความเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของงานวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงต้องหาแนวทางในการปรับเปลี่ยนบทการแสดงและการออกแบบลีลาใหม่ใน การทดลองสร้างสรรค์ครั้งต่อไป

2.2 การปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ ครั้งที่ 2 จากการทดลองออกแบบ สร้างสรรค์ครั้งที่ 2 ผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหาและวิธีการแก้ไขในประเด็นต่าง ๆ ตามองค์ประกอบ ทางด้านนาฏศิลป์ ผู้วิจัยต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อกำหนดทิศทางและรายละเอียดด้านการออกแบบ ลีลา การออกแบบเสียงประกอบการแสดง และการออกแบบเครื่องแต่งกาย ในส่วนนักแสดง ผู้วิจัยได้ทำการเลือกนักแสดงได้ครบถ้วนแล้ว จึงจะต้องทำการฝึกฝนเพื่อสร้างสรรค์ผลงานตาม ขั้นตอนต่อไป

2.3 การปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ ครั้งที่ 3 จากการทดลองออกแบบ สร้างสรรค์ครั้งที่ 3 ผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหาและวิธีการแก้ไขในประเด็นต่าง ๆ ตามองค์ประกอบ ทางด้านนาฏศิลป์ พบว่า ผู้วิจัยได้ออกแบบการแสดงได้ชัดเจนแล้ว แต่ยังไม่สามารถออกแบบลีลา

ตามที่ต้องการได้ เสียง อุปกรณ์และแสง ยังต้องมีการพัฒนาเพิ่มเติม รวมถึงการคัดเลือกนักแสดง ผู้วิจัยพิจารณาถึงความสามารถพื้นฐานของนักแสดงและความสามารถพิเศษของบุคคลมาเป็นอันดับแรก โดยเลือกใช้นักแสดงเป็นผู้หญิง 6 คน ผู้ชาย 4 คน รวมนักแสดงทั้งหมด 10 คน ได้ตามที่ผู้วิจัยต้องการ

2.4 การปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ ครั้งที่ 4 จากการทดลองออกแบบสร้างสรรค์ครั้งที่ 4 ผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหาและวิธีการแก้ไขในประเด็นต่าง ๆ ตามองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์ พบว่า ผู้วิจัยได้มีการฝึกซ้อมและออกแบบลีลาตามบทการแสดง อุปกรณ์บางชิ้นไม่สามารถสร้างตามความจริงได้จึงต้องมีการสมมุติขึ้นเพื่อความสะดวกต่อการแสดง เมื่อทดลองสวมใส่แล้วเครื่องแต่งกายยังเป็นอุปสรรคต่อการแสดงลีลาท่าทาง จึงต้องทำการปรับเปลี่ยนและพัฒนาในครั้งต่อไป

2.5 การปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ ครั้งที่ 5 จากการทดลองออกแบบสร้างสรรค์ครั้งที่ 5 ผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหาและวิธีการแก้ไขในประเด็นต่าง ๆ ตามองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์ พบว่า ปัญหาด้านลีลาของนักแสดงที่ยังไม่สามารถสื่ออารมณ์ได้ ผู้วิจัยจึงกำหนดอารมณ์ที่จะต้องสื่อให้นักแสดงเข้าใจในแต่ละองค์ให้มีความชัดเจนและให้นักแสดงคล้อยตามได้เพื่อใช้อารมณ์ในการแสดงสมจริงยิ่งขึ้น นอกจากนี้ได้มีการเพิ่มโดยใช้เสียงของนักแสดงให้มีการตะโกนกรีดร้องร่วมด้วยเพื่อแสดงถึงความหวาดกลัวและเสริมพลังในตัวนักแสดงให้มีอารมณ์ร่วมและมีสมาธิกับการแสดงมากยิ่งขึ้น ด้านเครื่องแต่งกายขนาดชุดที่ตัดมานั้นได้ดำเนินการวัดก่อนการแสดงหลายอาทิตย์นักแสดงบางคนมีขนาดตัวที่ไม่คงเดิมจึงทำให้มีปัญหาในการสวมใส่ ผู้วิจัยจึงต้องทำการเย็บชุดให้พอดีกับตัวนักแสดงในบางคนและเมื่อใส่จริงต้องมีการเย็บให้เข้ารูปในวันใส่แสดงจริง ด้านอุปกรณ์มีความเหมาะสมและสะดวกต่อการใช้งานทำให้ไม่เป็นอุปสรรคต่อนักแสดง และการใช้พื้นที่นั้นต้องแบ่งสัดส่วนให้อื้ออำนวยต่อการแสดงรวมถึงการจัดแสงสำหรับการแสดงเพื่อช่วยสร้างอารมณ์ความรู้สึกคล้อยตามของผู้ชมรวมทั้งได้สื่อความหมายของการแสดงออกมาให้ผู้ชมมีความรู้สึกคล้อยตามจินตนาการของผู้ชมอย่างสร้างสรรค์

3. เพื่อสร้างสรรค์อัตลักษณ์ประเพณีแห่เอนหล่อโบงในจังหวัดพังงา ได้พบว่า งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีแห่เอนหล่อโบงวิถีชีวิตของชาวมอแกนเพื่อสร้างสรรค์ผลงานผ่านมิติการแสดง” ผ่านการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์แห่เอนหล่อโบง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานการแสดง เพื่อสร้างคุณค่าให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของชนเผ่าที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม จึงได้สร้างสรรค์ผลงานโดยมุ่งเน้นถึงความสำคัญทางประเพณีพิธีกรรมของชาวมอแกน ซึ่งใช้องค์ประกอบหลักในการสร้างสรรค์งาน ได้แก่ การออกแบบบทการแสดง การออกแบบลีลา การคัดเลือกนักแสดง การออกแบบเสียงประกอบการแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบอุปกรณ์การแสดง การออกแบบแสง และการออกแบบสถานที่ในการแสดง ซึ่งแต่ละองค์ประกอบจะให้ความสำคัญแต่ละส่วนอย่างชัดเจน โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์แนวคิดของการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์จากองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์ ทั้งนี้ จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับประเพณีแห่เอนหล่อโบงหรือเรียกอีกอย่างว่าพิธีฉลองเสาวิญญาณบรรพบุรุษของชนเผ่ามอแกน โดยใช้เขตพื้นที่ในหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา ในงานวิจัยพบว่าการพัฒนารูปแบบการแสดงสร้างสรรค์ของวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ประเพณีแห่เอนหล่อโบงในจังหวัด

ฟังงา เป็นการนำแนวคิดและแรงบันดาลใจมาจากองค์ประกอบที่อยู่ในประเพณีเข้ามาวิเคราะห์และตีความหมายให้ออกมาเป็นชุดการแสดง โดยมีรูปแบบของการสร้างสรรค์ผลงาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบบทการแสดง ผู้วิจัยมีกระบวนการในการออกแบบบทการแสดงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยดำเนินการค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร ตำรา เอกสารทางวิชาการ การสัมภาษณ์ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่องโบงในจังหวัดพังงาโดยสรุปเป็นกรอบแนวทางตามแรงบันดาลใจ จากนั้นจึงกำหนดเนื้อหาในการแสดงให้สอดคล้องกัน โดยทำการแบ่งเป็นองค์การแสดงออกเป็น 3 องค์ ได้แก่ องค์ที่ 1 ปูตี (การเข้าทรง) เป็นการนำเสนอให้เห็นถึงการเข้าทรงเพื่อสื่อสารกับวิญญาณเพื่อเสี่ยงทายในการตัดต้นไม้ โดยใช้ภาษาท่าทางตามธรรมชาติ เพื่อนำเสนอให้เห็นรูปแบบที่ชัดเจน องค์ที่ 2 ตารี (การเต้นรำ) เป็นการนำเสนอให้เป็นการเต้นรำร่วมกับวิญญาณบรรพบุรุษและให้เห็นถึงขั้นตอนในรูปแบบของพิธีเหนือนล่องโบงของชาวมอแกน โดยใช้อุปกรณ์ประกอบรวมกับการใช้ภาษาท่าทางตามธรรมชาติ เพื่อนำเสนอให้เห็นรูปแบบที่ชัดเจน และองค์ที่ 3 ก่าบางชวย (การลอยเรือ) เป็นการนำเสนอการลอยเรือส่งดวงวิญญาณเมื่อเสร็จสิ้นการประกอบพิธีแล้ว ชาวมอแกนจะนำของเซ่นไหว้ใส่ในเรือแล้วลอยเรือลงสู่แม่น้ำ

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบลีลา ผู้วิจัยได้ออกแบบจากท่าทางที่เป็นลักษณะการเต้นของชาวมอแกนขณะทำพิธีเหนือนล่องโบง ผู้วิจัยได้หยิบยืมมาบางท่าและได้ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับการแสดง โดยผสมผสานเทคนิคการเต้นของนาฏศิลป์ตะวันตก เพื่อให้เกิดความรื่นเริงและสนุกสนานประกอบกับให้นักแสดงสื่อสารถ่ายทอดเรื่องราวการแสดงทางอารมณ์และสีหน้าเพื่อให้แต่ละองค์มีความชัดเจนในการถ่ายทอดผลงานการแสดง

องค์ที่ 1 ปูตี (การเข้าทรง) นักแสดงใช้ผ้าคลุมศีรษะสีขาวที่พริ้วบางเบาคลุมศีรษะที่สื่อถึงการเข้าทรงเพื่อสื่อสารกับวิญญาณ

ภาพที่ 1 สร้างสรรค์การออกแบบลีลาทางนาฏศิลป์ องค์ที่ 1

ที่มา: Author

องค์ที่ 2 ตารี (การเต้นรำ) นักแสดงสวมหน้ากากเปรียบเสมือนวิญญาณของบรรพบุรุษเป็นการเต้นรำร่วมกับมนุษย์

ภาพที่ 2 สร้างสรรค์การออกแบบลีลาทางนาฏศิลป์ องค์กรที่ 2
ที่มา: Author

องค์กรที่ 3 กำบางชวาย (การลอยเรือ) นักแสดงใช้ผ้าที่ขาวที่พริ้วบางเบานำมาเชื่อมต่อกันให้เป็นเรือเพื่อลอยส่งดวงวิญญาณของบรรพบุรุษ

ภาพที่ 3 สร้างสรรค์การออกแบบลีลาทางนาฏศิลป์ องค์กรที่ 3
ที่มา: Author

ขั้นตอนที่ 3 การคัดเลือกนักแสดง ผู้วิจัยได้คัดเลือกนักแสดงที่มีประสบการณ์และความสามารถในด้านนาฏศิลป์ มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวคิดของการแสดงที่ผู้วิจัยได้ถ่ายทอด โดยพิจารณาความเหมาะสมจากความสามารถเฉพาะตน มีความขยันและอดทนในการฝึกซ้อม มีวินัย ผู้วิจัยได้คัดเลือกนักแสดงโดยแบ่งออกเป็น นักแสดงหญิงจำนวน 6 คน และนักแสดงชาย จำนวน 4 คน รวมมีนักแสดงทั้งสิ้น 10 คน

ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบเสียงประกอบการแสดง ในการออกแบบเสียงประกอบการแสดง เน้นการให้ผู้ชมมีความรู้สึกถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมอแกน มีกลิ่นของความเป็นภาคใต้ ความเป็นท้องทะเล ผู้วิจัยได้ศึกษาการใช้เครื่องดนตรีที่มีเสียงเป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้และต้องการให้มีความรู้สึกปลิวไหวของน้ำทะเลจึงใช้ดนตรีเครื่องสายบรรเลงผสมผสานกับดนตรีสากลและมีดนตรีไทยการประกอบจังหวะในบางช่วง เพื่อสื่ออารมณ์ถึงความแตกต่างในช่วงทำนองเพลงสร้างความ เป็นอัตลักษณ์ของเพลงที่ใช้ในการแสดง

ขั้นตอนที่ 5 การออกแบบเครื่องแต่งกาย เครื่องแต่งกายผู้วิจัยได้ออกแบบลักษณะการแต่งกายของชาวมอแกน โดยยึดเอาเอกลักษณ์การผูกผ้าและการใช้ผ้าพื้นเมืองภาคใต้ โดยนำมาประยุกต์ให้มีความเหมาะสมในการแสดงรวมถึงมีความเหมาะสมกับผู้แสดงขณะแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกายได้มีการจินตนาการมาจากผู้วิจัยได้มีการสังเกตการณ์การแต่งกายของชาวมอแกนของการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เพิ่มความสวยงามแล้วยังสะดวกต่อการสวมใส่อีกด้วย เมื่อออกแบบ

เครื่องแต่งกายเรียบง่ายจะต้องพิจารณาวัสดุตัดเย็บที่มีความเหมาะสมเนื้อผ้าที่ถ่ายเทอากาศและมีน้ำหนักที่เบาเหมาะกับการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบการแสดง

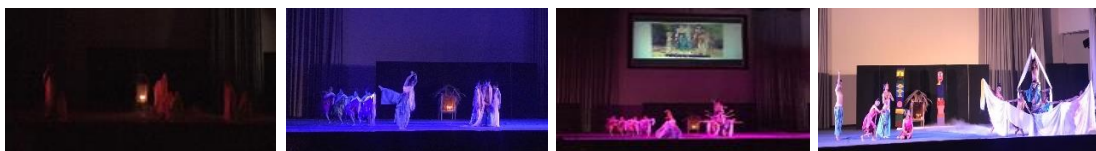
ภาพที่ 4 การแต่งกายด้านหน้าและหลังของผู้หญิงและผู้ชาย
ที่มา: Author

ขั้นตอนที่ 6 การออกแบบอุปกรณ์การแสดง ผู้วิจัยได้นำอุปกรณ์มาประกอบการแสดง โดยใช้โคมในการสร้างโดยเพื่อเป็นสัญลักษณ์ในการสื่อความหมาย อุปกรณ์ประกอบการแสดงในครั้งนี้ประกอบด้วย เส้า, ไม้, หน้ากาก, ศาล, ผ้า และพวงมาลัย

ภาพที่ 5 อุปกรณ์ประกอบการแสดง
ที่มา: Author

ขั้นตอนที่ 7 การออกแบบแสง ผู้วิจัยใช้การออกแบบแสงโดยใช้แสงโทนเย็นและโทนร้อน เพื่อสื่อความหมายให้มีความสัมพันธ์กับความรู้สึก อารมณ์และจินตนาการของผู้รับชมการแสดงให้ผู้ชมมีความรู้สึกคล้อยตามให้การแสดงมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 6 การใช้แสงโทนเย็นและโทนร้อนในการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์เหนือเหนือ
ที่มา: Author

ขั้นตอนที่ 8 การออกแบบพื้นที่ในการแสดง ในการออกแบบพื้นที่การแสดงโดยใช้หลักในการออกแบบพื้นที่การแสดงแบบรูปทรงเรขาคณิตทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พิจารณาและคำนึงถึงความสัมพันธ์ของการแสดงนาฏศิลป์ร่วมกับพื้นที่ในการแสดง รวมถึงการจัดวางตำแหน่งที่นั่งของผู้ชมให้มีความเหมาะสมในการรับชมการแสดง เพื่อให้การนำเสนอผลงานการแสดงออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพตามที่ผู้วิจัยได้คาดหวังไว้โดยการแสดงนั้นเหมาะสมที่จะแสดงในห้องประชุมใหญ่ เนื่องจากมีความสมบูรณ์ทางด้านอุปกรณ์ของแสงเสียงครบครันในการประกอบการสร้างสรรค์ผลงานการแสดง

เมื่อผู้วิจัยได้ออกแบบได้ออกแบบและสร้างสรรค์ผลงานตามกระบวนการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงนำการแสดงสร้างสรรค์เหนือเหนือห้อง นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของการแสดง จำนวน 6 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปเผยแพร่สู่สาธารณชน ทั้งนี้ ประสิทธิภาพของการสร้างสรรค์การแสดงในด้านความคิดสร้างสรรค์ ในด้านความเหมาะสม และความพึงพอใจของผู้ทรงคุณวุฒิหลังการใช้กิจกรรมรูปแบบโมเดลชิปปา (CIPPA Model) ที่ได้รับชมการแสดงก่อนเผยแพร่สู่สังคม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพในด้านความคิดสร้างสรรค์ผลงาน จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน พบว่า ประสิทธิภาพในด้านความคิดสร้างสรรค์ผลงานการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์เหนือเหนือห้อง อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.76 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.33 และความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์หลังการใช้กิจกรรมรูปแบบโมเดลชิปปา (CIPPA Model) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อผลงานสร้างสรรค์ จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 ท่าน พบว่า ความเหมาะสมและความพึงพอใจของผู้ทรงคุณวุฒิต่อการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์เหนือเหนือห้อง อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.78 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.35

เมื่อผู้วิจัยได้รับการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์เหนือเหนือห้องออกเผยแพร่สู่สาธารณชนตามกระบวนการของวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ เพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์และสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมของชนเผ่ามอแกนผ่านกระบวนการถ่ายทอดคุณค่าอัตลักษณ์ประเพณีเหนือเหนือห้องและวิถีชีวิตของชาวมอแกนสู่ประชาชนภายนอกให้เป็นที่รู้จักและน่าสนใจมากยิ่งขึ้นโดยนำการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์เหนือเหนือห้องไปเผยแพร่การแสดงโดยการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปกรรมศาสตร์ระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1 The 1st International Symposium on Creative Fine Arts (ISCF) ในวันที่ 16 ธันวาคม 2563 ณ ห้องประชุมใหญ่ อาคาร 100 ปี ศูนย์ภาษาและคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ภาพที่ 7 การเผยแพร่ผลงานการแสดงสู่สาธารณชนในโครงการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปกรรมศาสตร์ระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ที่มา: Author

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่องโงงวิถีชีวิตของชาวมอแกนเพื่อสร้างสรรค์ผลงานผ่านมิติการแสดง” ตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวถีชีวิตและอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่องโงงในเทศกาลฉลองเสาวิญญานบรรพบุรุษของชนเผ่ามอแกนที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา พบว่า กลุ่มชนเผ่ามอแกนยังคงรักษาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมไว้มากที่สุดและมีปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของท้องถิ่นนั้น ๆ ชาวมอแกนมีวิถีชีวิตที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของธรรมชาติ โดยมีทะเลเป็นตัวกำหนดรูปแบบของการดำรงชีวิต รวมถึงการใช้ชีวิตที่ต้องผูกพันกับท้องทะเล ลมฟ้า อากาศ ต้องเผชิญหน้ากับสิ่งท้าทาย โดยชาวมอแกนมีความเชื่อในเรื่องของภูตผีและวิญญานบรรพบุรุษ ในเดือนเมษายนของทุกปี กลุ่มชาวเลที่อยู่กระจัดกระจายตามเกาะต่าง ๆ จะมารวมตัวกันที่หมู่เกาะสุรินทร์ เพื่อประกอบพิธี “ลอยเรือ” บวงสรวงผีและวิญญานบรรพบุรุษ และเป็นการสะเดาะเคราะห์ให้ปลอดภัยและแคล้วคลาดจากภัยอันตรายทั้งหลายทั้งปวง จึงถือได้ว่าชาวมอแกนเป็นชนเผ่าที่ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมไว้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ (Arunothai et al., 2006) ที่ได้กล่าวถึง ประกอบพิธี “ลอยเรือ” ไว้ว่า การฉลองเสาวิญญานบรรพบุรุษ หรือที่เรียกกันอีกอย่างว่า “เหนือนล่องโงง” จัดขึ้นในเดือนห้าทางจันทรคติ ซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนฤดูกาล เมื่อหยุดพักการทำมาหากินและการออกทะเลไปไกล ๆ เพื่อทุกคนจะได้มีส่วนร่วมในงานฉลองพิธีประกอบไปด้วยการเข้าทรง เสี่ยงทาย เช่นไหว้วิญญาน การเล่นดนตรีและร้องรำทำเพลง บางครั้งมีการลอยกำบางจำลอง ซึ่งถือว่าการลอยความทุกข์และโรคร้ายไข้เจ็บให้พ้นจากครอบครัวและชุมชน ชาวมอแกนยังรักษาความเชื่อดั้งเดิม คือเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งรวมถึงวิญญานบรรพบุรุษและวิญญานต่าง ๆ ในธรรมชาติมีอำนาจในการให้ร้ายให้ตีปกป้องคุ้มครองหรือทำให้เจ็บป่วยได้ดังนั้นการเจ็บป่วยหนัก ๆ จะแก้ไขเยียวยาได้โดยการให้โตะหม้อ หรือ “ออลางปุตี” มาเข้าทรงและเช่นไหว้ปัจจุบันนี้มีการสืบทอดความรู้เหล่านี้ค่อยลงทุกที โดยพิธีฉลองเสาวิญญานบรรพบุรุษของชนเผ่ามอแกนนั้นสืบทอดกันมายาวนานสัญลักษณ์ของพิธีจะมีเสาหล่อโงงเป็นเสาไม้ที่แสดงตัวแทนวิญญานมีความเชื่อกันว่าจะปกป้องรักษาชาวมอแกน ในทุก ๆ ปีจะจัดพิธีขึ้นในช่วงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 5 ชาวมอแกนจะมีการจัดพิธีบวงสรวงวิญญานบรรพบุรุษและวิญญานในธรรมชาติ “เหนือนล่องโงง” โดยมีสัญลักษณ์เป็น “เสาหล่อโงง” และลอยเรือที่เรียกว่า “กำบางขวย”

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการแสดงสร้างสรรค์ของวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโบง ในจังหวัดพังงา พบว่า ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์รูปแบบของการปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์เหนือนล่อโบงโดยผ่านกระบวนการทดลองออกแบบการปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ซึ่งมีการพัฒนางานทั้งหมด 5 ครั้ง โดยผู้วิจัยวิเคราะห์จากองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์รวมถึงแนวคิดในการสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการคิดและวิเคราะห์อย่างละเอียด โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการออกแบบสร้างสรรค์ผลงานซึ่งสอดคล้องกับ (Wirunrak, 2004) ได้กล่าวว่า การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ หมายถึง การคิด การออกแบบ และสร้างสรรค์แนวคิด รูปแบบกลวิธีของนาฏศิลป์ชุดหนึ่งซึ่งแสดงโดยผู้แสดงคนเดียวหรือหลายคน โดยครอบคลุม ปรัชญา เนื้อหา ความหมาย ท่ารำ ท่าเต้น การแปรแถว การตั้งซุ้ม การแสดงเดี่ยว การแสดงหมู่ การกำหนดดนตรี เพลง และเครื่องแต่งกาย ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้การพัฒนารูปแบบการแสดงสร้างสรรค์มีประสิทธิภาพในด้านความคิดสร้างสรรค์และมีความเหมาะสมก่อนนำไปเผยแพร่สู่สาธารณชน

3. เพื่อสร้างสรรค์อัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโบงในจังหวัดพังงา ได้พบว่า งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโบงวิถีชีวิตของชาวมอแกนเพื่อสร้างสรรค์ผลงานผ่านมิติการแสดง” ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดง เพื่อสร้างคุณค่าให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของชนเผ่าที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งใช้องค์ประกอบหลักในการสร้างสรรค์งาน ได้แก่ การออกแบบบทการแสดง การออกแบบลีลา การคัดเลือกนักแสดง การออกแบบเสียงประกอบการแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบอุปกรณ์การแสดง การออกแบบแสง และการออกแบบสถานที่ในการแสดง ซึ่งแต่ละองค์ประกอบจะให้ความสำคัญแต่ละส่วนอย่างชัดเจน โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์แนวคิดของการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์จากองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์โดยมีรูปแบบของการสร้างสรรค์ผลงานตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบบทการแสดง โดยผู้วิจัยได้แรงบันดาลใจมาจากพิธีฉลองเสาวิญญาณบรรพบุรุษ (เหนือนล่อโบง) ของชนเผ่ามอแกนที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา โดยพิธีกรรมการฉลองเสาวิญญาณบรรพบุรุษ iva มอแกนมีพิธีประจำปีที่สำคัญ คือการฉลองเสาวิญญาณบรรพบุรุษเหนือนล่อโบง (Arunothai et al., 2006) ซึ่งสอดคล้องกับ ปรีดา คงแป้น และคณะ ได้กล่าวถึง พิธีกรรมการฉลองเสาวิญญาณบรรพบุรุษ iva แต่เดิมนั้นพิธีล่อโบงของชาวมอแกนนั้นทำพิธีและเช่นสรวงด้วยเต่า และพิธีไหว้ผีบรรพบุรุษจัดทำขึ้นทุกปี ในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 5 เมื่อเต่าถูกอนุรักษ์ ชาวมอแกนถูกห้ามจับเต่า จึงเปลี่ยนเครื่องเซ่นไหว้จากเต่าเป็นไก่แทน เมื่องานเริ่มขึ้นเสร็จสิ้นพิธีบวงสรวงผีต่าง ๆ เริ่มมีการฉลอง เต็นรำ ตีกลอง บางคนเต้นแสดงอาการต่าง ๆ บางคนเต้นซึกกระดูกงูรอบเสาล่อโบง เมื่อถึงอีกวันชาวบ้านช่วยกันนำเรือกำบางลำน้อยที่สร้างขึ้นตั้งแต่สองวันก่อนไปลอยในกลางทะเล (Kongpan et al., 2012) ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์บทการแสดง โดยวางโครงเรื่องไว้ 3 องค์ ดังนี้ **องค์ที่ 1 บุติ** (การเข้าทรง) ลีลาท่าทางจะมีอาการคล้ายผีเข้าแต่จะแสดงออกมาในลักษณะของสัตว์ต่าง ๆ เช่น นก งู กุ้ง โดยอยู่ในการควบคุมดูแลของผู้ทำพิธี หลังจากการเข้าทรงเสร็จจะมีการเสี่ยงทายในการตัดต้นไม้เพื่อนำมาแกะสลักเป็นเสาวิญญาณ **องค์ที่ 2 ตารี** (การเต้นรำ) หลังจากการเข้าทรงและได้ต้นไม้ที่ต้องการแล้ว ในหมู่บ้านจะมีการร้องรำทำเพลงด้วยความสนุกสนาน โดยเชื่อกันว่าบรรพบุรุษ

ที่ล่องลับไปแล้วจะมาร่วมเต้นรำกับคนในหมู่บ้านโดยชาวบ้านจะมีการเต้นรำร่วมกับเสาวิณญาณองค์ที่ 3 ก่าบางชวาย (การลอยเรือ) ในช่วงวันสุดท้ายจะเรียกกันว่า ส่งดวงวิณญาณโดยชาวบ้านจะมีการต่อเรือก่าบางชวาย เพื่อใส่ของใช้ต่าง ๆ ในครัวเรือน เพื่อให้ดวงวิณญาณเร่ร้อนที่ตายในทะเลได้มีของกิน และนำดวงวิณญาณไปสู่สุขคติ ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีกระบวนการในการออกแบบบทการแสดงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยดำเนินการค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ งานวิจัย เอกสารทางวิชาการ และการสัมภาษณ์ จากนั้นจึงกำหนดลีลาในการแสดงให้สอดคล้องกัน

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบลีลา ผู้วิจัยได้ออกแบบลีลาที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ความเป็นอยู่ของชนเผ่ามอแกน โดยผู้วิจัยได้หยิบยกท่าทางการเต้นของชาวมอแกนขณะทำพิธีเหน่อนหล่อโองนำมาผสมผสานเทคนิคการเต้นของศิลปินชาวตะวันตกเพื่อให้เกิดความรื่นเริงและสนุกสนาน ซึ่งสอดคล้องกับ (Wirunrak, 2004) ได้กล่าวว่าการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ หมายถึง การคิดการออกแบบ และสร้างสรรค์แนวคิด รูปแบบกลวิธีของนาฏศิลป์ชุดหนึ่งที่แสดงโดยผู้แสดงคนเดียวหรือหลายคน โดยครอบคลุม ปรักษา เนื้อหา ความหมาย ท่ารำ ท่าเต้น การแปรแถว การตั้งซุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ (Lamsakul, 2011) ได้ให้ความหมายของคำว่า นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ไว้ว่า การคิดประดิษฐ์ ท่ารำ หรือการออกแบบท่ารำ การประพันธ์เพลง การแต่งกายขึ้นมาใหม่ โดยอาจจะยังคงโครงสร้างแบบแผนเดิม และยังคงสอดคล้องกับ (Sensai, 2003) ได้กล่าวถึง ความหมายของการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ไว้ว่า กระบวนการคิดผลงานของแต่ละบุคคลล้วนมีความแตกต่างในส่วนรูปแบบการนำเสนอ ได้ผลผลิตออกมาหลากหลายรูปแบบ โดยมีขอบเขตต่อการสร้างสรรค์ คือ คิดสร้างให้เป็นของเก่าแก่ คิดสร้างให้เป็นการผสมผสานนาฏศิลป์หลาย ๆ จารีตเข้าด้วยกัน คิดสร้างแบบประยุกต์จากแบบดั้งเดิมโดยการพยายามแสวงหากระบวนการทำใหม่ ๆ และคิดใหม่ ทำใหม่ที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อน

ขั้นตอนที่ 3 การคัดเลือกนักแสดง ผู้วิจัยได้คัดเลือกนักแสดงที่มีประสบการณ์และความสามารถในด้านนาฏศิลป์ เพื่อให้นักแสดงมีทักษะและเข้าสิ่งๆ ที่ผู้วิจัยต้องการถ่ายทอดไปในทิศทางเดียวกัน โดยพิจารณาความเหมาะสมจากความสามารถเฉพาะตน นักแสดงหญิงจำนวน 6 คน และนักแสดงชายจำนวน 4 คน รวมมีนักแสดงทั้งสิ้น 10 คน ซึ่งสอดคล้องกับการใช้พื้นที่เวทีโดย (Lamsakul, 2011) ได้กล่าวว่าการเลือกตัวนักแสดง ผู้ออกแบบทำนาฏศิลป์สร้างสรรค์จะต้องคัดเลือกนักแสดงต้องมีคุณภาพทั้งฝีมือ บุคลิก รูปร่าง น้ำเสียงสามารถสวมบทบาทในตัวละครได้อย่างเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบเสียงประกอบการแสดง ผู้วิจัยได้ออกแบบเสียงให้ช่วงแรกเป็นจังหวะช้า ช่วงต่อมาจังหวะเร็วสนุกสนานช่วงสุดท้ายมีจังหวะช้า การใช้เครื่องดนตรีที่ให้เสียงสื่อถึงเอกลักษณ์ของภาคใต้และต้องการให้มีความรู้สึกพลิ้วไหวของน้ำทะเล จึงใช้ดนตรีเครื่องสายเข้ามาช่วยให้เพิ่มความรู้สึกเหมือนการเคลื่อนไหวการไหลของน้ำเพื่อเชื่อมโยงความเป็นภาคใต้ของชาวเลได้อย่างลงตัวโดยการผสมผสานการใช้เครื่องดนตรีเครื่องสายบรรเลงผสมผสานกับดนตรีสากลและมิดนตรีไทยในการประกอบจังหวะ ซึ่งสอดคล้องกับ (Deekham, 2019) ได้กล่าวถึงการออกแบบเสียง ไว้ว่า การออกแบบเสียงควรคำนึงถึงการความสอดคล้องของอารมณ์ที่ต้องการจะสื่อ ในช่วงการแสดง ๆ นั้น ซึ่งเสียงจะช่วยให้การแสดงมีความสมจริงและผู้ชมอาจมีอารมณ์ร่วมไปกับการแสดงได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ (Nimsamer, 2001) ได้กล่าวถึง การใช้ดนตรี ไว้ว่าเป็นการวัดความเข้าใจเร็วของช่วงเวลามาร้อยเรียง จังหวะมีอยู่ทั่วไปในธรรมชาติ การเต้นของหัวใจ

ที่เป็นจังหวะในร่างกายของเรา การเปลี่ยนแปลงตาม ฤดูกาล การเติบโต และการเติบโต
ของชีวิตก็เป็นจังหวะ ที่รับสัมผัสได้ง่ายที่สุดในจังหวะของคนตรี

ขั้นตอนที่ 5 การออกแบบเครื่องแต่งกาย เครื่องแต่งกายผู้วิจัยได้ออกแบบจากการแต่งกาย
ของชาวมอแกน โดยยึดเอาเอกลักษณ์การผูกผ้าและการใช้ผ้าพื้นเมืองภาคใต้ โดยปรับให้มีความ
เหมาะสมกับผู้แสดงขณะแสดง ทั้งนี้ การออกแบบเครื่องแต่งกายได้มีการจินตนาการเพิ่มเติมจากความ
เป็นจริงเพื่อเพิ่มความสวยงามแล้วยังสะดวกต่อการสวมใส่อีกด้วย เมื่อออกแบบเครื่องแต่งกาย
เรียบร้อยแล้วจะต้องพิจารณาวัสดุตัดเย็บที่มีความเหมาะสม ของเนื้อผ้าที่ถ่ายเทอากาศและมีน้ำหนัก
ที่เบาเหมาะกับการเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อให้เกิดความคล่องตัว ซึ่งสอดคล้องกับ (Wanmahin,
2019) กล่าวไว้ว่า เครื่องแต่งกายสามารถบอกถึงบุคลิกตัวนักแสดง ฐานะ ภูมิหลังของตัวละครได้
เครื่องแต่งกายเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดความเป็นตัวตนของตัวละครออกมาผ่านผู้แสดง ซึ่งสอดคล้องกับ
Chantanasaro, 2019) ได้กล่าวถึงการออกแบบเครื่องแต่งกาย ไว้ว่า การจะออกแบบเครื่องแต่งกาย
ต้องคิดถึงสิ่งที่เราจะสื่อสารกับผู้ชม ตัวตนของตัวแสดงว่าเราต้องการให้ผู้แสดงเป็นใคร มาจากไหน
จึงออกแบบเครื่องแต่งกายให้ผู้แสดงที่มีความเหมาะสมกับการแสดง

ขั้นตอนที่ 6 การออกแบบอุปกรณ์การแสดง พบว่า ผู้วิจัยใช้อุปกรณ์เพื่อเป็นตัวแทนในการ
สื่อความหมายแทนสัญลักษณ์เพื่อประกอบและให้ผู้ชมได้มีส่วนร่วมในการจินตนาการอย่างสร้างสรรค์
ในขณะรับชมการแสดง ทั้งนี้ อุปกรณ์ในการแสดงผู้วิจัยได้ทำการเลียนแบบมาจากของจริงบางส่วน
และได้ออกแบบตามจินตนาการของผู้วิจัยร่วมไปด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องออกแบบให้มีขนาด
ที่พอเหมาะมีความสะดวกต่อการใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับ (Jivakanon, 2014) กล่าวถึง ความหมาย
ของเครื่องประกอบการแสดง ไว้ว่า properties หรือ props สร้างความสัมพันธ์ระหว่างฉากและ
เหตุการณ์ วัสดุต่าง ๆ ที่ตัวละครเคลื่อนย้ายบนพื้นที่เวทีได้ ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างภาพรวม
บนเวที เครื่องประกอบการแสดงมีส่วนสำคัญที่จะทำให้โลกของการแสดงนั้นเกิดขึ้นจริง ทำให้ผู้ชม
เชื่อในสิ่งที่เห็นบนเวที และสื่อความหมายให้ข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงได้ชัดเจน

ขั้นตอนที่ 7 การออกแบบแสง ผู้วิจัยใช้การออกแบบแสงร่วมด้วยเพื่อช่วยในการสื่อ
ความหมายและอารมณ์ของการแสดง เพื่อสนับสนุนส่งเสริมบรรยากาศให้ผู้ชมมีความรู้สึกคล้อย
ตามให้การแสดงมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยออกแบบตามสถานการณ์และบรรยากาศตามท้องเรื่อง
ในองค์ที่ 1 ปิดไฟมืดจากนั้นค่อย ๆ เปิดไฟสว่างขึ้นและมีการเปิดไฟสีแดงกระพริบถี่ให้ความรู้สึก
ตื่นเต้นและน่ากลัว เปรียบเสมือนการสื่อถึงวิญญาน การเข้าทรง ในองค์ที่ 2 ใช้ไฟสีฟ้าและสีชมพู
สลับกันเพื่อให้เห็นถึงการเต้นรำ สนุกสนาน และมีความสุข ในช่วงสุดท้ายผู้วิจัยใช้สีขาวผสมสีฟ้า
ที่แสดงถึงความรู้สึกผ่อนคลาย ซึ่งสอดคล้องกับ (Phuricha, 2005) ที่กล่าวไว้ว่า สีของแสงเป็นสื่อ
สำคัญที่ใช้ในการออกแบบแสง สีแสงสามารถกระตุ้นให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกร่วม มีอิทธิพลต่อ
ผู้ชมเป็นอย่างมาก การเคลื่อนไหวของแสง ทิศทางของแสง และการกระจายแสง ทั้งหมดนี้เป็น
คุณสมบัติของแสงสว่างที่รวมอยู่เป็นหนึ่งเดียว

ขั้นตอนที่ 8 การออกแบบพื้นที่ในการแสดง ในการออกแบบพื้นที่การแสดงนั้นผู้วิจัยได้
พิจารณาและคำนึงถึงความสัมพันธ์ของการแสดงนาฏศิลป์ร่วมกับพื้นที่ในการแสดง จำนวนนักแสดง
และการใช้แสงเสียงรวมถึงการจัดวางตำแหน่งที่นั่งของผู้ชมให้มีความเหมาะสมในการรับชมการแสดง
เพื่อให้การนำเสนอผลงานการแสดงออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพตามที่ผู้วิจัยได้คาดหวังไว้

โดยการแสดงนั้นเหมาะที่จะแสดงในห้องประชุมใหญ่เนื่องจากมีความเพียงพอในการรองรับผู้ชมในการเข้าร่วมชมการแสดง และมีความเหมาะสมทางด้านอุปกรณ์ของแสงและสีครบครัน ซึ่งสอดคล้องกับ Natayakun (2008) ได้อ้างถึง สาธิต ไกลวรรณนะ กล่าวถึง พื้นที่หรือขอบเขตที่ใช้ในการแสดงหรือการเล่นละคร เราก็จะสามารถที่จะแบ่งพื้นที่แสดงบนเวทีทั้งหมดออกเป็นพื้นที่แสดงย่อย ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ Lamsakul (2011) ได้กล่าวว่า ขนาดของเวทีก็เป็นส่วนสำคัญ เช่น การแสดงในโรงละครหรือแสดงเวทีกลางแจ้ง หากเวทีการแสดงขนาดใหญ่ควรจะใช้ผู้แสดงจำนวนมากหากเวทีเล็กควรจัดผู้แสดงให้เหมาะสมกับขนาดของเวที

เมื่อผู้วิจัยได้ออกแบบได้ออกแบบและสร้างสรรค์ผลงานตามกระบวนการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงนำการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์เหนือนล่อโอง นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของการแสดง จำนวน 6 ท่าน เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน รวมทั้งมีการประเมินและขอแสดงความคิดเห็นต่อผลงาน เพื่อนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปเผยแพร่สู่สาธารณชนต่อไป

เมื่อการแสดงได้รับการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำการแสดงออกเผยแพร่การแสดงสู่สาธารณชน เพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์และสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมของชนเผ่ามอแกน โดยการถ่ายทอดคุณค่าอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโองและวิถีชีวิตของชาวมอแกนสู่ประชาชนภายนอกให้เป็นที่รู้จักและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ (Makpa, 2017) ได้กล่าวไว้ว่า อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมถูกนำไปเป็นทรัพยากรในการส่งเสริมการประกอบการแต่วัฒนธรรมได้ถูกพัฒนาขึ้นจนกลายเป็นรูปธรรมที่สามารถพัฒนาให้เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยวได้ ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ เปรียบเสมือนตัวส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยสร้างสรรค์ เรื่อง การศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีเหนือนล่อโองวิถีชีวิตของชาวมอแกนเพื่อสร้างสรรค์ผลงานผ่านมิตินาฏศิลป์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อผลที่ได้จากการวิจัย คือ รูปแบบของผลงานการแสดงนาฏศิลป์ได้พัฒนามาจากองค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์แบ่งเป็น 8 ขั้นตอน 1. การออกแบบบทการแสดง 2. การออกแบบลีลา 3. การคัดเลือกนักแสดง 4. การออกแบบเสียงประกอบการแสดง 5. การออกแบบเครื่องแต่งกาย 6. การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง 7. การออกแบบแสง และ 8. การออกแบบพื้นที่ในการแสดง ผู้วิจัยพบว่าทั้ง 8 ประการที่กล่าวมาเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์และการออกแบบผลงานทางด้านนาฏศิลป์ หากทำการสร้างสรรค์จะต้องพิจารณาการออกแบบตามองค์ประกอบเหล่านี้ให้ครบถ้วนและสามารถอธิบายเหตุผลและที่มาที่ไปตามองค์ประกอบต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน แต่ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องและความเหมาะสมและสามารถอธิบายหรืออ้างอิงต่อได้ในอนาคตตามหลักวิชาการ ดังนั้นผู้สร้างสรรค์ผลงานต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนจึงจะสามารถออกแบบผลงานได้อย่างสมบูรณ์รวมทั้งจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้ ผลงานการสร้างสรรคทางด้านนาฏศิลป์ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับนาฏศิลป์ประเภทอื่น ๆ หรือศิลปะการแสดงที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้อีกด้วย ทั้งนี้องค์ประกอบและแนวคิดของการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ทั้ง 8 ประการนี้สามารถนำไปประยุกต์ในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ที่มีเรื่องราวทางธรรมชาติหรือวิถีชีวิตหรือเรื่องอื่น ๆ ได้ อีกทั้งเพื่อบันทึกเป็นองค์ความรู้และเป็นประโยชน์ต่อความความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการด้านนาฏศิลป์และเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้คงอยู่และพัฒนาสืบต่อไป

References

- Arunothai, M., et al. (2006). **Chee wit puak rao chao ta le urak lawoi siray island**. Bangkok: Andaman Pilot Project, Social Research Institute, Chulalongkorn University.
- Arunothai, M. (2010). **Chee wit puak rao chao ta le ka moi aulang mogan kamee u rak la woi, we, the sea people**. Bangkok: Andaman Pilot Project, Social Research Institute, Chulalongkorn University.
- Chantanasaro, T. (2019, January 29). Interviewed by **K. Tunthong**. Bangkok: Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University.
- Deekham, N. (2019). Interviewed with **Palach Buakaw et al.** at the faculty of Fine Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi.
- Jivakanon, R. (2014). **The art of costume design modern theater**. Bangkok: Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Kongpan, P., et al. (2012). **The crisis of the Chao Ley lifestyle**. Tai Community Foundation.
- Lamsakul, C. (2011). **The art of choreography (Creative Thai Dance)**. Bangkok: Bangkok Business Press, Aor Copycenter.
- Makpa, P. (2017). **nāttasin sāngsan kap kān phoeīphræ ‘attalak thāng watthanatham chāo Thai phūan bān bung khē tambon nōng sāeng ‘amphoe pāk phlī chāngwat Nakhōn Nāyok** [Creative dancing arts and promotion of cultural identity of the Thai puan people in Ban Bung Khe, Nong Saeng sub-district, Pakplee district, Nakhon Nayok province]. **Institute of Culture and Arts Journal Srinakharinwirot University**. 19(1), 72-81.
- Natayakun, S. (2008). **Dance Kinesiology**. Bangkok: Odeon Store.
- Nimsamer, C. (2001). **Composition of Art**. 6th ed. Bangkok: Thai Wattana Panich Co., Ltd.
- Saaisunthorn, K. P. (2005). **Research and development of stateless children**. Bangkok: Office of the Health Promotion Fund.

- Sensai, P. (2003). **Invention**. Mahasarakham: Mahasarakham University.
- Phuricha, W. (2005). **Lighting for the stage**. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Wanmahin, N. (2019, January 28). Interviewe by **K. Tunthong**. Bangkok: Variety Dance Co., Ltd.
- Wirunrak, S. (2004). **Periscope dance**. Bangkok Printing, Chulalongkorn University Press.

ผลการใช้ระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐาน
การเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์

EFFECTS OF USING SCIENTIFIC COMPETENCY-BASED ASSESSMENT
SYSTEM UTILIZING AN ELECTRONIC PORTFOLIO

เกดิษฐ์ จันทร์ขจร¹ ณัฐ สิทธิกร² องอาจ นัยพัฒน์³ ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ⁴
เรืองเดช ศิริกิจ⁵ สุรเชษฐ์ มีฤทธิ์⁶ และพุฒิศักดิ์ แนวทอง⁷

Keidit Chankhachon¹, Nat Sittikorn², Ong-art Naiyapatana³,
Khawanying Sriprasertpap⁴, Ruangdech Sirikit⁵, Suraches Meerith⁶ and Puttisak Naewtong⁷

^{1,2}กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน
^{3,4}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

⁵สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
⁷โรงเรียนสามเสนนอก (ประชาราษฎร์อนุกุล)

^{1,2}Mathematics Department, Patumwan Demonstration School, Srinakharinwirot University

^{3,4}Faculty of Education Srinakharinwirot University

⁵Educational and Psychological Test Bureau Srinakharinwirot University

⁶Bodhibijjalaya College Srinakharinwirot University

⁷Samsennok (Pracharatanukoon) School

E-mail: nat@satitpatumwan.ac.th

Received:	January 21, 2022
Revised:	March 5, 2022
Accepted:	April 23, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหาร และครูต่อระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ 2) เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 6 คน ครูจำนวน 6 คน และนักเรียน จำนวน 37 คน จากโรงเรียนสามเสนนอก (กทม. สช. และ อว.) โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการเลือกมาศึกษา อย่างมีจุดมุ่งหมาย คุณภาพด้านประสิทธิภาพประเมินโดยใช้แบบวัดความพึงพอใจต่อระบบ 5 ด้าน ($\alpha = .87$) สำหรับผู้บริหารและครู และด้านประสิทธิผลประเมินจากแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อระบบ ($\alpha = .89$) ซึ่งเครื่องมือทั้ง 2 ฉบับ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบลิคเคิร์ท หลังจากนั้นทำการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้างจากกลุ่มเป้าหมายที่สมัครใจให้ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพึงพอใจของผู้บริหารและครูในภาพรวมต่อระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับดีมากทุกด้าน (\bar{X} =4.28, SD=0.53) และเมื่อพิจารณาความพึงพอใจในแต่ละด้าน พบว่า ความพึงพอใจของกลุ่มผู้บริหารมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มครูอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของผู้บริหารและครู 2) เจตคติของนักเรียนที่มีต่อระบบการประเมินฐานสมรรถนะ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับสูงที่สุด (\bar{X} =4.32, SD=0.90)

คำสำคัญ

การประเมินฐานสมรรถนะ วิทยาศาสตร์ แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์

ABSTRACT

The purpose of this research was 1) to study the satisfaction of administrators and teachers towards the scientific competency-based assessment system utilizing an electronic portfolio of grade sixth students and 2) to study the students' attitude towards the scientific competency-based assessment system utilizing an electronic portfolio of grade sixth students. This research was a part of the research project on the development of scientific competency-based assessment and evaluation in the digital era. The target group included 6 administrators, 6 teachers, and 37 students from three types of schools (Bangkok, OPEC and MHESI) that the research team selected by purposeful sampling. The quality of performance was assessed using the satisfaction of the system scale, which had 5 aspects, ($\alpha = .87$) for administrators and teachers. The effectiveness was assessed using the students' attitude scale towards the system ($\alpha = .89$). Both scales were Likert-type scale. After that the research team did in-depth interviews using a semi-structured interview form from the target group who voluntarily provided information.

The results showed that 1) the overall satisfaction of administrators and teachers towards the assessment system was at very good levels in all aspects (\bar{X} =4.28, SD=0.53). Considering each aspect, it was found that the average score given by the administrators was statistically non-significantly higher than the average score given by the teachers at the .05 level, which was agreeable with the administrators and teachers' interview results. 2) The students' attitude towards the assessment system was at the highest level (\bar{X} =4.32, SD=0.9).

Keywords

Competency-based Assessment, Scientific, Electronic Portfolio

ความสำคัญของปัญหา

แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญและสอดคล้องกับกระบวนการวัดประเมินการเรียนรู้ขณะเรียนรู้ (Assessment as Learning: AaL) เป็นการประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเองในขณะที่กำลังเรียนรู้ เพื่อติดตามการเรียนรู้ของตนเอง สามารถตั้งคำถามและออกแบบเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการเรียนรู้ เพื่อตัดสินใจว่าตนเองนั้นรู้อะไร ไม่รู้อะไร สามารถทำอะไรได้ และวางแผนในการพัฒนาตนเอง โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินรอบด้าน (NESA, 2021) และยังสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินความก้าวหน้าและการประเมินสรุปรวม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อ พัฒนาคคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ รวมถึงการมีทักษะที่จำเป็นใน ศตวรรษที่ 21 มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียน ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการ จัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ เนื่องจากกระบวนการ ของแฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ การวิเคราะห์ การประยุกต์ใช้ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Forker & Mcdonald, 1996)

สมรรถนะของผู้เรียน (Competencies of learners) ถือเป็นเงื่อนไขบังคับชี้คุณภาพนักเรียนตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ (Ministry of Education, 2008) การวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะเป็นการดำเนินการ ที่มุ่งวัดสมรรถนะอันเป็นองค์รวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ เป็นการวัด จากพฤติกรรมการกระทำ การปฏิบัติ ที่แสดงออกถึงความสามารถในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ การวัดเป็นการวัดอิงเกณฑ์ มีไอชิ่งกลุ่ม และมีหลักฐานการปฏิบัติที่ใช้ตรวจ สอบได้ (Office of the Education Council, 2017) ทั้งนี้ กระบวนการวัดประเมินนักเรียน ฐาน สมรรถนะ (Competency-based assessment) และการนำผลการวัดประเมินเป็นสารสนเทศป้อนกลับไปพัฒนาหรือปรับปรุงสมรรถนะของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า ยังไม่มีรูปแบบหรือแนวทางดำเนินการอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม มีความถูกต้องเชื่อถือได้ตามหลักวิชาการ วัด ประเมินสมรรถนะ และความง่ายสะดวกต่อการดำเนินงานในทางปฏิบัติจริง

ปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร บูรณาการเข้ากับแฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้ โดยปรับเปลี่ยนจากกระดาษมาเป็นอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic portfolio: e-Portfolio) เป็นแฟ้มที่เก็บรวบรวมและแสดงหลักฐานการเรียนรู้ของนักเรียนในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งเชื่อมโยงแฟ้มข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน อีกทั้งมีรูปแบบและสีสันสวยงาม สามารถ ค้นหาได้อย่างรวดเร็ว จัดเก็บข้อมูลหลักฐานและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แฟ้มสะสมงานของนักเรียน ได้อย่างกว้างขวาง และมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น (Buzzetto-More, 2010; Thongjan, 2018)

คณะผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญขององค์ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะของนักเรียนตามแนวโน้มของสังคมโลกที่กำลังอยู่ในยุคของการเปลี่ยนแปลงเพื่อก้าวเข้าสู่ศตวรรษใหม่ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวสามารถใช้เป็นแนวทางนำไปสร้างและพัฒนารูปแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ เพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะและสมรรถนะจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกปัจจุบันและอนาคตต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

คุณภาพระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหาร และครูต่อระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณภาพด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์เป็นการศึกษาในระยะที่ 3 ของโครงการวิจัยการพัฒนาระบบการวัดและประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ในยุคดิจิทัล โดยในระยะที่ 1 ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบทดสอบฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระยะที่ 2 เป็นการพัฒนาระบบคลังข้อสอบฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ดิจิทัลแบบเกมสถานการณ์จำลอง และระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ และระยะที่ 3 เป็นการศึกษาความพึงพอใจและเจตคติที่มีต่อระบบการวัดและประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ ในยุคดิจิทัล สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภายหลังจากคณะผู้วิจัยดำเนินการเชื่อมโยงผสมผสานกันระหว่างระบบคลังข้อสอบฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ดิจิทัลแบบเกมสถานการณ์จำลอง และระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์เข้าเป็นระบบเดียวกัน คือ “ระบบวัดและประเมินสมรรถนะการสืบสอบทาง วิทยาศาสตร์ในยุคดิจิทัล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” ในรูปแบบของ Web Application (<http://cbaonline.net>) และนำไปใช้วัดประเมินสมรรถนะทางด้านวิทยาศาสตร์ของตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้บริหาร และครู เพื่อประเมินประสิทธิภาพในแง่ของความพึงพอใจต่อระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจระหว่าง

กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้บริหารและครู พร้อมทั้งเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก นำมาวิเคราะห์คุณภาพเทียบข้างเพื่อช่วยอธิบายผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ

ในการศึกษาประสิทธิผลคณะผู้วิจัยทำการศึกษาเจตคติของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการระบบประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ แล้วเปรียบเทียบระดับของเจตคติของนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนต่างสังกัดกัน พร้อมทั้งเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนำมาวิเคราะห์คุณภาพเทียบข้างเพื่อช่วยอธิบายผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ

กลุ่มเป้าหมายและการเลือกตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยในครั้งนี้ เป็นผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ปฏิบัติงานและศึกษา ณ โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่บริการของเขตพัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 4 สังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (กทม.) และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.)

ตัวอย่างในการวิจัย เนื่องจากเกิดวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั่วทุกจังหวัดของประเทศไทย คณะผู้วิจัยจึงดำเนินการเลือกอย่างมีจุดมุ่งหมาย (Purposeful sampling) โดยพิจารณาโรงเรียนที่มีลักษณะทั่วไปในบริบทพื้นที่และสภาพแวดล้อมในเขตเมืองชั้นในกรุงเทพมหานคร รวมถึงการได้รับอนุญาตจากผู้บริหารโรงเรียนให้คณะผู้วิจัยเข้าเก็บข้อมูลจากการดำเนินการข้างต้นได้โรงเรียนที่เป็นตัวอย่างในการวิจัย คือ โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย (สข.) โรงเรียนสามเสนนอก เขตดินแดง (กทม.) และโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา (อว.) ตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนละ 2 คน ครูผู้สอนราย วิชาวิทยาศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนละ 2 คน รวมผู้บริหารและครู จำนวนทั้งสิ้น 12 คน ตัวอย่างที่เป็นกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย (สข.) 13 คน โรงเรียนสามเสนนอก เขตดินแดง (กทม.) 6 คน และโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา (อว.) 7 คน รวมจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 26 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ ในรูปแบบของ Web application โดยมีโครงสร้างเป็น 3 ส่วนหลัก คือ

ส่วนข้อมูลนำเข้า (Input) เป็นส่วนของการบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ทดสอบลงระบบฐานข้อมูล ได้แก่ ชื่อ นามสกุล อีเมล ชื่อผู้ใช้ และรหัสผ่าน

ส่วนการประมวลผล (Process) เป็นส่วนของการนำเข้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องผลงาน ภาระงานหรือชิ้นงานที่สะท้อนให้เห็นถึงสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ตามองค์ประกอบของโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programmed for International Student Assessment: PISA) โดยนักเรียนสามารถอัปโหลด (Upload) ผลงานที่เป็นรูปภาพวิดีโอ เสียง และการเชื่อมโยง URL ได้ตามความต้องการ ภายหลังจากการนำเข้าและบันทึกข้อมูลแล้ว ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนคนอื่น ๆ สามารถเข้าชม ประเมิน และแสดงความคิดเห็นต่อผลงาน ชิ้นงานหรือภาระงานได้ ระบบจะบันทึกไว้ในฐานข้อมูลและแสดงผลแก่นักเรียนที่เป็นเจ้าของผลงาน

ส่วนการแสดงผล (Output) ระบบจะแสดงผลงานที่บันทึกไว้เป็นหมวดหมู่ และผู้ใช้งานอื่นสามารถประเมินโดยให้คะแนนความชอบรวมถึงการแสดงความคิดเห็นต่อผลงาน และระบบจะทำการบันทึก และคำนวณค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้ และความคิดเห็นต่อผลงานในแต่ละชั้น เพื่อให้เจ้าของผลงานนำข้อมูลไปใช้เพื่อปรับปรุงผลงานในลำดับถัดไป

2. แบบวัดความพึงพอใจต่อระบบการประเมินสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้บริหารและครู เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบลิคเคิร์ท (Likert-type scale) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ หลักการและวัตถุประสงค์ การทำงานของระบบ การออกแบบ ระบบความปลอดภัย และคู่มือการใช้งาน จำนวน 30 ข้อ การตรวจสอบคุณภาพโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มีค่า IOC ระหว่าง 0.60 – 1.00 ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามรายข้อโดยใช้สูตรสหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับด้วยวิธีการประมาณค่า สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าเท่ากับ 0.87

3. แบบวัดเจตคติที่มีต่อระบบการประเมินสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบลิคเคิร์ท (Likert-type scale) จำนวน 20 ข้อ การตรวจสอบคุณภาพโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน มีค่า IOC ระหว่าง 0.60 – 1.00 ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามรายข้อโดยใช้สูตรสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับด้วยวิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าเท่ากับ 0.89

4. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ในรูปแบบปลายเปิด (Open-ended format) ที่กำหนดไว้ก่อนล่วงหน้าและเปิดโอกาสให้ตั้งคำถามเมื่อมีประเด็นสืบเนื่องระหว่างการสัมภาษณ์ รวมทั้งศึกษาสาระในผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจและเจตคติบ่งชี้ความพึงพอใจและเจตคติที่มีต่อระบบการประเมินสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ ในเชิงเปรียบเทียบความพึงพอใจและเจตคติที่มีต่อลักษณะต่าง ๆ ของระบบระหว่างตัวอย่างผู้ใช้และเกี่ยวข้องต่างกลุ่ม ที่ตรวจพบความแตกต่างหรือไม่แตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพื่อใช้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพในการระบุหรืออธิบายเหตุผลการมี ความสอดคล้องหรือแตกต่าง ในความพึงพอใจและเจตคติของตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทดลองใช้ระบบการประเมินสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) จากกลุ่มเป้าหมาย (รหัสจริยธรรมเลขที่ SWUEC/E-181/2563) ดังนี้

1. ติดต่อโรงเรียนที่เลือกเป็นตัวอย่าง ขออนุญาตชี้แจงแนวทางการทดสอบใช้ระบบ กับบุคลากร (ผู้บริหารและครู) ของโรงเรียนที่เข้าร่วมวิจัย (Research participant) ในฐานะกลุ่ม บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) รวมทั้งนักเรียนซึ่งเป็นผู้ใช้ระบบ

2. ผู้บริหารและครูสมัครสมาชิกที่เว็บไซต์ <http://cbaonline.net> เพื่อติดตาม ผลงานให้คะแนนงาน แสดงความคิดเห็นในผลงานของนักเรียนได้ และสามารถสร้างกระทู้เพื่อให้ นักเรียนศึกษาเพิ่มเติมได้ เมื่อทำการสมัครสมาชิกสำเร็จแล้วเข้าสู่ระบบ (Login) ด้วยรหัสผ่านที่สมัครไว้

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สมัครสมาชิกที่เว็บไซต์ <http://cbaonline.net> ในฐานะผู้
เข้าใช้ระบบ แล้วเข้าสู่ระบบด้วยรหัสผ่านที่สมัครไว้ เพื่อส่งงานที่ได้รับมอบหมายจากคุณครู
โดยนักเรียนสามารถสร้างหัวเรื่องผลงาน เขียนเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง เขียนคำอธิบายผลงานของตน
อัปโหลดเอกสาร ภาพถ่าย วิดีโอ คลิปเสียง หรือแนบลิงก์ต่าง ๆ และนักเรียนสามารถเข้าไปให้
คะแนน และแสดงความคิดเห็นในผลงานของเพื่อนได้

4. คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบวัดความพึงพอใจ และ แบบวัดเจต
คติ จากกลุ่มเป้าหมาย

4.1 กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้บริหาร และครู ดำเนินการทำแบบวัดความ พึงพอใจต่อระบบ

4.2 กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำแบบวัดเจตคติ ที่มีต่อระบบ

5. คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่ม เป้าหมาย

4.1 จำนวน 4 ราย และ 4.2 จำนวน 6 ราย เพื่อสืบค้นหาคำตอบเชิงลึกที่ระบุหรืออธิบาย เหตุผลการ
มีความสอดคล้องหรือแตกต่างในความพึงพอใจ และเจตคติของบุคคลผู้ใช้หรือเกี่ยวข้อง ต่างกลุ่มหรือ
สังกัดโรงเรียนเบื้องหลังค่าตัวเลขทางสถิติวิเคราะห์ที่บ่งชี้การมีหรือไม่มีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลในเชิงปริมาณ ได้แก่ ข้อมูลจากการประเมินความพึงพอใจ และเจตคติที่มีต่อระบบ
คณะผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ ลงรหัสข้อมูล วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความ
เบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แปลผลการวิเคราะห์ตามเกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพของลินน์ และคณะ
(Linn, Baker & Dunbar, 1991) แล้วดำเนินการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจของกลุ่ม
ผู้บริหารและครูด้วยวิธี Mann-Whitney U Test (Chongcharoen, 2005) และเปรียบเทียบเจตคติ
ของนักเรียนด้วยวิธี Kruskal-Wallis Test (H) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพที่รวบรวมได้ภายหลัง
วิเคราะห์เชิงปริมาณเปรียบเทียบ คณะผู้วิจัยอาศัยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัย (Inductive
content analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหาร และครูต่อระบบการประเมินฐานสมรรถนะ
ทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6

ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจรายด้านต่อระบบการประเมินฐานสมรรถนะทาง
วิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 แสดงผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารและครุรายด้านต่อระบบการประเมิน
ฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ความพึงพอใจ (จำแนกราย ด้าน)	กลุ่มผู้ ประเมิน	N	\bar{X}	SD	ระดับ	ค่าเฉลี่ย ของอันดับ (MR)	Mann- Whitney U	Z	p
1. หลักการ และ วัตถุประสงค์	ผู้บริหาร	6	4.30	0.60	ดีมาก	7.33	34.00	-.823	.485
	ครู	6	4.20	0.41	ดีมาก	5.67			
2. การทำงาน ของระบบ	ผู้บริหาร	6	4.24	0.58	ดีมาก	6.25	16.50	-.242	.818
	ครู	6	4.23	0.55	ดีมาก	6.75			
3. การ ออกแบบ หน้าจอ/ภาพ/ เสียง	ผู้บริหาร	6	4.50	0.55	ดีมาก	7.58	11.50	-1.063	.310
	ครู	6	4.24	0.43	ดีมาก	5.42			
4. ความ ปลอดภัยของ	ผู้บริหาร	6	4.30	0.53	ดีมาก	6.75	16.50	-.274	.818
	ครู	6	4.27	0.45	ดีมาก	6.25			
5. คู่มือการใช้ งาน	ผู้บริหาร	6	4.42	0.51	ดีมาก	7.33	13.00	-.863	.485
	ครู	6	4.02	0.67	ดี	5.67			
ภาพรวม	ผู้บริหาร	6	4.33	0.57	ดีมาก				
	ครู	6	4.22	0.49	ดีมาก				
	ผู้บริหาร และครู	12	4.28	0.53	ดีมาก				

จากตารางที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจของผู้บริหารและครูต่อระบบการประเมินฐาน สมรรถนะ
ทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับดีมาก (\bar{X} =4.28,
SD=0.53) เมื่อผลการประเมินของผู้บริหารอยู่ในระดับดีมากทั้ง 5 ด้าน โดยด้านการ ออกแบบ
หน้าจอ/ภาพ/เสียงมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด (\bar{X} =4.50, SD=0.55) ด้านการทำงานของระบบ มีคะแนน
เฉลี่ยต่ำสุด (\bar{X} =4.24, SD=0.58) ผลการประเมินของครูมีเพียงด้านคู่มือการใช้งานมีระดับ
ความพึงพอใจในระดับดี (\bar{X} =4.02, SD=0.67) ด้านที่เหลืออยู่ในระดับดีมาก ด้านความปลอดภัย
ของระบบมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด (\bar{X} =4.27, SD=0.45) และค่าเฉลี่ยของกลุ่มผู้บริหารทุกด้านสูงกว่า
กลุ่มครู อย่างไรก็ตามนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเพื่ออธิบายผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณบ่งชี้
ความพึงพอใจของผู้บริหารและครูแต่ละด้าน แสดงผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเพื่อเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณบ่งชี้ความพึงพอใจของผู้บริหารและครูต่อระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์โดยใช้แฟ้ม แสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์

ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ	ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ				
	ผู้บริหาร A	ผู้บริหาร B	ผู้บริหาร C	ครู A	ครู B
หลักการ/วัตถุประสงค์ (U=34; p<.485)		แฟ้มสะสมงาน	ตอบโจทย์		น่าเชื่อถือ
การทำงานของระบบ (U=16.50; p<.818)	สะดวก รวดเร็ว	ประเมินตนเอง	ใช้ง่าย	เงื่อนไขงาน	ออนไลน์
การออกแบบฯ (U=11.50; p<.310)		สบายตา		คำแนะนำ	
ความปลอดภัย (U=16.5; p<.818)	ซับซ้อน	กำหนดสิทธิ		ความเป็นส่วนตัว	
คู่มือการใช้ (U=13; p<.485)		เรียนรู้ได้		ความรู้ด้านไอทีต่ำ	

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเทียบข้างพบว่าข้อมูลในเชิงคุณภาพสนับสนุนผลการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านหลักการและวัตถุประสงค์ ผลจากการประเมินกลุ่มผู้บริหารมีคะแนนเฉลี่ยของการประเมินสูงกว่ากลุ่มครูอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการให้ข้อมูลของผู้บริหาร B “...สร้างออกมาได้ตรงตามวัตถุประสงค์การวัดประเมินที่แสดง ผลงานของเด็กได้หลาย ๆ แบบดีนะ เป็นภาพ วิดีโอ เอกสาร...อย่างโรงเรียนก็ทำพอร์ตโฟลิโออิเล็กทรอนิกส์นะ แต่เป็นพอร์ตสำหรับครูก็เก็บได้แค่ไฟล์ เอกสาร แอปฯที่ทำมาทำให้...เก็บงานได้หลากหลายดี ใช้ง่าย สะดวก สั้นไหล ระบบทำงานได้ดีนะ แบ่งเป็น part ชัดเจนตามวัตถุประสงค์ ประเภทผลงาน” และผู้บริหาร C “หลักการและแนวคิดของระบบดีสามารถเป็นตัวช่วย ในการจัดการเรียนการสอนได้ดี...ระบบที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตอบโจทย์การใช้งานทั้งของครูและนักเรียน สามารถนำไปประเมินผลการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพตอบโจทย์การใช้งาน ทั้งของครูและนักเรียนสามารถนำไป ประเมินผลการเรียนของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ...สามารถนำไปใช้กับโรงเรียนอื่นได้เพราะเป็นระบบที่ใช้งาน ได้จริง...” ให้ความสำคัญด้านหลักการและวัตถุประสงค์สูงกว่ากลุ่มครู โดยครู B มีมุมมองว่า “...มันขึ้นอยู่กับความน่าเชื่อถือของข้อมูล...การบันทึกข้อมูลมีการตรวจสอบ ข้อมูลก่อนจึงทำให้มีความน่าเชื่อถือ”

ด้านการทำงานของระบบ ผลจากการประเมินกลุ่มผู้บริหารมีคะแนนเฉลี่ยของการประเมินสูงกว่ากลุ่มครูอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับมุมมองของกลุ่ม ผู้บริหาร โดยผู้บริหารแต่ละคนได้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ ดังนี้ ผู้บริหาร A เห็นว่า “...ระบบการจัดการและประมวลผลข้อมูลมีประสิทธิภาพที่ดี เชื่อมโยงได้ทั้งภายในและภายนอก มีการรายงานผลออกมา ได้สะดวกรวดเร็ว ผลที่ออกมาสามารถนำมาใช้งานได้ ทำให้ผู้ใช้มีความสะดวกสบาย ทำให้

นำใช้มากขึ้น” สอดคล้องกับผู้บริหาร C ที่เห็นว่า “...ระบบที่เข้าใช้งาน ผู้ใช้สามารถเข้าใช้งานได้ไม่ยุ่งยาก เป็นระบบที่มี ประสิทธิภาพตอบโจทย์การใช้งานทั้งของครูและนักเรียน สามารถนำไปประเมินผลการเรียนของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ...” และผู้บริหาร B ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า “...ครูมองว่ามั่นใจสนุกที่ได้ใส่ผลงานที่เค้าคิดว่าเป็นงาน เด่น ๆ ในแต่ละวิชาของเค้า เค้าได้ประเมินตนเองเบื้องต้นนะ ว่าน่าจะนำเสนอผลงานอะไรที่เค้ามองว่ามันโดดเด่น... อยากให้เพิ่มเติมฟังก์ชันการทำงาน ที่เป็นการรายงานผลออกมาเป็นสารสนเทศเพื่อสะดวกในการใช้งานเป็น สารสนเทศที่สรุปออกมาเลย เช่น เป็นกราฟแท่งให้เห็นภาพรวมเด็กแต่ละคน ภาพรวมระดับชั้นระดับห้องเรียน ประมาณนี้... พัฒนาการของเด็กออกมาเป็น paper เพื่อทำ report...” มุมมองของกลุ่มครูเห็นว่าการทำงาน ของระบบยังต้องมีส่วนที่น่าจะพัฒนา ตามความคิดเห็นของครู A “...น่าจะเพิ่มส่วนระบุคำสั่งของครูว่างานชิ้นนี้ครูต้องการอะไร มีกี่คะแนน...” และครู C “เนื่องจากเป็นการใช้งานระบบออนไลน์ โรงเรียนที่จะใช้ ระบบนี้ควรเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้งานของระบบที่เสถียร”

ด้านการออกแบบหน้าจอ / ภาพ / เสียง ผลจากการประเมินกลุ่มผู้บริหารมีคะแนนเฉลี่ยของการประเมินสูงกว่ากลุ่มครูอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหาร B ให้ความ เห็นว่า ภาพรวมที่ออกแบบมามีความเหมาะสมดีมาก “...ในภาพรวม ๆ ดีเลย...ออกแบบเมนูให้เลือกคลิกทำงานที่ชัดเจนสอดรับเป็นขั้น ๆ นะ...สีสันทันส่วนตัวแล้วชอบ ดูสบายตา” ส่วนครู A ได้ให้ ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับหน้าจอไว้ว่า “...ตรงนี้มีปุ่มหรือคำชี้แนะนำในการใส่ภาพเวลาใส่มากกว่า 1 ภาพต่องานก็น่าจะดี... ภาพหน้าจอ สี เสียง มองว่าไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าไร ความสำคัญคือการเก็บผลงาน...แต่สีสันทันออกมาคิดว่า เด็กน่าจะชอบ สบายตา”

ด้านความปลอดภัยของระบบ ผลจากการประเมินกลุ่มผู้บริหารมีคะแนนเฉลี่ยของการประเมินสูงกว่ากลุ่มครูอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มผู้บริหารมีมุมมองเกี่ยวกับ ด้าน ความปลอดภัยควบคู่กับการใช้งานของเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้บริหาร A ให้ความ เห็นว่า “...ในการล็อกอินต้องใช้อีเมล ด้วยอายุของนักเรียนต้องมีผู้ปกครองอนุญาตในการสมัคร ซึ่งผู้ปกครอง บางคนก็ทำไม่เป็น ต้องเข้าไปยืนยันตัวตน...” ในขณะที่ผู้บริหาร B ได้เสนอแนะเพิ่มเติมว่า “...การกำหนด ระดับหรือสิทธิการเข้าดูผลงานของเด็กน่าจะเหมือนกับการกำหนดระดับการเข้าดูพอร์ตเด็กได้ระดับไหน ผู้บริหาร ครู พ่อแม่...” ซึ่งข้อเสนอแนะดังกล่าวคล้ายคลึงกับ ข้อเสนอแนะของครู A เกี่ยวกับความเป็น ส่วนตัวของข้อมูลของนักเรียน “...การเข้าไปดูผลการประเมินของเด็กใครเข้าไปดูได้บ้าง ในความคิดของตัวเอง น่าจะดูได้เฉพาะครูกับเด็กคนนั้น เพราะบางทีเด็กที่ถูกประเมินจะมีความรู้สึกไม่อยากให้ใครรู้...”

ด้านคู่มือการใช้งาน ผลจากการประเมินกลุ่มผู้บริหารมีคะแนนเฉลี่ยของการประเมิน สูงว่ากลุ่มครูอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร B และครู A มีความ คิดเห็นไปในทางเดียวกันคือ สามารถเรียนรู้วิธีการใช้ระบบได้จากวิดีโอแนะนำการใช้ที่มีในเมนูวิธีการ ใช้มาให้ ผู้บริหาร B ให้ความเห็นเห็นว่า “...ก็คิดว่าดีมีตัวอย่างวิธีการ...เหมือนกับการทำระบบข้อสอบ... ก็ลองดู คลิปวิดีโอแนะนำ...ก็ทำได้” ครู A เห็นว่า “...ระบบใช้งานง่ายนะคะ อย่างที่บอกขนาด หนูเอง ๆ ด้านไอที ลองเข้าไปดูวิดีโอสอนการใช้งาน หนูใช้งานได้...”

2. ผลการศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อระบบการประเมินฐาน สมรรถนะทางด้านวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์

ผลการเปรียบเทียบเจตคติของนักเรียนที่มีต่อระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้รูอิเล็กทรอนิกส์ แสดงผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้รูอิเล็กทรอนิกส์

เจตคติที่มีต่อระบบ	สังกัดโรงเรียน	N	ค่าเฉลี่ยของคะแนน (\bar{X})	ค่าเฉลี่ยของอันดับ (MR)	Kruskal-Wallis Test (H)	df	p
แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้รูอิเล็กทรอนิกส์	กทม.	6	4.67	16.42	8.731	2	.013
	สข.	13	4.63	16.00			
	อว.	7	3.57	6.36			
	รวม	26					

จากตารางที่ 3 พบว่า เจตคติที่มีต่อการใช้ระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้รูอิเล็กทรอนิกส์ ของนักเรียนทั้งสามกลุ่มสังกัด โรงเรียน มีอย่างน้อยสองกลุ่มสังกัดโรงเรียนมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($H=8.731$, $df=2$, $p=.013$) คณะผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของ Bonferroni correction for multiple tests พบความแตกต่างระหว่างเจตคติของนักเรียนที่มีต่อระบบอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในโรงเรียนสังกัด กทม.กับโรงเรียนสังกัด อว. ($p=.016$) และโรงเรียน สังกัด สข.กับโรงเรียนสังกัด อว. ($p=.006$) แสดงผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบรายคู่ของเจตคติของนักเรียนระหว่างกลุ่มโรงเรียนที่มีต่อระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้รูอิเล็กทรอนิกส์

กลุ่มนักเรียน	ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย	t	SE	p
กทม. กับ อว.	1.10	9.64	3.51	.006
สข. กับ อว.	1.06	10.06	2.42	.016
กทม. กับ สข.	.04	.42	.11	.910

$\alpha = .05$, $p < .017$

ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเพื่ออธิบายผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณบ่งชี้เจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้รูอิเล็กทรอนิกส์ แสดงผลดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเพื่อเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณบ่งชี้เจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้ แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์

ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ	ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพของนักเรียนตามสังกัด				
	กทม.A	กทม.B	อว.A	อว.B	สข.E
เจตคติของนักเรียน (H=8.731, p=.013)	ระบบใหม่ เข้าใจง่าย ทำที่ไหนก็ได้	เปิดโลกใหม่ สะดวกสบาย แนะนำให้ใช้	ตอบโจทย์ งานไม่สูญ หาย	หลักฐานชัดเจน เห็นพัฒนาการ เลือกดูได้ วัดการปฏิบัติ	ดู พัฒนาการ รู้จักอ่อน

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเทียบข้างพบว่าข้อมูลในเชิงคุณภาพสนับสนุนผลการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณบ่งชี้ถึงเจตคติที่มีต่อระบบ ดังนี้

เจตคติของนักเรียนในโรงเรียนสังกัด สข. และสังกัด กทม. มีเจตคติในระดับสูงที่สุด ส่วนในโรงเรียนสังกัด อว.อยู่ในระดับสูง การเปรียบเทียบเจตคติพบว่า นักเรียนในโรงเรียนสังกัด สข. และสังกัด อว. มีเจตคติที่มีต่อระบบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับนักเรียนในโรงเรียนสังกัด กทม. และสังกัด อว.มีเจตคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัด กทม. นักเรียน A โรงเรียนสังกัด กทม. “...สะดวกสบายกว่าเพราะสามารถทำที่ไหนก็ได้...แต่มันก็ยุ่งยากในการเข้าใช้งาน... การเก็บผลงาน ในปัจจุบัน ในบางวิชาดีกว่า เช่น วิชาศิลปะ...ได้ใช้ระบบใหม่ ๆ และสะดวกสบายเมื่อค้นหาหรืออยากกลับมาดูอีก ...ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ในเรื่องการใช้เทคโนโลยี และช่วยให้การทำงานง่ายขึ้น...” นักเรียน B โรงเรียนสังกัด กทม. “มันเป็นการเปิดโลกใหม่เป็นด้านเทคโนโลยีจะได้รู้จักอะไรใหม่ ๆ ...มันเป็นแฟ้มเก็บสะสมงานทางออนไลน์ ที่ดี...เพราะมันสะดวกสบาย...ต้องเรียนรู้...” นักเรียน E โรงเรียนสังกัด สข. เห็นว่า “...น่าใช้เป็นอิเล็กทรอนิกส์ ลองเล่นดูชอบเลยคะ...เก็บผลงานได้เยอะดี หลายแบบ ที่ชอบมาก ๆ คือเก็บรูปเก็บวิดีโอได้ด้วย...เคยทำแต่เป็น กระดาษใส่แฟ้ม...มีให้ดาว...ถ้าได้ดาวน้อยแสดงว่างานคงยังไม่ดี ยังต้องปรับปรุง...มีคนมาคอมเมนต์ ครู เพื่อน... ก็จะมีจุดอ่อนของงาน...เราก็เอาไปพัฒนาได้” ส่วนความคิดเห็นของนักเรียน C โรงเรียนสังกัด อว. มองว่า “...ไม่เคยทำแบบนี้...ดีกว่าอำนวยความสะดวกกว่า...เพราะออนไลน์ด้วย...ช่วยให้เราเอาไปยื่นเวลาเรียนต่อ...เข้า โรงเรียนอื่น...ทำให้เค้าเห็นว่าหนูเรียนรู้...มีผลงานอะไรมาบ้าง...ที่หนูได้ลองทำหนูคิดว่าไม่ยาก...ที่ทำมาตอบโจทย์สะสมผลงานไว้ไม่หาย เพราะเป็นดิจิทัล...เก็บเป็นใบ ๆ จะหายง่าย...ผลงานที่เก็บมา...จะช่วยให้เราเห็นว่าเราทำได้ดี ขึ้นแค่ไหน...พัฒนาการของตนเองดีขึ้นหรือเปล่า...” นักเรียน D สังกัด อว. เห็นว่า “...เคยทำแฟ้มสะสมงาน มาก่อน แต่ที่ทำมาใส่แต่รูปภาพ อันนี้สามารถใส่วิดีโอได้ ใส่ขั้นตอนต่าง ๆ ได้เห็นว่าใครทำอะไรขนาดไหน ครูให้ คะแนนง่ายมีหลักฐานว่าเพื่อนทำแต่ละคนเรียนรู้อะไร ผลงานที่เก็บไว้บอกได้ว่าเราได้ทำอะไรมาบ้างตอนเรียน บอกความสามารถที่เราทำของที่โรงเรียนที่เคยทำครูบอกให้ใส่อะไรก็ได้แล้วส่งครู ทำเป็นฟิวเจอร์บอร์ด ครูก็เอา ไปตรวจ ครูก็ดูแค่ว่าเราทำตามที่เราที่กำหนด แต่อันนี้เราเลือกได้ว่าจะใส่อะไรก็จะเห็นว่าเรามีพัฒนาการจากงานน่าจะหลาย ๆ งาน เราเป็นคนเลือกงานที่ดีที่สุดแต่ละครั้งจะเห็นว่างานเราดีขึ้น...นำพอร์ตมาใช้

ในช่วงนี้โอเค เพราะต้องเรียนออนไลน์...อย่างวิชาปฏิบัติส่งคลิปเตะบอลให้ครูตรวจได้...ถ้าให้เลือกระหว่างทำเป็นกระดาษก็เลือกแบบอิเล็กทรอนิกส์...”

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหาร และครูต่อระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.28$, $SD=0.53$) ทั้งนี้ เพราะคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกระบวนการสร้างและพัฒนา ระบบเป็นไปตามมาตรฐานของการสร้างและพัฒนาสารสนเทศ สอดคล้องกับ Sawatnatee & Piriyasurawong (2015) ที่กล่าวว่าในการพัฒนารูปแบบแฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้มีองค์ประกอบ 4 กระบวนการ ได้แก่ ข้อมูลนำเข้า (Input) กระบวนการหรือการดำเนินงาน (Process) ผลลัพธ์หรือการประเมินผล (Output) และการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ด้วยเหตุนี้ ส่งผลให้ประสิทธิภาพของระบบ อยู่ในระดับดีมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ Chankachon (2008) ที่ได้ดำเนินการพัฒนาพอร์ทัลโพลีอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการวัดประเมินการเรียนรู้ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน พบว่า ด้าน คุณภาพของโปรแกรมพอร์ทัลโพลีอิเล็กทรอนิกส์ในด้านระบบการจัดเก็บข้อมูล การเชื่อมต่อในแต่ละ ข้อมูล การแสดงผลงาน และการออกแบบ มีความเหมาะสมของรูปแบบในระดับดีมาก

เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อระบบของกลุ่มผู้บริหารมีคะแนนเฉลี่ยของการประเมินสูงกว่ากลุ่มครูอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกประเด็น แสดงให้เห็นว่าระบบ ที่พัฒนาขึ้นนั้นมีความเชื่อถือได้ เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งหลักฐานที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็น สิ่งยืนยันผลจากการเปรียบเทียบความพึงพอใจ และแสดงให้เห็นว่าระบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับ

2. ผลของการศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับสูงที่สุด ($\bar{X}=4.32$, $SD=0.90$) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่านักเรียนในกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย ประโยชน์ และความสำคัญของการวัดประเมินการเรียนรู้โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ที่ใกล้เคียงกัน นักเรียนในส่วนที่มีความรู้ความเข้าใจก็จะเกิดแรงจูงใจในการเรียน การผลิตผลงาน ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ โดยไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นการเพิ่มภาระ ส่งผลให้เกิดความสนุกกับการเรียนรู้ว่าตนเองได้แสดงความสามารถที่แท้จริงออกมา มีการวางแผน การปฏิบัติงาน ช่วยชี้ให้เห็นข้อบกพร่องในการเรียนรู้ของตนเอง และให้ผู้อื่นเห็นทักษะการทำงานของตนเองได้อย่างชัดเจน รวมทั้งการได้จัดเก็บผลงานซึ่งแสดงถึงหลักฐานการเรียนรู้ ทำให้รู้สึกภาคภูมิใจเมื่อมีผู้อื่นมาชื่นชมในผลงาน และทำให้เกิดความมานะพยายามในการเรียนรู้และรับผิดชอบ เพื่อพัฒนาผลงานให้ดีขึ้น สอดคล้องกับนักวิชาการที่กล่าวว่า แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์เป็นแฟ้มที่เก็บรวบรวมและแสดงหลักฐานการเรียนรู้ของนักเรียนในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งเชื่อมโยงแฟ้มข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์แฟ้มผลงานของนักเรียนได้อย่างกว้างขวาง และมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น (Buzzetto-More, 2010; Thongjan, 2018) ซึ่งเป็นไปตามผลการวิจัยที่พบว่าการเรียนรู้ด้วยพอร์ทัลโพลีอิเล็กทรอนิกส์ สามารถปรับปรุง

การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งการบริหารจัดการวินัยกำกับ ตนเองในการเรียนรู้ได้ดีอีกด้วย (Farrell, 2019) และสอดคล้องกับ Pasiphol & Sotthayakom (2016) ที่ดำเนินการพัฒนา รูปแบบเพิ่มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์เพื่อประเมิน พัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่าครูและนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้เพิ่ม สะสมงานอิเล็กทรอนิกส์

เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างเจตคติที่มีต่อระบบอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ระหว่าง สังกัดโรงเรียน ทั้งนี้ เนื่องจากนักเรียนแต่ละสังกัดมีความคุ้นเคยและมีประสบการณ์ในการใช้ระบบที่มี ลักษณะใกล้เคียงกับระบบที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้นแตกต่างกัน จึงส่งผลให้นักเรียนบางกลุ่มยังขาด ความเข้าใจในการวัดประเมินการเรียนรู้โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ ทำให้เกิด ความรู้สึกลัวว่าเป็นการเพิ่มภาระงาน เพิ่มขึ้นตอนการทำงานมากขึ้น จึงรู้สึกเบื่อหน่ายในการสร้างแฟ้ม แสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ของตนเอง เกิดความวิตกกังวลในการจะถูกวัดประเมิน การ เรียนรู้โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ จึงทำให้เจตคติที่มีต่อระบบของนักเรียน ใน โรงเรียนสังกัด กทม. และสช. สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนสังกัด อว. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งหลักฐานที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นสิ่งยืนยันผลของความแตกต่างอย่างมี นัยสำคัญดังกล่าว และสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรม ทำให้ นักเรียนรับรู้ถึงความง่ายและรับรู้ถึงประโยชน์ของเทคโนโลยีนั้น (Davis, 1989) กล่าวคือ นักเรียนใน โรงเรียนสังกัด อว. มีความพร้อมและมีประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีที่มีความใกล้เคียงกับระบบนี้ หรือมีความพร้อมในด้านอุปกรณ์ในการเข้าถึงเทคโนโลยีง่ายกว่านักเรียนในโรงเรียนสังกัด กทม. และสช. จึงส่งผลต่อระดับเจตคติที่มีต่อระบบ

จากผลการวิจัยที่กล่าวมานักเรียนทั้ง 3 สังกัดมีเจตคติที่มีต่อระบบไปในทิศทางบวกยอมรับ สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนยอมรับกับระบบ สอดคล้องกับแนวคิดของแบบจำลองการยอมรับนวัตกรรม และเทคโนโลยี (TAM) ที่กล่าวว่า เจตคติของผู้ใช้เป็นเจตนาที่เกิดขึ้นจากผลของการรับรู้ถึงประโยชน์ และรับรู้ถึงการใช้ง่าย ทำให้ใช้งานด้วยความเต็มใจ ทำให้ได้งานที่มีคุณภาพมากขึ้น (Agarwal, & Prasad, 1997; Davis, 1989) โดยนักเรียนมีการยอมรับ และคาดหวังถึงประโยชน์ รวมถึงผลลัพธ์จาก การใช้ระบบที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีกับตนเอง จึงมีแนวโน้มเอียง ของพฤติกรรมในการ ใช้ระบบ เป็นไปในทิศทางบวก แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของระบบการประเมินฐานสมรรถนะทาง วิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

ผลจากการใช้ระบบแสดงให้เห็นถึงหลักฐานการเรียนรู้ที่สะท้อนถึงสมรรถนะของผู้เรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสามารถนำแนวทางของระบบ ไปใช้ในการกำหนด นโยบายการวัด ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดความต่อเนื่อง และสามารถเชื่อมโยงระหว่าง หน่วยงาน (โรงเรียน - เขตพื้นที่ฯ - กระทรวงฯ) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

2. ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

2.1 หน่วยงานทางการศึกษาสามารถกำหนดแนวปฏิบัติงานสำหรับการถ่ายโอนผล การเรียนรู้ของนักเรียนด้วยระบบการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แฟ้มแสดง หลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางฉบับใหม่ที่ปรับเป็น หลักสูตรฐานสมรรถนะ

2.2 แนวคิดของระบบแฟ้มแสดงหลักฐานการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ สามารถกำหนด เป็นแนวทางการวัดประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในช่วงสถานการณ์ที่ไม่สามารถจัดการเรียนรู้ได้ปกติ

2.3 ควรใช้ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการออกแบบการพัฒนาระบบ การวัดประเมิน เพื่อพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนสำหรับสมรรถนะด้านอื่น ๆ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การพัฒนาระบบอาจจะเพิ่มฟังก์ชันในการรายงานผลการประเมินออกมาเป็นรูปแบบ ของเอกสาร

3.2 การพัฒนาระบบด้านความปลอดภัยอาจจะพัฒนาฟังก์ชันด้านความปลอดภัยของ ระบบ โดยกำหนดสิทธิของผู้ที่สามารถเข้าดูผลงานของนักเรียน และการเข้าสู่ระบบให้ง่ายขึ้นด้วยการ ล็อกอินเข้าสู่ระบบผ่านบัญชี Google หรือ Facebook เป็นต้น

3.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินฐานสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ใน รูปแบบอื่น เช่น ศึกษาแนวคิดจากโรงเรียนที่ดำเนินการจัดการเรียนที่เน้นทางวิทยาศาสตร์ของไทย เพื่อให้ สามารถประเมินสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนได้รอบด้าน ตรงตามบริบทไทยและ สามารถปรับเข้ากับบริบทโลกได้

References

- Agarwal, P. & Prasad, J. (1997). *The role of innovation characteristic and perceived voluntariness in the acceptance of information technologies*. Houston: Decision Sciences.
- Buzzetto-More, N. (2010). *The E-portfolio paradigm: informing, educating, assessing, and managing with e-portfolios*. Santa Rosa, CA: Informing Science Press.
- Chankachon, K. (2008). *kānphattanā phōtōli'ō 'ilektrōnik phuā kānwatpramōēn kānrīanrū khōng nakrīan chanmatthayomsuksā pī thī Sām Rōngrīansāthit Mahāwitthayālai Sīnakharinwirōt Pathum Wan* [An electronic portfolio model development for assessing students' learning]. Master's thesis, Srinakharinwirot University.
- Chongcharoen, S. (2005). *kānwikhrō choēng sathiti bāep mai chai phārāmitōē* [Nonparametric statistical analysis]. Bangkok: academic paper promotion project National Institute of Development Administration.
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*. 13(3), 319-340.

- Farrell, O. (2019). **Developing critical thinking through e-portfolio based learning: an exploration of the experiences of non-traditional online distance learners**. Doctoral dissertation. Trinity College Dublin.
- Forker, J. E. & McDonald, M. E. (1996). Methodologic trends in the healthcare professions: portfolio assessment. **Nurse Educator**. 21(5), 9-10.
- Linn, R. L., Baker, E. L., & Dunbar, S. B. (1991). Complex, performance-based assessment; expectations and validation criteria. **Educational Researcher**. 20(8), 15-21.
- Ministry of Education. (2008). **laksūt kæklāng kānsuksā khanphūnthān Phutthasakkarāt 2551** [Basic education core curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)]. Bangkok: Agricultural Co-operative Federation of Thailand, Ltd.
- NESA, N. E. (2021). **NSW government education standards**. Retrieved from <https://www.educationstandards.nsw.edu.au/>.
- Office of the Education Council. (2017). **rāingān kānwikhrō samatthana læ kānpatibat ngān dān kānwatlæpramœn khōng khūrū nai radap kānsuksā khanphūnthān** [Performance analysis and basic education level teacher's assessment operation report]. Bangkok: Prikwan graphic company Ltd.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2020). **yutthasāt chāt raya yīsip pī (2018 – 2037)** [National strategy (2018 – 2037)]. Retrieved from www.nesdb.go.th.
- Pasiphol, S. & Sotthayakom, P. (2016). **kānphatthanā rūpbæp fæm sasom phonngān 'ilektrōnik thī sathōn khōmūnyōnklap nai kānpramœn phatthanā kānrīanrū khōng nakrīan radap prathomsuksā** [Development of electronic portfolio model to assess learning development of elementary school student]. **Kasetsart Journal of Social Science**. 37(3), 291-305.
- Sawatnatee, A. & Piriyasurawong, P. (2015). **rūpbæp fæm sasom phonngān 'ilektrōnik samrap kānnithēt kānfukprasopkānwichāchīp dānkhōmphiutōē bæp phasomphasān phān 'uppakōn samātfōn nai mahāwitthayālai rāitchaphat** [A model of electronic portfolio for blended supervision in professional experiences on computer by smartphone device in Rajabhat University]. **VRU Research and Development Journal Science and Technology**. 10(2), 13-22.
- Thongjan, P. (2018). **kānphatthanā e - Portfolio samrap nakrīan sadæng phon phān Smart Phone dūai kānprayukchai QR Code** [The development of electronic student portfolio displayed on smartphone by applying QR code]. **The Journal of Social Communication Innovation**. 6(1), 188-197.

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์
ของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล

APPROACHES TO THE MANAGEMENT OF CULTURE TOURISM
IN ACCORDANCE THE IDENTITY OF THE VICINITY CENTRAL
PROVINCIAL CLUSTER

เจษฎา ความคุ่นเคย¹ และชวาลีย์ ณ ถลาง²
Jessada Kwamkhunkoei¹ and Chawalee na Thalang²

^{1,2}สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

^{1,2}Tourism and Hotel Management, College of Management, University of Phayao

E-mail: jessada@vru.ac.th

Received:	January 25, 2022
Revised:	March 8, 2022
Accepted:	March 8, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินศักยภาพ และวิเคราะห์อัตลักษณ์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล 2) ศึกษาองค์ประกอบ และรูปแบบ การจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล และ 3) นำเสนอ แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนจำนวน 40 คนและการสนทนากลุ่มย่อยกับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

ผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพและอัตลักษณ์ ด้านการดึงดูดใจมีเอกลักษณ์ระดับชาติ ที่นักท่องเที่ยว มีความประทับใจมาก ด้านการรองรับ สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก ด้านบริหารจัดการ มีการดูแลรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวระดับดี อัตลักษณ์ส่วนบุคคล มีการใช้ภาษาและแต่งกายแบบไทยภาคกลาง มีบางส่วนเป็นแบบมอญ อัตลักษณ์ทางสังคม มีประเพณีที่สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์มอญ อัตลักษณ์แห่งสถานที่ ลักษณะเป็นบ้านเรือนริมคลอง ริมแม่น้ำ และมีได้สูง 2) องค์ประกอบของการท่องเที่ยวมีครบทุกด้านแต่มีสิ่งที่จะต้องพัฒนา รูปแบบ การจัดการด้านการท่องเที่ยว มีการดำเนินการครบทุกด้าน ยกเว้นด้านกลยุทธ์ ไม่มีการกำหนด กลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และ 3) แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ ของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑลด้วยรูปแบบ PDPC Model ประกอบด้วย (P: Potential) พัฒนา ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีชีวิตริมน้ำและชาติพันธุ์มอญ (D: Develop) พัฒนาวัตถกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่สังคมดิจิทัลและยกระดับขีดความสามารถบุคลากรรองรับการท่องเที่ยว รูปแบบใหม่ (P: Promote) ส่งเสริมกลุ่มจังหวัดตามอัตลักษณ์วิถีชีวิตริมน้ำและชาติพันธุ์มอญโดย

พัฒนาแบรนด์และการตลาดเพื่อสังคมดิจิทัล (C: Collaboration) พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือและเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวเกี่ยวกับกลุ่มจังหวัดและกลุ่มประเทศ

คำสำคัญ

แนวทางการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อัตลักษณ์ กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to evaluate the potentials and to determine the identity of cultural tourism of the Vicinity Central Provincial Cluster, 2) to study the components and cultural tourism management model of the Vicinity Central Provincial Cluster, and 3) to exhibit approaches of cultural tourism management according to the identities of the Vicinity Central Provincial Cluster. The research was qualitative in nature, involving in-depth interviews with 40 individuals from related governmental bodies, private and public sectors. Additionally, an interview session with ten key informants was emphasized. Data analysis by methodical triangulation and SWOT analysis.

The research results were described as follows. The potential and identities of national identity attraction parameters were extremely impressive, while the capacity was adequate in terms of management, the maintenance and rehabilitation of tourist attraction destinations. Personal identities were indicated by central cultural performances in both language and central Thai dress. The Mon culture was also partly found. Social identity was a significant spotlight in Mon culture. The place's identity was a Thai house with a high basement style along both canals and rivers. 2) The tourist composition parameters have been entirely identified but must be developed. The tourist strategy is excluded due to the lack of clarity in term of tourism strategy 3) Cultural tourism management approaches based on the identities of the Vicinity Central Provincial Cluster via the PDPC model consist of (P: Potential) the potential of cultural tourism, riverside lifestyle, and Mon ethnicity, then (D: Develop) the cultural tourism innovation through digital society and emphasizing the staff skills to support new tourism styles. Next, (P: Promote) was promoted via branding and marketing to suit the digital society. Last (C: Collaboration), the cooperation among tourist industries is supported by network development along the tourism attraction routes with provinces and countries.

Keywords

Approaches to Management, Culture Tourism, Identity, Vicinity Central Provincial Cluster

ความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเดินทางเที่ยวชม วัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ยังคงพบเห็นได้หรือยังมีชีวิตอยู่ รวมทั้งการสัมผัสวัฒนธรรม (Timothy, 2011) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีจุดมุ่งหมาย คือ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้รับ แรงคลใจหรือสิ่งกระตุ้นให้เดินทางไปยังจุดหมายปลายทางเพื่อสังเกต เรียนรู้ มีประสบการณ์ร่วม และ ตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชนในจุดหมายปลายทางนั้น ซึ่งครอบคลุมถึงงานสร้างสรรค์ ประเพณี ขนบธรรมเนียม และกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนจุดหมายปลายทาง จากการที่นักท่องเที่ยว เดินทางไปยังจุดหมายปลายทางเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชน จึงมีผลให้มรดกทางวัฒนธรรม ทั้งหมดของชุมชนใดชุมชนหนึ่งกลายเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยในมุมมอง ของนักท่องเที่ยวต้องการศึกษาวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับกลุ่มคนในชุมชน และลักษณะทางสังคมเฉพาะ กลุ่ม ได้แก่ พฤติกรรมทางสังคม ธรรมเนียมปฏิบัติ และวิถีการดำเนินชีวิตในแต่ละวันซึ่งมีอัตลักษณ์ที่ แตกต่างจากชุมชนอื่น ไม่ว่าจะอัตลักษณ์นั้นเป็นของดั้งเดิม หรือเป็นอัตลักษณ์ที่ปรับเปลี่ยนไปตามการ เคลื่อนไหวทางวัฒนธรรม

แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล (พ.ศ. 2562 -2565) มีเป้าประสงค์ เชิงยุทธศาสตร์ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัด เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และ วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยมีแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม การเชื่อมโยงทางชาติ พันธุ์ พัฒนาการท่องเที่ยว “Slow Lifeใกล้กรุง” รองรับการท่องเที่ยวรูปแบบ One Day Trip และเพิ่มรายได้จากกิจกรรมเสริมในภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้อง การประชาสัมพันธ์และตลาดการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัด พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและเครือข่ายทางธุรกิจของ ผู้ประกอบการให้เข้มแข็ง ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงในกลุ่มเครือข่าย เช่น ธุรกิจ MICE OTOP นวัตกรรม เป็นต้นเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพักค้างคืนของนักท่องเที่ยว เพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ การเพิ่มขึ้นของรายได้และนักท่องเที่ยว จังหวัดในกลุ่มภาคกลางปริมณฑลมีศักยภาพสูงในการแข่งขัน ด้านการท่องเที่ยว จากรายงานนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวของภาคกลางปริมณฑลมี ผลิตภัณฑ์มวลรวมเท่ากับ 1,906,826 ล้านบาท มีอัตราการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 4.80 มีรายได้จาก การท่องเที่ยว 7,288 ล้านบาท อยู่ในลำดับที่ 14 จาก 18 กลุ่มจังหวัด โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยว จำนวน 5,132,805 คน (Department of Tourism Ministry of Tourism and Sports, 2020) ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่ากลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑลเป็นกลุ่มจังหวัดที่มีศักยภาพสูงแต่มีเงินรายได้จากการ ท่องเที่ยวอยู่ในลำดับต่ำเมื่อเทียบกับกลุ่มจังหวัดทั้งหมด

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาเรื่องอัตลักษณ์ของกลุ่มจังหวัดภาค กลางและปริมณฑล ซึ่งมีความสำคัญต่อการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวและทำให้ชุมชนได้ ค้นพบคุณค่าและความสำคัญของอัตลักษณ์ของตนซึ่งจะส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความ ยั่งยืน ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของกลุ่ม จังหวัดภาคกลางปริมณฑล เพื่อไปใช้ในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการจัดการการท่องเที่ยว ของกลุ่มจังหวัดภาคกลางและปริมณฑลเพื่อสร้างให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดการสร้าง รายได้ให้กับประเทศและการพัฒนาสังคม และวัฒนธรรมของประเทศให้เป็นจุดหมายปลายทาง เชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ศักยภาพ และอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล เป็นอย่างไร
2. องค์ประกอบ และรูปแบบการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล เป็นอย่างไร
3. แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินศักยภาพ และวิเคราะห์อัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบ และรูปแบบการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth interview) ด้วยคำถามสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) เกี่ยวกับบริบทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพ อัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบการท่องเที่ยวและรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล กับผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่มซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 40 คน ได้แก่ ภาครัฐ จำนวน 12 คน ประกอบด้วย การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเอกชน จำนวน 16 คน ประกอบด้วย สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการด้านการขนส่ง ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม และผู้ประกอบการร้านอาหาร และภาคประชาชน จำนวน 12 คน ประกอบด้วย นักวิชาการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้ใหญ่บ้าน และกลุ่มชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็น (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องทั้ง 3 กลุ่ม โดยกำหนดกลุ่มคำสำคัญที่เกี่ยวข้อง (Key Word) และตรวจสอบจากเนื้อหาสัมภาษณ์ว่ามีคำเหล่านั้นหรือไม่ และในบริบทและความเข้าใจที่ถูกต้องหรือไม่ รวมถึงการตอบคำถามสำคัญที่เกี่ยวข้อง (Critical Question) โดยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบในลักษณะสามเส้าโดยการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่มาของข้อมูลด้านเวลา สถานที่ และบุคคลที่แตกต่างกันในพื้นที่ภาคกลางปริมณฑล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ (TOWS Matrix) และการสนทนากลุ่มย่อยกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Focus Group) โดยมีผู้ร่วมสนทนากลุ่มย่อย 3 กลุ่ม จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นตัวแทนความเห็นของแต่ละภาคส่วนทั้งระดับบริหาร และระดับปฏิบัติการในพื้นที่การวิจัย ได้แก่ ภาครัฐ จำนวน 3 คน ภาคเอกชน จำนวน 4 คน และภาคประชาชน จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลคนละกลุ่มกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ในการ

ประเมินความเหมาะสมของแนวทาง เพื่อต่อบัณฑิตผู้ประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อสร้างแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล

ผลการวิจัย

ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล

1. ศักยภาพด้านการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว มีเอกลักษณ์ระดับชาติมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว 1 ครั้งต่อปี และจัดต่อเนื่องทุกปี ไม่ต่ำกว่า 10 ปีมีความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม ที่นักท่องเที่ยวมีความประทับใจมากที่สุด มีภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นในสมัยอยุธยา สามารถสืบค้นประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ตั้งแต่สมัยอยุธยาเป็นต้นมา ภาคเอกชนมีความคิดเห็นว่าคุณชนมีความสัมพันธ์กับชุมชนน้อย ส่วนภาครัฐและภาคประชาชนมีความคิดเห็นว่าคุณชนมีความสัมพันธ์กันสูง โดยชุมชนมีการจัดงานหรือพิธีการเป็นประจำทุกปีและมีชื่อเสียงในระดับชาติ มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม 2-3 กลุ่มโดยชุมชน มีการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกันระหว่างกลุ่ม และมีหน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ บุคลากร และนโยบาย

2. ศักยภาพด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้สะดวกด้วยรถยนต์ขนาดใหญ่ มีความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวสูง แต่ภาคประชาชนมีความคิดเห็นว่ามีอันตรายจากอุบัติเหตุเกิดขึ้นบ่อย ภาครัฐและภาคเอกชนมีความคิดเห็นว่าคุณชนมีความหลากหลายของลักษณะแหล่งท่องเที่ยวนอกเหนือจากการท่องเที่ยวชมแหล่งวัฒนธรรมยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดอื่นภายในแหล่งวัฒนธรรม 1-2 ประเภท ส่วนภาคประชาชนมีความคิดเห็นว่าคุณชนมีความหลากหลายของลักษณะแหล่งท่องเที่ยว นอกเหนือจากการท่องเที่ยวชมแหล่งวัฒนธรรมยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดอื่นภายในแหล่งวัฒนธรรมมากกว่า 2 ประเภทและบริเวณใกล้เคียงมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น มีหน่วยงานทั้งภาครัฐภาคเอกชนและองค์กรท้องถิ่นร่วมให้การสนับสนุนและจัดการด้านนโยบาย งบประมาณ และบุคลากรในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

3. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ มีการดูแลรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวระดับดี มีแผนการดำเนินงานมีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของตามแผนการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์ประเมินผลและมีการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องทุกปี มีแผนการดำเนินงานมีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงตามแผนการดำเนินงาน มีการประเมินผล ปรับปรุงทุกปี มีการจัดการด้านสิ่งก่อสร้างและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานกิจกรรม การท่องเที่ยวไม่ส่งผลให้แหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เกิดความเสื่อมโทรม มีการอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน แต่ภาคประชาชนมีความคิดเห็นว่าคุณชนการอบรมเจ้าหน้าที่อย่างเหมาะสม เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และอนุรักษ์เป็นระยะ ๆ มีการก่อตั้งองค์กรหรือโครงการอนุรักษ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากการท่องเที่ยวซึ่งมีบทบาทต่อการจัดการท่องเที่ยว ชุมชนมีรายได้ส่วนใหญ่จากการขายอาหารและสินค้าพื้นเมือง

อัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล

1. อัตลักษณ์ส่วนบุคคล ด้านภาษา ส่วนใหญ่ในพื้นที่ภาคกลางมีการใช้ภาษาไทยกลางในการสื่อสาร มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่มีการใช้ภาษาไทยมอญ ซึ่งจะมีสำเนียงแตกต่างกันออกไป

ในแต่ละพื้นที่ ด้านอาหาร ส่วนมากจะเป็นอาหารที่มีส่วนประกอบของกะทิ และสมุนไพรเป็นหลัก นอกจากนี้ยังมีอาหารประจำถิ่น เช่น กระจงสาหร่าย ข้าวแช่มอญ หมี่กรอบ เมี่ยงกลีบบัว และขนมตาล เป็นต้น จังหวัดสมุทรปราการมีอาหารที่โดดเด่นเป็นอาหารทะเล ประเภทกุ้งและปลา ด้านการประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะทำการเกษตร และการประมง และการค้าขายริมน้ำ เป็นหลัก เนื่องจากเป็นพื้นที่ของจังหวัดที่มีที่ตั้งติดริมแม่น้ำ และมีคนบางกลุ่มที่ทำงานรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ด้านการแต่งกาย ส่วนใหญ่แต่งกายแบบไทยภาคกลาง มีเพียงเทศกาลสำคัญเท่านั้นที่มีการแต่งกายตามแบบมอญ เช่น การใส่ผ้าไทย และหมี่สไบมอญ

2. อัตลักษณ์ทางสังคม ด้านการแสดงและการละเล่น มีการแสดงลิเก ลำตัด การแสดงรำกลองยาว รำไทย โขนร่ำมอญ และปี่พาทย์มอญ รวมถึงการละเล่นพื้นบ้านตามวิถีมอญ เช่น สะบ้ามอญ ทะแยมอญ และการแข่งขันลูกหนู สำหรับด้านวิถีชีวิต พบว่า ส่วนใหญ่ในจังหวัดปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการจะมีวิถีชีวิตและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับสายน้ำ รวมทั้งประเพณีอื่น ๆ ทั่วไปตามวันสำคัญต่าง ๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์ และลอยกระทง และมีประเพณีที่สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์มอญ เช่น การตักบาตรทางน้ำ (ตักบาตรพระร้อย) การแห่เทียนพรรษาทางน้ำ ประเพณีกินเป็ด สลากพัด และการสวดมนต์ภาษามอญ รำพาข้าวสาร แตกต่างจากจังหวัดนครปฐมที่ไม่ได้มีวิถีชีวิตเกี่ยวกับชาติพันธุ์มอญ เป็นเพียงแต่การละเล่นพื้นบ้านทั่วไป เช่น หมากเก็บ ชีม้มาส่งเมือง และงูกินหางนอกจากนี้ยังมีประเพณีมอญที่เกี่ยวข้องกับสายน้ำ เช่น การตักบาตรทางเรือ

3. อัตลักษณ์แห่งสถานที่ ลักษณะสถาปัตยกรรมของบ้านเรือน มีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมเรือนไทยเรียบง่าย ตั้งบ้านเรือนริมคลอง ริมแม่น้ำ และมีใต้ถุนสูง นอกจากนี้ยังมีสถานที่เชิงประวัติศาสตร์ที่สะท้อนสถาปัตยกรรมของแต่ละจังหวัด เช่น หอนาฬิกา หอจดหมายเหตุแห่งชาติ จังหวัดปทุมธานี และวัดต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดเช่น วัดพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม วัดพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ และวัดศาลเจ้า จังหวัดปทุมธานี เป็นต้น รวมไปถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่สะท้อนสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น เช่น เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ และศาลากลางหลังเก่าของจังหวัดนนทบุรีและปทุมธานี เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบสถาปัตยกรรมทรงยุโรปที่วัดและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของแต่ละจังหวัด เช่น พิพิธภัณฑสถานในชุมชน ป้อมพระจุลจอมเกล้า และพิพิธภัณฑสถานช้างเอราวัณ เป็นต้น

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว สภาพปัจจุบัน แหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลายส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในชุมชน โดยแหล่งท่องเที่ยวมีลักษณะโดดเด่นในด้านวิถีชีวิต แต่บางแห่งมีความเสื่อมโทรม ถูกทำลาย ไม่ได้มีการดูแลอย่างทั่วถึงและมีอายุการใช้งานมานาน มีการปรับตัวและพัฒนาศักยภาพเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ชาวบ้านดูแลรักษาตนเอง **สิ่งที่ต้องพัฒนา** ควรปรับปรุงภูมิทัศน์ ปรับปรุงซ่อมแซมอย่างสม่ำเสมอ จัดการระบบสาธารณูปโภคในแหล่งท่องเที่ยวและทางเดินสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ เพิ่มข้อมูลภาษาต่างชาติมากขึ้น เพิ่มมีคฤเทศก์บรรยายในทุกสถานที่เพื่อเล่าเรื่องที่นำเสนอของแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย ควรเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่กระตุ้นเศรษฐกิจตลาดชุมชน ด้วยการประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้าได้รับทราบข้อมูล และสร้างความเชื่อมั่นในการให้บริการในสถานการณ์วิกฤตโรคระบาด

2. ด้านความสามารถการเข้าถึง สภาพปัจจุบัน สามารถในการเข้าถึงมีหลายช่องทาง ได้แก่ รถยนต์ รถโดยสาร รถไฟฟ้า ทางเรือ และเครื่องบิน จึงทำให้การเดินทางเป็นไปอย่างสะดวกสบาย และรวดเร็วบางพื้นที่ยังมีปัญหาเข้าถึงยากและการเดินทางไม่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว **สิ่งที่ต้องพัฒนา** พัฒนาระบบโลจิสติกส์การท่องเที่ยวและขยายเส้นทางและเพิ่มป้ายบอกทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเข้าหากัน สร้างการขนส่งที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความโดดเด่นและน่าสนใจในการเดินทางท่องเที่ยว จัดระเบียบการให้บริการให้เหมาะสมและจัดประชาสัมพันธ์ข่าวสารการท่องเที่ยวชุมชนสู่โลกออนไลน์

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สภาพปัจจุบัน สิ่งอำนวยความสะดวกมีอย่างครบถ้วน สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้ ที่พัก ร้านอาหาร เพียงพอแต่ตู้ฝาก-ถอนเงินสดไม่เพียงพอ **สิ่งที่ต้องพัฒนา** พัฒนาระบบรักษาความปลอดภัย ดึงดูดนักลงทุนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เพิ่มจำนวนตู้ฝาก-ถอนเงินสดให้เพียงพอ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต จุดบริการตู้อัตโนมัติ ควรมีห้องน้ำสาธารณะที่สะอาดได้มาตรฐานกระจายอย่างทั่วถึง ควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ทั่วถึง สะอาด สะดวก และได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ควรมีการพัฒนาบุคคลในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการนำเที่ยวเพื่อเล่าเรื่องราวความเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยวให้มากขึ้น

4. ด้านที่พัก สภาพปัจจุบัน มีจำนวนเพียงพอและพร้อมต่อการให้บริการเนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางแบบไปกลับ ไม่มีเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละสถานที่ ที่พักส่วนใหญ่เป็นที่พักขนาดเล็ก Home Stay แต่กระจายไม่ทั่วถึง **สิ่งที่ต้องพัฒนา** พัฒนาที่พักให้ได้มาตรฐาน มีความปลอดภัยและมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบถ้วน สร้างกิจกรรมระหว่างที่พักแรม การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะให้เกิดความโดดเด่นและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน และควรมีการประชาสัมพันธ์ มีการสร้างการจูงใจให้ลูกค้า

5. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว สภาพปัจจุบัน กิจกรรมเน้นการท่องเที่ยววัด โบราณสถาน การท่องเที่ยวริมคลองแม่น้ำ เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน เที่ยวตลาดน้ำแต่ยังคงขาดความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่เชื่อมโยงกัน **สิ่งที่ต้องพัฒนา** เพิ่มกิจกรรมมากขึ้น โดยเน้นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติ ควรส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเชื่อมโยงสะท้อนอัตลักษณ์ของพื้นที่ เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ที่น่าสนใจให้ถึงกลุ่มเป้าหมายของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

รูปแบบการจัดการด้านการท่องเที่ยว

1. ด้านกลยุทธ์ สภาพปัจจุบัน ส่วนใหญ่ไม่มีการกำหนดกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวที่ชัดเจนตามบริบทของแต่ละพื้นที่ มีเพียงแต่การกำหนดกลยุทธ์คร่าว ๆ ตามแนวทางของการพัฒนาจังหวัดเท่านั้น **สิ่งที่ต้องพัฒนา** ควรมีการพัฒนากลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับบริบทของพื้นที่ และเป็นไปตามแนวทางภาพในอนาคตของจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดที่ได้มีการวางแผนไว้ รวมถึงการกำหนดตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดด้านการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรมีการนำไปสู่การปฏิบัติให้ทั่วถึง โดยการถ่ายทอดแผนกลยุทธ์ และแนวทางพัฒนาผ่านทางเว็บไซต์ รวมทั้งมีประเมินผลสำเร็จอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านโครงสร้างองค์กร สภาพปัจจุบัน มีการกำหนดโครงสร้างองค์กรไว้ แต่บางจังหวัด เช่น นครปฐม และนนทบุรีที่ยังขาดการแบ่งความรับผิดชอบให้ชัดเจน ส่วนจังหวัดปทุมธานีและ

สมุทรปราการ ที่มีการแบ่งความรับผิดชอบตามภารกิจภายในหน่วยงานอย่างชัดเจน และมีการทำงานอย่างเป็นระบบ แต่ขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ **สิ่งที่ต้องพัฒนา** ควรปรับปรุงการบริหารงานโดยการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างเป็นระบบ ควรมีการกระจายอำนาจ กำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนทุกระดับและกำหนดตามหน้าที่ เพื่อลดความซ้ำซ้อน สร้างระบบพี่เลี้ยง คณะทำงานที่มีความชัดเจนในการบริหารงาน การจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ

3. ด้านระบบปฏิบัติการ สภาพปัจจุบัน มีระบบปฏิบัติการจะมีการจัดเก็บข้อมูลที่ชัดเจน นักท่องเที่ยวสามารถรับข้อมูลข่าวสารได้อย่างครบถ้วน ในบางพื้นที่มีระบบปฏิบัติการแต่ประชาชนในชุมชนยังเข้าไม่ถึง มีการเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวผ่านสื่อออนไลน์ในช่องทางต่าง ๆ แต่ไม่มีการจัดการข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน ขาดการพัฒนาทักษะของบุคลากรเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ขาดการสำรวจและทำวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ขาดการถ่ายทอดองค์ความรู้การใช้งานให้แก่บุคลากรได้รับทราบ **สิ่งที่ต้องพัฒนา** พัฒนาระบบการสื่อสารอย่างเป็นระบบ จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานในแต่ละด้านและถ่ายทอดสู่การปฏิบัติงาน พัฒนาระบบสารสนเทศให้ทันสมัยและจัดการข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

4. ด้านบุคลากร สภาพปัจจุบัน ไม่มีการวางแผนบุคลากรที่มีการกำหนดทิศทางเป้าหมายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างเป็นระบบ บุคลากรด้านการท่องเที่ยวยังมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานและขาดการกำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน **สิ่งที่ต้องพัฒนา** ควรมีการพัฒนากระบวนการบริหารบุคคลให้ครบถ้วนและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการวางแผนเพื่อกำหนดโครงสร้างและกำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจนการวางแผนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะที่เชี่ยวชาญโดยเฉพาะทักษะภาษาและบุคลิกภาพ รวมทั้งควรมีระบบการยกย่องเชิดชูเกียรติประชาชนชาวบ้าน

5. ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ สภาพปัจจุบัน บุคลากรมีความรู้ความสามารถ และมีทักษะ ความรู้ ความสามารถเฉพาะในหน้าที่การปฏิบัติงาน และการทำแผนการท่องเที่ยว ขาดการพัฒนาด้านภาษา การตลาดออนไลน์ การจัดการความรู้และบุคลิกภาพที่เหมาะสม ทักษะความรู้ ความสามารถเฉพาะในหน้าที่การปฏิบัติงาน **สิ่งที่ต้องพัฒนา** ควรมีการพัฒนาทักษะบุคลากรในเรื่องการสื่อสาร และเรื่องเทคโนโลยี เพิ่มบุคลากรภายในพื้นที่หรือภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแผนการท่องเที่ยว ควรส่งเสริมให้มีทักษะความคิดสร้างสรรค์พัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ มีการบริการอย่างมืออาชีพ ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการเขียน Storytelling บนสื่อออนไลน์ พัฒนาระบบการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่คนรุ่นหลัง

6. ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ สภาพปัจจุบัน รูปแบบการบริหารจัดการบางส่วนเป็นแบบรวมอำนาจ ผู้นำมีความตั้งใจแต่บางจังหวัดผู้นำยังขาดการกำหนดวิสัยทัศน์ในการทำงาน ขาดการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนและการถ่ายทอดประสบการณ์กับผู้ร่วมงาน ขาดการสร้างเครือข่ายในการทำงาน ในบางพื้นที่มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม โดยผู้บริหารเน้นการเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา บางพื้นที่มีลักษณะเน้นให้ทุกคนมีอิสระในการทำงาน แต่ทุกพื้นที่ต้องการให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะและร่วมกันบริหาร **สิ่งที่ต้องพัฒนา** พัฒนาทักษะผู้นำท้องถิ่นมีการบริหารแบบการมีส่วนร่วมมากขึ้น ควรมีการกระจายอำนาจให้ประชาชนและภาคส่วนอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเรื่องการท่องเที่ยวชุมชนส่งเสริมให้บุคลากร

ได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจให้มากขึ้น รวมทั้งมีการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานร่วมกันของชุมชน และมีการเผยแพร่ข้อมูลการบริหารงานผ่านสื่อออนไลน์

7. ด้านค่านิยมร่วม สภาพปัจจุบัน ชุมชนมีการให้ความสำคัญกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ขาดการสร้างค่านิยมร่วมของคนในชุมชน อย่างไรก็ตามมีบางจังหวัดที่มีการสร้างค่านิยมการทำงานแบบมีส่วนร่วม ให้มีความใกล้ชิดเหมือนเป็นพี่น้อง เป็นครอบครัว โดยการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง **สิ่งที่ต้องพัฒนา** ควรสร้างค่านิยมการทำงานแบบมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงการให้ความสำคัญกับนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม การเรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ปริมณฑลตามรูปแบบ

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล ศักยภาพ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม องค์กรประกอบของการท่องเที่ยว และรูปแบบการจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยการวิเคราะห์ SWOT และนำข้อมูลจากการวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค TOWs Metrix Analysis มากำหนดเป็นร่างแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล นำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการสนทนากลุ่มย่อยกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Focus Group) เพื่อประเมินและกำหนดแนวทางตามรูปแบบ PDPC ดังนี้

ภาพที่ 1 แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของกลุ่มจังหวัดภาคกลาง
ปริมณฑล

ตารางที่ 1 แนวทางที่ 1 พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (P: Potential of Culture Tourism)

กลยุทธ์	แนวทางการดำเนินการตามกลยุทธ์
1. พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีชีวิตริมน้ำและชาติพันธุ์มอญ	ฟื้นฟู ทำนุบำรุง เผยแพร่ วัฒนธรรมมอญ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละจังหวัดในกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล พัฒนาเมืองแห่งวิถีชีวิตริมน้ำ พัฒนาและจัดกลุ่มภาคกลางปริมณฑลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน
2. สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจตามอัตลักษณ์ของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล	พัฒนาสินค้าชุมชนที่สะท้อนอัตลักษณ์วัฒนธรรมมอญ และวิถีชีวิตริมน้ำ จัดกิจกรรมพิเศษตามอัตลักษณ์ของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล พัฒนาลาดน้ำวิถีชีวิตริมน้ำและชาติพันธุ์มอญที่มีเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล พัฒนาแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตริมน้ำและชาติพันธุ์มอญ

ตารางที่ 2 แนวทางที่ 2 พัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและยกระดับขีดความสามารถบุคลากร (D: Develop Culture Tourism Innovation and Human Resource)

กลยุทธ์	แนวทางการดำเนินการตามกลยุทธ์
3. พัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่สังคมดิจิทัล	พัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์ม พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมสนับสนุนให้โรงแรมในกลุ่มจังหวัดรับการรับรองมาตรฐาน Amazing Thailand Safety & Health Administration: SHA Plus) ออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีกิจกรรมที่หลากหลายสะท้อนอัตลักษณ์
4. ยกระดับขีดความสามารถของบุคลากรทางการท่องเที่ยวเพื่อรองรับนวัตกรรมและการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่	พัฒนาบุคลากรให้มีจิตสำนึก รักและหวงแหนวัฒนธรรมและมีจิตบริการอบรมให้ความรู้บุคลากรทางการท่องเที่ยวเกี่ยวกับพฤติกรรมกรการท่องเที่ยวในสังคมดิจิทัล พัฒนาผู้ประกอบการให้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ Big Data พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้สามารถสร้างนวัตกรรมกรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ตารางที่ 3 แนวทางที่ 3 ส่งเสริมกลุ่มจังหวัดตามอัตลักษณ์วิถีชีวิตริมน้ำและชาติพันธุ์มอญ (P: Promote the Provincial Cluster as Waterfront Lifestyle and Mon Ethnic Identity)

กลยุทธ์	แนวทางการดำเนินการตามกลยุทธ์
5. พัฒนาแบรนด์สู่ความเป็นเมืองวัฒนธรรมวิถีชีวิตริมน้ำและชาติพันธุ์มอญ	ค้นหาความต้องการของลูกค้า พัฒนาบุคลิกภาพของแบรนด์กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล สร้างเนื้อหาและเรื่องเล่าของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดภาคกลางปริมณฑล สร้างกลุ่มคนที่มีอิทธิพลต่อความคิดและการตัดสินใจของกลุ่มเป้าหมายประจำจังหวัด
6. พัฒนาการตลาดจุดหมายปลายทางเพื่อสังคมดิจิทัล	พัฒนาแผนการตลาดกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล และสื่อสารตลาดแบบบูรณาการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ การส่งเสริมการขายและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม

ตารางที่ 4 แนวทางที่ 4 สนับสนุน ความร่วมมือระหว่างอุตสาหกรรม (C: Collaboration between Industry)

กลยุทธ์	แนวทางการดำเนินการตามกลยุทธ์
7. พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน	จัดตั้งคณะกรรมการในการวางแผนแม่บท แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล พัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนในการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ให้สิทธิประโยชน์พิเศษกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีการดำเนินการพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐาน
8. เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวกับกลุ่มจังหวัดและกลุ่มประเทศ เพื่อสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยววิถีชีวิตริมน้ำและชาติพันธุ์มอญ	ศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวทางน้ำพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวทางเรือและวิถีชีวิตชาติพันธุ์มอญริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา พัฒนาระบบโลจิสติกส์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

อภิปรายผล

ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล มีเอกลักษณ์และมีความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม โดยชุมชนมีความสัมพันธ์กันสูง สามารถเข้าถึงได้สะดวก มีความปลอดภัยและมีกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม รวมทั้งมีการดูแลรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว และการก่อตั้งองค์การหรือโครงการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Wichasawat, 2019) ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนโบราณบ้านเชียงเหียน จังหวัดมหาสารคาม ระบุว่า ศักยภาพด้านการบริหารและการจัดการชุมชนโบราณบ้านเชียงเหียน จังหวัดมหาสารคาม มีการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน มีการบริหารจัดการด้านการบริการและความปลอดภัย มีการจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ตลอดจนมีการจัดทำแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน ส่วนอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) อัตลักษณ์ส่วนบุคคล 2) อัตลักษณ์ทางสังคม และ 3) อัตลักษณ์แห่งสถานที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Tantimala, 2017) อธิบายว่า อัตลักษณ์ส่วนบุคคล เกี่ยวข้องกับมิติภายในของบุคคลอันได้แก่ อารมณ์ความรู้สึกนึกคิด ซึ่งบุคคลมีต่อตนเอง เป็นการให้ความหมายหรือเปลี่ยนแปลงความหมายเกี่ยวกับตนเองผ่านกระบวนการที่เขาสัมพันธ์กับโลก หมายรวมถึง อัตลักษณ์ด้านภาษาที่มีความหลากหลายแตกต่างกันออกไปในแต่ละชาติพันธุ์ รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น เทศกาล ประเพณี และวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนนั้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ (Fiengfusakul, 2017) ได้อธิบายว่า อัตลักษณ์แห่งสถานที่ คือความรู้สึกต่อเนื่อง เกี่ยวพันกับสถานที่ ซึ่งขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจ ประสบการณ์ และความสามารถของแต่ละคน

นอกจากนี้ยังเป็นอาคารที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมที่สวยงาม สถานที่เชิงประวัติศาสตร์ และพิพิธภัณฑ์เฉพาะถิ่น

องค์ประกอบ และรูปแบบการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑลมีการดำเนินการครบ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านความสามารถในการเข้าถึง 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 4) ด้านที่พัก และ 5) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว แต่มีสิ่งที่ต้องพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Techaprasert, 2013) กล่าวว่า ความสามารถในการเข้าถึง คือสภาพการคมนาคมไปสู่แหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ มีความสะดวกสบาย เหมาะต่อการเดินทางท่องเที่ยว ส่วน (Kokkhangplu & Kaewnuch, 2017) ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานแหล่งท่องเที่ยวชุมชนขอนแก่น จังหวัดนครราชสีมา อธิบายว่า สิ่งอำนวยความสะดวกคือการมีห้องน้ำสาธารณะในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น ตู้เอทีเอ็ม ธนาคาร ไปรษณีย์ สถานีตำรวจ และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เป็นต้น (Techaprasert, 2013) อธิบายว่า สถานที่ท่องเที่ยวควรมีจำนวนที่พักที่เพียงพอ พร้อมทั้งมีความหลากหลายด้านราคา และบริการ และมีความเหมาะสมต่อสถานที่ และที่พักควรอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวมากนัก ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายและมีความปลอดภัยที่พักในแหล่งท่องเที่ยว (Accommodation) เช่น โรงแรม รีสอร์ท บังกะโล และเกสต์เฮาส์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Manirochana, 2017) ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน อธิบายว่า กิจกรรมการท่องเที่ยว มุ่งสร้างกิจกรรมสร้างสรรค์ในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเป็นผู้ร่วมกิจกรรมมากกว่าผู้ชม (More Participate than Observe) โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติจริงกับเจ้าของภูมิปัญญา หรือแหล่งท่องเที่ยวนำไปสู่การได้รับประสบการณ์จากการมีส่วนร่วม (Hand on Experience) เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งประวัติความเป็นมา และวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑลมีแนวทาง 4 แนวทางได้แก่ แนวทางที่ 1 พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แนวทางที่ 2 พัฒนानวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและยกระดับขีดความสามารถบุคลากรแนวทางที่ 3 ส่งเสริมกลุ่มจังหวัดตามอัตลักษณ์วิถีชีวิตริมน้ำและชาติพันธุ์มอญ และแนวทางที่ 4 สนับสนุนความร่วมมือระหว่างอุตสาหกรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Klinmuenwai, 2018) ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ระบุว่า แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนท่ามะโอ จำเป็นต้องพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พัฒนาสิ่งดึงดูดใจ และการฟื้นฟูวิถีชีวิตของผู้คน ประเพณี วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับคนในชุมชน (Imiwat, Wongpratum, Somkuan, & Inthep, 2019) การศึกษาเรื่อง นวัตกรรมจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนตามแนวทางพระราชรัฐ ในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ระบุว่า นวัตกรรมจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุกที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ โดยอาศัยแพลตฟอร์มและเทคโนโลยีสมัยใหม่ (Dhamabuttra, 2019) ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาแบรนด์ท่องเที่ยว

เชิงวัฒนธรรม 4.0 ในชุมชนบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ระบุว่า แนวทางพัฒนาแบรนด์ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4.0 จำเป็นต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการค้นหาและพัฒนาเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่น และเป็นไปตามเทรนด์หรือกระแสการท่องเที่ยวในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Tongsri & Aman, 2021) ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล ระบุว่า แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำเป็นต้องสร้างกระบวนการวางแผน เพื่อสร้างกลยุทธ์การพัฒนา รวมทั้งการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. **ภาครัฐ** ควรนำผลการวิเคราะห์ มาวางแผนพัฒนาระยะยาว 5 ปี ของแต่ละจังหวัดและนำมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีตาม PDPC Model ที่ได้จากการศึกษาไปขยายผล โดยการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่งเสริมกลุ่มจังหวัดตามอัตลักษณ์วิถีชีวิตริมน้ำและชาติพันธุ์มอญ พัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและยกขีดความสามารถของบุคลากร และสนับสนุนความร่วมมือระหว่างอุตสาหกรรม เพื่อให้เกิดการดำเนินงานเป็นไปตามวิสัยทัศน์กลุ่มจังหวัด คือ กลุ่มจังหวัดอัครริยะที่ยั่งยืน และบูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามอัตลักษณ์กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล

2. **ภาคเอกชน** ควรร่วมมือกัน พัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์ม ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกกลุ่มอุตสาหกรรมในกลุ่มจังหวัดรับการรับรองมาตรฐาน Amazing Thailand Safety & Health Administration: SHA Plus) ยกกระดับขีดความสามารถของบุคลากรทางการท่องเที่ยวเพื่อรองรับนวัตกรรมและการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ พัฒนาบุคลิกภาพของแบรนด์แหล่งท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแบรนด์กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล สร้างเนื้อหาและเรื่องเล่าของแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีชีวิตชาวมอญริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาที่หลากหลาย และพัฒนาสินค้า หนึ่งหมู่บ้าน หนึ่งนวัตกรรม (One Village One Product) ที่สะท้อนอัตลักษณ์

3. **ภาคประชาชน** ควรร่วมกันจัดกิจกรรมพิเศษ เป็นประจำและต่อเนื่องโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน พัฒนาแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตริมน้ำและวัฒนธรรมมอญเป็นสถานที่เรียนรู้ และจัดกิจกรรมพิเศษประจำท้องถิ่น อบรมบุคลากรทางการท่องเที่ยวให้มีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวในสังคมดิจิทัล วิจัย กระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่การจัดตั้งคณะกรรมการในการวางแผนแม่บทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบบูรณาการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงวัฒนธรรมที่หลากหลายของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล

2. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ ตามเส้นทางชาติพันธุ์มอญ ของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล

3. ศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มจังหวัดของประเทศไทย

References

- Department of Tourism Ministry of Tourism and Sports. (2020). **sathiti dān kānthōngthīeo** [Department of Tourism Ministry of Tourism and Sports]. Retrieved from <https://mots.go.th>.
- Dhamabutra, P. (2019). nāothāng phatthanā brān thōngthīeo choēng watthanatham 4.0 nai chumchon Bāngkoḵ Yai Krung Thēp Mahā Nakhōḅ [Approaches for cultural tourism 4.0 brand development in Bangkokyai Community, Bangkok]. **Sisaket Rajabhat University Journal**. 6(1), 83-101.
- Fiengfusakul, A. (2017). ‘attalak: kān thopthuān thritsadi lāe krōp nāokhit [Identity]. Bangkok: National Research Council of Thailand (NRCT).
- Imiwat, P., Wongpratum, N., Somkuan, K., & Inthep, A. (2019). nawattakam kānchatkān kānthōngthīeo choēng prawattisāt lāe watthanatham chumchon tām nāothāng prachā rat nai ‘amphōē Wīang Chai čhangwat Čhiāng Rāi [The innovation for management of historical and cultural tourism of community under civil state approach in Wiang Chai District, Chiang Rai Province]. **The journal of social communication innovation**. 7(2), 145-156.
- Klinmuenwai, K. (2008). nāothāng kān songsoēm kānthōngthīeo choēng watthanatham chumchon thā ma ‘o ‘Amphōē Mūāng čhangwat Lampāng [Guidelines for support cultural tourism destination at the ma-o community Mueng Distric, Lampang Province]. Chiang Mai: Maejo University.
- Kokkhangplu, A., & Kaewnuch, K. (2017). nāothāng kānphatthanā prasitthiphāp kān dā noēn ngān lāēng thōngthīeo chumchon khon ‘om čhangwat Nakhōḅ Sī Thammarāt [Guideline to enhance performance efficiency on tourism destination in Khanom Community, Nakhon Si Thammarat Province]. **Dusit Thani College Journal**. 11(Special Issue), 139-157.
- Manirochana, M. (2017). kānchatkān kānthōngthīeo doī chumchon [Community based tourism management]. **Journal of International and Thai Tourism**. 13(2), 25-46.
- Tantimala, C. (2017). kānsāng ‘attalak khōng talātnat phāinai mahāwitthayalāi khōng rat khēt Krung Thēp Mahā Nakhōḅ [Identity construction of flea markets in public universities in Bangkok]. Bangkok: Srinakharinwirot University.

- Techaprasert, K. (2013). **phruttikam k̄anthōngthīeo khōng klum chāi rak chāi thī ‘āsai nai khēt ch̄angwat Khōn K̄aen** [Tourist behaviors of living male homosexual (gay) in khon kaen province]. Khon Kaen: Khon Kaen University.
- Timothy, R. (2011). **Global livestock production systems**. Rome: Food and agriculture organization of the United Nations.
- Tongsri, P., & Aman, R. (2021). **n̄eōthāng k̄anphatthanā krabūānkān ch̄atkān thōngthīeo dōi chumchon ‘āo pāk bā rā’ amphōē la ngu ch̄angwat Satūn** [The guideline of process development of community-based tourism in Pak Bara Bay Community in La-ngu District, Satun Province]. **Journal of Humanities and Social Sciences**. 38(1), 107-150.
- Wichasawat, W. (2019). **n̄eōthāng k̄anphatthanā sakkayaph̄ap k̄anbōrīhān læ k̄anchatkān k̄anthōngthīeo dōi chumchon bōrān bān chīang hīan ch̄angwat Mahā Sārakhām** [Guidelines for potential development of administration and management of the Ancient Community at Ban Chiangian, Maha Sarakham Province]. **Journal of International and Thai Tourism**. 15(2), 21-34.

การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน
ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1

THE DEVELOPMENT OF THE CREATIVE LEADERSHIP PROGRAM FOR
DEVELOPING THE GENERAL PRIVATE EDUCATION TEACHERS IN REGIONAL
EDUCATION OFFICE NO.1

ชนนิกานต์ เอี่ยมละออ¹ ชัยณรงค์ สุวรรณสาร² และธนีนาฏ ณ สุนทร³
Chonnikan lamla-or¹ Chainarong Suvarnasara² and Taneenart Na Soontorn³

¹หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ
วิทยาลัยปรัชญาและการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

^{2,3}สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ วิทยาลัยปรัชญาและการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

¹Doctor of Philosophy Educational Administration and Leadership Philosophy and
Educational College Saint John's University

^{2,3}Educational Administration and Leadership Philosophy and Educational College Saint
John's University

E-mail: chonnikaniam@gmail.com¹, chai285-126@hotmail.com²,

Received:	December 9, 2020
Revised:	May 12, 2021
Accepted:	May 19, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 2) เพื่อทดลองใช้และประเมินโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และ 3) เพื่อปรับปรุงโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนอินทโมลีประจวบ จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ แบบทดสอบก่อน-หลังการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ แบบประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และแบบสังเกตพฤติกรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ประกอบด้วย (1) หลักการและแนวคิด (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหาของโปรแกรม แบ่งเป็น 2 โมดูล ได้แก่ โมดูลที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย (1) ภาวะผู้นำ (2) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (3) การมีวิสัยทัศน์ (Vision) และ (4) การจินตนาการ (Imagination) และโมดูลที่ 2 การมีความยืดหยุ่น (Flexibility) ประกอบด้วย (1) ความหมายและความสำคัญของการมีความยืดหยุ่น และ (2) ลักษณะของการมีความยืดหยุ่น 4) กิจกรรม 5) สื่อ/อุปกรณ์ และ 6) การวัดผลและประเมินผล 2) ผลการทดลองใช้และการ

ประเมินผลโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ พบว่า ความรู้ของครูผู้เข้าร่วมการพัฒนา มีผลการประเมินต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งหมายความว่า ครูมีความรู้ และ 3) ผลการปรับปรุงโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 คือ การเพิ่มเนื้อหาในโมดูลที่ 1 เพื่อให้เกิด ความชัดเจนยิ่งขึ้น

คำสำคัญ

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาโปรแกรม โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to develop the creative leadership program for developing the private general education teachers in regional education office no.1, 2) to experiment and evaluate the creative leadership program, and 3) to modify the creative leadership program. The samples were purposive sampling 30 Intamoleepratan's teachers. Research instruments were the creative leadership program, pre-posttest, evaluation assessment form and behavior observation analyzing the data by frequency, mean, standard deviation, and t-test.

The result revealed that: 1) the creative leadership program for developing the private general education teachers in regional education office no.1 consisted of (1) principles and concepts (2) objectives (3) content, there were 2 modules: the first module was the creative leadership consisted of (1) leadership (2) creative leadership (3) vision and (4) imagination and the second module was the flexibility consisted of (1) meaning and importance of flexibility and (2) the type of flexibility 4) activities 5) media/material and 6) evaluation. 2) The result of experimentation and evaluation had been showed by the t-test were different as statistically significant at .05 which meant that the learning and behavior change were taking place and 3. The creative leadership program was modified by adding more detail in the content as in the first module obviously.

Keywords

Creative Leadership, The Development Program, The General Private Education

ความสำคัญของปัญหา

“การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนา ความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทักษะคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพ ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ” (พระราชดำรัส พระราชทานแก่ครูใหญ่ และนักเรียน ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต 22 กรกฎาคม

2520) ดังจะเห็นได้จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาที่มีความสำคัญยิ่งต่อประเทศชาติ และการดำรงชีวิตของบุคคล การที่ได้ก็จะเจริญเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่ดี มีประสิทธิภาพ และมีความรู้ความสามารถมากขึ้นเพียงใดนั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาคือ ครู ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการจะขับเคลื่อนการศึกษาโดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษา

ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี ส่งผลให้ต้องมีการปรับตัวและพัฒนาให้ทันต่อเหตุการณ์ในการจะพัฒนาคนให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่มีความสลับซับซ้อนเพื่อเป็นปัจจัยในการพัฒนาสังคมต่อไปต้องใช้เครื่องมือสำคัญที่เรียกว่า การศึกษา กล่าวคือ การศึกษาจะพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามที่ต้องการ และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21 ซึ่งองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก (UNESCO, 1997) ได้ศึกษาคุณลักษณะของคนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยการเรียนรู้ 4 แบบ ได้แก่ การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to know) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้ (Learning to do) การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to live together) และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to be) จะเห็นได้ว่ายูเนสโกกำหนดคุณลักษณะของคนผ่านการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับจุดเน้นขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ที่เน้นในระบบการศึกษาและสมรรถนะของผู้เรียนเกี่ยวกับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต ได้กำหนดรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นสร้างทักษะ การคิดอย่างสร้างสรรค์ และการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา Schleicher ผู้อำนวยการองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์และการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับนักเรียนเพื่อความสำเร็จในอนาคต (Schleicher, 2020)

การศึกษาในปัจจุบันมีขอบเขตของความรู้ที่เปลี่ยนแปลงและแผ่ขยายอย่างรวดเร็วซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายและสามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี การเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสถานการณ์จึงเป็นเรื่องยากที่ครูจะจัดการเรียนการสอนในรูปแบบหรือแนวเดิมเพื่อพัฒนานักเรียนเหมือนในอดีตได้ แต่ต้องมีรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาได้อย่างสร้างสรรค์ด้วยวิธีใหม่ ๆ และมุ่งเน้นให้มีความยืดหยุ่น เกิดจินตนาการผ่านกระบวนการคิด ดังที่ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์ ให้มุมมองว่า ครูไทยในยุคศตวรรษที่ 21 ต้องกลับมาดูการศึกษาโดยรวมของเราได้ปฏิรูปการศึกษาที่เน้นทักษะ เพื่อนำไปสู่การมีผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่มีคุณภาพแล้วหรือยัง เพราะขณะนี้โลกที่พัฒนาแล้วได้เน้นการสร้างสรรคอะไรใหม่ ๆ ออกมาที่สอดคล้องกับตลาดและขายได้ เช่น โทรศัพท์มือถือไอโฟน ส่วนโลกกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาจะเน้นแต่กิจวัตรประจำวันไม่มีดีไซด์อะไรออกมา เราจึงกลายเป็นผู้บริโภคยุคใหม่ เป็นลูกค้ายาอยู่ร่ำไป ฉะนั้นต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ของเด็กให้รู้จักการสร้างสรรค์ ร่วมกันวางแผน รู้จักแยกแยะ รู้จักประยุกต์ วิจัยค้นคว้า สร้างผลงาน วางแผนและประมวลผลเป็น (Sinlarat, 2020) ครูจึงต้องเร่งปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน โดยการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทักษะความสามารถที่จำเป็นให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างไรก็ตามในช่วงศตวรรษนี้ภาวะ

ผู้นำกลายเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาพฤติกรรมและรูปแบบการเรียนการสอน ด้วยภาวะผู้นำไม่ได้มีแต่กำเนิดแต่เป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ (Bennis, 2002)

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นพฤติกรรมของครูที่จะปฏิบัติงานให้สู่เป้าหมายที่กำหนดโดยครูจะเป็นแบบที่ตี มีความรู้ความสามารถในงานที่รับผิดชอบ สามารถวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนเพื่อจูงใจให้เกิดการพัฒนาได้ตามวัตถุประสงค์ มีความยืดหยุ่นในการคิดและการตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ คิดนอกกรอบ ไม่ยึดติดกับ “กรงขังความคิด” (Chareonwongsak, 2010) จึงต้องมีการพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้วยการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยและสนับสนุนการใช้ความคิดสร้างสรรค์ นำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อครูได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และสามารถนำไปใช้โดยไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม ๆ เน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อจูงใจ และกระตุ้นให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิด และเกิดทักษะที่สำคัญ จะส่งผลให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูในโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 เนื่องจากปัญหาในเขตสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ครูสังกัดโรงเรียนเอกชนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ดังปรากฏผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าระดับเกณฑ์มาตรฐานกระทรวงศึกษาธิการ (Regional Education Office No.1, 2019) เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่เหมาะสมกับนักเรียนให้มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ ทันทเหตุการณ์ในการเปลี่ยนแปลงของโลกและพัฒนาให้นักเรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในปัจจุบันให้เกิดประสิทธิผล

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

แนวทางการพัฒนาครูให้เกิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ควรมีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1
2. เพื่อทดลองใช้และประเมินโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1
3. เพื่อปรับปรุงโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบผสม (Mixed Method) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 เพื่อทดลองและประเมินผล

โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 และเพื่อปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์หาความจำเป็นและความต้องการในการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยการใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 รวมทั้งสิ้น 20 คน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยการยกร่างโปรแกรมจากข้อมูลการวิเคราะห์ความจำเป็น และนำมาตรวจสอบความถูกต้องต้องสมบูรณ์ด้วยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้และประเมินโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จัดทำเครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1) แบบทดสอบก่อน-หลัง 2) แบบประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และ 3) แบบสังเกตพฤติกรรม โดยการหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อนำไปหาค่าความยากง่าย และค่าความเชื่อมั่น

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยการนำผลการประเมินผลโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่เป็นจุดอ่อน และพร้อมนำไปใช้ขยายผลในการพัฒนาครูต่อไป

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสังกัดโรงเรียนอินทโมลีประเทาน จำนวน 109 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสังกัดโรงเรียนอินทโมลีประเทาน จำนวน 30 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์
 2) แบบทดสอบก่อน-หลังการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม ใช้ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป โดยมีค่า IOC ดังต่อไปนี้ ค่า IOC = 1 จำนวน 14 ข้อ ค่า IOC = 0.8 จำนวน 2 ข้อ และค่า IOC = 0.6 จำนวน 4 ข้อ ทั้งนี้ข้อคำถามสามารถนำไปใช้ได้ทั้งหมด จำนวน 20 ข้อ ค่าความยากง่าย 0.27-0.73 ซึ่งมีค่าอยู่ในเกณฑ์ (0.20 – 0.80) ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบก่อน-หลังทั้งฉบับเท่ากับ 0.81

3) แบบประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม ใช้ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป โดยมีค่า IOC ดังต่อไปนี้ ค่า IOC = 1 จำนวน 11 ข้อ

ค่า IOC = 0.8 จำนวน 1 ข้อ และค่า IOC = 0.6 จำนวน 1 ข้อ ทั้งนี้ข้อคำถามสามารถนำไปใช้ได้ทั้งหมด จำนวน 13 ข้อ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบประเมินทั้งฉบับเท่ากับ 0.81

4) แบบสังเกตพฤติกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test

ด้านเนื้อหา

เนื้อหาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ประกอบด้วยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การมีจินตนาการ และ 3) การมีความยืดหยุ่น (Bennis, 2002, Ninchawee, 2007, Reuter, 2011, Sararattana, 2014, Lussier and Achua, 2007, Sutharat, 2004)

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

นักวิจัย	Chernin (2001)	Bennis (2002)	Counter (2002)	Sousa (2003)	Gunter (2004)	Parker & Begnaud (2004)	Coughlin (2005)	Palus & Hirth (2005)	Case & Clandel (2007)	Danner (2008)	Stoll & Temperley (2009)	Harris (2009)	DuBrin (2013)	ความถี่
องค์ประกอบ														
ความรู้													✓	1
ปัญญา				✓	✓								✓	3
บุคลิกภาพ								✓					✓	2
การเลี้ยงดู													✓	1
แรงบันดาลใจ	✓			✓	✓									3
วิสัยทัศน์	✓	✓	✓		✓	✓								5
จินตนาการ	✓		✓					✓	✓		✓			5
ความน่าเชื่อถือ		✓			✓					✓				3
ความยืดหยุ่น		✓		✓		✓			✓	✓		✓		6
คิดเชิงวิจารณ์ญาณ			✓											1
การปฏิบัติเชิงสะท้อน			✓											1
แก้ปัญหา				✓		✓								2
การคิดแบบไตร่ตรอง											✓			1
ความท้าทาย												✓		1
กล้าทำ							✓							1
กล้าพูด							✓							1
การสื่อสาร							✓							1
มองภาพรวม							✓							1
กล้าตัดสินใจ							✓							1
อารมณ์ขัน							✓							1
สามัญสำนึก							✓	✓						2
ให้ความสนใจ								✓						1
มุ่งมั่นทุ่มเท								✓						1
ให้ความร่วมมือ								✓						1

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 พบว่า โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วย 1) หลักการและแนวคิด 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาของโปรแกรม แบ่งเป็น 2 โมดูล ประกอบด้วย โมดูลที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1. ภาวะผู้นำ 2. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 3. การมีวิสัยทัศน์ (Vision) และ 4. การจินตนาการ (Imagination) โมดูลที่ 2 การมีความยืดหยุ่น (Flexibility) ประกอบด้วย 1. ความหมายและความสำคัญของการมีความยืดหยุ่น และ 2. ลักษณะของการมีความยืดหยุ่น 4) กิจกรรม 5) สื่อ/อุปกรณ์ และ 6) การวัดผลและประเมินผล

2. ผลการทดลองใช้และประเมินผลโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จากการใช้แบบทดสอบก่อนและหลัง และแบบสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ พบว่า ความรู้ของครูผู้เข้าร่วมการพัฒนา มีผลการประเมินต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งหมายความว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานต่อไปได้ ซึ่งผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระ และผู้ร่วมงานสังเกตได้ถึงความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมอย่างชัดเจน

3. ผลการปรับปรุงโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 พบว่า มีการปรับปรุงโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) การจัดทำเอกสารประกอบการบรรยายในระบบออนไลน์ โดยเปลี่ยนจากศึกษาด้วยตนเองเป็นการฟังบรรยายในเนื้อหาที่กระชับ เข้าใจง่ายพร้อมดูวิดีโอเกี่ยวกับภาวะผู้นำ และสรุปความเข้าใจจากการดูวิดีโอเป็นรายบุคคล 2) ทำแบบสรุปผลการทำงานของแต่ละกลุ่มแล้วติดประกาศเพื่อเป็นการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง พร้อมทั้งให้ความรู้ ความหมาย สาระสำคัญในแต่ละองค์ประกอบเพื่อเพิ่มความมั่นใจและเข้าใจในเนื้อหาของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 3) ตัดและเพิ่มกิจกรรมที่สามารถดึงศักยภาพและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย ครูสามารถนำไปปรับใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย และ 4) จัดทำแบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมแต่ละองค์ประกอบ

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 มีองค์ประกอบ ดังนี้ (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหา (4) กิจกรรม (5) สื่อ/อุปกรณ์ และ (6) การวัดผลและประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Boripun, 2017) ซึ่งโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำใ้บริการของบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย ชุดของโครงการ เนื้อหา กระบวนการพัฒนา การวัดและการประเมินผล

องค์ประกอบที่ 1 หลักการและเหตุผล และองค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู เป็นทักษะสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 ต้องพัฒนา เนื่องจาก

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่รวดเร็วเพื่อสู่โลกแห่งดิจิทัล การพัฒนานักเรียนให้เกิดทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์จึงจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้สามารถมองโลกในมิติใหม่ที่ริเริ่มสร้างสรรค์ให้ทันและก้าวไกล โดยครูเป็นกลไกสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและทักษะในตัวนักเรียนผ่านการจัดบรรยากาศและการเรียนการสอนที่เป็นไปในทิศทางที่ดีและเหมาะสมกับบริบทของนักเรียนในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาครู เนื่องด้วยปัจจุบันครูยังขาดภาวะผู้นำในตนเองซึ่งเป็นพฤติกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มาตั้งแต่ต้น จึงต้องฝึกฝนให้ครูได้เผชิญกับสถานการณ์ที่ต้องสร้างภาวะผู้นำให้เกิดแก่ตนเองขึ้นมา เพื่อจะเป็นหัวใจในการสร้างทักษะสำคัญสำหรับนักเรียนยุคปัจจุบันให้มีคุณภาพและเป็นสมาชิกที่สามารถปรับตัวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหาของโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู แบ่งออกเป็น 2 โมดูล ได้แก่ โมดูลที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย แนวคิด ความสำคัญ ความหมายของทฤษฎีภาวะผู้นำและภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ความสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ความหมาย ความสำคัญของการมีวิสัยทัศน์ การพัฒนาวิสัยทัศน์และการสร้างจินตนาการ โดยเน้นการพัฒนาด้านกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล การรู้จักวางแผนอย่างเป็นระบบ และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ (Chareonwongsak, 2007) ได้ให้ความหมายของวิสัยทัศน์ไว้ในหนังสือ Super Leadership ว่า วิสัยทัศน์ หมายถึง จินตภาพในอนาคตที่เด่นชัดอยู่ในความคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจสภาพปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต จินตภาพดังกล่าวจะมีอิทธิพลต่อการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นมุ่งมั่นสู่ผลสัมฤทธิ์ที่ได้วางไว้ วิสัยทัศน์เป็นลักษณะนิสัยที่มุ่งมั่นต่อสิ่งที่เราปรารถนาให้เกิดขึ้นในอนาคต เป็นพลังแห่งความสร้างสรรค์ (creativity) เป็นแรงกระตุ้น (stimulation) ให้เราสามารถวางแผนได้อย่างชัดเจน ทั้งยังสอดคล้องกับ (Reuter, 2011) ได้ให้ความหมายไว้ใน Journal of Philosophia ในหัวข้อเรื่อง Is Imagination Introspective ไว้ว่า จินตนาการ หมายถึง การมีภาพที่มีเหตุผลในใจ ในขณะที่ (Kaminker, 2011) ได้ให้คำนิยามไว้ในงานวิจัย Degree of Doctoral of Philosophy ในสถาบัน Transpersonal Psychology at California University ประเทศ USA ในหัวข้อเรื่อง The Phenomenology of the mystical Imagination ไว้ว่า จินตนาการไม่ได้อยู่ที่อดีตหรือปัจจุบัน จินตนาการ หมายถึง การสร้างภาพในสมองที่มีความเป็นไปได้ในอนาคต และถวิล ธาราโกษณ์ (Chantaraphakdee, 2005) ได้ให้คำนิยามของจินตนาการไว้ว่า จินตนาการ หมายถึง ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ซึ่งจะช่วยให้เกิดการคาดคะเนและการวางแผนที่ดี อันจะนำไปสู่ความเป็นจริงและประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

โมดูลที่ 2 การมีความยืดหยุ่น ประกอบด้วย ความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ และแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมที่มีความยืดหยุ่น โดยเน้นการปรับตัวกับผู้อื่น ยอมรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ (Sanrattana, 2014) ได้กล่าวไว้ว่า ความยืดหยุ่นจะสามารถตอบสนองความเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมอย่างรวดเร็วได้ ดังนั้นระบบต่าง ๆ ควรจะมีความยืดหยุ่นเพื่อให้บรรลุผลในสิ่งที่คาดหวังใหม่ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ (Lussier & Achua, 2007) ที่ได้ให้คำนิยามความยืดหยุ่นไว้ว่า เป็นความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ และ (Sutharat, 2004) ได้กล่าวว่า ความยืดหยุ่นเป็นการเปลี่ยนแปลงตนเองให้

เป็นบุคคลที่มีความคิดหลากหลาย ปรับตัวตามสถานการณ์ และเปิดใจกว้างสำหรับสิ่งใหม่ ๆ มีจิตใจที่ตื่นตัวพร้อมที่จะตรวจสอบความคิด และมองสิ่งต่าง ๆ

องค์ประกอบที่ 4 กิจกรรม และองค์ประกอบที่ 5 สื่อ/อุปกรณ์ โดยเน้นการฝึกฝนผ่านสถานการณ์ต่าง ๆ การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม การระดมความคิด การศึกษากรณีศึกษาซึ่งเป็นการเน้นการปฏิบัติ การปรับตัว และใช้ทักษะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ควบคู่กับสื่อ/อุปกรณ์ที่สอดคล้องเหมาะสมกับแต่ละรูปแบบกิจกรรม สอดคล้องกับ (Bandura, 1986) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของคนกับสิ่งแวดล้อมมีความเชื่อว่า พฤติกรรมของมนุษย์ส่วนหนึ่งเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น จุดเน้นของทฤษฎี คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ของตนเอง และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากการสังเกตโดยผ่านตัวแบบ (Model) โดยพฤติกรรมของบุคคลเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่าง 3 องค์ประกอบ คือ พฤติกรรม (behavior) องค์ประกอบของบุคคล (other personal factors) และองค์ประกอบของสภาพแวดล้อม (environment factors)

องค์ประกอบที่ 6 การวัดผลและประเมินผลโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู เป็นการวัดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปก่อนและหลังการเข้ารับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู เป็นไปในทางเดียวกับงานวิจัยของ (Worachin, 2016) ที่ใช้แบบทดสอบก่อน-หลังการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้บริหารที่เข้ารับการอบรมพัฒนาตามคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา ทั้งนี้การที่ครูสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามความเหมาะสมและบริบทของนักเรียน สอดคล้องกับ (Kirkpatrick & Kirkpatrick, 2009) การประเมินผลการฝึกอบรม เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้รับการอบรมได้เพิ่มพูนประสบการณ์ด้านความรู้ความเข้าใจ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และเจตคติของตนเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในทางที่ดีขึ้น ซึ่งนิยมใช้กันอย่างกว้างขวางในการพัฒนาบุคลากรทั้งก่อนทำงาน และระหว่างการทำงาน การประเมินผลการอบรมเป็นกระบวนการหนึ่งในการฝึกอบรมที่จะให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการฝึกอบรม เพื่อให้ผู้รับผิดชอบการฝึกอบรมได้นำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ผลการทดลองใช้และประเมินโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จากการใช้แบบทดสอบก่อนและหลัง และแบบสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ แสดงให้เห็นว่า ผู้เข้ารับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ (Thanaseelangkun, 2016) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พบว่า ผลสัมฤทธิ์จากแบบทดสอบความเป็นผู้นำของผู้เข้ารับการอบรมหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมมีค่าสูงกว่าผลสัมฤทธิ์จากแบบทดสอบก่อนการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะเห็นได้ว่า ผลการวิจัยมีผลให้ครูมีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

นอกจากนี้ภาพรวมของแบบสังเกตพฤติกรรมภายหลังการพัฒนาภาวะผู้นำอยู่ในเกณฑ์ดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าครูมีการพัฒนาพฤติกรรมในด้านการมีความยืดหยุ่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการมีวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยพฤติกรรมของครูหลังเข้ารับการพัฒนาภาวะผู้นำมีการเปลี่ยนแปลงไปจะเห็นได้จากรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ นำวิธีการพัฒนากระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์เข้าไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรม และที่เห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนที่สุด คือ ครูมีการปรึกษาและวางแผนการทำงานเป็นกลุ่มกันมากกว่าการทำคนเดียว ซึ่งงานวิจัยของ (Thanaseelangkun, 2016) ได้สร้างหลักสูตร ประกอบด้วยการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และทักษะการติดต่อสื่อสารผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อความเป็นผู้นำของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นผู้นำ พบว่า เจตคติต่อความเป็นผู้นำของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมมีค่าสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

3. ผลการปรับปรุงการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จะเห็นได้จากผลการประเมินโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ เหมาะสมมากที่สุด และหัวข้อเกี่ยวกับสื่อประกอบการฝึกอบรมมีความชัดเจนสอดคล้องกับเนื้อหาที่มีความเหมาะสมซึ่งมีค่าน้อยที่สุด ดังนั้น เพื่อให้โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชนเกิดประสิทธิผลในการนำไปใช้ผู้วิจัยจึงมีการเพิ่มเนื้อหา สื่อประกอบการฝึกอบรมและรายละเอียดในโมดูลที่ 1 ให้ชัดเจนและสอดคล้องกับเนื้อหามากขึ้น สอดคล้องกับ งานวิจัยของ (Gannon, 1998) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมจิตวิทยาสำหรับผู้บริหารการศึกษาในสหสวรรค์ใหม่ โดยมีการแสดงความคิดเห็นหลักสูตรดังกล่าวเพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพขึ้นตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไปใช้

1. เน้นการพัฒนาในด้านการพัฒนาวิสัยทัศน์ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาความคิดและจินตนาการในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น
2. ผู้บริหารเปิดให้โอกาสให้ครูสามารถนำความรู้ในการปรับประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง
3. การประเมินพฤติกรรมครูอย่างต่อเนื่องเพื่อศึกษาผลการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นหลัก
4. จัดให้มีการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาองค์ประกอบอื่น ๆ นอกเหนือจากองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ การมีวิสัยทัศน์ การมีจินตนาการ และการมีความยืดหยุ่น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในตัวเองได้อย่างดียิ่งขึ้น

2. การศึกษาและวิจัยเพื่อการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำในด้านอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

References

- Bandura, A. (1986). **Social foundation of thought and action: A social cognitive theory**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall Inc.
- Bennis, W. (2002). **Creative leadership**. Executive Excellence.
- Boripun, A. (2020). **prokræm phatthana phāwa phū nam fai bōrikān khōng bukkhalākōṅ nai samnakngān khēt phūnthī kānsuksā prathom suksā** [The development for a servant leadership program for personnel under the office of primary education service area]. Doctoral dissertation. Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Casse, P., & Claudel, P. G. (2007). **Philosophy for creative leadership: How philosophy can turn people into more effective leaders**. Athena Press, p. 280.
- Chantaraphakdee, P. (2005). **kānphatthana phāwa phū nam yaowachon radap matthayommasuksā tōṅ plai rōngriān matthayommasuksā samnakngān khana kammakān kānsuksā naphūm thān krasuāng suksathikān doī chai krabuānkān laksut** [Development of youth leadership development for senior high school students in high school under the office of the basic of the basic education commission, the ministry of education through curriculum development]. Doctoral dissertation. Naresuan University.
- Chareonwongsak, K. (2010). **kān khit choēng wikhro** [Analytical thinking]. Bangkok: Success Media Co.Ltd.
- Chernin, P. (2001). **Creative leadership: The strength of ideas the power of the Imagination**. Vital Speeches of the Day: Xlibris, Corp.
- Coughlin. (2005). **Principles and leadership**. Englewood Cliff's Prentice-Hall.
- Counter, R. A. (2002). **To give their gifts: Health, community and democracy**. Nashville: Vanderbilt University Pr.
- Danner, S. E. (2008). **Creative leadership in art education: Perspectives of an art educator**. Thesis Master of Arts, Art Education, Fine Art: Ohio University.
- Dubrin. (2013). **Principle of leadership**. 7th edition: South-west Cengage Learning.
- Gannon, B. K. (1998). **A Curriculum in psychology for managers: Education leaders for the new millennium**. Doctoral dissertation. Massachusetts, School of Profession Psychology.
- Guntern, G. (2004). **The challenge of creative leadership**: Maya Angelou Press.
- Kaminker, J. P. (2011). **The leadership factors**. London, UK: Collier Macmillan.

- Kirkpatrick, D., & Kirkpatrick, J. (2009). **Evaluating training programs: The four levels third edition**. San Francisco, CA: Berrett-Koehler.
- Lussier, N. & Achua, F. (2007). **Effective leadership**. Ohio 3rd edition: South-Western.
- Ninchawee, W. (2007). **kānsuksā kānmī sūanruām khōng kammakān sathan̄ suksā nai kānkamnot wisaitthat khōng rōngriān sangkat samnakngān khēt phūnthī kānsuksā sakæo khēt nung** [The study of the participation of the school board members in determining vision of the schools under the jurisdiction of the Sa kaeo education service area 1]. Master's thesis. Valaya Alongkorn Rajabhat University.
- Palus, C. J., & Horth, D. M. (2005). **The leader's edge: Six creative competencies for navigating complex challenges**. San Francisco: Jossey Bass.
- Parker, J. P., & Begnaud, L. G. (2004). **Developing creative leadership**. Portsmouth, NH: Teacher Ideas Press.
- Regional education office no.1. (2019). **rāingān sarup phonkān čhat prachum choēng patibatkān kān thopthūān phān yutthasāt kānphatthanā kānsuksā phāk nung Phō.Sō. sōngphanhārōjhoksipsām sōngphanhārōjhoksiphā** [Summary report "Review the plan of the educational development strategy, region 1 2020-2022"]. Retrieved from www.reo1.moe.go.th.
- Reuter, P. (2011). **Doped: How two plants wreak havoc on the countries that produce and consume them and everyone in between Foreign Policy**. Retrieved from www.foreignpolicy.com/articles/2009/10/19/prime_numbers_doped?page=0,2.
- Sarattana, W. (2014). **phāwa phū nam: thritsadi læ nānā thatsana rūamsamai patchuban** [Leadership: Theory and various perspective of contemporary]. Bangkok: Thipvisut.
- Schleicher, A. (2020). **How can we foster creativity in school-and how will we know we are actually doing so?**. Retrieved from www.facebook.com/OECDeduSkills.
- Sinlarat, P. (2020). **yutthakān plīān khrū choēi sū khrū yuk satawat thī yīsip'et** [The battle of turning 'Kru Chai' into 21st century teachers]. Retrieved from www.seminar.qlf.or.th/Seminar/Topic/29.
- Sousa, D. (2003). **The leadership brain: How to lead today's schools more effectively**. Thousand Oaks: Sage.
- Stoll, L., & Temperley, J. (2009). **Creative leadership: A challenge of our times**. School leadership and Management.

- Sutharat, W. (2004). **khwāmkhīt læ khwāmkhīt sāngsan** [Thinking and creative thinking]. Bangkok: Suveiriyasan Co. Ltd.
- Thanaseelangkun, C. (2016). **kānphatthanā laksūt fuk ‘oprom phūā songsoēm phāwa phū nam chōēng sāngsan samrap naksuksā khru mahawitthayalai ratchaphat Nakhon Ratchasima** [The curriculum development of creative leadership encouraging for teacher students Nakhonratchasima Rajabhat University]. **Journal of Education Khon Kaen University**. 39(4), 65-73
- UNESCO. (1997). **kānrīanrū : khum sap nai tua ton** [Learning: The treasure within]. n.d. Worachin, T. (2016). **rūpbæp kānphatthanā phāwa phū nam chōēng sāngsan khōng phubōrihān sathan suksā sangkat samnakngān khēt phūnthī kānsuksā matthayommasuksā khēt 24** [A creative leadership development model for the school directors of the secondary educational service area office 24]. Doctoral dissertation. Mahasarakham Rajabhat University.

การส่งเสริมการทำตลาดดิจิทัลของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดฉะเชิงเทรา
เพื่อรองรับระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC)

FURTHERANCE OF DIGITAL MARKETING FOR CHACHOENGSAO
COMMUNITY ENTERPRISE ENTREPRENEURS TO SUPPORT EASTERN
ECONOMIC CORRIDOR (EEC)

ฉานนธ์ ปิ่นเสม¹ และทิจากร เกษรบัว²
Chanon Pinsam¹, and Thichakorn Kasornbua²

^{1,2}ภาควิชาบริหารธุรกิจอุตสาหกรรมและการค้า คณะบริหารธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าพระนครเหนือ

^{1,2}Department of Industrial Business Administration and Trade, Faculty of Business Administration
and Service Industry

E-mail: thichakornk@bas.kmutnb.ac.th

Received:	December 29, 2020
Revised:	March 29, 2021
Accepted:	April 5, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการทำตลาดดิจิทัลของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และ 2) เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการทำตลาดดิจิทัลให้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณทำการสำรวจปัญหาและอุปสรรคของผู้บริโภคผ่านระบบออนไลน์ ด้วยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าวิสาหกิจชุมชนผ่านตลาดดิจิทัล จำนวน 400 คน วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพ จัดฝึกอบรมและประชุมกลุ่มย่อยจากผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 22 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคในการทำตลาดดิจิทัลประกอบด้วย 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ ประเด็นที่ 1 ผู้บริโภคไม่มั่นใจคุณภาพของสินค้าวิสาหกิจชุมชน ประเด็นที่ 2 ผู้ประกอบการไม่แสดงรายละเอียดของสินค้าและภาพที่ใช้สื่อสารไม่น่าสนใจ ประเด็นที่ 3 สินค้าวิสาหกิจชุมชนไม่ค่อยมีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ และประเด็นที่ 4 สินค้าวิสาหกิจชุมชนเป็นสินค้าที่หาซื้อได้ง่ายตามท้องตลาด 2) ผลการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ ได้มีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้ในการทำตลาดดิจิทัลให้กับผู้ประกอบการในจังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ทำการประเมินผลก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่า ผู้ประกอบการมีความรู้ก่อนการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลาง ความรู้หลังการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมกับ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการประกอบธุรกิจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ

วิสาหกิจชุมชน การส่งเสริมการตลาด ตลาดดิจิทัล

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to analyze the problems and obstacles to digital marketing, 2) to develop competence in digital marketing: of community enterprise entrepreneurs. This study was quantitative and qualitative research. Quantitative research, a survey of consumers' problems and obstacles to online used the questionnaire tool. A sample of 400 cases was drawn from consumers of community enterprise products on the digital marketplace. Data analysis was to examine the mean and standard deviation. Qualitative research was to provide the training and focus group discussion for 22 participants.

The findings showed: 1) The problems and obstacles of digital marketing for community enterprise products. The consists of 4 issues were 1. The consumer being uncertain about the quality of products. 2. No product details and attractive communicated pictures. 3. Lacking in advertising and public relations. 4. Products being available to the ordinary marketplace. 2) Entrepreneurial potential development results, there was supported by providing training in digital marketing for the entrepreneurs in Chachoengsao and nearby provinces. It aimed to solve the mentioned problems and obstacles. As a result of the pre-and post-training evaluation, the entrepreneurs knew of digital marketing at an average level for pre-training and a high level for post-training. The benefit of training and entrepreneurial applicability was at the highest level.

Keywords

Community, Promotion, Digital Marketing

ความสำคัญของปัญหา

เศรษฐกิจเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ การเติบโตภายใต้โครงสร้างการพัฒนาที่เข้มแข็งย่อมส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน แนวโน้มอุตสาหกรรมทั่วโลกเริ่มเปลี่ยนแปลงการยกระดับปัจจัยต่าง ๆ ทางอุตสาหกรรม จึงส่งผลต่อการผลักดันให้ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาเพื่อความอยู่รอด และเพื่อเป็นการสร้างฐานความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) ได้กลายเป็นการลงทุนขนาดใหญ่ เพื่อยกระดับการพัฒนาประเทศไปสู่ยุค “ไทยแลนด์ 4.0” ได้มีการกำหนดพื้นที่เป้าหมายนำร่องใน 3 จังหวัด คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรีและจังหวัดระยอง แผนการดังกล่าวได้วางอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ได้รับการส่งเสริมในพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออก 12 กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย ประกอบด้วย อุตสาหกรรมยานยนต์แห่งอนาคต อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ อุตสาหกรรมการเกษตรและ

เทคโนโลยีชีวภาพ อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวสุขภาพ อุตสาหกรรมหุ่นยนต์ อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ อุตสาหกรรมดิจิทัล อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และอุตสาหกรรมการพัฒนามนุษย์และการศึกษา (Eastern Economic Corridor, 2020)

จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Strategy and Information for Provincial Development of Chachoengsao, 2020) เป็นจังหวัดที่นักลงทุนสนใจที่จะลงทุนมาตั้งโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก แม้ว่าภาคอุตสาหกรรมจะขยายตัว แต่พบว่าประชาชนโดยส่วนใหญ่ของจังหวัดฉะเชิงเทราร้อยละ 70 ยังคงมีการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ปศุสัตว์ ประมง และอุตสาหกรรมในครัวเรือน หรือวิสาหกิจชุมชน จากข้อมูลของระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise Promotion Division Department of Agricultural Extension, 2019) พบว่า จังหวัดฉะเชิงเทรา มีจำนวนวิสาหกิจชุมชน 389 ราย สามารถสร้างรายได้ให้กับจังหวัดฉะเชิงเทราโดยมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายได้จากการจำหน่ายสินค้าวิสาหกิจชุมชน (OTOP) จังหวัดฉะเชิงเทรา

จังหวัด	2557	2558	2559	2560
ฉะเชิงเทรา	1,970,600,449	2,077,104,539	2,327,102,805	2,516,533,434

ที่มา: Strategy and Information for Provincial Development of Chachoengsao (2020)

แนวโน้มการเติบโตของรายได้จากการจำหน่ายวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดฉะเชิงเทราได้รับอิทธิพลมาจากนโยบายการพัฒนาประเทศไทยใต้ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษระหว่างประเทศ (EEC) แม้ว่าอัตราการเติบโตของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จะเพิ่มขึ้น แต่ยังคงพบว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนยังประสบปัญหาไม่มีสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน วิสาหกิจชุมชนยังขาดความรู้ในการทำการตลาด ไม่มีตลาดรองรับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ด้วยเหตุนี้จังหวัดฉะเชิงเทราจึงได้มีการวางแผนยุทธศาสตร์ (Strategy and Information for Provincial Development of Chachoengsao, 2020) ด้วยการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนให้มีความสามารถในการแข่งขัน และพัฒนาการตลาดและช่องทางการจัดจำหน่าย ซึ่งตลาดดิจิทัลเป็นหนึ่งในช่องทางการตลาดที่ทางจังหวัดฉะเชิงเทราให้ความสำคัญ หากกล่าวถึงช่องทางการตลาดดิจิทัลในปัจจุบันมีหลายช่องทาง ได้แก่ เว็บไซต์หรือเว็บเพจของธุรกิจ (Website/web page) อีเมล (E-mail marketing) วิดีโอ (VDO) เครือข่ายทางสังคม (Social network marketing) และคลังสินค้าบนโลกออนไลน์ (Marketplace) (E-sor, Jeharrong, Rattanapipat & Taemasa, 2020) ไม่ว่าจะเป็นช่องทางใดการพัฒนาตลาดดิจิทัลยังเป็น 1 ในอุตสาหกรรมเป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค และยังเป็นเป้าหมายของการยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่พิเศษภาคตะวันออก ดังนั้น งานวิจัยเรื่องการส่งเสริมการทำตลาดดิจิทัลของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อรองรับระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) จึงมีความสำคัญที่สอดคล้องต่อการพัฒนาตามเป้าหมาย

ของจังหวัดฉะเชิงเทราและเป้าหมายของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เกิดผลกระทบต่อชุมชนและสังคมซึ่งได้รับประโยชน์จากการวิจัยโดยตรง เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. สภาพปัญหาและอุปสรรคของผู้ซื้อสินค้าดิจิทัลวิสาหกิจชุมชนผ่านช่องทางดิจิทัลคืออะไร
2. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดฉะเชิงเทราและพื้นที่ใกล้เคียงได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดดิจิทัลหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของผู้ซื้อสินค้าของวิสาหกิจชุมชนผ่านช่องทางดิจิทัล
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดดิจิทัลให้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ทำการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการทำตลาดดิจิทัล มีการดำเนินงานดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าวิสาหกิจชุมชนผ่านช่องทางการตลาดดิจิทัล

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าวิสาหกิจชุมชนผ่านช่องทางการตลาดดิจิทัล ทำการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบประชากรตามสูตรของทาโรยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 ตัวอย่าง เมื่อการสูญเสียจำนวน 20 ตัวอย่าง รวมเก็บทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและการทดสอบเครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคของการซื้อสินค้าผ่านตลาดดิจิทัล ทำการประเมินด้วย Likert Scale (Likert, 1970) โดยเริ่มจาก 5 ปัญหาและอุปสรรคมากที่สุด จนถึง 1 ปัญหาและอุปสรรคน้อยที่สุด และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเป็นคำถามปลายเปิด เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยรูปแบบออนไลน์ ทดสอบเครื่องมือทำการประเมินเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตามเทคนิค Index of Item Objective Congruence (IOC) โดยข้อคำถามต้องมีค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.6 (Rovinelli & Hambleton, 1977) ผลการทดสอบคุณภาพแบบสอบถามมีค่า IOC มากกว่า 0.6 ทุกข้อ สำหรับการทดสอบความเชื่อมั่น ค่า Cronbach's ทดสอบกับผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าทั่วไปผ่านช่องทางตลาดดิจิทัล จำนวน 40 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.964

3. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 2 การพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดดิจิทัลให้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน

จากการแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคของการทำตลาดดิจิทัล ผู้วิจัยจะนำปัญหาดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์เพื่อจัดอบรมให้ความรู้ในการทำตลาดดิจิทัลให้กับผู้ประกอบการในจังหวัดฉะเชิงเทรา และพื้นที่ใกล้เคียง ทำการประเมินผลการฝึกอบรมด้วยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 ความพึงพอใจและความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรม

วิเคราะห์ด้วย Likert Scale (Likert, 1970) เริ่มด้วยระดับ 1 มีความคิดเห็นน้อยที่สุด และระดับ 5 มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม รวมทั้งนำประเด็นปัญหาดังกล่าวมาทำการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) จากผู้ร่วมเข้าอบรม จำนวน 22 คน เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการทำตลาดดิจิทัลในมุมมองของผู้ประกอบการ หลังจากนั้นจึงทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) แล้วสรุปผลเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.0 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 44.0 อายุ 20-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.0 มีรายได้ระหว่าง 15,001 – 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.0 มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท คิดเป็นร้อยละ 27.8 สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ OTOP ส่วนใหญ่ที่ซื้อได้แก่ประเภทของใช้/ตกแต่ง/ของที่ระลึก คิดเป็นร้อยละ 29.5 ซื้อผ่านเว็บไซต์ของทางร้านค้า คิดเป็นร้อยละ 25.6 รองลงมา ได้แก่ Shopee คิดเป็นร้อยละ 23.2

2. ปัญหาและอุปสรรคของการซื้อสินค้าผ่านตลาดดิจิทัล

ตารางที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคของการซื้อสินค้าผ่านตลาดดิจิทัล โดยภาพรวม

ปัญหาและอุปสรรคของการซื้อสินค้าผ่านตลาดดิจิทัล	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับปัญหา
1. ด้านผลิตภัณฑ์	2.69	0.95	ปานกลาง
2. ด้านราคา	2.60	1.00	ปานกลาง
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	2.60	1.04	ปานกลาง
4. ด้านส่งเสริมการขาย	2.72	1.11	ปานกลาง
5. ด้านการให้บริการแบบเจาะจง	2.64	1.10	ปานกลาง
6. ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว	2.52	0.98	น้อย
เฉลี่ยรวม	2.63	0.87	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการซื้อสินค้าผ่านตลาดดิจิทัลทั้ง 6 ด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.63$, $SD = 0.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้านโดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการขาย ($\bar{X} = 2.72$, $SD = 1.11$) ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 2.69$, $SD = 0.95$) ด้านการให้บริการแบบเจาะจง ($\bar{X} = 2.64$, $SD = 1.10$) ด้านราคา ($\bar{X} = 2.60$, $SD = 1.00$) และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X} = 2.60$, $SD = 1.04$) และมีด้านการรักษาความเป็นส่วนตัวมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.52$, $SD = 0.98$)

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าปัญหาและอุปสรรคของการซื้อสินค้าผ่านตลาดดิจิทัลมีดังต่อไปนี้

1) ปัญหาทางด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.69$, $SD = 0.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ปัญหาภาพหรือคลิปสินค้าไม่ดึงดูดความสนใจ ($\bar{X} = 2.86$, $SD = 1.21$) ปัญหาไม่เห็นภาพสินค้าที่ชัดเจน ($\bar{X} = 2.68$, $SD = 1.06$) ปัญหาสินค้าไม่ตรงกับที่โฆษณาไว้ ($\bar{X} = 2.64$, $SD = 1.16$) ปัญหาการขนส่งสินค้า ($\bar{X} = 2.63$, $SD = 1.27$) และปัญหาคำอธิบายประกอบสินค้าไม่ละเอียด ($\bar{X} = 2.62$, $SD = 1.06$)

2) ปัญหาด้านราคา พบว่า ภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.60$, $SD = 1.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางมี 2 ข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ปัญหาด้านส่วนลดราคากรณีซื้อสินค้าจำนวนมาก ($\bar{X} = 2.75$, $SD = 1.26$) และปัญหาไม่มั่นใจในการสั่งซื้อหรือการโอนเงิน ($\bar{X} = 2.71$, $SD = 1.25$) ปัญหาค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยมี 3 ข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ปัญหาช่องทางการชำระเงินที่ไม่หลากหลาย ($\bar{X} = 2.58$, $SD = 1.20$) ปัญหาค่าใช้จ่ายในการขนส่งไม่ตรงตามที่โฆษณาไว้ ($\bar{X} = 2.51$, $SD = 1.21$) และปัญหาไม่ทราบราคาสินค้าที่ชัดเจน ($\bar{X} = 2.43$, $SD = 1.09$)

3) ปัญหาด้านช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.60$, $SD = 1.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางมี 2 ข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ปัญหาข้อมูลโฆษณาประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ($\bar{X} = 2.66$, $SD = 1.26$) และปัญหาไม่แจ้งหน้าร้านให้ชัดเจนขาดความน่าเชื่อถือ ($\bar{X} = 2.65$, $SD = 1.18$) ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยมี 2 ข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ปัญหาการเลือกใช้ออปพลิเคชันในการขายที่เข้าถึงได้ยาก หรือไม่รู้จัก ($\bar{X} = 2.56$, $SD = 1.20$) และปัญหาการเลือกใช้รูปแบบการขนส่ง ($\bar{X} = 2.55$, $SD = 1.12$)

4) ปัญหาด้านการส่งเสริมการขาย พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.72$, $SD = 1.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ปัญหาการไม่มีส่วนลด ($\bar{X} = 2.85$, $SD = 1.14$) ปัญหาการไม่มีของแถม ($\bar{X} = 2.69$, $SD = 1.24$) ปัญหาการไม่มีมีการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 2.68$, $SD = 1.22$) และปัญหาการไม่มีการส่งเสริม ($\bar{X} = 2.66$, $SD = 1.16$)

5) ปัญหาด้านการให้บริการแบบเจาะจง พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.64$, $SD = 1.10$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางมี 3 ข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ปัญหาการตอบกลับข้อความ ($\bar{X} = 2.69$, $SD = 1.27$) ปัญหาการรับคืนสินค้าชำรุดหรือมีปัญหา ($\bar{X} = 2.68$, $SD = 1.34$) และปัญหาการจัดส่งล่าช้าหรือไม่ทราบวันจัดส่งที่ชัดเจน ($\bar{X} = 2.64$, $SD = 1.22$) ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ปัญหาการให้คำแนะนำการใช้สินค้า ($\bar{X} = 2.56$, $SD = 1.09$)

6) ปัญหาด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.52$, $SD = 0.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยทุกข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ปัญหาการไม่สามารถตรวจสอบร้านค้าได้ ($\bar{X} = 2.59$, $SD = 1.27$)

ปัญหาร้านค้าเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว โดยปราศจากความยินยอม ($\bar{X} = 2.51, SD = 1.20$) และปัญหาร้านค้าไม่รักษาความเป็นส่วนตัว ($\bar{X} = 2.47, SD = 1.15$)

นอกจากนี้ ผู้ซื้อสินค้าผ่านระบบดิจิทัลได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับสินค้าของวิสาหกิจชุมชน เมื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรครวมกับข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างสามารถสรุปปัญหาและอุปสรรคเป็นประเด็นหลักได้ 4 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 ผู้ซื้อไม่มั่นใจในคุณภาพของสินค้าและกลัวสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนไม่ได้มาตรฐาน ประเด็นที่ 2 ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนไม่แสดงรายละเอียดของสินค้า และภาพที่ใช้สื่อไม่น่าสนใจ ประเด็นที่ 3 ผลิตภัณฑ์ OTOP ไม่ค่อยมีการประชาสัมพันธ์ และไม่รู้จักตราสินค้า ประเด็นที่ 4 ผลิตภัณฑ์ OTOP สามารถหาซื้อได้ในท้องตลาดทั่วไปจึงไม่น่าสนใจที่จะซื้อผ่านสื่อดิจิทัล ซึ่งจากประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจะนำไปทำการประชุมกลุ่ม (focus group) และดำเนินการอบรมให้ความรู้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน

3. ผลการพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดดิจิทัลให้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน

จากการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการตลาดดิจิทัลจากประเด็นปัญหาหลัก 4 ประเด็นได้แก่ ประเด็นที่ 1 ผู้บริโภคไม่มั่นใจคุณภาพของสินค้าวิสาหกิจชุมชน ประเด็นที่ 2 ผู้ประกอบการไม่แสดงรายละเอียดของสินค้า และภาพที่ใช้สื่อสารไม่น่าสนใจ ประเด็นที่ 3 สินค้าวิสาหกิจชุมชนไม่ค่อยมีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ไม่รู้จักตราสินค้า และประเด็นที่ 4 สินค้าวิสาหกิจชุมชนเป็นสินค้าที่หาซื้อได้ง่ายตามท้องตลาดจึงไม่จำเป็น จากผลการวิจัยผู้วิจัยจึงได้นำผลการวิจัยมาวิเคราะห์การจัดอบรมให้ความรู้ในการทำตลาดดิจิทัลกับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในหัวข้อเทคนิคการขยายตลาดด้วยดิจิทัล โดยได้กำหนดหัวข้อในการบรรยาย ประกอบด้วยเทคนิคการสร้างร้านค้า เทคนิคการโพสต์และแสดงสินค้าให้ลูกค้าสนใจ การใช้แอปพลิเคชันในการถ่ายภาพ โฆษณาดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 อบรมให้ความรู้กับผู้ประกอบการและสนทนากลุ่มย่อย

ผลจากอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการตลาดดิจิทัลให้กับผู้ประกอบการจำนวน 22 ราย พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 72.73 ส่วนใหญ่อายุ 40-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 63.64 ส่วนใหญ่ดำเนินธุรกิจในกลุ่มของใช้ ของตกแต่งและของที่ระลึก คิดเป็นร้อยละ 40.91 ผลการประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่า ความรู้ก่อนการฝึกอบรมของผู้ประกอบการอยู่ในระดับในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18, SD = 0.85$) นั่นคือ ผู้ประกอบรู้จักแอปพลิเคชันหรือแพลตฟอร์ม

ต่าง ๆ แต่ไม่รู้จักวิธีการสร้างเนื้อหา (content) และการถ่ายภาพให้ดึงดูดใจลูกค้า ความรู้หลังการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, $SD = 0.49$) นั่นคือ หลังจากฝึกอบรม ผู้ประกอบการสามารถใช้ แอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มต่าง ๆ ในการสร้างเนื้อหา (content) และสามารถถ่ายภาพสินค้าให้ดึงดูดใจ ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, $SD = 0.43$) สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการประกอบธุรกิจระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, $SD = 0.48$)

ผลจากการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) ทำให้ได้แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคจากประเด็นปัญหา 4 ปัญหา ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผู้บริโภคไม่มั่นใจในคุณภาพของสินค้าวิสาหกิจชุมชน

ผลการประชุมกลุ่มย่อย พบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจะแก้ไขปัญหาความไม่มั่นใจในคุณภาพของสินค้าด้วยการแสดงใบรับรองมาตรฐาน หรือรางวัลที่ได้รับจากหน่วยงานที่เชื่อถือได้ ลงภาพขั้นตอนการผลิต หรือวิดีโอ เพื่อให้เห็นถึงกระบวนการผลิตที่ปลอดภัย เช่น มีการใส่หน้ากากใส่ถุงมือ ใส่หมวก มีการจัดเก็บที่ปลอดภัย เป็นต้น หรืออาจจะใช้วีวีสินค้าจากลูกค้าที่ผ่านมาเพื่อให้ผู้บริโภคมั่นใจในสินค้าและการจัดส่งสินค้า หรืออาจจะใช้การถ่ายทอดสดกระบวนการการผลิตวิธีการทำเพื่อให้ลูกค้ามั่นใจในคุณภาพของสินค้า

ประเด็นที่ 2 ผู้ประกอบการไม่แสดงรายละเอียดของสินค้า และภาพที่ใช้สื่อสารยังไม่น่าสนใจ

ผลการประชุมกลุ่มย่อย พบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจะแก้ไขปัญหาด้วยการเรียนรู้เทคนิคการถ่ายภาพ เรียนรู้การใช้แอปพลิเคชันในการแต่งภาพ (ดังภาพที่ 1) ใส่รายละเอียดของสินค้าให้ได้มากที่สุด ได้แก่ 1) ชื่อผลิตภัณฑ์ ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า 2) ราคาต่อหน่วย 3) ช่องทางจัดจำหน่าย หรือช่องทางการติดต่อ 4) รายละเอียดของผลิตภัณฑ์ 5) วัตถุดิบที่ใช้ เป็นต้น โดยเฉพาะรายละเอียดที่คาดว่าจะสามารถปิดการขายได้ เพื่อให้ผู้ซื้อตัดสินใจซื้อได้ทันที ลดเวลาการตอบข้อซักถามเกี่ยวกับลูกค้า

ประเด็นที่ 3 สินค้าวิสาหกิจชุมชนไม่ค่อยมีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ทำให้ไม่รู้จักรตราสินค้า

ผลการประชุมกลุ่มย่อย พบว่า ปัญหาที่สินค้าของวิสาหกิจชุมชนไม่ค่อยได้มีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ เนื่องจากผู้ประกอบการไม่ได้มีการตั้งรายจ่ายสำหรับการโฆษณาไว้ และยังขาดความรู้ในการลงโฆษณาในแพลตฟอร์มต่าง ๆ จึงเกรงว่าจะเสียค่าใช้จ่ายในการโฆษณาโดยไม่ได้รับยอดขาย สิ่งซื้อกลับคืนมา จากการประชุมกลุ่มย่อยได้มีการวิเคราะห์และได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาของการโฆษณาและประชาสัมพันธ์คือ พยายามโฆษณาขายสินค้าบ่อย ๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นยอดขาย พยายามให้ลูกค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนช่วยกันแชร์ข้อมูล โดยอาจจะใช้กลยุทธ์ทางการตลาดมาช่วย หรืออาจจะเปลี่ยนรูปแบบการโฆษณาเป็นการให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์แทน จะช่วยให้ลูกค้าจดจำหรือรู้จักตราสินค้าของวิสาหกิจชุมชนมากขึ้น

ประเด็นที่ 4 สินค้าวิสาหกิจชุมชนเป็นสินค้าที่หาซื้อได้ง่ายตามท้องตลาดจึงไม่จำเป็นต้องซื้อผ่านตลาดดิจิทัล

ผลการประชุมกลุ่มย่อย พบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนได้แนะนำว่ากลุ่มผู้ประกอบการควรจะมีการรวมตัวกันสร้างเป็นกลุ่มใหญ่ สร้างเอกลักษณ์และอัตลักษณ์เป็นของตนเอง หากจุดแข็งของสินค้า หรือทำสินค้าให้แตกต่างจากที่มีในท้องตลาด เช่น กระจายสารท มีทุกจังหวัด อาจจะทำให้

รูปแบบของสต็อก แบบแท่ง เพื่อให้สามารถรับประทานได้ง่าย รวดเร็ว และสามารถพกพาไปได้ทุกที่เป็นต้น หรืออาจจะปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ให้มีรูปแบบที่แตกต่างจากสินค้าประเภทเดียวกัน เพื่อสร้างความแตกต่างจากสินค้าอื่นที่อยู่ในท้องตลาดทั่วไป

อภิปรายผล

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. สภาพปัญหาและอุปสรรคของผู้ซื้อสินค้าของวิสาหกิจชุมชนผ่านช่องทางดิจิทัล

แบ่งตามส่วนประสมทางการตลาด 6 P's พบว่าปัญหาอยู่ในระดับปานกลางมี 5 ด้าน ส่วนอีก 1 ด้านมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย สำหรับปัญหาที่อยู่ในระดับปานกลาง สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1) ปัญหาทางด้านผลิตภัณฑ์ พบว่าปัญหาลำดับแรก คือ ปัญหาภาพหรือคลิปไม่ดึงดูดความสนใจ รองลงมา ได้แก่ ปัญหาไม่เห็นภาพที่ชัดเจน ดังนั้นผู้ประกอบการควรใส่ใจรายละเอียดและข้อมูลของสินค้าที่ขายอย่างละเอียดโดยใส่ข้อมูลที่คาดว่าจะปิดการขายได้ เช่น ชื่อสินค้า ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า ราคาต่อหน่วย ช่องทางการจัดจำหน่ายหรือช่องทางการติดต่อ วัตถุประสงค์ที่ใช้ เป็นต้น เรียนรู้เทคนิคการถ่ายภาพ และเทคนิคการใช้แอปพลิเคชันในการตกแต่งภาพ ซึ่งตรงกับแนวทางที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยของผู้ประกอบการ และยังสอดคล้องกับงานวิจัย Vongpramate & Limsiriruengrai (2019) ที่กล่าวว่ารายละเอียดที่ควรใช้การสื่อสารทางการตลาดที่จำเป็นต่อการตัดสินใจซื้อของลูกค้าออนไลน์ ได้แก่ 1) ชื่อผลิตภัณฑ์ ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือภาพประกอบ 2) ราคาต่อหน่วย 3) ช่องทางจัดจำหน่ายหรือติดต่อ เป็นต้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Thaipradit & Kempmanmanas (2020) ที่พบว่าปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ของตลาดออนไลน์ ผู้ซื้อให้ความสำคัญในสินค้าที่มีความน่าเชื่อถือ สินค้าที่มีการเพิ่มข้อมูลรายละเอียด ได้แก่ ชื่อเพจ ชื่อผู้ใช้ ที่อยู่ แผนที่ เวลาทำการ อีเมล ประวัติความเป็นมา เบอร์ติดต่อ เพื่อใช้สำหรับการขายสินค้าและบริการ และสร้างความเชื่อถือให้กับร้านค้า

1.2) ปัญหาด้านราคา พบว่าปัญหาลำดับแรกคือ ปัญหาด้านส่วนลดราคากรณีซื้อสินค้าจำนวนมาก รองลงมา ได้แก่ ปัญหาไม่มั่นใจในการสั่งซื้อหรือการโอนเงิน ดังนั้นผู้ประกอบการควรจะมีการแจ้งราคาหรือแสดงราคาไว้อย่างชัดเจน แจ้งขั้นตอนการชำระเงิน หรือช่องทางการชำระเงิน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า หรืออาจจะใช้การรีวิวจากลูกค้ารายอื่นมาเป็นการอ้างอิง สำหรับกรณีปัญหาทางด้านส่วนลดในการซื้อสินค้า ผู้ประกอบการอาจจะมีการตั้งราคาแบบส่วนลดขึ้นบันได โดยแสดงรายละเอียดของจำนวนการสั่งซื้อและราคาไว้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tahipradit & Kempmanmanas (2020) ที่พบว่าปัจจัยทางด้านราคาสำหรับผู้ซื้อสินค้าออนไลน์ ผู้ซื้อจะสนใจในราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ มีความปลอดภัยในการชำระเงิน และมีการแสดงราคาสินค้าไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นร้านค้าจะต้องตั้งราคาที่เหมาะสม แสดงราคาไว้อย่างชัดเจน และให้ความเชื่อมั่นในการชำระเงินว่าปลอดภัยจากมิจฉาชีพ สอดคล้องกับ Wongwaitrakarn & Pooirpakdee (2019) ที่พบว่าผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ ผู้ประกอบการจะต้องพิจารณาเลือกสินค้าที่มีคุณภาพเหมาะสมกับราคา รวมถึงมีสินค้าและราคาที่หลากหลายเพื่อสร้างทางเลือกให้กับผู้บริโภค นอกจากนี้จะต้องมีการรับประกันสินค้า มีช่องทางการชำระเงินที่หลากหลาย รวมถึงการบริการจัดส่งซึ่งจะช่วย

ให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Somboonsunity, Thamronginthaworn & Wiriyasuebphong (2019) การรับรู้การส่งมอบสินค้าที่เป็นไปตามเงื่อนไขจะส่งผลต่อความไว้วางใจในเชิงบวกระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจกับผู้บริโภค เนื่องจากผู้บริโภคกลัวโดนหลอก ให้ออนเงินไปแล้วไม่ส่งสินค้า ลูกค้าส่วนใหญ่จึงต้องการให้ผู้ประกอบการส่งสินค้า แล้วจะชำระเงินสินค้าปลายทาง

1.3) ปัญหาด้านช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่า ปัญหาลำดับแรกคือ ปัญหาข้อมูลโฆษณาประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง รองลงมา ได้แก่ ปัญหาไม่แจ้งหน้าร้านให้ชัดเจนขาดความน่าเชื่อถือ ดังนั้นผู้ประกอบการจึงต้องพยายามกระตุ้นการโฆษณาบ่อย ๆ เช่น การโพสต์ขายสินค้า ซึ่งการกระตุ้นจะต้องใส่รายละเอียดของสินค้าให้ชัดเจนเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ผู้ประกอบการยังอาจจะใช้กลยุทธ์การให้ความรู้ที่คาดว่าผู้บริโภคจะสนใจที่เกี่ยวข้องกับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์แทน จะช่วยทำให้ลูกค้าเข้ามาชม เข้ามาอ่าน จนอาจทำให้ลูกค้าสามารถจดจำหรือรู้จักตราสินค้ามากขึ้น ดังที่ Kasornbua & Pinsam (2019) พบว่า วิสาหกิจชุมชนที่มีการสร้างภาพลักษณ์ของตราสินค้าที่ดีจะส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค สอดคล้องกับงานวิจัยของ Somboonsunity, Thamronginthaworn & Wiriyasuebphong (2019) การรับรู้ถึงเว็บไซต์หรือหน้าร้านที่มีความน่าเชื่อถือจะส่งผลต่อความไว้วางใจในเชิงบวกระหว่างผู้ประกอบการและผู้ซื้อ ทั้งนี้เนื่องจากการซื้อสินค้าออนไลน์ผู้ซื้อไม่ได้จับต้องสินค้า ดังนั้นการสร้างเว็บไซต์หรือร้านค้าออนไลน์ที่มีการนำเสนอข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจนจะทำให้ผู้ซื้อมั่นใจในร้านค้าของผู้ประกอบการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Somboon (2017) พบว่า ลักษณะของเว็บไซต์ที่ผู้ซื้อมีความเชื่อมั่นและความไว้วางใจจะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า ยิ่งเว็บไซต์หรือร้านค้าได้รับการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานที่ได้รับความน่าเชื่อถือ มีการรักษาความปลอดภัยในข้อมูลส่วนตัวที่ได้มาตรฐาน ยังมีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์

1.4) ปัญหาด้านการส่งเสริมการขาย พบว่าปัญหาลำดับแรกคือ ปัญหาการไม่มีส่วนลด รองลงมา ได้แก่ ปัญหาการไม่มีของแถม ดังนั้นผู้ประกอบการอาจจะใช้วิธีการตั้งราคาส่วนลดแบบขั้นบันได หรือจัดการส่งเสริมการขายในช่วงของวันสำคัญหรือตัวเลขสำคัญเชิงจิตวิทยา เช่น 10.10, 11.11, 12.12 เป็นต้น นอกจากนี้ผู้ประกอบการอาจจะมีการให้ของแถมในช่วงเทศกาลสำคัญซึ่งอาจจะเป็นของแถมที่ไม่เกี่ยวข้องกับสินค้า แต่เพื่อสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัย Bavornkiratikajorn (2017) พบว่า การที่ผู้ประกอบการมีการอัปเดต ข้อมูลของสินค้า มีการตอบคำถามของลูกค้าอย่างรวดเร็ว มีการส่งเสริมการขาย เช่น มีส่วนลด ได้รับสิทธิพิเศษ มีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้ซื้อออนไลน์ แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kirsasamee (2015) พบว่า การส่งเสริมการขาย ได้แก่ การให้ส่วนลด หรือสิทธิพิเศษต่าง ๆ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายสม่ำเสมอ และต่อเนื่องไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ซื้อมีความเห็นว่าปัจจัยอื่น เช่น ความหลากหลายของสินค้า และช่องทางการขนส่ง เป็นต้น เป็นปัจจัยที่สำคัญกว่า

1.5) ปัญหาด้านการให้บริการแบบเจาะจง พบว่าปัญหาลำดับแรกคือ ปัญหาการตอบกลับข้อคำถาม รองลงมา ได้แก่ ปัญหาการรับคืนสินค้าชำรุดหรือมีปัญหา ผู้ประกอบการอาจจะตั้งระบบตอบรับอัตโนมัติหากผู้ประกอบการทำตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มสำเร็จรูป หรือตั้งผู้ดูแลระบบไว้

จำนวนมากกว่า 1 คน ก่อนนำส่งผู้ประกอบการควรตรวจสอบสินค้า และทำการปกป้องสินค้าด้วยบรรจุภัณฑ์ที่ปลอดภัยเพื่อป้องกันสินค้าเสียหาย ลดปัญหาการรับคืนสินค้าชำรุดหรือมีปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chuaychunoo (2016) พบว่า บุคลากรและคุณภาพของสินค้าส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านตลาดออนไลน์ ด้านบุคลากร ผู้ประกอบการร้านค้าออนไลน์ที่มีการโต้ตอบ และการสื่อสารกับลูกค้า จะช่วยให้ลูกค้าสามารถตัดสินใจซื้อสินค้าได้ง่ายขึ้น แต่ไม่สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Kisrasamee (2015) พบว่า ช่องทางการติดต่อลูกค้าเป็นรายบุคคลที่สะดวกและรวดเร็ว รวมถึงการติดตามหลังการขาย ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ซื้อส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสั่งซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์มาก่อนจนคุ้นเคย จึงมุ่งไปที่สินค้าที่จะซื้อและ ราคาเป็นหลัก

2. พัฒนาศักยภาพด้านการตลาดดิจิทัลให้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ก่อนการฝึกอบรมของผู้ประกอบการอยู่ในระดับปานกลาง นั่นคือ ผู้ประกอบการรู้จักแอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มต่าง ๆ แต่สามารถการตลาดดิจิทัลได้ในระดับ ปานกลาง ผู้ประกอบการยังไม่รู้จักวิธีการสร้างเนื้อหา (content) การถ่ายภาพให้ดึงดูดใจ และหลังจากได้รับความรู้จากการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการประกอบธุรกิจในระดับมากที่สุด นั่นคือ ผู้ประกอบการสามารถสร้างเนื้อหา (content) สามารถถ่ายภาพ ตกแต่งภาพให้ดึงดูดใจ ผู้บริโภคได้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัย E-sor, Jeharrong, Rattanapipat & Taemasa (2020) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ ซึ่งมีการพัฒนาช่องทาง การตลาดอย่างต่อเนื่อง ด้วยการเน้นเนื้อหา (content) และการประชาสัมพันธ์ ทำให้ยอดขายของ การตลาดออนไลน์ของผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.1) หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ควรจะพิจารณาหา แนวทางในการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนให้สามารถการตลาดดิจิทัลที่สอดคล้องกับปัญหา และอุปสรรคเพื่อจะได้สามารถขยายตลาดวิสาหกิจชุมชนได้

1.2) หน่วยงานที่มีเกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ควรจะมีการพัฒนาการทำตลาด ดิจิทัลให้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน โดยมีการแยกการพัฒนาตามแพลตฟอร์มที่ผู้บริโภคใช้ซื้อ สินค้า เพราะแต่ละแพลตฟอร์มมีรายละเอียดและวิธีการที่ไม่เหมือนกัน

1.3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ควรจะมีการเน้นการทำตลาด ดิจิทัลให้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ด้วยการเน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการ เช่น เทคนิคการ ถ่ายภาพ เทคนิคการโพสขายสินค้า เทคนิคการใช้แอปพลิเคชันในการปรับแต่งรูปภาพ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจะต้องเรียนรู้และพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านตลาด ดิจิทัล เช่น การเรียนรู้การใช้แอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มต่าง ๆ เรียนรู้เทคนิคการสร้างเนื้อหา (content) เรียนรู้เทคนิคการถ่ายภาพ เป็นต้น เนื่องจากเป็นช่องทางตลาดดิจิทัลจะสามารถเพิ่ม

ยอดขายให้กับผู้ประกอบการได้ อีกทั้งในยุคปัจจุบันพฤติกรรมผู้บริโภคได้หันมาซื้อสินค้าผ่านตลาดดิจิทัลมากขึ้น จึงเป็นโอกาสของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนขยายตลาด

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1) ควรมีการทำวิจัยต่อเนื่องสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับความรู้จากการฝึกอบรมว่ามีความสามารถสร้างยอดขายจากช่องทางทางการตลาดดิจิทัลได้มากน้อยเพียงใด

3.2) ควรมีการขยายผลการส่งเสริมการทำตลาดดิจิทัลของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนไปยังจังหวัดอื่น หรือพื้นที่อื่น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากทุนขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเป้าหมาย ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือตามสัญญาเลขที่ KMUTNB-62-DRIVE-15

References

- Bavornkiratikajorn, C. (2017). *kānsuksā kān sū khāi sinkhā klum fāechan nai sū sangkhom 'oṅlai* [Social commerce: A case study of fashion products]. *Veridian E-Journal*. 10(2), 2056-2071.
- Chuaychunoo, P. (2016). *patḥai thī mī 'itthiphon toṅ kāntatsinḥai sū sinkhā phān thāng sangkhom 'oṅlai* [Factors affecting consumer buying decisions about goods on social media]. Master's thesis. Thammasat University.
- Community Enterprise Promotion Division Department of Agricultural Extension. (2019). *rabop sārasonthēt wisāhakit chumchon* [Community enterprise information system]. Retrieved from <http://smce.doae.go.th/index.php>
- Eastern Economic Corridor. (2020). *ī 'ī sī tonbæp kānphatthanaṅ chōng phunthī chōng yutthasāt* [EEC model of strategic spatial development]. Retrieved from <https://www.eeco.or.th>
- E-sor, A., Jeharrong, P., Rattanapipat, S., & Taemasa, R. (2020). *kānphatthanaṅ chōngthāngkān ḥatḥa nāi phalittaphan 'othōp ḥangwat yala tān khroṅkān phrabōromrāchobāi phūā kānphatthanaṅ thōngthīn mahāwitthayalai rāḥaphatyala* [Development of distribution channels for otop products in Yala Province under the Royal Project for Local Development, Yala Rajabhat University]. Research. Yala Rajabhat University.
- Kasornbua, T. & Pinsame, C. (2019). Factors affecting purchase intention of community product Cambodia border. *Entrepreneurship and Sustainability Issue*. 7(2), 949-961.

- Kirasamee, J. (2015). *pat̄chai thī mī phon tō k̄n ‘asi nakhā phān thāng ‘æphō phlikhēchan ‘ōnlai khōng phūbōrīphōk nai khēt Krung Thēp Mahā Nakhōn læ parimonthon* [Factor affecting the decision making on purchasing products from the online application in Bangkok Metropolitan Region]. Master’s thesis. Thammasat University.
- Likert, R. (1970). *A technique for the measurement of attitude: Attitude measurement*. Chicago: Ronal McNally & Company.
- Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion referenced test validity. *Dutch Journal of Educational Research*. 2, 49-60.
- Somboon, P. (2017). *khunnalaksana wepsai kānsūsān bæp pak tō pak ‘ilekthronīk læ phāplak sathānthī thōngthīo thī song phon tō khwām tangchāi lūak sū phækkēt thōngthīo ‘ōnlai khōng khon waitha ngān nai Krung Thēp Mahā Nakhōn* [Websites characteristics, electronic word of mouth, and destination image affecting online package tours’ purchase intention of working people in Bangkok]. Master’s thesis. Bangkok University.
- Somboonsuniti, P., Thanronginthaworn, S. & Wiriyauebphong, P. (2019). ‘itthiphon khōng khunkhā ruām kānsūsān phruttkam mai kōng thī song phon tō khwām waiwāngchāi nai bōrisat thī chat chāmnāi ‘āhān soēm phūa sukkhaphāp phān khruākhaī sangkhom ‘ōnlai phān [The effects of the shared value, communication, and opportunism on the trust in companies the health food supplements business via the social]. *UMT POLY Journal*. 16(2), 112-124.
- Strategy and Information for Provincial Development of Chachoengsao. (2020). *phāen phatthanā chāngwat cha chōng thē rā 2018-2020 (chabap thopthūan) pračham 2020* [Chachoengsao provincial development plan 2018-2020 (revision version) for 2020]. Chachoengsao provincial office.
- Tahipradit, K. & Kempanmanas, K. (2020). *rūpbæp kāntalāt ‘ōnlai bon khruāngmū khruākhaī sangkhom ‘ōnlai (fētbuk) samrap wisāhakit chumchon kōranī suksā wisāhakit chumchon klum phāthō ‘anā mūn sī ‘amphōē nā yōng chāngwat Trang* [The model of online marketing on social network (facebook) tool for community enterprise case studies, Namuensri Community Enterprise Group, Nayong District, Trang Province]. *BU Academic Review*. 19(1), 155-172.
- Vongpramate, D. & Limsirirungrai, P. (2019). *dičhithan sū kāntalāt* [Digital marketing communication]. Project of Research by Institute of research and development. Buriram Rajabhat University.

Wongwaitrakarn, A. & Pooripakdee, S. (2019). ‘itthiphon khōng patchai sūan prasom thāngkān talāt læ khruāngmū sūsān thāngkān talāt ‘ōnlai thī mī phon tō̄ kānraprū khōng phūbō̄rīphok nai kāntatsinchai sū sinkhā phān rānkha ‘ōnlai [Influence of the marketing mix and online marketing communication tools that affected on consumer perception of purchasing decision via the online store]. *Journal of Chandrakasemsarn*. 25(1), 17-30.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. 3rd ed. New York: Haper and Row Publications.

แนวทางการยกระดับศักยภาพทางการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลาง
เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมสัญชาติไทย

GUIDELINES FOR UPGRADING TOURISM POTENTIALS IN SECONDARY
CENTRAL CITIES TO SUPPORT THAI MUSLIM TOURISTS GROUP

ฐิติมา พูลเพชร¹ และระชานนท์ ทวีผล²
Thitima Pulpetch¹ and Rachanon Taweephol²

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

² หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรม มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹ Bachelor of Business Administration Program in International Business Administration,
Rajamangala University of Technology Thanyaburi

² Bachelor of Business Administration Program in Hotel Management, Silpakorn University
Email: thitima_p@rmutt.ac.th

Received:	December 16, 2020
Revised:	April 9, 2021
Accepted:	April 27, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแรงจูงใจของชาวมุสลิมที่ส่งผลต่อความต้องการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลางของประเทศไทย เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมสัญชาติไทย และ 2) ศึกษาแนวทางการยกระดับศักยภาพทางการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลาง เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมสัญชาติไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร คือ นักท่องเที่ยวชาวมุสลิมสัญชาติไทยที่กำลังเดินทางและท่องเที่ยวอยู่ในเขตเมืองรองภาคกลางของประเทศไทย 7 จังหวัด ได้แก่ ชัยนาท ราชบุรี สุพรรณบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี และอ่างทอง โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 384 คน เครื่องมือคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณ ผู้ให้ข้อมูลหลักคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในเขตเมืองรองภาคกลาง 7 จังหวัด รวม 7 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า 1) แรงจูงใจของชาวมุสลิมที่ส่งผลต่อความต้องการท่องเที่ยวมากที่สุด คือ ด้านราคา รองลงมา คือ ด้านนโยบายลดหย่อนภาษี และด้านอาหาร 2) แนวทางการยกระดับศักยภาพทางการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลางที่ควรมุ่งเน้น คือ ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่เหมาะสม การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว การส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวเพื่อเป็นศูนย์กลางอาเซียน และการยกระดับการมีส่วนร่วมทางสังคม

คำสำคัญ

นักท่องเที่ยวชาวมุสลิม เมืองรอง ภาคกลาง

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the Muslims' motivation affecting the tourism need in the secondary central cities of Thailand to support Thai Muslim tourists group, and 2) to study the upgrading of tourism potentials in the secondary central cities to support Thai Muslim tourists group. This research was a mixed method research carried out by quantitative and qualitative research approach. The population was Thai Muslim tourists travelling in the secondary central cities of Thailand, which included, Chainat, Ratchaburi, Samut Songkram, Lopburi, Singburi, and Ang Thong province. The samples were 384 persons. The instrument used was questionnaires, and the statistics used were Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, and Multiple Regression. The informants included 7 authorities working in the Tourism Authority of Thailand in the 7 provinces of secondary central cities. The data were collected by in-depth-interview.

The research result revealed as follows: 1) the Muslims' motivation affecting the tourism need the most were the price, secondly was the tax deduction policy, and food, 2) the guidelines for upgrading the tourism potentials in the central secondary cities which should focus were the problems and obstacles relating to the tourists, suitable environments and resources, tourism activities promotion, tourism marketing promotion to become ASEAN Center, and the upgrading of social participation.

Keywords

Muslim Tourists, Secondary City, Central Region

ความสำคัญของปัญหา

กิจกรรมการท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อจำแนกรายประเทศพบว่า ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามามากที่สุด รวมถึงมีความสำคัญต่อการกระจายรายได้ไปยังภูมิภาคต่าง ๆ คิดเป็นมูลค่า 1.29 ล้านล้านบาท คาดการณ์ว่ารายได้ยังคงมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องไปจนถึงปี พ.ศ. 2570 สามารถคิดร้อยละ 14.30 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ จุดแข็งของไทยมีความหลากหลายของกิจกรรมในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ประกอบกับสภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้นที่เหมาะสมกับการเดินทางตลอดทั้งปี รวมทั้งมีรายการอาหารที่ได้รับ การยอมรับแต่ละประเภท จากการวิเคราะห์อุปสงค์สามารถอธิบายได้ถึงโครงสร้างทางประชากรศาสตร์ที่มีความหลากหลายของช่วงอายุ และความต้องการของกลุ่มตลาดเป้าหมายใหม่ที่เป็นตลาดเฉพาะมากขึ้น เช่น กลุ่ม Generation Z กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มศาสนา กลุ่มเชื้อชาติ เป็นต้น ขณะนี้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 มุ่งสร้างความพร้อมในการปรับเปลี่ยนบริบทการท่องเที่ยวด้วยการวางรากฐาน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวให้ประเทศไทย กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นหลักการเติบโตแบบมีคุณภาพ

จำเป็นต้องเสริมสร้างแนวทางที่ให้เกิดรายได้ในเมืองรองและแหล่งท่องเที่ยวชุมชนท้องถิ่น ภายใต้เงื่อนไขการเติบโตในแต่ละช่วงเวลาด้วยการส่งเสริมอัตลักษณ์แห่งวิถีไทย (Department of Tourism, 2018) ซึ่งในขณะเดียวกันนโยบายของภาครัฐคงเดินหน้าสร้างรูปแบบการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในเขตเมืองรองทั้งหมด 55 จังหวัด 4 ภูมิภาค โดยใช้เนื้อหาการเผยแพร่ทรัพยากรท้องถิ่นผ่านมุมมองที่แตกต่างได้อย่างน่าสนใจ นอกจากเกิดการสร้างรายได้แก่ท้องถิ่นแล้ว ประชาชนท้องถิ่นยังเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมวิถีชีวิต การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนอีกด้วย และมีส่วนช่วยลดความแออัดในแหล่งท่องเที่ยวในเขตเมืองใหญ่ที่ได้รับความนิยมจนทรัพยากรกำลังสู่สภาวะเสื่อมโทรม (Thongchim & Tongsanoe, 2018)

การเติบโตของการท่องเที่ยวฮาลาลไม่ใช่เพียงการท่องเที่ยวอาหาร แต่เป็นวิถีชีวิตของชาวมุสลิม เนื่องจากนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมต้องการที่พักแรม ร้านอาหาร สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง และกิจกรรมที่เหมาะสมในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในหลายจังหวัดต้องเตรียมความพร้อมที่ศึกษาพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับหลักคำสอนทางศาสนา ในขณะเดียวกันจากการเติบโตของตลาดนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมในประเทศไทยเป็นกลุ่มที่จำนวนเพิ่มมากที่สุด โดยมีการคาดการณ์ว่าในปี ค.ศ. 2030 จะมีประชากรชาวมุสลิมเพิ่มมากกว่า 3 พันล้านคน คิดเป็นร้อยละ 31.1 หรืออาจมากกว่า 1 ใน 3 ของประชากรโลก ซึ่งประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 2 ของความนิยมในการเดินทางนอกกลุ่มประเทศมุสลิม โดยผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยวต้องมีบริการอาหารฮาลาล รวมถึงการเพิ่มพื้นที่สำหรับการทำละหมาดและการดูแลในช่วงของเดือนรอมฎอน ไม่มีกิจกรรมในเชิงบันเทิงที่ขัดต่อหลักศาสนาอิสลาม (Sangkhaorn & Meangdeag, 2019) อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เริ่มต้นโครงการ Make My Day เพื่อผลักดันกระบวนการส่งเสริมการขายของแหล่งท่องเที่ยวในเขตภาคกลาง พร้อมกับการให้สิทธิประโยชน์กับการท่องเที่ยวในระยะเวลา 2 วัน 1 คืน รวมถึงการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ตอบสนองกลุ่มที่ชอบกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบสายซิลด์ในการเยี่ยมชมเมืองเก่าในการเดินทางไปในแต่ละเส้นทาง ซึ่งกลายเป็น 1 ใน 6 มาตรการลดหย่อนภาษีช่วยชาติ ตามรายการค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง แต่ไม่เกิน 20,000 บาท (Meekgan, 2019)

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมส่วนใหญ่ที่เดินทางในเขตภาคกลาง นิยมเดินทางเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวของแต่ละเมืองที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตที่ไม่เร่งรีบเกินไปเหมือนกรุงเทพมหานคร จึงปฏิเสธการเดินทางในแหล่งท่องเที่ยวที่มีผู้คนจำนวนมาก เน้นความสงบจิตใจ ร่วมกับการออกเดินทางกับสมาชิกในครอบครัวและเครือญาติ โดยให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาระหว่างดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว อาทิ การละหมาด และการรับประทานอาหารฮาลาล รวมทั้งยังมีความคาดหวังให้มีการจัดโปรแกรมนำเที่ยวเฉพาะกลุ่มมุสลิมชาวไทย ทั้งพบว่าแหล่งท่องเที่ยวในเขตภาคกลางยังมีปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ส่งผลให้ชาวมุสลิมเกิดความต้องการที่ออกเดินทาง เช่น การแสวงหาประสบการณ์ที่แปลกใหม่ สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานที่มีความปลอดภัย เป็นต้น (Kawgenarong & Assararat, 2019) นอกจากนี้กระแสการตอบรับการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองในภูมิภาคต่าง ๆ มีการพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่เป็นแรงจูงใจในการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เริ่มต้นจากการนำเสนออัตลักษณ์ของชุมชนที่กลุ่มเป้าหมายไม่เคยสัมผัสมาก่อน ถึงแม้ว่านักท่องเที่ยวมีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและข้อจำกัดทางศาสนา

ได้แก่ เครื่องแต่งกาย พิธีกรรมความเชื่อ และศาสนสถาน แต่นักท่องเที่ยวยังคงได้รับความรู้ในการเดินทางจากเนื้อหาการบรรยายของมัคคุเทศก์และแผ่นป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว ควบคู่กับการซึมซับความงามของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวที่มีการปรับภูมิทัศน์ให้มีความอุดมสมบูรณ์อยู่เสมอ และการสร้างสรรค์สินค้าประเภทของฝากของที่ระลึกให้มีมาตรฐานเพื่อจำหน่ายแก่กลุ่มนักท่องเที่ยว (Srilachai & PhuKirk , 2019)

การท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลางยังคงได้รับการสนับสนุนในด้านการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง มีส่วนช่วยในการชะลอปัญหาจากการใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่นำสู่ความเสื่อมโทรมในอนาคต รวมทั้งเป็นการตอบสนองนโยบายของรัฐที่ต้องการปรับเปลี่ยนเมืองผ่านให้กลายเป็นพื้นที่เป้าหมายใหม่ในการรองรับนักท่องเที่ยวและก่อให้เกิดการสร้างรายได้ไปยังแหล่งชุมชนอย่างมีคุณภาพตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 2 ซึ่งต้องอาศัยนักท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึกที่ดีและมีความต้องการออกเดินทาง เพื่อค้นหาประสบการณ์ที่แปลกใหม่ในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมเป็นอีกหนึ่งกลุ่มตลาดเป้าหมายที่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งมีความต้องการที่แสวงหาความเรียบง่ายในสถานที่ต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “แนวทางการยกระดับศักยภาพทางการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลาง เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมสัญชาติไทย” เพื่อให้เกิดความเข้าใจในพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่มตลาดเฉพาะที่มีภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกับศาสนา อีกทั้งกลุ่มผู้ประกอบการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังสามารถนำผลการศึกษาไปพัฒนาและปรับปรุงทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลางในแต่ละจังหวัด ให้เกิดความเหมาะสมต่อการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย และเป็นแนวทางการบริหารความสัมพันธ์ที่ตระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ชุมชนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. แรงจูงใจของชาวมุสลิม ที่ส่งผลต่อความต้องการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลางของประเทศไทย เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมสัญชาติไทยเป็นอย่างไร
2. แนวทางการยกระดับศักยภาพทางการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลาง เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมสัญชาติเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจของชาวมุสลิม ที่ส่งผลต่อความต้องการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลางของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับศักยภาพทางการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลางของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีวิจัย

เชิงปริมาณเป็นหลักและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเสริมเพื่อขยายความให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยกำหนดแนวทางการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัยแต่ละประเภทดังนี้

1. แรงจูงใจของชาวมุสลิมที่ส่งผลต่อความต้องการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลางของประเทศไทย เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมสัญชาติไทย เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์อิทธิพลของสมมติฐานด้วยการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) โดยกำหนดขั้นตอนย่อยดังนี้

1.1 ประชากรคือ นักท่องเที่ยวชาวมุสลิมสัญชาติไทยที่กำลังเดินทางและท่องเที่ยวอยู่ในเขตเมืองรองภาคกลางของประเทศไทย 7 จังหวัด ได้แก่ ชัยนาท ราชบุรี สมุทรสงคราม ลพบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี และอ่างทอง โดยผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวทางของ Cochran มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 384 คน (Cochran, 1977) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสุ่มแบบโควตาในแต่ละจังหวัดเท่า ๆ กัน โดยแบ่งเป็นจังหวัดละ 55 คน

1.2 ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสร้างแบบจำลองชุดคำถามแบบปลายปิด จำนวนทั้งหมด 33 ข้อ แบ่งเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมสัญชาติไทย มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย และวัตถุประสงค์การเดินทางท่องเที่ยว ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นที่เกี่ยวกับแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมสัญชาติไทยที่เป็นตัวแปรต้นทั้ง 6 ด้าน จำนวน 18 ข้อ ได้แก่ ด้านนโยบายการลดหย่อนภาษี ด้านอาหารท้องถิ่น ด้านราคา ด้านแรงจูงใจ ด้านแหล่งท่องเที่ยว และด้านความภาคภูมิใจ ส่วนที่ 3 ความต้องการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลางของประเทศไทยที่เป็นตัวแปรตาม จำนวน 7 ข้อ ซึ่งส่วนที่ 2 และ 3 ใช้มาตรฐานส่วนแบบประเมินค่า (Rating Scales) จำนวน 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จากนั้นหาค่าเฉลี่ยของระดับแรงจูงใจโดยใช้การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย มีรายละเอียดดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.24-5.00 หมายถึง มีแรงจูงใจในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.43-4.23 หมายถึง มีแรงจูงใจในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.62-3.42 หมายถึง มีแรงจูงใจในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.81-2.61 หมายถึง มีแรงจูงใจในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง มีแรงจูงใจในระดับน้อยที่สุด

1.3 การทดสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหา (Context Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีตามด้วยค่าเที่ยงตรง IOC (Index of Item Objective Congruence) ซึ่งได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการโรงแรมรวมถึงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 3 ท่าน มีค่าเฉลี่ยรายข้อที่มากกว่า 0.5 ทุกข้อ โดยข้อคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมสัญชาติไทยที่เป็นตัวแปรต้นทั้ง 6 ด้าน จำนวน 18 ข้อ และความต้องการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลางของประเทศไทยที่เป็นตัวแปรตาม จำนวน 7 ข้อ

1.4 การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 30 ตัวอย่าง ที่มีลักษณะใกล้เคียงเพื่อทดสอบความเข้าใจในข้อคำถามของกลุ่มตัวอย่าง รวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลและการนำข้อมูลหาความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม (Reliability)

โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha) ได้ค่าความสัมพันธ์ของแบบสอบถามทั้งหมดที่ 0.97 ค่าเชื่อมั่นที่มากกว่า 0.7 สามารถนำแบบสอบถามไปใช้ในขั้นตอนต่อไปได้

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการถดถอยเชิงพหุคูณ เพื่อพยากรณ์แรงจูงใจทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ (1) นโยบายการลดหย่อนภาษี (2) อาหารท้องถิ่น (3) ราคา (4) การพักผ่อนหย่อนใจ (5) แหล่งท่องเที่ยว (6) ความภูมิใจ ที่อาจส่งผลต่อความต้องการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลางของประเทศไทย โดยใช้เทคนิคการเลือกตัวแปรโดยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน

2. แนวทางการยกระดับศักยภาพทางการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลาง เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมสัญชาติไทย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิทยาแบบกรณีศึกษาเฉพาะ (Case Study Approach) โดยกำหนดเป็นขั้นตอนย่อยดังต่อไปนี้

2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาโดยคัดเลือกแบบเจาะจง เป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในเขตเมืองรองภาคกลาง 7 จังหวัด จังหวัดละ 1 คน ผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคนมีประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลการท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่า 10 ปี มีหน้าที่สำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลทางสถิติการท่องเที่ยวและการจัดการรูปแบบการประชาสัมพันธ์ในแต่ละจังหวัด

2.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเป็นแนวคำถามกึ่งโครงสร้างปลายเปิดที่นำผลการศึกษาจากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ร่วมกับแหล่งข้อมูลทุติยภูมิจากหนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์เป็นข้อคำถามที่อธิบายเกี่ยวกับการยกระดับศักยภาพทางการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลาง เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมสัญชาติไทย โดยแบ่งประเด็นสำคัญได้ 6 ข้อหลัก ประกอบด้วย (1) ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมภายในแหล่งท่องเที่ยวเขตเมืองรองภาคกลางคืออะไร (2) สภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมที่เดินทางมาเที่ยวเขตเมืองรองภาคกลางมีลักษณะอย่างไร (3) การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมในเขตเมืองรองภาคกลางควรมีรูปแบบอย่างไร (4) การส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวเพื่อเป็นศูนย์กลางอาเซียนที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมในเขตเมืองรองภาคกลางควรเป็นอย่างไร (5) การยกระดับการมีส่วนร่วมทางสังคมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมในเขตเมืองรองภาคกลางควรให้ความสำคัญกับประเด็นใด และ (6) การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมในเขตเมืองรองภาคกลางมีแนวทางอย่างไร พร้อมกันนี้การวิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบคู่ขนานด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยพิจารณาจากสภาพแวดล้อมในปรากฏการณ์ของแหล่งท่องเที่ยวในเขตเมืองรอง

2.3 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและแปรผลจากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในเขตเมืองรองภาคกลาง 7 จังหวัด มีการบันทึกข้อมูลโดยการจดบันทึกลงสมุดและบันทึกเสียง รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและถอดความหมาย โดยการเปรียบเทียบข้อมูลจากเหตุการณ์ด้วยการลดทอนข้อมูล (Data Reduction) ด้วยการจับคู่ข้อมูลที่มีความคล้ายกันมาไว้ด้วยกัน ร่วมกับการนำข้อมูลจากบริเวณแวดล้อมเข้ามาเพื่อเติม (Yin, 2003) เพื่อนำไปสู่การสรุปผลการศึกษาและอภิปรายผลข้อมูลให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์การวิจัย

2.4 ผู้วิจัยตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยหลักทฤษฎีแบบสามเส้า (Triangulation) ประกอบด้วย (1) ด้านแหล่งข้อมูลที่มีแหล่งที่มาแตกต่างกัน ได้แก่ เวลา ผู้ให้ข้อมูลหลัก และสถานที่ (2) ด้านจำนวนผู้จัดทำวิจัยแต่ละคนที่มีข้อมูลแตกต่างกัน โดยใช้ผู้ทำวิจัยมากกว่า 1 คน ร่วมวิเคราะห์และตีความจากการสัมภาษณ์ผ่านมุมมองของแต่ละบุคคล และ (3) ด้านแนวคิดทฤษฎีที่ปรากฏอยู่ในการทบทวนวรรณกรรม

ผลการวิจัย

1. แรงจูงใจของชาวมุสลิมที่ส่งผลต่อความต้องการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลางของประเทศไทยเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมสัญชาติไทยพบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 72.5 ส่วนใหญ่อายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 85.0 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 51.9 อาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 82.5 ภูมิลำเนาภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 37.5 ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 80.0 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 77.5 และมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางส่วนใหญ่เดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ คิดเป็นร้อยละ 82.5 สำหรับระดับแรงจูงใจของชาวมุสลิมในแต่ละด้าน รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับแรงจูงใจของชาวมุสลิมต่อความต้องการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลางของประเทศไทย

ตัวแปร	\bar{X}	SD	แปลผล
ด้านนโยบายการลดหย่อนภาษี (Tax Deduction Policy)	3.85	0.69	มาก
ด้านราคา (Price)	3.75	0.74	มาก
ด้านอาหารท้องถิ่น (Local Food)	3.97	0.86	มาก
ด้านการพักผ่อนหย่อนใจ (Relaxation)	3.90	0.71	มาก
ด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attraction)	4.08	0.66	มาก
ด้านความภูมิใจ (Pride)	4.08	0.53	มาก
ความต้องการท่องเที่ยวเมืองรองของชาวมุสลิม	4.08	0.62	มาก
รวม	3.95	0.82	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงระดับแรงจูงใจของชาวมุสลิม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, $SD = 0.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านความต้องการท่องเที่ยวเมืองรองของชาวมุสลิม และด้านความภูมิใจ (Pride) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, $SD = 0.66$) ($\bar{X} = 4.08$, $SD = 0.62$) และ ($\bar{X} = 4.08$, $SD = 0.53$) รองลงมา คือ ด้านอาหารท้องถิ่น (Local Food) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, $SD = 0.86$) ด้านการพักผ่อนหย่อนใจ (Relaxation) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, $SD = 0.71$) ด้านนโยบายการลดหย่อนภาษี (Tax Deduction Policy) อยู่

ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, $SD = 0.69$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด คือ ด้านราคาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, $SD = 0.74$) ตามลำดับ สำหรับระดับความต้องการท่องเที่ยวเมืองรองของชาวมุสลิม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, $SD = 0.62$)

ตารางที่ 2 แรงจูงใจของชาวมุสลิมที่ส่งผลต่อความต้องการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลางของประเทศไทย

ตัวแปร	b	S.D.	Beta	t	Sig.
(Constant)	1.18	0.30		3.87	0.00
ด้านนโยบายลดหย่อนภาษี	0.67	0.12	0.65	5.39	0.00
ด้านอาหารท้องถิ่น	0.57	0.11	0.64	5.21	0.00
ด้านราคา	0.89	0.11	0.77	7.59	0.00

Adjusted $R^2 = 0.69$; Durbin - Watson = 1.82; $R^2 = 0.512$, $SE_{est} = .35124$, $F = 67.766$, $p = 0.00$
สมการถดถอยพหุคูณ: $Y = 1.18 + 0.65 + 0.64 + 0.77$ [Y=ตัวแปรตาม คือ ความต้องการท่องเที่ยวเมืองรอง เขตภาคกลางของประเทศไทย ในมุมมองชาวมุสลิม]

จากตารางที่ 2 แรงจูงใจของชาวมุสลิมที่ส่งผลต่อความต้องการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลางของประเทศไทยพบว่า ความต้องการท่องเที่ยวเมืองรองในมุมมองของชาวมุสลิม ด้านนโยบายลดหย่อนภาษี ด้านอาหารท้องถิ่น และด้านราคา สามารถพยากรณ์ความต้องการท่องเที่ยวเมืองรองเขตภาคกลางของประเทศไทยในมุมมองของชาวมุสลิม คิดเป็นร้อยละ 69 โดยมีตัวพยากรณ์ที่สำคัญที่สุดคือ ด้านราคา รองลงมา คือ ด้านนโยบายลดหย่อนภาษี และด้านอาหารท้องถิ่น มีค่าเท่ากับ 0.77, 0.65 และ 0.64 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า แรงจูงใจของชาวมุสลิมทั้ง 6 ด้าน มีเพียง 3 ด้านเท่านั้น ส่งผลต่อความต้องการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลางของประเทศไทย

2. แนวทางการยกระดับศักยภาพทางการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลาง เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมสัญชาติไทย โดยผู้วิจัยได้ขยายรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความชัดเจนในการพัฒนาจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า

2.1 ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมภายในแหล่งท่องเที่ยวเขตเมืองรองภาคกลาง จากผลการศึกษาพบว่า เขตเมืองรองภาคกลางส่วนใหญ่มีเพียงไม่กี่จังหวัดที่กำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องของรายการอาหารที่ไม่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิม เนื่องจากนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมจะต้องรับประทานอาหารที่ปราศจากเนื้อหมู หรือที่เรียกว่าอาหารฮาลาล ซึ่งเป็นรายการอาหารพิเศษที่จัดทำขึ้นสำหรับกลุ่มชาวมุสลิมโดยเฉพาะ จากการสำรวจในปัจจุบันอาหารฮาลาลมีต่ำกว่า 4 ร้านในแต่ละจังหวัด ซึ่งแต่ละร้านยังไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์ในสื่อประเภทต่าง ๆ ของสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่นเดียวกันหลายเมืองรองหลายจังหวัดที่พบว่า ศาสนสถานไม่ถึง 7 แห่งทั้งในและนอกตัวเมือง จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยว

ของชาวมุสลิมที่ต้องการเยี่ยมชมและประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ดังนั้นทำให้แหล่งท่องเที่ยวเขตเมืองรองภาคกลางยังไม่ได้ได้รับความนิยมในการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวมากนัก

2.2 สภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมที่เดินทางมาเที่ยวเขตเมืองรองภาคกลาง

2.2.1 ความน่าเชื่อถือและสิ่งดึงดูดใจ (Authentic) จากผลการศึกษาพบว่า สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในเขตเมืองรองภาคกลางส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในเรื่องของอาหารกิจกรรมและศาสนสถานเป็นหลัก อาทิ จังหวัดสุพรรณบุรีจะเน้นการนำเสนอในรูปแบบของร้านอาหารฮาลาลที่มีทั้งหมด 4 ร้าน ที่มีรายการอาหารไม่ต่ำกว่า 15 รายการต่อวัน ในขณะที่จังหวัดลพบุรีนอกจากจะมีร้านอาหารฮาลาล ทางจังหวัดยังมีการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติคือ ฟุ้งทานตะวันที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีพื้นที่กว้างถึง 355 ไร่ ซึ่งภายในฟุ้งทานตะวันยังมีกิจกรรมนั่งรถไฟชมทุ่ง และยังสามารถมองเห็นภูเขาจีนอีกด้วย ส่วนจังหวัดราชบุรีนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวเป็นหลัก เช่น กิจกรรมล่องเรือ การแกะสลักผลไม้ เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวจะได้เที่ยวชมวิถีชีวิตของคนในชุมชน รวมถึงการทำกิจกรรมการมีส่วนร่วมกันกับคนในชุมชน ในขณะที่จังหวัดสมุทรสงครามนำเสนอกิจกรรมหลักของจังหวัด คือ การวาดภาพสีเบญจรงค์ และกิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตในท้องถิ่นร่วมกับชาวบ้าน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะจังหวัดสมุทรสงคราม รวมทั้งยังเป็นการสร้างประสบการณ์ในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี อีกทั้งยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน

2.2.2 ความเหมาะสมกับอัตราค่าบริการ (Affordable) พบว่า สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในเขตเมืองรองภาคกลางส่วนใหญ่มีการจัดเก็บค่าบริการที่ไม่สูงมาก ซึ่งยังแสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในด้านของความเท่าเทียม โดยจะมีการดำเนินการแบ่งระดับราคาออกเป็น 4 รูปแบบ ประกอบด้วย ชาวต่างชาติ ชาวไทย นักเรียน-นักศึกษา และผู้สูงอายุ ไม่มีการแบ่งแยกเป็นศาสนา อาทิ กรณีที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม การเก็บอัตราค่าบริการจะเป็นการเก็บในราคาของชาวไทย ส่วนในเรื่องค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เกี่ยวกับ ค่าอาหาร ค่าที่พัก และค่าของที่ระลึก จะมีการชำระตามราคาที่สถานประกอบการเป็นผู้กำหนดเป็นราคาเดียวกันทุกกลุ่มเช่นเดียวกัน

2.2.3 การเข้าถึงสะดวก (Accessible) พบว่า เขตเมืองรองภาคกลางในแต่ละจังหวัดมีการนำเสนอข้อมูล ข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางเว็บไซต์ของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นหลัก อาทิ จังหวัดสุพรรณบุรีและสมุทรสงครามได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์ของสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญภายในจังหวัด ในขณะที่สำนักงานลพบุรีได้นำเสนอข้อมูลด้วยการจัดทำปฏิทินสำหรับการท่องเที่ยว ซึ่งเนื้อหาภายในปฏิทินมีการระบุถึงเทศกาล สถานที่ท่องเที่ยว และกิจกรรมภายในเดือนต่าง ๆ ในหลายจังหวัดเลือกที่มีการประชาสัมพันธ์ผ่านแอปพลิเคชันโดยระบุถึงฤดูกาลท่องเที่ยว ร้านอาหาร และสถานที่ท่องเที่ยวในแต่ละเดือน ตลอดจนร้านอาหารขึ้นชื่อที่เป็นทั้งอาหารไทย อาหารฮาลาล และอาหารประเภทอื่น ๆ ให้กับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิม และนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น และยังมีการสื่อสารข้อมูลออนไลน์ยอดนิยมอย่าง Facebook ภายใต้ความดูแลของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในบางจังหวัด เพื่อเป็นช่องทางการติดต่อกับนักท่องเที่ยวได้โดยตรง

2.3 การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมในเขตเมืองรองภาคกลางพบว่า สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในเขตเมืองรองภาคกลางหลายจังหวัด เช่น จังหวัดลพบุรีและสุพรรณบุรีมีการนำเสนอรูปแบบของการท่องเที่ยวผ่านสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรแปรรูป เช่น น้ำผึ้งดอกไม้นานาพันธุ์ ดินสอพองสมุทรไพร ข้าวกล้องหอมนิล เป็นต้น เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวชาวมุสลิมกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้งผ่านสินค้าที่สามารถนำไปใช้อุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน ในขณะที่จังหวัดอื่น ๆ ยังเลือกจะนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านวิถีชีวิตที่เป็นการประกอบอาหารและขนมไทย เช่น การสอนทำข้าวต้มชู้ย้อ ส้มตำ ไก่อบโอ่ง ขนมครก ขนมเบื้อง เป็นต้น โดยมีการคัดเลือกรายการอาหารที่มีรสชาติกลาง ๆ ไม่เน้นเครื่องปรุงที่มีรสจัด หลีกเลี่ยงการใช้เครื่องปรุงที่ให้ความหวาน ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเหล่านี้มีความเหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวทุกเชื้อชาติ ทุกศาสนา และทุกช่วงวัย

2.4 การส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวเพื่อเป็นศูนย์กลางอาเซียนที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมในเขตเมืองรองภาคกลาง จากผลการศึกษาพบว่า สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในเขตเมืองรองภาคกลาง จังหวัดสุพรรณบุรี ราชบุรี และสมุทรสงคราม ได้นำเสนอการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่อาเซียนเป็นการจัดนิทรรศการการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ เพื่อนำเสนอแหล่งสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเมืองรอง รวมไปถึงเป็นการประชาสัมพันธ์ถึงสินค้าและบริการ ประเพณี และกิจกรรมต่าง ๆ ไปยังนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม แต่ที่สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคกลางอื่น ๆ ในเขตเมืองรอง กลับยังไม่มีนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวสู่อาเซียน เนื่องจากนโยบายนี้ เป็นนโยบายของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่มีทำเลที่ตั้งติดกับชายแดนใกล้กับประเทศ เพื่อดึงดูดให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้นเท่านั้น

2.5 การยกระดับการมีส่วนร่วมทางสังคมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมในเขตเมืองรองภาคกลาง จากผลการศึกษาพบว่า สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในเขตเมืองรองภาคกลางส่วนใหญ่ได้นำเสนอสินค้าและบริการของชุมชน โดยอาศัยการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐบาล เอกชน และชุมชน ที่จะต้องมีการพัฒนาสินค้าและบริการให้มีประสิทธิภาพออกมาในรูปแบบของร่างแผนพัฒนาส่งเสริมศักยภาพชุมชน ภายในได้มีการระบุเนื้อหาของแต่ละกลุ่มจำนวนมาก ในขณะที่สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดสมุทรสงคราม ได้เลือกที่จะนำเสนอกิจกรรม สถานที่ท่องเที่ยว และศาสนสถานเป็นหลักแก่นักท่องเที่ยวชาวมุสลิมที่คาดว่าจะตอบสนองความต้องการของชาวมุสลิม เช่น ตลาดน้ำอัมพวา ตลาดน้ำท่าคา ตลาดร่มหุบ พิพิธภัณฑ์บ้านขนมไทย เป็นต้น

2.6 แนวทางการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมในเขตเมืองรองภาคกลาง

2.6.1 การพัฒนาภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวเมืองรองสำหรับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิม จากผลการศึกษาพบว่า สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในเขตเมืองรองภาคกลาง ทั้ง 7 จังหวัด มีความเห็นที่สอดคล้องกันในการพัฒนาภูมิทัศน์ของสถานที่ท่องเที่ยว ศาสนสถาน การคมนาคม และแหล่งชุมชนเป็นหลัก โดยการดูแลเส้นทางการเข้าถึงของสถานที่ท่องเที่ยว การปรับปรุงภูมิทัศน์ให้เป็นระเบียบและมีความสวยงาม ตลอดจนการดูแลรักษาความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยวให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เนื่องจากเป็นสถานที่ที่สร้างรายได้ให้กับชุมชน

2.6.2 การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมจากผลการศึกษาพบว่า สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในเขตเมืองรองภาคกลาง ทั้ง 7 จังหวัด ให้ความเห็นเกี่ยวกับคำจำเป็นในการเร่งพัฒนาระบบสาธารณูปโภคเป็นหลัก เนื่องจากเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อนักท่องเที่ยว เช่น ห้องสุขา การคมนาคม ไฟฟ้า น้ำประปา เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่จะถูกกำกับดูแลโดยสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาพร้อมมือกับหน่วยงานภายในจังหวัด เพื่อที่จะนำไปปรับปรุงและพัฒนาระบบสาธารณูปโภคภายในจังหวัดให้ดีขึ้น

อภิปรายผล

1. แรงจูงใจของชาวมุสลิมที่ส่งผลต่อความต้องการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลางของประเทศไทย เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมสัญชาติไทย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวมุสลิมที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเมืองในเขตเมืองรองเขตภาคกลางส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง สถานภาพโสด และมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพและกิจกรรมที่ให้เลือกได้หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sungkhangduang & Rungchuang (2017) พบว่านักท่องเที่ยวชาวมุสลิมต่อการจัดการการท่องเที่ยวแบบฮาลาล ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจะนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกระบี่และภูเก็ตเพื่อต้องการพักผ่อนในสถานที่ที่เป็นชายหาดทะเลที่สวยงาม โดยจุดเด่นของพื้นที่เป้าหมายจะมีการจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการรองรับนักท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวได้ทุกช่วงฤดูกาล นอกจากนี้ ผลการศึกษายังได้อธิบายถึงแรงจูงใจทั้ง 3 ด้านที่ส่งผลต่อความต้องการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลางของประเทศไทยมีรายละเอียดที่สามารถอธิบายได้ดังนี้

1.1 แรงจูงใจด้านนโยบายลดหย่อนภาษีซึ่งส่งผลต่อความต้องการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลาง ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สามารถลดภาระค่าใช้จ่ายหลังจากการเดินทางตามนโยบายของรัฐบาล เปรียบเสมือนการออกมาเดินทางที่ใช้งบประมาณที่น้อยลงจากการเดินทางท่องเที่ยวตามปกติ รวมทั้งการเดินทางไปยังเมืองรองแต่ละจังหวัดยังช่วยเพิ่มโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีรายได้จากการเข้ามาประชาอาชีพในธุรกิจไม้อุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว เช่น ที่พักแรม ร้านอาหาร ศูนย์จำหน่ายสินค้าของฝากของที่ระลึก เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thithawn (2018) พบว่ามาตรการภาษีเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ “ซ้อปช่วยชาติ” ระหว่างปี พ.ศ. 2558-2560 รวมถึงควรมีการออกแบบมาตรการดังกล่าวส่งผลให้พฤติกรรมการใช้จ่ายของกลุ่มตัวอย่างเปลี่ยนไปและจำนวนของผู้ใช้สิทธิในมาตรการมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี ดังนั้นแรงจูงใจด้านนโยบายลดหย่อนภาษี จึงส่งผลต่อความต้องการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลางของประเทศไทย

1.2 แรงจูงใจด้านอาหารท้องถิ่นส่งผลต่อความต้องการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลาง ผลการศึกษาพบว่า เมืองรองภาคกลางในบางจังหวัดมีบริการอาหารฮาลาลที่มีกระบวนการผลิตที่สอดคล้องกับหลักศาสนา เพื่อเพิ่มความมั่นใจของนักท่องเที่ยวมุสลิม โดยทางร้านอาหารที่มีแสดงสัญลักษณ์ของฮาลาลหรือมีรูปดาวพระจันทร์ จะช่วยให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเข้าไปรับประทานอาหารได้ง่ายยิ่งขึ้นและยังบ่งบอกได้ถึงความโดดเด่นทางด้านรสชาติที่ชาวมุสลิมต้องการ บางครั้งนักท่องเที่ยวจะต้องมีการหาข้อมูลของร้านอาหารในลักษณะดังกล่าวจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ และรายการอาหารควรเพิ่มให้มีความหลากหลายในการเลือกรับประทานแต่ละครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bunnak

(2015) พบว่าการบริการอาหารแก่นักท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่สำคัญในการบริการด้านหนึ่งที่มีความสำคัญต่อความต้องการ โดยเฉพาะการนำเสนอรูปแบบอาหารท้องถิ่นจะต้องประกอบไปด้วยอาหารมีให้เลือกหลากหลาย วิธีการรับประทานที่เป็นเอกลักษณ์และการคงเอกลักษณ์ท้องถิ่น ดังนั้นแรงจูงใจด้านอาหารจึงส่งผลต่อความต้องการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลางของประเทศไทย

1.3 แรงจูงใจด้านราคาส่งผลต่อความต้องการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลาง ผลการศึกษาพบว่าแต่ละจังหวัดมีการกำหนดอัตราค่าบริการที่มีความเหมาะสมที่กำลังอยู่ในช่วงของการประชาสัมพันธ์ จึงมีราคาที่ไม่สูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับเมืองใหญ่ที่ได้รับความนิยมมานาน เช่น ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าบริการยานพาหนะท้องถิ่น เป็นต้น รวมทั้งการธุรกิจบริการในแต่ละจังหวัดมีระดับราคาให้เลือกตามความพร้อมในการจ่าย นอกจากนี้ ในบางจังหวัด อาทิ ลพบุรี ได้มีการจัดทำแพ็คเกจท่องเที่ยวที่รวมบริการหลากหลายประเภทในราคาประหยัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nunabe (2016) พบว่าปัจจัยด้านราคาที่เหมาะสมจะต้องมีการผสมผสานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย เช่น ลด แลก แจก แถม เป็นต้น เพื่อกระตุ้นให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวให้ความสนใจในการเดินทางได้เป็นจำนวนมาก ดังนั้นแรงจูงใจด้านราคาจึงส่งผลต่อความต้องการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลางของประเทศไทย

2. แนวทางการยกระดับศักยภาพทางการท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลาง เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมสัญชาติไทย สามารถอธิบายแต่ละประเด็นดังนี้

2.1 ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมภายในแหล่งท่องเที่ยวเขตเมืองรองภาคกลาง พบว่าปัญหาของนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมเดินทางท่องเที่ยวเมืองรองในเขตภาคกลาง ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องอาหาร เนื่องจากชาวมุสลิมมีความจำเป็นต้องรับประทานอาหารที่ผ่านกรรมวิธีโดยชาวมุสลิมหรืออาหารที่มีสัญลักษณ์ฮาลาลกำกับเอาไว้ในแต่ละร้านเพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจและความน่าเชื่อถือในการรับประทาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nunabe (2016) พบว่าอาหารฮาลาลที่ผ่านกรรมวิธีในการทำผสมปรุงประกอบหรือแปรรูปตามหลักศาสนาบัญญัติเป็นการรับประกันว่าชาวมุสลิมโดยทั่วไปสามารถบริโภคอาหารหรืออุปโภคสินค้าหรือบริการต่าง ๆ ได้นอกจากนี้อุปสรรคอีกประการหนึ่งคือ จำนวนศาสนสถานในเขตเมืองรองภาคกลางไม่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิม เนื่องจากนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มตะวันออกกลางมีความเคร่งทางศาสนาการละหมาดวันละ 5 เวลา ซึ่งการที่เมืองรอง เขตภาคกลางมีจำนวนศาสนสถานไม่เพียงพอต่อการรองรับ จึงเป็นข้อจำกัดในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phichayaphaibun (2018) พบว่าศาสนาอิสลามมีการปลูกฝังกันมาตั้งแต่เยาว์ชนในเรื่องของการปฏิบัติตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด ทั้งในเรื่องของการละหมาด การถือศีลอดและการปฏิบัติทุกอย่างตามวิถีมุสลิม หากไม่ปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามจะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่รวมทั้งกิจกรรมการเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ชาวมุสลิมจะต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ที่จะประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในแต่ละวันอีกด้วย

2.2 สภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมที่เดินทางมาเที่ยวเขตเมืองรองภาคกลาง พบว่าในเขตเมืองรองภาคกลางส่วนใหญ่กำลังให้ความสำคัญในเรื่องของอาหารกิจกรรมและศาสนสถานเป็นหลัก มีการนำเสนอการท่องเที่ยวในเรื่องของอาหารและการนำกิจกรรมต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้วิถีชีวิตท้องถิ่น เพื่อการเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่าง

ชาวพุทธและชาวมุสลิม มีการนำเสนอร้านอาหารฮาลาลให้เป็นที่สามารถดึงดูดใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Songsaengchai (2016) พบว่าการจัดการด้านการรับรองมาตรฐานอาหารฮาลาลที่ส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการอาหารไทย กล่าวคือประเทศไทยมีแนวโน้มการส่งออกอาหารฮาลาลเพิ่มมากขึ้นและเติบโตอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมในเรื่องของอาหารผ่านการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนรวมถึงภาคธุรกิจในการให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยวชาวมุสลิมที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวในเขตเมืองรองภาคกลางรวมถึงมีการจัดเก็บอัตราค่าบริการสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียมส่วนใหญจะแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ประกอบด้วย ชาวต่างชาติ ชาวไทย นักเรียน นักศึกษา และผู้สูงอายุ ซึ่งไม่มีการแบ่งแยกเป็นศาสนา ทำให้นักท่องเที่ยวชาวมุสลิมสามารถวางใจในเรื่องของความเหลื่อมล้ำในเรื่องอัตราค่าบริการ

2.3 การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมในเขตเมืองรองภาคกลาง พบว่าการนำเสนอรูปแบบของการท่องเที่ยวผ่านสินค้าและบริการจากท้องถิ่นเป็นหลัก และนำเสนอที่รูปแบบของกิจกรรมและอาหาร โดยกิจกรรมจะต้องมีรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ จังหวัดสมุทรสงครามการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนเบญจรงค์ดอนไถ่ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถทำร่วมกันได้ทุกกลุ่ม ไม่ใช่จำกัดแค่กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวมุสลิม สอดคล้องกับแนวคิดของ Battour & Ismail (2016) ที่แนะนำโอกาสทางธุรกิจและปัจจัยแห่งความสำเร็จของประเทศหรือสถานที่ท่องเที่ยวที่ประชากรหลักไม่ใช่คนมุสลิมที่จำเป็นจะต้องเร่งพัฒนาแนวคิดและนวัตกรรมใหม่ ๆ ของสินค้า รวมถึงสินค้าการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับมุสลิมให้มี จำนวนเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ในทุกกลุ่มตลาดได้อย่างสมบูรณ์แบบ

2.4 การส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวเพื่อเป็นศูนย์กลางอาเซียนที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมในเขตเมืองรองภาคกลาง พบว่า ภาพรวมของการนำเสนอรูปแบบของการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในเขตเมืองรอง มีความเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวผ่านสินค้าและบริการ และได้มีนำเสนอการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่อาเซียนด้วยการจัดนิทรรศการการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ เพื่อนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเมืองรองภาคกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rattanaphongthara, Wongmontha, Takekhana & Praditphonlert (2016) พบว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ศูนย์กลางวัฒนธรรมอาเซียน โดยภาครัฐและเอกชนมีการจัดประชุมระหว่างประเทศเกิดจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมากขึ้นและยังมีการจัดนิทรรศการระหว่างประเทศบ่อยครั้งควรได้รับการส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางการจัดประชุมนิทรรศการและการลงทุนทางด้านของการท่องเที่ยว

2.5 การยกระดับการมีส่วนร่วมทางสังคมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมในเขตเมืองรองภาคกลางพบว่าการนำสินค้าและบริการของชุมชนร่วมมือกับหน่วยงานรัฐบาล เอกชน รวมถึงถึงชุมชนเอง ต้องมีการพัฒนาสินค้าและบริการให้มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวและศาสนสถานทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ไม่ใช่เพียงนักท่องเที่ยวชาวมุสลิม โดยสำนักงานการท่องเที่ยวร่วมกับทุกหน่วยงานในการดูแลสถานที่ท่องเที่ยว ชุมชน และการคมนาคม ประกอบกับการสื่อสารที่สะดวกรวดเร็วในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว โดยเฉพาะพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตที่เกี่ยวข้องกับโรคระบาดการก่อการร้าย การชุมนุมประท้วงและภัยพิบัติทางธรรมชาติส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวทั่วโลก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yuwannatemi (2016) พบว่า

การรับรู้ความเสี่ยงของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยอยู่ในระดับความเสี่ยงน้อยโดยนักท่องเที่ยวมีความกังวลเรื่องการถูกหลอกลวงหรือฉ้อโกงมากที่สุด ซึ่งชุมชนและหน่วยงานรัฐบาลมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาได้จากการสังเกตสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันได้

2.6 การพัฒนาระบบสาธารณสุขปศุสัตว์เพื่อรองรับการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมพบว่าแต่ละจังหวัดมีการพัฒนาภูมิทัศน์ของสถานที่ท่องเที่ยว ศาสนสถาน การคมนาคม และแหล่งชุมชนเนื่องจากเป็นสถานที่ที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนรวมไปถึงการพัฒนาสาธารณสุขปศุสัตว์ให้มีมาตรฐานที่นักท่องเที่ยวต้องใช้ในระหว่างการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งดูแลโดยตรงจากสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาพร้อมมือกับหน่วยงานภายในจังหวัด เพื่อสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ทั้งชาวมุสลิม ชาวไทย ชาวต่างชาติ รวมทั้งการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้แก่ผู้นำชุมชนและชาวบ้านด้วยกิจกรรมการศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวภายในประเทศที่มีระบบการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกคล้อยกับงานวิจัยของ Sukbanjong (2016) พบว่า การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวหน่วยงานภาครัฐมีการจัดการ วางแผนอย่างเป็นระบบสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเข้ามาพูดคุยกับผู้นำชุมชน ประชาชนและผู้ประกอบการในพื้นที่ เกี่ยวกับเรื่องการตรวจสอบความอุดมสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศในพื้นที่ ประชาสัมพันธ์รณรงค์การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ทุกคนในพื้นที่ตระหนักเห็นความสำคัญของธรรมชาติที่มีต่อการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาในเขตเมืองรองในภูมิภาคอื่น ๆ เช่น ภาคเหนือ ภาคใต้ เป็นต้น เพื่อเป็นการขยายผลการศึกษามีความแตกต่างทางด้านภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์
2. ควรเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนท้องถิ่นและกลุ่มผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยวด้วยวิธีวิทยาเป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม เพื่อผลการศึกษาที่เรียบเรียงออกมาเป็นเชิงของนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวและเป็นแนวทางการปฏิบัติในระดับท้องถิ่น
3. จากผลการวิจัย พบว่าปัญหาของนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมเดินทางท่องเที่ยวเมืองรองในเขตภาคกลาง ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องอาหาร ดังนั้นผู้ประกอบการในธุรกิจร้านอาหาร ควรมุ่งเน้นการสร้าง ความมั่นใจและความน่าเชื่อถือในการรับประทาน โดยมีสัญลักษณ์ฮาลาลกำกับเอาไว้ในแต่ละร้าน เพื่อเป็นรองรับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมและเพิ่มรายได้ให้กับธุรกิจร้านอาหารที่มาจากนักท่องเที่ยวชาวมุสลิม

References

- Battour, M., & Ismail, M. N. (2016). Halal tourism: Concepts, practices, challenges and future. *Tourism Management Perspectives*, 19, 150 -154.
- Bunnak, A. (2015). *patchai thi mi 'itthiphon to kan boriphok 'ahan thongthin phak tai khong nakthongthiao chao Thai* [Factors influencing local southern food consumption of Thai tourists]. Doctoral thesis. Siam University, Faculty of Business Administration, Marketing Program.
- Cochran, W. (1977). *Sampling Technique*. 3rd Edition. New York: John Wiley & Sons.

- Department of Tourism. (2018). **ch̄attham ph̄aen yutthasā phatthanākān th̄ongth̄ieo Phō.Sō s̄ongphanh̄arōjhoksip'et - s̄ongphanh̄arōjhoksipī kh̄ong krommakān th̄ongth̄ieo** [The tourism development strategic plan 2018-2021 of department of tourism]. Bangkok: VIP Coppy Print.
- Kawgenarong, A., & Assararat, N. (2019). 'itthiphon s̄æks̄on̄ kh̄ong khwām naph̄th̄ s̄atsana' 'Itsalam̄ thī mī t̄o' 'itthiphon kh̄ong r̄æng ch̄ungch̄ai nai kānth̄ongth̄ieo [Influence of Islam on tourism motivation, satisfaction and loyalty to destinations]. **Chulalongkorn Business Review**. 41(162), 54-86.
- Meekgan, J. (2019). **namr̄ong kitch̄akam poēt tuakh̄o r̄ong kān Make My Day th̄ieo muāng r̄ong phāk klāng** [Tourism authority of Thailand, activities launching the make my day tour for the secondary cities in the central region]. Retrieved from <https://www.posttoday.com/pr/610113>.
- Nunabe, S. (2016). **phruttikam phub̄or̄iphok̄ thī song phon t̄o k̄antatsin̄ch̄ai kānlūk sū 'āhān hālān nai t̄on̄ tai prathēt 'Indiā** [Consumer behavior and factors affecting the decision to buy Thai halal food of consumers in southern India]. Research report. Chulalongkorn University, Halal Science Center.
- Pichayaphaibun, W. (2018). withī Mutsalim kap khwām phukphan t̄o lak s̄atsana' 'Itsalam̄ læ kānbangkhap chai kotmāi 'Itsalam̄ : chumchon sūan luāng 1. [Muslim way to commitment to Islamic principles and law enforcement. Islam: Suan Luang community 1]. **Graduate School Journal**. 13(2), 233-243.
- Rattanaphongthara, T., Wongmontha, S., Takekhana, C., & Praditphonlert, N. (2016). **kānb̄or̄ihān ch̄atkān muāng m̄radok lōk 'Ayutthaya phūā kān th̄ongth̄iang ch̄oeng watthanatham** [Guidelines for development of cultural heritage tourism in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province]. **Academic journal Social Communication Innovation**. 4(2), 34-45.
- Sangkhakorn, K., & Meangdeag, K. (2019). **kānth̄ongth̄ieo hā lān** [Halan tourism]. Chiangmai: Social Research Institute Chiang Mai University.
- Songsaengchai, A. (2016). **kānch̄atkān rapr̄ong 'āhān hālān thī song phon t̄o k̄ansāng khwām daipriāp thāngkān kh̄ængkhan kh̄ong phūprakōpkan 'āhān Thai** [Management of Halal food certification that affects the creation of competitive advantage of Thai food entrepreneurs]. Independent study, business administration Master. Bangkok University, Graduate School, Faculty of Business Administration.
- Srilachai, A., & PhuKrikk, B. (2019). **n̄eōthāng kānch̄atkān kānth̄ongth̄ieo d̄oi chumchon yāng yangyūn kōranī suksā chumchon bān khokmuāng tambon**

- chōn khē māk ‘amphœ prakhōn chai chāngwat burī ram [Guidelines for sustainable tourism management by community. A case study of Ban Khok Muang Community, Chorakhe Mak Subdistrict, Prakhon Chai District Buriram province]. **Journal of Graduate Studies, Valaya Alongkorn Rajabhat University In the royal patronage.** 12(1), 218-229.
- Sukbanjong, C. (2016). **kānphatthana kānthōngthīeo yāng yangyūn khōng lōngkæng nān motdæng ‘amphœ pā phayoṃ chāngwat Phatthalung** [Sustainable tourism development of Nhanmoddang rafting, Pa Phayom District, Phattalung Province]. Thesis M.A. Hospitality and Tourism Industry Management. Bangkok University, Graduate School, Humanities and Tourism Management, Hospitality and Tourism Industry Management.
- Sungkhangduang, T., & Rungchuang, C. (2017). **kānraprū radap kān bōrikān khōng nakthōngthīeo Mutsalim tō kānchatkān kānthōngthīeo hā lā lō nai chāngwat Krabi læ Phuket** [Perception of service levels of Muslim tourists towards Halal tourism management. In Krabi and Phuket]. **Academic journal Faculty of Humanities and Social Sciences.** 13(1), 147-150.
- Thithawn, S. (2018). **phruttikam læ khwāmkhithen khōng phū sīa phāsī nai Krung Thēp Mahā Nakhōn tō māttrakān phāsī phūā kratun sētthakit** [Behavior and opinions of tax payers in Bangkok towards Tax measures to stimulate the economy]. "Shop to help the nation" between 2015-2017, In the 2nd academic conference and national academic presentation. (pp. 559-570). Bangkok: University of the Thai Chamber of Commerce.
- Thongchim, P., & Tongsanoer, N. (2018). **kān chuām yōng kitchakam kānthōngthīeo phūā songcēm mūāng thōngthīeo rōng kōrani sukṣā chumchon nōng thong ‘amphœ pā bōn chāngwat Phatthalung** [Linking Tourism Activities for Promote Secondary Tourist Cities Case Study Nong Thong Community, Pa Bon District, Phattalung Province]. In The 9th Hatyai National and International Conference. (pp.731-739). Songkla: Prince of Songkla University.
- Yin, R. K. (2003). **Case study research: design and methods.** Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Yuwannatemi, W. (2016). **kānraprū khwāmsīāng khōng nakthōngthīeo tāng chāt thī doenthāng mā Thai** [Perceived the risk of foreign tourists traveling to Thailand]. Master of Arts Thesis. Dhurakij Pundit University, Faculty of Tourism and Hospitality, Tourism Management Program.

ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานในภาวะโรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019

LEGAL PROBLEMS FOR LABOUR PROTECTION DURING CORONAVIRUS DISEASE 2019 PANDEMIC

ถวัลย์ รุยาพร¹ ตรีเนตร สาระพงษ์² และวรยุทธ พูลสุข³

Thawal Ruyaporn¹, Treeneat Sarapong² and Vorrayuth Poonsuk³

^{1,3}คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

²คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

^{1,3}Faculty of Law, Krirk University

²Faculty of Law, Ubon Rathchathani University

E-mail: treeneat.s@ubu.ac.th, det_poonsuk@hotmail.com

Received:	May 5, 2021
Revised:	June 4, 2021
Accepted:	June 24, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานในภาวะโรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยใช้วิธีวิจัยเอกสาร จากการศึกษาพบว่า ดังนี้ 1) นายจ้างปิดกิจการชั่วคราวเนื่องจากรัฐสั่งให้ปิด ถือเป็นเหตุสุดวิสัย นายจ้างไม่ต้องจ่ายค่าจ้างอย่างน้อยร้อยละ 75 ให้แก่ลูกจ้าง 2) นายจ้างปิดกิจการชั่วคราวเนื่องจากประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ให้แก่ลูกจ้าง 3) นายจ้างให้ลูกจ้างลาโดยไม่ได้รับค่าจ้าง มี 2 กรณีคือกรณีที่ เป็นคุณต่อลูกจ้าง คือมีการบัญญัติไว้ในข้อบังคับ และกรณีไม่เป็นคุณต่อลูกจ้าง หรือการที่นายจ้างใช้สิทธิโดยไม่สุจริต 4) นายจ้างลดเวลาทำงานของลูกจ้างลง เป็นการเปลี่ยนสภาพการจ้างที่ไม่เป็นคุณต่อลูกจ้าง 5) นายจ้างสลับวันทำงานเป็นการเปลี่ยนสภาพการจ้าง ที่เป็นคุณต่อลูกจ้างเนื่องจากเป็นนโยบายลดการแพร่เชื้อ 6) หยุดกิจการชั่วคราวแต่นายจ้างให้มาทำงานเป็นบางวัน นายจ้างจะต้องจ่ายค่าจ้างให้กับลูกจ้างตามอัตราเดิม 7) ลูกจ้างไปประเทศกลุ่มเสี่ยง หรือต้องสงสัยว่าติดเชื้อ ต้องกักตัวอยู่ที่บ้าน หากเป็นการไปทำงานให้นายจ้าง ก็เป็นการหยุดงานเพื่อประโยชน์นายจ้าง ต้องนับเวลาการทำงานให้ลูกจ้างและต้องจ่ายค่าจ้างในช่วงกักตัวให้ลูกจ้างด้วย 8) ลูกจ้างถูกเลิกจ้าง นายจ้างต้องจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้าง 9) กรณีลูกจ้างลาออกเอง นายจ้างไม่ต้องจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้าง และ 10) การเปลี่ยนตัวลูกจ้างให้ไปทำงานกับนายจ้างใหม่ หากไม่ใช่การเปลี่ยนตัวนายจ้างจะเป็นการเปลี่ยนสภาพการจ้างที่ไม่เป็นคุณต่อลูกจ้าง

ข้อเสนอแนะ 1) ควรยึดถือหลักการทั่วไปไปตามมาตรา 8 แห่ง ป.พ.พ. มาปรับใช้กับกรณีเหตุสุดวิสัย และต้องถือว่าเหตุสุดวิสัยในช่วงสถานการณ์โควิดเป็นเหตุสุดวิสัยตามกฎหมาย 2) ควรมีการนำหลักสุจริต และเจตนารมณ์ของกฎหมายมาใช้โดยเคร่งครัดแก่กรณีที่นายจ้างมีเจตนาหลีกเลี่ยงกฎหมาย 3) การนับระยะเวลาในการทำงานควรยึดหลักการมาทำงานจริง ไม่ควรนับกรณีรัฐประกาศ

สั่งหยุดเป็นเวลาทำงาน 4) ให้สัตยาบันก่อนสัญญาว่าด้วยการทำงานบางช่วงเวลา ค.ศ 1994 เพื่อสร้างระบบและคุ้มครองแรงงานพาร์ทไทม์ให้สอดคล้องกับการจ้างงานในกรณีภาวะวิกฤต และความผิดปกตินี้ใหม่ 5) ควรมีการออกกฎหมายกำหนดระยะเวลาในการลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างได้ไม่เกิน 1 เดือน เพื่อไม่ให้ลูกจ้างต้องขาดรายได้ยาวนานเกินไป 6) เมื่อไม่มีโรคระบาด สภาพการจ้างที่ไม่เป็นคุณ ควรถูกยกเลิกโดยปริยาย 7) แม้มีการหยุดกิจการชั่วคราว แต่หากมีการให้ลูกจ้างเข้ามาทำงานจริง ก็ควรมีการบังคับใช้กฎหมายแรงงานดังเช่นกรณีไม่หยุดกิจการชั่วคราว และ 8) ควรมีการแก้ไขกฎหมายแรงงานให้มีข้อกำหนดการจ่ายค่าจ้างและการนับระยะเวลาการทำงานต่อเนื่อง กรณีนายจ้างให้ลูกจ้างไปทำงานให้แก่ นายจ้างในพื้นที่เสี่ยงต่อการติดโรคระบาดดังเช่นกรณีรัฐวิสาหกิจ

คำสำคัญ

หยุดกิจการชั่วคราว ลาโดยไม่ได้รับค่าจ้าง กฎหมายคุ้มครองแรงงาน โควิด การเปลี่ยนสภาพการจ้าง

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the legal problems for labour protection during the COVID-19 pandemic, using documentary research as the research tools. According to the study, the COVID-19 outbreak causes 10 legal problems including 1) the authorities issue an order requiring the employer's business to temporarily close down. The employer is not required to pay wages during the closure period ordered by the authorities under section 75 of Labour Protection Act B.E. 2541 2) the employer temporarily closes down business due to economic issues. In this case, the employer is required to pay wages during the closure period ordered by the authorities under section 75 of Labour Protection Act B.E. 2541 3) the employer uses Leave without pay, the temporarily non-pay status and absence from duty, which granted at the employee's request as it might affects poorly to the employee 4) the employer reduce employee's work time which is considered as changes to employment conditions. The case is applied to 5) the employer changes employee's work schedule as well. Next one is 6) the employer temporarily closes down the business but the employee is ordered to do the work at the workplace from time to time. In this case the employer is required to pay the employee 7) the employee went to the high risk area. If the purpose were the employer's requirement, it is counted as making benefit for the employer under section 19 of Labour Protection Act B.E. 2541 8) to terminate or lay off the employees, the employees must be paid severance depends on each employee's length of service informed of the planned layoffs at least one pay period in advance 9) employee's resignation, the employer is not required to pay severance for the resignation, as mentioned in section 118 of Labour

Protection Act B.E. 2541 And lastly 10) switching the employees to work with new employers : This is to consider whether it relates to employers' switch due to section 13 of Labour Protection Act B.E. 2541. In case it is not related, it may relate to switching working condition that disadvantages employees.

According to the results of the study, the writer would like to suggest that:

- 1) Hold to general principal of section 8 of The Civil and Commercial Law, which the COVID-19 outbreak should be regarded as force majeure according to the law.
- 2) Applying the good faith principle and the spirit of the law to the case which employers attempt to circumvent the law.
- 3) To calculate work year, the employers should consider from the real working time of the employees not from the absenteeism during the temporally close down.
- 4) Providing ratification to the Part-Time Work Convention Act A.D. 1994 to contribute part-time workers protection and conform to the new-normal employment.
- 5) Legislation according to leave without pay policy, which employers should not continue the policy more than 1 month, to protect the employees from being in non-pay status for too long.
- 6) Without the pandemic the working condition that disadvantages employees should be aborted.
- 7) Employees must get paid for working during the temporally close down. And
- 8) Amending the Labour law, by adding the regulation about paying wedge and calculating work year for the case which employees went to high risk area for employers' order, following the State Enterprise Directors and Employees Act.

Keywords

Temporally Close Down, Leave Without Pay, Labour Protection Law, Covid, Employment Conditions Changing

ความสำคัญของปัญหา

จากการที่ประเทศไทยในช่วงนี้ ที่ได้มีสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 (Coronavirus Disease 2019(COVID-19)) ซึ่งพบครั้งแรก ที่สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งต่อมาพบผู้ป่วยในหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งองค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคที่มีการระบาดใหญ่ไปทั่วโลก เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2563 จากสถานการณ์โรคระบาดนี้ ส่งผลกระทบต่อในวงกว้าง โดยเฉพาะในเรื่องของเศรษฐกิจ ซึ่งผู้ได้รับผลกระทบมีทั้งกลุ่มลูกจ้างแรงงาน เจ้าของกิจการ และนายจ้างด้วย

เมื่อเกิดสถานการณ์การระบาดของโรคที่มีการระบาดใหญ่ไปทั่วโลกขึ้น ส่งผลกระทบต่อประเทศต่าง ๆ เป็นวงกว้าง และจากสถานการณ์โควิดนี้ ได้ส่งผลกระทบต่อการทำงาน และคนทำงานเป็นอย่างมาก และจากการความต้องการของผู้บริโภคลดลงในช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด ทำให้บริษัทต้องปรับตัวโดยการลดค่าใช้จ่ายบางส่วนไป ไม่ว่าจะเป็นการเลิกจ้างพนักงาน

หรืออาจถึงขั้น ปิดกิจการอันเนื่องมาจากขาดทุน เป็นต้น ซึ่งทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายจากการใช้ นโยบายต่าง ๆ ของนายจ้างในช่วงสถานการณ์โควิดนี้

จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญเพื่อศึกษาผลกระทบที่ลูกจ้าง แรงงานได้รับอย่างแท้จริง เพื่อใช้เป็นแนวทางในให้คำแนะนำหรือทำบทความเพื่อให้คำแนะนำแก่ ลูกจ้าง แรงงานเพื่อให้สามารถรักษาผลประโยชน์ของตนได้ และเพื่อกระจายความตระหนักของ ปัญหาทางกฎหมายที่เกิดขึ้นต่อลูกจ้างอย่างแท้จริง ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการแก้ปัญหา อย่างตรงจุดมากขึ้น เพื่อประโยชน์ของลูกจ้าง แรงงานไทยต่อไป

โดยงานวิจัยนี้มีหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคือ หลักสุจริต และเหตุสุดวิสัย โดย “หลัก สุจริต” ในกฎหมายไทยนั้น มีการรับรองไว้ในฐานะเป็นบทเบ็ดเสร็จทั่วไปในมาตรา 5 ของประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หลักสุจริตของกฎหมายไทยนั้น ได้รับอิทธิพลมาจากประมวลกฎหมายแพ่ง สวิสซึ่งได้รับแรงบันดาลใจมาจากประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันอีกที ซึ่งคำว่าหลักสุจริตมีรากเหง้ามา จาก “หลักความซื่อสัตย์” และ “หลักความไว้วางใจ” ตามรากศัพท์ในภาษาเยอรมัน

หลักสุจริตในแง่ของหลักความซื่อสัตย์ หมายถึง หลักที่บุคคลทุกคนมีหน้าที่รักษาสัจจะ การรักษาสัจจะนี้นอกจากจะมุ่งถึงการยึดมั่นในความผูกพันต่อสัจจะที่ให้ไว้แก่คู่กรณี มุ่งต่อความ ผูกพันที่จะปฏิบัติตามเจตนาหรือคำมั่นที่ได้แสดงต่อคู่กรณีไว้อย่างจริงจังแล้ว

โดยหลักสุจริตในฐานะที่เป็นหลักทั่วไปแห่งกฎหมาย ย่อมมีผลบังคับครอบคลุมหลักเกณฑ์ทั้ง ปวงในระบบกฎหมายและมีฐานะเป็นข้อความคิดพื้นฐานของบทกฎหมายทั้งหลาย เป็นต้นต่อหรือบ่อ เกิดของ หลักเกณฑ์รูปธรรมต่าง ๆ และขณะเดียวกัน ก็เป็นหลักที่แทรกซึมอยู่ในบทกฎหมายและ หลักเกณฑ์ความประพฤติทั้งปวงในระบบกฎหมาย เมื่อใดก็ตามที่ไม่มีบทกฎหมายจะปรับให้ต้องด้วย กรณีและไม่อาจหาหลักเกณฑ์โดยเทียบเคียงจากบทกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่งมาปรับใช้ได้ ทั้งไม่ สามารถหาหลักกฎหมายทั่วไปในเรื่องนั้น ๆ มาปรับใช้ได้ (Posakabuttra, 2012)

สำหรับ “เหตุสุดวิสัย” หรือ “Force Majeure” มีแนวคิดมาจาก force majeure ในกฎหมายฝรั่งเศส ซึ่งหมายถึง “อุปสรรค” เป็นอุปสรรคที่ไม่อาจคาดหมายได้ (unforeseeable) หมายถึง เหตุการณ์ที่ไม่อาจคาดหมายได้อย่างแน่นอน ถ้าคาดหมายได้ หรือเป็นที่สงสัยว่าจะเกิดขึ้น ก็ ไม่ถือว่าไม่อาจคาดหมายหรือป้องกันได้ ต้องเป็นสิ่งที่ปัจเจกชนหรือบุคคลทั่วไปไม่สามารถที่จะใช้ เครื่องวัดหรือใช้ความรู้ตรวจสอบให้รู้ล่วงหน้าเพื่อหลบเลี่ยงหรือป้องกันเหตุการณ์นั้นได้เลยไม่อาจ ต้านทานได้ (irresistible) ลักษณะของการที่ไม่อาจต้านทานได้ หมายถึง อำนาจที่เหนือกว่ามนุษย์ที่จะ ป้องกันได้ทั้งหมดหรือบางส่วน ไม่ได้หมายถึงแค่เหตุการณ์ธรรมชาติเท่านั้น แต่จะพิจารณาถึงสิ่งที่ มนุษย์ทำให้เกิดขึ้นด้วย ซึ่งหมายถึงไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ (unavoidable) และไม่อาจเอาชนะได้ (insurmountable) ซึ่งคล้ายแนวคิดเรื่อง “การกระทำของพระเจ้า หรือ Act of God ของกฎหมาย อังกฤษ อันหมายถึงอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น “โดยมนุษย์มิได้เกี่ยวข้องด้วย” เป็นเหตุการณ์ทางธรรมชาติ เพียงอย่างเดียว ความหมายจึงแคบกว่าคำว่าเหตุสุดวิสัย (Ratanakorn, 2013)

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบต่อปัญหาทางกฎหมายแรงงาน ในประเด็นต่าง ๆ อย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการค้นคว้าจากเอกสารชั้นต้นและเอกสารชั้นรองจากข้อมูลนโยบาย ปัญหากฎหมาย และข้อมูลเชิงสถิติของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง บทความทางวิชาการ หนังสือ บทความ วิจัย บทความทางสื่อออนไลน์ หนังสือพิมพ์ รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ฯลฯ จากการค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่น สำนักงานแรงงาน กระทรวงแรงงาน สหภาพแรงงาน กรมสวัสดิการคุ้มครองแรงงาน หน่วยงานทางสาธารณสุข ฯลฯ ห้องสมุดของสถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการ ร้านจำหน่ายหนังสือ ฯลฯ

โดยศึกษาปัญหาทางกฎหมายแรงงานในช่วงโควิด จากนั้นนำปัญหาดังกล่าวมาเขียนเป็นปัญหาข้อกฎหมายด้วยการวิจัยเอกสาร จากหนังสือกฎหมายแรงงาน ตั๋วบทกฎหมาย บทความเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหาจากผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย จากนั้นแล้วนำทฤษฎีต่าง ๆ มาวิเคราะห์อภิปรายผล เพื่อหาปัญหาและคำตอบของปัญหา สรุปเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการอ้างอิง เรียบเรียงและเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยครั้งนี้

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยโดยใช้การวิจัยเอกสารตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ว่า เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สามารถแบ่งออกเป็น 10 กรณี ดังต่อไปนี้

1. **กรณีที่รัฐสั่งปิดกิจการชั่วคราว** ซึ่งกิจการที่รัฐสั่งปิดชั่วคราว ได้แก่ สนามมวย สนามกีฬา สนามแข่งขัน สนามเด็กเล่น สนามม้า ฝับ สถานบริการ สถานที่แสดงมหรสพ สถานที่ที่มีการแสดงหรือการละเล่นสาธารณะ สถานประกอบการ อาบ อบ นวด และนวดแผนโบราณ สปา และสถานที่สำหรับออกกำลังกาย ตามประกาศข้อที่ 2 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการแผ่นดิน ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ฉบับที่ 1 การปิดกิจการชั่วคราวเนื่องจากรัฐสั่งให้ปิดนี้ เป็นกรณีที่ประกันสังคมประกาศให้เป็นเหตุสุดวิสัย ตามกฎกระทรวง การได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีว่างงานเนื่องจากมีเหตุสุดวิสัย อันเกิดจากการระบาดของโรคติดต่ออันตรายตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อ พ.ศ. 2563 ลงวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2563 ในกฎกระทรวงนี้ “เหตุสุดวิสัย” หมายความว่า รวมถึง ภัยอันเกิดจากการระบาดของโรคติดต่ออันตราย ตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อซึ่งมีผลกระทบต่อสาธารณสุข และถึงขนาดที่ผู้ประกันตนไม่สามารถทำงานได้ หรือนายจ้างไม่สามารถประกอบกิจการได้ตามปกติ ดังนั้นนายจ้างจึงไม่ต้องจ่ายเงินให้แก่ลูกจ้างไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของค่าจ้าง

ในวันทำงานที่ลูกจ้างได้รับก่อนนายจ้างหยุดกิจการ ตลอดระยะเวลาที่นายจ้างไม่ได้ให้ลูกจ้างทำงาน ตามมาตรา 75 แห่ง พ.ร.บ. คຸ້ມครองแรงงานฯ

มีข้อสังเกตว่า คำนิยาม "เหตุสุดวิสัย" ตามกฎกระทรวงเป็นการบอกว่า "เหตุ นั้นคืออะไร" และมาจากธรรมชาติเป็นหลัก แต่ไม่อธิบายว่าเหตุ นั้นควบคุมได้ หรือเอาชนะได้หรือไม่เหมือนดังเช่น มาตรา 8 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่อธิบายว่ามี "เหตุอย่างไร" มากกว่าที่จะอธิบายว่า "เหตุ นั้นคืออะไร" ซึ่งตามมาตรา 8 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นี้ คำว่า "เหตุสุดวิสัย" หมายถึง เหตุใด ๆ อันจะเกิดขึ้นก็ดี จะให้ผลพิบัติก็ดี เป็นเหตุที่ไม่อาจป้องกันได้แม้ทั้งบุคคลผู้ต้อง ประสบหรือใกล้เคียงจะต้องประสบเหตุ นั้น จะได้จัดการระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้จาก บุคคลในฐานะและภาวะเช่นนั้น

เหตุสุดวิสัยมีแนวคิดมาจาก Force Majeure ในกฎหมายฝรั่งเศส ซึ่งหมายถึง "อุปสรรค" เป็นอุปสรรคที่ไม่อาจคาดคิด (Unforeseeable) และไม่อาจขัดขวางได้ (Irresistible) ซึ่งหมายถึง ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ (Unavoidable) และไม่อาจเอาชนะได้ (Insurmountable) ซึ่งเหตุสุดวิสัยนี้ คล้ายแนวคิดเรื่อง "การกระทำของพระเจ้า หรือ Act of God" ของกฎหมายอังกฤษ อันหมายถึง อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นโดยมนุษย์มิได้เกี่ยวข้องกับตัว เป็นเหตุการณ์ทางธรรมชาติเพียงอย่างเดียว ความหมายจึงแคบกว่าคำว่าเหตุสุดวิสัย (Ratanakorn, 2013)

ตามกฎหมายไทยเหตุสุดวิสัยจึงน่าจะอธิบายควบคู่ไปกับมาตรา 8 ซึ่งเป็นคำอธิบายตามหลัก สากลว่า "ไม่อาจป้องกันได้" "ไม่ได้ประมาทเลินเล่อ" "ไม่อาจโทษใครได้" แม้จะระมัดระวังตาม สมควรแล้วก็ตาม ซึ่งเหตุที่ไม่อาจป้องกันได้อาจเกิดจากธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว ซึนามิ ไฟป่า ซึ่งเหตุนี้ผู้ประสบภัยไม่ว่าจะเป็นนายจ้างหรือลูกจ้างไม่ได้ก่อขึ้น (Sarapong, 2020)

ดังนั้นเหตุสุดวิสัยตามกฎกระทรวงนี้ ไม่น่าสอดคล้องกับคำนิยามตามมาตรา 8 แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงมีปัญหาว่า คำนิยามเหตุสุดวิสัยตามมาตรา 75 แห่ง พ.ร.บ. คຸ້ມครอง แรงงานฯ นี้จะยึดตามคำนิยามใด

2. กรณีที่นายจ้างปิดกิจการชั่วคราว กรณีนี้ ไม่ได้เป็นการที่รัฐสั่งปิด แต่นายจ้างปิด กิจการชั่วคราวเอง เนื่องจากขาดทุน ยอดสั่งซื้อต่ำ หรือเป็นการที่นายจ้างกังวลเองจึงปิดกิจการ ชั่วคราว ซึ่งการปิดกิจการชั่วคราวนี้ นายจ้างสามารถทำได้โดยอาศัย มาตรา 75 แห่ง พ.ร.บ. คຸ້ມครอง แรงงานฯ

"มาตรา 75 ในกรณีที่นายจ้างมีความจำเป็นต้องหยุดกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการ ชั่วคราวโดยเหตุหนึ่งเหตุใดที่มีเหตุสุดวิสัย ให้นายจ้างจ่ายเงินให้แก่ลูกจ้างไม่น้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบ ห้าของค่าจ้างในวันทำงานที่ลูกจ้างได้รับก่อนนายจ้างหยุดกิจการตลอดระยะเวลาที่นายจ้างไม่ได้ ให้ลูกจ้างทำงาน

ให้นายจ้างแจ้งให้ลูกจ้างและพนักงานตรวจแรงงานทราบล่วงหน้าก่อนวันเริ่มหยุดกิจการ ตามวรรคหนึ่ง"

จากมาตรา 75 แห่ง พ.ร.บ. คຸ້ມครองแรงงานฯ ข้างต้น การที่นายจ้างสั่งปิดกิจการชั่วคราว โดยที่รัฐไม่ได้สั่งปิดนี้ จะต้องมีความจำเป็นจึงจะสามารถหยุดกิจการชั่วคราวได้ พระราชบัญญัติ คຸ້ມครองแรงงานฯ มาตรา 75 วรรคหนึ่ง เป็นกฎหมายที่คຸ້ມครองนายจ้างที่ประสบปัญหาที่มีความ จำเป็นต้องหยุดกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราว แต่นายจ้างยังมีความประสงค์จะประกอบ

กิจการของตนอีกต่อไป เพื่อเป็นการบรรเทาค่าใช้จ่ายจึงให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างในระหว่างการหยุดงานเพียงครั้งเดียว แต่ก็ถือว่าเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองลูกจ้างด้วย สำหรับความจำเป็นของนายจ้างที่ยกขึ้นอ้างจะต้องเป็นความจำเป็นที่สำคัญอันจะมีผลกระทบต่อประกอบกิจการของนายจ้างอย่างมาก ทำให้ไม่สามารถประกอบกิจการตามปกติได้มิใช่เป็นแต่เพียงความจำเป็นทั่วไป เล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อกิจการมากนัก อีกทั้งระยะเวลาในการแก้ไขเหตุแห่งความจำเป็นดังกล่าวจะต้องมีกำหนดเวลาที่แน่นอนติดต่อกันอย่างพอสมควร (คำพิพากษาฎีกาที่ 6960/2548)

เหตุจำเป็นที่นายจ้างจะหยุดกิจการชั่วคราวได้ดังกล่าว เช่น กรณีที่นายจ้างประสบปัญหาด้านการตลาด ทำให้ยอดขายซบเซาลดลงเป็นจำนวนมาก (คำพิพากษาที่ 6960/2548)

ตัวอย่างกรณีไม่ใช่เหตุจำเป็นที่นายจ้างจะหยุดกิจการชั่วคราวได้ เช่น การหยุดงานชั่วคราวเป็นผลเนื่องมาจากนายจ้างคาดว่าจะประสบปัญหาคำสั่งซื้อสินค้าของลูกค้า ซึ่งยังไม่แน่นอน ประกอบกับนายจ้างมีปัญหาด้านแรงงานกับลูกจ้าง บางครั้งนายจ้างขาดวัตถุดิบเนื่องจากไม่ได้กักตุนไว้ ดังนี้ ความจำเป็นต้องหยุดกิจการชั่วคราวของนายจ้างเป็นผลมาจากการบริหารจัดการของนายจ้างที่ขาดการวางแผนที่ดีและมีปัญหาด้านแรงงาน ยังมีไม่ใช่เหตุจำเป็นถึงขนาดต้องหยุดกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานฯ มาตรา 75 (คำพิพากษาฎีกาที่ 6960/2548 และที่ 7356/2548 วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

ตัวอย่างกรณีที่เป็นเหตุสุดวิสัย เช่น เหตุที่เกิดจากภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วมโรงงาน ไฟไหม้โรงงาน เป็นต้น การกระทำของบุคคลอื่นโดยกะทันหัน หรือมีเหตุการณ์อื่น ๆ เกิดขึ้นโดยฉับพลันซึ่งตนเองไม่อาจป้องกันหรือโดยไม่อาจบังคับหรือหลีกเลี่ยงมิให้เกิดเหตุดังกล่าวขึ้นได้ อย่างไรก็ตามหากเป็นเหตุธรรมชาติที่เกิดขึ้นเป็นประจำก็ไม่อาจถือเป็นเหตุสุดวิสัยได้ เมื่อการปิดกิจการชั่วคราวมีสาเหตุมาจากเหตุสุดวิสัยที่ไม่อาจโทษนายจ้างได้ นายจ้างย่อมหลุดพ้นจากการชำระหนี้ตามมาตรา 219 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

3. กรณีให้ลูกจ้างลาโดยไม่ได้รับค่าจ้าง คือการที่ให้ลูกจ้างหยุดทำงานชั่วคราว และไม่ได้รับค่าจ้างในช่วงที่ไม่มีการทำงานนั้น ตามหลัก No work no pay ในสถานการณ์โรคระบาดเช่นนี้นายจ้างอาจไม่ใช้วิธีเลิกจ้างลูกจ้าง แต่ใช้วิธีให้ลูกจ้างลาโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ซึ่งก็เป็นนโยบายที่ดี เพราะไม่ต้องเลิกจ้างลูกจ้าง แต่นายจ้างเองก็ต้องลดค่าใช้จ่ายลงในช่วงสถานการณ์เศรษฐกิจโควิดนี้เช่นกัน วิธีนี้จึงเป็นวิธีการลดหมวดหมู่ค่าจ้าง เช่น ใน 1 เดือน นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างให้กับลูกจ้างเต็มเดือน ซึ่งอาจจะจ่ายวัน 1,000 บาท แต่เมื่อมีการทำข้อตกลงเรื่องลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างก็จะทำให้ค่าใช้จ่ายของนายจ้างลดลง โดยการลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างนี้ เป็นประเภทการลาที่ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งวันลาที่กฎหมายแรงงานกำหนดไว้ ได้แก่ วันที่ลูกจ้างลาป่วย ลาเพื่อทำหมั้น ลาเพื่อกิจธุระจำเป็น ลาเพื่อนรับราชการทหาร ลาเพื่อฝึกอบรม หรือพัฒนาความรู้ความสามารถ หรือลาเพื่อคลอดบุตร ตามมาตรา 5 วรรค 9 แห่ง พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงานฯ นอกจากนี้ยังมีวันลาเพื่อไปดำเนินกิจการสหภาพตามมาตรา 102 แห่ง พ.ร.บ. แรงงานสัมพันธ์ฯ และการลาสำหรับการฝึกอบรมของแรงงานเด็ก พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงานฯ มาตรา 52 อีกด้วย แต่การลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างนี้มีสถานะเป็นสภาพการจ้าง ตามมาตรา 5 แห่ง พ.ร.บ. แรงงานสัมพันธ์ฯ โดยสภาพการจ้าง หมายถึง เงื่อนไขการจ้างหรือการทำงาน การกำหนดวันและเวลาการทำงาน ค่าจ้าง สวัสดิการ และการเลิกจ้าง หรือผลประโยชน์อื่นของนายจ้างหรือลูกจ้าง อันเกี่ยวกับการจ้างหรือการทำงาน ซึ่งการให้ลูกจ้างหยุด

ทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างนี้ เป็นการเปลี่ยนสภาพการจ้าง ตามหลักแล้วไม่สามารถทำได้ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงสภาพการจ้างอาจทำได้โดยอาศัยความยินยอมของลูกจ้าง โดยทำเป็นข้อตกลงกัน (Sarapong, 2018)

กิจการที่มีการใช้นโยบายแบบนี้ ส่วนมากแล้ว เป็นกิจการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และการบิน หรือกิจการที่รัฐสั่งปิดกิจการชั่วคราว เช่น กรณีที่การบินไทยปิดกิจการชั่วคราวเนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด โดยให้พนักงานลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างเมื่อเดือนสิงหาคมของพ.ศ. 2563 ที่ผ่านมา (Thansettakij, 2020)

การลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างมี 2 กรณี คือ

- 1) กรณีที่เป็นคุณกับลูกจ้าง
- 2) กรณีที่ไม่เป็นคุณกับลูกจ้างที่ต้องอาศัยความยินยอมจากลูกจ้างจึงจะสามารถเปลี่ยนแปลงสภาพการจ้างได้

กรณีที่เป็นคุณกับลูกจ้างก็คือกรณีที่นายจ้างเขียนเรื่องการลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างเอาไว้ในข้อบังคับในหมวดหมู่การลา ตามมาตรา 108 แห่ง พ.ร.บ. คู่คุ้มครองแรงงานฯ เช่น นายจ้างอาจเขียนไว้ในข้อบังคับว่า เมื่อลาครบ 3 วันแล้ว ลูกจ้างอาจใช้สิทธิขอลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างได้อีก 10 วัน เป็นต้น และเป็นคุณกับลูกจ้างเพราะลูกจ้างมีสิทธิลาได้มากกว่ากฎหมายกำหนดด้วย ดังนั้นการให้ลูกจ้างลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างในกรณีนี้ไม่ต้องอาศัยความยินยอมจากลูกจ้าง ส่วนกรณีที่เป็นสภาพการจ้างที่ไม่เป็นคุณ ซึ่งต้องอาศัยความยินยอมจากลูกจ้างนั้น คือการที่ให้ลูกจ้างลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างนาน ๆ อีกทั้งระยะเวลาในการทำงานในช่วงที่มีการลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างนี้ก็ไม่เอามานับรวมด้วย ซึ่งส่งผลต่อการได้รับค่าชดเชยกรณีเลิกจ้างของลูกจ้างด้วย เนื่องจากค่าชดเชยที่ลูกจ้างจะได้รับตอนเลิกจ้างนั้น ต้องคำนวณจากฐานเงินค่าจ้างของลูกจ้าง จึงเป็นการที่นายจ้างให้ลูกจ้างลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างโดยไม่สุจริต ซึ่งการที่นายจ้างให้ลูกจ้างลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างนาน ๆ นี้ ก็อาจจะเป็นการที่นายจ้าง “บีบให้ลาออก” เพราะเมื่อลูกจ้างลาออกเอง นายจ้างก็จะต้องจ่ายค่าชดเชยให้กับลูกจ้าง ตามมาตรา 118 แห่ง พ.ร.บ. คู่คุ้มครองแรงงานฯ (Sarapong, 2021)

อย่างไรก็ตาม กิจการที่รัฐสั่งปิดชั่วคราว นายจ้างไม่ได้ต้องจ่ายค่าจ้างไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ให้แก่ลูกจ้าง ตามมาตรา 75 แห่ง พ.ร.บ. คู่คุ้มครองแรงงานฯ อยู่แล้วเนื่องจากการปิดกิจการชั่วคราว เพราะรัฐสั่งให้ปิดนี้ ถือเป็นเหตุสุดวิสัย เพราะแม้นายจ้างไม่ยอมปิดกิจการแต่รัฐสั่งให้ปิดก็ต้องปิดกิจการ นายจ้างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้นกิจการที่ปิดชั่วคราวเพราะรัฐสั่งปิด จึงสามารถใช้นโยบายลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างได้

4. กรณีนายจ้างลดเวลาทำงานของลูกจ้างลง ทำให้ค่าจ้างลดลงตามเวลาทำงานด้วยการลดเวลาทำงานนี้ ก็เป็นการเปลี่ยนสภาพการจ้าง ที่ไม่เป็นคุณต่อลูกจ้างเช่นกัน ซึ่งไม่สามารถทำได้เว้นแต่ ลูกจ้างจะยินยอม กิจการที่มีการใช้นโยบายนี้ เช่น ร้านอาหาร ซึ่งนายจ้างจึงต้องลดค่าใช้จ่ายภายในกิจการ โดยการลดเวลาทำงานของลูกจ้างลง ทั้งนี้ ก็อาจเนื่องจากการประกาศเคอร์ฟิวของรัฐบาล ห้ามประชาชนออกจากเคหะสถาน ระหว่างเวลา 22.00 นาฬิกา ถึง 4.00 นาฬิกาของวันรุ่งขึ้น ทำให้ร้านอาหารมีการเลื่อนเวลาเปิด - ปิดร้านให้เร็วขึ้นด้วย ซึ่งก็จะมีปัญหาว่า เมื่อรัฐมีการประกาศเคอร์ฟิวหลัง 22.00 นาฬิกา แล้วนายจ้างปรับเวลาทำงานของลูกจ้าง โดยมีการลดเวลา

ทำงานของลูกจ้างลงให้ลูกจ้างเลิกงานเร็วขึ้น เพื่อลูกจ้างจะได้เดินทางกลับบ้านได้ทันก่อนเวลา
เคอร์ฟิวนี้จึงมีปัญหาว่า เป็นการเปลี่ยนสภาพการจ้างที่ไม่เป็นคุณหรือไม่

นอกจากนี้ ถ้ารัฐประกาศสั่งปิดเมืองเพื่อควบคุมโรค แล้วทำให้ชั่วโมงการทำงานของลูกจ้าง
ลดลง เช่น จากเดิมทำงานวันละ 8 ชั่วโมง หรือวันละ 4 ชั่วโมง มีประเด็นว่า นายจ้างยังต้องจ่าย
ค่าจ้างเต็มร้อยหรือไม่ และหากนายจ้างลดค่าจ้างลงแล้วมีการเลิกจ้าง การคำนวณค่าชดเชย
จะพิจารณาจากค่าจ้างที่ถูกลดลงเนื่องจากการลดเวลาทำงานลง หรือค่าจ้างก่อนมีการลดเวลา
ทำงานลง ซึ่งการลดเวลาทำงานของลูกจ้างลงนี้ การจ่ายค่าจ้างในช่วงที่มีการลดเวลาทำงานนี้ ให้จ่าย
ตามที่ตกลงกัน แต่ต้องไม่ต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ จึงเท่ากับว่า นายจ้างได้จำนวนชั่วโมงการทำงาน
น้อยลงแต่ก็ต้องจ่ายค่าจ้างไม่ต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ

5. นายจ้างสลับวันทำงาน เป็นการเปลี่ยนสภาพการจ้างเช่นกัน แต่เป็นการเปลี่ยนสภาพ
การจ้างที่เป็นคุณกับลูกจ้าง เนื่องจากเป็นนโยบายที่นายจ้างใช้เพื่อลดการรวมตัวกันในที่ทำงาน
ของลูกจ้างเป็นจำนวนมาก ซึ่งอาจเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดเชื้ออันส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย
ของลูกจ้างและทุกคนในองค์กร นายจ้างจึงต้องมีการจัดตารางงาน ตารางเวลา ของลูกจ้างใหม่ในช่วง
โควิดนี้ เมื่อการกระทำดังกล่าวไม่ได้ส่งผลกระทบต่อค่าจ้างของลูกจ้าง หากยังมีการทำงานเป็นปกติ
เหมือนเดิม นายจ้างก็ต้องจ่ายค่าจ้างให้กับลูกจ้างเหมือนเดิม แค่สลับวันทำงานของลูกจ้างเพื่อควบคุม
การแพร่ระบาดของโรคติดต่อ ก็ย่อมเป็นการเปลี่ยนสภาพการจ้างที่เป็นคุณต่อลูกจ้าง นายจ้าง
สามารถทำได้ พิจารณาตามความเหมาะสม

6. กรณีหยุดกิจการชั่วคราวแต่นายจ้างให้มาทำงานเป็นบางวัน เป็นการที่ ลูกจ้างไม่ต้อง
มาทำงานเลยในช่วงที่หยุดกิจการชั่วคราว นายจ้างก็ต้องจ่ายค่าจ้างไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ตามมาตรา
75 แห่ง พ.ร.บ.ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสำหรับกรณีหยุดกิจการชั่วคราว อย่างไรก็ตาม ในสภาพความ
เป็นจริง นายจ้างได้กำหนดให้ลูกจ้างเข้ามาทำงานเป็นบางวัน ลูกจ้างควรได้รับค่าจ้างเต็มร้อยหรือไม่
และมีปัญหาข้อกฎหมายต่อไปว่าลูกจ้างควรมีสิทธิได้รับค่าล่วงเวลาหรือไม่ และจะใช้ฐานในการ
คำนวณค่าล่วงเวลา 1.5 เท่า ตามมาตรา 61 แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงานฯ หรือ 3 เท่า คำนวณจาก
ฐานค่าจ้างปกติก่อนหยุดกิจการชั่วคราวหรือจากฐานค่าจ้างร้อยละ 75 ระหว่างมีการหยุดกิจการ
ชั่วคราว

และสำหรับกรณีนายจ้างให้ลูกจ้างเข้ามาทำงานเป็นบางวัน ซึ่งไม่ใช่เป็นการทำงานตามหน้าที่
ปกติของลูกจ้าง กรณีนี้มีปัญหาต่อเนื่องจากประเด็นข้างต้นต่อไปว่าเป็นการเปลี่ยนสภาพการจ้างจาก
การทำงานในหน้าที่เดิมของลูกจ้างหรือไม่ ซึ่งควรได้รับความยินยอมจากลูกจ้างก่อน

**7. ลูกจ้างไปพื้นที่เสี่ยง หรือไปประเทศกลุ่มเสี่ยง หรือต้องสงสัยว่าติดเชื้อ ต้องกักตัว
ที่บ้าน** เห็นว่าเป็นการฝ่าฝืนข้อบังคับขององค์กร นายจ้างอาจจะเลิกจ้างได้ และเป็นการเลิกจ้างเป็น
ธรรม ซึ่งนายจ้างไม่ต้องจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้าง โดยในขณะที่เลิกจ้างนั้น นายจ้างจะต้องอ้างเหตุ
แห่งการเลิกจ้างด้วย คือ ลูกจ้างฝ่าฝืนข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานหรือระเบียบคำสั่งของนายจ้าง
อันชอบด้วยกฎหมายและเป็นธรรม ซึ่งการไปประเทศกลุ่มเสี่ยงในช่วงที่มีโรคระบาดนี้ ถือเป็นกรณี
ร้ายแรง เพราะผิดกฎหมาย ตาม พรก.ฉุกเฉินได้ประกาศห้ามไว้อีกด้วย นายจ้างจึงไม่ต้องตกเดือนเป็น
หนังสือก่อน ตามมาตรา 119 แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงานฯ อีกทั้งการเลิกจ้างตามมาตรา 119 แห่ง
พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงานฯ นี้ นายจ้างไม่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้าอย่างน้อย 1 รอบเงินเดือนตามมาตรา

17 แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงานฯ อีกด้วย และในกรณีที่นายจ้างเป็นฝ่ายบอกเลิกสัญญาจ้าง ถ้านายจ้างไม่ได้รับเหตุผลไว้ในหนังสือบอกเลิกสัญญาจ้าง นายจ้างจะยกเหตุตามมาตรา 119 ขึ้นอ้างในภายหลังไม่ได้

แต่ในกรณีที่ลูกจ้างต้องไปประเทศกลุ่มเสี่ยง หรือไปพื้นที่เสี่ยง เนื่องจากไปทำงานให้นายจ้าง และลูกจ้างต้องกักตัวเพื่อสังเกตอาการนั้น ตามมาตรา 19 แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงานฯ ต้องถือว่าการที่ลูกจ้างหยุดงานกักตัวนี้ เป็นการหยุดงานเพื่อประโยชน์ของนายจ้าง นายจ้างต้องนับเวลาการทำงานให้ลูกจ้างและนายจ้างก็ต้องจ่ายค่าจ้างในช่วงที่มีการกักตัวนี้ให้แก่ลูกจ้าง

8. กรณีลูกจ้างถูกเลิกจ้าง ในช่วงสถานการณ์โควิด หากนายจ้างต้องเลิกจ้างลูกจ้าง โดยอ้างเหตุแห่งการเลิกจ้างว่าได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิดจนส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ ย่อมถือเป็นการเลิกจ้างเป็นธรรม ซึ่งลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้างนี้ มีสิทธิได้รับเงินชดเชยซึ่งคำนวณตามอายุงานและฐานเงินเดือน ตามมาตรา 118 แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงานฯ ด้วย ซึ่งการเลิกจ้างนั้นนายจ้างจะต้องบอกก่อนล่วงหน้าอย่างน้อย 1 รอบ เงินเดือน ไม่เช่นนั้นนายจ้างจะต้องจ่ายค่าชดเชยจากการไม่บอกล่วงหน้านั้นตามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 582 และมาตรา 17 แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงานฯ อีกด้วย

9. กรณีลูกจ้างลาออกเอง กรณีนี้ส่วนใหญ่จะตามมาหลังจากที่ ลูกจ้างถูกลดเวลาทำงาน ถูกลดเงินเดือนมาก ๆ หรือ มีการลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างนาน ๆ ทำให้ลูกจ้างเลือกที่จะลาออกเพื่อไปหางานใหม่ ซึ่งการที่ลูกจ้างลาออกเองนั้น ลูกจ้างก็จะมีสิทธิได้รับเงินค่าชดเชยตามมาตรา 118 แห่ง พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงานฯ แต่ลูกจ้างยังมีสิทธิได้รับเงิน หยุดพักผ่อนประจำปีที่ยังไม่ได้ใช้อยู่ การลาออกนั้น ไม่ต้องได้รับอนุมัติจากนายจ้าง เนื่องจากเป็นสิทธิของลูกจ้าง มีผลสมบูรณ์ในตัวเองอยู่แล้ว ลาออกด้วยวาจาก็ได้ แต่เพื่อให้มีหลักฐานที่แน่นอน ควรทำเป็นหนังสือ เว้นแต่ กรณีสัญญาต่อปี พนักงานต้องเจรจาให้นายจ้างอนุมัติ ถึงจะสามารถลาออกได้ ถ้ายังทำงานไม่ครบกำหนดสัญญา

10. การเปลี่ยนตัวลูกจ้างให้ไปทำงานกับนายจ้างใหม่ หรือบริษัทในเครือ กรณีนี้ต้องพิจารณาว่าเป็นการเปลี่ยนตัวนายจ้างหรือไม่ตามมาตรา 13 แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงานฯ หากไม่ใช่การเปลี่ยนตัวนายจ้าง แต่มีการย้ายลูกจ้างไปทำงานที่อื่น อาจเป็นการย้ายสถานประกอบการกิจการตามมาตรา 120 แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงานฯ หรืออาจถือว่าเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่เป็นธรรม ซึ่งถือว่าการเปลี่ยนสภาพการจ้างที่ไม่เป็นคุณ ลูกจ้างอาจไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตาม ทั้งนี้ เพราะถือว่าคำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ไม่เป็นธรรม ตามแนวคำพิพากษา (คำพิพากษาฎีกาที่ 166-167/2546)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจะนำเอาผลการศึกษามาอภิปรายผลกับแนวคิดทฤษฎีซึ่งได้พบทวนวรรณกรรมมา โดยแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. กรณีที่มีการปิดกิจการชั่วคราวเนื่องจากคำสั่งรัฐ ถือเป็นเหตุสุดวิสัย นายจ้างไม่ต้องจ่ายค่าจ้างให้กับลูกจ้าง แต่ในกรณีที่นายจ้างปิดกิจการชั่วคราวโดยที่รัฐไม่ได้สั่งปิดนี้ นายจ้างจะต้องจ่ายเงินให้แก่ลูกจ้างไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของค่าจ้างในวันทำงานที่ลูกจ้างได้รับก่อนนายจ้างหยุด

กิจการตลอดระยะเวลาที่นายจ้างไม่ได้ให้ลูกจ้างทำงาน ตามมาตรา 75 แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงานฯ เว้นแต่จะเป็น “เหตุสุดวิสัย” ซึ่งความหมายของเหตุสุดวิสัยตามกฎหมายแรงงานนี้ เป็นความหมายที่ถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 8 ซึ่งหมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดจากการกระทำโดยธรรมชาติหรือการกระทำของมนุษย์ โดยอาจเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหันหรืออย่างฉับพลัน ซึ่งบุคคลที่ประสบภัยไม่อาจจะป้องกันหรือหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดเหตุการณ์นั้นขึ้นได้ แม้จะได้อาศัยความระมัดระวังตามสมควรที่บุคคลนั้นพึงคาดหมายจากฐานะของบุคคล และภาวะหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเช่นนั้น ปัญหาว่าการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา เป็นเหตุสุดวิสัยหรือไม่ ผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นต้องพิจารณาว่า

1) ไวรัสโคโรนาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นตามปกติหรือไม่ ซึ่งก็จะเห็นได้ว่า ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นตามปกติ ก็อาจถือเป็นเหตุสุดวิสัยได้ (เทียบเคียงคำพิพากษาฎีกาที่ 1371/2524)

2) การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา เป็นสิ่งที่เราสามารถขัดขวาง หรือหลีกเลี่ยงได้หรือไม่ และการแพร่ระบาดนั้นเราเอาชนะได้หรือไม่ หรือเราป้องกันได้หรือไม่

3) เกิดขึ้นจากการกระทำของใคร เกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือไม่

จากข้อพิจารณา 3 ประเด็นข้างต้น สามารถสรุปคำตอบได้เป็น 2 แนว คือ

1) หากได้ความว่าตามข้อที่ 1 เชื่อกันว่าเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นตามปกติ (อย่างเช่นไข้หวัด) หากรัฐบาลยังควบคุมการแพร่ระบาดได้ หรือสามารถเอาชนะโรคดังกล่าวได้ ก็ไม่น่าจะเป็นเหตุสุดวิสัย หากนายจ้างหยุดกิจการชั่วคราวก็ต้องจ่ายค่าจ้างร้อยละ 75

2) ในทางกลับกันหากรัฐบาลไม่สามารถควบคุม หรือป้องกัน หรือเอาชนะการแพร่ระบาดของโรคได้ ดังเช่น กรณีการแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาที่เมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน ซึ่งต้องปิดเมือง ก็ถือได้ว่าเป็น “เหตุสุดวิสัย” แม้จะระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายจากบุคคลในฐานะและภาวะเช่นนั้น หรือเรียกว่า “วิญญูชน” ก็ตาม เช่นนี้ นายจ้างก็ไม่ต้องจ่ายค่าจ้างร้อยละ 75 ระหว่างการหยุดกิจการชั่วคราว

2. ปัญหาการลาโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ตามผลวิจัยข้อที่ 3 นั้น ก็จะมีประเด็นเรื่องการลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างเป็นการ “ไม่สุจริต” เช่น กรณีสายการบินที่มีการใช้นโยบายลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างโดยไม่มีกำหนด หรือให้ลาโดยไม่ได้รับค่าจ้าง 6 เดือน หรือ 1 ปี ผลของข้อตกลงนี้เมื่อลูกจ้างทำข้อตกลงแล้ว ก็ทำให้ลูกจ้างไม่มีรายได้เลยเป็นเวลาถึง 6 เดือนหรือ 1 ปี ในสภาพความเป็นจริงลูกจ้างอาจไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เมื่อขาดรายได้เป็นเวลานาน นายจ้างก็อาจจะเปิดช่องให้ลูกจ้างไปหางานที่อื่นได้ แม้นายจ้างจะไม่ได้เขียนข้อตกลงนี้ ในช่วงลาไม่ได้รับค่าจ้างถ้าเกิดว่าลูกจ้างอดทนไม่ไหวเพราะขาดรายได้มานานเกิน ลูกจ้างก็สามารถลาออกเอง แต่การลาออกเองลูกจ้างนี้ ลูกจ้างก็จะไม่มีสิทธิได้รับค่าชดเชยจากการเลิกจ้างตามมาตรา 118 พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงานฯ เพราะไม่ใช่การเลิกจ้าง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการใช้สิทธิไม่สุจริต เพราะถ้านายจ้างให้ลูกจ้างลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างนานไปก็จะทำให้ลูกจ้างลาออกไปเอง น่าจะเป็นการใช้สิทธิไม่สุจริต ตามมาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี ท่านว่าบุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต” ซึ่งเมื่อวิเคราะห์กับหลักสุจริต อันเป็นหลักกฎหมายทั่วไป ซึ่งกำหนดให้การใช้สิทธิ จะต้องกระทำการโดยสุจริต ซึ่งมีหลักการที่สำคัญว่า การใช้สิทธิของผู้ทรงสิทธิทั้งในกรณีที่เป็นบุคคลสิทธิ์ที่มีต่อบุคคลที่เป็นลูกหนี้ก็ดี และทรัพย์สินสิทธิ์ที่มีต่อบุคคลทั่วไปก็ดี ผู้ทรงสิทธิต้องใช้สิทธิของตนโดยสุจริต

กล่าวคือต้องใช้สิทธิด้วยความซื่อสัตย์ ใฝ่หาใจ และเป็นไปด้วยความชอบธรรม การใช้สิทธิไม่สุจริต จะไม่ได้รับการรับรอง หรือคุ้มครองตามกฎหมาย และศาลจะไม่รับบังคับให้ตามสิทธินั้น (Posakabutra, 2012) ดังนั้นการที่นายจ้างใช้สิทธิเพื่อกำหนดหลักการลาโดยไม่รับค่าจ้างทั้ง ๆ ที่รู้อยู่ว่าการกำหนดระยะเวลาที่นานเกินไปอาจทำให้ลูกจ้างไม่สามารถอดทนรอไหวและจะต้องไปหางานทำเองย่อมเป็นการเลิกจ้างโดยปริยายและไม่สอดคล้องกับหลักสุจริต

นอกจากนี้การให้ลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างนานเกินไป ยังเป็นการทำสัญญาหรือข้อตกลงที่ได้เปรียบลูกจ้างจนเกินสมควรตาม มาตรา 14/1 แห่ง พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงานฯ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ข้อตกลงในสัญญาจ้างระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน ระเบียบ หรือคำสั่งของนายจ้างที่ทำให้นายจ้างได้เปรียบลูกจ้างเกินสมควร ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ข้อตกลงในสัญญาจ้าง ข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน ระเบียบ หรือคำสั่งนั้นมีผลใช้บังคับเพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี” อีกด้วย และผู้วิจัยยังเห็นว่าการทำข้อตกลงให้ลูกจ้างลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างยาวนานเกินไป เป็นข้อตกลงที่มีลักษณะที่ทำให้ลูกจ้างไม่สามารถทนทำงานได้อีกต่อไป ซึ่งเป็นค่านิยมของคำว่าเลิกจ้างตามมาตรา 118 วรรคสอง เช่นนี้ลูกจ้างจึงควรมีสิทธิได้รับค่าชดเชยตามมาตรา 118 แห่ง พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงานฯ อีกด้วย และการที่นายจ้างให้ลูกจ้างลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างโดยไม่มีกำหนด หรือมีกำหนดแต่นานเกินควร เป็นการกระทำของนายจ้างที่ไม่อาจอ้างได้ว่านายจ้างกระทำโดยเชื่ออย่างบริสุทธิ์ใจว่าการกระทำนั้นเป็นไปโดยถูกต้องตามศีลธรรมและกฎหมาย อย่างไรก็ตาม หากนายจ้างพิสูจน์ได้ว่าการให้ลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างเป็นเวลานาน หรือไม่มีกำหนดดังกล่าวเกิดขึ้นโดย “สุจริต” มีหลักฐานยืนยันชัดเจน เช่น กิจการโรงแรมที่ต้องปิดชั่วคราว เพราะไม่มีนักท่องเที่ยวหรือผู้เข้าพักเลยในช่วงสถานการณ์โควิด แต่เมื่อนายจ้างได้รู้หรือควรจะได้แล้วว่าอาจจะต้องปิดกิจการ นายจ้างก็ควรที่จะจ้างให้ลูกจ้างทราบและจ่ายเงินให้ลูกจ้างตามสิทธิของลูกจ้างที่กฎหมายแรงงานได้กำหนดไว้ ดังนั้น การให้ลูกจ้างลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างนานเกินไปจึงไม่น่าจะเป็นการกระทำที่สุจริต และต้องถือเป็น “การเลิกจ้างโดยปริยาย” ซึ่งก็จะเกิดสิทธิของลูกจ้างเมื่อถูกเลิกจ้างตามมาอีกด้วย

3. ในเรื่องการนับระยะเวลาการทำงาน จะนำระยะเวลาทำงานในช่วงที่มีการหยุดกิจการชั่วคราว หรือในช่วงที่มีการให้ลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างมาคิดค่าชดเชยเมื่อถูกเลิกจ้างหรือไม่ เบื้องต้นต้องเข้าใจก่อนว่า เมื่อลูกจ้างถูกเลิกจ้าง นายจ้างจะต้องจ่ายค่าชดเชยให้กับลูกจ้างตามกฎหมายแรงงาน อัตราค่าชดเชยที่ลูกจ้างจะได้รับนั้นคำนวณจากอายุงานของลูกจ้างตามมาตรา 118 แห่ง พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงานฯ โดยการจะนำระยะเวลาช่วงที่หยุดกิจการชั่วคราว หรือให้ลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างมาคำนวณด้วยหรือไม่ ผู้วิจัยจะนำเสนอเป็น 2 แง่มุมดังนี้

1) นับระยะเวลาในการทำงานต่อเนื่อง

จากมาตรา 19 แห่ง พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงานฯ “เพื่อประโยชน์ในการคำนวณระยะเวลาการทำงานของลูกจ้างตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นับวันหยุด วันลา วันที่นายจ้างอนุญาตให้หยุดงานเพื่อประโยชน์ของลูกจ้าง และวันที่นายจ้างสั่งให้ลูกจ้างหยุดงานเพื่อประโยชน์ของนายจ้าง รวมเป็นระยะเวลาการทำงานของลูกจ้างด้วย”

จะเห็นว่า ในช่วงที่มีการลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างนี้ เป็นการที่นายจ้างต้องการลดค่าใช้จ่ายภายในกิจการในช่วงสถานการณ์โควิดนี้ จึงได้มีการให้ลูกจ้างหยุดงานโดยที่นายจ้างจะไม่จ่ายค่าจ้างให้

จึงเป็นการที่นายจ้างอนุญาตให้ลูกจ้างหยุดงานเพื่อประโยชน์แห่งนายจ้าง ตามมาตรา 19 ข้างต้น จึงต้องนำระยะเวลาทั้งหมดที่มีการลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างนี้มารวมเป็นระยะเวลาทำงานของลูกจ้างด้วย

และจากมาตรา 20 แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงานฯ “การที่ลูกจ้างไม่ได้ทำงานติดต่อกัน โดยนายจ้างมีเจตนาที่จะไม่ให้ลูกจ้างนั้นมีสิทธิไต่ถามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่านายจ้างจะให้ลูกจ้างทำงานในหน้าที่ใด และการจ้างแต่ละช่วงมีระยะเวลาห่างกันเท่าใดก็ตาม ให้นับระยะเวลาการทำงานทุกช่วงเข้าด้วยกัน เพื่อประโยชน์ในการได้สิทธิของลูกจ้างนั้น”

ดังนั้นหากนายจ้างมีเจตนาที่จะไม่ให้ระยะเวลาการทำงานของลูกจ้างต่อเนื่องกัน กฎหมายให้นำระยะเวลาทุกช่วงมาต่อกัน เช่น หากนายจ้างทำสัญญาปีต่อปี หรือทำสัญญาปีแรกแล้วเว้นระยะห่าง 1 สัปดาห์แล้วต่อสัญญาอีกปี ทำแบบนี้ไปเรื่อย ๆ เช่นนี้ จะต้องนำระยะเวลาทุกช่วงเข้ามานับรวมกัน

2) ไม่นับระยะเวลาในการทำงานต่อ ตามมาตรา 19 แห่ง พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงานฯ เพื่อประโยชน์ในการคำนวณระยะเวลาการทำงานของลูกจ้างตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นับวันหยุด วันลา วันที่นายจ้างอนุญาตให้หยุดงานเพื่อประโยชน์ของลูกจ้าง และวันที่นายจ้างสั่งให้ลูกจ้างหยุดงานเพื่อประโยชน์ของนายจ้าง รวมเป็นระยะเวลาการทำงานของลูกจ้าง จะเห็นว่ามาตรา 19 นี้ ไม่ได้กำหนดให้นับช่วงเวลาที่นายจ้างให้หยุดกิจการชั่วคราวด้วย และเหตุผลวิสัยรวมเป็นเวลาทำงานด้วย ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นการปิดกิจการชั่วคราวเนื่องจากเสี่ยงแพร่เชื้อโรคระบาด หรือมีคำสั่งจากรัฐให้ปิดสถานประกอบกิจการ ก็ไม่ถือว่าเป็นวันหยุดที่จะนับระยะเวลาการทำงานได้ อีกทั้งการหยุดทำงานเนื่องจากนายจ้างปิดกิจการชั่วคราวนี้ ก็ไม่ใช่วันหยุดหรือวันลา หรือวันที่นายจ้างสั่งหยุดงานเพื่อประโยชน์ของนายจ้างด้วย ตามข้อหารือกองนิติการ เรื่องเสร็จที่ 3188/2563 (Legal Affairs Division Ministry of Labour, 2020)

ดังนั้น หากมีการเลิกจ้าง จะไม่นำระยะเวลาที่ลูกจ้างหยุดเพราะนายจ้างปิดกิจการชั่วคราวมานับระยะเวลาทำงานด้วย เช่น ลูกจ้างทำงานมาได้ 3 เดือน ต่อมารัฐสั่งให้หยุดกิจการชั่วคราว 2 เดือน หลังจากหยุดชั่วคราวไป 2 เดือนแล้ว ก็มาทำงานต่อไปอีก 7 เดือน เช่นนี้ ต้องถือว่าระยะเวลาในการทำงานของลูกจ้างคือ 10 เดือน ไม่ใช่ 12 เดือน ไม่เอา 3 เดือน ที่หยุดเพราะมีการปิดกิจการชั่วคราวมารวมด้วย เมื่อมีการเลิกจ้าง ลูกจ้างจะได้ค่าชดเชยตามมาตรา 118 (1) คือ ได้ค่าชดเชย 30 วัน เพราะทำงานครบ 120 วันแต่ไม่ครบ 1 ปี

4. นายจ้างลดเวลาทำงานของลูกจ้างในสถานการณ์โควิด ตามผลวิจัยข้อที่ 4 นั้น ปัญหาว่า เมื่อรัฐมีการประกาศเคอร์ฟิวหลัง 22.00 นาฬิกา แล้วนายจ้างปรับเวลาทำงานของลูกจ้าง โดยมีการลดเวลาทำงานของลูกจ้างลงให้ลูกจ้างเลิกงานเร็วขึ้น เพื่อลูกจ้างจะได้เดินทางกลับบ้านได้ทันก่อนเวลาเคอร์ฟิวนี้ เป็นการเปลี่ยนสภาพการจ้างที่ไม่เป็นคุณหรือไม่ ผู้วิจัยมองว่า เพราะรัฐออกมาตรการควบคุมโรค จึงไม่น่าจะเป็นการเปลี่ยนสภาพการจ้างที่ไม่เป็นคุณ ส่วนถ้ารัฐประกาศสั่งปิดเมืองเพื่อควบคุมโรค แล้วทำให้ชั่วโมงการทำงานของลูกจ้างลดลง เช่น จากเดิมทำงานวันละ 8 ชั่วโมงหรือวันละ 4 ชั่วโมง มีประเด็นว่า นายจ้างยังต้องจ่ายค่าจ้างเต็มร้อยหรือไม่ ผู้วิจัยเห็นว่า กรณีนี้ นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างเต็มร้อยเท่าเดิม เว้นแต่จะได้มีการทำข้อตกลงเรื่องลดค่าจ้างลง แต่ข้อตกลงนั้น นายจ้างจะต้องพิจารณาว่าต้องจ่ายค่าจ้างไม่ต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการค่าจ้าง เรื่อง อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (ฉบับที่ 10) ซึ่งได้ประกาศให้มีผลบังคับใช้

ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 แม้จำนวนชั่วโมงทำงานนั้นจะลดลงเหลือ 4 - 5 ชั่วโมงก็ตาม นายจ้างก็จะจ่ายค่าจ้างน้อยกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำไม่ได้

การจ่ายค่าจ้างแก่ลูกจ้างพาร์ทไทม์ที่ต้องถูกผูกพันจ่ายเป็นค่าจ้างรายวันสำหรับการลดจำนวนชั่วโมงการทำงาน ซึ่งทำให้เงินค่าจ้างที่ได้ลดลงแต่จะต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำไม่ได้นี้ เมื่อพิจารณาจากอนุสัญญาว่าด้วยการทำงานบางช่วงเวลา ค.ศ. 1994 หรือ c175 ที่กำหนดให้การทำงานบางช่วงเวลา หรือพาร์ท-ไทม์ เวิร์กเกอร์ (Part-time Worker) หมายถึง งานที่มีจำนวนชั่วโมงการทำงานน้อยกว่าระยะเวลาการทำงานปกติของแรงงานเต็มเวลาทั่วไป โดย c175 เป็นข้อบัญญัติขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้แรงงานพาร์ทไทม์ได้รับการคุ้มครองตามมาตรฐานที่เท่าเทียมกับแรงงานเต็มเวลา ซึ่งกำหนดมาตรการคุ้มครองต่าง ๆ ไว้ได้แก่ การรวมตัว การเจรจาต่อรอง การเป็นผู้แทนลูกจ้าง ความปลอดภัย และอาชีวอนามัยในการทำงาน การเลือกปฏิบัติในการจ้าง และการประกอบอาชีพ ค่าจ้างขั้นต่ำรายชั่วโมง การประกันสังคม (International Labour Organization, 1994) ซึ่งในสถานการณ์โควิดประกอบกับข้อเท็จจริงที่ได้กล่าวมาข้างต้น ที่ให้มีการทำงานในบางช่วงเวลา เพื่อให้เหมาะกับสภาพการณ์ในช่วงโรคระบาด และการประกาศใช้สถานการณ์ฉุกเฉิน การให้ลูกจ้างที่ทำงานเต็มเวลา มาเป็นงานพาร์ทไทม์แทน ก็จะช่วยลดค่าใช้จ่ายให้น้อยลง ในขณะเดียวกัน ลูกจ้างก็มีงานทำและรายได้ รวมถึงธุรกิจก็ยังไปได้ต่อ

แต่ด้วยปัจจุบันประเทศไทย ยังไม่มีการคุ้มครองงานพาร์ทไทม์ไว้เป็นการเฉพาะ แรงงานพาร์ทไทม์จึงถูกจัดอยู่ในกลุ่มแรงงานทั่วไป รวมถึงการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ก็ยังคงเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเช่นลูกจ้างทั่วไปอยู่ จึงทำให้นายจ้างอาจดำเนินการผิดกฎหมายได้ เพราะเข้าใจว่าสามารถจ่ายค่าจ้างตามจำนวนชั่วโมงที่ลูกจ้างทำงานได้ แต่ในความเป็นจริงนายจ้างไม่สามารถจ่ายค่าจ้างต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำได้ตามที่กล่าวไปแล้วในข้างต้น

นอกจากนี้การลดเวลาทำงาน ก็จะมีปัญหาเพิ่มเติมว่า หากมีการทำงานล่วงเวลา การคำนวณค่าชดเชยจะคิดจากฐานค่าจ้างก่อนลด หรือค่าจ้างที่ลดแล้ว ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การลดค่าจ้างอันเป็นมาตรการชะลอการจ้างนั้น เกิดขึ้นบนพื้นฐานของเงื่อนไข คือ ลดเพราะ กรณีนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การลดค่าจ้างลงอันเป็นมาตรการชะลอการจ้างนั้น เกิดขึ้นบนพื้นฐานของเงื่อนไขคือ “ลดเพราะมีโรคระบาด” ดังนั้น ความตกลงที่เกิดขึ้นในการลดค่าจ้าง จึงถือเป็นข้อตกลงภายใต้เงื่อนไขของการมีโรคระบาด นั้นหมายความว่า ถ้าไม่มีโรคระบาด ข้อตกลงนี้ก็จะถูกยกเลิกไปโดยปริยาย เช่นนี้ จึงทำให้เห็นว่าสภาพของข้อตกลงอยู่บนพื้นฐานของการมีเงื่อนไข และเป็นข้อตกลงที่เกิดขึ้นเพียงชั่วคราว ดังนั้นหากมีการเลิกจ้างในเวลาต่อมา การคิดค่าชดเชย ควรจะอยู่บนพื้นฐานค่าจ้างก่อนมีการทำข้อตกลงลดค่าจ้าง เช่นเดียวกันกับกรณีที่นายจ้างหยุดกิจการชั่วคราวไม่ใช่เพราะคำสั่งของรัฐซึ่งที่นายจ้างไม่ได้จ่ายค่าจ้างให้ลูกจ้างเต็มร้อย แต่จ่ายเพียงร้อยละ 75 ตามมาตรา 75 แห่ง พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงานฯ นั้น ก็เป็นหยุดกิจการชั่วคราวบนพื้นฐานของเงื่อนไข “หยุดเพราะมีโรคระบาด” จึงเป็นข้อตกลงชั่วคราว ดังนั้น การคิดค่าชดเชยเมื่อเลิกจ้าง อีกทั้งยังเป็นการจ่ายค่าจ้างตามมาตรา 75 ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า ค่าจ้างของลูกจ้างยังคงอยู่ในอัตราเดิม ดังนั้นการคิดค่าชดเชย ก็ควรจะคิดจากอัตราค่าจ้างเดิมที่ลูกจ้างเคยได้รับค่าจ้างเต็มร้อยก่อนมีการหยุดกิจการชั่วคราวนั้นด้วย

5. นายจ้างให้ลูกจ้างเข้ามาทำงานเป็นบางวัน ตามผลวิจัยข้อที่ 6 โดยนายจ้างให้ลูกจ้างมาเฝ้าสถานประกอบกิจการ หรือมาเฝ้าทรัพย์สิน ลูกจ้างควรได้รับค่าจ้างเต็มร้อยหรือไม่ ผู้วิจัยเห็นว่า

ลูกจ้างควรได้เต็ม เพราะเป็นช่วงที่ลูกจ้างมาทำงาน ในระหว่างหยุดกิจการชั่วคราว ซึ่งการหยุดชั่วคราวที่จะได้ค่าจ้างไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 นั้น จะต้องไม่มีการทำงานเกิดขึ้น ส่วนกรณีว่าลูกจ้างควรมีสวัสดิการได้รับค่าล่วงเวลาหรือไม่ กรณีนี้ เมื่อเวลาทำงานปกติของลูกจ้างยังไม่ถูกเปลี่ยนแปลง หากการมานอนเฝ้าสถานประกอบกิจการช่วงกลางคืน หรือเฝ้าทรัพย์สินนอกเวลาทำงานปกติ ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการทำงานเฝ้าดูแลสถานที่ไม่ใช่หน้าที่ปกติของลูกจ้าง ลูกจ้างมีสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินเท่ากับอัตราค่าจ้างต่อชั่วโมงในวันทำงาน ตามชั่วโมงที่ทำ ตามมาตรา 65 (8) แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงานฯ และเมื่อมีการทำงานล่วงเวลา ควรจะใช้ฐานในการคำนวณค่าล่วงเวลา 1.5 เท่าหรือ 3 เท่าสำหรับกรณีทำงานในวันหยุด จากฐานค่าจ้างปกติก่อนหยุดกิจการชั่วคราวหรือจากฐานค่าจ้างร้อยละ 75 ระหว่างมีการหยุดกิจการชั่วคราว ซึ่งการคำนวณค่าล่วงเวลาควรอยู่บนฐานค่าจ้างก่อนลดมาไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ในช่วงปิดกิจการชั่วคราว เพราะในมาตรา 75 แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงานฯ ได้บัญญัติไว้ว่าค่าจ้างของลูกจ้างยังคงอยู่ในอัตราเดิม เพียงแต่ในระหว่างหยุดชั่วคราวนายจ้างมีอำนาจที่จะจ่ายค่าจ้างน้อยลง

การมาเฝ้าสถานประกอบกิจการ หรือมาดูแลทรัพย์สิน เช่น กรณีนายจ้างประกอบกิจการโดยแรง แต่ต้องหยุดกิจการชั่วคราวเพราะโควิด นายจ้างจึงกำหนดให้ลูกจ้างมานอนเฝ้าหรือมาดูแลสถานประกอบกิจการ ซึ่งไม่ได้เป็นการทำงานปกติ กรณีนี้มีปัญหาต่อเนื่องจากประเด็นข้างต้นต่อไปว่า กรณีเป็นการเปลี่ยนสภาพการจ้างจากการทำงานในหน้าที่เดิมของลูกจ้างหรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการที่นายจ้างให้ลูกจ้างเข้ามาทำงานเป็นบางวัน โดยให้มาเฝ้าสถานประกอบกิจการ หรือมาเฝ้าทรัพย์สิน ซึ่งไม่ใช่หน้าที่ของลูกจ้าง เป็นการเปลี่ยนสภาพการจ้างในการทำงาน ที่ไม่เป็นคุณกับลูกจ้างซึ่งปกติต้องทำข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง อย่างไรก็ตาม การที่ลูกจ้างเต็มใจมาปฏิบัติงานก็อาจถือว่าลูกจ้างให้ความยินยอม หรือลูกจ้างไม่ได้ต่อแย้งก็อาจถือว่า ยินยอมโดยปริยาย (คำพิพากษาฎีกาที่ 3017/2561)

6. กรณีลูกจ้างไปประเทศกลุ่มเสี่ยง ตามผลวิจัยข้อที่ 7 เมื่อพิจารณาจากประกาศคณะกรรมการแรงงานวิสาหกิจสัมพันธ์ เรื่อง มาตรฐานขั้นต่ำของสภาพการจ้างในรัฐวิสาหกิจ ข้อที่ 11 บัญญัติว่า

“ในกรณีที่ลูกจ้างไปปฏิบัติงานในเขตที่มีโรคติดต่ออันตรายที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดให้นายจ้างอนุญาตให้ลูกจ้างหยุดงานเพื่อเฝ้าสังเกตอาการตามระยะเวลาที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด การหยุดงานเช่นนี้ให้ถือว่าเป็นวันทำงานให้กับนายจ้างด้วย”

ซึ่งจากวรรคที่ 2 การไปพื้นที่เสี่ยงที่ว่ามี 2 ประเภทคือ ไปเองและนายจ้างให้ไปทำงานให้หากไปเอง ก็ถือว่าฝ่าฝืนข้อบังคับในการทำงาน ถ้ามีการกำหนดข้อบังคับห้ามไปพื้นที่เสี่ยงไว้ และหากลูกจ้างจะใช้สิทธิลาป่วย ผู้วิจัยเห็นว่า ตามมาตรา 32 ให้ลูกจ้างมีสิทธิลาป่วยได้เท่าที่ป่วยจริง การไปตรวจร่างกาย หรือสงสัยว่าป่วยหรือไม่ จึงต้องการกักตัว ไม่น่าจะใช้สิทธิลาป่วยได้ เพราะมีแนวคำพิพากษาว่าการป่วย หมายถึง ร่างกายผิดปกติ ส่วนการพิจารณาว่า สามารถลาเพื่อกิจธุระจำเป็นได้หรือไม่ หากพิจารณาคำนิยามหรือเกณฑ์การลากิจแล้ว ก็จะเห็นว่าเป็นเรื่องของการไปทำธุระซึ่งต้องทำด้วยตนเอง แต่การไปตรวจโควิดไม่น่าจะเป็นเรื่องของการไปทำกิจธุระของลูกจ้าง ดังนั้นการหยุดดังกล่าวนายจ้างควรกำหนดให้ลูกจ้างหยุด โดยถือว่าเป็นการหยุดเพื่อประโยชน์นายจ้างมาตรา 19 ซึ่งอาจจะทำเป็นข้อตกลงให้ชัดเจนเพื่อป้องกันการถูกโต้แย้งหรือตีความว่าเป็นสภาพการจ้างที่ไม่เป็น

คุณกับลูกจ้าง แต่เป็นกรณีนายจ้างใช้ให้ไปทำงานให้ แล้วลูกจ้างต้องกักตัวเพื่อเฝ้าสังเกตอาการของโรค ในพ.ร.บ.คุ้มครองแรงงานฯ ไม่ได้เขียนไว้ว่านายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างให้หรือไม่แต่อย่างใด แต่ผู้วิจัยเห็นว่า เมื่อพิจารณามาตรา 19 แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงานฯ ต้องถือว่าลูกจ้างหยุดงานกักตัวนี้ เป็นการหยุดงานเพื่อประโยชน์ของนายจ้าง ซึ่งการนับระยะเวลาการทำงานของลูกจ้างในช่วงที่กักตัวนี้ ก็ต้องนับเวลาการทำงานให้ลูกจ้างและนายจ้างก็ต้องจ่ายค่าจ้างในช่วงที่มีการกักตัวนี้ให้แก่ลูกจ้างด้วย

และเมื่อพิจารณาจากข้อ 11 ของประกาศคณะกรรมการแรงงานวิสาหกิจสัมพันธ์ เรื่องมาตรฐานขั้นต่ำของสภาพการจ้างในรัฐวิสาหกิจข้างต้นนี้ ก็จะเห็นว่า กรณีที่เป็นลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจก็จะมีปัญหาเรื่องการที่ลูกจ้างหยุดงานไปกักตัวเฝ้าสังเกตอาการโรค เพราะมีการบัญญัติกฎหมายไว้ชัดเจน เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว ก็จะเห็นว่ากฎหมายแรงงานวิสาหกิจค่อนข้างครอบคลุมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเกิดโรคระบาด ซึ่งอาจจะเอาไปประยุกต์ใช้ในภายหน้าได้หากเกิดสถานการณ์เช่นนี้อีก

ตารางที่ 1 สรุปความเห็นของผู้วิจัยในแต่ละประเด็นปัญหาทางกฎหมาย

ประเด็นปัญหา	ความเห็นของผู้วิจัย
1) กรณีนายจ้างปิดกิจการชั่วคราวเนื่องจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา เป็นเหตุสุดวิสัยที่นายจ้างไม่ต้องจ่ายค่าจ้างร้อยละ 75 ให้แก่ลูกจ้างหรือไม่	หากอยู่ในช่วงที่รัฐบาลยังควบคุมการแพร่ระบาดได้ ก็ไม่เป็นเหตุสุดวิสัย นายจ้างก็ต้องจ่ายค่าจ้างร้อยละ 75 อย่างไรก็ตาม หากเป็นช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคที่รุนแรงจนรัฐบาลไม่อาจควบคุมได้ จนต้องมีการล็อกดาวน์ จึงจะถือได้ว่าเป็นเหตุสุดวิสัย นายจ้างไม่ต้องจ่ายค่าจ้างร้อยละ 75
2) กรณีนายจ้างให้ลูกจ้างลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างโดยไม่มีกำหนด หรือมีกำหนดแต่นานเกินควร	เป็นการที่นายจ้างใช้สิทธิโดยไม่สุจริต เพราะทำให้ลูกจ้างขาดรายได้ นานเกินไป ซึ่งก็เป็นเหมือนการบีบให้ลูกจ้างลาออก นายจ้างก็จะต้องจ่ายค่าชดเชย
3) ต้องนับระยะเวลาทำงานของลูกจ้างในช่วงที่มีการปิดกิจการชั่วคราว หรือในช่วงที่ลูกจ้างลาโดยไม่ได้รับค่าจ้าง มาคำนวณค่าชดเชยเมื่อถูกเลิกจ้างด้วยหรือไม่	ลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างเป็นการที่นายจ้างให้ลูกจ้างหยุดงานเพื่อประโยชน์ของนายจ้างตามมาตรา 19 จึงต้องถือเป็นเวลาทำงาน กรณีรัฐสั่งหยุดไม่นับระยะเวลาการทำงานของลูกจ้างในช่วงที่ปิดกิจการชั่วคราวมาคำนวณค่าชดเชย
4) นายจ้างลดเวลาทำงานของลูกจ้างในช่วงสถานการณ์โรคระบาด เป็นการเปลี่ยนสภาพการจ้างที่ไม่เป็นคุณหรือไม่ นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างเท่าเดิมหรือไม่ และต้องคำนวณค่าทำงานล่วงเวลาและค่าชดเชยอย่างไร	รัฐประกาศเคอร์ฟิว นายจ้างจึงปรับเวลาทำงานให้ลูกจ้างเลิกเร็วขึ้น เพื่อให้ลูกจ้างจะได้เดินทางกลับบ้านทันเวลาเคอร์ฟิว ก็ไม่ถือว่าเป็นการเปลี่ยนสภาพการจ้างที่ไม่เป็นคุณ ส่วนประเด็นว่าชั่วโมงการทำงานของลูกจ้างลดลงเพราะรัฐสั่งเคอร์ฟิว นายจ้างต้องจ่ายเท่าเดิม เว้นแต่จะได้มีการทำข้อตกลงลดค่าจ้าง แต่จะลดต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำไม่ได้ การคิดค่าทำงานล่วงเวลาและค่าชดเชย ต้องคิดจากค่าจ้างก่อนถูกลด เพราะข้อตกลงการลดค่าจ้างเกิดขึ้นเพราะมีเงื่อนไขคือมีโรคระบาด ถ้าไม่มีโรคระบาดข้อตกลงเรื่องลดค่าจ้างก็ต้องถูกยกเลิกโดยปริยาย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	ความเห็นของผู้วิจัย
5) มีการปิดกิจการชั่วคราว แต่นายจ้างให้เข้ามาเฝ้าสถานประกอบกิจการ หรือมาเฝ้าทรัพย์สินเป็นบางวัน นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างเต็มร้อยละให้ลูกจ้างหรือไม่ ลูกจ้างมีสิทธิได้รับค่าจ้างหรือไม่ และควรคำนวณค่าจ้างล่วงเวลาอย่างไร การที่นายจ้างให้เข้ามาเฝ้าสถานประกอบกิจการ หรือมาเฝ้าทรัพย์สินนี้เป็นการเปลี่ยนสภาพการจ้างจากหน้าที่เดิมของลูกจ้างหรือไม่	นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างเต็มร้อยละ สำหรับค่าล่วงเวลา หากการมาเฝ้าทรัพย์สินเป็นการทำงานนอกเวลางานปกติของลูกจ้าง ลูกจ้างก็มีสิทธิได้รับค่าจ้างล่วงเวลา โดยให้คำนวณจากค่าจ้างเดิมก่อนมีลดการค่าจ้างลงเหลือร้อยละ 75 ส่วนการมาเฝ้าสถานประกอบกิจการ หรือมาเฝ้าทรัพย์สินนี้ หากไม่ใช่หน้าที่เดิมตามปกติของลูกจ้าง ก็ถือเป็นการเปลี่ยนสภาพการจ้างที่ไม่เป็นคุณ ซึ่งต้องทำข้อตกลงและได้รับความยินยอมจากลูกจ้าง
6) กรณีลูกจ้างไปพื้นที่เสี่ยงมา ลูกจ้างสามารถลาเพื่อกักตัว หรือลาเพื่อไปตรวจโรคได้หรือไม่	หากการไปพื้นที่เสี่ยงนี้เป็นการไปเพื่อทำงานให้แก่ นายจ้าง นายจ้างควรมีกำหนดให้ลูกจ้างหยุดกักหรือหยุดไปตรวจโรค โดยถือว่าเป็นการหยุดเพื่อประโยชน์ของนายจ้าง และต้องจ่ายค่าจ้างรวมถึงนับระยะเวลาการทำงานในระหว่างที่ลูกจ้างหยุดนี้ด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. การปรับใช้เหตุสุดวิสัย โดยควรยึดถือหลักการทั่วไปตามมาตรา 8 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และต้องถือว่าเหตุสุดวิสัยในช่วงสถานการณ์โควิดเป็นเหตุสุดวิสัยเฉพาะกรณี อันเป็นเหตุสุดวิสัยตามกฎหมาย
2. ควรมีการนำหลักสุจริต และเจตนารมณ์ของกฎหมายมาใช้โดยเคร่งครัดแก่กรณีที่นายจ้างมีเจตนาหลีกเลี่ยงกฎหมาย
3. การนับระยะเวลาในการทำงานควรยึดหลักการมาทำงานจริง ไม่ควรนับกรณีรัฐประกาศสั่งหยุดเป็นเวลาทำงาน
4. ควรมีการปรับปรุงระบบกฎหมายแรงงาน รวมถึงการให้สัตยาบันแก่นุสัญญาว่าด้วยการทำงานบางช่วงเวลา ค.ศ 1994 เพื่อสร้างระบบและคุ้มครองแรงงานพาร์ทไทม์ให้สอดคล้องกับการจ้างงาน ในสถานการณ์โรคระบาด และรองรับความปกติใหม่ (New normal)
5. การที่นายจ้างให้ลูกจ้างลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างนานเกินไปซึ่งส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของลูกจ้าง เนื่องจากขาดรายได้ยาวนานเกินไป ควรมีการปรับปรุงระบบกฎหมายแรงงาน ควรมีการออกกฎหมายกำหนดระยะเวลาในการที่นายจ้างจะให้ลูกจ้างการให้ลาโดยไม่ได้รับค่าจ้างได้ไม่เกิน 1 เดือน เพื่อคุ้มครองลูกจ้างไม่ให้ลูกจ้างต้องขาดรายได้ยาวนานเกินไป และเพื่อควบคุมไม่ให้นายจ้างใช้วิธีให้ลูกจ้างลาโดยไม่ได้ค่าจ้างนาน ๆ เพื่อบีบให้ลูกจ้างลาออกเองเพื่อที่นายจ้างจะไม่ต้องจ่ายค่าชดเชยให้กับลูกจ้างซึ่งจะทำให้ลูกจ้างเสียเปรียบมากเกินไป
6. เงื่อนไขการเปลี่ยนสภาพการจ้างที่ไม่เป็นคุณควรพิจารณาเงื่อนไขการเกิดโรคระบาดเป็นหลักเกณฑ์ เมื่อไม่มีโรคระบาด สภาพการจ้างที่ไม่เป็นคุณควรถูกยกเลิกโดยปริยาย

7. แม้มีการหยุดกิจการชั่วคราว แต่หากมีการให้ลูกจ้างเข้ามาทำงานจริง ก็ควรมีการบังคับใช้กฎหมายแรงงานดังเช่นกรณีไม่หยุดกิจการชั่วคราว

8. ควรมีการแก้ไขกฎหมายแรงงานให้มีข้อกำหนดการจ่ายค่าจ้างและการนับระยะเวลาการทำงานต่อเนื่อง กรณีนายจ้างให้ลูกจ้างไปทำงานให้แก่นายจ้างในพื้นที่เสี่ยงต่อการติดโรคระบาด ดังเช่นกฎหมายแรงงานวิสาหกิจ

References

- International Labour Organization. (1994). **Part-time work convention**. Retrieved from
https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=normlexpub:12100:0::no::p12100_ilo_code:c175
- Legal Affairs Division Ministry of Labour. (2020). **khōhā'arāi pī** [Annual law consultation]. Retrieved from
<http://legal.labour.go.th/attachments/article/617/0001.pdf>.
- Posakabutra, N. (2012). **lak sutcharit : lak phunthān hæng kotmāi phæng læ phānit** [Good faith: The principle of the civil and commercial law]. Retrieved from file:///Users/cherriot/Downloads/904-Article%20Text-1801-1-10-20150529.pdf
- Ratanakorn, S. (2013). **kotmāi laksana nī** [Law of obligations]. Bangkok: Nitibanakarn.
- Sarapong, T. (2018). **kotmāi rængngān** [Labour law]. Ubon Ratchathani: PKC Print Publisher.
- Sarapong, T. (2020). **kotmāi rængngān** [Labour law]. Bangkok: Pimaksorn.
- Sarapong, T. (2021). **lak kotmāi nai khadī rængngān** [Principles of law in labour case]. Bangkok: Pimaksorn.
- Thansettakij. (2020). **kān bin Thai prakāt lot ngœndūān sūngsut rōjla čhetsip lā mai rap khāčhāng thung Thanwākhom nī** [Thaiairway announced decreasing 70 percent of employee's wage and using leave without pay until this December]. Retrieved from
<https://www.thansettakij.com/content/business/443967>.

การจัดการถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปาง: มุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทย

KAD KONG TA WALKING STREET MANAGEMENT, LAMPANG PROVINCE:
PERSPECTIVES OF THAI TOURISTS

นภาพรรณ เนตรประดิษฐ์
Napawan Netpradit

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
Faculty of Management Sciences, Lampang Rajabhat University
Email: nok_napawan@hotmail.com

Received: December 9, 2020
Revised: March 15, 2021
Accepted: March 18, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษามูลเหตุจูงใจในการท่องเที่ยวถนนคนเดินของนักท่องเที่ยวชาวไทย 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามตัวแบบสมการโครงสร้างความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยในถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปาง 3) เพื่อสร้างแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปางตามมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี แบบสำรวจตามลำดับ แบ่งเป็นระยะที่ 1 ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกนักท่องเที่ยวที่เคยมีประสบการณ์เที่ยวถนนคนเดิน จำนวน 10 คน และระยะที่ 2 ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์สมการโครงสร้างที่เก็บรวบรวมจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 280 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) มูลเหตุจูงใจในการท่องเที่ยวถนนคนเดินของนักท่องเที่ยวชาวไทยขึ้นอยู่กับความต้องการภายในตัวบุคคล และการถูกกระตุ้นจากภายนอก เมื่อนำมูลเหตุจูงใจดังกล่าวมาเทียบเคียงกับแนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถเทียบเคียงกับตัวแปรเพื่อสร้างเครื่องมือ และทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ (1) ตัวแปรองค์ประกอบการท่องเที่ยว (2) ตัวแปรประสบการณ์แบบองค์รวม (3) ตัวแปรความพึงพอใจ และ (4) ตัวแปรความจงรักภักดี 2) ผลการทดสอบอิทธิพลพบว่า ความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากปัจจัยด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านประสบการณ์แบบองค์รวม และปัจจัยด้านความพึงพอใจ ขณะเดียวกันได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากปัจจัยด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว โดยผ่านปัจจัยด้านประสบการณ์แบบองค์รวม และปัจจัยด้านความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และ 3) แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปางตามมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทย ประกอบด้วยแนวทางก่อนการท่องเที่ยว ขณะท่องเที่ยว และหลังการท่องเที่ยว

คำสำคัญ

การจัดการ ถนนคนเดิน นักท่องเที่ยวชาวไทย

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the motivation towards walking street tourism among Thai tourists, 2) to study the causal relationship based on the model of the loyalty structure equation of Thai tourists in Kad Kong Ta Walking Street, Lampang Province, and 3) to create an appropriate guideline in managing Kad Kong Ta Walking Street, Lampang province based on the perspectives of Thai tourists. The data collection was processed through mixed methods with exploratory sequential design, divided into 2 phases; phase 1 used a qualitative research method with in-depth interviews of 10 Thai tourists who had walking street experiences, and phase 2 used a quantitative research method through structural equation analysis which were collected from questionnaires by 280 Thai tourists.

The research results found that 1) the motivation towards the walking street tourism of Thai tourists depended on the needs of internal/individuals and external factors. When comparing the mentioned motivation with the concept and relevant research works, this enabled to compare the variables to create a tool and hypothesis. These variables included (1) Tour element variable, (2) Holistic experience variable, (3) Satisfaction variable, and (4) Loyalty variable, 2) the influence test results showed that the loyalty of Thai tourists was directly influenced by tour element, holistic experience, and satisfaction factors, and at the same time, it was also indirectly influenced by element of tour, holistic experience and satisfaction factor with significantly statistic level at 0.05, and 3) the appropriate guidelines for managing Kad Kong Ta Walking Street in Lampang province from the perspective of Thai tourists, consisted of a guideline of practices before tourism, during tourism, and after tourism.

Keywords

Management, Walking Street, Thai Tourist

ความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน สนับสนุนการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการ และการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้เติบโตและสนับสนุนภาคการผลิต เพื่อให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ และศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งการท่องเที่ยวในระดับประเทศมีพื้นฐานมาจากการ

ท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นที่มีใช้เป็นเพียงแต่การเสนอขายสินค้าหรือบริการทางการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการแก่นักท่องเที่ยวเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว รวมถึงการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือแม้แต่สถาปัตยกรรมเก่าแก่ โบราณของท้องถิ่น รวมถึงเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมให้กับคนในท้องถิ่น (Office of the National Economic and Social Development Board, 2017)

นครลำปาง “เมืองที่ไม่หมุนตามกาลเวลา” เป็น 1 ใน 12 เมืองต้องห้าม...พลาด ตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เพื่อส่งเสริมให้คนเข้าไปท่องเที่ยวใน 12 จังหวัดตามโครงการ และพัฒนาทั้ง 12 เมืองให้รองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน มีคุณภาพ รักษาสิ่งดี ๆ ให้อยู่ได้นานตามแนวคิด “Less Volume More Value” ที่มุ่งส่งเสริมการท่องเที่ยวให้น้ำหนักในเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ ทั้งในเรื่องของการท่องเที่ยวในชุมชน การสนับสนุนสินค้าท้องถิ่นที่มีนวัตกรรมต่อยอดสร้างสรรค์ อาหารถิ่น และการสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพร้อมกับการส่งเสริมสินค้าที่มีนวัตกรรมสร้างสรรค์ (Tourism Authority of Thailand, 2018) จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาในจังหวัดลำปางมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ในปี พ.ศ. 2562 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 1,358,846 คน เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2561 เพิ่มขึ้น 67,116 คน ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยถึงร้อยละ 91.47 ทำให้จังหวัดลำปางมีรายได้จากการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2562 จำนวน 4,366.34 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2561 เพิ่มขึ้น 163 ล้านบาท หรือร้อยละ 3.89 (Lampang Provincial Statistical Office, 2019)

ถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปาง เป็นโครงการตามนโยบายของเทศบาลนครลำปางที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนรองรับการค้าขายรูปแบบถนนคนเดิน ถนนอาหารปลอดภัย ตลอดจนเพื่อย้อนยุควัฒนธรรมวิถีชีวิตของชุมชนในอดีตที่เคยรุ่งเรืองสอดรับกับแนวคิดถนนคนเดิน (Walking Street) ที่เป็นแนวทางพัฒนาการใช้ประโยชน์พื้นที่ในเมืองให้เป็นแหล่งรวมงานศิลปะ วรรณศิลป์ จิตรกรรม และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะต้องแวะมาเยี่ยมชมเยือน สามารถสร้างรายได้ประมาณ 150,000 บาทต่อสัปดาห์ให้กับชุมชนกาดกองต้าเหนือและกาดกองต้าใต้ จากการจำหน่ายสินค้าและอาหารให้นักท่องเที่ยวที่มีกว่า 700 ร้านค้าตลอดเส้นทางเดินที่เจ้าของบ้านสามารถใช้พื้นที่ได้ครึ่งหนึ่งในการจำหน่ายสินค้า และอาหาร ส่วนพื้นที่เหลือจะแบ่งให้ผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าจากภูมิปัญญาของคนลำปางได้นำสินค้ามาวางจำหน่ายโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ จากการคัดเลือกสินค้าของคณะกรรมการกาดกองต้าที่เป็นตัวแทนชุมชนและผู้ประกอบการร้านค้าจำนวน 15 คน เป็นการทำงานแบบจิตอาสาโดยไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ (Saeli, 2019)

การบริหารจัดการของคณะกรรมการกาดกองต้ามิได้บริหารในเชิงพาณิชย์แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนในชุมชนและพื้นที่จังหวัดลำปางมีสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญา รวมทั้งไม่มีงบประมาณในการบริหารเนื่องจากไม่มีรายรับจากด้านใด และไม่สามารถจัดแบ่งพื้นที่ตามประเภทสินค้าที่ขายได้ ส่งผลต่อการพัฒนาถนนคนเดินกาดกองต้ามีข้อจำกัด ทำให้บางส่วนในกิจกรรมถนนคนเดินกาดกองต้าไม่สามารถตอบสนองได้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยให้เกิดความประทับใจสูงสุด อาจส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำหรือการบอกต่อ ซึ่งในการสร้างความสัมพันธ์ในระยะยาวกับนักท่องเที่ยวจะต้องส่งเสริมนักท่องเที่ยวให้เกิดความ

จงรักภักดี โดยที่พฤติกรรมความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวจะแสดงออกมาโดยการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ ซึ่งพบว่าจะใช้ต้นทุนที่ต่ำกว่าการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาครั้งแรก (Meleddu, Paci, & Pulina, 2015) ขณะที่การบอกต่อของนักท่องเที่ยวเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์การแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวให้แก่บุคคลอื่นมาท่องเที่ยว (Bowen & Shoemaker, 2003)

ดังนั้นเพื่อให้ถนนคนเดินกาดก่องต้าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองตรงความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทย จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจมูลเหตุจูงใจในการท่องเที่ยวถนนคนเดินและปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ และหรือการบอกต่อไปยังบุคคลอื่น โดยนำปัจจัยสำคัญเหล่านี้มาสร้างเป็นแนวทางที่เหมาะสมต่อการจัดการท่องเที่ยวถนนคนเดินกาดก่องต้าตามมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทย เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงชุมชนได้นำไปพัฒนาให้ถนนคนเดินกาดก่องต้าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถกระจายรายได้ และพัฒนาเป็นชุมชนการท่องเที่ยวที่เข้มแข็งและยังคงรักษาจุดเด่นด้านวัฒนธรรมวิถีชีวิตของชุมชนในอดีตให้สืบทอดต่อไป

โจทย์การวิจัย/ปัญหาการวิจัย

1. มูลเหตุจูงใจในการท่องเที่ยวถนนคนเดินของนักท่องเที่ยวชาวไทยขึ้นอยู่กับปัจจัยใด
2. มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยในถนนคนเดินกาดก่องต้า จังหวัดลำปาง
3. แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการถนนคนเดินกาดก่องต้า จังหวัดลำปาง ตามมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทยควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษามูลเหตุจูงใจในการท่องเที่ยวถนนคนเดินของนักท่องเที่ยวชาวไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามตัวแบบสมการโครงสร้างความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยในถนนคนเดินกาดก่องต้า จังหวัดลำปาง
3. เพื่อสร้างแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการถนนคนเดินกาดก่องต้า จังหวัดลำปางตามมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) แบบสำรวจตามลำดับ (Exploratory Sequential Design) (Creswell, 2003) โดยมีขอบเขตการวิจัยเป็น 2 ระยะ

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ศึกษามูลเหตุจูงใจในการท่องเที่ยวถนนคนเดินของนักท่องเที่ยวชาวไทย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีประสบการณ์การท่องเที่ยวถนนคนเดินในที่ต่าง ๆ อย่างน้อย 3 แห่ง จำนวน 10 คน (Stake, 2006)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2561 ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยทรงคุณวุฒิและตรวจสอบความถูกต้องน่าเชื่อถือแบบสามเส้า (Data Triangulation) จากแหล่งข้อมูลแหล่งปฐมภูมิ และแหล่งทุติยภูมิ

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีขั้นตอนการจัดการข้อมูลดังนี้ การลดข้อมูล (Data Reduction) การจัดรูปข้อมูล (Data Display) และการร่างข้อสรุป (Conclusion Drawing) (Miles & Huberman, 1994) จากนั้นนำร่างข้อสรุปในประเด็นที่เหมือนและแตกต่างกันมาพิจารณาเทียบเคียงกับแนวคิดและงานวิจัยที่ผ่านมาเพื่อหาความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยงนำไปสู่การกำหนดตัวแปร สมมุติฐานการวิจัย การสร้างเครื่องวัดตัวแปร การกำหนดสมมุติฐานด้วยการวิจัยเชิงปริมาณในการอธิบายปรากฏการณ์สู่กลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามตัวแบบสมการโครงสร้างความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยในถนนคนเดินกาดก่องตัวจังหวัดลำปาง เป็นการวิจัยเชิงสำรวจและพรรณนา (Survey & Descriptive Research) โดยนำผลจากการวิจัยในระยะที่ 1 มาสร้างเครื่องมือการวัดตัวแปร โดยกำหนดนิยามปฏิบัติการ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 นิยามปฏิบัติการ

ตัวแปร (สัญลักษณ์)	นิยามปฏิบัติการ
ปัจจัยด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว (TourEle)	แหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งดึงดูดใจที่เกิดจากสถานที่ หรือเหตุการณ์ มีเส้นทางการคมนาคมเข้าถึงได้สะดวก และมีสิ่งอำนวยความสะดวกเตรียมไว้สำหรับนักท่องเที่ยว
ด้านสิ่งดึงดูด (Att)	สถาปัตยกรรมที่เอกลักษณ์ สินค้าหัตถกรรมที่เป็นภูมิปัญญา กิจกรรมที่สะท้อนวัฒนธรรม
ด้านการเข้าถึง (Acc)	ถนนเชื่อมโยงไปยังสถานที่อื่น ความชัดเจนของป้ายหรือสัญลักษณ์บอกทาง มีบริการรถสาธารณะ
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amen)	มีศูนย์บริการการให้ข้อมูล มีแผนผังแสดงพื้นที่ ความเพียงพอของห้องน้ำที่จอดรถ ที่ทิ้งขยะ
ปัจจัยด้านประสบการณ์แบบองค์รวม (HolisEx)	ความทรงจำของนักท่องเที่ยวเกิดจากการผสมผสานสิ่งที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมทั้งแบบส่วนบุคคลและร่วมกับผู้อื่นในกิจกรรมท่องเที่ยว
ประสบการณ์ส่วนบุคคล (Indivi)	ความทรงจำที่สร้างความรู้สึกที่ดี และสามารถกระตุ้นจากการได้เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ได้สัมผัส ได้สัมผัส สร้างประหลาดใจ ความเพลิดเพลิน เกิดกระบวนการคิด กระตุ้นพฤติกรรมแก้ปัญหา และเป็นคลังความรู้ของนักท่องเที่ยว
ประสบการณ์ร่วมกับผู้อื่น (Share)	ความทรงจำจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ภูมิปัญญา และชุมชน
ปัจจัยด้านความพึงพอใจ (Satis)	ความรู้สึกรับรองของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการได้รับการตอบสนองความต้องการในการบริการ
คุณค่าที่ได้รับจากสินค้า (CusVal)	สินค้านี้มีคุณภาพเหมาะสมกับการใช้งาน มีความหลากหลาย สร้างสรรค์จากภูมิปัญญา ยากที่จะเลียนแบบ
ราคา (Cost)	ราคามีการแสดงชัดเจน มีเหมาะสมกับคุณภาพ ปริมาณที่ได้รับ เศรษฐกิจและต้นทุน
ความสะดวกในการซื้อ (Conve)	มีการจัดหมวดหมู่ แบ่งโซนสินค้า จัดวางสินค้าน่าสนใจ ตกแต่งร้านเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น ระยะเวลาให้บริการเหมาะสม ผู้ผลิตมาขายเอง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปร (สัญลักษณ์)	นิยามปฏิบัติการ
การสื่อสาร/ช่องทางการขาย (Commu)	มีการประชาสัมพันธ์ วิธีการส่งเสริมการขายที่น่าสนใจ ภายหลังพบสินค้า มีปัญหาสามารถติดต่อผู้ขายได้
การดูแลเอาใจใส่ (Caring)	ผู้ขายมีความซื่อสัตย์ มีอัธยาศัยไมตรีที่ดี สามารถดึงดูให้เข้ามาชมสินค้า แต่งกายเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น
ความสบายในการซื้อ (Comf)	กระบวนการให้บริการเป็นไปตามระบบคิว บริการรวดเร็ว ถูกต้องตรงความต้องการ เท่าเทียมกัน ความพร้อมของร้านค้าปิดทันตามกำหนดเวลาเปิด
การตอบสนองกายภาพ (Comp)	สภาพอากาศถ่ายเท ความสว่างชัดเจน มีความสะอาด สภาพถนนเหมาะกับการเดินเท้า
ปัจจัยด้านความจงรักภักดี (Loy)	ความผูกพันที่ลึกในเชิงพฤติกรรมที่แสดงออกมาโดยจะกลับมาอีกครั้งของนักท่องเที่ยว การเป็นผู้แนะนำให้ผู้อื่นมาท่องเที่ยว
การกลับมาเที่ยวซ้ำ (Revis)	วางแผนที่จะมาอีก ถ้ามีโอกาสจะมา และถ้ามาลำปางจะมาท่องเที่ยวที่นี่
การบอกต่อ (Wom)	แนะนำญาติ คนรู้จักให้มาท่องเที่ยว เล่าเรื่องราวที่ประทับใจที่ได้รับให้ผู้อื่น

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ค่า Index of Item Objective Congruence (IOC) แต่ละข้อคำถามมีค่าระหว่าง 0.6-1.0 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.5 ตามเกณฑ์ของ Rovinelli & Hambleton (1970) การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามหลังการนำเครื่องมือไปลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 คน ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบอัลฟา (Alpha-reliability Coefficient) ทั้งฉบับเป็น 0.951 ซึ่งค่ามากกว่า 0.70 ตามเกณฑ์ของ Cortina (1993) และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Corrected Item-Total Correlation) มีค่าระหว่าง 0.675-0.912 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.3 ตามเกณฑ์ของ Field (2005) สรุปได้ว่า เครื่องมือสำหรับการวิจัยครั้งนี้มีคุณภาพอยู่ในระดับสูง สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้อย่างเหมาะสม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามด้วยตัวเองกับนักท่องเที่ยวชาวไทย ในช่วงระหว่างเดือนมกราคม - มีนาคม 2562

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยในถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปาง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นตัวแทนของนักท่องเที่ยวชาวไทยในถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปาง จำนวน 280 คน (Hair, Anderson, Tatham, & Black, 1998) ขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นสัดส่วนกับจำนวนตัวแปรสังเกต ในอัตราอย่างน้อย 10-20 ต่อหนึ่งตัวแปร สำหรับการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนตัวแปรสังเกตทั้งสิ้น 14 ตัวแปร ขนาดกลุ่มตัวอย่างจึงควรมีจำนวน 140-280 คน โดยใช้วิธีการเลือกสุ่มแบบบังเอิญ

การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจใช้สถิติทดสอบค่า Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)=0.933 แสดงว่าค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรมีความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบดีมากและค่าสถิติ

Bartlett's Test of Sphericity ประกอบด้วย Approx. Chi-Square=21475.602, df=1081, Sig.=0.000 แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันสามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้

2. การวิเคราะห์ค่าร่วมกัน (Communalities) โดยวิธีประมาณค่าแบบ Maximum Likelihood ค่า Extraction Communalities มีค่าอยู่ระหว่าง 0.481 - 0.917 ผลการวิเคราะห์ Factor Rotation แบบ Orthogonal ด้วยวิธี Varimax พบว่าสามารถสกัดตัวแปรได้ 7 องค์ประกอบ มีค่า Eigenvalues ของตัวแปรมากกว่า 1 ทุกองค์ประกอบ ค่าร้อยละของความแปรปรวนอยู่ระหว่าง 2.377 - 38.732 ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมสามารถอธิบายองค์ประกอบได้ ร้อยละ 67.512 โดยคัดเลือก Factor Loading ที่มีค่ามากที่สุดอยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน สามารถจัดได้ 4 ประกอบ โดยมีค่า Eigenvalues ของตัวแปรมากกว่า 1 ทุกองค์ประกอบ ค่าร้อยละของความแปรปรวนอยู่ระหว่าง 2.8724- 37.837 ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมสามารถอธิบายองค์ประกอบได้ ร้อยละ 68.174

3. การตรวจสอบโมเดลการวัด (Measurement Model) ของตัวแปรแฝงแต่ละตัว เพื่อทำการคัดเลือกตัวแปรที่สำคัญเข้าสู่โมเดลการวัด รวมถึงยืนยันความสัมพันธ์ของตัวแปรและปัจจัยแฝงทั้ง 4 ปัจจัย โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Standard Regression Weights: λ) ค่าความแปรผันที่สกัดได้เฉลี่ย (Average Variance Extracted: AVE) ทุกปัจจัยมีค่ามากกว่า 0.50 และค่าความเชื่อถือได้ของโครงสร้าง (Construct Reliability: CR) ทุกปัจจัยมีค่ามากกว่า 0.70 ของน้ำหนักองค์ประกอบแต่ละรายการ จึงกล่าวได้ว่า ทุกตัวแปรมีค่าความน่าเชื่อถือได้และมีความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminate Validity) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การตรวจสอบโมเดลการวัด (Measurement Model)

ตัวแปร	Factor Loading (>0.30)	λ	CR (>0.70)	AVE (>0.50)
TourEle			0.781	0.756
Att	0.560-0.845	0.727***-0.880***		
Acc	0.554-0.831	0.892***-0.904***		
Amen	0.531-0.804	0.781***-0.895***		
$\chi^2=19.975$, df=15, $\chi^2/df=1.332$, P-value=0.073, CFI=0.989, GFI=0.989, NFI=0.995, RMSEA=0.027, SRMR=0.008				
HolisEx			0.822	0.728
Indiv	0.632-0.822	0.843***-0.918***		
Share	0.701-0.801	0.782***-0.921***		
$\chi^2=18.715$, df=11, $\chi^2/df=1.701$, P-value=0.066, CFI=0.997, GFI=0.923, NFI=0.938, RMSEA=0.055, SRMR=0.042				

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวแปร	Factor Loading (>0.30)	λ	CR (>0.70)	AVE (>0.50)
Satis			0.907	0.784
CusVal	0.587-0.781	0.818***-0.910***		
Cost	0.604-0.775	0.732***-0.811***		
Conve	0.574-0.812	0.620***-0.855***		
Commu	0.654-0.781	0.741***-0.812***		
Caring	0.524-0.762	0.733***-0.821***		
Comf	0.602-0.823	0.725***-0.819***		
Comp	0.534-0.742	0.623***-0.821***		
$\chi^2=9.889$, $df=6$, $\chi^2/df=1.648$, $P\text{-value}=0.129$, $CFI=0.991$, $GFI=0.993$, $NFI=0.995$, $RMSEA=0.038$, $SRMR=0.010$				
Loy			0.934	0.728
Revis	0.538-0.771	0.832***-0.926***		
Wom	0.635-0.862	0.803***-0.903***		
$\chi^2=3.322$, $df=2$, $\chi^2/df=1.661$, $P\text{-value}=0.190$, $CFI=0.997$, $GFI=0.961$, $NFI=0.972$, $RMSEA=0.035$, $SRMR=0.006$				

**มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001

4. การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยการหาค่า Pearson's Correlation Coefficient เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตในการพิจารณาถึงปัญหาที่อาจเกิดจากการพหุสัมพันธ์ร่วมกันเกินไป (Multicollinearity) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตทุกคู่มีค่าอยู่ระหว่าง 0.227-0.748 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.85 ดังนั้นจึงมีความเหมาะสมนำมาวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path Coefficients) ผลลัพธ์ที่ได้ต้องเป็นไปตามข้อตกลงทางสถิติ ผู้วิจัยดำเนินการปรับโมเดล (Model Modification) จนกระทั่งโมเดลจะมีความเหมาะสมและสอดคล้องกลมกลืนกัน (Model Fit) กับโมเดลทางทฤษฎี (Kaplan, 2009)

สมมุติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยที่นำมาศึกษาทุกด้านมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยในถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปาง เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของ Devore and Peck (2001 cited in Srisai, 2008)

2. องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยตามแบบจำลองสมการโครงสร้างความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยในถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปาง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ใช้ในการศึกษาได้อย่างเหมาะสม โดยมีค่ามากกว่า 0.40 ตามเกณฑ์ของ Tabacnick & Fidell (2007)

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 ผู้วิจัยนำผลการวิจัยจากระยะที่ 1 และ 2 มาสร้างเป็นแนวทางที่เหมาะสมต่อการจัดการท่องเที่ยวถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปาง ตามมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทย

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง
งานวิจัยนี้ได้ขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ E2561/68 จากวิทยาลัยพยาบาล
บรมราชชนนี นครลำปาง

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 ศึกษามูลเหตุจูงใจในการท่องเที่ยวถนนคนเดินของ
นักท่องเที่ยวชาวไทยในถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้
สัมภาษณ์เป็นเพศชายและหญิง เพศละ 5 คน อายุระหว่าง 20-62 ปี มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน
3 คน ข้าราชการ 3 คน เป็นนักศึกษา 2 คน และบุคลากรที่เกษียณแล้ว 2 คน ระดับการศึกษาสูงสุดเป็น
ผู้ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี 2 คน ต่ำกว่าปริญญาตรี 2 คน ปริญญาตรี 4 คนและสูงกว่าปริญญา
ตรี 2 คน เคยมีประสบการณ์ท่องเที่ยวถนนคนเดินในที่ต่าง ๆ ต่ำสุด 5 แห่ง สูงสุด 13 แห่ง

ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมูลเหตุจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยขึ้นอยู่กับ

1. ความต้องการภายในตัวบุคคล พบประเด็นที่เหมือนกันได้แก่ ต้องการพักผ่อน ผ่อนคลาย
ความเครียด การซื้อสินค้า อาหาร ถ่ายภาพ แบ่งปันภาพถ่ายในสังคมออนไลน์ ได้ใช้เวลากับครอบครัว
มีประสบการณ์ใหม่ที่ประทับใจ การเรียนรู้ในกิจกรรมท่องเที่ยว เมื่อนำมาพิจารณาเทียบเคียงกับ
แนวคิดเพื่อจัดกลุ่มตัวแปรสามารถจัดเป็นตัวแปรด้านความพึงพอใจ ส่วนในประเด็นที่แตกต่าง
ที่สำคัญได้แก่ ต้องการมีส่วนร่วมและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ เมื่อนำมาพิจารณาเทียบเคียง
กับแนวคิดเพื่อจัดกลุ่มตัวแปรสามารถจัดเป็นตัวแปรด้านประสบการณ์แบบองค์รวม

2. การถูกกระตุ้นจากภายนอก พบประเด็นที่เหมือนกันได้แก่ การได้เห็นจากสื่อสังคม
ออนไลน์ การแบ่งปัน (Share) การแสดงตำแหน่งที่ตั้ง (Checkin) การถูกใจหรือชอบ (Like) เว็บไซต์
ของหน่วยงานภาครัฐ แพนพับในโรงแรมหรือที่พัก รายการท่องเที่ยวทางโทรทัศน์ และได้รับการ
ถ่ายทอดประสบการณ์ที่ประทับใจจากบุคคลอื่นที่เคยมาท่องเที่ยว รวมถึงคำแนะนำจากพนักงาน
โรงแรมหรือที่พัก เมื่อนำมาพิจารณาเทียบเคียงกับแนวคิดเพื่อจัดกลุ่มตัวแปรสามารถจัดเป็นตัวแปร
ด้านความจงรักภักดี

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวข้องที่ผ่านมามีพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ส่งผลทางตรงและ
ทางอ้อมต่อความจงรักภักดี ได้แก่ ตัวแปรด้านองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว

ระยะที่ 2 ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2 ศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลตามตัวแบบสมการ
โครงสร้างความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยในถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปาง

ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้เป็นตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน
149 คน (ร้อยละ 53.2) มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 88 คน (ร้อยละ 31.4) อายุ
ระหว่าง 20 - 30 ปี จำนวน 131 คน (ร้อยละ 46.8) สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 168
คน (ร้อยละ 60.0) เป็นข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 83 คน (ร้อยละ 29.6) มาท่องเที่ยว
ถนนคนเดินกาดกองต้าครั้งแรก จำนวน 225 คน (ร้อยละ 80.4) เดินทางมาจากจังหวัดในภาคเหนือ
จำนวน 210 คน (ร้อยละ 75.1) ค่าใช้จ่ายที่ใช้เฉลี่ยคนละ 263 บาท

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลตามตัวแบบสมการโครงสร้างความจงรักภักดีของ
นักท่องเที่ยวชาวไทยในถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปาง สรุปได้ดัง ตารางที่ 3, 4 และภาพที่ 1

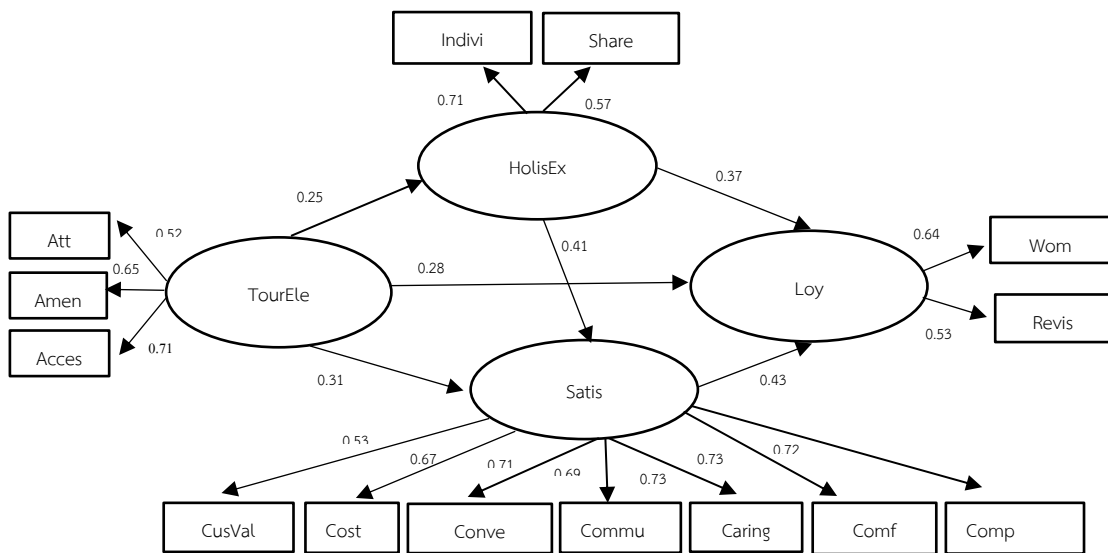
ตารางที่ 3 สัมประสิทธิ์เส้นทางทางตรง (DE) ทางอ้อม (IE) และ รวม (TT) ระหว่างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลตามตัวแบบสมการโครงสร้าง [หลังการปรับแต่ง (Overidentified Model)] ความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยในถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปาง

Dep.V.	Indep.V	R-square	F	Path Coefficients		
				DE	IE	TT
Holistic Experience	- Tour Element	0.231	112.56*	0.25*	0.00	0.25
Satisfaction	- Tour Element	0.424	72.06*	0.31*	0.10	0.41
	- Holistic Experience			0.41*	0.10	0.51
Loyalty	- Tour Element	0.617	47.17*	0.28*	0.26	0.54
	- Holistic Experience			0.37*	0.09	0.46
	- Satisfaction			0.43*	0.17	0.60

* P < .05

ตารางที่ 4 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบสมการโครงสร้างความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยในถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปาง [หลังการปรับแต่ง (Overidentified Model)]

ค่าดัชนี	เกณฑ์	หลังปรับ	
		ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
χ^2	p-value > 0.05 (Hoyle, 1995)	0.059	ผ่านเกณฑ์
χ^2/df	<2 (Arbuckle & Wothke, 1999)	1.296	ผ่านเกณฑ์
SRMR	<0.10 (Kline, 2005)	0.026	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	<0.08 (Tanaka & Huba, 1989)	0.055	ผ่านเกณฑ์
GFI	>0.90 (Bentler, 1990)	0.931	ผ่านเกณฑ์
CFI	>0.95 (Kline, 2005)	0.981	ผ่านเกณฑ์
NFI	>0.90 (Kline, 2005)	0.942	ผ่านเกณฑ์

Chi-square = 80.336, df = 62, CMIN/DF = 1.296, P-value = 0.059, CFI = 0.981,
GFI = 0.931, NFI = 0.942, RMSEA = 0.055, SRMR = 0.026. n = 280

ภาพที่ 1 Overidentified Model ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลตามตัวแบบสมการโครงสร้าง ความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยในถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปาง

จาก ตารางที่ 3, 4 และ ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์ Overidentified Model ได้ผลลัพธ์เป็นค่าสถิติตามข้อตกลงคือ ผลดังกล่าวสรุปได้ว่า ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์สอดคล้องกลมกลืนกับแบบจำลองที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

แบบจำลองที่ 1 ปัจจัยด้านประสบการณ์แบบองค์รวมได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากปัจจัยด้านองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในระดับต่ำ (Direct Effect = 0.25) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และพบว่าปัจจัยด้านองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวสามารถทำนายตัวแปรตามคือ ปัจจัยด้านประสบการณ์แบบองค์รวม ได้ร้อยละ 23.10 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

แบบจำลองที่ 2 ปัจจัยด้านความพึงพอใจได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากปัจจัยด้านองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในระดับต่ำ (Direct Effect = 0.31) และจากปัจจัยด้านประสบการณ์แบบองค์รวมในระดับต่ำ (Direct Effect = 0.41) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ขณะเดียวกันได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากปัจจัยด้านองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว โดยส่งผ่านปัจจัยด้านประสบการณ์แบบองค์รวมในระดับต่ำ (Indirect Effect = 0.10) และพบว่าปัจจัยด้านความพึงพอใจสามารถทำนายตัวแปรตามคือ ปัจจัยด้านองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวและปัจจัยด้านประสบการณ์แบบองค์รวม ได้ร้อยละ 42.40 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

แบบจำลองที่ 3 ปัจจัยด้านความจงรักภักดีได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากปัจจัยด้านองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในระดับต่ำ (Direct Effect = 0.28) ปัจจัยประสบการณ์แบบองค์รวมในระดับต่ำ (Direct Effect = 0.37) และปัจจัยด้านความพึงพอใจในระดับต่ำ (Direct Effect = 0.43)

อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ขณะเดียวกันได้รับอิทธิพลทางอ้อมมาจากปัจจัยด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว โดยส่งผ่านปัจจัยด้านประสบการณ์แบบองค์รวมและปัจจัยความพึงพอใจในระดับต่ำ (Indirect Effect = 0.19) และพบว่าปัจจัยด้านองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านประสบการณ์แบบองค์รวม ปัจจัยด้านความพึงพอใจสามารถทำนายตัวแปรตามคือ ปัจจัยด้านความจงรักภักดี ได้ร้อยละ 61.7 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยตามแบบจำลองสมการโครงสร้างความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปาง จากการพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ตั้งแต่ 0.40 ขึ้นไปเป็นองค์ประกอบสำคัญ (Crucial Component) พบว่า

1. ปัจจัยด้านองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว องค์ประกอบที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูด การเข้าถึง และสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้ง 3 องค์ประกอบเป็นองค์ประกอบสำคัญเชิงยืนยัน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็น 0.72, 0.63 และ 0.71 เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

2. ปัจจัยด้านประสบการณ์แบบองค์รวม องค์ประกอบที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ด้านประสบการณ์ส่วนบุคคล และประสบการณ์ที่มีส่วนร่วมกับผู้อื่น ทั้ง 2 องค์ประกอบเป็นองค์ประกอบสำคัญเชิงยืนยัน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็น 0.71 และ 0.57 เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

3. ปัจจัยด้านความพึงพอใจ องค์ประกอบที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ คุณค่าที่ลูกค้าจะได้รับ ต้นทุนหรือราคา ความสะดวก การติดต่อสื่อสาร การดูแลเอาใจใส่ ความสบาย และความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการ ทั้ง 7 องค์ประกอบเป็นองค์ประกอบสำคัญเชิงยืนยัน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็น 0.53, 0.67, 0.71, 0.69, 0.73 0.73 และ 0.72 ตามลำดับ เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

4. ปัจจัยด้านความจงรักภักดี องค์ประกอบที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ด้านการบอกต่อ และการกลับมาเที่ยวซ้ำ ทั้ง 2 องค์ประกอบเป็นองค์ประกอบสำคัญเชิงยืนยัน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็น 0.64 และ 0.53 เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

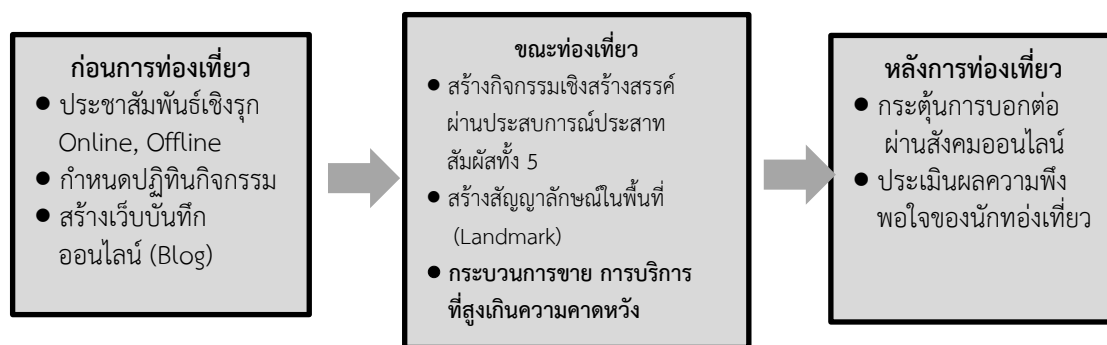
ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยที่นำมาศึกษาทุกด้านมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวในถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปาง เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2. องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยตามแบบจำลองสมการโครงสร้างความภักดีของนักท่องเที่ยวในถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปาง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ใช้ในการศึกษาได้อย่างเหมาะสม เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 3 แนวทางที่เหมาะสมต่อการจัดการท่องเที่ยวถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปาง ตามมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผู้วิจัยได้สร้างแนวทางที่เหมาะสมโดยใช้แนวคิดอุปทานการท่องเที่ยวดังนี้ 1) ก่อนการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะค้นหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว จากผลการวิจัยในระยะที่ 1 ที่พบว่า มูลเหตุจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยขึ้นอยู่กับความต้องการภายในตัวบุคคล และการถูกกระตุ้นจากภายนอกจากสื่อออนไลน์ ดังนั้นคณะกรรมการและชุมชนควรร่วมกันกำหนดปฏิทินกิจกรรมประเพณี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดลำปาง ควรมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุกทั้งแบบ Online, Offline และสร้างเว็บไซต์ที่กอนไลน์ (Blog) 2) ขณะท่องเที่ยว ตลอดเส้นทางท่องเที่ยวบนถนนคนเดินกาดกองต้า

นักท่องเที่ยวควรได้รับประสบการณ์ที่ประทับใจและเกิดความพึงพอใจ ผลจากการวิจัยในระยะที่ 2 ความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากปัจจัยด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านประสบการณ์แบบองค์รวม และปัจจัยด้านความพึงพอใจ ดังนั้นปัจจัยด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยวเทศบาลนครลำปางควรสร้างสัญลักษณ์ในพื้นที่ (Landmark) เป็นจุดดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายรูป เพื่อแบ่งปัน (Share) และการแสดงตำแหน่งที่ตั้ง (Checkin) บนสังคมออนไลน์ ปัจจัยด้านความพึงพอใจผู้ประกอบการร้านค้าควรมีกระบวนการขาย การบริการที่สูงกว่าความคาดหวังของนักท่องเที่ยว ปัจจัยด้านประสบการณ์แบบองค์รวม ผู้ประกอบการร้านค้าควรมีการสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจจากกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผ่านประสบการณ์ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของนักท่องเที่ยวทั้งการได้เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ได้ลิ้มรส และได้สัมผัส 3) หลังการท่องเที่ยวควรมีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพื่อคณะกรรมการและผู้ประกอบการร้านค้าจะได้ทำการปรับปรุง และสร้างช่องทางการบอกต่อผ่านแอปพลิเคชันในสังคมออนไลน์ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปาง ตามมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทย

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 พบว่า มวลเหตุจูงใจในการท่องเที่ยวถนนคนเดินเกิดจากปัจจัยภายในบุคคลได้แก่ ความต้องการภายในตัวบุคคล และการถูกกระตุ้นจากภายนอก สอดคล้องกับแนวคิดของ Dann (1981) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวหรือนักเดินทางไปเยี่ยมชมสถานที่ หรือจุดหมายปลายทาง ประกอบด้วย ปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด ทั้งสองปัจจัยเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการท่องเที่ยว โดยที่ปัจจัยผลักดันเป็นปัจจัยจูงใจหรือแรงกระตุ้นในระดับพื้นฐานทางด้านจิตวิทยาสังคมหรือความต้องการภายในตัวบุคคลที่เป็นความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยว เช่น การได้พักผ่อน การเข้าสังคม การเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในตนเอง และต้องการพบเจอสิ่งใหม่ ๆ ในส่วนของปัจจัยดึงดูดเป็นปัจจัยจูงใจจากภายนอกที่ถูกกระตุ้นให้ไปยังสถานที่ต่าง ๆ โดยถูกจูงใจจากลักษณะเฉพาะของสถานที่ ความน่าสนใจ และความน่าดึงดูดของสถานที่ ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับจุดหมายปลายทาง เช่น คุณภาพการบริการ ราคา สิ่งอำนวยความสะดวก และโครงสร้างพื้นฐาน ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Baniya (2016) ที่พบว่าแรงจูงใจปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดมีความสำคัญต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในประเทศอย่าง

มีนัยสำคัญ โดยที่ปัจจัยแรงจูงใจดึงดูดของนักท่องเที่ยวได้แก่ การเข้าถึงได้ง่าย การแสวงหาความหลากหลาย และวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ ขณะที่การหลีกเลี่ยงชีวิตประจำวัน การผ่อนคลาย และความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยวเป็นปัจจัยผลักดันสำหรับนักท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2 ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลตามตัวแบบสมการโครงสร้างที่ปรับแล้ว (Overidentified Model) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบความสัมพันธ์มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์และปัจจัยที่นำมาศึกษามีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความภักดีของนักท่องเที่ยว ในถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปาง ดังนี้

แบบจำลองที่ 1 ปัจจัยด้านประสบการณ์แบบองค์รวมได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tilaki, Hedayati-Marzbali, Abdullah, & Mohsenzadeh (2017) ที่พบว่าเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของสถานที่ท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ความปลอดภัย การเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว ความมีมิตรไมตรี การบริการขนส่งในพื้นที่ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการสื่อสารและด้านข้อมูลส่งผลเชิงบวกต่อประสบการณ์โดยรวมของนักท่องเที่ยว

แบบจำลองที่ 2 ปัจจัยด้านความพึงพอใจได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยวและปัจจัยด้านประสบการณ์แบบองค์รวม ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Aliman, Hashim, Dalela, Wahid, & Harudin (2016) ที่พบว่าความสัมพันธ์เชิงบวกขององค์ประกอบการท่องเที่ยวได้แก่ สิ่งดึงดูดใจที่เป็นธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น สิ่งอำนวยความสะดวก และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Castro, Quisimalin, Pablos, Gancino, & Jerez (2017) ที่พบว่าปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย ประสบการณ์เชิงบวก สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการนักท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ ราคา และช่องทางการจำหน่ายสินค้า และการวิจัยครั้งนี้ยังพบอีกว่าความพึงพอใจได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากปัจจัยด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว โดยส่งผ่านปัจจัยด้านประสบการณ์แบบองค์รวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Vareiro, Ribeiro, & Remoaldo (2017) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจของการสถานที่ท่องเที่ยว ความสามารถในการเข้าถึง และความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และปัจจัยเหล่านี้ยังส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวอีกด้วย

แบบจำลองที่ 3 ปัจจัยด้านความจงรักภักดีได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว ปัจจัยประสบการณ์แบบองค์รวม และปัจจัยด้านความพึงพอใจ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ngoc, & Trinh (2015) ที่พบว่าองค์ประกอบการท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Robustin, Raden, Imam, & Diah, 2018) ขณะที่ปัจจัยด้านความจงรักภักดีได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยประสบการณ์แบบองค์รวม ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Barnes, Mattsson, & Sorensen (2016) ที่พบว่าประสบการณ์เชิงบวกจะส่งผลต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำ รวมถึงปัจจัยด้านความจงรักภักดีได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านความพึงพอใจสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ozturk, & Gogtas (2016) ที่พบว่าความพึงพอใจโดยรวมของนักท่องเที่ยว

มีอิทธิพลต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำและหรือแนะนำจุดหมายปลายทางให้กับผู้อื่น (Chand, & Ashish, 2014; Chan, Hsu, & Baum, 2015) โดยที่นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะกลับมาเยือนอีกครั้งถึงร้อยละ 71.7 และการบอกต่อให้กับคนในครอบครัวหรือเพื่อนถึงร้อยละ 88.7 (Vareiro, Ribeiro, & Remoaldo, 2017) ผลการวิจัยยังพบอีกว่า ปัจจัยความภักดีได้รับอิทธิพลทางอ้อมมาจากปัจจัยด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว โดยส่งผ่านปัจจัยด้านประสบการณ์แบบองค์รวมและปัจจัยความพึงพอใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rajesh (2014) ที่พบว่าองค์ประกอบการท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความภักดีปลายทางในการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ รวมทั้งการแนะนำจุดหมายปลายทางให้กับผู้อื่น โดยผ่านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (Roy, Dhir, & Ahsan, 2017) รวมทั้งประสบการณ์ทางอารมณ์ของนักท่องเที่ยวยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการแนะนำผู้อื่นรวมถึงการมาเที่ยวซ้ำโดยผ่านปัจจัยความพึงพอใจ (Prayag, Hosany, Muskat, & Chiappa, 2017)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยตามแบบจำลองสมการโครงสร้างความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปาง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ใช้ในการศึกษาได้อย่างเหมาะสมดังนี้ ด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยวในประเด็นสิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง และสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นองค์ประกอบสำคัญเชิงยืนยันสอดคล้องกับแนวคิดของ Collier & Harraway (1997) ที่กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพจะต้องมีองค์ประกอบด้านสิ่งดึงดูดใจ เป็นสิ่งที่เกิดจากสถานที่หรือเหตุการณ์ โดยสถานที่อาจเกิดจากธรรมชาติ หรือมนุษย์สร้างขึ้น แต่เหตุการณ์ที่น่าประทับใจเกิดจากมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อรองรับกิจกรรมของผู้มาเยือนรวมทั้งกิจกรรมในการบริหารจัดการพื้นที่ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย ได้แก่ ระบบขนส่ง ระบบสื่อสาร ระบบสาธารณูปโภค และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hultman, Skarmeas, Oghazi, & Beheshti (2015) ที่พบว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจและกลับมาเที่ยวซ้ำ

ด้านประสบการณ์แบบองค์รวมในประเด็นประสบการณ์ส่วนบุคคล และประสบการณ์ที่มีส่วนร่วมกับผู้อื่น เป็นองค์ประกอบสำคัญเชิงยืนยันสอดคล้องกับแนวคิดของแนวคิดของ Schmitt (1999) ที่กล่าวว่า ประสบการณ์แบบองค์รวมเป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการผสมผสานของประสบการณ์ที่มากกว่า 2 แบบขึ้นไป ซึ่งเป็นการขยับจากประสบการณ์แบบเดี่ยวสู่ประสบการณ์ที่มีความหลากหลายมากขึ้น ทั้งประสบการณ์ส่วนบุคคลที่เกิดจากการรับรู้ทางประสาทสัมผัส ความรู้สึก การคิดให้กับผู้บริโภคแต่ละบุคคล และประสบการณ์ที่มีส่วนร่วมกับผู้อื่นที่เกิดจากการกระทำที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ali, Kim, Li, & Jeon (2018) ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจจากประสบการณ์ที่ได้รับทั้งส่วนบุคคลที่เกิดจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 และการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นในกิจกรรมท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวมีความสุข ความสนุกจนอยากกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ

ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในประเด็นด้านคุณค่าที่ลูกค้าจะได้รับ ราคา ความสะดวก การติดต่อสื่อสาร การดูแลเอาใจใส่ ความสบาย และความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการ เป็นองค์ประกอบสำคัญเชิงยืนยันสอดคล้องกับแนวคิดของ Serirat, Lucksitanon, Serirat, & Patawanich, (2003) ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจในมุมมองของผู้รับบริการสิ่งแรกที่ผู้รับบริการคำนึงถึง

คือคุณค่าหรือคุณประโยชน์ต่าง ๆ ที่จะได้รับเมื่อเทียบกับความคุ้มค่าของเงินที่ได้จ่ายไป ขณะเดียวกันก็พร้อมที่จะจ่ายในราคาสูงตามความคาดหวังจากการรับบริการ รวมถึงการได้รับความสะดวกไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสอบถามข้อมูลการไปใช้บริการ การได้รับข่าวสารอันเป็นประโยชน์ การให้ข้อมูลความเห็นหรือข้อร้องเรียน การดูแลเอาใจใส่ทุก ๆ รายละเอียดภายใต้สิ่งแวดล้อมของการให้บริการที่สร้างความสบายตา สบายใจ และการบริการที่ตอบสนองความต้องการได้อย่างครบถ้วน ไม่ขาดตกบกพร่องไม่ว่าการบริการนั้นจะมีความซับซ้อน หรือต้องใช้พนักงานจำนวนมากเพียงใด

ด้านความจงรักภักดีในประเด็นการบอกต่อ และการกลับมาเที่ยวซ้ำเป็นองค์ประกอบสำคัญเชิงยืนยันสอดคล้องกับแนวคิดของ Zeithaml, Berry, & Parasuraman (1996) ที่กล่าวว่า การนำเสนอบริการที่คุณภาพที่ดีที่สุดจำเป็นต้องรู้ถึงสิ่งที่ลูกค้าต้องการอย่างแท้จริง ถ้าการบริการที่ลูกค้าได้รับจริงเท่ากับหรือสูงกว่าบริการลูกค้าคาดหวังไว้ส่งผลให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ และเชื่อมั่นในการบริการ ทำให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการซ้ำอีก และเกิดการพูดปากต่อปากเป็นปัจจัยที่ลูกค้านำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเข้ารับบริการและทำให้ลูกค้ามีความจงรักภักดีต่อบริการและผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Albaity & Melhem (2017) ที่พบว่า ความตั้งใจจะไปเยือนในอนาคต และการแนะนำคนอื่นให้ไปท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบสำคัญของความจงรักภักดีปลายทางของนักท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 3 แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการถนนคนเดินกาดกองต้า จังหวัดลำปาง ตามมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทย ประกอบด้วย 1) การจัดการก่อนการท่องเที่ยวซึ่งนักท่องเที่ยวจะค้นหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว โดยกำหนดปฏิทินกิจกรรมประเพณี มีการประชาสัมพันธ์เชิงรุกทั้งแบบ Online และ Offline สร้างเว็บไซต์กาดกองต้า (Blog) 2) การจัดการขณะท่องเที่ยว ตลอดเส้นทางท่องเที่ยวบนถนนคนเดินกาดกองต้า นักท่องเที่ยวควรได้รับประสบการณ์ที่ประทับใจและเกิดความพึงพอใจ สร้างสัญลักษณ์ในพื้นที่ (Landmark) เป็นจุดดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายรูป เพื่อแบ่งปัน (Share) และการแสดงตำแหน่งที่ตั้ง (Checkin) บนสังคมออนไลน์ ผู้ประกอบการควรพัฒนากระบวนการขาย การบริการที่เกินความคาดหวังของนักท่องเที่ยว จัดให้มีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผ่านประสบการณ์ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของนักท่องเที่ยว 3) การจัดการหลังการท่องเที่ยว ควรมีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และสร้างช่องทางบอกต่อผ่านสังคมออนไลน์ ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ Piboonrungraj (2012) ที่กล่าวว่า การบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องเข้าใจระบบของโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวประกอบด้วย ก่อนการเดินทางจะเกี่ยวข้องกับการวางแผนการเดินทาง ระหว่างเดินทางเกี่ยวข้องกับการบริการการท่องเที่ยว และหลังเที่ยวเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tansutichon (2017) ที่พบว่า โซ่อุปทานในการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1) ก่อนการเดินทาง ได้แก่ ด้านการค้นหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร รถโดยสาร รถไฟ เครื่องบิน เรือ ด้านการวางแผนการเดินทางเกี่ยวกับสถานที่ วัน เวลา งบประมาณ และด้านการตัดสินใจการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจองตั๋วรถโดยสาร รถไฟ เครื่องบิน เรือ การจองที่พัก จองร้านอาหาร 2) ระหว่างการเดินทาง ได้แก่ ด้านการจัดการการไหลเวียนทางด้านกายภาพ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจเกี่ยวกับความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ความสวยงาม ความเหมาะสม ความเป็นเอกลักษณ์ และโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย สิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเข้าถึง

แหล่งท่องเที่ยว ป้ายบอกสถานที่และข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร ระบบสาธารณสุขปลอดภัย พื้นฐาน ด้านความปลอดภัยเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัย สัญญาณเตือนภัย อุปกรณ์ชูชีพ อุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัย จุดจอดเรือ สถานพยาบาล ด้านการจัดการการไหลเวียนทางด้านข้อมูล ข่าวสาร ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร รถโดยสารประจำทาง รถไฟ เครื่องบิน เรือ เวลาเกี่ยวกับตารางการเดินทาง ระยะเวลาในการเดินทาง ด้านการจัดการการไหลเวียนทางด้านการเงินเกี่ยวกับการชำระเงิน จุดแลกเปลี่ยนเงิน 3) หลังการเดินทาง สิ่งที่นักท่องเที่ยวจะได้รับคือความพึงพอใจและประสบการณ์จากการเดินทางท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความพึงพอใจส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อความจงรักภักดีสูงสุด โดยเฉพาะด้านการดูแลเอาใจใส่ และด้านความสะดวกเป็นองค์ประกอบสำคัญเชิงยืนยันที่มีค่าสูงสุด ดังนั้นเทศบาลนครลำปางควรจัดการอบรมให้กับผู้ประกอบการร้านค้าในถนนคนเดินกาดกอต้าเกี่ยวกับกระบวนการขาย การบริการที่สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว

2. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อความจงรักภักดี โดยเฉพาะด้านสิ่งดึงดูดใจเป็นองค์ประกอบสำคัญเชิงยืนยันที่มีค่าสูงสุด ดังนั้นคณะกรรมการกาดกอต้าและชุมชนควรร่วมกันหาจุดเด่นที่เอกลักษณ์ของกาดกอต้า เพื่อสร้างจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวและมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดลำปาง

3. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านประสบการณ์องค์รวมส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อความจงรักภักดี ทั้งประสบการณ์ส่วนบุคคล และที่มีส่วนร่วมกับผู้อื่น ดังนั้นผู้ประกอบการร้านค้าควรมีการผลิตสินค้าที่จุดขายเป็นการกระตุ้นความต้องการจากการได้เห็น ได้ชิม ได้ยิน ได้กลิ่น ได้สัมผัส และให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการผลิต รวมทั้งชุมชนควรจัดกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของคนลำปางให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมเรียนรู้ และร่วมกิจกรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ และค่าใช้จ่ายที่ใช้เฉลี่ยคนละ 263 บาท ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาถึงปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวถนนคนเดินกาดกอต้าของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาจากพื้นที่ในภาคอื่น ๆ รวมทั้งศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและอาหารในถนนคนเดินกาดกอต้าของนักท่องเที่ยวชาวไทย

2. ควรศึกษาการจัดการถนนคนเดินกาดกอต้าในมุมมองของชุมชนหรือผู้ประกอบการร้านค้า เพื่อให้ถนนคนเดินกาดกอต้ามีแนวทางจัดการมีประสิทธิภาพที่ครอบคลุมทุกด้าน

References

- Albaity, M., & Melhem, S. (2017). Novelty seeking, image, and loyalty: The mediating role of satisfaction and moderating role of length of stay: International tourists' perspective. *Tourism Management Perspectives*, 23, 30–37.

- Ali, F., Kim, W., Li, J., & Jeon, H. (2018). Make it delightful: Customers' experience, satisfaction and loyalty in Malaysian theme parks. **Journal of Destination Marketing and Management**. 7, 1–11.
- Aliman, N., Hashim, S., Dalela, S., Wahid, M., & Harudin, S. (2016). Tourists' satisfaction with a destination: An investigation on visitors to Langkawi Island. **International Journal of Marketing Studies**. 8(3), 173–188.
- Arbuckle, J., & Wothke, W. (1999). **AMOS 4.0 User's guide**. Chicago: Smal Waters Corporation.
- Baniya, R. (2016). An Analysis of push and pull travel motivations of domestic tourists in Nepal. **Journal of Management and Development Studies**. 27, 16-30.
- Barnes, J., Mattsson, J., & Sorensen, F. (2016). Remembered experiences and revisit intentions: A longitudinal study of safari park visitors. **Tourism Management**. 57, 286–294.
- Bentler, P. (1990). Comparative fit indexes in structural models. **Psychological Bulletin**. 107, 238–246.
- Bowen, J., & Shoemaker, S., (2003). Loyalty: A strategic commitment. **Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly**. 44 (5/6), 31-46.
- Castro, J., Quisimalin, M., Pablos, C., Gancino, V., & Jerez, J. (2017). Tourism marketing: Measuring tourist satisfaction. **Journal of Service Science and Management**. 10(3), 280–308.
- Chan, A., Hsu, C., & Baum, T. (2015). The impact of tour service performance on tourist satisfaction and behavioral intentions: A study of Chinese tourists in Hong Kong. **Journal of Travel & Tourism Marketing**. 32(2), 18-33.
- Chand, M., & Ashish, D. (2014). The impact of service quality on tourist satisfaction and loyalty in Indian tour operation industry. **International Journal of Sales & Marketing Management Research and Development**. 4(5), 1–14.
- Collier, A., & Harraway, S. (1997). **Principles of tourism**. Auckland: Longman.
- Cortina, J. (1993). What is coefficient alpha: An examination of theory and applications, **Journal of Applied Psychology**. 78(1), 98-104.
- Creswell, J. (2003). **Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches**. 2nd ed. United Kingdom: Safe Publications.
- Dann, G. (1981). Tourist motivation: An appraisal. **Annals of Tourism Research**. 8(2), 187-219.
- Field, A. (2005). **Discovering statistics using SPSS**. 2nd ed. Thousand Okes CA: Sage.
- Hair, J., Anderson, R., Tatham, R., & Black, W. (1998). **Multivariate data analysis**. 5thed. New Jersey: Prentice-Hall.

- Hoyle, R. (1995). **Structural equation modeling: Concepts, issues, and applications**. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Hultman, M., Skarmeas, D., Oghazi, P., & Beheshti, H. (2015). Achieving tourist loyalty through destination personality, satisfaction, and identification. **Journal of Business Research**. 68, 2227–2231.
- Kaplan, D. (2009). **Structural equation modeling: Foundations and extensions**. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Kline, R. (2005). **Principles and practice of structural equation modeling**. Guilford Press, New York.
- Lampang Provincial Statistical Office. (2019). **wikhrō læ sarup sathānakān kānthōṅthīeo c̄hangwat lam pāng** [Analysis and tourism situation in Lampang]. Retrieved from <http://lampang.nso.go.th/images/Info/travel.pdf>
- Meleddu, M., Paci, R., & Pulina, M. (2015). Repeated behavior and destination loyalty. **Tourism Management**. 50, 159-171.
- Miles, M., & Huberman, A. (1994). **Qualitative data analysis**. 2nd ed. Thousand Oaks, CA: Sage Publication.
- Ngoc, K., & Trinh, N. (2015). Factors affecting tourists' return intention towards Vung Tau City, Vietnam-A mediation analysis of destination satisfaction. **Journal of Advanced Management Science**. 3(4), 292–298.
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2017). **phān phatthana sēthakit læ sangkhom hæng chāt chabap thī sipsōṅg (Phō.Sō. sōṅgphanhārōṅhoksip - sōṅgphanhārōṅhoksipsī)** [12th National Economic and Social Development Plan (2017-2021)]. Bangkok.
- Ozturk, U., & Gogtas, H. (2016). Destination attributes, satisfaction and the cruise visitor's intent to revisit and recommend. **Tourism Geographies**. 18(2), 194–212.
- Piboonrunroj, P. (2012). **kānchātkaṅ sō 'uppathān kānthōṅthīeo khū 'arai ?** [What is tourism supply chain management?]. Supply Chain Economics Research Centre, Faculty of Economics, Chiang Mai University.
- Prayag, G., Hosany, S., Muskat, B., & Chiappa, G. (2017). Understanding the relationships between tourist emotional experiences, perceived overall image, satisfaction, and intention to recommend. **Journal of Travel Research**. 56(1), 1-48.
- Rajesh, R. (2014). **Impact of tourist perceptions and satisfaction on destination loyalty: A case study of Puducherry tourism**. Doctoral dissertation, Pondicherry University, Puducherry, India.

- Robustin, T., Raden Andi Sularso, R., Imam Suroso, I., & Diah Yulisetiari, D. (2018). The contribution of tourist attraction, accessibility and amenities in creating tourist loyalty in Indonesia. *Journal of Business and Economics Review*. 3(4), 92– 98.
- Rovinelli, R., Hambleton, R. (1970). On the use content specialists in the assessment of Criterion reference test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*. 2, 49-60.
- Roy, D., Dhir, M., & Ahsan, M. (2017). Factors affecting tourist satisfaction: A study in Sylhet region. *ABC Research Alert*. 4(3), 9–20.
- Saeli, B. (2019, January 8). Interview by N. Netpradit [Tape recording].
- Schmitt, B. (1999). *Experiential Marketing*. New York. NY: Free Press.
- Serirat, S., Lucksitanon, P., Serirat, S., & Patawanich, O. (2003). *kānbōrihān kāntalā yuk mai* [The new era of marketing management]. Bangkok: Thammasarn.
- Srisai, S. (2008). *sathiti prayuk samrap ngānwichai thāng sangkhommasāt* [Applied statistics for social science]. Bangkok: Faculty of Education Chulalongkorn University.
- Stake, R. (2006). *Multiple case study analysis*. New York: The Guilford Press.
- Tabacnick, B., & Fidell L., (2007). *Using multivariate statistics*. Boston: Pearson/Allyn.
- Tanaka, J., & Huba, G. (1985). A fit index for covariance structure models under arbitrary GLS estimation. *British Journal of Mathematical and Statistical Psychology*. 38, 197-201.
- Tansutichon, P. (2017). *kānchatkān sō‘uppathān kānthōngthīeo nai kō tao chāngwat suratthānī* [Tourism supply chain management in Koh Tao Island Suratthakni Province]. Master’s Thesis. Sripatum University.
- Tilaki, M., Hedayati-Marzbali, M., Abdullah, A., & Mohsenzadeh, M. (2017). Towards tourism development: Bridging the gap between tourists’ experience and satisfaction. *GeoJournal of Tourism and Geosites*. 19(1), 104–114.
- Tourism Authority of Thailand. (2018). *phān patibatkān ททท. prācham pī sōngphanhārōjhoksip‘et* [TAT action plan for the year 2018]. Retrieved from <https://www.tat.or.th/th/about-tat/market-plan>.
- Vareiro, L., Ribeiro, J., & Remoaldo, P. (2017). *Destination attributes and tourists’ satisfaction in a cultural destination*. Management School, Polytechnic Institute of Cávado and Ave.
- Zeithaml, V., Berry, L., & Parasuraman, A. (1996). The behavioral consequences of service quality. *Journal of Marketing Management*. 60(4), 31-46.

แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ
กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา

APPROACHES TO THE DEVELOPMENT AND THE PROMOTION OF RAMAN
CULTURE TOURISM AMONG THE PROVINCES OF THE CHAO PHRAYA BASIN

ประพันธ์พงษ์ ชินพงษ์¹ และชวลีย์ ณ ถลาง²
Praphunphong Chinnaphong¹ and Chawalee Na Thalang²

^{1,2}สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

^{1,2}Tourism and Hotel Management, College of Management, University of Phayao

E-mail: praphunphong@vru.ac.th

Received: May 19, 2022

Revised: June 21, 2022

Accepted: June 22, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินศักยภาพการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ 2) สํารวจองค์ประกอบการท่องเที่ยวที่ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ 3) วิเคราะห์การตลาดดิจิทัลที่ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ และ 4) นำเสนอแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และนักวิชาการ จำนวน 33 คน โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

ผลการศึกษาพบว่า 1) ศักยภาพการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ ด้านการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว มีเอกลักษณ์เฉพาะตนทางวัฒนธรรมรามัญ จัดต่อเนื่องกันทุกปีโดยจัดมาไม่ต่ำกว่า 10 ปี ด้านการรองรับนักท่องเที่ยว มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมและสถานที่สำคัญทางวัฒนธรรมรามัญ กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น ด้านกายภาพและการจัดกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว มีระบบการคมนาคมขนส่งที่สะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความหลากหลาย ด้านการมีส่วนร่วม ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และมีรายได้จากการท่องเที่ยว 2) องค์ประกอบการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ ด้านแหล่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลาย มีบ้านเป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมรามัญ ด้านความสามารถในการเข้าถึง เดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภคพร้อมให้บริการ ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว การบริการด้านต่าง ๆ มีความพร้อมในการอำนวยความสะดวก ด้านที่พัก เพียงพอทั้งที่เป็นรูปแบบโฮมสเตย์และที่พักแบบเต็มรูปแบบ ด้านกิจกรรม มีความหลากหลาย นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในชุมชน ด้านการรับรู้ ชุมชนและเจ้าหน้าที่มีความพร้อมในการให้บริการนักท่องเที่ยว ด้านลักษณะที่ปรากฏ ชุมชนยังคงความเป็นอัตลักษณ์รามัญไว้อย่างโดดเด่น ด้านความ

เชื่อมั่น มีการวางแผนการจัดการด้านความปลอดภัย และด้านการเห็นคุณค่า แหล่งท่องเที่ยวยังคงสะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์รามัญ ชุมชนมีจิตใจการให้บริการ 3) การตลาดดิจิทัลที่ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาข่าวสารร่วมกัน มีการวางแผนและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญร่วมกับนักท่องเที่ยว ด้านความร่วมมือของภาคธุรกิจ มีความร่วมมือกับภาคธุรกิจในการส่งเสริมและวางแผนการท่องเที่ยว ด้านการปรับราคาและวิธีการจ่ายเงินของนักท่องเที่ยว มีการกำหนดราคาขายตามกลไกของตลาดการท่องเที่ยว ด้านพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อที่สำคัญที่สุดในการทำการตลาดกับนักท่องเที่ยว 4) แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา ด้วยรูปแบบ CC-RAMAN Model ประกอบด้วย การสื่อสาร (Communication) การพัฒนาข่าวสารร่วมกัน (Co-Creation) ทรัพยากร (Resources) กิจกรรม (Activities) การบริหารจัดการ (Management) ความเป็นของจริง (Authenticity) และการสร้างเครือข่าย (Networking)

คำสำคัญ

การท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ การพัฒนาการท่องเที่ยว การส่งเสริมการท่องเที่ยว

ABSTRACT

This research objectives were 1) to evaluate the Raman Cultural Tourism potentiality, 2) to explore the related configuration to the Raman Cultural Tourism development, 3) to analyze the digital marketing related to the Raman Cultural Tourism promotion and 4) to offer the related guidelines to the Raman Cultural Tourism promotion and development. The study was mainly focused on qualitative research which includes the in-depth interview of 33 related public and private officials, communities as well as academic personnel.

The results of content analysis and triangular data validation were found that 1) the potentiality of the Raman Cultural Tourism is uniquely attractive to tourists and over a decade, the tourism events have been promoted consistently. The related facilities have been developed to serve tourists' needs including destinations' management; maintaining the cultural environment, providing varieties of physical activities, supportive transportation as well as tourism planning cooperation for community income. 2) The related configuration to the Raman Cultural Tourism includes varieties of tourist attractions which can be found in a Raman home and easy to reach. The facilities are provided to tourists for their basic needs. Accommodations are available in both full services and homestays. In terms of tourism activities, the related communities have also provided multiple activities to the tourist choices. In term of community recognition, the related personnel are ready for all services. They are uniquely maintaining their Raman identity and belief. The safety policy has been

launched. The Raman communities has also reflected their identity and service mind through recognition. 3) The digital marketing for the Raman Cultural Tourism promotion; the communities and tourists have planned for tourism activities, news promotion and collaborate with tourism business organizations in pricing and payment process according to tourism marketing gimmick. It looks like social media is the most important channel to reach the target tourists recently. 4) Approaches to the Development and the Promotion of Raman Culture Tourism among the Provinces of the Chao Phraya Basin are offered in CC-Raman Model, Communication, Co-Creation, Resources, Activities, Management, Authenticity, and Networking.

Keywords

Raman Cultural Tourism, Tourism Development, Tourism Promotion

ความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) กำหนดประเด็นของการสร้าง การเข้าถึงองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมแก่กลุ่มประชาชน และสร้างแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมที่มีศักยภาพให้ได้มาตรฐานสากล มีความพร้อมที่จะรับมือกับ นักท่องเที่ยวเพื่อผลักดันการเห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นต่อผู้มาเยือน และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว ในการพัฒนาองค์ความรู้มรดก ทางศิลปวัฒนธรรม เพื่อถ่ายทอดและเผยแพร่สู่ประชาชนโดยมีกลยุทธ์ในการเสริมสร้างพัฒนา บุคลากรที่มีความสามารถ เพื่อเป็นผู้ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงแผนยุทธศาสตร์ ของกรมศิลปากรได้มีบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ ต่อยอด เพิ่มคุณค่ามรดกทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวด้านมรดก ศิลปวัฒนธรรม และการสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ วัฒนธรรมชุมชนซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาสินค้าของที่ระลึกทางวัฒนธรรม (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Tourism and Sports, 2020)

รัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้ให้กับ ประเทศภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) (Office of the National Economic and Social Development Council, 2016) ภายใต้แผนงานส่งเสริม การท่องเที่ยวรายสาขา อาทิ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวทาง น้ำและทางรถไฟ โดยวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีความแตกต่างหลากหลายตาม พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว รวมทั้งกระแสความนิยมของสังคม ด้วยเหตุนี้การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่จึง ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น อาทิ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ ทั้งในส่วน ของกิจกรรมประเพณี ตลอดจนวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์ด้วยความแตกต่างของรูปแบบกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันและเป็น ลักษณะเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ ทำให้สิ่งเหล่านั้นเป็นที่รู้จัก (Schlesinger, 2001) ในขณะที่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นแขนงหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

(Sustainable Tourism) ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการสร้างคามภูมิใจในอัตลักษณ์ของตน อันจะนำไปสู่การสืบสานและต่อยอดและการสร้างรายได้และสร้างงานให้กับชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว

การท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญเป็นหนึ่งในองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ที่ใช้ในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้ได้เห็น สัมผัสกับลักษณะเฉพาะของชาติพันธุ์รามัญซึ่งมีความแตกต่างจากวัฒนธรรมของชาติพันธุ์อื่น ๆ นอกจากนี้ควมมีเอกลักษณ์เฉพาะตัววิถีชีวิต ความเป็นอยู่สืบทอดประเพณีพิธีกรรม สถาปัตยกรรม รวมถึงภาษาและความตระหนักในความเป็นตัวตนของชาวรามัญเองส่งผลให้ในปัจจุบันการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญในหลาย ๆ จังหวัดของประเทศไทยได้รับความชื่นชอบและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นจากหลักฐานการอพยพและการตั้งถิ่นฐานของชาวรามัญพบว่ากระจายกันอยู่ทั้งในระดับเมืองและบ้านของท้องถิ่นต่าง ๆ ทางปากตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาในขณะที่ทางปากตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ชาวรามัญส่วนใหญ่มีอาชีพในการค้าขายขึ้นล่องตามลำน้ำ มีการทำนาและทำสวนรวมทั้งการประมงตามปากแม่น้ำและชายทะเลซึ่งเมื่อศึกษาการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญที่มีการเคลื่อนย้ายเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ มักตั้งบ้านเรือนอยู่ตามริมแม่น้ำ ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1. กลุ่มน้ำเจ้าพระยา เช่น กรุงเทพฯ นนทบุรี ปทุมธานี อยุธยา และสมุทรปราการ 2. กลุ่มน้ำแม่กลอง และบริเวณระหว่างแม่น้ำแม่กลองกับชายแดนไทย – พม่า เช่น ราชบุรี กาญจนบุรี 3. บริเวณระหว่างกลุ่มน้ำเจ้าพระยาและกลุ่มน้ำแม่กลอง เช่น สมุทรสาคร และนครปฐม 4. บริเวณภาคเหนือตามลุ่มแม่น้ำปิง เช่น เชียงใหม่ ลำปาง และลำพูน นอกจากนี้ยังพบว่ามีการกระจุกกระจายเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ในจังหวัดลพบุรี สุพรรณบุรี ฉะเชิงเทรา นครราชสีมา ชุมพร ระนอง และสุราษฎร์ธานี (Wongthet, 1993) เมื่อพิจารณาภาพรวมในการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มลุ่มน้ำต่าง ๆ พบว่าการในแต่ละกลุ่มลุ่มน้ำมีรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่หลากหลายแตกต่างกัน ดังนั้นการศึกษาแยกกลุ่มลุ่มน้ำจะส่งผลให้สามารถวิเคราะห์ศักยภาพ องค์ประกอบ รูปแบบการตลาดดิจิทัลที่ใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญที่ละเอียดมากขึ้น ประกอบกับกระแสการเดินทางระหว่างจังหวัดใกล้เคียงในกลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยามีแนวโน้มที่มีมากขึ้นและจำนวนนักท่องเที่ยวของภาคกลางมีแนวโน้มขยายตัวสูงกว่าระดับประเทศ (Office of the National Economic and Social Development Council on NESDC, 2017)

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญกลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา เพื่อใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมรามัญของกลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยาให้มีความยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ศักยภาพการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา มีอะไรบ้าง
2. องค์ประกอบการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา เป็นอย่างไร
3. การตลาดดิจิทัล 4Cs ที่ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา เป็นอย่างไร

4. แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา
2. เพื่อสำรวจองค์ประกอบการท่องเที่ยวที่ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา
3. เพื่อวิเคราะห์การตลาดดิจิทัลที่ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา
4. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) ด้วยคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) กับผู้ให้ข้อมูล 4 กลุ่ม จำนวน 33 คน ได้แก่ ภาคีรัฐ คือ ผู้แทนจากการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดวัฒนธรรมจังหวัด จังหวัดละ 2 คน รวม 10 คน ภาคเอกชน คือ ผู้ประกอบการด้านธุรกิจที่พัก ผู้ประกอบการด้านธุรกิจบริการอาหาร จำนวน 10 คน ชุมชน คือ กลุ่มชุมชนในท้องถิ่นที่มีภูมิสำเนาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ จังหวัดละ 2 คน จำนวน 10 คน และนักวิชาการในสถาบันการศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมรามัญ การท่องเที่ยวและการตลาด 3 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็น (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ลำดับความสำคัญ จัดกลุ่มของเนื้อหา รวมถึง การวิเคราะห์ จำแนก และสรุปประเด็นสำคัญโดยกำหนดกลุ่มคำสำคัญที่เกี่ยวข้อง (Key Words) ตรวจสอบเนื้อหาสัมภาษณ์ว่ามีคำเหล่านั้นหรือไม่ และมีขอบเขตในบริบทและความเข้าใจที่ถูกต้องหรือไม่ รวมถึงการตอบคำถามสำคัญที่เกี่ยวข้อง (Critical Question) โดยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบในลักษณะสามเส้า ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ SWOT และกำหนดกลยุทธ์ (TOWS Matrix) เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา

ผลการวิจัย

ศักยภาพการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา

1. ศักยภาพด้านดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว มีเอกลักษณ์เฉพาะตนทางวัฒนธรรมรามัญ มีการจัดกิจกรรมมากกว่า 1 ครั้งต่อปีและจัดต่อเนื่องกันทุกปีโดยจัดมาไม่ต่ำกว่า 10 ปี ชุมชนมีการเผยแพร่ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยโดยการเปิดบ้านของปราชญ์หรือผู้นำชุมชนในการเป็นแหล่งเรียนรู้ ชุมชนมีความหวงแหนในวัฒนธรรมรามัญของตนและยังคงรักษาและสืบสานประเพณีรามัญอย่างเคร่งครัด

2. ศักยภาพด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยวซึ่งบริหารโดยภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงมีกลุ่มองค์กรจากภายนอกให้การสนับสนุนด้านนโยบาย งบประมาณและบุคลากรสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวส่งผลให้รองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญมีความเชื่อมโยงกับเส้นทางท่องเที่ยวทางเรือในแม่น้ำเจ้าพระยาและสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญในบริเวณใกล้เคียง

3. ด้านศักยภาพด้านการบริหารจัดการ มีการจัดการดูแลรักษาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสถานที่สำคัญทางวัฒนธรรมรามัญที่ดี มีการปรับปรุงทัศนียภาพทั้งในด้านอาคาร สถานที่และการปรับปรุงภูมิทัศน์ ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมต่อการรองรับนักท่องเที่ยว มีการจัดการด้านที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น มีการจัดการด้านความรู้และการสร้างจิตสำนึกให้กับชุมชน มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่มีผลกระทบต่อพื้นที่อนุรักษ์ของแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่นและชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวภายในชุมชน

4. ด้านศักยภาพด้านกายภาพและการจัดกิจกรรม มีระบบการคมนาคมขนส่งที่สะดวกทั้งทางบกและทางน้ำ การขนส่งประเภทต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยังจุดหมายปลายทาง แต่การเดินทางในชุมชนอาจจะต้องเป็นรูปแบบการเช่าเหมาเนื่องจากยังไม่มี การขนส่งสาธารณะภายในชุมชน มีการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ มีระบบการดูแลรักษาความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความหลากหลาย

5. ด้านศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชน ตลอดจนรับผิดชอบต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวด้วยตัวเอง ภายใต้การสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมถึงภาครัฐที่ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญและให้การสนับสนุนชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวภายใต้บริบทของชุมชนที่แตกต่างกันไป ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวรามัญโดยการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม และการจัดกิจกรรมบริการทางการท่องเที่ยว ค่าเช่าเช่าจักรยาน และสินค้าต่าง ๆ

องค์ประกอบการท่องเที่ยวที่ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา

1. ด้านแหล่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) สภาพปัจจุบัน ทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลาย มีประเพณีสำคัญของชุมชน เช่น งานบุญประเพณี วันพระ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีตักบาตรดอกไม้ มีภาษารามัญ การแต่งกาย บ้านเรือน ประเพณีแห่หงส์-ธงตะขาบ ปั่นจักรยาน ไหว้พระ กิจกรรมปั่นหม้อ มีพิพิธภัณฑ์ชุมชน หอฉันแบบรามัญ มีบ้านที่เป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมรามัญ มีกิจกรรมล่องเรือชมโบราณสถาน ศาสนสถานพระพุทธรูป มีการเลือกซื้อสินค้ารับประทาน อาหาร กิจกรรมลงมือปฏิบัติต่าง ๆ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นรับประทานอาหารรามัญเพื่อศึกษาวิถีชีวิตรามัญโดยภาพรวม มีการจัดแสดงภาพถ่ายเรื่องราวความเป็นมาชาวรามัญ

2. ด้านความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) สภาพปัจจุบัน นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวด้วยรถส่วนตัว / การเดินทางด้วยรถสาธารณะ / การเดินทางโดยเรือ มีรถรับจ้างในท้องถิ่น จักรยานยนต์รับจ้าง และรถสองแถวที่สามารถกระจายนักท่องเที่ยวภายในชุมชน แต่การเดินทางเพื่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวย่อย ๆ อาจต้องใช้บริการเช่าเหมารถรับจ้างของชุมชน จักรยานยนต์รับจ้าง และรถสองแถว

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Availability) สภาพปัจจุบัน ในแหล่งท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภคที่พร้อมให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงภายในแหล่งท่องเที่ยว มีศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารที่พร้อมให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว

4. ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Amenity) สภาพปัจจุบัน มีการจัดการบริการด้านต่าง ๆ ที่มีความพร้อมในการอำนวยความสะดวกกับนักท่องเที่ยวอย่างครบครันสามารถให้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้อย่างไม่จำกัด

5. ด้านที่พัก (Accommodation) สภาพปัจจุบัน การบริการที่พักในพื้นที่การท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญมีเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งที่เป็นรูปแบบโฮมสเตย์ที่ชาวบ้านดำเนินการเองและมีที่พักแบบเต็มรูปแบบที่ลงทุนโดยนักธุรกิจ นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนในระหว่างเข้าพักได้ ทั้งนี้ที่พักในชุมชนส่วนใหญ่เป็นที่พักขนาดเล็กมีทั้งที่ได้มาตรฐานและไม่ได้มาตรฐาน

6. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) สภาพปัจจุบัน กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนรามัญมีหลากหลาย เช่น ตักบาตร ทำบุญ ไหว้พระ ปั่นจักรยานสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน กิจกรรมทำธงตะขาบจิ๋ว เทียวพิพิธภัณฑสถานรามัญ การเล่นทอยสะบ้า ย้อมผ้าจากสีธรรมชาติ กิจกรรมแข่งทำผ่อ้นคลาย ดนตรีทะเลยมอย การทำดับจาก สไบ ถ่ายภาพ ชิมอาหาร นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในชุมชนซึ่งนำไปสู่การได้เรียนรู้วิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชุมชน มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้การทำหน้ากากผ้าลวดลายมอย การเรียนรู้การทำสไบ การแต่งกายชุดรามัญ ถ่ายภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการโดยชุมชนเองและส่วนใหญ่ผู้สูงอายุเป็นผู้นำกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว

7. ด้านการรับรู้ (Awareness) สภาพปัจจุบัน ชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่มีความพร้อมในการให้บริการนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ ชุมชนมีความรักและหวงแหนในความเป็นชุมชนรามัญ คนในชุมชนมีน้ำใจ ยิ้มแย้มแจ่มใส พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว ชาวบ้านมีความพร้อมในการให้บริการและได้รับการฝึกอบรมในด้านการรักษาความปลอดภัยและการให้ข้อมูลต่าง ๆ ชุมชนมีทักษะในการให้บริการและการขายสินค้าทางการท่องเที่ยวโดยมีหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษาเข้ามาดูแลฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวรวมถึงทักษะการให้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ คนในชุมชนโดยส่วนใหญ่มีอัตลักษณ์ที่ค่อนข้างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของภาษา และวาจาที่สุภาพ อาหาร วัฒนธรรมการแต่งกายซึ่งมักปรากฏเป็นวิถีชีวิตประจำวันและพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว

8. ด้านลักษณะของสถานที่ที่ปรากฏ (Appearance) สภาพปัจจุบัน ชุมชนยังคงความเป็นอัตลักษณ์รามัญไว้อย่างโดดเด่นทั้งด้านกายภาพและชีวภาพ มีสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

วัฒนธรรม ประเพณี การละเล่นรำมัญ ภาษา วิถีชีวิต ที่น่าสนใจ แหล่งท่องเที่ยวสามารถสร้างความประทับใจต่อนักท่องเที่ยวเมื่อเดินทางมาถึงแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมรำมัญ มีความหลากหลายของสินค้า อาหารที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ความเป็นรำมัญหรือพูดคุยกับชาวรำมัญที่อยู่ในชุมชนได้ ภายในชุมชนมีเส้นทางเดินเท้าสำหรับเที่ยวชมบริเวณสองข้างทางในระหว่างการเดินชมหมู่บ้านนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นรำมัญ และแหล่งท่องเที่ยวสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชมได้ทุกฤดูกาล

9. ด้านความเชื่อมั่น (Assurance) สภาพปัจจุบัน แหล่งท่องเที่ยวรำมัญส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในชุมชนรำมัญซึ่งมีลักษณะเป็นพื้นที่ปิดและคนในชุมชนโดยส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกันเกือบทั้งหมดจึงสามารถช่วยกันเป็นหูเป็นตาในการเฝ้าระวังและป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นภายในชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนมีการวางแผนการจัดการด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจึงมีความมั่นใจเกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมรำมัญ ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวผู้ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการการท่องเที่ยวมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการและการบริการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความไว้วางใจในการซื้อสินค้าการท่องเที่ยวที่มีให้บริการในชุมชนว่าไม่มีการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว

10. ด้านการเห็นคุณค่า (Appreciation) สภาพปัจจุบัน แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมรำมัญยังคงสะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์รำมัญได้เป็นอย่างดี ชุมชนมีจิตใจการให้บริการ (Service Mind) พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวอยู่แล้วจึงสามารถสร้างความรู้สึกระประทับใจและการบอกต่อให้ผู้อื่นเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมรำมัญ การได้ร่วมทำกิจกรรม การศึกษาวิถีชีวิตหรือการได้พูดคุยกับชุมชนและปราชญ์ชาวบ้านส่งผลให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสความเป็นรำมัญมากยิ่งขึ้น โดยทั่วไปนักท่องเที่ยวจะเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอยู่เสมอ นักท่องเที่ยวได้รับการบริการตามศักยภาพของชุมชนรำมัญในแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน

การตลาดดิจิทัลที่ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรำมัญ กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา

1. ด้านการพัฒนาข่าวสารร่วมกัน (Co-Creation) สภาพปัจจุบัน ชุมชนมีการวางแผนและออกแบบแหล่งท่องเที่ยว มีการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรำมัญร่วมกับนักท่องเที่ยว โดยมีการสำรวจความต้องการหรือทบทวนผลประเมินความพึงพอใจนักท่องเที่ยวเพื่อนำมาวางแผนการท่องเที่ยว มีการสอบถาม สัมภาษณ์ ประเมิน ติดตามความต้องการของนักท่องเที่ยวมาเป็นข้อมูลในกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว มีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมตามความชื่นชอบของกลุ่มนักท่องเที่ยวโดยการศึกษาพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันเพื่อนำมาปรับปรุงรูปแบบการให้บริการที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้น มีการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวรำมัญเพื่อนำมาบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน มีการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรำมัญร่วมกันกับนักท่องเที่ยวจนสามารถปรับรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ที่เน้นการมีส่วนร่วมและการได้ลงมือปฏิบัติ เช่น ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้การปักหน้ากากผ้าลวดลายรำมัญด้วยฝีมือตนเอง และเป็นสินค้าที่ระลึกกลับไปใช้

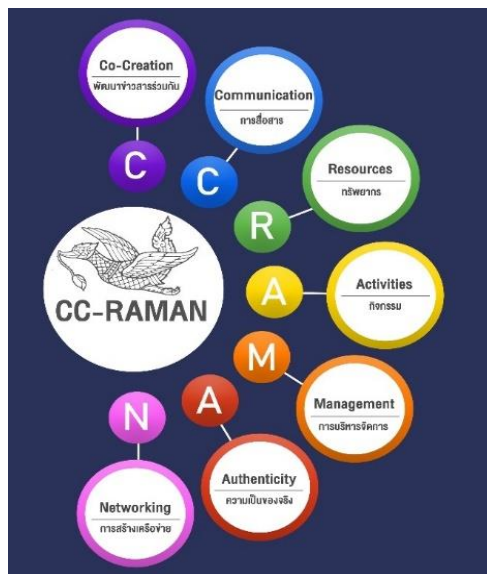
2. ด้านความร่วมมือของภาคธุรกิจ (Communal Activation) สภาพปัจจุบัน ชุมชนมีความร่วมมือกับภาคธุรกิจในการส่งเสริมการท่องเที่ยวหรือมีการเริ่มต้นพัฒนาความร่วมมือกับผู้ประกอบการในการวางแผนจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ภาคเอกชนมีบทบาทในการช่วยกันเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางการท่องเที่ยวในชุมชน บางพื้นที่มีการดำเนินการลงทุนจากนักธุรกิจภายนอกที่เข้ามาเช่าพื้นที่เพื่อดำเนินธุรกิจ อาทิ ร้านอาหาร ที่พักแรม และร้านค้าบางร้านซึ่งส่งผลให้มีความหลากหลายและความน่าสนใจของกิจกรรมการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น บางพื้นที่เริ่มมีการนำผู้ประกอบการท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมแต่ยังไม่ได้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกัน ภาคเอกชนมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้การท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยวมากขึ้น

3. ด้านการปรับราคาและวิธีการจ่ายเงินของนักท่องเที่ยว (Currency) สภาพปัจจุบัน ชุมชนมีการกำหนดราคาขายตามกลไกของตลาดการท่องเที่ยวหรือฤดูกาลท่องเที่ยว และการกำหนดตามต้นทุนของราคา แต่ยังเป็นราคาคำนวณราคาอย่างง่ายจากต้นทุนที่เกิดขึ้นและบวกกำไรบริการเท่านั้น ราคาสินค้าและบริการบางประเภทขึ้นลงตามฤดูกาลโดยผู้ประกอบการจะพิจารณาจากกลุ่มลูกค้าเป้าหมายของตนเป็นหลัก ด้วยความนิยมของนักท่องเที่ยวในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น ส่งผลให้ผู้ประกอบการบางส่วนมีการปรับราคาที่สูงขึ้น แต่มีการรักษามาตรฐานราคาไม่ให้เกิดการแข่งขันกันเอง มีการใช้เงินสดและแอปพลิเคชันในชำระค่าสินค้าและบริการ มีการพัฒนาระบบการชำระเงินให้สอดคล้องกับไลฟ์สไตล์ของนักท่องเที่ยว

4. ด้านพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ (Conversation) สภาพปัจจุบัน สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อที่สำคัญที่สุดในการประชาสัมพันธ์หรือทำการตลาดกับนักท่องเที่ยวเพื่อให้ตรงกับไลฟ์สไตล์ของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน มีการสอบถาม ติดตามความต้องการหรือความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวผ่านระบบออนไลน์เป็นส่วนใหญ่เพื่อให้สามารถได้รับข้อมูลอย่างรวดเร็ว รูปแบบการสื่อสารโดยส่วนใหญ่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ LINE, IG, QR CODE ในการจำหน่ายสินค้าและบริการท่องเที่ยวของชุมชน รวมถึงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ มีการใช้พื้นที่สื่อสังคมออนไลน์เป็นฐานข้อมูลหลักในการสื่อสารระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวโดยมีผู้ดูแลพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์เป็นผู้ประสานระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนเป็นหลัก มีการทำตลาดการท่องเที่ยวผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน มีศูนย์กลางการให้ข้อมูลข่าวสารออนไลน์ของชุมชนให้นักท่องเที่ยวได้ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน มีช่องทางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นสองทางเกี่ยวกับบริการเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลที่ถูกต้องก่อนการรับบริการ ชุมชนจัดกิจกรรมออกบูธตามงานต่าง ๆ มีสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ของวัฒนธรรมชาวมัญสามารถซื้อขายกันในระบบออนไลน์ได้ บางชุมชนมีการจัดทำเพจ Facebook ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยววิถีชุมชน

แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ SWOT และกำหนดกลยุทธ์ TOWS Matrix มากำหนดแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา ในรูปแบบ CC-RAMAN Model ดังนี้

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา

แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา ตามรูปแบบ CC-RAMAN Model ประกอบด้วย การพัฒนาความร่วมมือ (C = Co-Creation) กลยุทธ์ 1) พัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และ 2) ส่งเสริมให้ชุมชนวางแผนออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญที่มุ่งเน้นความยั่งยืน การสื่อสาร (C = Communication) โดยกลยุทธ์ 1) ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญโดยรูปแบบดิจิทัล 2) ยกย่องศักยภาพของคนในชุมชนเพื่อรองรับการตลาดแบบดิจิทัล 3) ส่งเสริมการให้คนในชุมชนพัฒนาทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ทักษะการใช้สื่อออนไลน์ และ 4) การเป็นเจ้าของที่ดีเพื่อรองรับความท้าทายกับการเปิดการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ ทรัพยากร (R = Resources) กลยุทธ์ 1) สนับสนุนให้มีการแบ่งพื้นที่ (Zoning) และผสมผสานการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ที่มีความหลากหลายและครบครันโดยให้มีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมกระจายตัวในพื้นที่โดยนักท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องใช้การขนส่งสาธารณะ และ 2) ผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มของคนชุมชนทุกภาคส่วนเพื่อค้นหาและยกระดับศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ กิจกรรม (A = Activities) กลยุทธ์ 1) ส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญโดยใช้รูปแบบการเดินทางที่มีความหลากหลาย 2) พัฒนาความร่วมมือระหว่างเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชน เพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญสร้างสรรค์ และ 3) พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญเชิงสร้างสรรค์ การบริหารจัดการ (M = Management) กลยุทธ์ 1) พัฒนาที่พักรให้ได้มาตรฐานด้านสุขอนามัยและจัดให้มี Platform การจองที่พักร่วมกันระหว่างเครือข่าย 2) ยกย่องสุขอนามัยของแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญพร้อมกับการยกระดับมาตรฐานด้านสาธารณสุขปลอดภัยและความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว 3) ยกย่องศักยภาพของคนในชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

วัฒนธรรมรามาณูรูปแบบใหม่ และ 4) ค้นหาแนวคิดใหม่ในการทำการตลาดรูปแบบใหม่ที่เน้นการ
ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจ/ สังคม วัฒนธรรม / สิ่งแวดล้อม) **ความเป็น
ของจริง (A = Authenticity)** กลยุทธ์ 1) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สะท้อนอัตลักษณ์วัฒนธรรมรามาณู
ให้มีลักษณะที่โดดเด่น และ 2) พัฒนาศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวที่สะท้อนอัตลักษณ์วัฒนธรรม
รามาณูที่กระจายอย่างทั่วถึงทุกแหล่งท่องเที่ยว **การสร้างเครือข่าย (N = Networking)** กลยุทธ์
1) พัฒนาและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเครือข่ายในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยง
เส้นทางวัฒนธรรมรามาณูให้เกิดการพักค้างแรมระยะยาว 2) พัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยววัฒนธรรม
รามาณูเพื่อสร้างแบรนด์รามาณูต่อยอดสู่การเป็นมรดกทางวัฒนธรรม 3) พัฒนาระบบการขนส่ง
ที่เชื่อมโยงกันภายในแหล่งท่องเที่ยวให้สะดวก เข้าถึงได้ง่าย และ 4) สร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาค
ส่วนเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉิน รวม 20 กลยุทธ์ ดังนี้

ตารางที่ 1 กลยุทธ์และแนวทางการดำเนินการตามกลยุทธ์การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว
วัฒนธรรมรามาณู กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา

กลยุทธ์	แนวทางการดำเนินการตามกลยุทธ์
พัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวและ ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว วัฒนธรรมรามาณูที่สอดคล้องกับการ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	พัฒนากิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ เช่น การแข่งขันการละเล่น พื้นบ้านวิถีรามาณู การสร้างสถานที่ท่องเที่ยวที่แปลกใหม่และส่งเสริมให้มี ชื่อเสียงระดับประเทศ การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีเอกลักษณ์ วัฒนธรรม เช่น จัดกิจกรรม Sunset Raman Party เพื่อเพิ่มความ น่าสนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมรามาณู
ส่งเสริมการออกแบบกิจกรรมการ ท่องเที่ยววัฒนธรรมรามาณูที่มุ่งเน้น ความยั่งยืน	ส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรม รามาณูที่มุ่งเน้นความยั่งยืน จัดทำแผนและออกแบบกิจกรรมที่มุ่งเน้นการ มีส่วนร่วมทางด้านเศรษฐกิจสังคมและจิตใจ มีการติดตามประเมินผลการ จัดกิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามาณูและนำผลการประเมินมา ปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน
ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยว วัฒนธรรมรามาณูที่สอดคล้องกับการ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	ออกแบบหลักสูตรและให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวรูปแบบดิจิทัล ให้กับบุคคลและผู้ประกอบการท่องเที่ยวรามาณู พัฒนาศูนย์ข้อมูลการ ท่องเที่ยวในรูปแบบออนไลน์บนดิจิทัลแพลตฟอร์ม และเพิ่มศักยภาพใน การตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวแบบทันทีทันใดแบบ Bot Mode และ Admin Mode และส่งเสริมผู้ประกอบการภาคธุรกิจรามาณู ให้ทำธุรกรรมออนไลน์เพื่อตอบสนองพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในสังคมไร้ เงินสด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กลยุทธ์	แนวทางการดำเนินการตามกลยุทธ์
ยกระดับศักยภาพของคนในชุมชนเพื่อรองรับการตลาดแบบดิจิทัล	อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ ส่งเสริมการให้ความรู้และจัดตั้งที่ปรึกษาเพื่อการพัฒนาการตลาดแบบดิจิทัลแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ อบรมการทำการตลาดดิจิทัลผ่านช่องทางเทคโนโลยีสารสนเทศ
ส่งเสริมการให้คนในชุมชนพัฒนาทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ทักษะการใช้สื่อออนไลน์ และการเป็นเจ้าบ้านที่ดีเพื่อรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยวภายหลังสถานการณ์โควิด	พัฒนาหลักสูตรอบรมทักษะภาษาต่างประเทศ ทักษะการใช้สื่อออนไลน์ และการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ส่งเสริมให้คนในชุมชนรามัญเข้าร่วมอบรมรวมถึงการจัดตั้งสถาบันเฉพาะเพื่อพัฒนาคนในชุมชนรามัญให้มีทักษะภาษาต่างประเทศ ทักษะการใช้สื่อออนไลน์ และการเป็นเจ้าบ้านที่ดี กำหนดมาตรฐานทักษะอาชีพของบุคลากรในการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ จัดให้มีการรับรองมาตรฐานทักษะในการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ
สนับสนุนให้มีการแบ่งพื้นที่ (Zoning) และผสมผสานการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ให้มีความหลากหลายและครบครันโดยให้มีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมกระจายตัวในพื้นที่โดยนักท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องใช้การขนส่งสาธารณะ	จัดวางระบบการจัดการพื้นที่ พัฒนาระบบการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ที่มีการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ รวมทั้งการออกแบบการสัญจรให้นักท่องเที่ยวสามารถสัญจรในแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างอิสระ
ผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มของคนชุมชนทุกภาคส่วนเพื่อค้นหาและยกระดับศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมรามัญ	จัดตั้งกลุ่มและส่งเสริมการค้าศักยภาพของวัฒนธรรมรามัญผ่านการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชน สร้างการตระหนักรู้และตระหนักจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวรามัญ อัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวรามัญรูปแบบใหม่และมีความหลากหลายของกิจกรรมเพื่อสร้างความสมดุลเชิงเวลาและฤดูกาลการท่องเที่ยว
ส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญโดยใช้รูปแบบการเดินทางที่มีความหลากหลาย	เพิ่มความหลากหลายของเส้นทางและสินค้าบริการทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญรูปแบบใหม่ เช่น การท่องเที่ยววิถีรามัญทางน้ำ รถมอเตอร์เพื่อการท่องเที่ยววิถีรามัญ การวิ่งเพื่อสืบสานวัฒนธรรมรามัญ
พัฒนาความร่วมมือระหว่างเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชน เพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญสร้างสรรค์	ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชน ในรูปแบบการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญสร้างสรรค์ ให้สิทธิประโยชน์พิเศษกับผู้ประกอบการที่มีการพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญอย่างสร้างสรรค์ มอบรางวัลแก่เครือข่ายที่สร้างนวัตกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญประสบความสำเร็จในระดับชาติ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กลยุทธ์	แนวทางการดำเนินการตามกลยุทธ์
พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญเชิงสร้างสรรค์	ออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวผ่านการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริง เช่น การเล่นสะบ้ารามัญ การออกแบบและลงมือทำสินค้าที่ระลึกรามัญ เช่น สไบมอญ รวมทั้งการปรุงอาหารรามัญ เช่น ข้าวแช่รามัญ ทอดมัน หน่อกะลา แกงมะตาด การสร้างสรรค์กิจกรรมโดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนจากฐานปัญญาของคนในชุมชนก่อให้เกิดความรู้และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมรามัญ สร้างกิจกรรมให้คนในชุมชน เป็นศูนย์กลางของการนำเรื่องราว ประวัติ ความเป็นมา ความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมรามัญ ผ่านนิทรรศการแบบมีชีวิต
พัฒนาที่พักให้ได้มาตรฐานด้านสุขอนามัยและจัดให้มี Platform การจองที่พักร่วมกันระหว่างเครือข่าย พื้นที่โดยนักท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องใช้การขนส่งสาธารณะ	พัฒนาที่พักให้ได้มาตรฐานด้านสุขอนามัยและจัดให้มี Platform การจองที่พักร่วมกันระหว่างเครือข่าย
ยกระดับสุขอนามัยของแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญพร้อมกับการยกระดับมาตรฐานด้านสาธารณสุขและความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว	พัฒนามาตรฐานด้านสาธารณสุขและความปลอดภัย เช่น การลดความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวให้ได้ตามมาตรฐานด้านความปลอดภัยและสุขภาพการปรับรูปแบบการบริการของสิ่งอำนวยความสะดวกให้เป็นระบบแบบลดการสัมผัส ยกระดับการดูแลป้องกันความปลอดภัยจากโรคระบาด เช่น การมีระบบการทำลายเชื้อโรคที่มาจากธนบัตร กุญแจ มีการแจกหน้ากากอนามัย การนำหุ่นยนต์มาช่วยในการให้บริการ
ยกระดับศักยภาพของคนในชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญเชิงสร้างสรรค์	พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในชุมชนรามัญทั้งระบบให้มีขีดความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยีดิจิทัลและการเป็นเจ้าบ้านที่ดีสอดคล้องกับมาตรฐานสากลและเพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงานด้านการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ สร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวรามัญ สนับสนุนให้บุคลากรเพิ่มสมรรถนะขั้นพื้นฐานและได้รับการฝึกอบรมที่ได้มาตรฐานตามลักษณะของตำแหน่งงาน พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมและทักษะธุรกิจการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจรามัญภายใต้การสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมอย่างยั่งยืน
ค้นหาแนวคิดใหม่ในการทำการตลาดรูปแบบใหม่ที่เน้นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจ/สังคม วัฒนธรรม / สิ่งแวดล้อม)	จัดกิจกรรมการตลาดเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมภายใต้แนวคิด Give Back to Local Community โดยให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนและสิ่งแวดล้อมในชุมชนรามัญ ส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชนในการสร้างสรรค์สินค้าทางการท่องเที่ยวที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม
พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สะท้อนอัตลักษณ์วัฒนธรรมรามัญให้มีลักษณะที่โดดเด่น	ฟื้นฟู ทำนุบำรุง เผยแพร่วัฒนธรรมรามัญ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและคุณภาพสินค้าบริการทางการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน ส่งเสริมการนำอัตลักษณ์ท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณีรวมถึงการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กลยุทธ์	แนวทางการดำเนินการตามกลยุทธ์
พัฒนาศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวที่สะท้อนอัตลักษณ์วัฒนธรรมรามัญที่กระจายอย่างทั่วถึงทุกแหล่งท่องเที่ยว	จัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับสะท้อนอัตลักษณ์วัฒนธรรมรามัญและรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชาติพันธุ์รามัญและการสร้างการรับรู้เมืองท่องเที่ยวรามัญผ่านชีวิตคนท้องถิ่น ส่งเสริมการจัดนิทรรศการหมุนเวียน (Traveling Exhibition) นิทรรศการภาพถ่าย (Photo Exhibition) รวมถึงการส่งเสริมภาพลักษณ์ของการเป็นเมืองวัฒนธรรมรามัญสร้างสรรค์ด้วยงานดนตรีและศิลปะ
พัฒนาและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเครือข่ายในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงเส้นทางวัฒนธรรมรามัญให้เกิดการพักค้างแรมระยะยาว	ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายชุมชนรามัญระหว่างจังหวัดเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง พัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำระหว่างจังหวัด ส่งเสริมความสัมพันธ์ในรูปแบบการท่องเที่ยวเมืองพี่เมืองน้อง การท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ
พัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญเพื่อสร้างแบรนด์รามัญต่อยอดสู่การเป็นมรดกทางวัฒนธรรม	พัฒนาความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ เพื่อค้นหาความต้องการของลูกค้า พัฒนาคู่มือคุณภาพของวัฒนธรรมรามัญ สร้างเนื้อหาและเรื่องเล่าของแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ พัฒนาแพคเกจส่งเสริมการขายแบบครบวงจรและส่งเสริมกิจกรรมการตลาดเฉพาะกลุ่มเพื่อสร้างค่านิยมการเดินทางท่องเที่ยวสำหรับคนไทยที่สนใจวัฒนธรรมรามัญเพื่อส่งเสริมมรดกวัฒนธรรมรามัญ
พัฒนาระบบการขนส่งที่เชื่อมโยงกันภายในแหล่งท่องเที่ยวให้สะดวกเข้าถึงได้ง่าย	พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมภายในท้องถิ่น เช่น การพัฒนาระบบการขนส่งมวลชนภายในท้องถิ่น และยกระดับคุณภาพในระบบสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวรามัญ พัฒนาโครงสร้างการคมนาคมพื้นฐานสำหรับคนทั้งมวล (Tourism for All) เช่น ผู้สูงอายุ หญิงตั้งครรภ์ ผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย
สร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉิน	จัดทำแผนเพื่อเตรียมรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉิน รวมทั้งแผนสำรองร่วมกับเครือข่ายชุมชน สร้างความเป็นผู้นำการสื่อสารและความพร้อมในการให้ข้อมูลที่ทันสมัยเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว จัดทำแอปพลิเคชันเพื่อรายงานสถานการณ์ฉุกเฉินผ่านช่องทางออนไลน์

อภิปรายผล

ศักยภาพการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ โดยรวมมีครบทุกด้าน มีความโดดเด่นด้านสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวสอดคล้องกับ Sukanthasirikul (2013) ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ศักยภาพในการดึงดูดใจในด้านการท่องเที่ยววัฒนธรรม ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวมีความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ในงานประเพณีส่วนใหญ่เป็นทางพุทธศาสนา การประกอบพิธีกรรมสืบทอดกันมาจากอดีตถึงปัจจุบัน และมีกิจกรรมเสริมเพื่อให้เกิดความสนุกสนานและน่าสนใจ และความงามทางศิลปวัฒนธรรม เช่น การแต่งกาย ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นการแสดง

และการละเล่น และสอดคล้องกับ Balsiri (2016) ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอัตลักษณ์ชุมชนมอญบางกระดี่ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า ชุมชนมอญบางกระดี่เป็นชุมชนที่มีการอนุรักษ์และสืบทอดวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนมอญบางกระดี่มีวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ มีความเคร่งครัดในขนบธรรมเนียมประเพณี มีภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านขนบธรรมเนียม มีอัตลักษณ์เกี่ยวกับภาษารามัญ

องค์ประกอบการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ โดยรวมมีครบทุกด้าน มีความโดดเด่นด้านแหล่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวและด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ Klinmuenwai (2018) ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่าเขตพื้นที่ ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีศักยภาพของพื้นที่ในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากชุมชนท่ามะโอ มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เก่าแก่เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์แตกต่างจากชุมชนอื่น และยังสอดคล้องกับ Songssoonthornwong & Siriwong (2017) ศึกษาเรื่องการสร้างและการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมสู่การเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวของชาวมอญเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า มรดกทางภูมิปัญญาด้านอาหาร ศิลปหัตถกรรม มีการพัฒนาให้เข้ากับการท่องเที่ยวและความต้องการของลูกค้า แต่ยังเป็นการผลิตและจำหน่ายแบบพอเพียงสร้างรายได้ให้ครอบครัวสามารถดำรงชีพอยู่ได้ และมีการแบ่งหน้าที่กันทำตาม ความชำนาญ ส่วนวัฒนธรรมและประเพณีนั้น ชาวมอญยังคงธำรงรักษาไว้เป็นอย่างดี มีบางประเพณีได้ปรับให้เข้ากับยุคสมัย และสอดคล้องกับ Tekhanmag, Thampramuan, and Tekhanmag (2020) ศึกษาเรื่องการจัดการความรู้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการของชุมชนมอญบางขันหมาก ตำบลบางขันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี พบว่าการพัฒนาศักยภาพเพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนมอญบางขันหมากเน้นการยกระดับภูมิปัญญาให้เป็นสินค้าที่ระลึกทางวัฒนธรรม การพัฒนาอาหารพื้นถิ่นมอญบางขันหมากโดยการควบคุมกำกับดูแลคุณภาพและมาตรฐานของอาหารอย่างสม่ำเสมอและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นสินค้าชุมชนที่มีคุณภาพเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

การตลาดดิจิทัลที่ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาชาวสารร่วมกัน มีการวางแผนและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญร่วมกับนักท่องเที่ยว ด้านความร่วมมือของภาคธุรกิจมีความร่วมมือกับภาคธุรกิจในการส่งเสริมและวางแผนการท่องเที่ยว ด้านการปรับราคาและวิธีการจ่ายเงินของนักท่องเที่ยว มีการกำหนดราคาขายตามกลไกของตลาดการท่องเที่ยวด้านพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อที่สำคัญที่สุดในการทำการตลาดกับนักท่องเที่ยวสอดคล้องกับแนวคิดของ Wongmontha & Techakana (2017) ที่ระบุว่าเมื่อประเทศไทยเข้าสู่ยุค 4.0 นักธุรกิจจำเป็นต้องปรับแนวทางในการดำเนินธุรกิจให้เป็นการดำเนินงาน 4.0 ด้วยความพยายามที่จะเข้าใจผู้บริโภค 4.0 ใช้การวิเคราะห์ให้รู้จักผู้บริโภคอย่างลึกซึ้ง วางแผนยุทธศาสตร์การตลาดให้เป็นการตลาด 4.0 ที่ผู้ผลิตและผู้บริโภคร่วมมือกันพัฒนาสินค้าและบริการ เป็นการตลาดที่ส่วนประสมการตลาดเปลี่ยนจาก 4 P (Product, Price, Place, Promotion) กลายเป็น 4 C (Co-Creation, Currency, Communal Activation, Conversation) ดำเนินธุรกิจด้วยจริยธรรมและคุณธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ใช้การสื่อสารการตลาด 4.0 ที่ให้ความสำคัญกับการติดตามและการมีส่วนร่วมในการสนทนาสาธารณะ

บนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์เกี่ยวกับตราสินค้า ระหว่างกันด้วยการตลาดเชิงเล่าเรื่องและการตลาดเชิงประสบการณ์ และสอดคล้องกับ Dolnicar and Ring (2014) ศึกษาเรื่องการวิจัยการตลาดการท่องเที่ยวในอดีต ปัจจุบันและอนาคต พบว่าการตลาดท่องเที่ยวในอนาคตต้องมุ่งเน้นลูกค้าให้เป็นปกติของการทำงานและกระบวนการดำเนินการขององค์กร ต้องสร้างความมั่นใจและน่าเชื่อถือในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์และบริการที่จำเป็น

จากการวิเคราะห์ SWOT และกำหนดกลยุทธ์ TOWS MATRIX ทำให้ได้แนวทางการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา ในรูปแบบ CC-RAMAN Model ประกอบด้วย การสื่อสาร (Communication) การพัฒนาข่าวสารร่วมกัน (Co-Creation) ทรัพยากร (Resources) กิจกรรม (Activities) การบริหารจัดการ (Management) ความเป็นของจริง (Authenticity) และการสร้างเครือข่าย (Networking)

ข้อเสนอแนะ

1. จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ควรร่วมกันผลักดันเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา โดยมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน และให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญในทุกด้าน อาทิ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาคุณภาพบริการ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่มีคุณภาพโดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย โดยเฉพาะการใช้สื่อออนไลน์ รวมถึงการเป็นหลักในการประสานความร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อยกระดับการบริการให้มีคุณภาพ ทั้งทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ และทักษะการบริการที่เป็นเลิศ ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระจายรายได้จากแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญให้ถึงชุมชน และนำไปสู่การอนุรักษ์วัฒนธรรมรามัญให้คงอยู่ต่อไป

2. หน่วยงานภาครัฐ เช่น กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัด กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา ควรมีการวางแผนกลยุทธ์โดยการนำแนวทางการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา โดยใช้ CC-RAMAN Model ที่ได้จากการศึกษาและมีการขยายผลเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญอย่างยั่งยืน

3. ผู้ประกอบการและชุมชนควรพัฒนาการออกแบบการบริการท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญให้สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์รามัญดั้งเดิมที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านความสะดวกสบายได้ รวมถึงต้องออกแบบให้เกิดการเรียนรู้ และมีประสบการณ์ร่วมในระหว่างการใช้บริการในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวได้

4. ชุมชนควรจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญโดยชุมชนเพื่อเป็นทีมงานกลาง ทำหน้าที่ประสานงานด้านการท่องเที่ยวกับเครือข่ายการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญในชุมชน มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญอย่างเป็นระบบและครอบคลุม การจัดการองค์ประกอบการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญโดยชุมชน รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และรูปแบบการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญให้มีความหลากหลายและโดดเด่น โดยมุ่งเน้น

การทำตลาดที่ส่งเสริมการขายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตได้อย่างทั่วถึง

5. มหาวิทยาลัยในพื้นที่ควรจัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการท่องเที่ยว การพัฒนาการบริการการท่องเที่ยวภายในชุมชน เช่น กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยชุมชน นักสื่อความหมายท้องถิ่น ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น ให้มีความพร้อมในทุกด้านเพื่อผลักดันให้การท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญของชุมชนเข้าสู่มาตรฐานเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย รวมถึงเข้าไปสำรวจพื้นที่ท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนมาวางแผนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งมอบให้ชุมชนใช้ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยครั้งต่อไป เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญ จึงขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมรามัญที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยววัฒนธรรมอื่น
2. ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วัฒนธรรมรามัญของประเทศไทย
3. ศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมตามความเชื่อและวิถีชาติพันธุ์รามัญ
4. ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีพุทธในบริบทวัฒนธรรมรามัญ
5. ศึกษาการพัฒนาการตลาดดิจิทัลสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมรามัญ

References

- Balsiri, N. (2016). *kānchatkān kānthōngthiēo choēng watthanatham bæp mī sūan rūam phūā kān'anurak læ sūpthōt wīthī chīwit phūmpanya thōngthin læ 'attalak chumchon Moṅ bāng kradī khēt Bāng Khun Thīan Krung Thēp Mahā Nakhōṅ* [The participatory management of cultural tourism for conservation and transmission of way of life local wisdom and identity of Mon Bangkadi community, Bangkhuntian district, Bangkok]. Dhonburi Rajabhat University: Bangkok.
- Dolnicar, S. and Ring, A. (2014). Tourism marketing research: Past, present and future. *Annals of Tourism Research*. 47, 31-47. Retrieved from <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0160738314000358>.
- Klinmuenwai, K. (2018). *Næōthāng kān songsoēm kānthōngthiēo choēng watthanatham chumchon thama 'o 'Amphōē Muāng chāngwat Lampāng* [Guidelines for support cultural tourism destination at Tha Ma-O Community Mueng Distric Lampang Province]. *Journal of Liberal Arts Maejo University*. 6(1), 131-148.
- Office of the National Economic and Social Development Council on NESDC. (2017). *Phæñ phatthanā phāk klāng læ phūnthī Krung Thēp Mahā Nakhōṅ Phō.Sō. sōngphanhāroṅhoksip sōngphanhāroṅhoksipha chabap thophthūan*

- [Central region development plan and bangkok area b.e. 2017- 2022 review edition]. Retrieved from https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7525. Office of the National Economic and Social Development Council. (2016).
- Phānphatthanāsētthakitlāesangkhomhāngchāt Chabapthī Sipsōng.** [The twelfth national economic and social development plan]. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Board. (131-148). Office of the Permanent Secretary, Ministry of Tourism and Sports. (2020).
- Rāingānphāwasētthakitkānthōngthīao** [Tourism economic review]. Bangkok: Ministry of Tourism and Sports.
- Schlesinger, J. (2001). **Tai Groups of Thailand.** Volume 2: Profile of the Existing Groups. Bangkok: White.
- Songsoonthornwong, C. & Siriwong, P. (2017). kānsāng lāe kān prap plīan watthanatham sū kān pen sinkhā thāngkān thōngthīeo khōng chāo Mōn kō kret chāngwat Nonthaburī [Creating and commoditizing mon culture to be tourism products, Koh Kret, Nonthaburi Province]. **Dusit Thani College Journal.** 11(1), 224-239.
- Sukanthasirikul, K. (2013). **Kānphatthanākunnaphāpkānthōngthīaochoēng watthanathamnaiphāktawan ‘ōkchiāngnūa** [The quality development of cultural tourism in North Eastern]. Suranaree University of Technology. Nakhon Ratchasima.
- Tekhanmag, K., Thampramuan, P. and Tekhanmag, K. (2020). kānchāt kān khwāmru nai kān songsoēm kānthōngthīeo thāng watthanatham dōi chai chumchon pen thān nai kānchāt kān khōng chumchon Mōn bāng khanmāk tambon bāng khanmāk ‘Amphoe Mūang chāngwat Lop Burī [Knowledge management of cultural tourism promotion by community-based tourism of Mon Community, Bankhanmag Sub-District, Muang District, Lopburi Province]. **Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University.** 15(3), 15-32.
- Wongmontha, S. & Techakana, J. (2017). Kāntalāt 4.0 Naibōribotprathedthai 4.0. [Marketing 4.0 in the Context of Thailand 4.0]. **Economics and Public Policy Journal.** 8(15), 1-16.
- Wongthet, W. (1993). **Prawattisāt thōngthin lumnam mæ klōng : kōrānī sukṣā chumchon Mōn bān mūang ‘amphoe bānpōng chāngwat Rāchaburī nai lumnam mæ klōng : phatthanākān thāng sangkhom lāe watthanatham** [Local historical of the mae klong basin: Case study of mon community in the Mae Klong Basin Ban Pong District Ratchaburi Province socio-cultural development]. Pickaness Printing Center Co., Ltd: Bangkok.

การพัฒนาแบบแผนการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานสำหรับการเรียนการสอน
ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

THE DEVELOPMENT OF MODEL RESEARCH-BASED LEARNING MODEL FOR
PROVIDING INDUSTRIAL SUBJECT TYPE UNDER THE OFFICE OF
VOCATIONAL EDUCATION COMMISSION

พัชรินทร์ เฉลยไกร¹ อัครรัตน์ พูลกระจ่าง² และรินรดี ปาปะไน^{3*}
Patcharin Chaloeikai¹ Akkarat Poolkrajang² and Rinradee Papanai^{3*}

^{1,2,3*} สาขาวิชาเทคนิคศึกษา คุรุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
^{1,2,3*} Technical Education, Faculty of Industrial Education, Rajamangala University of Technology
Thanyaburi

Email: patcharin_c@mail.rmutt.ac.th

Received:	December 18, 2020
Revised:	May 20, 2021
Accepted:	May 25, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน สำหรับจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และ 2) ประเมินรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน สำหรับจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความคิดเห็นของรูปแบบ แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อรูปแบบ ซึ่งประกอบไปด้วย (1) การเตรียมการเรียนรู้ (2) การจัดการเรียนรู้ และ (3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในภาพรวมพบว่าค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC อยู่ในระดับที่ใช้ได้ ค่าเฉลี่ย IOC รวมเท่ากับ 0.80 และ 2) ด้านความเหมาะสมของรูปแบบ ซึ่งประกอบไปด้วย (1) ด้านความเป็นประโยชน์ มีความเหมาะสมมากที่สุด (\bar{X} =4.89, SD=0.26) (2) ด้านความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม มากที่สุด (\bar{X} =4.72, SD=0.44) (3) ด้านความเหมาะสม มีความเหมาะสม มาก (\bar{X} =4.47, SD =0.50) และ (4) ด้านความถูกต้อง มีความเหมาะสม มากที่สุด (\bar{X} = 4.78, SD=0.16) ในภาพรวมความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบ มีความเหมาะสม มากที่สุด (\bar{X} = 4.66, SD=0.36)

คำสำคัญ

รูปแบบการเรียนรู้ การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research study were to: 1) develop a research-based learning model for teaching and learning Industrial subjects under the Vocational Education Commission and 2) evaluate a research-based learning model in the teaching and learning Industrial subjects under the Vocational Education Commission. The sample group of the study was nine experts selected using purposive sampling technique. The research instruments consisted of questionnaires and used as tools for data collection in evaluating opinions on model and suitability of model in the research. Basic statistics were used to analyze the data.

The results indicated that: 1) the experts' opinions on the model were (1) learning preparation, (2) learning management, and (3) learning achievement. In the overall, the result was found that the consistency index of the IOC was applicable and the total mean of the IOC was 0.80. 2) The opinions on the suitability of the model were very appropriate. They comprise (1) usefulness which was very suitable at the level of ($\bar{X} = 4.89$, $SD = 0.26$), (2) the possibility aspect which very suitable at the level of ($\bar{X} = 4.72$, $SD = 0.44$), (3) the suitability aspect which was suitable at the level of ($\bar{X} = 4.47$, $SD = 0.50$), and (4) the accuracy aspect which was suitable of the level ($\bar{X} = 4.78$, $SD = 0.16$). In the overall, the opinions on the model was of the highest level ($\bar{X} = 4.66$, $SD = 0.36$).

Keywords

Learning Model, Research-based Learning, The Vocational Education

ความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมทั้งชีวิต เป็นเรื่องสำคัญของการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ครูจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ผู้สอนและผู้เรียนจำเป็นต้องปรับบทบาทและวิธีการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อให้การศึกษาเป็นไปในทิศทางที่มีคุณค่าต่อตัวผู้เรียน ต่อสังคมในทางสร้างสรรค์ และในส่วนของจัดการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาด้านอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมาก สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้กำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยให้สถานศึกษาปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอน เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติงานจริงตามวิชาชีพที่เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามวิชาชีพ

การจัดการเรียนรู้แบบวิจัยเป็นฐานได้รับความนิยมสนใจเป็นพิเศษและมีความสำคัญมากขึ้นกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันและอนาคต เนื่องจากเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สามารถสร้างลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตได้ (Nakornthap, 2004) การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน

เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนใช้การวิจัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ในเรื่องที่ตนสนใจหรือต้องการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ภายใต้ขอบเขตเนื้อหาที่เรียน โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกการคิดและจัดการหาเหตุผลในการตอบปัญหาตามโจทย์ที่ผู้เรียนตั้งไว้ โดยการผสมผสานองค์ความรู้และศึกษาจากสถานการณ์ (Rattanaubol, 2004) อันจะทำให้เกิดกระแสทางการศึกษาใหม่ในทิศทางที่ก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เกิดรูปธรรมในการศึกษา เกิดผลผลิตขึ้นในวงการศึกษาแล้วให้ผลผลิตนั้นเป็นผลผลิตในทางสร้างสรรค์ เป็นผลผลิตใหม่ที่เกิดจากความคิด สติปัญญา วิธีการของการศึกษานั้น ๆ เป็นการศึกษาแนวผลผลิตนิยมเชิงสร้างสรรค์ นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน (RBL) ยังสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Srikoon, Bunterm, Samranjai, and Wattanathorn, 2014)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนในระดับอาชีวศึกษา จึงสนใจศึกษาและพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานที่เหมาะสมกับผู้เรียนประเภทวิชาอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีทักษะการแสวงหาความรู้และทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ตลอดชีวิต เกิดประโยชน์การเรียนรู้ทางด้านอุตสาหกรรมและส่งเสริมทักษะการทำงานทางด้านช่างอุตสาหกรรมให้ดียิ่งขึ้น

โจทย์วิจัย/ปัญหาการวิจัย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน สำหรับจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. เพื่อประเมินรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน สำหรับจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบของแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 สังเคราะห์รูปแบบ โดยนำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบในขั้นตอนที่ 1 มาร่างเป็นรูปแบบและนำเสนอให้ที่ปรึกษาประเมินความเหมาะสมเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 3 สร้างรูปแบบ โดยใช้หลักการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน สำหรับใช้พัฒนาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามกรอบแนวคิดการวิจัยและแนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 คือการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญในการประเมิน

รูปแบบ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนในระดับอาชีวศึกษา/ระดับอุดมศึกษา มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน ระดับปริญญาโทขึ้นไป มีประสบการณ์การสอน/การทำงานเกี่ยวกับการศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี ในระดับอาชีวศึกษาหรือระดับอุดมศึกษา จำนวน 9 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินความคิดเห็นต่อรูปแบบเป็นเครื่องมือวิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ผู้วิจัยพิจารณาค่าระดับความคิดเห็นโดยเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยในแต่ละข้อคำถาม ตามที่ (Wongrattana, 2007) ได้กำหนดไว้

คะแนน 4.51-5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

คะแนน 3.51-4.50 หมายถึง เหมาะสมมาก

คะแนน 2.51-3.50 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

คะแนน 1.51-2.50 หมายถึง เหมาะสมน้อย

คะแนน 1.00-1.50 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

หากคำนวณคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ได้ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ไม่เกิน 1.00 ถือว่ารูปแบบมีความเหมาะสม

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

1. นำแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน สำหรับจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่จัดขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ แล้วปรับปรุง แก้ไข ตามข้อเสนอแนะ

2. ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน สำหรับจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จากการประเมินมีคะแนนความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนโดยรวม มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}=4.66$, $SD=0.36$)

ผลการวิจัย

รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานสำหรับจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ จากเอกสาร ตำรา การวิจัยเพื่อศึกษาปัญหา แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พบว่ามี 3 องค์ประกอบหลัก คือ (1) การเตรียมการเรียนรู้ (Preparation) (2) การจัดการเรียนรู้ RBL (Learning) และ (3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement)

ขั้นที่ 1 การเตรียมการเรียนรู้ (Preparation) ประกอบด้วย

1.1 วิเคราะห์สมรรถนะรายวิชาและคำอธิบายรายวิชา

1.2 ออกแบบการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้

1.3 จัดเตรียมเทคโนโลยีและการสร้างบรรยากาศสำหรับการเรียนรู้ RBL

1.4 กำหนดเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วยสิ่งที่ต้องการวัด เครื่องมือวัดและผลของการวัด

ขั้นที่ 2 การจัดการเรียนรู้ RBL (Learning) ประกอบด้วย

2.1 การใช้กระบวนการวิจัยในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่

- 2.1.1 การระบุปัญหา
- 2.1.2 แนวทางการแก้ปัญหา
- 2.1.3 ดำเนินการรวบรวมข้อมูล
- 2.1.4 สรุปอภิปรายผล

2.2 การใช้ผลวิจัยในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่

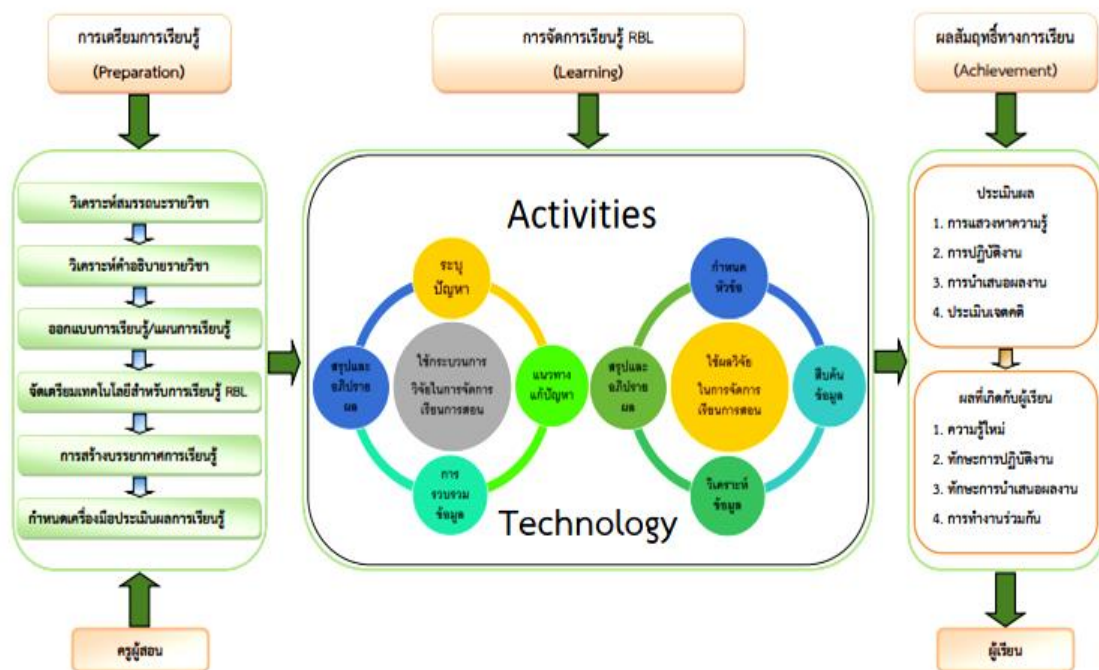
- 2.2.1 กำหนดหัวข้อ
- 2.2.2 สืบค้นข้อมูล
- 2.2.3 วิเคราะห์ข้อมูล
- 2.2.4 สรุป/อภิปรายผล

ขั้นที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(Achievement)

3.1. ประเมินผล ได้แก่ การแสวงหาความรู้ การปฏิบัติงาน การนำเสนอผลงาน และประเมินจากเจตคติ

3.2. ผลที่เกิดกับผู้เรียน ได้แก่ ความรู้ใหม่ ทักษะการปฏิบัติงาน ทักษะการนำเสนอผลงาน และการทำงานร่วมกัน

โดยรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานสำหรับจัดการเรียนการสอนประเภทวิชา
อุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานสำหรับจัดการเรียนการสอนประเภทวิชา
อุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

3. ผลการประเมินความคิดเห็นและความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน สำหรับจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

3.1 ผลการประเมินความคิดเห็น โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน สำหรับจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.55 ถึง 0.73 เป็นค่าดัชนีที่สามารถใช้ได้

3.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานสำหรับจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ผลการประเมิน
1. ด้านความเป็นประโยชน์	4.89	0.26	มากที่สุด
2. ด้านความเป็นไปได้	4.72	0.44	มากที่สุด
3. ด้านความเหมาะสม	4.47	0.50	มาก
4. ด้านความถูกต้อง	4.78	0.16	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.66	0.36	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าผลประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานสำหรับจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.66$, $SD=0.36$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการพัฒนาารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน สำหรับจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัย ตามลำดับดังนี้

1. ผลการพัฒนาารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน สำหรับจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ประกอบด้วย 1. การเตรียมการเรียนรู้ 2. การจัดการเรียนรู้ 3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันคือเห็นว่า เป็นรูปแบบที่สามารถใช้ได้ เนื่องจากเป็นวิธีการเรียนรู้เชิงรุก มากกว่าการเรียนเชิงรับแบบเดิม ครูเป็นผู้สร้างสถานการณ์ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการอยากเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ สอดคล้องกับ (Healey & Jenkins, 2009) ที่กล่าวว่า บทบาทของครูผู้สอนในการอำนวยความสะดวก และสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้ อ่าน คิด ฟัง พูด เขียน และปฏิบัติอย่าง

สร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ข้อมูลสารสนเทศ หรือทักษะต่าง ๆ ในการเรียนรู้ ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างสรรค์ การทดลอง และการปรับปรุงแก้ไขของผู้เรียน

2. ผลการประเมินรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน สำหรับจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานสำหรับจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาทางช่างอุตสาหกรรมได้อย่างถูกต้อง ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนแก้ปัญหาอย่างมีระบบ ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้ RBL ทั้ง 2 รูปแบบ ได้แก่ แบบใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน และแบบใช้ผลวิจัย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Khamkhamchon, Ekakun, & Duanyai, 2015) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานสำหรับพัฒนาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ในสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร ที่พบว่าผู้เรียนและผู้สอนในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องมีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัย เพื่อบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนการสอนอันเป็นแนวทางสร้างสรรค์ความรู้ด้วยปัญญา โดยการสร้างความเชื่อมโยงทางปัญญาของผู้เรียนกับการวิจัยโดยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Baldwin, 2005) ดังนั้นลักษณะของปัญหาต้องมีความน่าสนใจ ทำทนายและน่าค้นหาคำตอบโดยมีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกทำให้การจัดการเรียนรู้บรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับ (Ritthidet, 2010) พบว่านักศึกษา มีความพึงพอใจต่อการเรียนในระดับมาก ในการจัดการเรียนรู้วิชาโครงการโดยใช้วิจัยเป็นฐาน ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาและนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติงานโครงการโดยใช้กระบวนการวิจัยผสมผสานได้อย่างเหมาะสม ส่วนด้านประโยชน์ของการเรียนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานพบว่านักศึกษา แสดงความคิดเห็นว่าช่วยให้เข้าใจบทเรียนจดจำบทเรียนได้ดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้จัดการเรียนรู้

1.1 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน จะประสบความสำเร็จ ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้เรียน

1.2 รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน มีการจัดการเรียนรู้ที่มีกระบวนการหลายขั้นตอน อาจจะมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาในการจัดกิจกรรม ดังนั้นครูผู้สอนควรกำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละขั้นตอนให้เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสนับสนุนให้ครูผู้สอนสร้างและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานสำหรับจัดการเรียนการสอนประเภทวิชาอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง

2.2 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานกับการจัดการเรียนรู้แบบอื่น ๆ

2.3 ควรมีการเปรียบเทียบความคงทนของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการเรียนการสอนโดยวิธีปกติกับโดยใช้วิจัยเป็นฐาน ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ผู้เรียนต้องดำเนินการเรียนรู้ด้วยตนเองและภายในกลุ่ม ทำให้เกิดความคงทนของการเรียนรู้

References

- Baldwin, G. (2005). **The teaching-research nexus: How research informs and enhances learning and teaching in the University of Melbourne. Melbourne: The University of Melbourne.** Available in electronic.
- Healey, M. and Jenkins, A. (2009). **Developing undergraduate research and inquiry.** In *The Higher Education Academic.*
- Khamkhamchon, S., Ekakun, T., & Duanyai, S. (2015). *kānphatthana rūpbæp kānrīanrū doī chai kānwichai pen thān samrap phatthana samatthana thī phung prasong khong naksuksā radap prakāsanīyabat wichāchīp chan sūng nai sathāban kān ‘āchīwasuksā kaset* [Development of a research-based learning model for developing desirable competencies of diploma students in agricultural vocational institutions]. *Journal of Industrial Education.* 14(1), 83-90.
- Nakornthap, A. (2004). *rīanrū khū wichai* [Learn about research partners]. The case of teaching with a research process in the field of education with society, Faculty of Education Chulalongkorn University. Nai Paitoon Sinlarat (Editor). *Research-Based Teaching.* Bangkok: Center for Textbooks and Academic Materials, Faculty of Education, Chulalongkorn University.
- Rattanaubol, A. (2004). *kānsōn bæp nēn kānwichai doī chai sanya hæng kānrīanrū* [Research-based teaching using the promise of learning]. In *research-based teaching.* 61-79. Bangkok: Faculty of Education, Chulalongkorn University.
- Ritthidet, N. (2010). *phonkān chatkān rīanrū wichā khroṅkān (yīsipnunglānnummūnhāphan‘et) doī chai wichai pen thān samrap naksuksā* ปวช. *sākha chāng yon witthayalai theknik Trang* [Project subject learning management results (2101 5001) using research as a base for vocational students in the field of mechanics, Trang Technical College].
- Srikoon, S., Bunterm, T., Samranjai, J., and Wattanathorn, J. (2014). Research Synthesis of Research Based Learning for Education in Thailand. *Procedia-Social and ehavioral Sciences.* 116(2014), 913-917.
- Wongrattana, C. (2007). *tārāng sathiti phūā kānwichai* [Statistical tables for research] Bangkok: Srinakharinwirot University, Prasanmit.

สภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมนูญประชาชนต้นแบบ
ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

STATE OF USE, EFFECTS AND MODEL OF COMMUNITY CHARTERS
IN ROI-ET PROVINCE

พิมลศักดิ์ นิลผาย¹ วชรินทร์ สุทธิชัย² และรัชนิดา ไสยรส³
Pimonsak Nilphai¹, Watcharin Sutthisai² and Ratchanida Saiyaros³

^{1,2,3}หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
^{1,2,3}Doctor of Public Administration in Public and Private Management,
Rajabhat Mahasarakam University
E-mail: simmonds.p@rmu.ac.th

Received: December 15, 2020
Revised: April 20, 2021
Accepted: April 22, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสมผสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการใช้ และผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 2) ศึกษาลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 3) ศึกษาการใช้และผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด และ 4) สร้างรูปแบบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ให้ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 70 คน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหาร และสมาชิกสภาท้องถิ่น จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการประชมกลุ่มย่อย และแบบสอบถามเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการใช้ และผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) การใช้ และผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบที่มีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงรูปแบบลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบได้อย่างถูกต้องร้อยละ 40.20 และ 4) รูปแบบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ การพัฒนาแนวคิดจริยธรรมคุณธรรมและประชาธิปไตยในชุมชน ควรมีกฎหมายรองรับในพระราชบัญญัติเพื่อใช้บังคับได้และมีการบูรณาการภารกิจหน่วยงานร่วมกันพร้อมงบประมาณสนับสนุนอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ

สภาพการใช้ ผลกระทบ ธรรมนูญ ตำบล ร้อยเอ็ด

ABSTRACT

This mixed-methodology research aimed to 1) study the state of use and effects of model community charters in Roi-Et Province, 2) study the characteristics of model community charters in Roi-Et Province, 3) study the state of use conditions and effects that affect the of model community charters in Roi-Et Province, and 4) to construct the community charter model in Roi-Et Province. The samples of the qualitative research were people involved in the prototype public constitution in Roi-Et Province, 70 subjects. The samples of the quantitative research were 400 samples of Kamnan, village headman, administrators and members of the local council. Instruments used were focus group questionnaire and quantitative questionnaire. Data were analyzed by content analysis and statistics used were frequency, percentage, mean, standard, deviation, Pearson's correlation and multiple linear regression.

Research results revealed that 1) the state of use and effects of model community charters in Roi-Et Province, in overall, were in high level. 2) The characteristics of model community charters in Roi-Et Province, in overall, were in high level. 3) The state of use and effects of model community charters in Roi-Et Province had statistically significant at the level of .05 which may correctly predict the people's model community charters variation of 40.20% and 4) the people's model community charters in Roi-Et Province were the development of ethical, moral and democratic concepts in the community as well as having an enforcement law in supporting the Act also integrated missions and functions with appropriate funding.

Keywords

State of Use, Effects, Charters, Model, Roi-Et

ความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ได้จัดทำขึ้นบนพื้นฐานของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) ซึ่งเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนี้ยังได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และ ระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนด

วิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (Academic and Legal Office, 2014)

การพึ่งตนเองเป็นรูปแบบของพฤติกรรมมนุษย์ ที่เกิดขึ้นมาช้านานแล้ว แต่อาจมีการให้ความสำคัญในระดับและแง่มุมที่แตกต่างกันไปตามยุคสมัย ซึ่งมักเกิดขึ้นอยู่กับปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ ตลอดจนนโยบายจากรัฐบาลในยุคประวัติศาสตร์ การดูแลตนเองในการพึ่งพาตนเองเป็นเรื่องของประชาชนโดยตรงที่จะจัดการดูแลชีวิตและความเป็นอยู่ของตนเอง ครอบครัว และชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ตามแบบแผนวัฒนธรรม และความเชื่อที่ได้รับการปลูกฝัง และถ่ายทอดต่อกันมา (Si-Prapha, 2015)

การที่ชุมชนเข้มแข็งได้นั้นต้องเกิดจากการระเบิดจากข้างในโดยธรรมนุญประชาชนนั้นหมายถึง การที่ชุมชนมีพลังความสามารถ ศักยภาพภายในชุมชนเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อนอันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองของชุมชนซึ่งความเป็นชุมชนเข้มแข็งดังกล่าวสามารถสรุปองค์ประกอบและลักษณะได้ดังนี้ 1) คนในชุมชนต้องเป็นคนที่มีการบวนการเรียนรู้ (learning process) เพื่อเสริมศักยภาพของตนเอง 2) เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (community learning) คือ สมาชิกช่วยกันเรียนรู้หรือเรียนรู้เป็นกลุ่ม มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา 3) มีภาวะผู้นำชุมชน (community leadership) คือ ผู้นำเป็นผู้ประสานความคิดของสมาชิก ให้โอกาสสมาชิกได้แสดงความคิดเห็น ไม่ผูกขาดกับความคิดหรือเป็นเจ้าของชุมชนเพียงผู้เดียว 4) มีจิตสำนึกชุมชน (community consciousness) หรือเป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (spirituality) คือ สมาชิกสำนึกว่าตนเองเป็นเจ้าของชุมชน 5) มีจิตวิญญาณชุมชน (community spirituality) คือ การที่สมาชิกมีความจงรักภักดีต่อชุมชน 6) มีองค์กรชุมชนเข้มแข็ง (strengthens community organization) คือ ประชาชนรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นด้วยจิตสำนึกชุมชนและจิตวิญญาณชุมชนผนึกกำลังกันเพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาชุมชน 7) มีการจัดการชุมชนที่ดี (community management) คือ สมาชิกของชุมชนมีความสามารถในการจัดการตนเองและชุมชนได้ 8) มีเครือข่ายชุมชน (community networks) คือ มีกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มและองค์กรชุมชนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน 9) เป็นชุมชนที่พึ่งตนเองได้ (self-help management) สมาชิกและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนมีความเข้มแข็งพอที่จะช่วยเหลือหรือพึ่งตนเองได้ ในทางเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคมและวัฒนธรรม 10) เป็นชุมชนสงบสุข (solidarity) ชุมชนเข้มแข็งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีคุณธรรมและมีความสุข 11) การพัฒนาแบบยั่งยืน (sustainable development) ชุมชนเข้มแข็งที่มีลักษณะดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ชุมชนดำรงอยู่และดำรงต่อไปได้โดยไม่ล้มละลายอันเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืนนั่นเอง (Phuang-Ngam, 2010)

จากความสำคัญของการเป็นชุมชนเข้มแข็งที่กล่าวมาแล้วนั้น พระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. 2522 และระเบียบกระทรวงมหาดไทย จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่ และการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551 ให้มีการร่างธรรมนูญตำบลเพื่อให้ท้องที่ตำบลนั้นมีการประกาศและมีผลใช้บังคับกับราษฎรหรือผู้อยู่อาศัยในหมู่บ้าน และภายในอาณาเขตหมู่บ้านเพื่อเป็นการจัดระเบียบสังคมและเป็นการสร้างแนวทางการแก้ไขปัญหาของสังคมระดับหมู่บ้านให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมจารีตประเพณี และไม่ขัดต่อกฎหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันของราษฎรในหมู่บ้านในการอ้าง

รักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของสังคม ศาสนา และระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข (Roi-Et Provincial Public Health Office, 2012)

อย่างไรก็ตามจากการวิจัยที่ผ่านมาได้พบว่าการพบว่ามีสภาพการใช้และผลกระทบจากการใช้แตกต่างกันตามบริบทของพื้นที่ เช่น จากการวิจัยของ (Chan-Phet, 2012) และจากการวิจัยของ (Krai-Rat, 2017) ผลการศึกษาพบว่าสภาพการใช้และผลกระทบจากการใช้แตกต่างกันตามบริบทของพื้นที่ ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเป็นการสำคัญที่จะต้องมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับธรรมนูญประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด เนื่องจากว่าจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นจังหวัดที่มีชุมชนเข้มแข็งและกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ที่ก่อกำเนิดจากความตระหนักของประชาชน โดยเริ่มจากความตระหนักในสำคัญของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และประวัติศาสตร์ของชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาในทุกด้าน อันเป็นเหตุผลสำคัญที่จะต้องมีการศึกษาถึงสภาพการใช้ผลกระทบและรูปแบบธรรมนูญประชาชนในฐานะที่เป็นต้นแบบของธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อันจะนำไปสู่การพัฒนาธรรมนูญประชาชนในเขตพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. การใช้ ผลกระทบ และลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับใด
2. สภาพการใช้ และผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดมีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่
3. รูปแบบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นอย่างไร

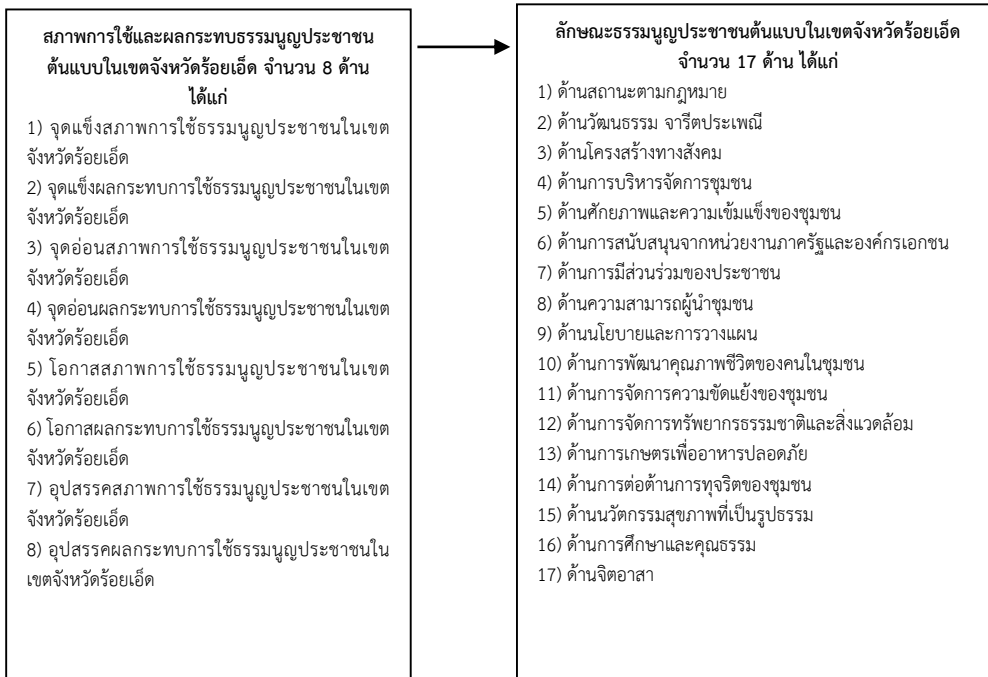
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการใช้ ผลกระทบ และลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาสภาพการใช้ และผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อสร้างรูปแบบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับการใช้ ผลกระทบ และลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดอยู่ในระดับมาก
2. สภาพการใช้ และผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด มีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น 70 คน ซึ่งใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยมีเกณฑ์คุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลคือ บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย ตัวแทนกำนัน ตัวแทนผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น ตัวแทน อสม. และตัวแทนประชาชนในตำบลที่ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชน จำนวน 7 อำเภอในจังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น และประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในตำบลที่ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชน จำนวน 7 อำเภอ รวมจำนวนทั้งสิ้น 525,686 คน (Roi-Et Provincial Registry Office, 2020) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตัวแทนประชากรการวิจัย ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น และประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในตำบลที่ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชน จำนวน 7 อำเภอ จำนวนทั้งสิ้น 400 คน ซึ่งคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ (Yamane, 1973) จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการหาสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างแต่ละอำเภอตามวิธีการหาสัดส่วนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยจัดทำบัญชีประชากรเรียงลำดับตามพยัญชนะชื่อ โดยแต่ละบัญชีจะเรียงลำดับประชากรตามหลักการเรียงอักษรพยัญชนะไทยของราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2546 โดยเรียงตั้งแต่ 1 ถึง N ต่อมาคิดค่าช่วงสุ่ม (Sampling Interval) หรือ k โดยสูตร $k = N/n$

แล้วเลือกจุดสุ่มเริ่มต้น (Random Start หรือ R) ที่อยู่ระหว่าง 1 ถึง k หลังจากนั้นจะเริ่มสุ่มตัวอย่างจากหน่วยตัวอย่างที่ประกอบด้วย R, R+k, R+2k.....ไปจนครบจำนวน แต่ในกรณีที่ N ทหาร n ไม่ลงตัว ผู้วิจัยใช้จุดทศนิยม 4 ตำแหน่ง ถ้า k เป็นตัวเลขที่มีจุดทศนิยม จะเลือกตัวอย่างเป็นจำนวนเต็ม โดยมีการปิดเศษทศนิยมตามหลักคณิตศาสตร์สากลนิยม

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสอบถามการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อถามเกี่ยวกับสภาพ ผลกระทบ และลักษณะจากการใช้ธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามเชิงปริมาณ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นแบบบรรยายรายการ (Check List) 2) แบบสอบถามสภาพการใช้และผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 3) แบบสอบถามลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และ 4) ข้อเสนอแนะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นแบบสอบถามปลายเปิด โดยแบบสอบถามเชิงปริมาณนี้ การหาคุณภาพเครื่องมือด้วยการหาความเที่ยงตรง (Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งมีค่า IOC ระหว่าง .80-1.00 และมีค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) จากการทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 ชุด เท่ากับ .899

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Survey) โดยผู้วิจัยกำหนดให้มีผู้ช่วยผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 1 คนต่อหนึ่งอำเภอเพื่อนำแบบสอบถามแจกให้กลุ่มตัวอย่าง โดยได้ดำเนินการอบรมผู้ช่วยผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลและในการจัดประชุมกลุ่มย่อย Focus Group เพื่อความเข้าใจในแบบสอบถามและรายละเอียดต่าง ๆ จากนั้นดำเนินการเก็บแบบสอบถามคืนจนครบตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ทั้ง 400 ตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้รับจากการสนทนากลุ่มนี้ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสถิติเชิงพรรณนา และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งประกอบด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยระดับการใช้ธรรมนูญ ผลกระทบ และลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1-2 ตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมปฏิบัติประชาชน
ต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

สภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนต้นแบบ ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	\bar{X}	SD	แปลผล
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	4.27	0.31	มากที่สุด
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	4.04	0.49	มาก
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	3.96	0.47	มาก
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	3.96	0.44	มาก
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	3.98	0.47	มาก
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	4.05	0.45	มาก
7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	3.98	0.40	มาก
8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	3.93	0.53	มาก
โดยรวม	4.02	0.30	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, $SD = 0.30$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ($\bar{X} = 4.27$, $SD = 0.31$) อยู่ในระดับมาก 7 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ($\bar{X} = 4.05$, $SD = 0.45$) รองลงมาคือจุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ($\bar{X} = 4.04$, $SD = 0.49$) อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดเท่ากับโอกาสสภาพการใช้ธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ($\bar{X} = 3.98$, $SD = 0.47$) จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดเท่ากับจุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ($\bar{X} = 3.96$, $SD = 0.47$) และอุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ($\bar{X} = 3.93$, $SD = 0.53$)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะการใช้ธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

ลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	\bar{X}	SD	แปลผล
1. ด้านสถานะตามกฎหมาย	3.81	0.50	มาก
2. ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี	3.92	0.41	มาก
3. ด้านโครงสร้างทางสังคม	4.05	0.42	มาก
4. ด้านการบริหารจัดการชุมชน	3.84	0.37	มาก
5. ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน	3.72	0.37	มาก
6. ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน	3.80	0.45	มาก
7. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	3.92	0.36	มาก
8. ด้านความสามารถผู้นำชุมชน	3.81	0.47	มาก
9. ด้านนโยบายและการวางแผน	3.85	0.46	มาก
10. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน	3.80	0.45	มาก
11. ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน	4.21	0.41	มากที่สุด
12. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.14	0.47	มาก
13. ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย	4.31	0.33	มากที่สุด
14. ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน	4.32	0.32	มากที่สุด
15. ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม	4.29	0.32	มากที่สุด
16. ด้านการศึกษาและคุณธรรม	4.23	0.27	มากที่สุด
17. ด้านจิตอาสา	4.16	0.34	มาก
โดยรวม	4.01	0.16	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, $SD = 0.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีระดับลักษณะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน ($\bar{X} = 4.32$, $SD = 0.32$) รองลงมาคือด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย ($\bar{X} = 4.31$, $SD = 0.33$) ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม ($\bar{X} = 4.29$, $SD = 0.32$) ด้านการศึกษาและคุณธรรม ($\bar{X} = 4.23$, $SD = 0.27$) และด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน ($\bar{X} = 4.21$, $SD = 0.41$) มีระดับลักษณะอยู่ในระดับมาก จำนวน 12 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านจิตอาสา ($\bar{X} = 4.16$, $SD = 0.34$) รองลงมาคือด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.14$, $SD = 0.47$) ด้านโครงสร้างทางสังคม ($\bar{X} = 4.05$, $SD = 0.42$) ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณีเท่ากับ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{X} = 3.92$, $SD = 0.41$) ด้านนโยบายและการวางแผน ($\bar{X} = 3.85$, $SD = 0.46$) ด้านการบริหารจัดการชุมชน ($\bar{X} = 3.84$, $S.D. = 0.37$) ด้านสถานะตามกฎหมายเท่ากับด้านความสามารถผู้นำชุมชน ($\bar{X} = 3.81$, $SD = 0.47$) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนเท่ากับด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ($\bar{X} = 3.80$, $SD = 0.45$) ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน ($\bar{X} = 3.72$, $SD = 0.37$)

2. ผลการวิเคราะห์การถดถอยสภาพการใช้ และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบที่มีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

Model 4 / ตัวแปร		Regression Coefficient			
		B	beta	t	Sig
จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชน	(X ₃)	.032 (4)	.094	2.092	.037*
โอกาสสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชน	(X ₅)	.090 (1)	.265	5.731	.000**
อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชน	(X ₇)	.067 (3)	.168	3.027	.003**
อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชน	(X ₈)	.089 (2)	.294	5.617	.000**

ค่าคงที่ (Constant) = 2.909 / R = .634 / R² = .402 / Adjusted R² = .395 / R² Change = .007

จากตารางที่ 3 ซึ่งเป็นการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง โดยใช้วิธีการนำตัวแปรเข้าสู่สมการถดถอยแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Method) และกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า การใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 4 ตัวแปร ได้แก่ โอกาสสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชน (X₅) ผลกระทบสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชน (X₈) อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชน (X₇) และจุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชน (X₃) โดยทั้ง 4 ปัจจัยสามารถพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงรูปแบบลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบได้อย่างถูกต้องร้อยละ 40.20

3. ผลการวิจัยเพื่อสร้างรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าจากการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 70 คน จาก 7 อำเภอในจังหวัดร้อยเอ็ดซึ่งประกอบด้วย อำเภอเมืองสรวง อำเภอธวัชบุรี อำเภอโพนทอง อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอจังหาร อำเภอโพธิ์ชัย อำเภอเกษตรวิสัย โดยผลการวิจัยพบว่า สภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนต้นแบบ ประกอบด้วย 1) ด้านสถานะตามกฎหมาย 2) ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี 3) ด้านโครงสร้างทางสังคม 4) ด้านการบริหารจัดการชุมชน 5) ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน 6) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน 7) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน 8) ด้านความสามารถผู้นำชุมชน และ 9) ด้านนโยบายและการวางแผน และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบ ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน 2) ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน 3) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย 5) ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน 6) ด้านนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม 7) ด้านการศึกษาและคุณธรรม และ 8) ด้านจิตอาสา ส่วน ลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งผลการวิเคราะห์ SWOT พบดังนี้

3.1 จุดแข็ง (Strengths) ประกอบด้วย 1) ประชาชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขและการพนัน ชุมชนมีผู้นำที่เข้มแข็งและมีศักยภาพ 3) ชุมชนรักความสงบและมีความสามัคคีกัน 4) ผู้นำจัดการความขัดแย้งของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) ชุมชนมีกติกาศุมนในการปฏิบัติที่ชัดเจน 6) ประชาชนมีความเป็นอยู่ตามวิถีความพอเพียง และ 7) ชุมชนมีวัฒนธรรม จารีตประเพณี ที่ดีงามและเข้มแข็ง

3.2 จุดอ่อน (Weaknesses) ประกอบด้วย 1) ขาดการบังคับอย่างเด็ดขาด 2) เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบมีน้อยไม่เพียงพอ 3) ชาวบ้านบางคนยังขาดจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวม 4) พื้นที่ติดต่อหลายตำบลคนต่างถิ่นเข้ามาง่าย และ 5) หน่วยงานราชการในพื้นที่ขาดงบประมาณ

3.3 โอกาส (Opportunities) ประกอบด้วย 1) ชาวบ้านต้องการแก้ปัญหาชุมชน 2) การปฏิบัติตามนโยบายของส่วนราชการ 3) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสมบูรณ์ 4) โครงสร้างสังคมชนบท 5) ในพื้นที่มีมหาวิทยาลัยที่ให้ความรู้ด้านการเกษตร และ 6) ชาวบ้านร่วมกันต่อต้านการทุจริต

3.4 อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วย 1) สนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกพื้นที่ 2) ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน 3) ขาดความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ อย่างจริงจัง 4) มีผู้สูงอายุจำนวนมาก 5) ชาวบ้านมีปัญหาสุขภาพ เช่น โรคเบาหวานความดัน 6) ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึง และ 7) ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทั้งในและนอกพื้นที่น้อย

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมณูญาประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิราภรณ์ สุรณะสกุล, ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ และอัจฉรา ไชยูปถัมภ์ (Sura-Thana-Sakun, Ari-Sophon-Phichet, & Chai-Yu-Patham, 2017) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน โดยผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกกลุ่ม ยกเว้นกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำชุมชนที่มีอยู่ในระดับมาก และมีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารจัดการ บุคลากร และเครือข่ายความร่วมมือ รวมทั้งมีบทบาท 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) ตามเป้าหมาย ตามพันธกิจ และตามรูปแบบการจัดการศึกษา 2) องค์ประกอบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ การมีเป้าหมายร่วมกัน การเรียนรู้ของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่ายความร่วมมือ ศักยภาพของชุมชน ทุนภูมิสังคม และการบริหารจัดการชุมชน และ 3) รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ประกอบไปด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน บทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน หลักการดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จ

2. จากผลการศึกษาที่พบว่า ระดับลักษณะธรรมณูญาประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลัดดาวัลย์ สำราญ (Samran, 2016) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี โดยผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน

ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านผู้นำชุมชนที่มีความรู้ความสามารถ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาชน 3) ด้านการบริหารจัดการชุมชน 4) ด้านการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน 5) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน และ 6) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน โดยรวมภาพอยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความเข้มแข็งของชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิจัยที่พบว่า สภาพการใช้ ผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด มีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิล พันธุ์คงชื่น (Phan-Khong-Chuen, 2018) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง สถานะทางกฎหมายของกฎหมายหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 โดยผลการวิจัยพบว่าหมู่บ้านเป็นหน่วยการปกครองที่มีขนาดเล็กที่สุดตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 แม้จะเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองแต่กลับไม่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจในการกำหนดระเบียบหรือกฎหมายหมู่บ้านได้ ส่งผลให้ระเบียบหรือกฎหมายหมู่บ้านที่กำหนดขึ้นไม่มีสถานะตามกฎหมายเป็นแต่เพียงการยอมรับของประชาชนในหมู่บ้านเท่านั้น เมื่อมีผู้ไม่ปฏิบัติตาม หรือละเมิดระเบียบหรือกฎหมายหมู่บ้านผู้นั้นก็ไม่ได้มีความรับผิดชอบตามกฎหมายแต่อย่างใด ทั้งที่หมู่บ้านเหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีแนวทางปฏิบัติ วัฒนธรรม จารีตประเพณี สืบทอดต่อกันมา แต่เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปส่งผลให้แนวปฏิบัติ วัฒนธรรมจารีตประเพณีเหล่านั้นต้องมีอันเลือนหายไปในขณะที่เดียวกันเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ.2543 ทำให้เกิดนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรขึ้น และยังบัญญัติให้นิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรสามารถกำหนดระเบียบหมู่บ้านจัดสรรเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์สาธารณูปโภค การอยู่อาศัยและการจราจรภายในที่ดินจัดสรรได้ ทำให้กฎกติกาการอยู่ร่วมกันในหมู่บ้านจัดสรรถูกรับรองให้มีผลตามกฎหมาย หากมีการฝ่าฝืนระเบียบดังกล่าวย่อมส่งผลให้เกิดความรับผิดชอบตามกฎหมายขึ้น จะเป็นการดีกว่าหรือไม่หากหมู่บ้านสามารถนำแนวปฏิบัติวัฒนธรรม จารีตประเพณีที่สืบทอดต่อกันมานี้ มากำหนด เป็นระเบียบหรือกฎหมายหมู่บ้านที่มีผลใช้บังคับได้ตามกฎหมาย เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และสร้างสำนึกความรับผิดชอบต่อชุมชนร่วมกัน ทำให้การบริหารจัดการหมู่บ้านมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ภาครัฐควรตรากฎหมายในชั้นพระราชบัญญัติรองรับภารกิจธรรมนูญประชาชน เพื่อให้เกิดการบังคับใช้ภายในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ภาครัฐควรบูรณาการบุคลากรจากผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด และกระทรวง เพื่อร่วมแรงร่วมใจกันขับเคลื่อนภารกิจธรรมนูญประชาชนให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

1.3 ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณขับเคลื่อนภารกิจธรรมนูญประชาชนให้สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยสภาพการใช้ ผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดเพื่อให้เกิดความแตกต่างและมิติทางวิชาการ จึงควรมีการดำเนินการวิจัยในพื้นที่ที่แตกต่างกันหรือในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งในการบังคับใช้กฎหมายของชุมชน

2.2 ควรมีการนำธรรมนูญประชาชนต้นแบบทดลองใช้จริงในต่างพื้นที่เพื่อจะได้ทราบประสิทธิภาพของรูปแบบและปรับเปลี่ยนแก้ไขให้มีความเหมาะสมในภาพรวมให้มากยิ่งขึ้น

References

- Academic and Legal Office. (2014). *sāra sangkhēp praden kanpatirū prathēt Thai dān kān pokkhrōng thōngthin* [Summary of Thailand's Reform Issues Local Government]. Bangkok: The Secretariat of the House of Representatives.
- Chan-Phet, P. (2012). *kānphatthana sakkayaphāp ‘ongkān boṛihānsuāntambon nai kān songsoēm sukkhaphāp phūsūng‘āyu nai khēt phūnthī tambon hūa thōn ‘amphōē suwannaphūm chāngwat roṛi ‘et* [Capacity Development of Subdistrict Administrative Organizations In promoting elderly health in the area of Subdistrict Hua Thon Suvarnabhumi District Roi Et Province]. Thesis of Master of Public Health Program Department of Health Education and Health Promotion Faculty of Public Health, Khon Kaen University.
- Krai-Rat, P. (2017). *kānphatthana rūpbāep khapkhluān thammanūn sukkhaphāp tambon nai kān khat yāek khaya mūnfoṛi khēt thetsabān tambon Visit ‘amphōē mūāng bung kān chāngwat bung kān* [Development of Sub-District Health Statute Propulsion Model in Solid Waste Sorting in Wisit Sub-District Municipality, Mueang Bueng-Kan District Buen-Kan Province]. Thesis of Master of Public Administration, Local Administration, Local Government College, Khon Kaen University.
- Phan-Khong-Chuen, N. (2018). *sathāna thāng kotmāi khōng kotmū bān tāmpa ra rāt banyat laksana pokkhrōng thōngthī Phō.Sō. sōngphansirōṛihāsipchēt* [Legal status of village rules under the local government act 1914]. *Phikanesan Journal*. 14(1), 3-12.
- Phuang-Ngam, K. (2010). *kānchāt kān ton ‘ēng khōng chumchon thōngthin* [Self-management of local communities]. Bangkok: Thammasat University.
- Roi-Et Provincial Public Health Office. (2012). *khūmū kān plāeng thammanūn sukkhaphāp tambon sū kān patibat botriān kān plāeng thammanūn sukkhaphāp pai sū phāen patibat nai phūnthī chēt chāngwat ‘Isān tōn bon koṛanī suksā kān chūām yōng thammanūn sukkhaphāp sū*

kānwāngphāēn ngān kōngthun lakprakan sukkhaphāp radap thōngthīn rū phūnthī [Manual for converting the sub district health statute in to practice lessons on converting the health statute to the action plan in area 7 upper northeastern province: a case study on linking the health statute to the planning of the health insurance fund at the local or area level]. 2nd ed. Udon-Thani: Saksi-Akson Press.

Roi-Et Provincial Registry Office, (2020). khōmūn čhamnūan prachakōn nai čhangwat roj 'et khōmūn Na dūan Mithunāyon Phō.Sō. sōngphanhārōjhoksipsām [Roi-Et population information June, 2020]. Roi-Et: Department of Provincial Administration.

Samran, L. (2016). patčhai thī song phon tō khwāmkhēmkhæng khōng chumchon kōrānī suksā 'amphōē sāmchuk čhangwat Suphan buri [Factors Affecting the strength of the community: A case study of Sam-Chuk District, Suphanburi Province]. The Proceedings of the 1st National Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi.

Si-Prapha, A. (2015). krabūānkān khapkhluān thammanūn sukkhaphāp chapho phūnthī nai praden kān songsoēm sukkhaphāp duāi kān 'oḷk kamlang kāi nai chumchon tambon khōk kwāng 'amphōē bung khla čhangwat bung kān [The process of driving the local health statute on the issue of health promotion through exercise in the Khok-Kwang Subdistrict Bung-Khla District Bueng-Kan Province]. Thesis of Master of Public Health Program Department of Health Education and Health Promotion Faculty of Public Health, Khon Kaen University.

Sura-Thana-Sakun, W., Ari-Sophon-Phichet, S. and Chai-Yu-Patham, A. (2017). rūpbāep kān soēmsāng khwāmkhēmkhæng khōng chumchon doī witthayalai chumchon [Community Strengthening Model by Community Colleges]. *SDU Res. Journal*. 13(2), 23-35.

Yamane, T. (1973). *Statistics an Introductory Analysis*. New York: Harper & Row.

ปัจจัยการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของพนักงาน
เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี

FACTORS OF HUMAN RESOURCE MANAGEMENT AFFECT TO STAFF
COMPETENCY NAVA NAKORN INDUSTRIAL PROMOTION ZONE
PATHUM THANI PROVINCE

วิกรม ปิติสุข¹ สุรমন จันทร์เจริญ² และวรเดช จันทรศร³
Vikrom Pitikus¹ Suramon Chanchareun² and Voradej Chandarasorn³

^{1,2}สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
³ราชบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

^{1,2}Department of Development Administration, Suan Sunandha Rajabhat University

³Fellow of the Royal Society of Thailand

E-mail: Vikromx@gmail.com

Received:	May 1, 2021
Revised:	June 9, 2021
Accepted:	June 10, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับของกระบวนการได้มา กระบวนการพัฒนา กระบวนการธำรงรักษา ความผูกพันต่อองค์กร และสมรรถนะการทำงานของพนักงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของกระบวนการได้มา กระบวนการพัฒนา กระบวนการธำรงรักษา ความผูกพันต่อองค์กร ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของพนักงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี และ 3) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของพนักงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับกับกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและพนักงานผู้ปฏิบัติงานฝ่ายบุคคลของบริษัทที่ดำเนินการอยู่ในเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2564 รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเทคนิคการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (SEM) การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 25 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการได้มา กระบวนการพัฒนา กระบวนการธำรงรักษา ความผูกพันต่อองค์กร และสมรรถนะการทำงานของพนักงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับมาก 2) แบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 145.00$ df = 76 p-value = .00000, $\chi^2 / df = 1.90$, RMSEA = .048, RMR = .0087, SRMR = .020, CFI = 1.00, GFI = .95, AGFI = .93, CN = 294.15) พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลโดยรวมต่อสมรรถนะการทำงาน ได้แก่ ความผูกพันต่อองค์กร กระบวนการได้มา กระบวนการพัฒนา

และ กระบวนการจ้างรักษา 3) รูปแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของพนักงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี เป็นข้อเสนอแนะในการจัดการสถานประกอบการเชิงนโยบาย ควรเน้นความสำคัญ 3 ด้านของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ กระบวนการได้มาหรือกระบวนการ การสรรหากระบวนการพัฒนา และ กระบวนการจ้างรักษา

คำสำคัญ

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ความผูกพันต่อองค์กร สมรรถนะการทำงาน

ABSTRACT

This research was a mixed methods research which aimed to: 1) study the level of the recruitment process, HR development process, retention process, organizational commitment and staff competency in Nava Nakorn Industrial Promotion Zone, Pathumthani Province, 2) study the influencing factors of the recruitment process, HR development process, retention process, organizational commitment in the staff competency in Nava Nakorn Industrial Promotion Zone, Pathum Thani Province, and 3) develop a human resource management model affecting the staff competency in Nava Nakorn Industrial Promotion Zone, Pathum Thani Province. In the quantitative research component, data were collected by using a 5-level rating scale questionnaire. The sample consisted of 400 executives and human resource officers of companies operating in the Nava Nakorn Industrial Promotion Zone, Pathum Thani Province during 2020-2021. The data were analyzed by means, standard deviation and structural equation model (SEM). In the qualitative research component, data were collected through in-depth interviews with 25 experts and were analyzed by the content analysis technique.

The research findings indicated that: 1) recruitment process, HR development process, retention process, organizational commitment and staff competency in Nava Nakorn Industrial Promotion Zone, Pathum Thani Province were at the high level; 2) model was in fitted with the empirical data ($\chi^2 = 145.00$ df = 76 p-value = .00000, $\chi^2 / df = 1.90$, RMSEA = .048, RMR = .0087, SRMR = .020, CFI = 1.00, GFI = .95, AGFI = .93, CN = 294.15) variables that total affect to staff competency were organizational commitment recruitment process, HR development process, retention process. And 3) the human resource management model affecting the staff competency in Nava Nakorn Industrial Promotion Zone, Pathum Thani Province had recommended that (1) the recruitment process (2) HR development and (3) the retention process.

Keyword

Human Resource Development, Organizational Commitment, Competency

ความสำคัญของปัญหา

รูปแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ถึงแม้ว่าจะมีรายละเอียดที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก และทุกองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จำเป็นที่จะต้องมีการปรับตัว แต่ก็พบว่า โครงสร้างหลักสำคัญ (Construct) จะยังคงประกอบด้วยกระบวนการสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ (1) กระบวนการได้มา เป็นกระบวนการที่นับว่าเป็นด่านแรกของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่จะทำให้ได้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีสมรรถนะในการทำงาน และสอดคล้องกับความต้องการขององค์กร (2) กระบวนการพัฒนา เป็นกระบวนการในการเสริมสร้างสมรรถนะในการทำงานให้กับทรัพยากรมนุษย์ ให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นกลยุทธ์สำคัญหนึ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับองค์กร และ (3) กระบวนการธำรงรักษา เป็นกระบวนการรักษาทรัพยากรมนุษย์ที่มีสมรรถนะในการทำงานสูง อันเกิดจากการส่งเสริมประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับองค์กร ผ่านกระบวนการพัฒนาขององค์กร เพื่อให้ทำงานอยู่กับองค์กรในระยะยาว ใช้สมรรถนะเพื่อให้องค์กรเกิดการพัฒนา เป็นองค์กรชั้นนำในธุรกิจ (Jabbour & Santos, 2008; Jackson, 2012; Sarkis, Zhu & Lai, 2010; Margaret, 1995; Raymond, 2003; Salamon, 2000; Long, 2013) ซึ่งเป็นบทบาทสำคัญที่ภาคธุรกิจแต่ละบริษัท จะต้องมีการวิเคราะห์อย่างเข้มข้น เพื่อจัดทำรูปแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่สอดคล้อง และมีประสิทธิภาพสูงสุด ให้องค์กรสามารถอยู่ในโลกปัจจุบันได้

นวนคร เป็นเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ได้รับสิทธิส่งเสริมการลงทุนจาก BOI ความโดดเด่นของโครงการเขตอุตสาหกรรมนวนคร ที่ตั้งอยู่ในทำเลยุทธศาสตร์ ที่เป็นประตูสู่ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบกับระบบสาธารณูปโภค และระบบสาธารณูปการต่าง ๆ ที่ทางบริษัทได้เตรียมพร้อมไว้รองรับความต้องการของนักลงทุนไม่ว่าจะเป็นภายในประเทศหรือต่างประเทศ (Thai industrial plants, 2020) บริษัท นวนคร จำกัด มหาชน เป็นที่ยอมรับของทั้งนักลงทุนทั้งภายในและต่างประเทศซึ่งมีบริษัทรวมกันอยู่ภายในโครงการมากกว่า 200 บริษัท ไม่ว่าจะเป็น ญี่ปุ่น สิงคโปร์ ไต้หวัน สหรัฐอเมริกา และอื่น ๆ โดยธุรกิจส่วนใหญ่ในเขตอุตสาหกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรม อิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ อุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมสนับสนุน เป็นต้น นวนครเป็นแหล่งรวมแรงงานฝีมือจำนวนมาก จัดให้มีโครงการ เดอะนวนครไพรเวจี้ เพื่อสำหรับรองรับการเติบโตของชุมชนภายในโครงการ เดอะนวนครไพรเวจี้ เป็นคอนโดมิเนียมที่สมบูรณ์แบบภายในโครงการมี พลาซ่า สวนพักผ่อน และระบบรักษาความปลอดภัย พร้อมสรรพสำหรับผู้บริหารและพนักงานด้วยจำนวนห้องที่มากกว่า 1000 ห้องในเฟสแรก (Navanakorn Public Company Limited, 2020) ทั้งนี้พบว่า ในบริบทการทำงานของแต่ละบริษัทนั้น ส่วนใหญ่แล้วเป็นบริษัทของต่างชาติ ผู้บริหารระดับสูงที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายเป็นชาวต่างชาติ โดยพนักงานระดับปฏิบัติการส่วนใหญ่จะเป็นคนไทย รูปแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ยังคงเป็นแบบที่ไม่ได้ใหม่มากนัก หลายบริษัทยังคงมีการใช้รูปแบบเดิม ที่เน้นการบริหารจัดการแรงงานทั่วไปเท่านั้น ยังไม่ได้มีการนำระบบการคัดเลือกพนักงานที่มีความเชี่ยวชาญสูงในรูปแบบใหม่เข้ามาใช้งาน ยังไม่ได้มีการใช้

รูปแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถดึงศักยภาพของพนักงานออกมาให้ใช้งานได้มากที่สุดเท่าที่ควร ยังไม่เน้นการถ่ายทอดเทคโนโลยีไปสู่พนักงานเท่าที่ควร และระบบการดูแลพนักงานยังคงเป็นระบบพื้นฐานตามกฎหมายแรงงานเท่านั้น

ในการวิจัยครั้งนี้จึงมองเห็นถึง การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี จะต้องเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ตลอดจนรูปแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่จะต้องมีการพัฒนาในรูปแบบใหม่ตามโครงสร้างที่สำคัญ คือ กระบวนการได้มา กระบวนการพัฒนา และกระบวนการบำรุงรักษา เพื่อให้รูปแบบใหม่จะสามารถเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กร และสมรรถนะในงานของพนักงานได้อย่างเต็มที่ สามารถที่จะส่งเสริมให้ธุรกิจอยู่รอดได้ในอนาคต ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นไปที่การศึกษาถึงอิทธิพลของกระบวนการได้มา กระบวนการพัฒนา กระบวนการบำรุงรักษา ความผูกพันต่อองค์กร ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของพนักงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร และนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของพนักงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ระดับของกระบวนการได้มา กระบวนการพัฒนา กระบวนการบำรุงรักษา ความผูกพันต่อองค์กร และสมรรถนะการทำงานของพนักงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับใด
2. อิทธิพลของกระบวนการได้มา กระบวนการพัฒนา กระบวนการบำรุงรักษา ความผูกพันต่อองค์กร ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของพนักงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร เป็นอย่างไร
3. รูปแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของพนักงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของกระบวนการได้มา กระบวนการพัฒนา กระบวนการบำรุงรักษา ความผูกพันต่อองค์กร และสมรรถนะการทำงานของพนักงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของกระบวนการได้มา กระบวนการพัฒนา กระบวนการบำรุงรักษา ความผูกพันต่อองค์กร ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของพนักงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร
3. พัฒนารูปแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของพนักงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เทคนิคการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed Method) โดยเริ่มต้นจากการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) โดยการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ความผูกพันต่อองค์กร และสมรรถนะการทำงาน และดำเนินการ

พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยเทคนิคการคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และดำเนินการทดลองใช้แบบสอบถาม (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน จากนั้นดำเนินการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อด้วยเทคนิคการหาค่าสหสัมพันธ์คะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item-total correlation) และการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยเทคนิคการหาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) จากการหาค่าอัลฟาตามแนวทางของคอนบาร์ค (Cronbach Alpha) ดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและพนักงานผู้ปฏิบัติงานฝ่ายบุคคลของบริษัทที่ดำเนินการอยู่ในเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2564 รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model, SEM) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติขั้นสูง

ดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Performance) คือ 1) นักวิชาการด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 5 2) ผู้บริหารทรัพยากรมนุษย์ในบริษัทที่มีความโดดเด่นในเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี จำนวน 5 คน 3) พนักงานที่มีความจงรักภักดีต่อบริษัทอย่างโดดเด่น จำนวน 5 คน 4) พนักงานที่อยู่ในสภาพแรงงาน มีบทบาทโดดเด่นในการรักษาผลประโยชน์ให้กับพนักงาน จำนวน 5 คน 5) ผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลกฎหมายแรงงาน กฎหมายแรงงานสัมพันธ์ จำนวน 5 คน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการ สังเคราะห์ (Synthesis) รูปแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของพนักงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและพนักงานผู้ปฏิบัติงานฝ่ายบุคคลของบริษัทที่ดำเนินการอยู่ในเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2564 จำนวน 120,000 คน (Navanakorn Public Company Limited, 2020)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและพนักงานผู้ปฏิบัติงานฝ่ายบุคคลของบริษัทที่ดำเนินการอยู่ในเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2564 รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ได้มาจากการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ของแต่ละกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมแต่ละประเภท รวม 13 กลุ่มโรงงาน ในสัดส่วนเท่า ๆ กัน โดยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำโดยใช้การประมาณค่าจากตัวแปรเชิงประจักษ์ (Observation Variable) โดยกำหนดสัดส่วนที่ ตัวแปรเชิงประจักษ์ 1 ตัวแปร ต่อหน่วยการวิจัย (Unit of Analysis) 20 หน่วย ในการวิจัยนี้ มีตัวแปรเชิงประจักษ์ จำนวน 15 ตัวแปร ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ จึงไม่ควรน้อยกว่า 300 คน (Diamantopoulos & Siguaw, 2000)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 5 คน โดยมีเกณฑ์ คือ จบการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป มีประสบการณ์ด้านการวิจัยทางการบริหาร

ทรัพยากรมนุษย์ ไม่น้อยกว่า 5 เรื่อง กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารทรัพยากรมนุษย์ในบริษัทที่มีความโดดเด่นใน
ของเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี จำนวน 5 คน โดยมีเกณฑ์ คือ มีประสบการณ์
ทำงานไม่น้อยกว่า 15 ปี ได้รับรางวัลการบริหารงานด้านทรัพยากรมนุษย์อย่างน้อย 2 รางวัล กลุ่มที่ 3
พนักงานที่มีความจงรักภักดีต่อบริษัทอย่างโดดเด่น จำนวน 5 คน โดยมีเกณฑ์ คือ มีประสบการณ์
ทำงานอย่างน้อย 10 ปี และได้รับรางวัลด้านการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับความสุจริต ภักดีต่อองค์กร
อย่างน้อย 2 รางวัล กลุ่มที่ 4 พนักงานที่อยู่ในสภาพแรงงาน มีบทบาทโดดเด่นในการรักษา
ผลประโยชน์ให้กับพนักงาน จำนวน 5 คน โดยมีเกณฑ์ คือ มีประสบการณ์ทำงานในสภาพแรงงาน
อย่างน้อย 10 ปี กลุ่มที่ 5 ผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลกฎหมายแรงงาน
กฎหมายแรงงานสัมพันธ์ จำนวน 5 คน โดยมีเกณฑ์ คือ เป็นผู้บริหารระดับหัวหน้าหน่วยงาน
ในหน่วยงานระดับกรมขึ้นไป

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรแฝงภายนอก ได้แก่ กระบวนการได้มา กระบวนการพัฒนา และกระบวนการธำรง
รักษา

ตัวแปรแฝงภายใน ได้แก่ ความผูกพันต่อองค์กร และสมรรถนะการทำงาน

ผลการวิจัย

1) ผลการศึกษาระดับของกระบวนการได้มา กระบวนการพัฒนา กระบวนการธำรงรักษา
ความผูกพันต่อองค์กรและสมรรถนะการทำงานของพนักงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัด
ปทุมธานีพบว่าอยู่ในระดับมาก - มากที่สุด รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาระดับของตัวแปรที่ทำการศึกษาวนแบบจำลอง (n= 400)

ตัวแปร	\bar{X}	SD	แปลผล
กระบวนการได้มา	4.40	.61	มาก
กระบวนการพัฒนา	4.47	.62	มาก
กระบวนการธำรงรักษา	4.51	.58	มากที่สุด
ความผูกพันต่อองค์กร	4.54	.56	มากที่สุด
สมรรถนะการทำงาน	4.53	.61	มากที่สุด

ตารางที่ 1 พบว่าผลการศึกษาตัวแปร กระบวนการได้มา กระบวนการพัฒนา อยู่ในระดับมาก
ตัวแปรกระบวนการธำรงรักษา ความผูกพันต่อองค์กร และสมรรถนะการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด
มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.40 - 4.54

2) ผลการศึกษาอิทธิพลของกระบวนการได้มา กระบวนการพัฒนา กระบวนการธำรงรักษา
ความผูกพันต่อองค์กร ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของพนักงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร
พบว่า กระบวนการได้มา กระบวนการพัฒนา กระบวนการธำรงรักษา ความผูกพันต่อองค์กร

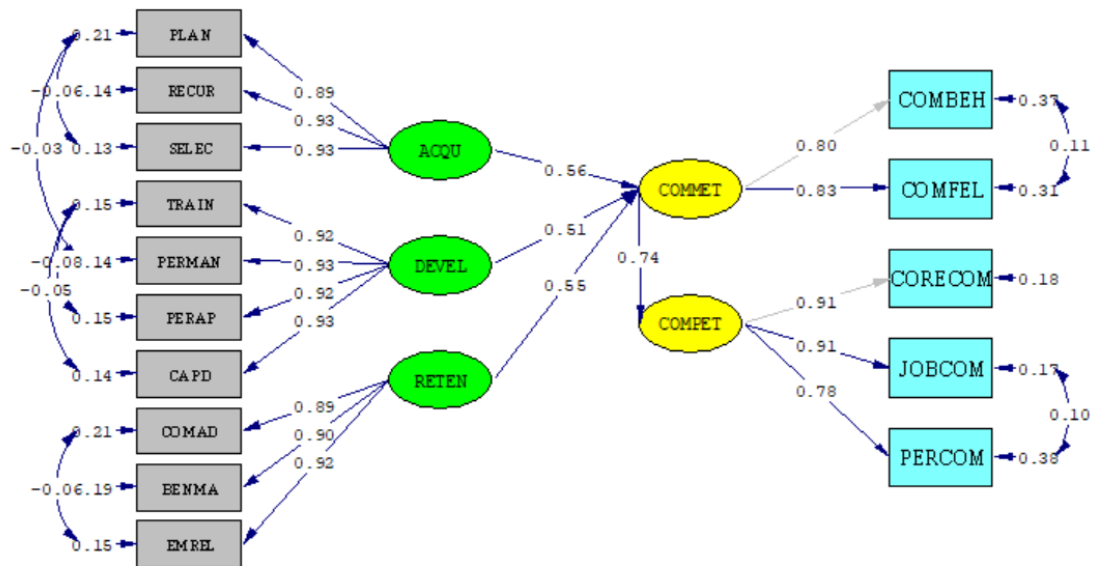
มีอิทธิพลโดยรวมต่อสมรรถนะการทำงานของพนักงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง (Direct Effect) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) และอิทธิพลโดยรวม (Total Effect) จากแบบจำลองสมการปรับแก้ (n= 400)

ตัวแปรตาม	R ²	อิทธิพล	ตัวแปรต้น			
			ความผูกพันต่อองค์กร (COMMET)	กระบวนการได้มา (ACQU)	กระบวนการพัฒนา (DEVEL)	กระบวนการบำรุงรักษา (RETEN)
สมรรถนะการทำงาน COMPET	.88	DE	.74*(18.15)	-	-	-
		IE	-	.55*(12.31)	.61*(10.10)	.70*(9.75)
		TE	.74*(18.15)	.55*(12.31)	.61*(10.10)	.70*(9.75)
ความผูกพันต่อองค์กรCOMMET	.78	DE	-	.56*(12.31)	.51*(10.10)	.55*(19.49)
		IE	-	-	-	-
		TE	-	.56*(12.31)	.51*(10.10)	.55*(19.49)

$\chi^2 = 145.00$ df = 76 p-value = .00000, $\chi^2 / df = 1.90$, RMSEA = .048, RMR = .0087, SRMR = .020, CFI = 1.00, GFI = .95, AGFI = .93, CN = 294.15

ตารางที่ 2 พบว่าแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมา มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 145.00$ df = 76 p-value = .00000, $\chi^2 / df = 1.90$, RMSEA = .048, RMR = .0087, SRMR = .020, CFI = 1.00, GFI = .95, AGFI = .93, CN = 294.15) โดยพบว่าตัวแปรที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของพนักงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร ได้แก่ ความผูกพันต่อองค์กร (COMMET) มีค่าอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ .74 กระบวนการได้มา (ACQU) ค่าอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ .55 กระบวนการพัฒนา (DEVEL) มีค่าอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ .61 และ กระบวนการบำรุงรักษา (RETEN) มีค่าอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ .70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังภาพประกอบ 1

Chi-Square=145.00, df=76, P-value=0.00000, RMSEA=0.048

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุของสมรรถนะการทำงานของพนักงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร (n= 400)

3) การพัฒนารูปแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของพนักงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ควรเน้นความสำคัญ 3 ด้านของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ (1) กระบวนการได้มาหรือกระบวนการสรรหา ต้องเน้นวิธีการเชิงรุกเพื่อให้ได้บุคลากรที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์กร เชื่อมั่นในองค์กร (2) กระบวนการพัฒนา ต้องเน้นการสร้างความรู้ความผูกพันกับองค์กร พัฒนาศักยภาพในด้านที่บุคลากรมีความสนใจอย่างแท้จริง (3) กระบวนการธำรงรักษา ต้องมีแรงจูงใจด้านรายได้ที่สมเหตุสมผล การสร้างความสุขในการทำงานให้เกิดขึ้น ข้อค้นพบคือ สถานประกอบการในเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี รวมถึงสถานประกอบการในเขตอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ สามารถนำรูปแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ได้พัฒนาขึ้นมาไปใช้ในด้านสรรหา การพัฒนา และการรักษาไว้ซึ่งบุคลากร ซึ่งจะส่งผลทำให้สถานประกอบการมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีสมรรถนะในการทำงานสูง สร้างการเติบโตให้เกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยที่พบว่า กระบวนการได้มา กระบวนการพัฒนา อยู่ในระดับมาก ตัวแปรกระบวนการธำรงรักษา ความผูกพันต่อองค์กร และสมรรถนะการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.40 - 4.54 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า สถานประกอบการในเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี มีกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนพนักงานผู้ปฏิบัติงานมีความผูกพันต่อองค์กร และมีสมรรถนะการทำงาน

ที่ดี เป็นเพราะว่า สถานประกอบการส่วนใหญ่เป็นขนาดใหญ่ และเป็นของต่างชาติ ที่มีการบริหารจัดการโดยรวมเป็นไปตามนโยบายของบริษัทแม่ในต่างประเทศ ที่ค่อนข้างมีรูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งในบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั่วโลกนั้น ส่งผลสำคัญทำให้ทุกภาคธุรกิจจะต้องมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงและพัฒนา เพื่อให้องค์กรสามารถเติบโตในบริบทใหม่ได้อย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ (Thepawan, 2011) องค์กรใดที่มีนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถทราบแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงและวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ได้ ก็จะเป็นส่วนสำคัญให้องค์กรประสบความสำเร็จ เนื่องจาก คนคือทรัพยากรที่เป็นหัวใจสำคัญขององค์กร (Margaret & Caroline, 2002; Werner & Jackson, 2012) ในทางตรงข้ามหากองค์กรใดไม่สามารถบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เท่าทันการเปลี่ยนแปลง จะทำให้องค์กรไม่สามารถขับเคลื่อนองค์การสู่ความสำเร็จตามเป้าประสงค์ได้ ในอีก 10 ปีข้างหน้า คือ ปี ค.ศ. 2026 แนวโน้มงานบริหารทรัพยากรมนุษย์จะมีลักษณะงานทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นยุคบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารด้วยความเข้าใจมนุษย์ งานทรัพยากรมนุษย์จะสำคัญเทียบเท่างานบริหารหลัก ๆ ขององค์กร ลักษณะคนทำงานทรัพยากรบุคคลจะมีความผูกพันต่อองค์กรต่ำเน้นค่าจ้างสูง เกณฑ์การคัดเลือกคนเน้นทัศนคติเป็นคนดีมากกว่าคนเก่ง ลักษณะงานเป็นการทำงานหลากหลายวัฒนธรรมต้องปรับให้เข้ากับบริบท และจะให้ความสำคัญกับมาตรฐานแรงงานสากลสอดคล้องกับองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Organization) เพื่อรองรับแรงงานจากประเทศอื่น (Ivancevich, 2007; Long, 2013; Michael, Richard & Susan, 2008)

2. ผลการวิจัยที่พบว่า กระบวนการได้มา กระบวนการพัฒนา กระบวนการธำรงรักษา ความผูกพันต่อองค์กร มีอิทธิพลโดยรวมต่อสมรรถนะการทำงานของพนักงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร เป็นเพราะว่า กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ต้องเน้นกระบวนการคัดคนเข้ามาทำงาน พัฒนาคคน และรักษาคนไว้กับองค์กร เป็นกระบวนการหลักที่ถึงแม้เวลาจะเปลี่ยนแปลงไปกระบวนการสำคัญก็ยังคงมีโครงสร้างเหมือนเดิม (Fratricová & Rudy, 2015) แต่อาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะขององค์กร ลักษณะของงาน และการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี (Economic team, 2016) ดังนั้น การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ ย่อมสามารถที่จะส่งผลสำคัญทำให้พนักงานเกิดความผูกพันกับองค์กร และทำให้เกิดสมรรถนะการทำงานที่ดีได้ (Jackson, 2012; Long, 2013) ทั้งนี้ในปัจจุบันมักจะพบว่า หลายองค์กร เพื่อให้การบริหารทรัพยากรมนุษย์สามารถที่จะเลือกคนเข้าทำงานได้อย่างตรงกับวัฒนธรรมขององค์กร นอกจากนี้แล้ว การเป็นองค์กรสมัยใหม่ที่ทำให้พนักงานมีการเปลี่ยนงานบ่อยขึ้น ทำให้เกิดปัญหาด้านการพัฒนาคคน ซึ่งส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงาน และประสิทธิผลของงาน หลายองค์กรจึงได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความผูกพันในงานให้เกิดขึ้นกับพนักงาน เพื่อเป็นการรักษาคนไว้ และเป็นการพัฒนาสมรรถนะในงานให้เกิดขึ้น เพราะเมื่อพนักงานรัก ผูกพันกับองค์กร ก็จะทำให้ความทุ่มเทในการปฏิบัติงานตามไปด้วย (Economic team, 2016)

3. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของพนักงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี เป็นข้อเสนอแนะในการจัดการสถานประกอบการเชิงนโยบาย ควรเน้นความสำคัญ 3 ด้านของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ กระบวนการได้มาหรือกระบวนการสรรหา กระบวนการพัฒนา และ กระบวนการธำรงรักษา เป็น

เพราะว่า กระบวนการคัดคนเข้ามาทำงานนั้น นับได้ว่าเป็น กระบวนการแรกของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คือการได้มาซึ่งทรัพยากรมนุษย์ แต่ละองค์กรจะพยายามแสวงหาทรัพยากรมนุษย์ที่มีสมรรถนะในการทำงานสูง เพื่อให้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร การได้ทรัพยากรมนุษย์ที่ดีย่อมที่จะส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันขององค์กร ทั้งนี้กระบวนการได้มา เริ่มตั้งแต่การวางแผนด้านแรงงาน ประเมินกำลังคน จัดสรรกำลังพลให้เหมาะสม เพื่อให้การทำงานขององค์กรราบรื่นไม่ติดขัด (Santiwong, 1992; Ekachariyakon, 2007; Wongsansri, 1995; Ahammad, FGlaister & Gomes, 2020; Delahaye, 2005; Dessler, 2009) กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นกระบวนการวางแผนล่วงหน้าเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทักษะ ความสามารถ และปรับปรุงพฤติกรรมของบุคลากรในการทำงานให้แก่บุคลากรนั้นโดยองค์การเป็นผู้จัดขึ้นให้แก่บุคลากรในระยะเวลาที่จำกัดผ่านกระบวนการพัฒนาปัจเจกบุคคล เช่นการฝึกอบรม และกระบวนการพัฒนาองค์กร ทั้งนี้เพื่อดึงเอาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อเอื้ออำนวยต่อการช่วยองค์การให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นการใช้การฝึกอบรม การพัฒนาองค์กรและการพัฒนาอาชีพอย่างผสมผสานเพื่อปรับปรุงกลุ่มและประสิทธิผลขององค์การ (Suchitra, 2007; Pholanan, 2003; Thienput, 2002; Noe, 2008; Rothwell, 2005; Dessler, 2009) การรักษาพนักงานในองค์กร (Employee Retention) เกิดขึ้นทั่วโลก ที่แต่ละองค์กรต่างก็คิดกลยุทธ์ของตนเองขึ้นมาเพื่อที่จะทำให้รักษาพนักงานไว้ให้ทำงานกับองค์กรนานที่สุด โดยเฉพาะพนักงานฝีมือดีทั้งหลายที่จะเป็นอนาคตขององค์กร และสร้างประสิทธิผลในวันข้างหน้า หากสูญเสียคนที่มีความสามารถไปแล้วก็อาจสร้างผลกระทบตามมาอีกมากมาย รวมถึงต้นทุนในการสรรหาทรัพยากรใหม่มาทดแทนที่ก็ถือว่าเป็นต้นทุนบริษัทที่ไม่น้อยทีเดียว การปรับกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อรักษาพนักงานเอาไว้ว่าจะจะเป็นทางออกที่ดีที่สุด (Economic team, 2016; Fratričová & Rudy, 2015; Wendell, 2007; Werner & Jackson, 2012) นอกจากนี้แล้ว ความผูกพันต่อองค์กรมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการปรับปรุงผลการดำเนินงานขององค์กรทั้งนี้การเปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจะทำให้พนักงานมีความผูกพันต่อองค์กรมากขึ้นและในที่สุดจะส่งผลดีต่อการดำเนินงานขององค์กร (Bin Dost, Ahmed, Shafi, & Shaheen, 2011) เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Konovsky and Cropanzano (1991) ที่พบว่าความผูกพันต่อองค์กรมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับผลการดำเนินงานของพนักงานเนื่องจากพนักงานที่มีความผูกพันต่อองค์กรสูงจะทุ่มเทและทำงานหนักเพื่อให้องค์กรบรรลุถึงความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานประกอบการในเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการคัดเลือก/สรรหา คนที่จะเข้ามาทำงาน โดยคำนึงถึงคุณลักษณะด้านความผูกพันต่อองค์กร และวัฒนธรรมขององค์กร เพื่อให้ได้คนที่มีความเหมาะสมกับองค์กรมากที่สุด ทำงานกับองค์กรได้ในระยะยาว รวมทั้งมีการใช้เทคนิคการคัดเลือก/สรรหา ในรูปแบบเชิงรุกมากยิ่งขึ้น เช่น การหาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในรูปแบบการจ้างแบบชั่วคราว หรือจ้างเฉพาะงาน การรับสมัครแบบออนไลน์

2. สถานประกอบการในเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรให้เพิ่มมากขึ้น เน้นการพัฒนาศักยภาพตามความจำเป็นขององค์กร และสิ่งที่จะพัฒนานั้นต้องอยู่ในความสนใจอย่างแท้จริงของพนักงาน ตลอดจนมีระบบการประเมินความรู้ ความสามารถ หลังจากการพัฒนาบุคลากร เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต่อไป

3. สถานประกอบการในเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการรักษาทรัพยากรมนุษย์ โดยเน้นการสร้างกิจกรรมทางสังคมร่วมกันระหว่างพนักงานกับผู้บริหาร เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านสวัสดิการให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาระบบสวัสดิการ ค่าตอบแทน ที่เหมาะสมอย่างเพียงพอที่จะรักษาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรไว้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรที่จะทำการศึกษาในเชิงคุณภาพโดยเน้นกรณีศึกษา (Case study) ในโรงงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ที่มีความโดดเด่นในการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน เพื่อทำการถอดบทเรียนเกี่ยวกับกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในเชิงลึก

2. ควรทำการวิเคราะห์หองค์ประกอบอันดับที่ 2 (Secondary Confirm Factor Analysis) เพื่อศึกษาถึงโครงสร้างของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โรงงานเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี เพื่อที่จะได้นำไปใช้เป็นแบบอย่างให้กับโรงงานในเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมอื่น ๆ ต่อไป

References

- Ahammad, F. M., Glaister, W. K & Gomes, E. (2020). Strategic agility and human resource management. *Human Resource Management Review*. 30(1), 113 – 132.
- Bin Dost, M., Ahmed, D. Z., Shafi, N., & Shaheen, W. A. (2011). Impact of employee commitment on organizational performance. *Arabian Journal of Business and Management Review*. 1(3), 87-98.
- Dessler, G. (2009). *A framework for human resource management*. 5th ed. Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Education.
- Delahaye, B. L. (2005). *Human Resource Development: Adult Learning and Knowledge Management*. (2nded.). Australia Milton, Qld: John Wiley & Sons.
- Diamantopoulos, A. & Siguaw, J. A. (2000). *Introducing LISREL*. London: Sage Publications.
- Ekachariyakon, P. (2007). *Khumattibay chang rangngan chang tumkhung*. [Explanation: Hiring workers, hiring to carry out goods]. Bangkok: Winyuchon.
- Fratričová, J. & Rudy, J. (2015). Get strategic human resource management really strategic: Strategic HRM in practice. *International Journal of Management Cases*. 17(4), 149-155.

- Economic team. (2016). **Crack the code “in 4.0” new economy. Crossing middle-income trap.** Retrieved from <http://www.thairath.co.th/content/613903>.
- Ivancevich, J. M. (2007). **Human resource management.** New York: McGraw-Hill.
- Jabbour, C. J. C. & Santos, A. F. (2008). Relationships between human resource dimensions and environmental management in companies: Proposal of a model. **The International Journal of Human Resource Management.** 19(12), 2133-2154.
- Jackson, E. S. (2012). **Managing human resources for environmental sustainability.** San Francisco: Jossey-Bass CA.
- Konovsky, A. M. & Cropanzano, R. (1991). Perceived fairness of employee drug testing as a predictor of employee attitudes and job performance. **Journal of Applied Psychology.** 76(5), 698-707.
- Long, C. S. (2013). Transformation of HR professional to be a change agent: Realistic goal or just a dream. **Journal of Advance Management Science.** 1(1), 50-53.
- Michael, M-C., Richard, C. & Susan, L. (2008). **Human Resource Management, A case Study Approach.** London: Chartered Institute of Personnel and Development.
- Margaret, D. (1995). **Successful recruitment and selection.** London: Kogan Page Limited.
- Margaret, F. & Caroline, H. (2002). **Introduction Human Resource Management.** Harlow: Pearson Education.
- Noe, R. A. (2008). **Employee training and development.** New York: McGraw-Hill/Irwin.
- Navanakorn Public Company Limited. (2020). **Rāyngān p̄hl kār p̄tibati tām mātrkār dān sīngwæd** [Report on the results of the implementation of environmental measures]. Retrieved from <http://eia.onep.go.th/images/monitor/1548410315.pdf>
- Pholanan, T. (2003). **Kār mùng nèn thraphyākṛ bukhkh: Næwthāng sṛāng khwām phụng phxcı kæ phnəkngān** [Focusing on human resources: Guide to employee satisfaction]. Bangkok: Innography.
- Rothwell, W. J. (2005). **Beyond training and development.** New York: AMACOM,
- Raymond, N. A. (2003). **Human resource management: gaining a competitive advantage.** New York. McGraw-Hill.
- Sarkis, J., Zhu & Lai., K-H, (2010). An organizational theoretic review of green supply chain management literature. **International Journal of Production Economics.** 130(1), 1-15.

- Salamon, M. (2000). **Industrial relations: Theory and practice**. (4 ed.). Edinburgh: Pearson Education.
- Santiwong, T. (1992). **Kār brihār khā cāng læa ngeindeṁxn: Thvs'ḍī læa h̄lak p̄tib̄ati keḷyw k̄ab kār cāy khā txbthæn** [Wage and Salary Management: Theory and Practice of Compensation]. 2nd edition. Bangkok: Thai Wattana Panich Printing Company Limited.
- Suchitra, T. (2007). **Kār phat'hnā thr̄aphyāk̄r mnus'ý'** [Human resource development]. 2nd edition, Bangkok: Faculty of Public Administration National Institute of Development Administration.
- Thienput, D. (2002). **Kār brihār thr̄aphyāk̄r bukhkhl sū ṣ̄twrrs' thī 21** [Human resource management into the 21st century]. 2nd edition. Bangkok: Nagoya.
- Thepawan, P. (2011). **kār̄n Borihān suppakorn c̄eang konl̄ayut**. [Strategic human resource management]. Bangkok: SE-Education.
- Thai industrial plants. (2020). **n̄ikom autsahāk̄ham nāvā nakorn** [Nava nakorn Industrial estate]. Retrieved from <http://thailandindustry.blogspot.com/2012/07/blog-post.html>
- Werner, S. & Jackson, L. (2012). **Human resource management**. South-Western: Cengage Learning.
- Wendell, L. F. (2007). **Human resource management**. Boston: Houghton Mifflin.
- Wongsansri, P. (1995). **kār̄n Borihān suppakorn mañut** [Human resource management]. 5th edition. Bangkok: Faculty of Management Science Rajabhat Suan Dusit Institute.

การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นศึกษา โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์
เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

COMMUNITY-BASED LEARNING AND ELECTRONIC MEDIA IN LOCAL
STUDIES TO DEVELOP LIFELONG LEARNING SKILLS FOR
MATHAYOM SUKSA FOUR STUDENTS

วุฒิชัย เทียมยศ¹ และอนัน ปันอินทร์²
Wuttichai Tiamyod¹, and Anan Panin²

¹ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹Master of Educational Studies, Faculty of Education, Silpakorn University

²Faculty of Education, Silpakorn University

E-mail: Wut5@hotmail.com

Received:	December 15, 2020
Revised:	March 18, 2021
Accepted:	March 24, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 2) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่อง หนองจอกบางกอกสุดบูรพา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และ 3) ศึกษาความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/8 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 4 เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบวัดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง หนองจอกบางกอกสุดบูรพา และ 4) แบบประเมินความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติตนบ่อยครั้ง 2) ผลการเรียนรู้ เรื่อง หนองจอกบางกอกสุดบูรพา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) ความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับดี

คำสำคัญ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ABSTRACT

This study aimed to 1) examine lifelong learning skills of Mathayomsuksa 4 students using community-based learning and electronic media, 2) compare learning achievements of Mathayomsuksa 4 students before and after studying Nong Chok, Bangkok Sud Burapha lesson through community-based learning and electronic media, and 3) study productive competency in electronic media task of Mathayomsuksa 4 students after using community-based learning and electronic media. The participants included 35 students in Mathayom 4/8 enrolled in the second semester of 2019 school year from Bodindecha (Sing Singhaseni) 4 School, Secondary Educational Service Area Office 2, Nong Chok District, Bangkok. The research instruments consisted of 1) lesson plans, 2) Lifelong Learning Skills Questionnaire, 3) Lesson Test about Nong Chok, Bangkok Sud Burapha, and 4) Rating Scales for Productive Competency in Electronic Media Task. The data were analyzed by mean, standard deviation, and t-test dependent.

The findings were as follows: 1) Mathayomsuksa 4 students' overall lifelong learning skills were often performed after using community-based learning and electronic media. 2) Mathayomsuksa 4 students' learning achievements on Nong Chok, Bangkok Sud Burapha lesson through community-based learning and electronic media were significantly higher than those before learning at the 0.05 level. 3) Mathayomsuksa 4 students' productive competency in electronic media tasks after using community-based learning and electronic media was at a good level.

Keywords

Community-Based Learning, Electronic Media, Lifelong Learning Skills

ความสำคัญของปัญหา

การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) คือ พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนแบบตั้งใจและไม่ตั้งใจในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตที่จะเรียนรู้ รับรู้ได้สูงสุดตลอดเวลาทุกสถานที่ทุกแหล่งเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ในการใช้ชีวิตและการทำงานที่ต้องศึกษาเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อเพิ่มศักยภาพและยกระดับตนเองให้สามารถ แข่งขันในสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based Society) ได้อย่างต่อเนื่องเพื่อความอยู่รอดและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ Chaaya, Siribanpitak, & Sumettikoon (2015)

การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น มีความสำคัญในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ควรปลูกฝังหรือสร้างให้เกิดขึ้นในทุกช่วงวัยของชีวิต จากการสังเกตและวิเคราะห์ผู้เรียนของผู้วิจัย

พบว่าผู้เรียนยังขาดพฤติกรรมการปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นทักษะในด้านการคิด ทักษะการเรียนรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี ซึ่งผู้เรียนอาจมองว่าเป็นเรื่องไกลตัวยังไม่ถึงเวลา ประกอบกับในชีวิตประจำวันผู้เรียนก็เรียนหนังสือเป็นปกติอยู่แล้ว ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นเป็นเรื่องจำเป็น ที่ต้องส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญของทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสอดแทรกให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันอย่างเป็นปกติ ซึ่งสอดคล้องกับ Sakcharoen (2015) การเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือการศึกษาตลอดชีวิต นับเป็นกระแสหลักของสังคมในปัจจุบันที่ต้องการให้ประชาชนในสังคมได้ตระหนักถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องที่ไม่ได้สิ้นสุดลงหลังจบการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต หรือการศึกษาตลอดชีวิตเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สอดแทรกไปในวิถีชีวิตของมนุษย์ เป็นสิ่งที่เกิดมาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ความรู้จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นมีอยู่หลายกิจกรรม

เขตหนองจอก เป็นเขตปกครองที่ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออกสุดของกรุงเทพมหานคร จากการวิเคราะห์พื้นที่พบว่าจุดเด่นที่เป็นลักษณะร่วมของพื้นที่ คือการอยู่ร่วมกันของประชาชนที่มีความแตกต่างในด้านศาสนา ส่งผลประวัติศาสตร์ความเป็นท้องถิ่นหนองจอกนั้น มีความน่าสนใจและต้องมีการปลูกฝังเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้มีความรู้ รักและภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง แต่เรื่องต่าง ๆ เหล่านี้กลับเป็นที่รับรู้ของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นหลังน้อยมาก ส่งผลทำให้สภาพวิถีชีวิต สังคมและวัฒนธรรมค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นการอนุรักษ์ รวบรวมเพื่อสืบทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเร่งปลูกฝัง ให้เกิดกับคนในท้องถิ่น โดยเฉพาะตัวผู้เรียนที่ถือเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่จะเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เป็นสถานศึกษาที่มีหน้าที่บริการด้านวิชาการให้แก่ผู้เรียนและชุมชน ซึ่งประชากรผู้เรียนของโรงเรียนมีความหลากหลายมาจากพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งในพื้นที่เขตหนองจอก เขตมีนบุรี เขตลาดกระบัง รวมไปถึงจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยผู้เรียนที่มาจากต่างพื้นที่นั้น จะมีความรู้ในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเขตหนองจอก อันเป็นที่ตั้งของโรงเรียนนั้นน้อยมาก ซึ่งอ้างอิงได้จากผลการเรียนรู้ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา ที่เปิดสอนเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในหลักสูตร ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนในการศึกษาถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเขตหนองจอก ผู้วิจัยเห็นว่าควรให้มีการนำชุมชนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของสื่อการเรียนรู้ ปราชญ์ผู้รู้ในท้องถิ่น ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีในพื้นที่เขตหนองจอก โดยออกแบบให้ผู้เรียนได้มีโอกาสลงไปเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ Panich (2014) ที่ให้ทัศนะว่า โรงเรียนต้องแสวงหาแนวทางจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับองค์กรหรือกลไกต่าง ๆ ในชุมชนและในสังคม นั่นคือ การเรียนรู้แบบ “สถานที่เป็นฐาน” (Place-Based Learning: PBL) เรียกว่า การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning: CBL) ซึ่งมีความแตกต่างจากการเรียนการสอนแบบเดิม กล่าวคือ การเรียนรู้แบบเดิมผู้เรียนรับการถ่ายทอดจากผู้สอนโดยตรง (Reception Learning) ในขณะที่การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ค้นพบ (Discovery Learning) มีการวิเคราะห์ การประเมิน และการแก้ปัญหา โดยมีผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียนรู้ Janjamsai (2015)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ชุมชนเป็นแหล่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหรือเป็นกระบวนการเรียนการสอนในชุมชน เพื่อให้

ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในองค์ความรู้ที่กำหนดจากชุมชนภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งด้านกระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล Sosome (2010) การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานจะทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งในหลายทักษะนั้นถือเป็นส่วนหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องของทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น ทักษะการคิด ทักษะการเรียนรู้ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมาออกแบบเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง เป็นกลยุทธ์ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ว่าตนเองประสงค์จะเรียนรู้อะไร โดยมีชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้อันกว้างขวางที่จะสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ขั้นตอนวางแผนเตรียมความพร้อม 2) ขั้นตอนดำเนินกิจกรรมเรียนรู้ชุมชน 3) ขั้นตอนสะท้อนคิด และ 4) ขั้นตอนประเมินผล ซึ่งในทุกขั้นตอนการจัดกิจกรรม มีการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้ามาร่วมในการจัดการเรียนรู้ และผู้เรียนสะท้อนผลความรู้โดยการผลิตผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งในทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ผู้วิจัย มีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

จากสภาพบริบทของโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอนที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง หนองจอกบางกอกสุดบุรพา เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าไปเรียนรู้จากชุมชนร่วมกับการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ เกิดทักษะต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสะท้อนผลการศึกษาออกมาเป็นผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นผลงานที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการจัดการเรียนรู้

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับใด
2. ผลการเรียนรู้ เรื่อง หนองจอกบางกอกสุดบุรพา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่
3. ความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่อง หนองจอกบางกอกสุดบุรพา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3. เพื่อศึกษาความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
(ม.4-6) ในพื้นที่เขตหนองจอก จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาสุวินทวงศ์ โรงเรียน
มัธยมวัดหนองจอก และโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 4 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 967 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/8 ของโรงเรียน
บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 4 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 35 คน ซึ่ง
ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็น
หน่วยสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หนองจอกบางกอกสุตบุรพา จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ เวลา
14 คาบเรียน โดยจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย 4
ขั้นตอน คือ 1) ขั้นวางแผนเตรียมความพร้อม 2) ขั้นตอนกิจกรรมเรียนรู้ชุมชน 3) ขั้นสะท้อนคิด
และ 4) ขั้นประเมินผล ซึ่งในทุกขั้นตอนการจัดกิจกรรม มีการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้ามามีส่วนร่วมในการ
จัดการเรียนรู้ ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน
พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ได้ค่าเฉลี่ยรวมทั้ง
ฉบับที่ 0.98 ดังนั้นจึงถือว่าแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้

2. แบบวัดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 40 ข้อ เพื่อวัด
ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เกี่ยวกับ
ระดับพฤติกรรมปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยแบบแบบวัดทักษะ
การเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและค่าดัชนีความสอดคล้อง
จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 จึงถือว่า
สอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการใช้ภาษา
มาปรับปรุงแบบวัดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง หนองจอกบางกอกสุตบุรพา เป็นแบบทดสอบ
เลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ เพื่อใช้สอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยวิเคราะห์
แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ตามระดับความรู้ของผู้เรียนที่แสดงพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย ซึ่งผ่านการ
ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน วิเคราะห์หาค่าดัชนีความ
สอดคล้องแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 จึงถือว่าสอดคล้องกัน
ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ นำไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กับกลุ่มตัวอย่าง นำผลมาวิเคราะห์
คำนวณหาค่าระดับความยากง่าย (p) ได้ค่าระหว่าง 0.21-0.67 และค่าอำนาจจำแนก (r) ได้ค่า
ระหว่าง 0.22-0.85 จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

โดยใช้สูตร KR – 20 ของ Kuder – Richardson ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผล การเรียนรู้ เท่ากับ 0.84

4. แบบประเมินความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นแบบมาตราส่วน ประเมินค่า (Rating Scale) 3 ระดับ มีองค์ประกอบในการประเมิน 3 ด้าน คือด้านการวางแผน การทำงาน ด้านกระบวนการทำงาน และด้านผลงานและการนำเสนอ ซึ่งแบบประเมินความสามารถ ในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของเนื้อหา และค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 จึงถือว่าสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผนเตรียมความพร้อม ผู้วิจัยทำการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรรายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และทักษะการเรียนรู้ ตลอดชีวิต เพื่อนำข้อมูลมาวางแผนในการวิเคราะห์ชุมชนเพื่อเลือกแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น นำข้อมูล ที่ได้จากการวิเคราะห์มากำหนดรูปแบบวิธีการ เพื่อสร้างเครื่องมือวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ แบบวัดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต แบบประเมินความสามารถในการ สร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และนำเครื่องมือที่สร้างมาพัฒนาปรับปรุงข้อบกพร่องตามคำแนะนำ ของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จนได้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่พร้อมนำไปใช้ในงานวิจัย ก่อนเริ่มจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ ก่อนเรียน จำนวน 40 ข้อ เพื่อวัดความรู้พื้นฐานและเก็บผลการทำแบบทดสอบไปเปรียบเทียบกับผล การเรียนรู้หลังเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ ไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/8 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 4 โดยทำการสอนสัปดาห์ละ 2 คาบเรียน จำนวน 14 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที รวมระยะเวลา 7 สัปดาห์ เมื่อเรียนจบผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผล การเรียนรู้ และแบบวัดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินและสรุปผล เป็นขั้นการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริงจากการสร้าง ผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมด ประกอบด้วย ข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อน เรียนและหลังเรียน ข้อมูลที่ได้จากการทำแบบวัดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และข้อมูลที่ได้จากการ ประเมินความสามารถในการสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของผู้เรียน มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและแปล ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำเสนอผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จากแบบวัดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยนำข้อมูลจากผู้เรียนตอบในแบบวัดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต มาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD) ซึ่งผู้วิจัยนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ในการให้ความหมายของค่าที่ประเมิน ได้ดังนี้

- (5) เป็นประจำ หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามข้อความนั้น ทุกครั้ง
- (4) บ่อยครั้ง หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามข้อความนั้น บ่อยครั้ง
- (3) บางครั้ง หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามข้อความนั้น เป็นบางครั้ง
- (2) ไม่ค่อยปฏิบัติ หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามข้อความนั้น นาน ๆ ครั้ง
- (1) ไม่ปฏิบัติเลย หมายถึง นักเรียนไม่มีการปฏิบัติตนตามข้อความนั้นเลย

ซึ่งคะแนนระดับพฤติกรรมการปฏิบัติตนที่ได้จากการทำแบบวัดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียน นำไปแปลความหมายค่าระดับคุณภาพ เพื่อตอบสนองมาตรฐานการวิจัย โดยมีเกณฑ์คะแนน 5 ระดับ ซึ่งปรับจากเกณฑ์ของลิเคิร์ต ดังนี้

- 4.50 – 5.00 หมายความว่า นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในระดับ เป็นประจำ
- 3.50 – 4.49 หมายความว่า นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในระดับ บ่อยครั้ง
- 2.50 – 3.49 หมายความว่า นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในระดับ บางครั้ง
- 1.50 – 2.49 หมายความว่า นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในระดับ ไม่ค่อยปฏิบัติ
- 1.00 – 1.49 หมายความว่า นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในระดับ ไม่ปฏิบัติเลย

2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง หนองจอกบางกอกสุดบุรพา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ด้วยการทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยนำคะแนนที่ได้จากแบบประเมินความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และนำคะแนนที่ได้จากแบบประเมินความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ไปแปลความหมายค่าระดับคุณภาพ เพื่อตอบสนองมาตรฐานการวิจัย โดยมีเกณฑ์คะแนนดังนี้ ดังนี้

- 2.50 – 3.00 หมายความว่า ผู้เรียนมีความสามารถ อยู่ในระดับ ดี
- 1.50 – 2.49 หมายความว่า ผู้เรียนมีความสามารถ อยู่ในระดับ ปานกลาง
- 1.00 – 1.49 หมายความว่า ผู้เรียนมีความสามารถ อยู่ในระดับ ปรับปรุง

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการปฏิบัติตน เรื่องทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต	\bar{X}	SD	ระดับการปฏิบัติตน	ลำดับ
ทักษะหลักที่ 1 ทักษะการคิด				
1.1 ทักษะคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และการคิดเชิงวิพากษ์	4.05	0.68	บ่อยครั้ง	1
1.2 ทักษะการคิดริเริ่มและสร้างสรรค์	4.07	0.78	บ่อยครั้ง	
1.3 ทักษะการคิดคำนวณ	4.04	0.80	บ่อยครั้ง	
1.4 ทักษะการคิดแก้ปัญหา	4.09	0.73	บ่อยครั้ง	
รวมทักษะการคิด	4.06	0.74	บ่อยครั้ง	
ทักษะหลักที่ 2 ทักษะการเรียนรู้				
2.1 ทักษะการรู้สารสนเทศ	4.03	0.66	บ่อยครั้ง	2
2.2 ทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	4.00	0.67	บ่อยครั้ง	
2.3 ทักษะการทำงานเป็นทีมและการมีมนุษยสัมพันธ์	3.99	0.84	บ่อยครั้ง	
2.4 ทักษะการวิจัย	3.95	0.76	บ่อยครั้ง	
รวมทักษะการเรียนรู้	3.99	0.73	บ่อยครั้ง	
ทักษะหลักที่ 3 ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร				
3.1 ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.02	0.81	บ่อยครั้ง	1
3.2 ทักษะการสื่อสาร	4.10	0.72	บ่อยครั้ง	
รวมทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	4.06	0.76	บ่อยครั้ง	
รวมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้ง 3 ทักษะหลัก	4.03	0.74	บ่อยครั้ง	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยภาพรวมมีการปฏิบัติตนอยู่ในระดับบ่อยครั้ง ($\bar{X} = 4.03$, $SD = 0.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะ ของทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับแรกมีการปฏิบัติตน เท่ากัน 2 ทักษะ คือทักษะการคิด ($\bar{X} = 4.06$, $SD = 0.74$) และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.06$, $SD = 0.76$) โดยทั้ง 2 ทักษะมีการปฏิบัติตนอยู่ในระดับบ่อยครั้ง และลำดับสุดท้าย คือทักษะการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.99$, $SD = 0.73$) มีการปฏิบัติตนอยู่ในระดับบ่อยครั้ง

จากผลการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยมีข้อค้น พบว่า ในทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้น มีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันที่ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในทุกช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กล่าวคือ

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผนเตรียมความพร้อม เป็นขั้นที่ผู้สอนให้ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งระหว่างการจัดกิจกรรมผู้เรียนได้สืบค้นข้อมูลจากสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ร่วมกันระดม

ความคิด เพื่อวางแผนการสำรวจพื้นที่ชุมชน ร่วมกันจัดทำโครงการการศึกษาชุมชน นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินกิจกรรมเรียนรู้ชุมชน ผู้เรียนได้สำรวจพื้นที่ชุมชนตามที่กลุ่มของตนเองได้วางแผนไว้ โดยการสำรวจชุมชนนี้ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนทุกคนร่วมเป็นหมู่คณะเพื่อให้ร่วมกันศึกษาและเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการจัดทำผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ขั้นที่ 3 ขั้นสะท้อนคิด เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจชุมชนในแต่ละประเด็นมาอภิปรายสรุปผล มีการนำเนื้อหาที่ได้จากการสำรวจชุมชนมาร่วมกันเพื่อหาข้อสรุป ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ร่วมกันจัดทำแผนที่เดินดิน เป็นการจำลองพื้นที่ เส้นทางในการสำรวจพื้นที่ชุมชน และมีการจัดทำผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเสนอผลงาน

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผลผู้เรียนจากการนำเสนอผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดจากการสำรวจพื้นที่ชุมชน จากข้อค้นพบในการวิจัยโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่กล่าวมานี้ทำให้ผู้เรียนเกิดการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตารางที่ 2 ผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง หนองจอกบางกอกสุตบุรพา

ผลการเรียนรู้	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	t	p
ก่อนเรียน	20	7.57	1.74	29.76	.00*
หลังเรียน	20	15.20	1.71		

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง หนองจอกบางกอกสุตบุรพา พบว่า คะแนนผลการเรียนรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 15.20$, $SD = 1.71$) สูงกว่าคะแนนก่อนเรียน ($\bar{X} = 7.57$, $SD = 1.74$)

ตารางที่ 3 ความสามารถในการผลิตผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ด้านที่	รายการ	\bar{X}	SD	ระดับความสามารถ	ลำดับที่
1	การวางแผนการทำงาน	2.52	0.51	ดี	3
2	กระบวนการทำงาน	2.54	0.50	ดี	2
3	ผลงานและการนำเสนอ	2.64	0.49	ดี	1
	รวม	2.56	0.50	ดี	-

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการศึกษาความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.56, SD = 0.46$) เมื่อเรียงตามลำดับโดยพิจารณาในแต่ละด้านจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับแรกคือด้านผลงานและการนำเสนอ อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.64, SD = 0.40$) ลำดับต่อมาคือด้านกระบวนการทำงาน อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.54, SD = 0.45$) และลำดับสุดท้ายคือด้านการวางแผนการทำงาน อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.52, SD = 0.53$)

อภิปรายผล

1. ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติตนบ่อยครั้ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากบริบทของชุมชน ทั้งในส่วนที่เป็นเนื้อหาความรู้ในห้องเรียนในเรื่องต่าง ๆ เช่น สถาปัตยกรรมศาสตร์ ประวัติความเป็นมาของชุมชน วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี และความรู้ที่เกิดจากกิจกรรมการเรียนรู้ชุมชน ซึ่งผู้เรียนได้มีการสำรวจพื้นที่สำรวจชุมชน การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงจากประสบการณ์ตรง โดยใช้บริบทที่มีอยู่จริงในชุมชน มาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่ง Hiemstra (1993 cited in Galbraith , 1995) ได้กล่าวถึงหลักการของการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐานว่ามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) โดยที่สมาชิกทุกคน ทุกเพศ ทุกวัยมีโอกาสในการเรียนรู้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำเอาบริบทของชุมชน เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาผู้เรียนผ่านกระบวนการกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากการจัดการเรียนรู้และหลักการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ส่งผลให้ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยภาพรวมผู้เรียนมีการปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับบ่อยครั้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะ พบว่าลำดับแรกมีระดับพฤติกรรมการปฏิบัติตนเท่ากัน 2 ทักษะ คือทักษะการคิด และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) และลำดับสุดท้าย คือทักษะการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ทักษะการคิด และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทั้งสองทักษะมีการปฏิบัติตน อยู่ในระดับบ่อยครั้ง ซึ่งเป็นระดับค่าเฉลี่ยที่สูงเป็นลำดับแรก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดจากการที่ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการเรียนรู้อย่างแท้จริงในทุก ๆ ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนได้คิดวางแผนเพื่อกำหนดทิศทางการทำงานด้วยตนเอง ออกแบบผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านกระบวนการกลุ่มโดยอิสระ ส่งผลทำให้ทักษะการคิดและทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยที่สูงเป็นอันดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับ Gradner (2006) ที่กล่าวว่า

ครูสามารถเสริมสร้างการทำงานให้แก่นักเรียน ได้โดยการมอบหมายงานกลุ่มให้นักเรียนรับผิดชอบร่วมกัน ให้นักเรียนฝึกการทำงานตามหน้าที่ของตนเอง และเคารพให้เกียรติในหน้าที่ของผู้อื่น เช่นกัน กล่าวคือนักเรียนต้องเชื่อมั่นในความสามารถของสมาชิกกลุ่มและร่วมกันทำงาน เพื่อความสำเร็จของกลุ่ม

ทักษะการเรียนรู้ มีการปฏิบัติตนอยู่ในระดับบ่อยครั้ง มีคะแนนเฉลี่ยในลำดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ทักษะกระบวนการเรียนรู้ เป็นขั้นการจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องลงไปสำรวจพื้นที่ ชุมชน ตามที่กลุ่มของตนสนใจเพื่อเก็บข้อมูลนำไปผลิตผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งในการสำรวจพื้นที่ ชุมชนนั้น ผู้เรียนต้องเรียนรู้เรื่องการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเมื่อมีอุปสรรคเกิดขึ้น การวางแผน ในห้องเรียนกับการลงมือปฏิบัติจริงมีความแตกต่างกัน อาจทำให้ผลงานที่ได้ไม่เป็นไปตาม วัตถุประสงค์จึงส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยของทักษะการเรียนรู้อยู่ในลำดับสุดท้าย ทั้งนี้บทบาทของผู้สอน ถือว่ามีความสำคัญและส่งผลต่อโดยตรงต่อทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับ Chaijaroen (2014) ที่ได้กล่าวถึงหลักการพื้นฐานสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากการ ร่วมมือในลักษณะของกระบวนการกลุ่ม ซึ่งต้องอาศัยครูผู้สอนคอยควบคุมดูแล ตามแนวทางการโค้ช (Coaching) ที่เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ โดยเปลี่ยนบทบาท ของผู้สอนจากหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้มาเป็น “ผู้ชี้แนะ” ที่ให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำแก่ ผู้เรียน สนับสนุนผู้เรียนในการแก้ปัญหาหรือการเรียนรู้ในกรณีที่ผู้เรียนเกิดปัญหาและอุปสรรค

จากผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัย ของ Suwannawong (2015) ที่ได้ศึกษาการ พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตบนฐานวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเสริมสร้างสุขภาพชุมชน ผลการวิจัย พบว่ารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตบนฐานวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเสริมสร้างสุขภาพชุมชนมีความเหมาะสมใน การนำไปใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสุขภาพชุมชน โดยหลังการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิตบนฐานวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเสริมสร้างสุขภาพชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลง ระดับความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติเพิ่มขึ้นและกิจกรรมยังมีประโยชน์ต่อชุมชนในเชิงของการอนุรักษ์ คุณค่า ภูมิปัญญา ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chutsuriyawong (2014) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วยชุมชนให้การส่งเสริม สนับสนุนและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ผู้เรียนลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อ เก็บข้อมูลด้วยตนเอง ฝึกการคิดและการแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริงที่พบในชุมชน และมีการยืดหยุ่น เวลา ในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมนอกห้องเรียน

2. ผลการเรียนรู้ เรื่อง หนองจอกบางกอกสุดบุรพา ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชน เป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้ง 4 ขั้นตอน ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ขั้นวางแผนเตรียมความพร้อม 2) ขั้นดำเนินกิจกรรมเรียนรู้ชุมชน 3) ขั้นสะท้อนคิด และ 4) ขั้นประเมินผล นั้นเป็นการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากบริบทในชุมชน ทั้งในส่วนที่เป็นความรู้ในห้องเรียนเรื่องข้อมูล พื้นฐานของชุมชนในด้านต่าง ๆ ในขั้นที่ 1 ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นการทบทวนเนื้อหาความรู้และเตรียม ความพร้อมให้กับผู้เรียนก่อนการลงพื้นที่สำรวจชุมชน ประกอบกับความรู้ที่เกิดจากกิจกรรมการ เรียนรู้ชุมชนในขั้นที่ 2 ซึ่งผู้เรียนได้มีการสำรวจพื้นที่สำรวจชุมชนตามประเด็นที่กลุ่มของตนเอง

มีความสนใจ ตลอดจนการสะท้อนคิดเพื่อสรุปองค์ความรู้ในชั้นที่ 3 และการจัดทำผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในชั้นที่ 4 ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานนั้น เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงจากประสบการณ์ตรง โดยใช้บริบทที่มีอยู่จริงในชุมชนมาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับ Sosome (2010) ได้กล่าวว่าการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ ซึ่งมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียน ได้เกิดการเรียนรู้จากการได้ปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับ หลักการภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่ง David Kolb (cited in Bedri & Dowling, 2017) ได้กำหนดไว้ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้สัมผัส “ธรรมชาติที่แท้จริงขององค์ความรู้” นั้น เช่น การศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การพูดคุยการประชุม เป็นต้น 2) การสะท้อนการเรียนรู้/ ทบทวนการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนจะมีการสะท้อนคิด และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน 3) การสรุปองค์ความรู้ ที่ผู้เรียนจัดวางองค์ความรู้ใหม่ผสมผสานกับองค์ความรู้เก่าด้วยตนเอง เช่น การเขียนแผนภาพโน้ตทัศน์ การสรุปการเรียนรู้ออกมาเป็นรูปแบบหรือกรอบความคิด การนำเสนอผลการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) การประยุกต์ใช้ความรู้ ผู้เรียนจะลงมือปฏิบัติอีกครั้งเพื่อพิสูจน์การเรียนรู้ของตนเอง

นอกจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานแล้ว งานวิจัยเรื่องนี้ได้มีการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในทุกขั้นตอน ทั้งใช้เป็นสื่อประกอบการสอน เป็นแหล่งข้อมูลในการค้นคว้าเพิ่มเติม ตลอดจนการสะท้อนผลการเรียนรู้ในรูปแบบของการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์จากการสำรวจชุมชนเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้ามามีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสะดวกและมีทางเลือกเพิ่มมากขึ้นในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ Watthanakuljaroen (2010) ได้กล่าวถึงการเรียนการสอนด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นมีประโยชน์ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ที่นอกเหนือจากการศึกษาจากเอกสารและตำรา ช่วยเพิ่มช่องทางในการแสวงหาความรู้ตามอัธยาศัย โดยผู้เรียนสามารถศึกษาเนื้อหาที่ตนเองจากเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาหลากหลายตามที่คุณเรียนสนใจ สามารถนำมาใช้เสริมประสบการณ์การเรียนรู้ และสามารถศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมนอกเวลาเรียน ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ Ratre (2011) ได้กล่าวว่าการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการเรียนการสอนจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้สืบค้นวิชาความรู้ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา โดยมีผู้สอนให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทาง จากที่กล่าวมาเห็นได้ว่า การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนนั้นมีส่วนช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง หนองจอกบางกอกสุดบูรพา ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่ผู้วิจัยใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแก้ไข ทั้งจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ได้มาซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้อันเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การวิจัยมีประสิทธิภาพและสำเร็จตามวัตถุประสงค์

จากกิจกรรมขั้นตอนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งหลักการวิธีสอนดังกล่าวส่งผลให้ผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย

ของ Phattarakangwan (2018) ได้ศึกษาพฤติกรรมการวางแผน เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยภาพอยู่ในระดับดี ซึ่งมีผลคะแนนความสามารถที่ได้จากการประเมิน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย โดยด้านที่มีคะแนนความสามารถมากที่สุดคือ ด้านผลงานและการนำเสนอ อยู่ในระดับดี รองลงมาคือด้านกระบวนการทำงาน อยู่ในระดับดี และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการวางแผนการทำงาน อยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีการประเมินความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนการทำงาน ด้านกระบวนการทำงาน และด้านผลงานและการนำเสนอ ได้กำหนดกิจกรรมให้ผู้เรียนผลิตผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อสะท้อนผลการเรียนรู้ ตามที่กลุ่มตนเองมีความสนใจโดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่ชุมชน ซึ่งเป็นการสะท้อนผลการเรียนรู้ที่เกิดจากผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การกำหนดชื่อเรื่อง การสำรวจชุมชน และการนำข้อมูลมาจัดทำเป็นผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นการประเมินผลการทำงานจากศักยภาพของผู้เรียนตามสภาพจริงในทุกขั้นของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับ Keeratichamroen (2004) ที่กล่าวว่า การวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการที่ต้องทำควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนอยู่เสมอ การวัดผลประเมินผลเป็นกระบวนการที่จะวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนด้วย โดยมีจุดเน้นเกี่ยวกับวิธีการวัดผลผู้เรียนที่หลากหลาย คำนึงถึงพื้นฐานความรู้และศักยภาพที่แตกต่างกันของผู้เรียนแต่ละคนดังนั้นการวัดผลและประเมินผลต้องประกอบด้วยหลัก 4 มาตรฐาน คือ มีความถูกต้องเหมาะสม มีประโยชน์ มีความแม่นยำ และมีความเป็นไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Khammani (2011) กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) คือการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างพลังความรู้ในตนเองของนักเรียน หากนักเรียนมีโอกาสได้สร้างความคิดและนำความคิดของตนเอง ไปสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม จะทำให้เห็นความคิดนั้นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และเมื่อนักเรียนสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมาในโลก ก็หมายถึงการสร้างความรู้ในตนเอง ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางการประเมินความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้วิจัยได้ประเมินผลงานของนักเรียน โดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งแบบประเมินความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์นี้ได้ผ่านการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ ส่งผลทำให้แบบวัดความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์นี้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับบริบทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกช่วงเวลา ซึ่งจากการประเมิน

ด้านผลงานและการนำเสนอ เป็นด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยระดับความสามารถอยู่ในระดับดี ซึ่งเป็นคะแนนเฉลี่ยที่สูงเป็นลำดับแรก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในด้านผลงานและการนำเสนอเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลังจากที่มีการวางแผนและลงพื้นที่สำรวจ

ชุมชนมาแล้วก่อนหน้านี้ ซึ่งในขั้นนี้ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มนั้นมีข้อสรุปร่วมกันในเรื่องทิศทางในการทำงาน มีปฏิสัมพันธ์กันมากกว่าในช่วงก่อนหน้านี้ เพราะกิจกรรมในขั้นตอนนี้ใช้ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ในการทำงาน ซึ่งมีวิทยากรคอยให้คำแนะนำและมีครูผู้สอนควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด ทำให้การผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับ Ramangkun (2008) ที่กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรให้มีการผลิตและใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้น ต้องอาศัยการนิเทศติดตามให้คำปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ในลักษณะการรวมกลุ่มช่วยกันศึกษา ค้นคว้าทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถดำเนินการตามขั้นตอนการผลิตสื่อได้เป็นที่น่าพอใจ โดยมีวิทยากรในโรงเรียนเป็นผู้นิเทศและดูแลงานที่ปฏิบัติได้อย่างใกล้ชิด

ส่วนด้านการวางแผนการทำงาน เป็นด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยระดับความสามารถในระดับดี มีคะแนนเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากด้านการวางแผนการทำงาน เป็นกิจกรรมที่ดำเนินต่อกันโดยเน้นให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ดำเนินการเรียนรู้อย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็น การกำหนดเรื่องที่ศึกษา การเลือกแหล่งเรียนรู้ในการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การวางแผนสำรวจชุมชน การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือในการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงการทำงาน การมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้คนและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการกลุ่มที่มีความเข้มแข็งในการทำงาน โดยปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ คือการวางแผนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ Bisalbutra (2005) ที่ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการวางแผน ว่าทำให้ออกาสหรือความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้มีมากขึ้น เนื่องจากการวางแผนเป็นตัวกำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินการ การได้มาซึ่งข้อมูลเพื่อกำหนดเป็นทางเลือกหรือกิจกรรมที่จะใช้ปฏิบัติจึงผ่านการกลั่นกรองหรือการวิเคราะห์เป็นอย่างดีแล้ว จากการวิจัยพบว่าผู้เรียนยังขาดทักษะในการวางแผนที่รัดกุม การลำดับความสำคัญของกิจกรรม ซึ่งควรได้รับการฝึกฝนและพัฒนาต่อไป

จากการศึกษาความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความสามารถในการผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของผู้เรียนอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Ruengwongrojana (2015) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการทบทวนรายวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ สำหรับนักศึกษาระดับอนุปริญญา วิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการทบทวน รายวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์สำหรับนักศึกษาระดับอนุปริญญา วิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร มีค่าคุณภาพเฉลี่ยด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดี และมีค่าคุณภาพเฉลี่ยด้านเทคนิคการผลิตสื่ออยู่ในระดับดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการวิจัยในครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นั้นมีปัจจัยที่สำคัญ คือ ความยืดหยุ่นของเวลา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุตามแผนที่กำหนดไว้ จะต้องมี การวางแผนรอบเวลาให้มีความชัดเจนและความยืดหยุ่นได้ตามบริบทที่เป็นจริง ทั้งในส่วนของกิจกรรม ในห้องเรียนและกิจกรรมการสำรวจพื้นที่ชุมชน ที่ต้องใช้ระยะเวลามากกว่าการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ

2. การฝึกผู้เรียนให้มีความกล้าแสดงออกและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี จนเกิดเป็นทักษะติดตัวผู้เรียนนั้น จะทำให้ผู้เรียนมีความกล้าในการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนมีไหวพริบปฏิภาณในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ไปศึกษาร่วมกับตัวแปรอื่น เช่น ความสามารถในการทำโครงการ ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น เป็นต้น

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไปใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม วิธีสอนแบบโครงการ เป็นต้น

3. ควรมีการใช้แหล่งเรียนรู้และการใช้ชุมชนเป็นฐาน ให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในเชิงบูรณาการทั้งในกลุ่มสาระสังคมศึกษาและกลุ่มสาระอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการสืบสานและการอนุรักษ์ภูมิปัญญา วัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง

References

- Bedri, Z., de Frein, R. and Dowling, G. (2017). Community-based learning: A primer. *Irish Journal of Academic Practice*, 6(1). Article 5. Retrieved from doi:10.21427/D7F143.
- Bisalbutra, S. (2005). *Lakkān wāngphāēn* [Planning]. Bangkok: Suan Dusit Rajabhat University.
- Chaiya, S., Siribanpitak, P., & Sumettikoon, P. (2015). Thaksa thī chāmpen tō kānriānrū talōtchīwit khoṅg nisit naksuksā mahāwitthayaīlai [Lifelong Learning Skills of University Students: Theoretical Framework]. *Songklanakarīn Journal of Social Sciences and Humanities*. 21(3), 149-169.
- Chutsuriyawong, S. (2014). *Krabuānthat kānchat kānriānrū dōī chai chumchon pen thān phūā songsoēm khwāmsāmāt dān kān khit yāng mī wīchāranayān lāe kān kǎē panhā chōēng sāngsan samrap nakriān radap prathom suksā* [The Paradigm of Community Based Learning for Enhancing Critical Thinking and Creative Problem Solving Abilities for Elementary School Students]. Doctoral dissertation. Silpakorn University.
- Galbraith, M. W. (1995). *Community-Based Organizations at the Delivery of Lifelong Learning Opportunity*. Retrieved from <http://www.ed.gov/pubs/plliconf95/comm.html>
- Gardner, H. (2006). *Five Mind for the future*. Boston: Harvard Business School Press.

- Janjamsai, M. (2015). khroṅkān thoṭ chut prasopkān kānchat kānriānrū doī chai chumchon pen thān : koṛānisuksā kānbūranākān kānchat kānriānrū wicha 'oḱbæp sathapattayakam kap kānphatthana thiyū āsai khoṅg phūmīrāidainōj (Khroṅkān Bān Mankhong Chumchon Phraram 9 bo 3) [Experiential modeling of community based learning case study of integration of architectural design learning and low-income housing development (Baan Munkong: Project at Rama 9 Suma 9 Sump 3 Community)]. **Phranakhon Rajabhat University Academic Journal**. 10(1), 143-156.
- Keeratichamroen, W. (2004). mātrathān kānwat læ pramoēnphon [Measurement and evaluation standards]. **IPST Magazine**. 3(133), 62-65.
- Khammani, T. (2011). **saṭ kānsōn: 'ongkhwāmru phūā kānchat krabūānkānriānrū thī mī prasitthiphāp** [Teaching science: knowledge for organizing effective learning processes]. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Panich, V. (2014). **kānsāng kānriānrū sū satawat thī 21** [Forming Learning in the 21st century]. Nakhon Pathom: Nakhon Pathom Printing.
- Phattarakangwan, J. (2018). **kānsuksā phruttikam kānwāngphāen rūāng kānchatkān singwætloṃ samrap nakriān chan matthayommasuksā pī thī 6 duāi kānchat kānriānrū doī chai chumchon pen thān** [A study of planning behavior on environment management using community based learning of matthayomsuksa 6 students]. Master's thesis. Silpakorn University.
- Ramangkun, K. (2008). **kānphatthana bukkhalākōṅ Rōngriān Mukdahān kiēokap kānphalit læ kānchai sū 'ilekthroṅik (e-Learning)** [Personnel Development at Mukdahan School on electronic media production and use (e-Learning)]. Master's thesis. Mahasarakham University.
- Ratree, S. (2011). **'ēkkasān prakōp kānsōn wicha kānsūsān khōmūn** [Instructional package on data communication]. Bangkok: King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang.
- Ruengwongrojana, M. (2015). kānphatthana botriān 'ilekthroṅik phūā kānthopthūān rāiwichā kānbōrihān sapphayākōṅ manut samrap naksuksā radap 'anuparinya Witthayalai Chumchon Samut Sākōṅ [The development of e-tutoring on human resource management for diploma samut sakhon community college student]. **Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)**. 10(2), 1301-1314. Retrieved from <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/98291/76513>.

- Sakcharoen, P. (2015). thritsadī kānriānrū phūyai læ næōkhīt kānriānrū duāi kānchīnam ton'ēng: krabuānkānriānrū phūā kānsongsoēm kānriānrū talōtchīwit [Adult learning theory and self-directed learning concept: learning process for promoting lifelong learning]. *Journal of the Royal Thai Army Nurses*. 16 1(58), 8-12.
- Sosome, B. (2010). kānriānrū bāep chai chumchon pen thān kānriānrū [Community-based learning]. Nonthaburi: Academic Welfare Program Praboromarajchanok Institute.
- Suwannawong, Y. (2015). kānphatthana rūpbāep kānriānrū talōtchīwit bon thān withīchīwit chumchon phūā soēmsāng sukkhaphāp chumchon [Development of a lifelong learning model based on community way of life for enhance community health]. Doctoral dissertation. Chulalongkorn University.
- Watthanakuljaroen, T. (2010). kānsūsān 'ilekthronik kap kānsuksā [Electronic Communication in education]. In graduate school of education Sukhothai Thammathirat Open University (Ed.), *pramuān sārā chut wichā sū'ilekthronik læ thōrakhamanākhom phūā kānsuksā* [Instructional Package on Electronic and tele-communication media in education] (pp. 2-40). Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University Press.

การพัฒนาแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญาพร้อมกับ
กระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ทางทัศนและการสร้างสรรค์
สำหรับนักศึกษาศิลปศึกษา

DEVELOPMENT OF A BLENDED LEARNING MODEL USING COGNITIVE
TOOLS AND INFOGRAPHIC DESIGN PROCESS TO ENHANCE VISUAL
LITERACY AND CREATIVITY FOR ART EDUCATION STUDENTS

ศิริเพ็ญ ภู่มหิทยุโย¹ ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ² และเกษมรัสมิ์ วิวิตกุลเกษม³
Siripen Pumahapinyo¹, Praweenya Suwannathachote², and Kasemrat Wiwitkunkasem³

- ¹ สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
² สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
³ สาขาวิชาออกแบบอุตสาหกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง

¹ Division of Art Education, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phetchaburi Rajabhat University

² Division of Educational Technology and Communication, Faculty of Education,
Chulalongkorn University

³ Division of Industrial Design, Faculty of Architecture, King Mongkut's Institute of
Technology Ladkrabang

E-mail: siripen.puma@gmail.com

Received:	December 3, 2020
Revised:	March 10, 2021
Accepted:	March 16, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญาพร้อมกับกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ทางทัศนและการสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาศิลปศึกษา 2) ศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญาพร้อมกับกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ทางทัศนและการสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาศิลปศึกษา และ 3) นำเสนอรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญาพร้อมกับกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ทางทัศนและการสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาศิลปศึกษา ตัวอย่างการวิจัย คือนักศึกษาศิลปศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการของอาจารย์และนักศึกษาศิลปศึกษา 2) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบอินโฟกราฟิกส์ 3) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ฯ 4) แบบทดสอบการเรียนรู้ทางทัศนแบบปรนัยและอัตนัย 5) เกณฑ์การประเมินแบบทดสอบการเรียนรู้ทาง

ทักษะแบบอัตโนมัติ 6) เกณฑ์การประเมินผลงานอินโฟกราฟิกส์ 7) สื่อการเรียนรู้ออนไลน์เรื่อง “อินโฟกราฟิกส์” วิเคราะห์ผลข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติบรรยายและการวิเคราะห์ t-test dependent วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนินการด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยกิจกรรมตามกระบวนการ ออกแบบ 3 ขั้นตอน คือ (1) กิจกรรมการเตรียมความพร้อมและสร้างแรงบันดาลใจเพื่อการออกแบบ (2) กิจกรรมการออกแบบ ร่างภาพและสร้างผลงาน (3) กิจกรรมการเผยแพร่ผลงาน และ มืองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน (2) เครื่องมือทางปัญญา (3) วิธีการเรียนการสอนตามกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์ (4) สื่อและทรัพยากรสนับสนุนการ เรียนรู้ และ (5) การประเมินผลการเรียนรู้ 2) ผลของการใช้รูปแบบการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้น พบว่า 2.1) ผลการเรียนรู้ทางทักษะของนักศึกษาศิลปศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้น มีค่าเฉลี่ย การรู้ทางทักษะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2) ผลงานอินโฟกราฟิกส์มีคะแนนการสร้างสรรค์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี เยี่ยม 2.3) ผลการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาหลังการทำกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง พบว่ากิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในชั้นเรียนปกติและการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้กระบวนการ ตามรูปแบบการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้น เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาและช่วยเสริมสร้างการรู้ทางทักษะ ให้กับนักศึกษา 3) ผลการนำเสนอรูปแบบการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้นพบว่าผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน มีระดับความคิดเห็นว่าภาพรวมของรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ

การเรียนรู้แบบผสมผสาน เครื่องมือทางปัญญา กระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์ การรู้ทางทักษะ การสร้างสรรค์

ABSTRACT

This research was a research and development design aims to 1) develop the learning model, 2) implement the learning model and 3) propose the learning model of blended Learning using cognitive tools and infographic design process to enhance visual literacy and creativity for Art education students. The samples were 30 Art education students. The research instruments were the questionnaire, semi-structured interview form, lesson plans based on the learning model, visual literacy test, visual literacy rubric, infographic rubric. Quantitative data were analyzed by descriptive statistics, t-test for dependent samples, and development score; qualitative data were analyzed using content analysis method.

The result found that 1) the learning model consists of three design activities: (1) Infographic Preparation, (2) Create Infographics and, (3) Publishing, and has five components: (1) Blended learning (2) Cognitive tools (3) Instructional approach of infographic design process (4) Media and learning resources and (5) assessment of

learning outcomes, 2) the result from the implementation were as follows: 2.1) visual literacy posttest scores of the Art education student who studied with the blended learning model using cognitive tools and infographic design process to enhance visual literacy and creativity were significantly higher than the pretest scores at .05 level, 2.2) infographic scores of the Art education student were pass at very good level, and 2.3) students' opinions expressed after learning with the learning model was found that teaching and learning activities both in face to face and online classroom based on the learning model were beneficial to students and helped to strengthen their visual literacy, 3) the learning model validation result by 5 experts was 3.00 that appropriate level that can be used.

Keywords

Blended Learning, Cognitive Tools, Infographic Design Process, Visual Literacy, Creativity

ความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาการรู้ทางทัศนะ (Visual Literacy) มีความจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากผู้เรียนอยู่ในสังคมและแหล่งเรียนรู้ที่ใช้สื่อทัศนะ (Visual Media) รูปแบบแตกต่างกันอย่างแพร่หลายมากขึ้น รวมทั้งการเรียนผ่านเทคโนโลยีจอภาพ (Screen-Based) การรู้ทางทัศนะของแต่ละบุคคล ประกอบด้วยการเป็นทั้งผู้รับหรือผู้บริโภคสื่อทัศนะอย่างมีวิจารณญาณ และเป็นทั้งผู้ส่งหรือผู้แบ่งปันองค์ความรู้และวัฒนธรรมร่วมกัน (Hattwig, Bussert, Medaille, & Burgess, 2013) สมาคมมหาวิทยาลัยและห้องสมุดแห่งการวิจัย (ACRL: The Association of College and Research Libraries) ประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดมาตรฐานการรู้ทางทัศนะที่สำคัญสำหรับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาไว้ 7 ด้านทั้งนี้เพื่อกำหนดขอบเขตผลการเรียนรู้ที่คาดหวังด้านการรู้ทางทัศนะที่ต้องการพัฒนาให้เกิดขึ้นในผู้เรียนระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย 1) มาตรฐานด้านการระบุข้อมูลพื้นฐานของภาพ 2) มาตรฐานด้านการค้นหาภาพอย่างมีประสิทธิภาพ 3) มาตรฐานด้านวิเคราะห์และตีความภาพ 4) มาตรฐานด้านการประเมินภาพ 5) มาตรฐานด้านการใช้ภาพอย่างมีประสิทธิภาพ 6) มาตรฐานด้านการสร้างสื่อทัศนะ 7) มาตรฐานด้านการมีจรรยาบรรณในการใช้ภาพและการอ้างอิง นอกจากนี้การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างสรรค์นั้นเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมเพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ (Office of National Economic and Social Development Council, 2016) ทั้งนี้องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์นั้นควรประกอบด้วยองค์ประกอบด้านการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ รวมทั้งการใช้กลยุทธ์ทางการสอนอย่างสร้างสรรค์ การส่งเสริมทักษะการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็น

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “Creative Learning Environments in Education” ของ Davies, Snape, Collier, Digby, Hay, & Howe (2013) ที่ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการคิดสร้างสรรค์ในเด็กและเยาวชนในประเทศสกอตแลนด์ ผลการวิจัยพบว่าสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการพัฒนาการสร้างสรรค์นั้นควรมีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) การสร้างความยืดหยุ่นของพื้นที่และเวลาในการเรียนรู้ 2) การสร้างความพร้อมด้านทรัพยากรการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน 3) การเรียนผ่านการเล่นที่เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน 4) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียนในเชิงบวก 5) การได้รับโอกาสในการทำงานคนเดียวและการทำงานร่วมกันของผู้เรียน 6) การเพิ่มประสบการณ์ความรู้ในห้องเรียนให้กับผู้เรียน และ 7) การตระหนักถึงความต้องการของผู้เรียน ซึ่งเมื่อบูรณาการองค์ประกอบเหล่านี้ร่วมกับแนวทางการเสริมสร้างการเรียนรู้ทางทักษะแล้ว จะเป็นส่วนสำคัญในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ทางทักษะและการสร้างสรรค์ต่อไป นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ยังเป็นแนวทางสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่นซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดที่มีความสำคัญและความจำเป็นในยุคศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการเรียนรู้แบบผสมผสานนั้นเป็นรูปแบบของการผสมผสานวิธีการสอน โดยใช้หลักการของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) และทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivism) ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการผสมผสานการระหว่างการสอนแบบเผชิญหน้าในชั้นเรียน (Face-to-face) และการสอนแบบออนไลน์ (Online teaching) โดยใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลางในการเรียนที่มีทั้งรูปแบบการประสานเวลา (Synchronous) และไม่ประสานเวลา (Asynchronous) ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน (Sharma, 2010) ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน และเกิดการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้สอนกับผู้เรียน จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีรวมทั้งสื่อทักษะหลากหลายรูปแบบเพื่อการเรียนการสอน ทั้งนี้อินโฟกราฟิกส์เป็นสื่อที่สามารถสื่อสารข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำเสนอข้อมูลได้หลากหลายรูปแบบ เช่น ภาพแสดงข้อมูล ภาพวาด แผนผัง แผนภูมิ ไดอะแกรม รวมทั้งข้อความเพื่อบอกเล่าเรื่องราวให้สมบูรณ์ เป็นต้น (Krum, 2014) รูปแบบเหล่านี้ส่งผลให้นักวิจัยหลายท่านใช้อินโฟกราฟิกส์และกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์เพื่อพัฒนาความรู้ของผู้เรียนหลากหลายด้าน เช่น การรู้ทางทักษะ การรู้สารสนเทศ การคิดขั้นสูง รวมทั้งการสร้างสรรค์ เป็นต้น จากผลการวิจัยของ Matrix and Hodson (2014) เรื่องการใช้อินโฟกราฟิกส์ในการเรียนการสอนพบว่ากระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์ รวมทั้งการแบ่งปันความรู้ด้วยอินโฟกราฟิกส์และการเรียนออนไลน์เป็นวิธีการสร้างเสริมให้ผู้เรียนเกิดการรู้ทางทักษะและการรู้ทางดิจิทัลควบคู่กันไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญาร่วมกับกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ทางทักษะและการสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาศิลปศึกษา ผู้วิจัยเชื่อว่ารูปแบบการเรียนรู้นี้เป็นรูปแบบและเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการพัฒนาบัณฑิตสาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ ตลอดจนสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการเสริมสร้างการเรียนรู้ทางทักษะและการสร้างสรรค์โดยการฝึกคิด

วิเคราะห์ การตีความ การแปลความหมายสื่อทัศนะ การประเมินสื่อทัศนะ รวมทั้งการใช้และการสร้างสื่อทัศนะให้ปรากฏเป็นผลงานรูปธรรมโดยใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญาร่วมกับกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ทางทัศนะและการสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาศิลปศึกษา มืองค์ประกอบและกระบวนการเรียนการสอนอย่างไรบ้าง
2. รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญาร่วมกับการใช้กระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์สามารถเสริมสร้างการเรียนรู้ทางทัศนะสำหรับนักศึกษาศิลปศึกษาได้หรือไม่อย่างไร
3. นักศึกษาศิลปศึกษามีความคิดเห็นอย่างไรเมื่อได้เรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญาร่วมกับกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ทางทัศนะและการสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาศิลปศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญาร่วมกับกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ทางทัศนะและการสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาศิลปศึกษา
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญาร่วมกับกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ทางทัศนะและการสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาศิลปศึกษา
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญาร่วมกับกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ทางทัศนะและการสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาศิลปศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญาร่วมกับกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ทางทัศนะและการสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาศิลปศึกษา

1.1 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการทางการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ทางทัศนะและการสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากอาจารย์และนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ 5 แห่ง ที่เปิดสอนหลักสูตรศิลปศึกษามาแล้วอย่างน้อย 4 ปี (นับถึงปี พ.ศ. 2559) ประกอบด้วย 1) มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง 2) มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 3) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ 4) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และ 5) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วยอาจารย์

ประจำหลักสูตร จำนวน 26 คน ที่ได้จากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และนักศึกษาศาขาศิลปะศึกษา จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ 5 แห่ง โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 5 แห่งโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 172 คน

1.2 ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับหลักการสอนออกแบบอินโฟกราฟิกส์จากผู้เชี่ยวชาญด้านอินโฟกราฟิกส์ จำนวน 5 คน โดยเป็นนักออกแบบอินโฟกราฟิกส์อาชีพที่มีประสบการณ์สอนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์ในระดับอุดมศึกษาอย่างน้อย 3 ปีโดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ อินโฟกราฟิกส์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ และการสร้างเกณฑ์การประเมินผลงานอินโฟกราฟิกส์

1.3 ผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ออกแบบตามรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยนำเสนอขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์ ครั้งที่ 1-7 ประกอบด้วยการเรียนรู้ในชั้นเรียน จำนวน 28 ชั่วโมง การเรียนออนไลน์ จำนวน 35 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 63 ชั่วโมง โดยใช้แบบประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ ประเมินโดยมีผู้ทรงคุณวุฒิทำหน้าที่ตรวจประเมินความสอดคล้องและความตรงเชิงเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้

1.4 ผู้วิจัยได้ออกแบบสื่อการเรียนรู้ออนไลน์เรื่อง “อินโฟกราฟิกส์” ประกอบด้วย ทั้งหมด 4 เรื่องดังนี้ 1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอินโฟกราฟิกส์ 2) สันนิษฐานกับการออกแบบอินโฟกราฟิกส์ 3) โครงสร้างและรูปแบบของอินโฟกราฟิกส์ 4) หลักการออกแบบอินโฟกราฟิกส์

1.5 ผู้วิจัยได้ออกแบบพัฒนาเกณฑ์การประเมินผลงานอินโฟกราฟิกส์ โดยกำหนดประเด็นการประเมินออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ดังนี้ 1) การประเมินด้านการนำเสนอข้อมูล เนื้อหาความรู้ 2) การประเมินด้านการออกแบบข้อมูลภาพ โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินให้คะแนนผลงานออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดีมาก (3 คะแนน) ระดับดี (2 คะแนน) และระดับพอใช้ (1 คะแนน)

เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัยในขั้นที่ 1 มีผลการประเมินคุณภาพ ดังนี้

1. แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการทางการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์และนักศึกษาศิลปะศึกษา ระดับปริญญาตรี (สำหรับอาจารย์ผู้สอนและสำหรับนักศึกษา) หากคุณภาพความตรงตามเนื้อหาโดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) มีค่า IOC = 0.98

2. แผนการจัดการจัดการเรียนรู้ออกแบบตามรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น หากคุณภาพความตรงตามเนื้อหาโดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) มีค่า IOC = 0.96

3. สื่อการเรียนรู้ออนไลน์เรื่อง “อินโฟกราฟิกส์” หากคุณภาพความตรงตามเนื้อหาโดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) มีค่า IOC = 0.96

4. เกณฑ์การประเมินผลงานอินโฟกราฟิกส์ หากคุณภาพความตรงตามเนื้อหาโดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) มีค่า IOC = 0.94 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำเกณฑ์การประเมินที่ปรับแก้ไขแล้วไปใช้ประเมินผลงานอินโฟกราฟิกส์โดยผู้ประเมิน 4 คน คือ ผู้วิจัยและผู้ร่วมประเมิน 3 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นระหว่างผู้ให้คะแนน โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมิน (Rater Agreement Index: RAI) (Burry-Stock, Shaw, Laurie & Chissom, 1996) ได้ค่า RAI เท่ากับ 0.75 แสดงว่าการประเมินของผู้ประเมินทั้ง 4 คน สอดคล้องกัน

1.1 แบบทดสอบแบบปรนัย

1.1.1 ผลการประเมินคุณภาพโดยการหาคุณภาพความตรงตามเนื้อหาโดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) โดยในแต่ละประเด็นของข้อคำถาม จำนวน 36 ข้อ มีผลการประเมินระดับเหมาะสม 20 ข้อ ควรปรับแก้ไขภาพและตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ และไม่เหมาะสม จำนวน 6 ข้อ

1.1.2 นำแบบทดสอบการรู้ทางทัศนยะแบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ ที่ปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วจากข้อ 2) ไปทดลองใช้กับผู้เรียนที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน จากนั้นตรวจให้คะแนน โดยให้ 1 คะแนนสำหรับข้อที่ผู้เรียนตอบถูก และ 0 คะแนนสำหรับข้อที่ตอบผิด เพื่อหาความเที่ยงเชิงความสอดคล้องภายในโดยใช้วิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson's Method) โดยใช้สูตร KR20 ระดับความยากง่ายและอำนาจจำแนก ได้ค่าความเชื่อมั่น KR-20 เท่ากับ 0.81

1.1.3 จากนั้นจึงคัดเลือกข้อคำถามตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยนำผลมาวิเคราะห์ค่าความยาก (p) และอำนาจจำแนก (r) โดยเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากระหว่าง 0.2-0.8 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป (Kanjanawasee, 2013) โดยให้มีข้อสอบครบถ้วนตามจุดประสงค์แต่ละด้านของการรู้ทางทัศนยะทั้ง 3 ด้าน (1) การวิเคราะห์และตีความภาพ (2) การประเมินภาพ (3) การสร้างสื่อทัศนยะ)

1.2 แบบทดสอบแบบอัตนัย

1.2.1 ผลการประเมินคุณภาพโดยการหาคุณภาพความตรงตามเนื้อหาโดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) ในแต่ละประเด็นของข้อคำถาม จำนวน 15 ข้อ มีผลการประเมินระดับเหมาะสม 10 ข้อ ควรปรับแก้ไขภาพและข้อคำถาม จำนวน 4 ข้อ และไม่เหมาะสม จำนวน 1 ข้อ

1.2.2 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบกับผู้เรียนที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน โดยใช้สูตรของวิทนีย์ และซาเบอร์ (Whitney and Sabers, 1970) พบว่าข้อสอบทั้ง 14 ข้อ มีค่าความยากระหว่าง 0.3-0.7 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป แสดงว่าข้อสอบสามารถนำไปใช้ได้

1.2.3 นำแบบทดสอบการรู้ทางทัศนยะแบบอัตนัย จำนวน 14 ข้อ หาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรของ Cronbach's Alpha ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.88

2. เกณฑ์การประเมินแบบทดสอบการรู้ทางทัศนยะแบบอัตนัย

2.1 ผลการประเมินคุณภาพความตรงตามเนื้อหาโดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) มีค่า IOC = 0.94 และทุกหัวข้อประเมินมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป แสดงว่าประเด็นการประเมินผลการรู้ทางทัศนยะมีความเหมาะสม

2.2 ปรับปรุงแก้ไขเกณฑ์การประเมินตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิโดยการตั้งเกณฑ์ให้แยกจากกันชัดเจนในแต่ละระดับคะแนนประเมิน และเพิ่มกรอบคำตอบสำหรับผู้ตรวจ รวมทั้งยกตัวอย่างประกอบในหมายเหตุเพื่อให้ผู้ตรวจเข้าใจเกณฑ์ได้ตรงกัน

2.3 ทดสอบความสอดคล้องของการใช้เกณฑ์การประเมิน โดยมีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมิน (Rater Agreement Index: RAI) (Burry-Stock, Shaw, Laurie &

Chissom, 1996) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยผู้วิจัยได้นำผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมิน (RAI) โดยสุ่มเลือกจากนักศึกษากลุ่มทดลองนำร่อง (pilot study) จำนวน 6 คน ที่ได้คะแนนการรู้ทางทัศนระดับสูง จำนวน 2 คน ระดับกลาง จำนวน 2 คน ระดับต่ำ จำนวน 2 คน พบว่าผลการวิเคราะห์ได้ค่า RAI เท่ากับ 0.83 แสดงว่าเกณฑ์การประเมินที่ใช้สามารถให้ผลการประเมินที่สอดคล้องกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และการคำนวณวิเคราะห์ค่าสถิติ ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยายของคะแนนการรู้ทางทัศนของนักศึกษาก่อนและหลังการทดลอง ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในการใช้สถิติการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples)

3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการรู้ทางทัศนก่อนการทดลอง (O_1) และหลังการทดลอง (O_2) โดยใช้สถิติการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4. ใช้วิธีการแจกแจงแบบโค้งปกติเพื่อจำแนกผู้เรียนด้วยคะแนนการรู้ทางทัศนก่อนเรียน โดยการกระจายคะแนนประมาณ 6 ช่วงของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน : $(\bar{X} \pm 3SD)$ (Kanjawasee, 2013)

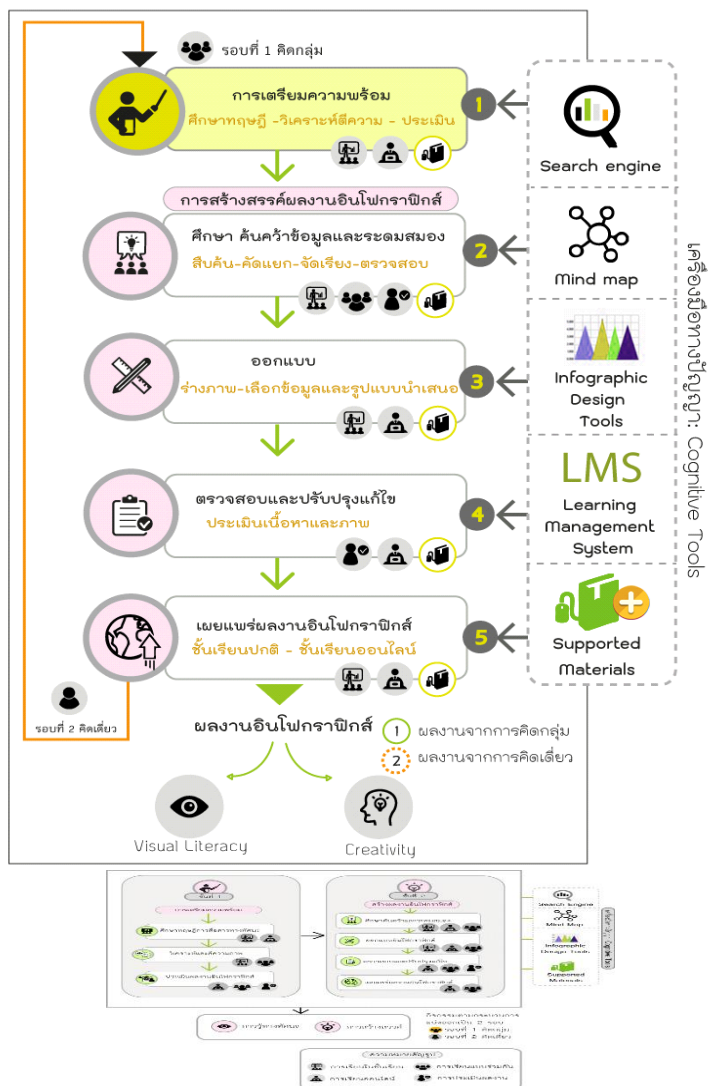
5. หากคะแนนร้อยละจากการประเมินผลงานอินโฟกราฟิกส์ของกลุ่มทดลองด้วยเกณฑ์การประเมินอินโฟกราฟิกส์ โดยกำหนดระดับคุณภาพของผลงานดังนี้

ระดับคุณภาพ ร้อยละ 80 - 100	หมายถึง	ดีเยี่ยม
ระดับคุณภาพ ร้อยละ 75 - 79	หมายถึง	ดีมาก
ระดับคุณภาพ ร้อยละ 70 - 74	หมายถึง	ดี
ระดับคุณภาพ ร้อยละ 65 - 69	หมายถึง	ค่อนข้างดี
ระดับคุณภาพ ร้อยละ 60 - 64	หมายถึง	น่าพอใจ
ระดับคุณภาพ ร้อยละ 55 - 59	หมายถึง	พอใช้
ระดับคุณภาพ ร้อยละ 50 - 54	หมายถึง	ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ
ระดับคุณภาพ ร้อยละ 0 - 49	หมายถึง	ไม่ผ่านเกณฑ์

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญาร่วมกับกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์เพื่อเสริมสร้างการรู้ทางทัศนและการสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาศิลปศึกษา พัฒนาขึ้นเพื่อมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้เครื่องมือทางปัญญา ร่วมกับกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์ในรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างการรู้ทางทัศนและการสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียน ประกอบด้วยกิจกรรมตามกระบวนการออกแบบ 3 ขั้นตอน คือ 1) กิจกรรมการเตรียมความพร้อมและสร้างแรงบันดาลใจเพื่อการออกแบบ 2) กิจกรรม

การออกแบบ ร่างภาพและสร้างผลงาน 3) กิจกรรมการเผยแพร่ผลงาน โดยมีขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาศิลปศึกษา สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบอินโฟกราฟิกส์ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ฯ ที่ 1 จากนั้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพรูปแบบการเรียนรู้ฯ เพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบการเรียนรู้ฯ ที่ 2 โดยระหว่างกระบวนการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน มีการปรับแก้ไขเพิ่มเติมและในท้ายที่สุดผ่านการประเมินรับรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ทำให้ได้องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ฯ ที่พัฒนาขึ้น จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน องค์ประกอบที่ 2 เครื่องมือทางปัญญา องค์ประกอบที่ 3 วิธีการเรียนการสอนตามกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์ องค์ประกอบที่ 4 สื่อและทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งนี้ การทดลองรูปแบบการเรียนรู้ฯ กำหนดกิจกรรมด้วยกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์ตามรูปแบบการเรียนรู้ฯ ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 1) การเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติใช้เวลาเรียนครั้งละ 4 ชั่วโมง (ทฤษฎี 2 ชั่วโมง: ปฏิบัติ 2 ชั่วโมง) และการเรียนการสอนออนไลน์ใช้เวลาใช้เวลาค้างครั้งละ 5 ชั่วโมง รวมระยะเวลาทั้งหมดจำนวน 7 ครั้ง (การเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ 28 ชั่วโมง: การเรียนการสอนออนไลน์ 35 ชั่วโมง) การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์ แบ่งเป็น 2 รอบ รอบที่ 1 คัดกลุ่มและรอบที่ 2 คัดเดี่ยว มีการทดสอบการรู้ทางทักษะก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบการรู้ทางทักษะแบบปรนัย 30 ข้อ แบบอัตนัย 13 ข้อ ใช้เวลา 2 ชั่วโมง หลังจากการทดสอบก่อนเรียนแล้ว นักศึกษาจะได้ทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก ดังนี้ ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 2 การสร้างสรรค์ผลงานอินโฟกราฟิกส์ ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ดังนี้ 2.1 การศึกษา ค้นคว้าข้อมูล และระดมสมอง 2.2 การออกแบบ 2.3 การตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข 2.4 การเผยแพร่ผลงานอินโฟกราฟิกส์ ตามลำดับ หลังจากนั้นนักศึกษาทำกิจกรรมครบทั้ง 7 ครั้งแล้ว มีการทดสอบการรู้ทางทักษะหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบการรู้ทางทักษะชุดเดียวกับก่อนเรียน โดยผู้วิจัยได้แสดงองค์ประกอบและขั้นตอนของรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญาร่วมกับกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์เพื่อเสริมสร้างการรู้ทางทักษะและการสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาศิลปศึกษาที่พัฒนาขึ้น ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญาร่วมกับกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์เพื่อเสริมสร้างการรู้ทางทัศนยะและการสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาศิลปศึกษา

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญา ร่วมกับการใช้กระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์สามารถเสริมสร้างการรู้ทางทัศนยะสำหรับนักศึกษาศิลปศึกษาได้โดยการวัดและประเมินผลการรู้ทางทัศนยะของผู้เรียนโดยใช้แบบทดสอบการรู้ทางทัศนยะแบบอัตนัยและแบบปรนัยพบว่า

2.1 ผลการรู้ทางทัศนยะของนักศึกษาศิลปศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญา ร่วมกับกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์เพื่อเสริมสร้างการรู้ทางทัศนยะและการสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยการรู้ทางทัศนยะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลคะแนนเฉลี่ยการประเมินผลงานอินโฟกราฟิกส์ของนักศึกษาศิลปศึกษาเมื่อเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญา ร่วมกับกระบวนการออกแบบ

อินโฟกราฟิกส์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ทางทัศนศาสตร์และการสร้างสรรค์ สามารถสร้างสรรค์ผลงานออกแบบอินโฟกราฟิกส์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลงานอินโฟกราฟิกส์อยู่ในระดับดีเยี่ยม (ระดับคุณภาพผลงานออกแบบอินโฟกราฟิกส์ ร้อยละ 80 ขึ้นไป)

2.3 ผลการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาหลังการทำกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง พบว่ากิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในชั้นเรียนปกติและการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้กระบวนการตามรูปแบบการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้น เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาและช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ทางทัศนศาสตร์ให้กับนักศึกษา นอกจากนี้ นักศึกษายังแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่พบระหว่างการเรียนการสอน เช่น การออกแบบรูปแบบการนำเสนอที่แปลกใหม่เป็นเรื่องที่ยากและท้าทาย การจัดการกับข้อมูลปริมาณมากเป็นเรื่องที่ยาก การไม่ถนัดใช้เครื่องมือในการออกแบบ ซึ่งส่งผลให้นักศึกษาต้องขอคำปรึกษาจากอาจารย์ผู้สอนอยู่เสมอ ดังนั้นการเปิดช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนที่ยืดหยุ่นทั้งเรื่องช่องทางและเวลาในการสื่อสารจึงสามารถช่วยแก้ปัญหานี้ได้ เช่น การให้คำปรึกษาผ่าน Facebook Messenger การให้ผลป้อนกลับผ่าน Google Classroom Stream และการแนะนำแนวทางการสร้างแรงบันดาลใจเพื่อช่วยให้การออกแบบของผู้เรียนมีแนวทางที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

3. ผลการประเมินรับรองรูปแบบการเรียนรู้ ที่ได้จากการเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน มีระดับความคิดเห็นว่าภาพรวมของรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้ ($\bar{X}=3$, $SD=0$)

อภิปรายผล

กลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 องค์กรประกอบ และกระบวนการออกแบบ 3 ขั้นตอนหลัก 7 ขั้นตอนย่อย จำนวน 30 คน เป็นระยะเวลา 7 สัปดาห์ (การเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ 28 ชั่วโมง การเรียนการสอนออนไลน์ 35 ชั่วโมง) ผลการทดสอบการเรียนรู้ทางทัศนศาสตร์ก่อนเรียนเมื่อนำมาแจกแจงแบบโค้งปกติ สามารถจำแนกผู้เรียนได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนที่มีคะแนนการเรียนรู้ทางทัศนศาสตร์ก่อนเรียนระดับต่ำ จำนวน 10 คน ระดับกลาง จำนวน 15 คน และระดับสูงจำนวน 5 คน และจากผลการเสริมสร้างการเรียนรู้ทางทัศนศาสตร์และการสร้างสรรค์ของผู้เรียนสามารถอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญาพร้อมกับกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ทางทัศนศาสตร์และการสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยการเรียนรู้ทางทัศนศาสตร์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ของผู้เรียนทั้ง 3 กลุ่มพบว่า ผู้เรียนกลุ่มคะแนนการเรียนรู้ทางทัศนศาสตร์ก่อนเรียนระดับสูงมีคะแนนการเรียนรู้ทางทัศนศาสตร์เฉลี่ยหลังการทดลองเพิ่มสูงขึ้นมากที่สุด รองลงมาผู้เรียนกลุ่มคะแนนการเรียนรู้ทางทัศนศาสตร์ก่อนเรียนระดับกลาง และผู้เรียนกลุ่มคะแนนการเรียนรู้ทางทัศนศาสตร์ก่อนเรียนระดับต่ำ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนทั้ง 3 กลุ่มสามารถพัฒนาการเรียนรู้ทางทัศนศาสตร์ของตนเองได้แต่อาจต้องใช้เวลาที่มากน้อยแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ทางทัศนศาสตร์ของผู้เรียนที่ครอบคลุมทุกด้าน ดังนี้

1.1 กิจกรรมการฝึกวิเคราะห์และตีความภาพ เป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนศึกษาหลักการวิเคราะห์และตีความจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยทฤษฎีสัญศาสตร์ และหลักการออกแบบอินโฟกราฟิกส์ พร้อมกับการฝึกปฏิบัติการวิเคราะห์และตีความภาพกราฟิกหลากหลายประเภทที่เป็นส่วนประกอบสำคัญของอินโฟกราฟิกส์ โดยวิเคราะห์และตีความครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้ 1) การระบุข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภาพ 2) การระบุและอธิบายความหมายในบริบทของสังคมวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ 3) การระบุและอธิบายส่วนประกอบทางเทคนิคและหลักการออกแบบภาพ และ 4) การวิเคราะห์และตีความภาพร่วมกับผู้อื่นได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดให้ผู้เรียนได้ใช้เครื่องมือทางปัญญาช่วยจัดระบบความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์และตีความภาพ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และตีความภาพได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น เครื่องมือสร้างผังมโนทัศน์ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ McTigue and Flowers (2011) ที่พัฒนาการรู้ทางทักษะด้านการวิเคราะห์ตีความภาพด้วยกิจกรรมการอ่านภาพและอธิบายความหมายของสัญลักษณ์บนไดอะแกรมประเภทต่าง ๆ

1.2 กิจกรรมประเมินภาพ เป็นกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างการรู้ทางทักษะด้านการประเมินภาพพร้อมกับช่วยสร้างแรงบันดาลใจในการออกแบบ เนื่องจากเมื่อผู้เรียนได้สืบค้นและประเมินผลงานอินโฟกราฟิกส์ที่เผยแพร่ออนไลน์จากเว็บไซต์ที่เป็นที่ยอมรับ เช่น Coolinfographic, Pinterest, Infographic Thailand, Infographic Move เป็นต้น รวมทั้งการประเมินผลงานเพื่อนร่วมชั้นเรียน ผู้เรียนจะได้เห็นรูปแบบของผลงานอินโฟกราฟิกส์ที่หลากหลายขึ้นและช่วยสร้างแรงบันดาลใจในการออกแบบได้ดีขึ้น ทั้งนี้ผู้เรียนได้ฝึกประเมินผลงานอินโฟกราฟิกส์ด้วยเกณฑ์การประเมินผลงานอินโฟกราฟิกส์ที่พัฒนาขึ้นที่ครอบคลุมประเด็นการประเมินการรู้ทางทักษะด้านการประเมินภาพ ประกอบด้วย 1) การประเมินประสิทธิภาพของการใช้ภาพเพื่อการสื่อสาร 2) การประเมินความงามของภาพเกี่ยวกับองค์ประกอบศิลป์และหลักการออกแบบ 3) การประเมินข้อมูลที่นำเสนอพร้อมภาพ และ 4) การประเมินความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของแหล่งที่มาของภาพได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hsin-Te Yeh (2010) ที่พัฒนาการรู้ทางทักษะด้านการประเมินภาพของผู้เรียนด้วยกิจกรรมการประเมินภาพตามหลักการจัดองค์ประกอบภาพ พร้อมทั้งการฝึกให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดองค์ประกอบภาพ

1.3 กิจกรรมสร้างสื่อทักษะหลากหลายรูปแบบ เช่น สร้างผังมโนทัศน์ ออกแบบสัญลักษณ์ ออกแบบอินโฟกราฟิกส์ เป็นต้น และในแต่ละกิจกรรมได้กำหนดให้ผู้เรียนใช้เครื่องมือทางปัญญาเป็นเครื่องมือช่วยสนับสนุนกระบวนการทางปัญญา เช่น เครื่องมือสร้างผังมโนทัศน์ออนไลน์ ช่วยจัดกลุ่มข้อมูล เว็บไซต์สร้างอินโฟกราฟิกส์ เว็บไซต์สร้างไอคอน เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยที่พัฒนาการรู้ทางทักษะด้านการสร้างสื่อทักษะของผู้เรียนในรูปแบบหลากหลาย เช่น โปสเตอร์ งานนำเสนอ อินโฟกราฟิกส์ ไดอะแกรม เป็นต้น (Hsin-Te Yeh, 2010; Islamoglu, et al., 2015; Matrix and Hodson, 2014; Yang, 2013; Yeh and Lohr, 2010)

ภาพที่ 4 ตัวอย่างผลงานการออกแบบอินโฟกราฟิกส์ของนักศึกษาในรายวิชา Advanced Computer Graphics for Art Education หลังจากเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญาพร้อมกับกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์ ที่เผยแพร่ออนไลน์ใน Pinterest

ที่มา: <https://www.pinterest.com/>

นอกจากนี้แนวทางการเสริมสร้างการรู้ทางทัศน์ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฯ ที่พัฒนาขึ้นนี้ยังสอดคล้องกับแนวทางการเสริมสร้างการรู้ทางทัศน์ด้านอื่น เช่น การระบุข้อมูลพื้นฐานของภาพ การค้นหาภาพ การใช้ภาพอย่างมีประสิทธิภาพ การมีจรรยาบรรณในการใช้ภาพและการอ้างอิง เป็นต้น

2. ผลการวิจัยพบว่าคะแนนเฉลี่ยการประเมินผลงานอินโฟกราฟิกส์ของนักศึกษาศิลปศึกษาเมื่อเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญาพร้อมกับกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์เพื่อเสริมสร้างการรู้ทางทัศน์และการสร้างสรรค์ สามารถสร้างสรรค์ผลงานออกแบบอินโฟกราฟิกส์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลงานอินโฟกราฟิกส์อยู่ในระดับดีเยี่ยม และเมื่อจำแนกผู้เรียนออกเป็น 3 กลุ่มตามระดับคะแนนการรู้ทางทัศน์ก่อนเรียนดังข้อมูลข้างต้น พบว่าผู้เรียนทั้ง 3 กลุ่มมีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลงานอินโฟกราฟิกส์อยู่ในระดับดีเยี่ยมด้วยเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการออกแบบอินโฟกราฟิกส์ให้ดีขึ้นได้เมื่อเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ฯ ที่พัฒนาขึ้น เนื่องจากการออกแบบกิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณภาพผลงานของแต่ละบุคคลด้วยกิจกรรมการเรียนแบบร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและฝึกการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขผลงาน เช่น กิจกรรม 3 คำถาม 2 คำชม 1 ข้อเสนอแนะ กิจกรรมการประเมินผลงานโดยตนเอง เพื่อน และผู้สอน เป็นต้น ซึ่งความรู้ที่ได้จากกิจกรรมเหล่านี้จะนำไปสู่การพัฒนาผลงานของผู้เรียนแต่ละคน นอกจากนี้ผู้สอนยังกำหนดเวลาในการให้คำปรึกษาและการให้ผลสะท้อนกลับแก่ผู้เรียนอย่างทั่วถึงที่ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขผลงานผ่านช่องทางการสื่อสารที่มีความยืดหยุ่น เช่น การ

สื่อสารบนห้องเรียนออนไลน์ การใช้กระดานสนทนา เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Matrix and Hodson (2014) และ Yang (2013) ที่จัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติร่วมกับการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนการสอน และใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมกันเพื่อพัฒนาการรู้ทางทักษะของผู้เรียน

3. ผลจากการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาหลังการทำกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง พบว่ากิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในชั้นเรียนปกติและการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้กระบวนการตามรูปแบบการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้น เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาและช่วยเสริมสร้างการรู้ทางทักษะให้กับนักศึกษา เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน มีความยืดหยุ่นเรื่องช่องทางการสื่อสารทั้งแบบประสานเวลาและไม่ประสานเวลา มีกิจกรรมการเรียนที่สอดคล้องกับแนวทางการเสริมสร้างการรู้ทางทักษะ และมีการสนับสนุนให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ประเภทเครื่องมือทางปัญญาอย่างเหมาะสมกับแต่ละขั้นตอนของกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Matrix and Hodson (2014) และ Yang (2013) ที่ศึกษาพบว่าจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนร่วมกับการเรียนการสอนออนไลน์สามารถพัฒนาการรู้ทางทักษะให้กับผู้เรียนได้ และการใช้เทคโนโลยีประเภทเครื่องมือทางปัญญาทั้งรูปแบบรายบุคคลและรูปแบบร่วมกันสามารถเสริมสร้างการรู้ทางทักษะให้กับผู้เรียนได้ (Hsin-Te Yeh, 2010; Islamoglu, et al., 2015; Matrix and Hodson, 2014; Piksoot, 2012; Sadik, 2009; Yang, 2013) นอกจากนี้ นักศึกษายังแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่พบระหว่างการเรียนการสอน เช่น การออกแบบรูปแบบการนำเสนอที่แปลกใหม่เป็นเรื่องที่ยากและท้าทาย การจัดการกับข้อมูลปริมาณมากเป็นเรื่องที่ยาก การไม่ถนัดใช้เครื่องมือในการออกแบบ ซึ่งส่งผลให้นักศึกษาต้องขอคำปรึกษาจากอาจารย์ผู้สอนอยู่เสมอ ดังนั้นการเปิดช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนที่ยืดหยุ่น ทั้งเรื่องช่องทางและเวลาในการสื่อสารจึงสามารถช่วยแก้ปัญหานี้ได้ เช่น การให้คำปรึกษาผ่าน Facebook Messenger การให้ผลป้อนกลับผ่าน Google Classroom Stream และการแนะนำแนวทางการสร้างแรงบันดาลใจเพื่อช่วยให้การออกแบบของผู้เรียนมีแนวทางที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ผลการวิจัยนี้พบว่า นักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญาร่วมกับกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกส์มีผลคะแนนการรู้ทางทักษะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 7 สัปดาห์ (การเรียนในชั้นเรียนปกติ 28 ชั่วโมง/การเรียนออนไลน์ 35 ชั่วโมง) นักวิจัยหรืออาจารย์ผู้สอนสามารถใช้รูปแบบการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้นโดยคำนึงถึงระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนทั้งในชั้นเรียนปกติและการเรียนการสอนออนไลน์และความเหมาะสมของกิจกรรมกับรูปแบบการเรียน เช่น กิจกรรมการวิเคราะห์หาค่าความ ควรจัดกิจกรรมในชั้นเรียนโดยใช้เครื่องมือทางปัญญาสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นมุมมองที่แตกต่างของการวิเคราะห์และตีความจากเพื่อนร่วมชั้นเรียน กิจกรรมการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขควรใช้ทั้งกิจกรรมในชั้นเรียนและกิจกรรมออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสนำเสนอผลงานทั้งหน้าชั้นเรียนและรับฟังความคิดเห็นจากเพื่อนและอาจารย์ รวมทั้งการตรวจสอบและปรับปรุงแก้

ผ่านช่องทางห้องเรียนออนไลน์เพิ่มเติมเพื่อการปรับปรุงผลงานให้มีคุณภาพก่อนการเผยแพร่ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาการรู้ทางทักษะและการสร้างสรรค์ผลงานอินโฟกราฟิกส์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

1.2 ในระหว่างการทดลองพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมและสร้างแรงบันดาลใจเพื่อการออกแบบอินโฟกราฟิกส์นั้นมีความจำเป็นและส่งผลต่อขั้นตอนการสร้างผลงานอินโฟกราฟิกส์ของผู้เรียน เนื่องจากเมื่อผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ในขั้นที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมศึกษาทฤษฎีการรู้ทางทักษะ การวิเคราะห์ตีความภาพ การประเมินสื่อทักษะรูปแบบอินโฟกราฟิกส์แล้ว ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การรู้ทางทักษะและมีมุมมองการสร้างสรรค์ผลงานที่หลากหลายมากขึ้น และเมื่อเข้าสู่ขั้นตอนการออกแบบผู้เรียนก็สามารถเลือกใช้รูปแบบและเลือกใช้ภาพและใช้หลักการออกแบบเพื่อนำเสนอข้อมูลได้ชัดเจนตรงกับเนื้อหามากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 นักวิจัยหรืออาจารย์ผู้สอนควรพิจารณาถึงข้อจำกัดของความแตกต่างระหว่างบุคคลในขั้นตอนการสร้างผลงานอินโฟกราฟิกส์ การให้คำแนะนำช่วยเหลือควรมีความยืดหยุ่นด้านระยะเวลาที่แตกต่างกันเนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้และระดับความสามารถในการปฏิบัติการออกแบบที่แตกต่างกัน รวมทั้งผู้สอนต้องคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ผลงานอยู่เสมอ

2.2 การออกแบบกิจกรรมให้มีความยืดหยุ่นเรื่องเวลามากขึ้น โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของเนื้อหา เช่น ขั้นตอนการออกแบบนั้นจะมีขั้นตอนย่อยค่อนข้างมาก ดังนั้นควรปรับเพิ่มเวลาในส่วนนี้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างผลงานได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

2.3 ควรฝึกให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติการออกแบบตามหัวข้อ หรือ ข้อมูลที่กำหนดภายในเวลาที่จำกัดบ่อยครั้งมากขึ้น เพื่อฝึกให้ผู้เรียนกลุ่มที่มีลักษณะคิดช้า ออกแบบช้า และใช้เครื่องมือไม่คล่อง ได้เกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและสามารถสร้างผลงานให้มีคุณภาพที่ดีขึ้นภายในเวลาที่จำกัดได้

2.4 ควรออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เนื่องจากเป็นประโยชน์กับผู้เรียน เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มส่งผลให้เห็นมุมมองที่แตกต่างของเพื่อนในกลุ่ม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเข้าใจแนวทางการออกแบบอินโฟกราฟิกส์ในแต่ละขั้นตอนได้ดีขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับสนับสนุนทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช

References

Burry-Stock, J. A., Shaw, D. G., Laurie, C., & Chissom, B. S. (1996). Rater agreement indexes for performance assessment. *Educational and Psychological Measurement*, 56(2), 251-262.

- Davies, D., Jindal-Snape, D., Collier, C., Digby, R., Hay, P., & Howe, A. (2013). **Creative learning environments in education - A systematic literature review.** *Thinking Skills and Creativity*, 8, 80-91.
- Hattwig, D., Bussert, K., Medaille, A., & Burgess, J. (2013). Visual literacy standards in higher education: New opportunities for libraries and student learning. **portal: Libraries and the Academy.** 13(1), 61-89.
- Hsin-Te Yeh, Y.-C. C. (2010). The influence of the instruction of visual design principles on improving pre-service teachers' visual literacy. **Computers & Education.** 54(2010), 244-252.
- Islamoglu, H., et al. (2015). Infographics: A new competency area for teacher candidates. **Journal of Educational Sciences.** 10(1), 32-39.
- Kanjanawasee, S. (2013). **thritsadī kānthotsōp bāēp dangdēm** [Theory of Traditional Test]. Bangkok: Faculty of Education. Chulalongkorn University.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement.** 3(30), 607-610.
- Krum, R. (2014). **Cool Infographic: Effective Communication with Data Visualization and Design.** John Wiley & Sons.
- Matrix, S., & Hodson, J. (2014). Teaching with Infographics: Practicing New Digital Competencies and Visual Literacies. **The Journal of Pedagogic Development.** 4(2).
- McTigue, E. M., & Flowers, A. C. (2011). Science visual literacy: Learners' perceptions and knowledge of diagrams. **The Reading Teacher.** 64(8), 578-589.
- Office of National Economic and Social Development Council. (2016). **phāēn phatthanā sētthakit læ sangkhom hāēng chāt chabap thī sipsōng 2560 – 2564** [National economic and social development plan, 12th edition, 2017 – 2021]. Retrieved from <http://www.nesdc.go.th>
- Piksoot, J. C. T. S. J. (2012). **Developing Student's Visual Literacy in a Virtual Modelling Environment.** Paper presented at the eLearning and Software for Education, Bucharest.
- Sadik, A. (2009). **Improving pre-service teachers' visual literacy through flickr.** *Procedia Social and Behavioral Sciences* 1 (World Conference on Educational Sciences 2009), 91-100.
- Sharma, P. (2010). Blended learning. **ELT journal.** 64(4), 456-458.

- Whitney, D. R., & Sabers, D. L. (1970). **Improving essay examinations III: Use of item analysis.** Iowa City: University of Iowa, University Evaluation and Examination Service (Technical Bulletin No. 11).
- Yang, H. H. (2013). **An Integrated Approach to Developing Visual Literacy.** In S. K. S. C. e. al. (Ed.), *Hybrid Learning and Continuing Education* (pp. 219-231). USA: Springer.
- Yeh, H., & Lohr, L. (2010). Towards evidence of visual literacy: Assessing pre-service teachers' perceptions of instructional visuals. **Journal of Visual Literacy.** 29(2), 183-197.

การพัฒนาประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปราม
อาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ

DEVELOPING EFFICIENCY USE OF DATA INTERCEPTION THE PREVENTION AND
SUPPRESSION OF SPECIAL CRIME

สุรินทร์ ชาวศรีทอง¹ สุรমন จันท์เจริญ² และพิพัฒน์ นนทนาธรณ์³
Surin Chaosritong¹ Suramon Chanchareun² and Phiphat Nonthnathorn³

^{1,2}สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

³ผู้อำนวยการศูนย์ผู้นำธุรกิจเพื่อสังคม แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

^{1,2}Development Administration Suan Sunandha Rajabhat University

³Director of Social Business Leadership Center Kasetsart University

E-mail: chang_noi45@hotmail.com

Received:	May 1, 2021
Revised:	June 9, 2021
Accepted:	June 10, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับของการนำนโยบายไปปฏิบัติ วัฒนธรรมองค์กร ความร่วมมือกับพันธมิตรระหว่างองค์กร การพัฒนาการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพการใช้งาน การดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ ประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ และ 3) พัฒนาประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ที่มีลักษณะพิเศษ การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ กับกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ที่มีลักษณะพิเศษ จำนวน 482 คนวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเทคนิคการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลด้วยการ สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 16 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การนำนโยบายไปปฏิบัติ วัฒนธรรมองค์กร ความร่วมมือกับพันธมิตร ระหว่างองค์กร การพัฒนาการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ อยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลทั้งทางตรงและ ทางอ้อมต่อประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ที่มีลักษณะพิเศษ ได้แก่ การนำนโยบายไปปฏิบัติ วัฒนธรรมองค์กร ความร่วมมือกับพันธมิตรระหว่าง องค์กร การพัฒนาการปฏิบัติงาน 3) การพัฒนาประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ ควรเน้นความสำคัญของการดำเนินงานเกี่ยวกับ (1) การวางรูปแบบเพื่อการสร้างพันธมิตรระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นกำหนดแผนกลยุทธ์ ในการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีความยืดหยุ่นสูง (2) การวางรูปแบบวัฒนธรรมในการ

ทำงานแบบแบ่งปันข้อมูล เป็นการสร้างวัฒนธรรมในการทำงานร่วมกันเพื่อให้มีการแบ่งปันข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน (3) การวางรูปแบบการปฏิบัติงานร่วมกันในเชิงรุกมุ่งสู่ประสิทธิภาพเป็นสำคัญภายใต้กรอบของกฎหมาย

คำสำคัญ

ประสิทธิภาพการดักจับข้อมูล การป้องกันอาชญากรรมพิเศษ การปราบปรามอาชญากรรมพิเศษ

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the level of policy deployment, the organization culture, the cooperation with alliances between organizations, the performance development, and the efficiency in the use of special crime prevention and suppression of information interception, 2) study influencing factors to efficiency in the use of special crime prevention and suppression of information interception and 3) develop the efficiency in the use of special crime prevention and suppression information interception. The research is a mixed-method: the qualitative study used 5 point Likert Rating Scale questionnaires to collect data from the sample group of 482 people involved in the use of special crime prevention and suppression information interception, data was analyzed by finding mean, standard deviation and Structural Equation Modelling (SEM) analysis technique; while the quantitative study used in-depth interview with 16 experts, and analyzed by content analysis.

The study finding finds that: 1) the policy deployment, the organization culture, the cooperation with alliances between organizations, the performance development, and the efficiency in the use of special crime prevention and suppression of information interception were at the high level; 2) factors that directly and indirectly affected the efficiency in the use of special crime prevention and suppression of information interception were as follows: the policy deployment, the organization culture, the cooperation with alliances between organizations, and the performance development; 3) developing the efficiency in the use of special crime prevention and suppression of information interception should emphasize the importance of operations on (1) establishing a model of creating alliances between relevant organizations was a strategic plan defined for co-working with highly flexible organizations involved, (2) formulating of information-sharing work culture was to create a co-working culture of the relevant information sharing at high speed of operation, (3) establishing a proactive collaboration model aimed to key efficiency within the legal framework.

Keyword

Suppression Information Interception, Special Crime Defense, Special Crime Prevention

ความสำคัญของปัญหา

อาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ เป็นความท้าทายของปัญหาอาชญากรรมในสังคมยุคใหม่ เพราะเป็นอาชญากรรมที่เกิดขึ้นตามยุคตามสมัยของความเจริญทางด้านเทคโนโลยี เป็นอาชญากรรมที่มีความละเอียดและสลับซับซ้อน โดยมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ก่ออาชญากรรม และกระทำในรูปแบบเป็นขบวนการหรือองค์กรอาชญากรรม ได้สร้างความเสียหายต่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นวงกว้าง (Aida & William, 2016)

ประเทศไทย มีกฎหมายที่นำมาใช้ในการดำเนินการกับอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ คือ การเฝ้าติดตามโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Surveillance) ซึ่งเป็นมาตรการที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารของผู้กระทำความผิด โดยได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายหลายฉบับ อันได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรการดักจับข้อมูล (Interception) เป็นมาตรการที่มุ่งเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวน แสวงหาพยานหลักฐาน และการค้นหาความจริงในคดีความผิดบางประเภทหรืออาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ หากแต่ในกฎหมายทั้ง 6 ฉบับดังกล่าว ต่างกำหนดหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการที่แตกต่างกันไป ทั้งในเรื่องรูปแบบวิธีการในการดักจับข้อมูล การขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต ระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการดักจับข้อมูล การรายงานและการควบคุมตรวจสอบ อีกทั้งมาตรการดักจับข้อมูลยังเป็นมาตรการที่ละเมิดต่อเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารอันเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 36 ที่บัญญัติให้บุคคลมีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกัน ไม่ว่าในทางใด ๆ การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อให้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกัน จะกระทำได้ต่อเมื่อมีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ (Bunklieng, 2017) จะเห็นได้ว่ามีข้อจำกัดในการใช้มาตรการดักจับข้อมูล คือ มิใช่ความผิดทุกประเภทที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะสามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้ หากแต่จะต้องเป็นความผิดตามที่กฎหมายทั้ง 6 ฉบับดังกล่าวได้บัญญัติไว้เท่านั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงจะสามารถยื่นขออนุญาตตามขั้นตอนของกฎหมาย เพื่อดักจับข้อมูลได้ (Boonpiam, 2013)

เจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้มาตรการดักจับข้อมูล ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ป.ป.ง.) กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด บริษัทประกอบธุรกิจขนส่งสินค้า และบริษัทประกอบธุรกิจสื่อสารและโทรคมนาคม เป็นต้น โดยสามารถบูรณาการ

ประสานความร่วมมือเป็นพันธมิตรทำงานร่วมกันตามที่กฎหมายได้บัญญัติให้อำนาจไว้ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐในการบังคับใช้มาตรการเกี่ยวกับการดักจับข้อมูล จึงถือเป็นหัวใจและเป็นจุดเริ่มต้นของกลไกการขับเคลื่อนในการปฏิบัติงาน ภายในหน่วยงานของรัฐ จะต้องเป็นผู้ที่มีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในงานดังกล่าว และทั้งหมดกระทำภายใต้กฎหมาย ระเบียบ และข้อกำหนดต่าง ๆ ที่ให้อำนาจไว้ จะส่งผลให้งานที่ได้รับมอบหมายแล้วเสร็จก่อเกิดประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ขององค์กร (Thomson & Perry, 2006; Chanyang, 2013)

จากปัญหาอาชญากรรมทั่วโลกที่ทวีความรุนแรง อาชญากรรมได้พัฒนารูปแบบ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี จึงก่อให้เกิดอาชญากรรมที่กระทำคามผิดในลักษณะเป็นขบวนการ สร้างความเสียหายให้กับระบบเศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ มาตรการดักจับข้อมูลเป็นมาตรการที่มุ่งเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวน โดยมีการปฏิบัติงาน โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง 8 หน่วยงาน เป็นกลไกการขับเคลื่อนในการปฏิบัติงาน และจะต้องเป็นผู้ที่มี ศักยภาพ มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ ในงานดังกล่าว และทั้งหมดกระทำภายใต้กฎหมาย ระเบียบ และข้อกำหนดต่าง ๆ ที่กฎหมายให้อำนาจไว้ ส่งผลให้งานที่ได้รับมอบหมายแล้วเสร็จ เกิดประสิทธิภาพควบคู่ไปกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 การวิจัยนี้มุ่งที่จะทำการศึกษาค้นคว้าประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษเพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. การนำนโยบายไปปฏิบัติ วัฒนธรรมองค์กร ความร่วมมือกับพันธมิตรระหว่างองค์กร การพัฒนาการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ อยู่ในระดับใด
2. ปัจจัย (การนำนโยบายไปปฏิบัติ วัฒนธรรมองค์กร การประสานความร่วมมือกับพันธมิตรระหว่างองค์กร และการพัฒนาการปฏิบัติงาน) ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษที่ค่าอิทธิพลเท่าไร
3. การพัฒนาประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของการนำนโยบายไปปฏิบัติ วัฒนธรรมองค์กร ความร่วมมือกับพันธมิตรระหว่างองค์กร การพัฒนาการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ
3. เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เทคนิคการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed Method) โดยเริ่มต้นจากการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) โดยการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ และดำเนินการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยเทคนิคการคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และดำเนินการทดลองใช้แบบสอบถาม (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน จากนั้นดำเนินการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อด้วยเทคนิคการหาค่าสหสัมพันธ์คะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item-total correlation) และการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยเทคนิคการหาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) จากการหาค่าอัลฟาตามแนวทางของครอนบาร์ค (Cronbach Alpha) ดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ จำนวน 482 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model- SEM) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Performance) ได้แก่ 1) บุคลากรสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2) บุคลากรสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 3) บุคลากรกรมสอบสวนคดีพิเศษ 4) บุคลากรกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 5) บุคลากรกองบังคับการปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี 6) บุคลากรกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ 7) บุคลากรพนักงานบริษัทประกอบธุรกิจขนส่งสินค้า และ 8) พนักงานบริษัทประกอบธุรกิจสื่อสารและโทรคมนาคม จำนวน 16 คน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการ สังเคราะห์ (Synthesis) แนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ จำนวน 1,068 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากร 1) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 3) กรมสอบสวนคดีพิเศษ 4) กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 5) กองบังคับการปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี 6) กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ 7) พนักงานบริษัทประกอบธุรกิจขนส่งสินค้า และ 8) พนักงานบริษัทประกอบธุรกิจสื่อสารและโทรคมนาคม รวมจำนวน 482 คน (ตัวแปรเชิงประจักษ์จำนวน 20 ตัวแปร ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำจึงไม่ควรน้อยกว่า 400 คน ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 500 คน ได้แบบสอบถามกลับคืนมาและมีความสมบูรณ์ จำนวน 482 คน ซึ่งมากกว่ากลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่กำหนดไว้ จึงได้ใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างดังกล่าววิเคราะห์ข้อมูล)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 3) กรมสอบสวนคดีพิเศษ 4) กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 5) กองบังคับการปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี 6) กองบังคับการปราบปรามการค้ำมนุษย์ 7) พนักงานบริษัทประกอบธุรกิจขนส่งสินค้า และ 8) พนักงานบริษัทประกอบธุรกิจสื่อสารและโทรคมนาคม จำนวน 16 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การนำนโยบายไปปฏิบัติ วัฒนธรรมองค์กร การประสานความร่วมมือกับพันธมิตรระหว่างองค์กร และการพัฒนาการปฏิบัติงาน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ

ผลการวิจัย

1) ผลการศึกษาระดับของการนำนโยบายไปปฏิบัติ วัฒนธรรมองค์กร ความร่วมมือกับพันธมิตรระหว่างองค์กร การพัฒนาการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ พบว่าอยู่ในระดับมาก รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาระดับของตัวแปรที่ทำการศึกษาวนแบบจำลอง (n= 482)

ตัวแปร	\bar{X}	SD	แปลผล
1. การนำนโยบายไปปฏิบัติ	3.80	.68	มาก
2. การพัฒนาการปฏิบัติงาน	3.72	.66	มาก
3. วัฒนธรรมองค์กร	3.69	.65	มาก
4. ร่วมมือกับพันธมิตรระหว่างองค์กร	3.73	.67	มาก
5. ประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูล	3.70	.68	มาก

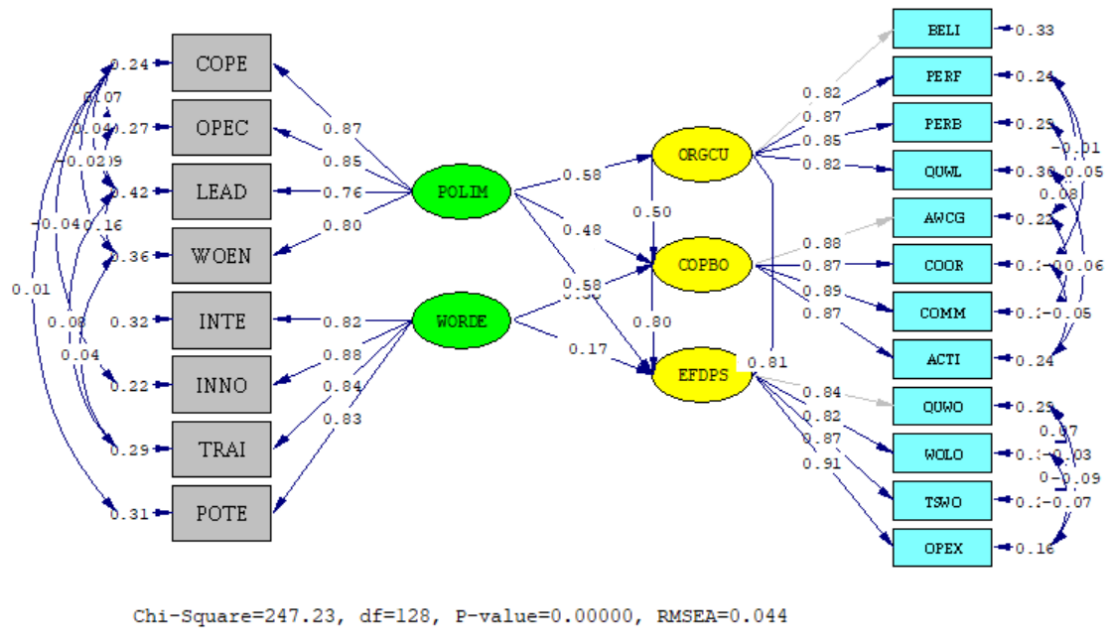
ตารางที่ 1 พบว่า ผลการศึกษาตัวแปรการนำนโยบายไปปฏิบัติ วัฒนธรรมองค์กร ความร่วมมือกับพันธมิตรระหว่างองค์กร การพัฒนาการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.69 - 3.80 ซึ่งอยู่ในระดับมากทั้งหมด

2) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ ได้แก่ การนำนโยบายไปปฏิบัติ วัฒนธรรมองค์กร ความร่วมมือกับพันธมิตรระหว่างองค์กร การพัฒนาการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง (Direct Effect) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) และอิทธิพลโดยรวม (Total Effect) จากแบบจำลองสมการปรับแก้ (n= 482)

ตัวแปรตาม	R ²	อิทธิพล	ตัวแปรต้น			
			วัฒนธรรมองค์กร (ORGPU)	ความร่วมมือกับพันธมิตรระหว่างองค์กร (COPBO)	การนำนโยบายไปปฏิบัติ (POLIM)	การพัฒนาการปฏิบัติงาน (WORDE)
วัฒนธรรมองค์กร (ORGPU)	.96	DE	-	-	.58*(20.89)	-
		IE	-	-	-	-
		TE	-	-	.58*(20.89)	-
ความร่วมมือกับพันธมิตรระหว่างองค์กร (COPBO)	.87	DE	.50*(10.75)	-	.48*(10.26)	.38*(5.77)
		IE	-	-	.39*(10.76)	-
		TE	.50*(10.75)	-	.87*(8.17)	-
ประสิทธิภาพการใช้งานการดึงข้อมูล (EFDPS)	.95	DE	.81*(10.89)	.80*(10.42)	.58*(2.87)	.17*(10.43)
		IE	.15*(10.35)		.31*(10.82)	.44*(10.41)
		TE	.96*(10.85)	.80*(10.42)	.89*(10.98)	.61*(10.51)
$\chi^2 = 247.23$ df = 128 p-value = .00000, $\chi^2 / df = 1.93$, RMSEA = .044, RMR = .012, SRMR = .021, CFI = 1.00, GFI = .95, AGFI = .92, CN = 331.50						

ตารางที่ 2 พบว่า แบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมา มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 247.23$ df = 128 p-value = .00000, $\chi^2 / df = 1.93$, RMSEA = .044, RMR = .012, SRMR = .021, CFI = 1.00, GFI = .95, AGFI = .92, CN = 331.50) โดยพบว่าตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการใช้งานการดึงข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ ได้แก่ การนำนโยบายไปปฏิบัติ มีค่าอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ .58 วัฒนธรรมองค์กร มีค่าอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ .81 ความร่วมมือกับพันธมิตรระหว่างองค์กร มีค่าอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ .80 และการพัฒนาการปฏิบัติงาน มีค่าอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ .17 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังภาพประกอบ 1

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุของประสิทธิภาพการใช้งาน การดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ

3) การพัฒนาประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ ควรเน้นความสำคัญของการดำเนินงานเกี่ยวกับ (1) การวางรูปแบบเพื่อการสร้างพันธมิตรระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นกำหนดแผนกลยุทธ์ในการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีความยืดหยุ่นสูง (2) การวางรูปแบบวัฒนธรรมในการทำงานแบบแบ่งปันข้อมูล เป็นการสร้างวัฒนธรรมในการทำงานร่วมกันเพื่อให้มีการแบ่งปันข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน (3) การวางรูปแบบการปฏิบัติงานร่วมกันในเชิงรุก มุ่งสู่ประสิทธิภาพเป็นสำคัญภายใต้กรอบของกฎหมาย

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ วัฒนธรรมองค์กร ความร่วมมือกับพันธมิตรระหว่างองค์กร การพัฒนาการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ อยู่ในระดับมาก เพราะปัจจุบันปัญหาอาชญากรรมมีความรุนแรงขึ้น มีรูปแบบและวิธีการที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน ไปตามพัฒนาการของเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น การปลอมแปลงบัตรอิเล็กทรอนิกส์หรือบัตรเครดิต สร้างความเสียหายในแต่ละปีมูลค่ามหาศาล (Termsrisuk, 2006; Aida, Chris, & William, 2016) ผู้ก่ออาชญากรรมที่มีสมาชิกร่วมกันกระทำผิดหลายคน มีการแบ่งหน้าที่กันกระทำ มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาเป็นเครื่องมือในการก่ออาชญากรรมและใช้เทคโนโลยีช่วยในการปกปิดการกระทำ ความผิดและปกปิดพยานหลักฐาน (Sawatburi, 2016) นอกจากนี้ยังพบว่า การติดต่อสื่อสารผ่านทาง

ระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือการติดต่อสื่อสารโดยการส่ง-รับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยอาชญากรนำมาใช้เพื่อก่อให้เกิดความสับสนในการกระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอน การติดต่อ การวางแผน ปรึกษาหารือ นัดหมาย สั่งการ ลงมือกระทำความผิด ไปตลอดจนถึง การหลบหนี การปิดบังซ่อนเร้น หรือทำลายพยานหลักฐานหลังจากที่ได้กระทำความผิดเสร็จสิ้น โดยได้กระทำการดังกล่าวผ่านเครื่องมือสื่อสาร หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ โทรสาร โทรศัพท์เคลื่อนที่ วิทยุติดตามตัว คอมพิวเตอร์ ฯลฯ ปัญหาดังกล่าว เริ่มมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หลายประเทศก็ได้มีการพัฒนาหน่วยงานด้านความปลอดภัย หรือด้านความมั่นคงเพื่อจัดการกับปัญหาเหล่านี้อย่างเป็นทางการ (Boonyopas, 2009; United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute (UNICR), 2016) จากสถานการณ์ดังกล่าวเกี่ยวกับการก่ออาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ จึงส่งผลสำคัญทำให้ปัจจัยด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ วัฒนธรรมองค์กร ความร่วมมือกับพันธมิตรระหว่างองค์กร การพัฒนาการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลที่มีการปฏิบัติงานอยู่จริงในปัจจุบันอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ ได้แก่ การนำนโยบายไปปฏิบัติ วัฒนธรรมองค์กร ความร่วมมือกับพันธมิตรระหว่างองค์กร การพัฒนาการปฏิบัติงาน และการพัฒนาประสิทธิภาพการใช้งานการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ ควรเน้นความสำคัญของการดำเนินงานเกี่ยวกับ (1) การวางรูปแบบเพื่อการสร้างพันธมิตรระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นกำหนดแผนกลยุทธ์ในการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีความยืดหยุ่นสูง (2) การวางรูปแบบวัฒนธรรมในการทำงานแบบแบ่งปันข้อมูล เป็นการสร้างวัฒนธรรมในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้มีการแบ่งปันข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน (3) การวางรูปแบบการปฏิบัติงานร่วมกันในเชิงรุก มุ่งสู่ประสิทธิภาพเป็นสำคัญภายใต้กรอบของกฎหมาย เป็นเพราะว่าในการปฏิบัติงานด้านการดักจับข้อมูลการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพราะว่าการปฏิบัติงานจะต้องอาศัยการตัดสินใจปฏิบัติตามขั้นตอน โดยการแปลงข้อความนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วยสมรรถนะ ได้แก่ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะ ทักษะ รวมถึง การวางแผนและการควบคุมพนักงานเจ้าหน้าที่ ได้ดำเนินการไปอย่างสอดคล้องกับแผนและคำสั่ง ซึ่งผู้นำควรมีค่านิยมขององค์กรร่วมกัน มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน รวมถึงมีจิตบริการ เพราะการป้องกันอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษจะต้องอาศัยความรวดเร็วด้านข้อมูลข่าวสารเป็นสำคัญ การได้รับความร่วมมือจากพันธมิตรจะสามารถช่วยเพิ่มความรวดเร็วในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ได้เป็นอย่างดี (Hill, & Marion, 2016; Tournier, 2015; Suksrawong, 2008; The American Association of Critical Nurses, 2005; Heath, Johanson & Blake., 2004; Feldman & Arnold, 1983) การให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมองค์กร ที่ให้ความสำคัญกับรูปแบบวิถีชีวิตของคนในองค์กร ที่มีความเชื่อ ทักษะ ทักษะ และค่านิยมร่วมกัน ยึดถือแน่นแฟ้นในการติดต่อสัมพันธ์ภายใน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานร่วมกันบรรลุผลสำเร็จตามที่องค์กรคาดหวังไว้ ซึ่งการแก้ไขปัญหาด้านอาชญากรรมบนโลกออนไลน์ นับได้ว่าเป็นเรื่องใหม่ที่เกิดขึ้นมาไม่นาน การเร่งสร้างวัฒนธรรมในการทำงานร่วมกันเพื่อมุ่งสู่ประสิทธิภาพ มุ่งสู่ความรวดเร็ว การแบ่งปันข้อมูล จึงเป็นหัวใจสำคัญของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (Alisdair, 2016;

Mugarura, 2016; Noppakhun, 1998; Greenberg & Baron, 1997; Jones, 1994; Gordon, 1990) ให้ความสำคัญกับความร่วมมือกับพันธมิตรระหว่างองค์กร เป็นความร่วมมือการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมร่วมกันเป็นทีม โดยรับรู้ว่าคุณเองได้เป็นส่วนหนึ่ง มีความสำนึกและตระหนักรู้ในการทำงาน บริหารจัดการโดยมีเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่เข้าใจตรงกันอย่างชัดเจน การพัฒนาการทำงาน ความไว้วางใจ การยอมรับซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูล วางแผนตัดสินใจแก้ปัญหา ใช้การสื่อสารที่ชัดเจนในทุกขั้นตอน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ ตลอดจนแบ่งปันข้อมูลระหว่างกัน ภายใต้กรอบของกฎหมายที่ได้กำหนด การบริหารจัดการพันธมิตรที่ดี จะส่งผลต่อความรวดเร็ว ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรรมสมัยใหม่ได้ (Robert, 2018; Rattanamanee, Kittisaknawin & Desawat, 2018; Pongpiriyakarn, 2012; David, Dubois & William, 2004; Gordon, 1990; Sallis & Sallis, 1990) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการปฏิบัติงาน การกระตุ้นให้พนักงานปรับปรุงวิธีการทำงานของตนเอง เปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อชีวิตและการทำงาน รวมถึงการปรับปรุง ระบบสารสนเทศ ซึ่งเป็นระบบที่รวบรวม และจัดเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กรอย่างมีหลักเกณฑ์ เพื่อนำมาประมวลผลและจัดรูปให้ได้สารสนเทศที่ช่วยสนับสนุนการทำงาน และการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ของผู้บริหาร ตลอดจนทำการปรับปรุงเทคโนโลยี และการฝึกอบรมมาใช้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรม เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ แก่คนในองค์กร เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด การปฏิบัติงานด้านอาชญากรรมสมัยใหม่ ต้องอาศัยความตื่นตัวในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เป็นอย่างมาก (Plachta, 2016; Alisdair, 2016; Sawangwan, 2003; Laudon & Laudon, 2002; Turban, Mclean & Wetherbe, 2001; Everett, 1995; Damanpour, 1991)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลลัพธ์ที่ได้จากงานวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการทำงานร่วมกับสถานประกอบการ ในธุรกิจขนส่งสินค้า และบริษัทประกอบธุรกิจสื่อสารและโทรคมนาคม ให้ปฏิบัติงานเชิงรุกร่วมกัน เพื่อทำให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมมีประสิทธิภาพสูงสุด เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติ ได้อย่างยั่งยืน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด กองบังคับการปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ เพื่อสร้างพันธมิตรระหว่างหน่วยงาน เพื่อทำการศึกษาถึงแนวทางการดำเนินงาน นโยบาย กลยุทธ์ ที่สำคัญด้านการสร้างพันธมิตรระหว่างหน่วยงาน เพราะงานเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม มีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยความร่วมมือ การประสานงาน อย่างแนบแน่นกับพันธมิตร เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว ถูกต้องข้อมูล และจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

References

- Aida, Y. H, Chris, M. & William, J. C. (2016). **Criminology: Connecting theory, Research and practice**. Second Edition. USA: Routledge.
- Alisdair, A. G. (2016). **Cybercrime: Key issues and debates**. London and New York: Routledge.
- Boonpiam, C. (2013). **Kār kākṁd hī cāāhñāthī khng rạtḥ mī xánāc doy chxb đwy kḍhṁāy nī kār đạk rạb kḥxmū** [Giving government officials the legitimate power to intercept information]. Bangkok: Faculty of Law Chulalongkorn University
- Boonyopas, W. (2009). **Xāchyākrm thāng ṣersḥkic** [Economic crime]. Edition 6. Bangkok: Nititham.
- Bunklieng, C. (2017). **Kār đạkfạng thāng thorṣạpḥthḥ nī khđī prābprām yā ṣeph tid** [Wiretapping over the phone in a drug control case]. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University.
- Chanyang, R. (2013). **Pạcạy thī ṣng pḥl tx prasithḥhip.hāph kār thāngān khng phnạkngān nī xngkhkr mị ṣāewngḥā pḥl kạrj** [Factors affecting employee performance in nonprofit organizations]. Pathum thani: Rajamangala University of Technology Thanyaburi.
- Damanpour, F. (1991). Organizational innovation: A meta-analysis of effects of determinants and moderators. **Academy of Management Journal**. 34(3), 555-590.
- David, D., Dubois, D. & William, J. R. (2004). **Competency-based human resource management**. California: Davies-Black Publishing.
- Everett, M. R. (1995). **Diffusion of innovations**. 4 th ed. New York: Free Press.
- Feldman, D. C. & Arnold, H. J. (1983). **Management individual and group behavior in organizations**. Tokyo: McGraw-Hill international Book.
- Gordon, J. R. (1990). **Management and organizational behavior**. Needham Heights MA: Allyn and Bacon.
- Greenberg, J. & Baron, R. A. (1997). **Behavior in organizations**. 6th ed. Boston: Allyn Bacon.
- Heath, J., Johanson, W. & Blake, N. (2004). **Healthy work environments**. Washington DC: Reservoir Rd N W.
- Hill, J. B., & Marion, N. E. (2016). **Introduction to cybercrime: Computer crimes, laws, and policing in the 21st century**. Santa Barbara, CA: Praeger.
- Jones, R. A. P. (1994). Nurse-physician collaboration: A descriptive study. **Holistic Nursing Practice**. 8(1), 38-53.

- Laudon, K. C. & Laudon, J. P. (2002). **Management information system: Organization and technology**. (3rd ed.). New York: Macmillan.
- Mugarura, N. (2016). Uncoupling the relationship between corruption and money laundering crimes. **Journal of Financial Regulation and Compliance**. 24(1), 74-89.
- Noppakhun, S. (1998). Wạt'hn̄t̄hrm xngkh̄kr s̄akh̄y x̄yānḡr̄i [How important is corporate culture] **Civil servant journal**. 43(3), 47.
- Plachta, M. (2016). European commission releases its study on migrant smuggling. **International Enforcement Law Reporter**. 32(9), 362-364.
- Pongpiriyakarn, J. (2012). **Rūp bæb k̄hxng phạnt̄hmitr thāng t̄hur̄kic thī mī p̄hl t̄x khuṅkhā k̄hxng trāsīn khā kr̄nī ṣ̄uks'ā kār cạd phạnt̄hmitr thāng t̄hur̄kic k̄hxng bạtr kherdit ìwm kạb r̄ān xāhā** n̄i k̄het krungthepmhānk̄r læa **prim̄n̄thl** [Business alliance model affecting brand value case study of credit card partnership with restaurants in the district Bangkok and surrounding areas]. Bangkok: Bangkok University.
- Rattanamane, N., Kittisaknawin, C. & Desawat, N. (2018). **Kār phạt'hnā xngkh̄kār doy chī phạnt̄hmitr cheingkl yuth̄t̄h** [Organization development using strategic alliances]. Nakhon Pathom: Silpakorn University.
- Robert, W. T. (2018). **Cybercrime and cyber terrorism**. New York: Pearson.
- Sallis, E. & Sallis, K. (1990). **People in organization**. London: Macmillan Education.
- Sawangwan, S. (2003). **Rabb s̄ārs̄ntheṣ̄ pheūx̄ kār cạdkār** [Management information system]. Bangkok: Pearson Education Indochina.
- Sawatburi, C. (2016). **Kār đạkfạng kār s̄ūxs̄ā thāng thorṣ̄aphth'ṣ̄uks'ā kār trwc s̄xb kār chī x̄nāc tām phrārāchbạyyạti k̄ēkh̄j pheim̄teim pramw̄kđ̄h̄m̄āy w̄th̄i phicār̄nā khwām x̄yā** [Wiretapping of telephone communications: study examining the exercise of authority according to Criminal Procedure Code Amendment Act]. Bangkok: Thammasat University.
- Suksrawong, S. (2008). **Kār cạdkār: Cāk mum mxng nạk brihā** [Management: from a management perspective]. 4th edition. Bangkok: GP Cyber Print.
- Termsrisuk, N. (2006). **Mātrā 25 h̄æng phrārāchbạyyạti k̄rm s̄x̄b̄sw̄n khđī phiṣ̄es' ph.ṣ̄.2547 Mātrkār khēāth̄ung kh̄xm̄ūl khāws̄ā khwām p̄n mā kār bạngkạb chī læa kh̄x s̄enx n̄i kār phạt'hnā đ̄h̄m̄āy** [Section 25 of the Act Department of Special Investigation 2004. Measures to access information, background, enforcement and proposals for law development]. Bangkok: Department of Special Investigation, Ministry of Justice.

- The American Association of Critical Care Nurses. (2005). AACN Standards for establishing and sustaining healthy work environment: A journey to excellence. **American Journal of Critical Care**. 14(1), 187-197.
- Thomson, A. M., & Perry, J. L. (2006). Collaboration processes: Inside the black box. **Public Administration Review**. 66, 20-32.
- Tournier, M. (2015). **Countering illegal wildlife trade in Southeast Asia: A critical comparison of the leading strategies and their corresponding initiatives**. Master Thesis in Sustainable Development. Uppsala University.
- Turban, L., Mcean, L. & Wetherbe, K. (2001). **Information technology for management making connections for strategic advantage**. (2nd ed.). New York: John Wiley & son, Inc.
- United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute (UNICRI). (2016). **Environmental crimes**. Retrieved from <http://www.unicri.it/topics/environmental/>.

ความลวงในสื่อสังคมออนไลน์

ONLINE DECEPTION IN SOCIAL MEDIA

ชนินทร์ พุ่มบัณฑิต¹ และกมลชนก ยุวดยง²

Chanin Phumbandit¹ and Kamolchanok Yuadyong²

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

² หลักสูตรนิเทศศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

¹ Bachelor of Business Administration Program Management Science, Management
Chandrakasem Rajabhat University

² Bachelor of Communication Arts, Communication Arts Chandrakasem Rajabhat University
E-mail: phumbandit22@gmail.com

Received:	December 16, 2020
Revised:	March 13, 2021
Accepted:	March 16, 2021

บทคัดย่อ

สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID-19 ทำให้หลายประเทศทั่วโลกใช้มาตรการ Lock down เว้นระยะห่างทางสังคม เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค ส่งผลให้การสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ตที่เป็นที่นิยมอยู่แล้วได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในสื่อสังคมออนไลน์ ที่เป็นรูปแบบการสื่อสารข้อมูลไปยังผู้คนทุกระดับได้อย่างรวดเร็ว ไม่จำกัดการเข้าเป็นสมาชิก ทุกคนสามารถสร้างพื้นที่ส่วนตัว ทำธุรกิจ ติดต่อสื่อสารกันได้อย่างง่ายดาย สิ่งเหล่านี้เองอำนวยความสะดวกในการหลอกลวงในการสื่อสารขึ้นได้ งานวิจัยหลายชิ้นพบว่า ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีการลวงใน 2 ประเด็นหลัก คือ การลวงที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และลวงเรื่องการเงิน ดังนั้น บทความชิ้นนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอถึงความลวงในสองประเด็นดังกล่าวในบริบทสังคมไทย ว่ามีการลวงรูปแบบใด รวมถึงนำเสนอข้อมูลที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้ถูกลวงสามารถปกป้องตนเอง จัดการข้อมูลข่าวสาร รู้เท่าทัน และสืบหาความจริงในความลวงนั้น

คำสำคัญ

สื่อสังคมออนไลน์ ความลวง หาคู่ออนไลน์

ABSTRACT

The epidemic of COVID-19 situation cause many countries in the world use Lock down and social distancing measures to control the virus. These make internet communication more popular, especially Social Media. Social Media is the easiest platform of communication that we can connect to the others. It has no limit to become members and let you have spaces to present contents to everyone that be

and not be our friends. Most researchers found that online deception is about emotionally devastating and financially devastating. The objective in this article is to review the deception in Thai context to know the kind of deception that appear in Thai social and present the information that can help everyone to protect themselves, make they become literate online users and can find out the truth if they are deceived.

Keywords

Social Media, Deception, Online Dating

บทนำ

ในโลกดิจิทัลที่มีขนาดใหญ่และไร้พรมแดน เปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในสื่อสังคมออนไลน์ ที่ทำให้เราสามารถมีเพื่อนใหม่โดยไม่ต้องรู้จักกันมาก่อนในโลกความเป็นจริง การไม่ต้องเผชิญหน้ากัน ทำให้เราขาดโอกาสในการสังเกตลักษณะทางกายภาพ อาทิ ปฏิกิริยาของผู้ที่เรามีอันตรกิริยาด้วยระหว่างทำการสื่อสารพูดคุย ซึ่งอาจเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่ส่งเสริมให้การโกหกหรือหลอกลวงสามารถทำได้ง่ายตาย ดังนั้นความลวงจึงเป็นสิ่งที่เราควรพยายามตรวจสอบเสมอ เมื่อมีการสื่อสารเกิดขึ้นทั้งในโลกแห่งความเป็นจริงหรือโลกออนไลน์ก็ตาม

หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID-19 ทำให้ผู้คนและหลากหลายองค์กรหันมาใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการติดต่อสื่อสาร หรือค้าขายทำธุรกิจ ซึ่งจากสถิติของ We Are Social พบว่า คนทั่วโลกเล่นอินเทอร์เน็ตผ่านมือถือเป็นจำนวน 51.2% ซึ่งมากกว่าเล่นจากเดสก์ท็อป (Williams, 2020) โดยคนไทยมีการใช้โทรศัพท์มือถือต่อวันสูงเป็นอันดับสองของโลก ซึ่งเฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นสื่อสังคมที่ได้รับความนิยมมากที่สุดทั่วโลก โดยประเทศไทยมีผู้ใช้มากเป็นอันดับ 1 ซึ่งสื่อสังคมที่คนไทยใช้มากที่สุด ได้แก่ เฟซบุ๊ก (95%) ตามมาด้วยยูทูบ (94%) ไลน์ (85%) อินสตาแกรม (65%) และทวิตเตอร์ (ที่ 55%) (Numnon, 2020)

หากพิจารณาจะพบว่า เฟซบุ๊กและสื่อสังคมประเภทต่างๆอนุญาตให้เยาวชนสามารถสมัครสมาชิกได้ภายในแอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ โดยไม่ต้องอ้างอิงหลักฐานใดๆ โดยผู้เป็นสมาชิกสามารถสร้างพื้นที่ส่วนตัว สำหรับแนะนำตัวเอง ติดต่อสื่อสารกับเพื่อน ทั้งแบบข้อความ ภาพ เสียง และวิดีโอ โดยผู้ใช้สามารถเลือกที่จะเป็นหรือไม่เป็นเพื่อนกับใครก็ได้ นอกจากนี้ผู้ใช้งานยังสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่นได้ เช่น การเขียนข้อความ เล่าเรื่อง ความรู้สึก แสดงความคิดเห็น เรื่องที่สนใจ โพสต์รูปภาพ โพสต์คลิปวิดีโอ แชทพูดคุย เล่นเกม จะเห็นได้ว่า ความสะดวกง่ายดายในการเป็นสมาชิก อีกทั้งฟีเจอร์ (Feature) ลักษณะดังกล่าวอาจส่งผลให้เกิดการหลอกลวงในการสื่อสารได้ง่ายขึ้น โดยการวิจัยพบว่า โดยเฉลี่ยแล้ว มนุษย์จะโกหกวันละ 1-2 เรื่อง และจะโกหกตั้งแต่ในประเด็นเล็ก ๆ จนขยายวงกว้างออกไปเป็นเรื่องคอขาดบาดตายแตกต่างกันไป (Woodworth, 2009) โดยงานวิจัยของ Drouin, Miller, Wehle & Hernandez (2016) ที่ได้ทำการเก็บข้อมูลถึงการสื่อสารอย่างซื่อตรงในโลกออนไลน์พบว่า มีผู้ใช้สื่อออนไลน์เพียง 16-32% เท่านั้นที่ตอบว่าตนเองทำการสื่อสารอย่างซื่อสัตย์ และคนส่วนมากคิดว่าคู่สนทนาของตนก็ไม่ได้ให้ข้อมูลที่ซื่อตรงเช่นกัน โดยกลุ่มตัวอย่างเพียง 0-2% เท่านั้นที่คาดหวังความซื่อสัตย์ในโลกออนไลน์ โดยคิดว่า ประเด็นที่คน

ส่วนมากโกหกในโลกออนไลน์ ได้แก่ การลวงในการค้าขายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ การรีวิวสินค้า ก่อทวน 911 ความสัมพันธ์ในสังคมออนไลน์ การเล่าเรื่อง และการนำเสนอข่าว เป็นต้น

มีการศึกษาหาสาเหตุว่า เหตุใดคนถึงชอบโกหกในโลกออนไลน์มากกว่าการสื่อสารแบบเผชิญหน้า ซึ่งได้พบคำตอบว่า เป็นเพราะลักษณะของโลกไซเบอร์สามารถโกหกได้ง่ายกว่า เนื่องจากเราไม่มีลักษณะทางกายภาพที่สามารถสังเกตและเอาผิดได้โดยง่าย การสื่อสารแบบเผชิญหน้าสามารถทำให้เห็นอากัปกริยาหากผู้สื่อสารมีการโกหก ผู้รับสารสามารถสังเกตและจับพิกัดทำได้เมื่อผู้ส่งสารแสดงอาการประหม่าและสั่น ซึ่งแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับบรรยากาศการสื่อสารแบบใช้คอมพิวเตอร์ เป็นสื่อกลาง (Woodworth, 2009)

สำหรับการลวงในเครือข่ายสังคมออนไลน์ งานวิจัยหลายชิ้น (Phaiphayu & Cheyjunya, 2019; Guadagno, Okdie, & Kruse, 2012; Plotkina, Munzel, & Pallud, 2020; Toma, 2017; Tsikerdekis & Zeadally, 2014; Whitty, 2000) พบว่า ผู้ลวงมักจะทำการลวงในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ (emotionally devastating) และการลวงเรื่องการเงิน (financially devastating) มากที่สุด ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่า สำหรับบริบทในสังคมไทยมีการหลอกลวงในทั้งสองประเด็นมากน้อยเพียงใด โดยผู้เขียนสนใจที่จะเลือกใช้ทฤษฎีความลวงในการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal-Deception Theory) มาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ รวมทั้งนำเสนอแนวทางการตรวจสอบการลวงทั้งสองประเภทนี้ด้วยเช่นกัน

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

สำหรับการอธิบายปรากฏการณ์ความลวงในสื่อสังคมออนไลน์ในบริบทสังคมไทยครั้งนี้ ใช้ทฤษฎีความลวงในการสื่อสารระหว่างบุคคล และแนวคิดเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์มาเป็นกรอบแนวคิดหลัก

ทฤษฎีความลวงในการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal-Deception Theory)

ความลวง หมายถึง พฤติกรรมที่ตั้งใจแสดงออกเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจผิด (Littlejohn & Foss, 2009) ทฤษฎีความลวงในการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal-Deception Theory- IDP) นี้เป็นทฤษฎีการสื่อสารร่วมสมัยที่มีแนวโน้มในการทำนายและอธิบายความลวงในบริบทการมีอันตรกิริยาระหว่างบุคคล ทฤษฎีนี้ พัฒนาขึ้นโดย Burgoon & Buller (1994) เพื่อที่จะเสนอมุมมองที่เป็นทางเลือกในการมีอำนาจเหนือทางจิตใจในการหลอกลวง ทฤษฎีนี้มีการพัฒนามาหลายสิบปี จากผลการวิจัยที่น่าเชื่อถือและนำมาอธิบายในการสื่อสารระหว่างบุคคลได้ ซึ่งมีสมมติคติหรือข้อสมมติฐานที่ทดสอบได้ นำมาใช้ในการทำนายและอธิบายความลวงในการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งขอบเขตของทฤษฎีนี้ สามารถนำมาอธิบายปรากฏการณ์ระหว่างที่ทำการสื่อสารได้ทั้งการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face-to-Face) การสื่อสารในพื้นที่สาธารณะ การสื่อสารที่ใช้สื่อคอมพิวเตอร์ หรือการสื่อสารในโลกเสมือนจริง จวบจนปัจจุบัน การทดลองมากกว่า 20 ชิ้นได้ถูกนำมาทดสอบมุมมองต่างๆของทฤษฎีนี้ ซึ่งแม้จะไม่ใช้ทั้งหมด แต่โดยส่วนมากก็สนับสนุนทฤษฎีนี้ (Sotanasathien, 2016)

ทฤษฎีความลวงในการสื่อสารระหว่างบุคคลนี้ไม่ได้สนใจที่สาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง แต่สนใจในการจัดหาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างสารที่หลอกลวง และค้นหาความลวงที่นำเสนอ สิ่งที่เป็นข้อสรุปของทฤษฎี และการนำมาใช้อธิบายสิ่งที่เกิดขึ้น

หลายสมมติคติในทฤษฎีนี้มีขึ้นเพื่อสนับสนุนแนวคิดทฤษฎี แต่ไม่ได้เป็นการทดสอบทฤษฎี ทฤษฎีนี้เป็นการแจกแจงสมมติคติเกี่ยวกับธรรมชาติของการสื่อสารระหว่างบุคคล และธรรมชาติในการลวง ซึ่งมีสมมติคติประการแรก คือ การสื่อสารระหว่างบุคคลเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มีทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งผู้รับสารตั้งใจที่จะส่งสาร(เข้ารหัสสาร) ในรูปแบบทั้งวัจนะและอวัจนภาษา และสังเกตพฤติกรรมตอบกลับของผู้สื่อสารอีกคนที่ส่งสารตอบกลับมา ซึ่งผู้ฟังต้องรับรู้และตีความ เนื้อหาที่ผู้ส่งสารส่งมา โดยการส่งการกระทำบางอย่างกลับไป กลายเป็นการสนทนากัน ซึ่งหากมีการลวงบางอย่างเกิดขึ้นในการสื่อสารนี้ ซึ่งอาจจะเป็นการลวงในขั้นตอนการสื่อสาร การใช้การสื่อสารทั้งวัจนภาษา และอวัจนภาษา ไม่สามารถจับเป็นภาพนิ่งได้ อีกสมมติคติคือ ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารเป็นคนที่กระตือรือร้น ให้การมีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วม และปรับแก้พฤติกรรมการลวงได้ สมมติฐานต่อมาคือ ผู้ส่งและผู้รับสารแสดงการสื่อสารที่แตกต่างอย่างหลากหลาย รวมถึงขั้นตอนการส่งวัจนภาษา นำเสนอในแบบที่ตนเองชอบตอบกลับและจัดการการแสดงออกทางอารมณ์ ซึ่งผู้ส่งและผู้รับสารมีอิสระต่อกัน

สำหรับกลยุทธ์ในการลวง ต้องใช้กลยุทธ์ในการจัดการสามด้าน คือ จัดการข้อมูล จัดการพฤติกรรม และจัดการภาพลักษณ์ เพื่อไม่ให้โดนจับได้ Burgoon & Buller (1994) เห็นว่า ความลวงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนต้องพยายามตรวจสอบอันตรกิริยาที่กำลังดำเนินอยู่ระหว่างผู้สื่อสาร เป็นการครอบงำที่ไตร่ตรองไว้ก่อน ผู้ลวงอาจใช้ประสบการณ์ที่ชำนาญเพื่อเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ และผู้รับสารก็จะให้ประสบการณ์ตั้งข้อสงสัยถึงสารที่กำลังลวง ความคิดภายในของผู้รับสารอาจแสดงให้เห็นโดยพฤติกรรมว่าผู้พูดกำลังโกหก ซึ่งผู้สื่อสารก็พยายามจับโกหกของอีกฝ่ายหนึ่งเสมอ ความลวงจึงเป็นยุทธศาสตร์ที่ใช้ควบคุมพฤติกรรมของอีกฝ่ายหนึ่ง

ปัจจัยที่ทำให้กระบวนการลวงดำเนินต่อไป ได้แก่ ความสามารถในการมีอันตรกิริยา (Interactivity) ความแจ่มแจ้งที่ไม่จำเป็นต้องมีสื่อกลาง (Immediacy) และความต้องการสนทนา (Conversational Demand) ทั้งนี้กระบวนการตรวจสอบการลวง ขึ้นอยู่กับแรงจูงใจในการลวง และทักษะในการลวง และแรงจูงใจในการตรวจจับ

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)

คำว่า “Social” หมายถึง สังคม ซึ่งในที่นี้จะหมายถึงสังคมออนไลน์

คำว่า “Media” หมายถึง สื่อ หมายถึง เนื้อหา เรื่องราว บทความ วิดีโอ เพลง รูปภาพ เป็นต้น

ดังนั้นคำว่า Social Media จึงหมายถึง สื่อสังคมออนไลน์ที่มีการตอบสนองทางสังคมได้หลายทิศทาง โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยเป็นสื่อที่แพร่กระจายด้วยปฏิสัมพันธ์เชิงสังคม เปลี่ยนแปลงสื่อเดิมที่แพร่กระจายข่าวสารแบบทางเดียว (one-to-many) เป็นแบบการสนทนาที่สามารถมีผู้เข้าร่วมได้หลาย ๆ คน (many-to-many) รวมถึงเป็นสื่อจากเดิมที่ผู้บริโภคเนื้อหาสามารถเป็นผู้ผลิตเนื้อหาได้ (Srinak, 2013)

Kaplan & Haenlein (2010) ได้แบ่งประเภทสื่อสังคมออนไลน์ไว้หลายประเภท ได้แก่ บล็อก (blogs) โปรเจกต์รวบรวมข้อมูล (เช่น Wikipedia) เครือข่ายสังคม (เช่น เฟซบุ๊ก) ชุมชนข้อมูล (ได้แก่ YouTube) ชุมชนโลกเสมือน (เช่น Second Life) และประเภทเกม (เช่น World of Warcraft).

ส่วน Vijitbunyarak (2011) ได้ให้ความหมายสื่อสังคมออนไลน์ ว่าเป็น สื่อที่ผู้ส่งสารแบ่งปันสาร ซึ่งอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ไปยังผู้รับสารผ่านเครือข่ายออนไลน์ โดยสามารถโต้ตอบ กันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร หรือผู้รับสารด้วยกันเอง ซึ่งสามารถแบ่งสื่อสังคมออนไลน์ออกเป็นประเภทต่าง ๆ ที่ใช้กันบ่อย ๆ คือ บล็อก (Blogging) ทวิตเตอร์และไมโครบล็อก (Twitter and Microblogging) เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking) และการแบ่งปันสื่อทางออนไลน์ (Media Sharing) ซึ่งแต่ละประเภท มีรายละเอียดดังนี้

1. **บล็อก (Blogging)** บล็อกมาจาก Web + Log แล้วย่อเหลือ Blog คือ ประเภทของระบบการจัดการเนื้อหาที่อำนวยความสะดวกให้ผู้เขียนบล็อกเผยแพร่และแบ่งปันบทความของตนเอง โดยบทความที่โพสต์ลงบล็อกเป็นการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนบล็อก ซึ่งจุดเด่นของบล็อก คือ การสื่อสารถึงกันอย่างเป็นกันเองระหว่างผู้เขียนและผู้อ่านบล็อกผ่านการแสดงความคิดเห็น (Comment) ซึ่ง Blogger (<http://www.blogger.com>) และ WordPress (<http://wordpress.com>) เป็นสองเว็บไซต์ที่ผู้คนนิยม เข้าไปสร้างบล็อกของตนเอง

2. **ทวิตเตอร์และไมโครบล็อก (Twitter and Microblogging)** คือ รูปแบบหนึ่งของบล็อกที่มีการจำกัดขนาดของการโพสต์ในแต่ละครั้ง ซึ่งทวิตเตอร์เป็นไมโครบล็อกที่จำกัดการโพสต์แต่ละครั้งพิมพ์ได้ไม่เกิน 280 ตัวอักษร ในปัจจุบันทวิตเตอร์เป็นที่นิยมใช้งานของผู้คน เพราะใช้งานง่ายและใช้เวลาไม่มากนัก รวมทั้งเป็นที่นิยมขององค์กรต่างๆ ที่ใช้ทวิตเตอร์ในการแจ้งกิจกรรมต่างๆ และความเคลื่อนไหวของธุรกิจ เพื่อไม่ให้เกิดการติดต่อกับสังคม ซึ่งหากต้องการมีเลขที่บัญชี (Account) สำหรับทวิตเตอร์สามารถเข้าไปสมัครได้ที่เว็บไซต์ของทวิตเตอร์ (<http://twitter.com>)

3. **เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking Sites)** คือเว็บไซต์ที่ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกับเพื่อนทั้งที่รู้จักมาก่อนหรือรู้จักภายหลังทางออนไลน์ เครือข่ายสังคมออนไลน์มีจุดเริ่มต้นจากเว็บไซต์ Classmate.com (1995) และเว็บไซต์ SixDegrees.com (1997) ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่จำกัดการใช้งานเฉพาะนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนเดียวกันเพื่อสร้างประวัติข้อมูลติดต่อสื่อสาร ส่งข้อความ และแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สนใจร่วมกันระหว่างเพื่อนในลิสต์เท่านั้น Vijitbunyarak (2011) นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของเครือข่ายสังคมออนไลน์ และได้มีการพัฒนาเรื่อยมา เปิดโอกาสให้ผู้ใช้ได้มีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์เชิงสังคมได้อย่างหลากหลาย ซึ่งเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์แต่ละแห่งมีคุณลักษณะแตกต่างกันออกไป แต่ส่วนประกอบหลักที่มีเหมือนกัน คือ โปรไฟล์ (Profiles - เพื่อแสดงข้อมูลส่วนตัวของเจ้าของบัญชี) การเชื่อมต่อ (Connecting - เพื่อสร้างเพื่อนกับคนที่รู้จักและไม่รู้จักทาง ออนไลน์) และการส่งข้อความ (Messaging-อาจเป็นข้อความ ส่วนตัว หรือข้อความสาธารณะ) เป็นต้น เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยม ได้แก่ เฟซบุ๊ก

4. **การแบ่งปันสื่อทางออนไลน์ (Media Sharing)** เว็บไซต์ที่เกี่ยวกับการแบ่งปันสื่อทางออนไลน์ เป็นเว็บไซต์ที่ให้ผู้ใช้งานสามารถทำการอัปโหลด (Upload) ไฟล์สื่อผสม (Multimedia) ขึ้นสู่เว็บไซต์เพื่อแบ่งปันข้อมูลแก่ผู้ใช้ทั่วไป ซึ่งในปัจจุบันได้รับความนิยมมากเพราะด้วยความที่เป็นสื่อผสม ไม่ว่าจะเป็นรูป สไลด์ หรือวิดีโอ รวมทั้งการใช้งานง่ายขึ้นของกล้องดิจิทัล และกล้องวิดีโอ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่นำมาสู่การได้ไฟล์สื่อผสมแบบต่าง ๆ ออกมา เว็บไซต์ประเภทนี้ที่ได้รับความนิยมคือ YouTube (<http://www.youtube.com>) Flickr (<http://www.flickr.com>) และslideshare (<http://www.slideshare.net> - สำหรับแบ่งปัน ไฟล์พรีเซนเตชัน)

จะเห็นได้ว่า ผู้เขียนใช้ทฤษฎีความหลงในการสื่อสารระหว่างบุคคลกรอบแนวคิดหลัก โดยจะทำการวิเคราะห์ทั้งการหลงด้านอารมณ์ (Emotional devastating) และการหลงด้านการเงิน (financially devastating) ที่ปรากฏในบริบทของไทย

การหลงด้านอารมณ์ (Emotional Devastating)

หากพิจารณาในด้านนี้จะพบว่า การหลงในอารมณ์รักเป็นสิ่งที่พบมากที่สุดในโลกออนไลน์ ซึ่งหากมองย้อนกลับไป นับจากช่วงเวลาอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน การสื่อสารบนอินเทอร์เน็ตหรือที่เรียกว่า สนทนาออนไลน์ (Chat) เป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกที่ทุกคนต้องการ ข้อดีของมัน ทำให้เราได้รู้จักผู้คนมากขึ้น ได้แนวความคิดหลากหลาย มองโลกได้กว้างขึ้น โดยที่เป็นการลดช่องว่างด้านเวลา และสถานที่ ทำให้ได้รับรู้ประสบการณ์ของผู้อื่น พร้อมกับเผยแพร่ประสบการณ์ของตัวเองที่เป็นประโยชน์ เผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ส่วนข้อเสียคือ อาการติดสนทนาออนไลน์ไม่สนใจกิจกรรมอื่นนอกจากสนทนาออนไลน์ หลายคนได้ใช้การสนทนาออนไลน์นี้ในการหาเพื่อนใหม่ หาคู่ หาคณรัก ซึ่งเมื่อเกิดสื่อสังคมออนไลน์ ก็ได้กลายมาเป็นสื่อกลางที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางในการหาคู่ โดยผลสำรวจที่จัดทำโดยบริษัทวิจัยการตลาด Jana ซึ่งได้สอบถามผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศกำลังพัฒนา 9 ประเทศ ได้แก่ อินเดีย เม็กซิโก ไนจีเรีย แอฟริกาใต้ บราซิล เวียดนาม เคนยา ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย พบว่า คนในประเทศเหล่านี้ใช้เฟสบุ๊กเพื่อการหาคู่มากที่สุด และรองลงมาคือ ทวิตเตอร์ (Knowled, 2014) ซึ่งคล้ายคลึงกับคนกลุ่มน้อยในประเทศทางใต้ของโลกซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยก็ยังใช้เฟสบุ๊กเป็นตัวช่วยตามหาความรัก เช็กส์ และความโรแมนติก แต่การหาคู่ผ่าน เฟสบุ๊ก กลายเป็นเรื่องแปลกสำหรับอเมริกันชน เพราะคนอเมริกันนิยมใช้บริการเว็บไซต์หาคู่โดยเฉพาะมากกว่า (Toma, 2017) ส่วนในบริบทเอเชียและประเทศไทย งานวิจัยของ 'MeetNLunch' ซึ่งเป็นบริษัทหาคู่รายแรกและรายใหญ่ที่สุดในไทย ได้เผยรายงานผลสำรวจคนโสดประจำปี 2020 หลังวิกฤตการณ์โควิด-19 โดยเก็บข้อมูลจากคนโสดในประเทศ สิงคโปร์ ฮองกง มาเลเซีย อินโดนีเซีย และไทย ตั้งแต่วันที่ 12-26 ตุลาคม 2563 รวม 3,500 คน (ในไทยจำนวน 600 คน) พบว่า ผู้ชายโสด 62% เลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการหาคู่ รองลงมา 55% เลือกใช้แอปพลิเคชันเดท ในขณะที่ผู้หญิงจะเลือกใช้แอปพลิเคชันเดทมากถึง 63% และ สื่อสังคมออนไลน์รองลงมา คือ 47% (Marketing Oops!, 2020)

รูปแบบการหลงด้านอารมณ์

สื่อสังคมออนไลน์นั้น วัตถุประสงค์การหลอกลวง จากการทบทวนวรรณกรรมทำให้พบว่า ผู้ที่หาคู่ออนไลน์ มักจะพบการหลงทั้งอายุ รูปร่างหน้าตา การนำเสนอตนเองในลักษณะทางกายภาพ รวมทั้งชื่อที่ใช้ในการหาคู่

Guadagno, Okdie, & Kruse (2012) ได้ศึกษาถึงลักษณะการหลงในการนำเสนอตนเองในการออกเดท โดยได้ข้อค้นพบว่า เพศชายมักจะมีการสร้างภาพเพื่อนำเสนอตัวเองในทางบวก หากได้ทำการติดต่อกับคู่เดทผ่านอีเมล โดยจะสร้างภาพลักษณ์ทางบวกมากกว่าการนัดเจอกันแบบเผชิญหน้า

งานวิจัยของ Whitty (2000) พบว่า ผู้หาคู่ออนไลน์โกหกเรื่องอายุมากที่สุด (61.5%) รองลงมา คือ การโกหกเกี่ยวกับอาชีพ (49%) รายได้ (36%) และการศึกษา (32.5%) ตามลำดับ ซึ่งคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ Caspi & Gorsky (2006) ที่พบว่าผู้ตามหาความรักออนไลน์ลงเรื่องอายุมากที่สุด (45%) รองลงมาคือการโกหกเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย (44%) เพศ (27%) อาชีพ (21%) และสถานะแต่งงาน (20%)

การศึกษาความลวงในการออกเดทออนไลน์ พบว่า เพศชายมักโกหกเรื่องความสูง ส่วนเพศหญิงมักโกหกเรื่องน้ำหนักตัว (Toma, Hancock, & Ellison, 2008) และเพศหญิงมักไม่แสดงรูปถ่ายที่แท้จริงของตนเอง หรือหากเป็นรูปจริงก็ไม่ตรงกับความเป็นจริง ส่วนฝ่ายชายมักจะลวงว่าตนเองมีบุคลิกด้านบวก มากกว่าตัวตนที่แท้จริง (Lo, Hsieh, & Chiu, 2013)

งานวิจัยของ Tsikerdekis & Zeadally (2014) พบว่า ผู้คนมีแนวโน้มที่จะนำเสนอตัวเองไม่ตรงเพศ และผู้รับสารก็ขาดความสามารถในการระบุเพศของคนที่คุณด้วย โดยทั่วไป แค่บุคคลออนไลน์เปลี่ยนชื่อจากชายเป็นหญิงก็สามารถลวงเรื่องเพศได้แล้ว เพราะสิ่งแวดล้อมของสารสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ไม่มีการตรวจสอบความถูกต้องในเรื่องนี้แต่อย่างใด ซึ่งตรงกับการศึกษาเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการหาเพื่อนผ่านสื่อออนไลน์ของ Dolpunyalead (2014) ที่พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้โปรแกรมสนทนา Beetalk Application ใช้นามแฝงมากกว่าที่จะใช้ชื่อจริงในการสนทนา เพื่อดึงดูดให้ผู้สนใจเข้ามาสนทนาด้วย และผู้สนทนามีการปกป้องตนเองในการสนทนา โดยสวมบทบาทสมมติหรือปิดบังข้อมูลส่วนตัวบางอย่างไว้

สำหรับในบริบทของไทย พบว่า ผู้ที่หาคู่ออนไลน์เชื่อเรื่องคู่แท้และกฎแห่งกรรมในบริบทของสังคมที่นับถือศาสนาพุทธ (Sangkapeecha, 2015) โดยวัยรุ่นหญิงจะมีการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการหาคู่ไม่มากเท่าวัยรุ่นชาย โดยมักจะใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทาง โดยผลการสำรวจของสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ พบว่า วัยรุ่นชายมีการหาคู่ ทางอินเทอร์เน็ตมากกว่าวัยรุ่นหญิง (MGR Online, 2007) ส่วนงานวิจัยของ Phaiphayu & Cheyjunya (2019) ที่ศึกษาการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของแอปพลิเคชันหาคู่บน โทรศัพท์มือถือของกลุ่มชายรักชาย (เกย์) พบว่า มีความพึงพอใจเป็นอย่างมากในการหาคู่ออนไลน์ เนื่องจากเป็นทางการสื่อสารเฉพาะกลุ่มในโลกออนไลน์ที่มีแต่เพศชายรักชายเข้าใช้งานแอปพลิเคชันนี้ เท่านั้น

นอกจากนี้ อีกสาเหตุที่ทำให้การหาคู่ออนไลน์ยังคงเป็นที่นิยมในสังคมไทย เนื่องจากงานวิจัย พบว่า คนส่วนใหญ่นิยมหาคู่ผ่านสื่อออนไลน์ มากกว่าหาคู่จากการไปเที่ยวกลางคืนตามผับหรือบาร์ เพราะการหาคู่ออนไลน์ผ่านสื่อออนไลน์นั้นมีความเสี่ยงต่อการถูกกระทำชำเราน้อยกว่าการที่จะไปหาคู่ตามผับ และการคุยผ่านออนไลน์ทำให้รู้จักนิสัยและมีความสนิสนมกันก่อนที่จะพบกัน และการใช้สื่อออนไลน์ราคาไม่แพงเมื่อเทียบกับการไปผับ (Teenpath, 2007)

ผลวิจัยเรื่อง “วัยรุ่นใช้สื่อออนไลน์อย่างไรในการหาคู่” ของ Daravuttimaprakorn (2015) นักวิจัยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล พบความน่าเป็นห่วง คือกลุ่มวัยรุ่นใช้สื่อสังคมออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นเฟซบุ๊ก ไลน์ ในการหา “กิ๊ก” และคู่นอน โดยพฤติกรรมกรรมมีแฟนและเพศสัมพันธ์แบ่งเป็นกลุ่ม 4 กลุ่ม คือ

- (1) มีแฟนทีละคนไม่มีกิ๊ก หรือกลุ่มวัยรุ่นที่ใช้สื่อออนไลน์ในการพูดคุยกับเพื่อนทั่วไปเท่านั้น

(2) มีแฟนและกิ๊กแต่จะมีเพศสัมพันธ์กับแฟนคนเดียว คือกลุ่มวัยรุ่นที่ใช้สื่อออนไลน์เป็นช่องทางในการคุยกับกิ๊ก แต่ไม่คุยเพื่อจะมีเพศสัมพันธ์ด้วย และไม่ใช้สื่อออนไลน์ในการหาคู่

(3) มีแฟนและกิ๊ก และมีเพศสัมพันธ์กับทุกคน และ

(4) มีเพศสัมพันธ์กับใครก็ได้ไม่จำเป็นต้องแฟนหรือกิ๊ก

โดยสองกลุ่มหลังนี้คือ กลุ่มที่ใช้สื่อออนไลน์ในการติดต่อกัน เพื่อนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ โดยวัยรุ่นชายจะใช้สื่อออนไลน์ในการหาคู่ชัดเจนกว่าวัยรุ่นหญิง อีกทั้งใช้เวลาพูดคุยทำความรู้จักไม่นานก่อนการมีเพศสัมพันธ์

จากข้อมูลข้างต้น ทำให้เห็นการหลงในหลายรูปแบบ แต่ผู้คนก็ยังสนใจที่จะหาคู่ หาความรักในโลกออนไลน์ โดยหากพิจารณาเพจหาคู่ต่าง ๆ จะพบว่า มีทั้งการหาคู่ที่เป็นคนไทยและคนต่างชาติ โดย แอดมินหรือผู้ที่ทำหน้าที่เป็นคิวปิด (Cupid) เชื่อมรักก็มักจะโพสต์ข้อความ และลงรูปภาพว่าเป็นเพศหญิง ทั้งที่ความจริงแล้วหลายคนจะเป็นผู้ชายที่แปลงเพศมาก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับความไว้วางใจที่พบว่า ทั้งเพศหญิงและชาย จะเชื่อใจเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (Eckel & Grossman, 2008)

การรู้เท่าทันการหลงด้านอารมณ์

จะเห็นได้ว่า ผลลบของการหาเพื่อน หาคู่รักทางอินเทอร์เน็ตถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชนในรูปของข่าวอยู่เป็นระยะ ๆ เช่น ข่าวเพื่อนชายที่รู้จักกันทางอินเทอร์เน็ตหลงเด็กสาวไปชมจีนชิงทรัพย์ หรือฆ่า หรือจะเป็นข่าวการเปิดเผยความลับที่ทำให้เสียหน้า เสียชื่อเสียง หรืออีกประเด็นคือการถูกหลอกให้รักหรือมีความสัมพันธ์ด้วยกับคนที่มีครอบครัวแล้ว ดังนั้น การพยายามรู้เท่าทันเป็นสิ่งสำคัญมาก งานวิจัยของ Ho, Lowry, Warkentin, Yang, & Hollister (2017) พบว่า ผู้ใช้สื่อออนไลน์เพศหญิงมีอัตราในการประสบความสำเร็จสูงกว่าเพศชายในการสืบหาว่าคู่สนทนามีการหลอกทางด้านเพศสภาพหรือไม่ ซึ่งคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ Moran (2020) ที่พบว่า บุคคลที่มีความแตกต่างด้านเพศ อายุ ศีลธรรม และการใช้เวลาในโลกออนไลน์ ส่งผลต่อการรู้เท่าทันการหลงออนไลน์ที่แตกต่างกันไป

สำหรับในประเทศไทย งานวิจัยของ 'MeetNLunch' พบว่า ในช่วงที่มีโควิด-19 ระบาดคนโสดในประเทศไทยจำนวน 72% ได้พบเจอกับ มิถุนาซีพีที่แฝงตัวมากับการหาคู่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยมีการใช้รูปบุคคลอื่นมาแอบอ้าง ซึ่งสามารถป้องกันด้วยการเปลี่ยนการสื่อสารจากการคุยผ่านตัวหนังสือ ภาพนิ่ง และเสียง เป็นการใช้ Video Dating ซึ่งจะทำให้คู่เดทได้เห็นใบหน้าจริง รวมถึงอาจปฎิเสธหากผู้สื่อสารหากมีการโกหก ซึ่งจากผลสำรวจ พบว่า ผู้หญิง 55% คิดว่าการใช้ Video Dating ช่วยคัดกรองผู้คนให้เหลือแค่ที่เธออยากจะพบในชีวิตจริงได้ รองลงมา 42% รู้สึกว่าชื่นชอบเพราะสามารถใช้งานได้ง่ายและจัดการข้อมูลเกี่ยวกับการหลงได้อย่างรวดเร็ว ขณะที่ผู้ชาย 75% รู้สึกว่าสนุกและได้ประสบการณ์ใหม่ ๆ สำหรับเขาและคู่เดท และ 58% รู้สึกว่า Video Dating ช่วยประหยัดเวลา (Marketing Oops!, 2020)

แต่ถึงจะมีการเตือนภัยออกมาอย่างต่อเนื่อง ชาวคนรักรูปชายหน้าตาดีจากอินเทอร์เน็ตไปทำโปรไฟล์ของตัวเอง หลอกเหยื่อในเว็บไซต์หาคู่เพื่อหลอกไปหลับนอนหรือโอนเงินมีปรากฏตามข่าวอยู่ตลอดเวลา ซึ่งถือเป็นการหลงที่มีกลยุทธ์หรือวางแผนมาก่อน และแม้จะมีการเสนอข่าวเตือนเรื่องนี้

อยู่มากก็ตาม แต่ผู้ถูกลวงส่วนใหญ่ก็ยังเลือกที่จะไม่สนใจ ซึ่งในบางครั้งอาจจะมีคำถามในใจว่า เราจะสามารถหาคู่แท้ที่จริงใจ ไม่หลอกลวง ในโลกออนไลน์ได้หรือไม่ เว็บไซต์หาคู่ออนไลน์ OkCupid ที่จัดตั้งขึ้นโดยนักวิทยาศาสตร์ ได้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับทุกคนที่มาใช้เว็บไซต์โดยเก็บข้อมูลมาเกือบสิบปี พบผลที่น่าสนใจมากในหลายประเด็น ที่น่าสนใจคือ บนเว็บไซต์หาคู่ออนไลน์นั้น ความสวຍหล่อไม่ได้เป็นตัวกำหนดว่าจะมีคนสนใจคุณมากแค่ไหน และที่จริง การที่มีคนคิดว่าคุณซีเห่ อาจมีประโยชน์ต่อตัวคุณได้ ดังนั้น การเผยแพร่แนวคิดนี้ออกไปอาจจะช่วยให้ผู้ที่หาคู่ออนไลน์ลดการหลอกลวงกันมากขึ้น (Fry, 2015)

นอกจากนี้ การที่สื่อสังคมต่าง ๆ เปิดโอกาสให้ทุกคนลงข้อมูลเกี่ยวกับตัวเองอย่างกว้างขวาง เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการลวงได้ง่าย ความรอบคอบและมีสติทุกครั้งในการสื่อสารและแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ บนโลกออนไลน์ คือวิธีป้องกันภัยร้ายได้อย่างดี

การลวงด้านการเงิน

ในช่วงที่ประชาชนเว้นระยะห่างทางสังคม เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้อาศัยการใช้สื่อออนไลน์เป็นสื่อกลางในการทำธุรกิจ ถือเป็นช่องทางหลักในการซื้อขายสินค้า ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริโภคและการให้บริการอย่างมากมาย โดยการสำรวจของอีคอมเมิร์ซพบว่า 90% ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในไทย เคยค้นหาสินค้าและบริการทางออนไลน์ โดยเคยซื้อสูงถึง 82% หรือประมาณ 34.8 ล้านคน โดย 69% ซื้อผ่านมือถือ ซึ่งคาดว่า มูลค่าสินค้าที่ซื้อขายบนออนไลน์สูงถึง 4.31 พันล้านดอลลาร์ (Rinwong, 2020) ซึ่งในบางครั้งการซื้อขายดังกล่าวก็เกิดการหลอกลวงเกิดขึ้น โดยปรากฏให้เห็นมากมายตามข่าวรายวัน ในส่วนของการโอนเงินแชร์ลูกโซ่ การหลอกลวงขายสินค้าประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะการหลอกลวงขายหน้ากานามัยและเจลแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้มาตรฐาน และการลวงที่สืบเนื่องจากการหลอกลวงด้านอารมณ์ให้รักต่อเนื่องมาให้ออนเงินให้เป็นส่วนมาก

รูปแบบการลวงด้านการเงิน

ข่าวเกี่ยวกับ แก๊งเฟซบุ๊กต่างชาติหลอกสาวไทยโอนเงิน มีปรากฏอยู่ตลอดเวลา การหลอกลวงของคนไทยด้วยกัน หรือการหลอกลวงซื้อ-ขายต่าง ๆ นั้นมีปรากฏให้เห็นไม่เว้นในแต่ละวัน โดยการใช้สื่อออนไลน์ในการหาคู่ นักต้มตุ๋น อาชญากรไซเบอร์นั้นตั้งใจที่จะ “เปลี่ยนคนที่เปราะบางและโดดเดี่ยวเป็นเงินด่วนด้วยเล่ห์กลที่หลากหลาย” โดยอาจจะหลอกลวงด้วยโปรไฟล์ในฝัน พฤติกรรมที่คาดไม่ถึง พุดถึงเรื่องเงินและเชิญชวนไปคุยในเว็บไซต์หรือช่องทางอื่นเพื่อสืบหาข้อมูลให้มากขึ้น ศูนย์ประสานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยระบบคอมพิวเตอร์ประเทศไทย (ไทยเซิร์ต) ได้เปิดเผยตัวเลขว่าในปี 2563 ได้รับรายงานจากผู้ใช้สื่อออนไลน์กว่า 488 ราย เกี่ยวกับการถูกลวงเรื่องการเงิน (ThaiCERT, 2020)

นอกจากนี้ การทำการตลาดซื้อขายสินค้าชนิดต่างๆ ในปัจจุบันนิยมใช้การรีวิว (Review) มากขึ้น ซึ่งเป็นการให้ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด (influencer) ถ่ายทอดข้อมูล ประสบการณ์ โดยบรรยายไปตามความรู้สึกหลังจากการใช้สินค้าและบริการ ซึ่งในบางครั้งอาจจะได้ให้ข้อมูลที่ถูกต้องทั้งหมด สามารถเข้าข่ายการหลอกลวงได้ โดยงานวิจัยของ Srisomwongse, Komolruji,

Rungnawa, Sudmee, & Petison (2012) พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่เชื่อโฆษณาบ่อยลง แต่เชื่อบทวิจารณ์หรือรีวิว จากสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น ผู้บริโภคมักตัดสินใจซื้อของจากการอ่านบทวิจารณ์หรือรีวิวจากสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุด โดยงานวิจัยของ Plotkina, Munzel, & Pallud (2020) พบว่า ผู้บริโภคที่ชอบอ่านการรีวิวสินค้ามีแนวโน้มที่จะเชื่อถือข้อมูลการรีวิวก่อนข้างมาก มีเพียง 57% ที่มีสติ ไม่ได้ปักใจเชื่อถือการรีวิวหรือแสดงความคิดเห็นในโลกออนไลน์

การรู้เท่าทันการลวงด้านการเงิน

ผู้บริโภคควรมีความรู้เท่าทันโดยการเป็นคนช่างสังเกต ซึ่งหากต้องการซื้อสินค้าออนไลน์ก็ควรซื้อจากร้านค้าที่น่าเชื่อถือ มีข้อมูลต่าง ๆ แสดงให้เห็นชัดเจน เช่น ได้จดทะเบียนพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หรือไม่ หรือ ระวังการประกาศขายสินค้าที่ราคาถูกเกินไป เพราะอาจเป็นการหลอกลวงได้

นอกจากนี้ หากผู้บริโภคหลงเชื่อและโอนเงินไปให้มิจฉาชีพที่หลอกลวง ทำให้ไม่ได้รับสินค้าหรือบริการก็สามารถเข้าแจ้งความได้เนื่องจากการกระทำเช่นนี้ถือมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ รวมถึงมีความผิดตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14 นำเข้าซึ่งข้อมูลอันเป็นเท็จ หลอกลวง ทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย มีโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท (Kapook, 2020)

ตามทฤษฎีนี้ เราจะสามารถจับโกหกการหลอกลวงได้ก็ด้วยจากความตั้งใจในการตรวจจับและความสามารถในการตรวจสอบความลวง แต่จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า แม้จะมีองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องออกมาเตือนเกี่ยวกับการลวงหลอกต่าง ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์อยู่เสมอ แต่ดูเหมือนผู้ถูกลวงก็ยังไม่ค่อยระอือร้อนอยากตรวจจับความลวงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นสักเท่าไร โดยเฉพาะการลวงด้านอารมณ์ ซึ่งยังมีผู้หาคูในสื่อออนไลน์อยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะ ผู้ถูกลวงไม่ได้สนใจตามหารักแท้ก็อีกต่อไปแล้ว อาจจะสนใจแค่ความสัมพันธ์ที่ไม่ได้แยจจนเกินไป ดังการศึกษาล่าสุดที่ศึกษาการหาคู่จำนวน 41,000 คนตั้งแต่อายุ 18 จนถึง 80 ปี สรุปได้ว่าคนหาคู่ออนไลน์เกือบทั้งหมดล้มเลิกการค้นหา “คนที่ดีที่สุด” และลงเอยกับ “คนที่พอใช้ได้” แทน (Torgler & Whyte, 2017) โดยคนส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า การตามหาคู่ในฝันเป็นเรื่องที่ยุ้งยากและน่ารำคาญเกินไป

สำหรับสื่อออนไลน์ที่คนไทยนิยมใช้มากที่สุดอย่างเฟซบุ๊ก ถือเป็นช่องทางที่มีการเผยแพร่ข่าวปลอมมากที่สุด โดยเพจที่เผยแพร่ข่าวปลอมมากที่สุด คือ เพจขายสมุนไพร โดยมีการให้ข้อมูลที่เป็น การหลอกลวงเพื่อขายสินค้าตนเอง (Thaihealth, 2020) ซึ่งรัฐบาลก็ตระหนักในเรื่องนี้ โดยได้ตั้งศูนย์ข่าวร็ก่อนแซร์ ขึ้นให้เป็นศูนย์กลางเฝ้าระวังและตรวจสอบข้อมูลบนโลกออนไลน์เพื่อนำข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงแก่ประชาชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ First Draft Partner Network ซึ่งก่อตั้งโดยความร่วมมือระหว่างองค์กรสื่อสารมวลชน และบริษัทเทคโนโลยีชั้นนำของโลก 72 ราย อาทิ CNN, BBC, Google, Facebook เป็นต้น เพื่อรับมือกับข่าวไม่ถูกต้องจากทั่วโลก

สรุป

จะเห็นได้ว่า เมื่อมีการสื่อสารเกิดขึ้น ความลวงเป็นสิ่งที่ควรพยายามตรวจสอบ งานวิจัยหลายชิ้น (Phaiphayu & Cheyjunya, 2019; Guadagno, Okdie, & Kruse, 2012; Plotkina,

Munzel, & Pallud, 2020; Toma, 2017; Tsikerdekis & Zeadally, 2014; Whitty, 2000) สนับสนุนข้อมูลที่ว่า เมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารมีการพัฒนามากขึ้น การสื่อสารสามารถทำได้ง่ายตาย โดยไม่จำเป็นต้องเป็นการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face-to-Face) สามารถส่งผลให้เกิดความลวงในการสื่อสารได้ ซึ่งส่วนใหญ่กระทำไปเพื่อหวังผลบางประการ โดยแบ่งความลวงเป็นสองประเภทหลัก คือความลวงด้านอารมณ์และความลวงด้านการเงิน ซึ่งพบว่าในบริษัทสังคมไทย มีความลวงเกิดขึ้นในทั้งสองประเด็น โดยการลวงด้านอารมณ์ส่วนมากเน้นไปที่การหาคู่ออนไลน์ ความรัก ส่วนการลวงด้านการเงินจะเกี่ยวกับการซื้อ-ขาย โดยเฉพาะการหลอกขายหน้ากาอนามัยและเจลแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้มาตรฐานในช่วงวิกฤติการณ์โควิด-19 หรือหลอกให้โอนเงินโดยบางกรณีเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องจากการหลอกด้านอารมณ์ก่อนหน้า หากพิจารณาการลวงทั้งสองด้านจะพบว่าผู้ลวงได้มีการวางแผนไว้ก่อนเสมอ โดยมีจุดมุ่งหวังให้อีกฝ่ายมีพฤติกรรมตามแบบที่ตนเองต้องการ มีกลยุทธ์ในการจัดการสามด้าน คือ จัดการข้อมูล จัดการพฤติกรรม และจัดการภาพลักษณ์ เพื่อไม่ให้โดนจับได้ แต่การตรวจสอบการลวงนั้นก็ยังสามารถทำได้ โดยผู้สื่อสารต้องมีความตระหนักถึงความไม่แน่นอนในการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์นี้ และหมั่นเปิดรับข่าวสาร สนใจเทคโนโลยีที่ช่วยป้องกันความปลอดภัย หมั่นสังเกตหลักฐานบางอย่างที่จะช่วยให้ผู้ที่สื่อสารกันสามารถจับโกหกได้ สิ่งสำคัญที่สุดคือความต้องการ และความสามารถในการตรวจจับของตัวผู้รับสารเอง ที่จะให้ไม่ตกเป็นเหยื่อในการลวงได้อีกต่อไป

References

- Burgoon, J. K., & Buller, D. B. (1994). Interpersonal deception: III. Effects of deceit on perceived communication and nonverbal behavior dynamics. *Journal of Nonverbal Behavior*, 18(2), 155–184.
- Caspi, A., & Gorsky, P. (2006). Online Deception: Prevalence, Motivation, and Emotion. *CyberPsychology & Behavior*, 9(1), 54–59.
- Daravuttimaprakorn, N. (2015). wairun chai sū'ōnlai yāngrai nai kān hā khū [How do teens use online media in dating?]. In *prachakōṅ læ sangkhom nai prathēt Thai Na pī sōṅgphanhārōḥāsippāēt* [Population and Social Diversity in Thailand 2015] (pp. 29-41). Nakhon Pathom: Institute for Population and Social Research, Mahidol University.
- Dolpunyalead, K. (2014). kānchai sū'inthoēnet nai kān hā phūān phān sū'ōnlai [Using Internet to find friends through online media]. *Journal of journalism and mass communication*, 1-19.
- Drouin, M., Miller, D., Wehle, S. M. J., & Hernandez, E. (2016). Why do people lie online? “Because everyone lies on the internet”. *Computers in Human Behavior*, 64, 134–142.

- Eckel, C. & Grossman, P., J. (2008). Chapter 113 Men, Women and Risk Aversion: Experimental Evidence. **Handbook of Experimental Economics Results**, 1(7), 1061-1073.
- Fry, H. (2015). **The Mathematics of Love**. Retrieved from https://www.ted.com/talks/hannah_fry_the_mathematics_of_love?embed=true&language=th
- Guadagno, R. E., Okdie, B. M., & Kruse, S. A. (2012). Dating deception: Gender, online dating, and exaggerated self-presentation. **Computers in Human Behavior**, 28, 642-647.
- Ho, S. M., Lowry, P. B., Warkentin, M., Yang, Y., & Hollister, J. M. (2017). Gender deception in asynchronous online communication. **Information Processing and Management**, 53, 21-41.
- Kaplan, A. M. & Haenlein, M. (2010). Users of the world, United! The challenges and opportunities of social media. **Business Horizons**, 53(1), 59-68.
- Kapook. (2020). **สุ่ขหอง ‘online laeo don kong tham yangrai thung cha dai ngoen khun?** [Online cheated How do I get my money back?]. Retrieved from <https://money.kapook.com/view188832.html>
- Knowled. (2014). **phon wichai phoei ! prathet kamlang phatthana niyom chai Facebook phua ha khu ! ?** [The research revealed developing countries use facebook for dating !?]. Retrieved from <https://www.techhub.in.th/facebook-is-no-1-online-dating>
- Littlejohn, S., W., & Foss, K., A. (2009). **Encyclopedia of Communication Theory**. London: SAGE Publications.
- Lo, S. K., Hsieh, A. Y., & Chiu, Y. P. (2013). Contradictory deceptive behavior in online dating. **Computers in Human Behavior**, 29(4), 1755-1762.
- Marketing Oops!. (2020). **mai pen khonsot mai ru roj ! poet phon samruat Insight khonsot chuang kho wit - sipkao khit yangrai kap kan ha khu ‘online** [You’re not single, you don’t know! The results of the Insight survey, what do singles during COVID-19 think about online dating?]. Retrieved from <https://www.marketingoops.com/reports/insight-singles-dating-survey-2020/>
- MGR Online. (2007). **phon chi dek Thai nahong wong len net ha khu - du su lamok** [Poll: Thai children are concerned Net dating - watch pornography]. Retrieved from <https://mgronline.com/qol/detail/9500000137183>
- Moran, N. (2020). Illusion of safety: How consumers underestimate manipulation and deception in online (vs.offline) shopping contexts. **Journal of Consumer Affairs**, 54(3), 890-911.

- Numnon, T. (2020). **Khon Thai chai wēlā kap 'inthōēnet sūng 'andap hā khōng lōk** [Thais spend their time on the internet as 'fifth place' in the world]. Retrieved from <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/649531>
- Phaiphayu, W. & Cheyjunya, P. (2019). **kānsuksā kānchai prayōt lāe khwāmphungphōčchai khōng 'āp hā khū bon thōrasap mū thū khōng klum chāi rak chāi (kē)** [Study of Benefits and Satisfaction of Using Dating Applications on Mobile Phone of Gay]. **Journal of communication and innovation NIDA**, 6(2), 45-66.
- Plotkina, D., Munzel, A., & Pallud, J. (2020). Illusions of truth—Experimental insights into human and algorithmic detections of fake online reviews. **Journal of Business Research**, 109, 511–523.
- Rinwong, S. (2020). **tī čhōt ' kha 'ōnlai ' lang khō wit thæktik ching khek 2.2 sēn lān** [Tackling the problem of 'online trading' behind COVID TACTIC to win 2.2 billion cakes]. Retrieved from <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/886738>
- Sangkapreecha, P. (2015). Cyberlove in Thai Cyberculture. **International Journal of Behavioral Science**, 10(1), 47-66.
- Sotanasathien, S. (2016). **thritsadi kānsūsān** [Communication Theory]. Bangkok. Rabengtong Publishing.
- Srinak, C. (2013). **kān wikhro praphēt rūpbāp nūhā lāe kānchai sū sangkhom 'ōnlai nai prathēt Thai** [Analysis of types, patterns, content and usage of social media in Thailand]. Master's thesis. Chiang Mai University.
- Srisomwongse, R., Komolruji, P., Rungnawa, T., Sudmee, B., & Petison, P. (2012). The power of influencer. **QM for quality management**, 18(173), 18-19.
- Teenpath. (2007). **ngānwichai "masawa" chæ khon yuk mai niyom hā khū 'ōnlai 'āyu tamsut sip 'et khuap - sūngsut pætsip pī** [Research "SWU" founded a new era of popular online dating. Minimum age 11 years old - maximum 80 years old]. Retrieved from <https://www.teenpath.net/content.asp?ID=1907#.X9hS3NgzY2x>
- ThaiCERT. (2020). **Statistics 2020**. Retrieved from <https://www.thaicert.or.th/statistics/statistics-en.html>
- Thaihealth. (2020). **čhaptā thitthāng sukkhaphāp Khon Thai pī sōngphanhārōjhoksipsām** [Thaihealth Watch 2020]. Bangkok: Thai Health Promotion Foundation.

-
- Toma, C. L. (2017). Developing online deception literacy while looking for love. **Media, Culture & Society**, 39(3), 423-428.
- Toma, C., A., Hancock, J., T., & Ellison, N., B. (2008). Separating Fact from Fiction: An Examination of Deceptive Self-Presentation in Online Dating Profiles. **Personality and Social Psychology Bulletin**, 34(8), 1023-1036.
- Torgler, B. & Whyte, S. (2017). Things change with age: Educational assortment in online dating. **Personality and Individual Differences**, 19, 5-11.
- Tsikerdekis, M., & Zeadally, S. (2014). Online Deception in Social Media. **Communications of the ACM**, 57(9), 72-80.
- Vijitbunyarak, P. (2011). sū sangkhom 'ōnlai : sū hæng 'anākhōt [Social Media: Future Media]. **Executive Journal**, 31(4), 99-103.
- Whitty, M. T. (2000). Liar, liar! An examination of how open, supportive and honest people are in chat rooms. **Computers in Human Behavior**, 18, 343-352.
- Williams, G. (2020). sathiti thī nā 'atsāchan nai 'inthōēnet læ sū sangkhom nai pī sōngphanyīsip [Amazing Statistics on Internet and Social Media in 2020]. Retrieved from <https://th.wizcase.com/blog/>
- Woodworth, M. (2009). **Why People Are Better At Lying Online Than Telling A Lie Face-to-face**. Retrieved from www.sciencedaily.com/releases/2009/05/090503203738.htm

การเรียนรู้แบบเสมือนจริงบนพื้นฐานเครื่องมือการพัฒนาแบบ 70:20:10
เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของบุคลากรองค์การตลาดข้ามชาติ

THE VIRTUAL LEARNING ENVIRONMENT BASED ON 70:20:10 LEARNING
PRINCIPLE AND TOOLS TO UPSKILL HUMAN RESOURCES IN A
MULTINATIONAL MARKETING CORPORATION

นฤปดี วรธนาคม¹ อภิรดี สราญรมย์² และณัฐปภัศ จัยเจริญ³
Narubodee Wathanakom¹, Aphiradee Sranrom² and Nhatphaphat Juicharoen³

^{1,2}สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

³สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

^{1,2}School of Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University

³Research and Development Institute, Phranakhon Rajabhat University

E-mail: Sutarat.jui@gmail.com

Received: December 22, 2020

Revised: March 8, 2021

Accepted: March 16, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ได้นำเสนอเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบเสมือนบนพื้นฐานเครื่องมือการพัฒนาแบบ 70:20:10 เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของบุคลากรองค์การตลาดข้ามชาติ เนื้อหาในบทความแสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้แบบเสมือน ทฤษฎีการพัฒนาการเรียนรู้แบบ 70:20:10 ทฤษฎีการพัฒนาบุคลากร แรงผลักดันการพัฒนาการเรียนรู้แบบเสมือนบนพื้นฐานขององค์การตลาดข้ามชาติ ซึ่งในปัจจุบันหลายองค์การได้นำแนวคิดหรือเครื่องมือที่จะมาช่วยในการพัฒนาบุคลากรที่เรียกว่า การพัฒนาการเรียนรู้แบบ 70:20:10 มาใช้ ดังนั้นองค์การการตลาดข้ามชาติจึงให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในรูปแบบผสมผสานทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านออนไลน์และการมาเข้าเรียนเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน จึงได้นำแนวคิดการพัฒนาการเรียนรู้ดังกล่าวมารวมใช้กับสิ่งแวดล้อมเสมือนเพื่อพัฒนาบุคลากรในระดับโลก รวมไปถึงการวางแผนอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถและแรงบันดาลใจของบุคลากรเพื่อนำไปสู่การสร้างสรรคนวัตกรรมใหม่ การสร้างความผูกพันที่ดีต่อองค์การ และสามารถสร้างความจงรักภักดีให้เกิดขึ้นกับบุคลากรในองค์การ

คำสำคัญ

การพัฒนาบุคลากร การเรียนรู้แบบเสมือน องค์การการตลาดข้ามชาติ

ABSTRACT

This academic article presents the virtual learning environment based on the development principle of 70:20:10 to enhance learning of employees in the multinational marketing corporation. The main idea represents the right combination virtual learning environment and the development principle 70:20:10 in the multinational corporation which has been adopted by many corporations to develop their human resources. This unique blended learning method of virtual learning and 70:20:10 opens the opportunities to engage both online learning and classroom to create collaborative learning within the organization. This facilitates career planning and hence elevates employees' motivation, engagement, and loyalty to the corporation.

Keywords

Human Resources Development, Virtual Learning, Marketing Corporation

บทนำ

ในสภาพเศรษฐกิจโลกมีการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้องค์การธุรกิจข้ามชาติระดับโลก (Multinational Corporation) จำเป็นจะต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่รอดและได้เปรียบในการแข่งขัน ซึ่งทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นทรัพย์สินที่มีคุณค่ามากที่สุดขององค์การ เพราะสามารถทำให้องค์การนั้นเกิดข้อได้เปรียบหรือเสียเปรียบคู่แข่งในตลาด การเสริมสร้างสมรรถนะ (Competency) ให้กับบุคลากรช่วยให้องค์การสามารถที่จะแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Siriyasub, 2017) เพราะบุคลากรนั้นมีส่วนในการสร้างผลิตภัณฑ์ หรือบริการใหม่ ๆ ที่จะช่วยสร้างผลกำไรให้องค์การนั้น ๆ การลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ สามารถที่จะพัฒนาศักยภาพในการผลิตสินค้า เพราะมนุษย์เป็นผู้สร้างและผลิตและช่วยยกระดับความพึงพอใจของผู้บริโภค (Phinaiasap, 2017; Rerkham, 2017) กล่าวได้ว่า ทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งที่องค์การหรือบริษัทอื่นไม่สามารถที่จะลอกเลียนแบบได้และคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ขึ้นอยู่กับความรู้ ในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) ธุรกิจกว่า ร้อยละ 79 ในสหรัฐอเมริกาเป็นงานที่เกี่ยวกับสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Sector) ได้แก่ การดูแลและให้บริการด้านสุขภาพ และงานบริษัทที่ปรึกษาให้คำแนะนำด้านต่างเป็นต้น ทั้งนี้ ในองค์การขนาดใหญ่และองค์การธุรกิจระหว่างประเทศจะมีหน่วยงานเฉพาะทางแยกกันระหว่างหน่วยงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และหน่วยงานบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยต้องมีการทำงานร่วมกันตลอดจนส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีความรู้ความสามารถไปจนถึงมีทักษะในการปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ องค์การสามารถพัฒนาศักยภาพพนักงานตั้งแต่กระบวนการตั้งแต่การฝึกอบรม การศึกษาผ่านการเรียนการสอนที่จริงจัง การออกไปดูงานนอกองค์กร ไปจนถึงการถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างกัน ซึ่งเมื่อพนักงานได้รับการพัฒนาแล้วก็สามารถเป็นประโยชน์ต่อองค์กร ส่งผลให้องค์กรพัฒนาและประสบความสำเร็จตามไปด้วยได้

การพัฒนาและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้มีรูปแบบวิธีการในพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่หลากหลายนอกเหนือไปจากการสอนโดยผู้สอน มีการใช้การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบบทเรียนช่วยสอน เกมส์ กรณีศึกษา ประกอบกับการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง ซึ่งการใช้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการทำให้เข้าถึงผู้เรียนมากขึ้น ลดค่าใช้จ่าย และเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ ดังนั้น องค์การธุรกิจข้ามชาติ จึงปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การเสริมสร้างสมรรถนะพนักงานในองค์การ โดยการสร้างศูนย์การเรียนรู้เสมือนที่ให้โอกาสบุคลากรเข้าสู่อการเรียนรู้อัตโนมัติที่ทันสมัย เรียนรู้ได้อย่างไร้ขอบเขตทั่วโลก สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาไม่จำกัดอุปกรณ์การเข้าเรียน โดยองค์การข้ามชาติ ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในรูปแบบผสมผสานทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านออนไลน์และการมาเข้าเรียนเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน (McLagan, 2019)

แต่อย่างไรก็ตามมีประเด็นคำถามที่เกิดขึ้นในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาคือ รูปแบบการเรียนผสมผสานที่ควรรวมทั้งการเรียนรู้แบบเสมือนและการเรียนรู้ในชั้นเรียน สำหรับบุคลากรนั้นควรจะอยู่ในสัดส่วนเท่าไรจึงจะเหมาะสม มีแนวคิดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ที่เรียกว่า 70:20:10 เกิดขึ้นมา เพื่อนำมาใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนรู้ในองค์การ โดยเฉพาะการสร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้เสมือน ในบทความนี้จะกล่าวถึงการใช้สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้แบบเสมือนภายใต้กรอบแนวคิด 70:20:10 ว่ามีรูปแบบในการออกแบบ และการวัดผลอย่างไร จากกรณีศึกษาขององค์การข้ามชาติด้านการตลาด ซึ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้เสมือนของกลุ่มภายในเครือบริษัทโฆษณา 1 ใน 3 ของประเทศไทยเป็นกลุ่มบริษัทสร้างสรรค์ผลงานด้านโฆษณาและผู้เชี่ยวชาญการลงทุนซื้อสื่อโฆษณามีขนาดใหญ่อันดับสองของโลก

กรณีศึกษาขององค์การข้ามชาติด้านการตลาดนี้เรียกชื่อว่าเป็นสถาบันการเรียนรู้แบบเสมือน (Virtual Academy) เป็นหน่วยงานหนึ่งขององค์การการตลาดข้ามชาติ เป็นรูปแบบสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้เสมือน (Virtual Learning Environment) สามารถนำไปเปรียบเทียบกับอีกกรณีศึกษาคือ องค์การ OKMD (Office of Knowledge Management and Development) ซึ่งสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่เป็นรูปแบบศูนย์การเรียนรู้สถานที่ (Physical Learning Environment) เป็นองค์การมหาชนที่มีเป้าหมายในการพัฒนาสาธารณสุขโดยการส่งเสริมการเข้าถึงความรู้เพื่อนำไปต่อยอดในสายอาชีพ โดยทั้งสององค์การมีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกันในเรื่องของการองค์การที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสถาบันการเรียนรู้แบบเสมือนนี้เริ่มต้นจากสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้เสมือนสำหรับบุคลากรในองค์การ แต่มีเป้าหมายจะไปสู่การสร้างศูนย์การเรียนรู้ที่เป็นสถานที่ตั้งหน่วยงานของ OKMD ในขณะที่ OKMD นั้นเริ่มจากศูนย์การเรียนรู้แบบสถานที่แต่ได้ริเริ่มนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเรียนรู้ถ่ายทอดความรู้ต้นแบบ (Cohen, 2014)

การเรียนรู้เสมือนจริง

การเรียนแบบเสมือนจริง (Virtual Learning) จะมีคุณลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากการเรียนการสอนแบบปกติโดยทั่วไป ซึ่งเป็นการเรียนโดยใช้จุดเน้นด้านเทคโนโลยี (Technology – Based) เป็นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนและปฏิบัติตั้งนั้นนอกเหนือจากรูปแบบทางการเรียนจะแตกต่างแล้วคุณลักษณะเชิงกายภาพเช่น ห้องเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ก็จะมีแตกต่างจากห้องเรียนทั่ว ๆ ไปด้วย ซึ่งจะมีคุณลักษณะที่สำคัญของการเรียนรู้ก่อให้เกิดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนแบบเสมือนจริงประกอบด้วย 5 คุณลักษณะ (Oxford University Press, 2015)

1. คุณลักษณะของการจัดการเรียนการสอนมีการจัดการเรียนรู้หรือให้ความรู้แก่ผู้เรียนในสภาพการณ์ของห้องเรียนเสมือนที่ใกล้เคียงหรือจำลองสถานการณ์ที่เป็นจริง
2. คุณลักษณะในการสร้างสรรค์องค์ความรู้ซึ่งการเรียนรู้แบบเสมือนจริงจะช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน
3. คุณลักษณะของการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกโดยจัดสภาพพื้นที่ โครงสร้างสิ่งแวดล้อม และสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ให้ความพร้อมที่จะช่วยเหลือสนับสนุนให้เกิดบรรยากาศทางการเรียนที่เอื้อต่อการเรียนแบบเสมือนจริงดังกล่าว
4. คุณลักษณะเชิงเทคนิคเนื่องจากการเรียนรู้ลักษณะนี้ต้องอาศัยเทคโนโลยีที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพค่อนข้างสูงในการนำมาใช้ ซึ่งสื่อเทคโนโลยีเหล่านี้จะสนับสนุนให้การเรียนบังเกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้
5. คุณลักษณะของความร่วมมือในการเรียนรู้ การเรียนแบบเสมือนจริงจะเป็นการใช้เทคโนโลยีในการสร้างหรือจำลองสถานการณ์ทางการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในชั้นเรียน

ทฤษฎีการพัฒนาการเรียนรู้แบบ 70:20:10

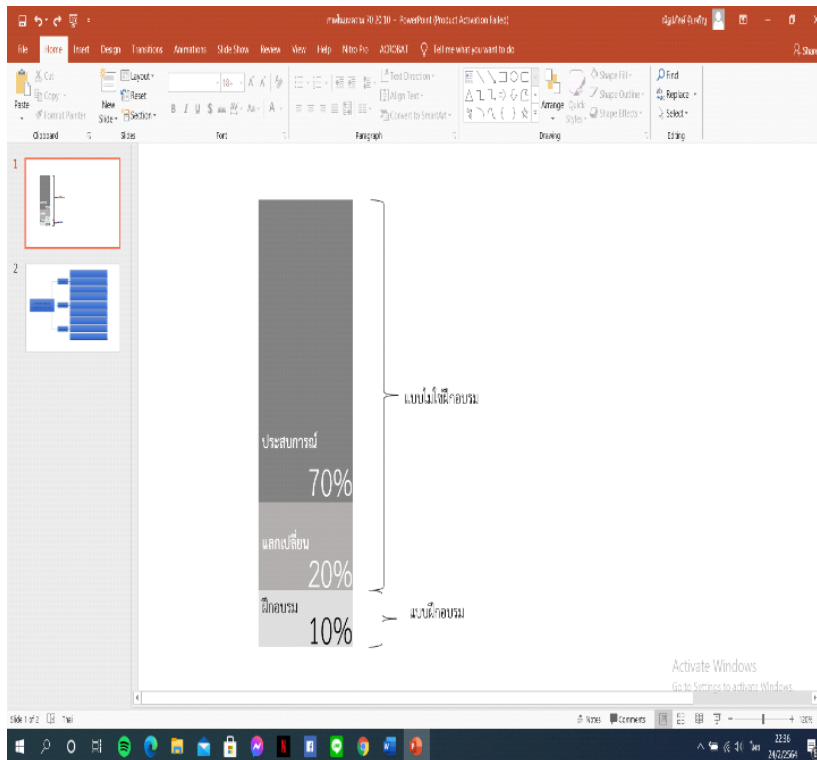
ทฤษฎี 70 : 20 : 10 คือ หลักการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นโดย Morgan McCall, Michael Lombardo และ Robert Eichinger ร่วมกับ Centre for Creative Leadership จนเป็นโมเดลในการพัฒนาและเรียนรู้ที่การนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติกันอย่างแพร่หลายในองค์กรชั้นนำต่าง ๆ ทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็น Google, Standard Chartered, Nike, American Express, Coca-Cola, Microsoft, Bank of America, Home Depot, Dell, Oracle และบริษัทชั้นนำอื่น ๆ อีกมากมาย

ดังนั้น โมเดลนี้ถือเป็นรูปแบบพื้นฐานของสูตร 70:20:10 ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน โดยเน้นไปที่การเรียนรู้และพัฒนาบุคลากรในองค์กรเป็นหลัก ซึ่งการแบ่งอัตราส่วนมีรายละเอียดดังนี้

ร้อยละ 70 ลงมือทำจริง ปฏิบัติงานจริง ทดลองเรียนรู้จากสถานการณ์จริง (Experimental Learning / On the Job Experience) อัตราส่วนในการเรียนรู้และพัฒนาี้มาจากการที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง ทำงานจริง ผ่านจากประสบการณ์โดยตรง เป็นงานที่ต้องทำทุกวัน ไม่ว่าจะงานเก่าหรืองานมอบหมายใหม่เป็นการลงมือทำและเรียนรู้ด้วยตนเอง ฝึกทักษะเพื่อให้เกิดความชำนาญ และเป้าหมายก็คือให้งานสำเร็จ

ร้อยละ 20 ข้อมูลจากผู้นำ หัวหน้า พี่เลี้ยง หรือโค้ช (Mentoring and Coaching) อัตราส่วนในการเรียนรู้และพัฒนาี้มาจากการฝึกสอน (Coaching) ตลอดจนได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญที่มาคอยเป็นพี่เลี้ยง และรวมถึงการเสนอแนะกลับ (Feedback) จากผู้บังคับบัญชา หัวหน้างาน หรือแม้กระทั่งบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำงาน บางครั้งเป็นการ Feedback เพื่อเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งวิธีการเหล่านี้เป็นการเรียนรู้จากคนรอบข้างนั่นเอง

ร้อยละ 10 การฝึกอบรมอย่างเป็นทางการ (Formal Training, Classroom and Reading) อัตราส่วนในการเรียนรู้และพัฒนาี้มาจากการเข้าอบรมสัมมนาคอร์สให้ความรู้ต่าง ๆ ที่ทางบริษัทจัดขึ้นอย่างเป็นทางการ ตลอดจนการอ่านหนังสือเพื่อเสริมความรู้และทักษะให้พัฒนาขึ้นด้วย

ภาพที่ 1 เครื่องมือการพัฒนาบุคลากร 70 : 20 : 10 (Learning Model)

จากผลการศึกษาของ McCall (1996) ได้รับการยกย่องและให้การยอมรับว่าเป็นผู้ให้กำเนิดอัตราส่วนที่ว่า 70:20:10 ผลสำรวจจากกลุ่มผู้จัดการที่มีสมรรถนะสูงและประสบความสำเร็จในการบริหารงาน แสดงให้เห็นเป็นสัดส่วนที่น่าสนใจ ดังนี้

ร้อยละ 70 ผู้จัดการที่มีประสิทธิผลสูง ใช้ไปในการดูแลความเรียบร้อยของงานภายใต้ความรับผิดชอบหลัก

ร้อยละ 20 ใช้ไปในการดูแลคน หรือผู้ใต้บังคับบัญชาโดยตรง

ร้อยละ 10 ใช้ไปในการเรียนรู้ เข้าอบรม เสริมทักษะ และการอ่าน

สัดส่วน 70:20:10 ที่มักใช้ไปเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาในช่วงแรกนั้น ไม่เพียงแต่อยู่บนฐานของผลการศึกษาแต่ได้จากการสำรวจและข้อมูลเชิงประจักษ์อื่น ๆ ล้วนแต่ชี้ให้เห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า การเรียนรู้ส่วนใหญ่เกิดขึ้นและเป็นส่วนหนึ่งของงานในกระบวนการ ในขณะที่เหลือเกิดขึ้นรอบ ๆ งานและนอกเหนืองาน สิ่งที่น่าสนใจไปกว่านั้นซึ่งระบุไว้ในโครงการ “การศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของผู้ใหญ่” โดย Tough (1970) พบว่า ส่วนใหญ่ของการเรียนรู้เกิดขึ้นด้วยตนเองภายในสถานที่ปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลที่เป็นประโยชน์อย่างมาก อาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้นั้นเกิดจากการวางแผนโดยตัวผู้เรียนเอง นั่นคือสิ่งที่ค้นพบ

และยังมีองค์กรอีกมากมายที่นำการพัฒนาแบบ 70:20:10 นี้ไปใช้ ตัวอย่างองค์กรชั้นนำที่มีแบรนด์ระดับโลก อาทิ ผู้ผลิตเลนส์แว่นตาชั้นนำของฝรั่งเศส (Essilor) ซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการจัดการองค์กร (SAP, Oracle) บริษัทที่ปรึกษา (Ernst & Young, KPMG, PwC) ผู้ผลิตรองเท้าชั้นนำ (Nike) บริษัทซอฟต์แวร์และระบบปฏิบัติการอันดับหนึ่ง (Microsoft) ผู้ผลิตคอมพิวเตอร์ (Dell, HP)

ธนาคารและสถาบันการเงิน (American Express, Bank of America, Goldman Sachs, ANZ Bank) ผู้ผลิตเครื่องดื่มรายใหญ่ (Coca-Cola) และอีกหลายบริษัทในหลายธุรกิจอุตสาหกรรม (Bangkok new, 2019)

ทฤษฎีการพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากรเป็นหน้าที่หรือภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องมีการปฏิบัติมากบ้างน้อยบ้าง ตามนโยบายของแต่ละองค์กร ในระยะเริ่มแรกที่มีการพัฒนาบุคลากรนั้น มีแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้แตกต่างกัน 2 แนวคิด คือ 1) แนวคิดแบบดั้งเดิม เป็นแนวคิดที่มีมาแต่ดั้งเดิมว่า การพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นสำหรับองค์กรและมีใช่เป็นหน้าที่ขององค์กรที่จะต้องจัดการให้มีการพัฒนาบุคลากรแต่อย่างใดองค์กรมีหน้าที่เฉพาะเพียงแต่บังคับบัญชาควบคุมให้พนักงานแต่ละคน ปฏิบัติตามหน้าที่หรือคำสั่งหรือตามที่ได้รับมอบหมาย ถ้าหากบุคคลต้องการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถของตนจะต้องดิ้นรนชวนขวายกันเองโดยลำพัง นอกจากนี้แนวคิดแบบนี้ไม่เชื่อว่าการพัฒนาบุคลากรก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรคุ้มกับเวลาและค่าใช้จ่ายที่ต้องสูญเสียไป ในทางตรงกันข้ามกับแนวคิดนี้เชื่อว่าหากองค์กรได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถแต่แรกเข้ามาอยู่กับองค์กรบุคคลนั้นย่อมจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ทุกอย่างตลอดไป โดยไม่จำเป็นต้องเข้ารับการพัฒนาฝึกอบรมใด ๆ (Phinaiasap, 2017) ดังนั้นองค์กรที่มีพื้นฐานความเชื่อนี้ จึงมุ่งเน้นที่การสรรหาและการคัดเลือกบุคลากรให้ได้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถสูงสุดมากกว่าที่จะดำเนินการพัฒนาบุคลากรของตน และ 2) แนวความคิดแบบสมัยใหม่ เป็นแนวคิดที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับแนวคิดแรก กล่าวคือเป็นแนวคิดที่เชื่อว่าการพัฒนาบุคลากรเป็นหน้าที่ที่สำคัญและจำเป็นที่องค์กรทุกองค์กรต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอถึงแม้ว่าจะต้องสูญเสียเวลา และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน แต่องค์กรจะได้ประโยชน์มากกว่ามีเหตุผลที่สนับสนุนความเชื่อดังกล่าวอย่างน้อย 2 ประการ 1) แม้ว่าองค์กรจะมีระบบการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่ดีและได้ผู้ที่มีความรู้และความสามารถเพียงใดก็ตามแต่ก็มีได้เป็นหลักประกันว่าบุคคลนั้นจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ในทันทีและตลอดไป โดยปราศจากการพัฒนา ปรับปรุงตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้รับการเลื่อนตำแหน่ง หรือโอนย้ายไปปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งอื่นย่อมมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเป็นอย่างดีเสียก่อน 2) เนื่องจากในปัจจุบันนี้ได้มีการคิดค้น และนำเอาวิทยาการการบริหารสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลาและอย่างแพร่หลาย จึงจำเป็นที่บุคคลทุกคนจะต้องปรับปรุงตนเองให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความคิดที่ทันสมัย ก้าวทันโลกอยู่เสมอจะไม่เสียเปรียบหรือล้าหลังกว่าผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์กรที่ต้องดำเนินงานแข่งขันกับผู้อื่น ย่อมมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาบุคลากรของตนเองให้มีความรู้ ความสามารถที่สูงขึ้นอยู่เสมอเพื่อความอยู่รอดและความเจริญก้าวหน้าขององค์กร (PhuWitthayaphan, 2017)

ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบ่งได้เป็น 3 กลุ่มแนวคิด ดังนี้

แนวคิดกลุ่มที่ 1 Nadler and Wiggs (1989) ได้อธิบายว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในการปฏิบัติงาน ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่ดี และสามารถปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กรให้สูงขึ้นได้นั้น จึงได้เสนอว่าแนวทางการที่จะเป็นเครื่องมือสำคัญให้บุคลากรเกิดศักยภาพสูง

ตามที่องค์กรต้องการนั้นประกอบด้วย 3 เรื่องด้วยกัน คือ 1) การฝึกอบรม (Training) เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อการเรียนรู้สำหรับงานปัจจุบันมุ่งหวังให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ทันที 2) การศึกษา (Education) เป็นกระบวนการที่จัดขึ้น เพื่อเตรียมบุคคลให้มีความพร้อมที่จะทำงานตามความต้องการขององค์กรในอนาคต และ 3) การพัฒนา (Development) เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์แก่บุคลากรขององค์กร

แนวคิดกลุ่มที่ 2 Gilley, Eggland & Gilley (2012) ได้อธิบายว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นการนำกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีการกำหนดรูปแบบอย่างเป็นระบบเพื่อใช้ในการเพิ่มเติมศักยภาพความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะคิด และปรับปรุงพฤติกรรมของบุคลากรให้ดีขึ้น โดยมุ่งเน้นการพัฒนาใน 3 ส่วนและ 1 การบริหาร คือ

1. การพัฒนารายบุคคล (Individual Development) คือ กิจกรรมที่มุ่งเน้นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นรายบุคคลเพื่อพัฒนาศักยภาพต่าง ๆ ของบุคลากรในองค์กรทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถและทัศนคติรวมถึงเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางบวกแก่บุคลากรทุกคนในองค์กร ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ ๆ 3 ด้าน คือ การฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา ตามรายละเอียดดังนี้

1.1 การฝึกอบรม (Training) เป็นกิจกรรมการอบรม 2 ลักษณะ คือ 1) การฝึกอบรมในขณะที่ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์รายบุคคลด้วยการฝึกปฏิบัติจริงจากสถานที่จริงเป็นการให้คำแนะนำเชิงปฏิบัติในลักษณะตัวต่อตัวหรือเป็นลักษณะกลุ่มเล็ก ๆ และ 2) การฝึกอบรมโดยไม่ได้ปฏิบัติงาน เป็นกระบวนการพัฒนารายบุคคลเพื่อการเรียนรู้ของบุคลากรผ่านการฝึกอบรมในแบบห้องเรียน และศึกษา ค้นคว้า ดูงาน จากแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้ต่าง ๆ เป็นต้น

1.2 การศึกษา (Education) เป็นกิจกรรมระยะยาวซึ่งเป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจในแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ โดยตรงแก่บุคลากรขององค์กร เพื่อเตรียมบุคลากรให้มีความพร้อมที่จะทำงานตามความต้องการและเป้าหมายขององค์กร

1.3 การพัฒนา (Development) เป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพบุคคลให้มีศักยภาพโดยเครื่องมือทางการพัฒนาตามกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่ได้มุ่งตัวงาน แต่มีจุดเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามศักยภาพของบุคลากรตามต้องการ

2. การพัฒนาสายอาชีพ (Career Development) คือ กิจกรรมการกำหนดเส้นทางอาชีพที่เหมาะสม โดยการกำหนดการวางแผนอาชีพ (Career planning) รวมทั้งดำเนินการจัดการอาชีพ (Career management) เพื่อดำเนินการกำหนดสายความก้าวหน้าทางอาชีพ การพัฒนาและสร้างเสริมทักษะ ประสบการณ์ และศักยภาพเพื่อเตรียมบุคลากรสำหรับความก้าวหน้าในสายอาชีพ และเปิดโอกาสให้บุคลากรแต่ละคนมีโอกาสเติบโตและก้าวหน้าในงานตามแผนสายอาชีพที่ได้วางไว้

3. การพัฒนาองค์กร (Organization Development) คือ กิจกรรมที่ถูกกำหนดขึ้นโดยองค์กรมี 2 ลักษณะ คือ 1) เพื่อกำหนดการตามเป้าหมายขององค์กรใหม่ และ 2) เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

4. การบริหารผลการปฏิบัติงาน (Performance Management) คือ การกำหนดกระบวนการดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีเป้าหมายเพื่อพิจารณาผลักดันให้ผลการปฏิบัติงานของ

แต่ละบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์การบรรลุเป้าหมาย ด้วยการเชื่อมโยงเป้าหมายผลการปฏิบัติงานในระดับองค์การ ระดับหน่วยงาน จนถึงระดับบุคคลเข้าด้วยกัน

แนวคิดกลุ่มที่ 3 Noe (2019) ได้อธิบายว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นการที่จะพัฒนาองค์กร ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้นั้นจะต้องดำเนินการเป็นแบบการบูรณาการระหว่างการเรียนรู้และงานเข้าด้วยกัน ซึ่งสามารถนำมารวมกันได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบใน 3 ระดับ คือ 1) ระดับบุคคล 2) ระดับกลุ่มหรือทีมผู้ปฏิบัติงาน และ 3) ระดับระบบโดยรวม ซึ่งกระบวนการเรียนรู้สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) เรียนรู้จากอดีต 2) เรียนรู้จากปัจจุบัน และ 3) เรียนรู้จากอนาคต

กล่าวโดยสรุปจากทั้ง 3 กลุ่มแนวคิดจะพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรนั้นจะมุ่งเน้นและมีเป้าประสงค์หลัก ๆ 4 ด้าน คือ การพัฒนารายบุคคล การพัฒนาอาชีพ และการพัฒนาองค์กร กับการบริหารผลการปฏิบัติงาน

แรงผลักดันการพัฒนาการเรียนรู้แบบเสมือนบนพื้นฐานขององค์การข้ามชาติ

ปัจจัยประการแรก คือ องค์การข้ามชาติในปัจจุบัน ใช้กลยุทธ์ในการควบรวมกิจการ (Merger and Acquisition) เพื่อเป็นการขยายธุรกิจอย่างรวดเร็ว ได้ส่วนแบ่งทางการตลาดในพื้นที่ และสามารถขยายขอบข่ายไปยังตลาดใหม่ ๆ ผ่านกลยุทธ์นี้ โดยการควบรวมกิจการทำให้เกิดการรวมตัวของบริษัทมากกว่าหนึ่งบริษัท ที่มีบุคลากรที่แตกต่างทั้งในด้านประสบการณ์ สัญชาติ และวัฒนธรรม ทำให้จำเป็นต้องมีการกำหนดวัฒนธรรมองค์กรใหม่ และมีการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในองค์การเพื่อให้เกิดการประสานประโยชน์ (Synergy) ในด้านธุรกิจ รูปแบบของการควบรวมกิจการรูปแบบหนึ่งที่เรียกว่า การนำสิ่งที่ดีที่สุด ของแต่ละองค์การมารวมกัน (Bring The Best of Both) จำเป็นจะต้องมีการหล่อหลอมวัฒนธรรมองค์กรใหม่ ให้พนักงานรู้จักกัน เรียนรู้วัฒนธรรมองค์กรใหม่ และสามารถประสานงานกันได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น ทางผู้บริหารและฝ่ายทรัพยากรบุคคล จำเป็นจะต้องสร้างรูปแบบการเรียนรู้สำหรับบุคลากร และสนับสนุนการแบ่งปันสิ่งที่เป็นจุดแข็งของทั้งสองบริษัท ซึ่งสิ่งนี้จะช่วยเสริมประสิทธิภาพขั้นสูงสุดให้กับการควบรวมกิจการ โดยในกรณีศึกษา นี้ เป็นเอเจนซีโฆษณาและซื้อขายสื่ออันดับหนึ่งของญี่ปุ่น ได้เข้าซื้อกิจการของกลุ่มบริษัท เอจิส ซึ่งเป็นเอเจนซีทางฝั่งยุโรป เป็นตัวอย่างของการผสมผสานวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตกเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรใหม่ ที่มีทั้งเรื่องของ กระฉับกระเฉง (Agile) การริเริ่ม (Pioneering) ทะเยอทะยาน (Ambitious) รับผิดชอบ (Responsible) และ ทำงานร่วมกัน (Collaborative) โดยเห็นได้ชัดว่า เป็นการรวมสองวัฒนธรรมได้อย่างกลมกลืนเพื่อจะนำไปสู่ภารกิจเป้าหมายขององค์การคือ นวัตกรรมวิธีการในการสร้างตราสินค้าให้แตกต่างและดีกว่า (Innovating the way brands are built to deliver different and better)

ปัจจัยประการที่สอง คือ ธุรกิจกำลังอยู่ในยุคของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล (Digital Disruption) ผู้บริโภคมีพฤติกรรมในการรับสื่อที่เปลี่ยนแปลงไป จากในอดีตเมื่อ 10 ปีที่แล้ว ที่ประชากรมีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์เป็นอันดับที่ 1 และถือเป็นสื่อหลักในการทำตลาดและการโฆษณา รองลงมาคือ สื่อวิทยุ และสิ่งพิมพ์ แต่ในปัจจุบัน ผู้บริโภคเปลี่ยนพฤติกรรม มีการเปิดรับสื่อดิจิทัลมากขึ้นทุกปีตลอดช่วงระยะเวลาห้าปีที่ผ่านมาจาก ร้อย 45 เป็น ร้อยละ 80 นอกจากนี้ สื่อดิจิทัล ยังมีบทบาทในด้านการศึกษาในทุกๆระดับ รวมถึงในองค์การ

ข้ามชาติด้วย ทำให้องค์กรเหล่านี้จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่องในแง่ของความรู้ ด้านดิจิทัลที่นำมาใช้ในยุคปัจจุบัน มีการปรับทักษะ (Reskill) ในส่วนงานที่จะต้องเปลี่ยนมาใช้ ความรู้ดิจิทัลมากขึ้นเพื่อเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นงานด้านการวิเคราะห์ การสร้างสรรค์ผลงาน ด้านการเงินและงานด้านบุคคล สิ่งเหล่านี้ถือเป็นอีกหนึ่งแรงผลักดันให้เกิด การสร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้แบบเสมือนให้บุคลากรเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา และคุ้นเคยกับการใช้สื่อ ดิจิทัลในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในองค์กรการข้ามชาติ คือ การระบบการบริหารงาน และพัฒนาบุคลากรที่ชื่อว่าเวิร์คเดย์ (Work Day) มาใช้ตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์การทำงาน การวางแผนอาชีพ การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลงานประจำปี ซึ่งเป็นระบบที่เข้าถึงได้ผ่าน หน้าจอที่หลากหลายทั้งคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ และแท็บเล็ต โดยใช้อุปกรณ์ของพนักงานเอง ในการเข้าถึง รูปแบบหน้าจอของเวิร์คเดย์ มีลักษณะดังนี้

การออกแบบพัฒนาการเรียนรู้แบบเสมือนบนพื้นฐานของแนวคิด 70:20:10

เป็นที่ยอมรับกันในวงการธุรกิจว่า ความสำคัญที่สุดของการเรียนรู้ในองค์กร คือ การถ่าย โอนการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง (Transfer of Training) เป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ เพราะเป็นหลักฐานที่เป็นรูปธรรมในการแสดงถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการลงทุนพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ Hutchins (2009) พบว่า เมื่อกลับไปปฏิบัติงานจริงพนักงานที่ผ่านการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ หรือการอบรมต่าง ๆ มีการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะต่าง ๆ ค่อนข้างน้อยเพียง ร้อยละ 40 เท่านั้น อาจจะเป็นได้เนื่องจาก ปริมาณงานเฉพาะหน้ามีมาก ลองนำมาใช้แต่ได้รับการ ต่อต้าน ชัดขวางจากเพื่อนร่วมงานหรือแม้กระทั่งหัวหน้างานทำให้หมดกำลังใจ หรือนำมาประยุกต์ ใช้แล้วเกิดปัญหา แต่ไม่สามารถหาบุคคลช่วยเหลือแก้ปัญหาได้ หรือมองไม่เห็นประโยชน์ ในการเปลี่ยนวิธีการทำงานแบบใหม่ หรือ ขาดแรงจูงใจ

ดังนั้น จึงทำให้เกิดรูปแบบแนวคิดที่เรียกว่า 70:20:10 ขึ้นมาโดยมีการผสมผสานระหว่าง การเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้จากบุคคลอื่น และการเรียนรู้ผ่านการเรียนในชั้นเรียนหรือ ผ่านเทคโนโลยี โดยจะต้องมีรูปแบบที่สอดคล้องกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนา บุคลากร โดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. การพัฒนาแนวทางการเจริญเติบโตในสายอาชีพ (Individual Career Roadmap) สำหรับ บุคลากร ตั้งแต่เข้ามาเป็นพนักงาน การเจริญเติบโตในองค์กร และนำไปสู่การเป็นผู้บริหารระดับสูง ซึ่ง องค์กรการข้ามชาติจะใช้แนวคิดที่ว่า พนักงานเป็นเจ้าของสายอาชีพของตัวเอง พนักงานสามารถวางแผนการ เจริญเติบโตในองค์กร และเป็นผู้ผลักดันให้เกิดขึ้นโดยได้รับการสนับสนุนจากหัวหน้างานและฝ่าย ทรัพยากรบุคคล ถือเป็นแนวคิดใหม่ที่เปิดโอกาสให้พนักงานได้มีโอกาสวางแผนสายอาชีพของตัวเองเป็น การสร้างความผูกพันและซื่อสัตย์กับองค์กร ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร โดยหัวหน้า งานและฝ่ายทรัพยากรบุคคล จะมีบริการให้คำแนะนำเกี่ยวกับงานในสายอาชีพ

สำหรับองค์กร OKMD ในฐานะองค์กรมหาชนที่บริหารงานสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้สถานที่มี ให้บริการการเชื่อมโยงความรู้กับการพัฒนาทักษะที่นำไปใช้ในการประกอบอาชีพจริง ผ่านต้นแบบแหล่ง การเรียนรู้ TK Park, TCDC, และ Museum Siam โดยขึ้นอยู่กับความสามารถในการแสวงหาความรู้ของ ผู้ที่เข้ามาใช้บริการในการวางแผนอาชีพ ซึ่งอาจจะไม่ได้มีการกำหนดเส้นทางสายอาชีพดังเช่นองค์กร

ธุรกิจอย่างชัดเจน เพราะมีผู้มาใช้บริการเป็นสาธารณชนที่หลากหลายความสนใจและเป้าหมาย จึงทำ OKMD จะต้องช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เข้าใช้บริการเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้และนำไปใช้

1. การกำหนดความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรแต่ละบุคคล (Individual Training Needs) ซึ่งจะมีความเชื่อมโยงกับแนวทางการเจริญเติบโตในสายอาชีพแต่ละคน เพื่อจะนำมากำหนดรูปแบบการเรียนรู้ที่เฉพาะสำหรับแต่ละบุคคล มีการจัดแบ่งกลุ่มบุคลากรที่มีศักยภาพสูงกว่าคนอื่นทั้งในด้านความรู้ ทักษะและทัศนคติ เพื่อนำมาพัฒนาเป็นพิเศษเสมือนเป็นทางลัดสู่การเป็นผู้บริหารในองค์กรและให้พนักงานคนอื่นอยากที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มศักยภาพที่สูงนี้ ดังกรณีศึกษาของมีการจัดโปรแกรมการรวมกลุ่มพนักงานที่มีศักยภาพสูงในระดับโลกที่จะเข้าโปรแกรมการพัฒนาพิเศษที่จะทำให้สามารถเต็มเต็มสมรรถนะที่จำเป็น และสามารถเจริญเติบโตในองค์กรระหว่างประเทศได้อย่างรวดเร็ว เมื่อเปรียบเทียบกับ OKMD ซึ่งเป็นองค์กรสาธารณะให้บริการต่อประชาชนเท่าเทียมกัน แล้วแต่แรงจูงใจและความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

2. การนำความต้องการและเป้าหมายขององค์กรมาออกแบบสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้แบบเสมือน สนับสนุนด้วยการพัฒนาการนำไปใช้ผ่านประสบการณ์และการเรียนรู้จากบุคคลอื่น โดยองค์กรข้ามชาติ จะมีการตั้งคณะทำงานขึ้นมาภายในเหมือนเป็นมหาวิทยาลัยเสมือน (Virtual University) ประกอบด้วยอธิการบดี ซึ่งมักจะเป็นผู้บริหารภายในขององค์กรข้ามชาติ และมีการแบ่งเป็นคณะตามสายอาชีพ โดยจะนำผู้เชี่ยวชาญภายในองค์กรในแต่ละด้านมาเป็นส่วนหนึ่งของคณะทำงานในการจัดตั้งและบริหารสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ ถ้าเป็นกลุ่มบริษัทที่มีมากกว่าหนึ่งบริษัท และมีความเชี่ยวชาญที่หลากหลายก็จะเป็นโอกาสในการนำตัวอย่างที่เป็นเลิศหรือรูปแบบเครื่องมือแนวคิดมาแบ่งปันให้กับบุคลากรในบริษัทอื่น ๆ ภายใต้อุปกรณ์บริษัทเดียว แต่หากมีบางหลักสูตรที่จำเป็นจะต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก ก็จะมีการหาพันธมิตรที่เป็นสถาบันการศึกษา องค์กรธุรกิจอื่นเข้ามาช่วยวางโครงสร้างและเนื้อหาของสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้

ด้วยงบประมาณที่จำกัดทำให้หลายองค์กรระหว่างประเทศ เริ่มต้นด้วยการจัดตั้งสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้เสมือน แต่อย่างไรก็ดีองค์กรเหล่านี้ก็มีเป้าหมายที่จะขยายขอบเขตออกไปเพื่อบริการประชาชนในฐานะสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่เป็นสถานที่มากขึ้นในอนาคต ดังเช่นตัวอย่างของ TK Park, TCDC ซึ่งทั้งกรณีศึกษาขององค์กรการตลาดข้ามชาติ ทำให้จุดประกายถึงความสามารถที่ องค์กรธุรกิจ และ องค์กรมหาชน มาร่วมเป็นพันธมิตรกันในการให้บริการประชาชน ซึ่งเป็นหนึ่งในแผนงานของบริษัทข้ามชาติ

2. การพัฒนาสื่อสำหรับสนับสนุนการเรียนรู้เสมือน ในองค์กรข้ามชาตินั้น จะมีการประสานงานกับหน่วยงานในระดับภูมิภาค และในระดับโลก เพื่อจะได้เนื้อหาหลักสูตรการเรียนรู้ที่ทันสมัยที่สุด และสามารถได้ทุนทุกการผลิตที่ถูกเพื่อนำมาใช้ในระดับภูมิภาคหรือระดับโลก มากกว่าแค่นำมาใช้ในประเทศไทย โดยเนื้อหาความรู้ต่าง ๆ นั้นจะต้องมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงที่เร็วของธุรกิจและเทคโนโลยี ทำให้จะต้องมีการนำเสนอและปรับปรุงเนื้อหาทุก ๆ 6-9 เดือน เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์และเป็นความรู้ที่ใหม่และนำไปใช้ได้จริง รูปแบบของเนื้อหาจะเน้นในการนำไปใช้มากกว่าการนำเสนอเฉพาะในภาคของทฤษฎี ซึ่งเมื่อได้รับการเรียนรู้ผ่านสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้เสมือน แล้วจะมีการติดตามด้วยการสร้างการเรียนรู้ผ่านบุคคลคือการจัดให้มีพี่เลี้ยงหรือโค้ช มาช่วยให้คำแนะนำในการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ และการให้ภาระงานพิเศษเพื่อนำ

ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง ในหลายองค์การข้ามชาติลงทุนด้วยการส่งพนักงานไปประจำที่ต่างประเทศในช่วงสั้นเพื่อเรียนรู้กับภาระงานใหม่ที่พิเศษและสามารถนำความรู้ที่ได้สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ โดยองค์การมหาชนอย่าง OKMD ก็ได้ริเริ่มนำเทคโนโลยีมาใช้มากขึ้นเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้มาใช้บริการ มีการจัดกิจกรรมฝึกฝนในรูปแบบ Train the Trainer เน้นการสร้างและพัฒนาบุคลากรภายในองค์กร

3. การประเมินผลการเรียนรู้ผ่าน การประเมินผลรายบุคคลประจำปี เพื่อเป็นการให้ผลป้อนกลับกับบุคลากร ใน 3 ประเด็นหลัก คือ สิ่งที่ยังไม่เคยทำแล้วควรเริ่มทำ (Start) สิ่งที่จะต้องหยุดกระทำ (Stop) และสิ่งที่ทำดีแล้วควรทำต่อไป (Continue) ผ่านกระบวนการประเมินแบบ 360 ที่ให้ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับบุคลากร ลูกค้ำ หัวหน้างาน ร่วมประเมินเพื่อให้เห็นมุมมองที่หลากหลาย นอกจากนี้องค์การส่วนใหญ่จะมีการศึกษาถึงความพึงพอใจของบุคลากรในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นตัวชี้วัดความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคลากร และนำไปพัฒนาการจัดการด้านการเรียนรู้และการบริหารทรัพยากรบุคคล

สรุป

การเรียนรู้ทั้งในรูปแบบสถานที่และเสมือน นั้นเป็นสิ่งที่องค์การขนาดใหญ่ให้ความสำคัญ แต่อย่างไรก็ดี แกนกลางสำคัญอยู่ที่หลักการในการประสานการเรียนรู้ทุกรูปแบบให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยจำเป็นจะต้องทำให้เป็นระบบนับตั้งแต่วันแรกที่บุคลากรเข้ามาร่วมงานกับบริษัท การวางแผนพัฒนาการเจริญเติบโตในสายอาชีพ การกำหนดความจำเป็นในการพัฒนาเป็นรายบุคคล การออกแบบสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อสนับสนุนสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ รวมถึงการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ในด้านการนำไปใช้จริงให้เกิดประโยชน์กับองค์การ โดยไม่สามารถที่จะมีแค่สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้เสมือนได้แต่จำเป็นจะต้องใช้รูปแบบการพัฒนาอื่น ๆ ได้แก่ การเรียนรู้จากประสบการณ์ และการเรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ภายใต้หลักการของ 70:20:10 ซึ่งจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาบุคลากร ทำให้เกิดความผูกพันกับองค์การ และเพิ่มความซื่อสัตย์ต่อองค์การ ลดอัตราการลาออกของพนักงาน

จากการศึกษาของนี้ทำให้เห็นว่าการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องด้วยหลักการ 70:20:10 ทำให้ บริษัทในประเทศไทยได้รับคะแนนความมีส่วนร่วมของพนักงานถึงร้อยละ 77 ซึ่งสูงที่สุดในเอเชียแปซิฟิก และอัตราการออกของพนักงานมีเพียงร้อยละ 10 เมื่อเทียบกับตลาดธุรกิจเดียวกันที่มากถึงร้อยละ 30 นับเป็นความสำเร็จในการสร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้เสมือนภายใต้แนวคิด 70:20:10 โอกาสที่น่าสนใจในอนาคตคือ การผนึกกำลังของภาครัฐ มหาชน และภาคเอกชนมาร่วมกันเป็นพันธมิตรในการส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชน เพื่อต่อยอดความรู้ให้กับผู้ที่สนใจในสายอาชีพแต่ละด้าน เป็นการเตรียมความพร้อมบุคลากรเข้าสู่การทำงาน โดยภาครัฐและมหาชนช่วยในด้านของการสร้างการเข้าถึงประชาชนผ่านหน่วยงาน องค์กรและสถานที่แหล่งการเรียนรู้ ในขณะที่ภาคเอกชนเข้ามาช่วยในการนำเสนอรูปแบบการเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์เพื่อสร้างให้เกิดสังคมการเรียนรู้ที่เข้มแข็งต่อไปในประเทศไทย

References

- Bangkok New. (2019). **Marvelous 70/20/10**. Retrieved from <https://bangkokbiznews.com/blog/detail/634400>.
- Cohen, J. (2014). **The New Digital Age: Reshaping the Future of People, Nations and Business**. Retrieved from http://vikalpa.com/pdf/articles/2014/vikalpa-39-3_141-142.pdf
- Gilley, J., Egglund, S. A., & Gilley, A. (2012). **Principles of human resource development** (2nd ed.). Cambridge, MA: Pereus.
- Hutchins, H. M. (2009). In the trainer's voice: A study of training transfer practices. **Performance Improvement**. 22(1), 69-93.
- McCall, M. (1996). **What's the 70:20:10 Learning Model?**. Retrieved from <https://elmlearning.com/why-everyone-should-just-stop-it-with-the-70-20-10-model/>.
- McLagan, P. A. (2019). Models for HRD Practices. **Training and Development Journal**, 49-59.
- Nadler, L. & Wiggs, G. D. (1989). **Managing Human Resource Development**. San Francisco: Jossey-Bass.
- Noe, R. A. (2019). **Employee Training and Development** (10th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Oxford University Press. (2015). **Learn about Virtual Learning Environment/Course Management System content**. Retrieved from <http://global.oup.com/uk/orc/learnvle>.
- Phinaiasap, B. (2017). **Human resource management**. Bangkok: Rattanatri Printing.
- PhuWitthayaphan, A. (2017). **Competency Development of HR Group on the concept of 70:20:10 Learning Model**. Bangkok: HR Center.
- Rerkham, S. (2017). **Human Resource Development: Principles and Applications**. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Siriyasub, Y. (2017). **Human resource planning**. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Tough, A. (1970). **Learning: 70-20-10**. Retrieved from <http://digitalknowledge.cput.ac.za/bitstream/11189/6173/1/learning-70-20-10%20JoshiM%201302018.pdf>.

ความฉลาดทางสังคม : คุณลักษณะสำคัญของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

SOCIAL INTELLIGENCE: THE ESSENTIAL ATTRIBUTE OF PRE-SERVICE TEACHERS

สุทธิพร แทนทอง
Sutthiporn Thanthong

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Bachelor of Education Program in Social Studies, Suan Sunandha Rajabhat University
E-mail: Sutthiporn.th@ssru.ac.th

Received:	December 19, 2020
Revised:	March 17, 2021
Accepted:	March 18, 2021

บทคัดย่อ

ความฉลาดทางสังคมเป็นความสามารถด้านพุทธิปัญญาที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่ชาญฉลาด มีองค์ประกอบหลักที่สังเคราะห์ขึ้น 3 ประการ ได้แก่ ความเข้าใจผู้อื่น ความเข้าใจทางสังคม และพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งเกิดขึ้นตามกลไกของระบบประสาท ทั้งนี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการเสริมสร้างการเชื่อมต่อระหว่างกันและความรู้ทางสังคมแก่บุคคลที่จะถูกใช้ในกระบวนการแปลความหมายภายในสมองและนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งสามารถวัดได้จากการทดสอบเขาวงกตปัญหาและวัดความสามารถด้านพฤติกรรมทางสังคม ทั้งนี้ความฉลาดทางสังคมจะช่วยให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสามารถฝึกปฏิบัติงานในหน้าที่ครูร่วมกับคนรุ่นอายุต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ บุคลากร และผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมและเกิดสภาพแวดล้อมการทำงานที่มีความสุข ซึ่งเป็นแรงจูงใจหนึ่งในการประกอบวิชาชีพครูต่อไปหลังสำเร็จการศึกษา

คำสำคัญ

ความฉลาดทางสังคม ปัญญาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ประสาทวิทยาศาสตร์ทางสังคม กระบวนการแปลผลข้อมูลทางสังคม

ABSTRACT

Social intelligence is a cognitive ability that is intelligently expressed as social behavior. The three main components are synthesized; understanding others, social understanding, and social behavior, which occurs by neurological mechanism. This can be developed by enhancing the intersubjectivity and social knowledge. They will be used in the social information processing. It can be measured by testing the intelligence and social behavior. Social Intelligence encourages pre-service teachers to work with

different generations in school: especially mentor teachers, university supervisors, and principals; and to create a happy workplace, which motivates to continue working as a teacher after graduation.

Keywords

Social Intelligence, Interpersonal Intelligence, Social Cognitive Neuroscience, Social Information Processing

บทนำ

ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนักศึกษาจะได้เรียนรู้และพัฒนาการเรียนการสอนและงานในหน้าที่ครูอย่างเข้มข้นและเป็นรูปธรรม โดยมีครูพี่เลี้ยง ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ อาจารย์นิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษา ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือ และประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา ดังนั้นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงเป็นการจัดประสบการณ์ที่นักศึกษาต้องทำงานร่วมกับคนหลายรุ่นอายุ อย่างน้อย 3 รุ่น ได้แก่ 1) กลุ่มคนเจนเนอเรชัน X คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูอาวุโสที่อายุ 40 ปีขึ้นไป 2) กลุ่มคนเจนเนอเรชัน Y คือ ครูหนุ่มสาวที่อายุ 24-40 ปีขึ้นไป และ 3) กลุ่มคนเจนเนอเรชัน Z คือนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (Wilson, 2019)

แต่จากการศึกษาวิจัยของนักการศึกษาหลายท่านกลับพบว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีปัญหาหลายประเด็นเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนรุ่นอายุต่าง ๆ โดยปัญหาส่วนใหญ่คือนักศึกษาไม่สามารถแสดงบทบาทตามความคาดหวังของครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังแสดงพฤติกรรมที่อีกฝ่ายไม่ต้องการให้เกิดขึ้นด้วย (อ่านเพิ่มเติมในงานวิจัยของ Peanpedlerd, 2010; Homchuenchom, Polpakdee, & Intorrathed, 2015; Saenjaiprom & Intanate, 2017; Khawcharuen, Seekeaw, & Sukhwan, 2017; Pivngam & Lalitananpong, 2018; Siricharoensri & Khwankhian, 2018; Adipattaranan, Saengsin, & Sirisawat, 2018; Sreesing & Intorrathed, 2019)

จะเห็นว่าช่องว่างระหว่างวัยของนักศึกษากับครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษามีผลต่อการรับรู้และทัศนคติที่มีต่อกัน ทั้งนี้เพราะคนรุ่นอายุเดียวกันจะมีพื้นฐานความคิด ความเชื่อและประสบการณ์คล้ายคลึงกัน และอาจจะไม่เข้าใจหรือไม่ยอมรับในทัศนคติ ค่านิยม และการแสดงพฤติกรรมทางสังคมของคนรุ่นอายุอื่น ซึ่งสภาพการณ์เช่นนี้ส่งผลทำให้นักศึกษารู้สึกท้อใจและไม่มีความสุขได้ ทั้งที่ความสุขในการทำงานนั้นเป็นแรงจูงใจสำคัญของการประกอบวิชาชีพครูของคนเจนเนอเรชัน Z (Sribayak, 2017; Chompukum & Chakrapeesirisuk, 2020) ดังนั้นในกระบวนการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครู สถาบันฝึกหัดครูจึงควรวางแผนและจัดการช่องว่างระหว่างวัยที่จะเกิดขึ้นระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีความสุขให้แก่นักศึกษา

การจัดการช่องว่างระหว่างวัยในองค์กรสามารถดำเนินการได้โดยการพัฒนาความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กันของคนรุ่นอายุต่าง ๆ อย่างเข้าอกเข้าใจ (Milliron, 2008; Kapoor & Solomon;

2011; Venter, 2017) ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับการเข้าอกเข้าใจคนอื่น มีความฉลาดเชิงความสัมพันธ์กับผู้อื่น และมีความฉลาดในการเข้าสังคมนั้นสอดคล้องกับคุณลักษณะความฉลาดทางสังคม (Social Intelligence-SI) (Buzan, 2003)

มโนทัศน์ของ ‘ความฉลาด’

ความฉลาด (intelligence/ general intelligence) เป็นกลไกทางชีววิทยาและพุทธิปัญญาเกี่ยวกับการเข้าถึงและแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเชื่อมโยงกับกระบวนการซึมซับและปรับสมดุลให้เข้าสภาพแวดล้อม กล่าวคือเป็นกระบวนการที่มนุษย์สร้างโครงสร้างความคิด (schema) จากการมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งแวดล้อม แล้วปรับตัวให้เกิดภาวะสมดุล (equilibrium) เพื่อให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ภาวะสมดุลเป็นพลวัตที่เกิดจากในกระบวนการซึมซับประสบการณ์ (assimilation) และการปรับโครงสร้างสติปัญญา (accommodation) (Piaget, 1969 in Naidenova, 2001; Militaru, 2018) ดังนั้นความฉลาดจึงเป็นความสามารถทางปัญญาในแง่ของศักยภาพในสถานการณ์ต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล และการพัฒนาความฉลาดเป็นการสร้างเสริมประสิทธิภาพทางพุทธิปัญญา (Carroll, 1993; Hacker & Stapf, 1994 in Ramanujam & Arunvidya, 2017) ซึ่งเป็นความสามารถที่ใช้ในการเรียนรู้และให้เหตุผล (Kihlstrom & Cantor, 2011) ทั้งนี้ความฉลาดค่อนข้างคงที่แม้เวลาผ่านไปและยังถูกมองว่าเป็นกรรมพันธุ์ที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษด้วย (Grigorenko, 2000)

แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางสังคม

แนวคิดเรื่องความฉลาดทางสังคมถูกนำมาใช้ในการศึกษาทางจิตวิทยาโดย Thorndike ซึ่งนิยามความฉลาดทางสังคมว่าเป็นความสามารถที่จะการเข้าใจและจัดการบุคคลต่าง ๆ รวมถึงสามารถแสดงพฤติกรรมอย่างชาญฉลาดในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Thorndike, 1920) สะท้อนว่าความฉลาดทางสังคมประกอบด้วย ความอ่อนไหวต่อสิ่งเร้าและการแสดงออกในบริบทของสังคม (social cues) ความเข้าใจในผู้อื่น นิสัยใจคอ และบุคลิกลักษณะ (Militaru, 2018) แต่ต่อมาในปี ค.ศ.1950 Wechsler นักจิตวิทยาผู้ซึ่งสร้างแบบวัดเชาว์ปัญญา (IQ) กลับปฏิเสธแนวคิดดังกล่าวและเสนอแนวคิดที่ว่าความฉลาดทางสังคมเป็นเชาว์ปัญญาทั่วไปที่ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ทางสังคม (Bar-On, 2006) ซึ่งการโต้แย้งดังกล่าวนำไปสู่การศึกษาเชิงประจักษ์เพื่อหาข้อสรุปของความฉลาดทางสังคมของนักจิตวิทยาจำนวนมากแต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ จนกระทั่งในปีค.ศ.1967 Guilford ได้เสนอโครงสร้างของสติปัญญา (structure of intellect model-SOI) และพัฒนาแนวคิดความฉลาดทางสังคมผ่านความสามารถต่าง ๆ ในขอบเขตของการแสดงพฤติกรรม (การกระทำทั้งหมดในเชิงพฤติกรรมและเชิงจิตวิทยา) (Sharon, 2015) และ Gardner (1983) เสนอทฤษฎีพุทธิปัญญา (multiple intelligence-MI) ว่าปัญญาของมนุษย์นั้นมีรูปแบบที่หลากหลาย ไม่ได้มีสติปัญญา/ความฉลาดทั่วไป (general intelligence) เพียงอย่างเดียว โดยหนึ่งในรูปแบบปัญญาที่หลากหลายคือปัญญาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal intelligence) ซึ่งเป็นความสามารถในการทำความเข้าใจเจตนา แรงจูงใจ และความต้องการของบุคคลอื่น ซึ่งช่วยให้บุคคลสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดของ Guilford และ Gardner มีอิทธิพลต่อนักจิตวิทยาและนักการศึกษาในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 อย่างมาก โดยนับตั้งแต่นั้นมาความฉลาดทางสังคมถูกพิจารณาเป็นความสามารถด้านพุทธิปัญญาหรือความสามารถทางสมองและเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กิจกรรมทางสังคม (การทำงานและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล) ประสบความสำเร็จ (Greenspan & Love, 1997) ดังเช่น Ford & Tisak (1983) เสนอแนวคิดที่ว่าความฉลาดทางสังคมสามารถแทนที่ด้วยทักษะสังคมเชิงพุทธิปัญญา (social-cognitive skills) (ทักษะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคมและการถอดรหัสข้อมูลทางสังคม) หรือทักษะอื่น ๆ ที่เน้นความสามารถในการตอบสนองต่อสถานการณ์ทางสังคม Wong, Day, Maxwell, & Meara (1995) เสนอแนวคิดที่ว่าความฉลาดทางสังคมประกอบด้วยด้านพุทธิปัญญา (cognitive side) คือความสามารถของแต่ละบุคคลในการเข้าใจและถอดรหัสวัจนภาษาและอวัจนภาษาหรือพฤติกรรมของผู้อื่น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการรู้ตนเอง (consciousness) การหยั่งรู้ (insight) และการตระหนักรู้ทางสังคม (social awareness) และด้านพฤติกรรม (behavioral side) คือช่วงของอิทธิพลและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่แต่ละบุคคลมีอยู่ Greenspan & Love (1997) เสนอแนวคิดที่ว่าความฉลาดทางสังคมเป็นความสามารถของแต่ละบุคคลในการเข้าใจสถานการณ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และใช้ความเข้าใจนั้นเพื่อช่วยให้บรรลุเป้าหมายระหว่างบุคคล (เป้าหมายคือผลลัพธ์แบบได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่ายหรือผลลัพธ์เชิงบวก) (Goleman, 2006; Pinto, Faria, Gaspar, & Taveira, 2015) Kihlstrom & Cantor (2000) เสนอแนวคิดที่ว่าความฉลาดทางสังคมเป็นความรู้และความเชี่ยวชาญของเกี่ยวกับสังคมโลกรอบตัวของแต่ละคนและปัจจัยกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาชีวิตทางสังคมของแต่ละบุคคล Albrecht (2006) เสนอแนวคิดที่ว่าความฉลาดทางสังคมเป็นการรวมกันของความเข้าใจพื้นฐานของผู้คน ซึ่งเป็นกลยุทธ์หนึ่งของการตระหนักรู้ทางสังคมและชุดทักษะการโต้ตอบ (interaction skill) กับผู้อื่นอย่างประสบความสำเร็จ เป็นต้น

จากแนวคิดที่ความฉลาดทางสังคมเป็นความสามารถด้านพุทธิปัญญาที่เชื่อมโยงกับการแสดงออกทางพฤติกรรม ทำให้นักจิตวิทยาหลายท่านใช้คำอื่น ๆ แทน ‘ความฉลาดทางสังคม’ ตามแนวคิดดังกล่าว เช่น ‘เขาวนปัญญาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล’ (interpersonal intelligence) (Gardner, 1983; Juchniewicz, 2010) ‘สมรรถนะทางสังคม’ (social competence) (Ford & Tisak, 1983) ‘การรู้คิดทางพฤติกรรม’ (behavioral cognition) (Hoepfner & O'Sullivan, 1968) ‘การรู้คิดทางสังคม’ (social cognition) (Gallese, 2006; Fiske & Taylor, 2013) และ ‘ความฉลาดหรือเขาวนปัญญาเชิงปฏิบัติ’ (practical intelligence) (Hedlund & Sternberg, 2000) เป็นต้น

องค์ประกอบของความฉลาดทางสังคม

นักจิตวิทยาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความฉลาดทางสังคมไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ สามารถจำแนกเป็นองค์ประกอบด้านพุทธิปัญญาและด้านพฤติกรรม และสังเคราะห์ได้ว่าความฉลาดทางสังคมมีองค์ประกอบหลักอยู่ 3 ประการ ได้แก่

- 1) ความเข้าใจผู้อื่น (Interpersonal understanding) ครอบคลุมความสามารถในการรับรู้และเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นอย่างถูกต้อง เป็นเหตุเป็นผล และเข้าไปมีส่วนร่วมในความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่นด้วยมุมมองของบุคคลนั้นอย่างจริงจัง (Marlowe, 1986;

Kosmitzki & John, 1993; Siberman & Hansburg, 2000; Vasilova & Vyrost, 2004; Goleman, 2006; Albrecht, 2006)

2) ความเข้าใจทางสังคม (Social understanding) ครอบคลุมความสามารถในการรับรู้และเข้าใจสิ่งแวดล้อมทางสังคม ทั้งบุคคล พฤติกรรมของบุคคล สถานการณ์ ปัญหา กฎระเบียบ หรือเรื่องราวทางสังคม ต่าง ๆ ทั้งอดีตและปัจจุบัน ตระหนักและรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม คาดการณ์และคิดหาแนวทางจัดการสถานการณ์ทางสังคมที่ซับซ้อนได้อย่างสร้างสรรค์ (O'Sullivan et.al, 1965; Kosmitzki & John, 1993; Zirkel, 2000; Siberman & Hansburg, 2000; Vasilova & Vyrost, 2004; Weis & Süß, 2005; Goleman, 2006; Albrecht, 2006; Boyatzis, 2011)

3) พฤติกรรมทางสังคม (Social behavior) เป็นการแสดงพฤติกรรมตอบสนองหรือมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีทักษะและใช้เทคนิคทางสังคมเพื่อการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรับฟัง ตัดสิน และชี้แนะผู้อื่น การสนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม (Marlowe, 1986; Kosmitzki & John, 1993; Siberman & Hansburg, 2000; Vasilova & Vyrost, 2004; Goleman, 2006; Albrecht, 2006; Boyatzis, 2011)

จะเห็นว่าความฉลาดทางสังคมสัมพันธ์กับพฤติกรรมหรือความสามารถที่หลากหลาย เนื่องจากมีองค์ประกอบสำคัญด้านพุทธิปัญญาที่ครอบคลุมความรู้ความเข้าใจทั้งทางอารมณ์และทางสังคม ซึ่งนักจิตวิทยามีมุมมองว่าความฉลาดทางสังคมนั้นมีความโน้มเอียงไปทางอารมณ์ จึงทำให้ความฉลาดทางสังคมถูกพิจารณาว่ามีความทับซ้อนหรือเกี่ยวเนื่องกันกับความฉลาดทางอารมณ์ (Mayer & Salovey, 1993; Kaukiainen et al, 1999; Goleman, 2006; Cherniss, 2010; Lacanlale, 2013; Por, Barribal, Fitzpatrick, & Robert, 2011)

อย่างไรก็ตามความฉลาดทางสังคมเป็นความสามารถด้านพุทธิปัญญาที่เชื่อมโยงกับการแสดงพฤติกรรม/ด้านทักษะกระบวนการ อย่างเป็นพลวัตตามกระบวนการประมวลผลข้อมูลทางสังคม (social information processing) ที่มีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ การรับรู้ การวิเคราะห์/ถอดรหัส และการส่งออกพฤติกรรมทางปัญญา (cognitive behavior) ต่อผู้อื่นในรูปแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (Kaukiainen et al, 1999; Bernieri, 2001; Dunbar & Shultz, 2007; Militaru, 2018) ขณะที่ความฉลาดทางอารมณ์นั้นเป็นความสามารถในการรับรู้และเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ดังนั้นกระบวนการดังกล่าวจึงทำให้มีความฉลาดทางสังคมกับความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างเด่นชัด

กระบวนการเกิดความฉลาดทางสังคม

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าความฉลาดทางสังคมเป็นความสามารถด้านพุทธิปัญญาที่เชื่อมโยงกับการแสดงพฤติกรรมตามกระบวนการประมวลผลข้อมูลทางสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการทางสมองของวิธีการแปลความรู้ (ข้อมูล) ใหม่ที่ได้มา โดยเกิดขึ้นในวงจรประสาทเฉพาะ (specific neural circuits) และอาจรวมถึงระบบต่อมไร้ท่อ (endocrine systems) ที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือเมื่อสมองรับความรู้จากพฤติกรรม (วัจนภาษาและอวัจนภาษา) ที่บุคคลอื่นแสดง เซลล์ประสาทกระจกเงา (mirror neurons) เซลล์รูปกรวย (spindle cells) และเซลล์ประสาทออสซิลเลเตอร์ (oscillators) ที่เชื่อมต่อ

กันจะสร้างอารมณ์ความรู้สึกขึ้นในตัวเรา ทำให้เราเกิดความรู้สึกเหมือนได้มีประสบการณ์ร่วมกัน บุคคลนั้น แล้วแสดงพฤติกรรมตอบสนองหรือพฤติกรรมทางสังคมออกไป (Gallese, 2007; Goleman & Boyatzis, 2008) ทั้งนี้หากการรับและส่งออก (พฤติกรรม) อย่างรวดเร็วเพราะขาด การไตร่ตรองก่อน หรือเรียกได้ว่าทางลัด (low road) ลักษณะนี้คือมีความฉลาดทางสังคมต่ำ แต่หาก การรับและส่งออก (พฤติกรรม) นั้นมีการไตร่ตรองหรือพยายามทำความเข้าใจสถานการณ์ ต่าง ๆ ก่อนและแสดงพฤติกรรมทางสังคมออกไปอย่างชาญฉลาด หรือเรียกได้ว่าทางหลัก (high road) ลักษณะนี้คือมีความฉลาดทางสังคมสูง (Goleman, 2006; Goleman & Boyatzis, 2008)

กล่าวได้ว่าความฉลาดทางสังคมเกิดจากกลไกของระบบประสาทหรือสมองที่ทำหน้าที่ ขับเคลื่อนพฤติกรรมทางสังคม (Goleman, 2006) ซึ่งกลไกดังกล่าวสอดคล้องกับข้อค้นพบ ของศาสตร์สาขาประสาทวิทยาศาสตร์ทางสังคม (social neuroscience/ social cognitive neuroscience) (ผสมผสานระหว่างจิตวิทยา ประสาทวิทยา และสังคมวิทยา) ที่ระบุว่าสมอง ของมนุษย์มีมิติของพฤติกรรมทางสังคมที่เรียกว่า social brain (Brüne, Ribbert, & Schiefenhövel, 2003) และมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงขนาด ลักษณะ และจำนวนเซลล์สมองตลอดเวลา (neuroplasticity) อันเป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Meechai, 2012; Wawra, 2009)

การพัฒนาความฉลาดทางสังคม

จากองค์ประกอบหลักและกระบวนการเกิดความฉลาดทางสังคมสะท้อนให้เห็นว่าการจะ พัฒนาความฉลาดทางสังคมนั้นต้องพัฒนาพุทธิปัญญาคือความเข้าใจผู้อื่นและความเข้าใจทางสังคม เพื่อให้บุคคลสามารถแสดงพฤติกรรมทางปัญญาออกมาเป็นพฤติกรรมทางสังคม (ตามกระบวนการ แปลผลข้อมูลทางสังคม) ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งการพัฒนาพุทธิปัญญาดังกล่าวนั้น ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญดังนี้

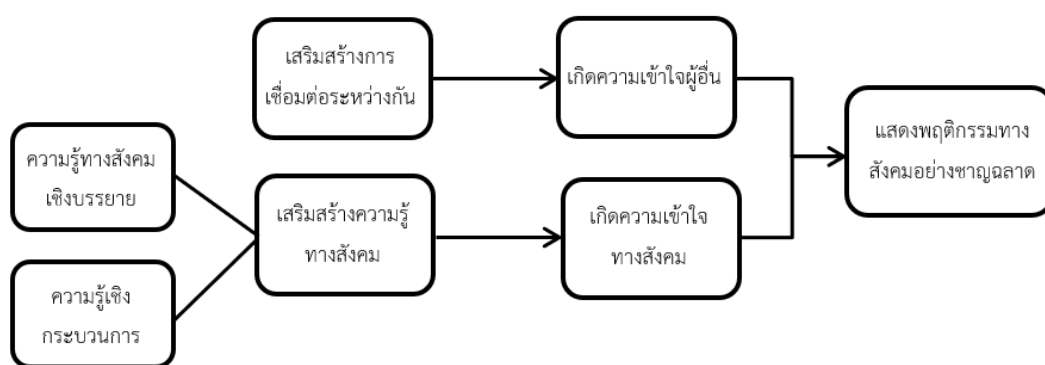
1) การเชื่อมต่อกันระหว่างกัน (intersubjectivity/ interpersonal intersubjectivity) หมายถึง การรับรู้อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด หรือนัยยะในเรื่องต่าง ๆ ที่แฝงอยู่ในการสื่อสารระหว่าง บุคคลในมุมมองของบุคคลนั้นอย่างเปิดเผยจริงใจ ซึ่งจะช่วยให้สามารถเข้าใจผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้ง (Husserl, 1989; Ikäheimo, 2004; Schwandt, 2006; Zlatev, Racine, Sinha, & Itkonen, 2008; Luft & Overgaard, 2011; Zahavi & Overgaard, 2013)

2) ความรู้ทางสังคม (social knowledge) หมายถึงองค์ความรู้โดยรวมที่สังคมสะสมไว้ เกี่ยวกับความเป็นจริงของสังคมโลก ความรู้ทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับรหัสทางสังคมและบริบท สถานการณ์ บทบาททางสังคมและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์กับของบุคคล ในสังคม (Downes, 2006; White, 2015; Chatterjee, 2017) ทั้งนี้ความรู้ทางสังคมจำเป็นอย่างยิ่ง ต่อการเข้าใจเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน (Bibok, Carpendale, & Lewis, 2008; Chandler & Munday, 2011)

ความรู้ทางสังคมคือความรู้ที่สมองรับไว้ตามกระบวนการประมวลผลข้อมูลทางสังคม ซึ่งในกระบวนการนี้ความรู้ทางสังคมจะแบ่งออกเป็น 1) ความรู้ทางสังคมเชิงบรรยาย (declarative social knowledge) หมายถึงความรู้ที่เป็นโน้ตศัพท์เชิงนามธรรมเกี่ยวกับสังคมและความจำเฉพาะ (ความจำระยะยาว) คือความทรงจำเกี่ยวกับเหตุการณ์ (episodic memory) และความจำเกี่ยวกับ

ความหมาย/ภาษา (semantic memory) ซึ่งเป็นประสบการณ์ของแต่ละบุคคล (Kihlstrom, 2009) และ 2) ความรู้เชิงกระบวนการ (procedural knowledge) หมายถึงความรู้ที่เป็นกฎระเบียบและทักษะที่จำเป็นสำหรับการแปลความรู้เชิงบรรยายไปสู่การปฏิบัติ (Kihlstrom & Cantor, 2000; 2011)

ในการพัฒนาความฉลาดทางสังคมจึงควรเสริมสร้างการเชื่อมต่อระหว่างกันและความรู้ทางสังคม เพื่อให้บุคคลสามารถแปลความหมายของความรู้ใหม่ที่สมองรับมา ทำให้เกิดความเข้าใจผู้อื่นและความเข้าใจทางสังคม แล้วนำไปสู่การปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมทางสังคมได้อย่างชาญฉลาด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กลไกการพัฒนาความฉลาดทางสังคม

การวัดความฉลาดทางสังคม

นับตั้งแต่ Thorndike เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางสังคม (Thorndike, 1920) นักจิตวิทยาจำนวนมากพยายามศึกษาและพัฒนาวิธีการและเครื่องมือวัดความฉลาดทางสังคมขึ้น โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1) วัดความฉลาดทางสังคมด้วยการทดสอบเชาวน์ปัญญา เช่น Moss, Hunt, Omwake, & Woodward (1955) พัฒนาแบบวัด George Washington social intelligence test [GWSIT] เป็นการทดสอบเกี่ยวกับการรับรู้และเข้าใจสถานการณ์ บุคคล พฤติกรรม/การแสดงออกของบุคคล และ ความมีอารมณ์ขัน O'Sullivan, Guilford, & DeMille (1965) และ Hoepfner & O'Sullivan (1968) พัฒนาแบบทดสอบเชิงประสบการณ์ตามแนวคิดโครงสร้างทางปัญญาของ Guilford ซึ่งเป็นการทดสอบการรู้คิดเกี่ยวกับบุคคลและพฤติกรรมของบุคคล เป็นต้น

2) วัดความฉลาดทางสังคมด้วยการวัดความสามารถ เช่น Hendricks, Guilford, & Hoepfner (1969) พัฒนาแบบวัดความฉลาดทางสังคมเชิงสร้างสรรค์ (creative social intelligence) ตามแนวคิดโครงสร้างทางปัญญาของ Guilford เป็นการวัดความสามารถในการรับรู้ พฤติกรรมของบุคคลอื่นและการแสดงพฤติกรรม Silvera, Martinussen, & Dahl (2001) พัฒนาแบบวัด Tromsø social intelligence scale [TSIS] เป็นแบบวัดความสามารถในการเข้าใจข้อมูลในสังคม ทักษะทางสังคม และการตระหนักรู้ในสังคม Kaukiainen et al. (1999) พัฒนาแบบวัดความฉลาดทางสังคม 10 item peer-estimated social intelligence scale เป็นแบบวัดความสามารถ

ด้านการรับรู้บุคคลอื่น ความยืดหยุ่นในสังคม การบรรลุเป้าหมายในสังคม และผลลัพธ์ทางพฤติกรรม Candeias (2003 in Pinto, Faria, Gaspar, & Taveira, 2015) พัฒนาแบบวัด cognitive test of social intelligence [PCIS] เป็นการวัดความสามารถในสถานการณ์ที่กระตุ้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นสถานการณ์ในชีวิตจริงของวัยรุ่น Ascalon, Schleicher, & Born (2008) พัฒนาแบบวัด concept of cross-cultural social intelligence [CCSI] เป็นแบบวัดความฉลาดทางสังคมของกลุ่มคนทำงานที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรม ซึ่งวัดความสามารถด้านการตัดสินใจในแต่ละสถานการณ์ และประสิทธิภาพการแสดงพฤติกรรม เป็นต้น

จะเห็นว่าการวัดความฉลาดทางสังคมสามารถวัดได้จากเชาวน์ปัญญาหรือความสามารถด้านพุทธิปัญญา และวัดได้จากความสามารถด้านพฤติกรรม (ทางสังคม) โดยบุคคลเป็นผู้ประเมินตนเอง เนื่องจากความฉลาดทางสังคมจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลต้องเผชิญกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ท้าทายและซับซ้อน ดังนั้นการวัดความฉลาดทางสังคมจึงสามารถวัดผ่านสายตาของผู้ที่แสดงบทบาทอยู่ในสถานการณ์เท่านั้น (Kihlstrom & Cantor, 2000; Sharon, 2015)

สำหรับเกณฑ์ประเมินความฉลาดทางสังคม นั้นสามารถตัดสินหรือประเมินเชิงปริมาณ เช่นเดียวกับระดับเชาวน์ปัญญา (IQ) โดยประเมินได้ว่าบุคคลมีความฉลาดทางสังคมสูงหรือต่ำเพียงใด อย่างไรก็ตามค่าความฉลาดทางสังคมไม่ใช่ค่าคงที่ดังเช่นเชาวน์ปัญญา เนื่องจากยังมีการเปลี่ยนแปลงโดยตลอดจากการเปลี่ยนแปลงเจตคติและความซับซ้อนของข้อมูล (Niyomthum, 2014; Sharon, 2015) ทั้งนี้ Niyomthum (2014) ได้เสนอเกณฑ์ประเมินระดับความฉลาดทางสังคมโดยเทียบกับอายุทางสังคม ดังตาราง

ตารางที่ 1 เกณฑ์ประเมินระดับความฉลาดทางสังคมตามแนวคิดการประเมินระดับเชาวน์ปัญญาของ Niyomthum (2014)

ค่าความฉลาดทางสังคม (Social intelligence quotient)	20	30	40	50	60	70	80	90	100	110	120
อายุทางสังคม (Social age)	3.4	5.1	6.5	8.5	10.2	11.9	13.6	15.3	17	18.7	20.4
แปลความหมาย (ระดับความฉลาดทางสังคม)	ระดับต่ำ ควรได้รับการช่วยเหลือ						ระดับปกติ				ระดับสูง

สรุป

ความฉลาดทางสังคมเป็นสติปัญญาด้านหนึ่งของมนุษย์ทุกคน (Gardner, 1983) ซึ่งบุคคลที่มีความฉลาดทางสังคมในระดับต่ำจะส่งผลต่อการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม เกิดปัญหาความขัดแย้ง ไม่มีความสุข และไม่สามารถบรรลุเป้าหมายทางสังคมที่ต้องการ แม้ยังไม่มีการศึกษา ระดับความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูว่ามีระดับต่ำกว่าเกณฑ์หรือไม่ แต่จากงานวิจัยหลายเรื่องที่ยกปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาวิชาชีพครูกับคนหลายรุ่นอายุก็สะท้อนให้เห็นว่าการเข้าใจและยอมรับในทัศนคติ ค่านิยม บุคลิกลักษณะ และพฤติกรรมระหว่างคนรุ่นอายุต่าง ๆ เป็นสิ่งสำคัญและมีอิทธิพลต่อความสุข ซึ่งเป็นแรงจูงใจหนึ่งในการประกอบวิชาชีพครูของคนช่วงวัยนักศึกษา (Chompukum & Chakrapeesirisuk, 2020)

ดังนั้นความฉลาดทางสังคมจึงเป็นคุณลักษณะสำคัญที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูพึงมีในระดับที่เหมาะสม และด้วยเหตุนี้การพัฒนาความฉลาดทางสังคมให้แก่ศึกษาก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่สถาบันฝึกหัดครูทุกแห่งควรตระหนักถึง เพราะจะเป็นการเตรียมให้นักศึกษามีความพร้อมที่จะฝึกปฏิบัติงานในหน้าที่ครูร่วมกับคนหลายรุ่นอายุในสถานศึกษาได้อย่างมีความสุข

References

- Adipattaranan, N., Saengsin, N., & Sirisawat, P. (2018). khunnalaksana thī phung prasong khōng naksuksā fuk patibat ngān wichāchīp khru lāe panhā nai kān fuk patibat ngān Khana Suksāsāt mahāwitthayalai Chīang Mai [The desirable characteristics of practicum of teaching profession, and problems in the practicum, Faculty of Education, Chiang Mai University]. **Journal of Community Development and Life Quality**. 6(1), 202–210.
- Albrecht, K. (2006). **Social intelligence: The new science of success**. San Francisco: John Wiley & Sons.
- Ascalon, M. E., Schleicher, D. J., & Born, M. (2008). Cross-cultural social intelligence: An assessment for employees working in cross-national contexts. **Cross Cultural Management an International Journal**. 15(2), 1-39.
- Bar-On, R. (2006). The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI). **Psicothema**. 18, 13-25.
- Bernieri, F. J. (2001). Interpersonal sensitivity: Theory and measurement. **Toward a taxonomy of interpersonal sensitivity**. 3-20.
- Bibok, M. B., Carpendale, J. I. M., & Lewis, C. (2008). Social knowledge as social skill: An action-based view of social understanding. In Müller, U., Carpendale, J. I. M., Budwig, N., & Sokol, B. W. (Eds.), **Social life and social knowledge: Toward a process account of development**, (pp. 145–169). New York & London: Taylor & Francis Group/Lawrence Erlbaum Associates.
- Boyatzis, R. E. (2011). Managerial and leadership competencies: A behavioral approach to emotional, social and cognitive intelligence. **Vision: The Journal of Business Perspective**. 15(2), 91-100. doi: 10.1177/097226291101 500202
- Brüne, M., Ribbert, H., & Schiefenhövel, W. (Eds.). (2003). **The social brain: Evolution and pathology**. Chichester: John Wiley.
- Buzan, T. (2003). **The Power of Social Intelligence**. Welling borough: Thorsons.
- Carroll, J. B. (1993). **Human cognitive abilities: A survey of factor-analytic studies**. New York: Cambridge University Press.

- Chandler, D., & Munday, R. (2011). **A dictionary of media and communication**. Oxford University Press.
- Chatterjee, S. (2017). **A primer on social knowledge**. MPRA Paper No. 81105. Retrieved from <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/81105/>.
- Cherniss, C. (2010). Emotional intelligence: Toward clarification of a concept. **Industrial and organizational psychology: Perspectives on Science and Practice**. 3(2), 110-126.
- Chompukum, P. & Chakrapeesirisuk, N. (2020). Factors affecting job satisfaction and motivation: A case comparison of generation Y and generation Z in Bangkok. **Chulalongkorn Business Review**. 42(3), 1-18.
- Downes, S. (2006). **Social knowledge**. Retrieved from https://wiki.p2pfoundation.net/Social_Knowledge.
- Dunbar, R. I. M., & Shultz, S. (2007). Understanding primate brain evolution. **Philosophical Transactions of the Royal Society B biological Sciences**. 362(1480), 649-58.
- Fiske, S. T., & Taylor, S. E. (2013). **Social cognition: From brain to culture**. 2nd edition. McGraw-Hill.
- Ford, M. E., & Tisak, M. S. (1983). A further search for social intelligence. **Journal of Educational Psychology**. 75(2), 196–206.
- Gallese, V. (2006). Intentional attunement: A neurophysiological perspective on social cognition. **Cognitive Brain Research**. 1079(1), 15-24.
- Gallese, V. (2007). Before and below ‘theory of mind’: embodied simulation and the neural correlates of social cognition. **Philosophical Transactions of the Royal Society B biological Sciences**. 362(1480), 659-69.
- Gardner, H. (1983). **Frames of mind: A theory of multiple intelligences**. New York: Basic Books.
- Goleman, D. (2006). **Social intelligence: The new science of human relationships**. New York: Bantam books.
- Goleman, D., & Boyatzis, R. (2008). Social intelligence and the biology of leadership. **Harvard Business Review**. 74-81.
- Greenspan, S., & Love, P. F. (1997). Social intelligence and developmental disorder: Mental retardation, learning disabilities, and autism. In W. E. MacLean, Jr. (Ed.), **Ellis' Handbook of Mental Deficiency, Psychological Theory and Research**, (pp.311–342). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Grigorenko, E. L. (2000). Heritability and intelligence. In Sternberg, R. J. (Ed.), **Handbook of Intelligence**, (pp. 53–91). Cambridge University Press.

- Hedlund, J., & Sternberg, R. J. (2000). Too many intelligences? Integrating social, emotional, and practical intelligence. In Bar-On, R. & Parker, J. D. A. (Eds.), **The handbook of emotional intelligence: Theory, development, assessment, and application at home, school, and in the workplace** (pp. 136–167). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Hendricks, M., Guilford, J. P., & Hoepfner, R. (1969). Measuring creative social intelligence. **Psychological Laboratory Reports**. 42, Los Angeles: University of Southern California.
- Hoepfner, R., & O'Sullivan, M. (1968). Social intelligence and IQ. **Educational and Psychological Measurement**. 28(2), 339–344.
- Homchuenchom, S., Polpakdee, R., & Intorrathed, S. (2015). *kānpriāpthiāp panhā kān fuk prasopkān wichāchīp khurū khōng naksuksā sākha wicha kharusat kasēt Khana Kharusat 'utsāhakam sathāban pīkānsuksā 2557* [Comparative study on problems of professional teaching experience of Agricultural Education students, Faculty of Industrial Education, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Academic Year 2014]. **Journal of Industrial Education**. 14(3), 63-69.
- Husserl, E. (1989). Ideas pertaining to a pure phenomenological philosophy. **Second book: Studies in the Phenomenology of Constitution**. The Hague: Kluwer academic publishers.
- Ikäheimo, H. (2004). On the role of intersubjectivity in Hegel's encyclopedic phenomenology and psychology. **Bulletin of the Hegel Society of Great Britain**. 25(1-2), 73-95.
- Juchniewicz, J. (2010). The influence of social intelligence on effective music teaching. **Journal of Research in Music Education**. 58(3), 276-293. doi: 10.1177/0022429410378368
- Kapoor, C. & Solomon, N. (2011). Understanding and managing generational differences in the workplace. **Worldwide Hospitality and Tourism Themes**. 3(4), 308-318. doi: 10.1108/17554211111162435
- Kaukiainen, et al. (1999). The relationship between social intelligence, empathy, and three types of aggression. **Aggressive Behavior**. 25(2), 81-89.
- Khawcharuen, P., Seekeaw, D., & Sukhwan, Ch. (2017). *kānsuksā saphāp kān nithēt naksuksā fuk prasopkān wichāchīp khurū Khana Kharusat mahāwitthayalai rārchaphat Phra Nakhōn Sī 'Ayutthaya* [A study of supervision student teachers Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University]. **FEU Academic Review**. 11(1), 99-108.

- Kihlstrom, J. F. (2009). 'So that we might have roses in December': The functions of autobiographical memory. **Applied Cognitive Psychology**. 23, 1179–1192.
- Kihlstrom, J. F., & Cantor, N. (2000). Social intelligence. In Sternberg, R. J. (Ed.), **Handbook of Intelligence**, (pp.359–379). Cambridge University Press.
- Kihlstrom, J. F., & Cantor, N. (2011). Social intelligence. In Sternberg R. J., & Kaufman, S. B. (Eds.), Cambridge handbooks in psychology. **The Cambridge Handbook of Intelligence**, (pp. 564–581). Cambridge University Press.
- Kosmitzki, C., & John, O. P. (1993). The Implicit use of Explicit Conceptions of Social Intelligence. **Personality and Individual Differences**. 15(1), 11–23. doi: 10.1016/0191-8869(93)90037-4
- Lacanlale, E. (2013). Development and validation of a social intelligence inventory. **International Journal of Information and Education Technology**. 3(2), 263-267.
- Luft, S., & Overgaard, O. (Eds.). (2011). Intersubjectivity. **Routledge companion to phenomenology**. London: Routledge.
- Marlowe, H. A. (1986). Social intelligence: Evidence for multidimensionality and construct independence. **Journal of Educational Psychology**. 78(1), 52–58.
- Mayer, J. D., & Salovey, P. (1993). The intelligence of emotional intelligence. **Intelligence**. 17(4), 433-442.
- Meechai, W. (2012). 'ārom pen rōk tittō [Emotions are contagious]. Retrieved from <https://www.gotoknow.org/posts/277868>
- Militaru, G. (2018). What is social intelligence? **Revista Universitară de Sociologie**. 83-93.
- Milliron, V. C. (2008). Exploring millennial student values and societal trends: Accounting course selection preferences. **Issue in Accounting Education**. 23(3), 405-419. Retrieved from <https://doi.org/10.2308/iace.2008.23.3.405>
- Moss, F. A., Hunt, T., Omwake, K. T., & Woodward, L. G. (1955). **Manual for the George Washington University series social intelligence test**. Washington, DC: Center for Psychological Service.
- Naidenova, X. (2001). J. Piaget's theory of intelligence: Operational aspect. **Computer Science Journal of Moldova**. 2(26), 208-230.
- Niyomthum, S. (2014). khwām chalāt thāng sangkhom [Social intelligence]. In Special Education Foundation, Thailand. **rūang nā rū sū khwāmkhaočhai nai khwām tæktāng** [Interesting facts to understand the difference]. Retrieved from http://specialedfoundation.com/spedfwp/wpcontent/uploads/2016/10/Academic_Articles_01.pdf

- O'Sullivan, M., Guilford, J. P., & DeMille, R. (1965). The measurement of social intelligence. *Psychological Laboratory Reports*. 34, Los Angeles: University of Southern California.
- Peannedlerd, S. (2010). *kānphatthana rūpbāp kānboṛihān čhatkān læ kān fuk prasopkān wichāchīp khru nai sathāban 'udomsuksā khōṅ Thai* [The development of management and teaching profession experience in High Education Institutes of Thailand]. Doctoral dissertation. Kasetsart University. Retrieved from <https://dric.nrct.go.th/Search/ShowFulltext/2/260166>
- Pinto, J. C., Faria, L., Gaspar, N., & Taveira, M. C. (2015). Intra and inter-individual differences in social intelligence of Portuguese students. *Paidéia*. 25(61), 153-161.
- Piwngam, K., & Lalitananpong, D. (2018). *phāwa sukkhaphāp čhit khōṅ naksuksā laksūt pathommawai læ laksūt prathom suksā phāilāng kān fuk prasopkān wichāchīp khru mahāwitthayālai sūan dusit* [Mental health of students in early childhood and primary school major after the training at Suan Dusit University]. *Chulalongkorn Medical Bulletin*. 1(3), 289-301.
- Por, J., Barriball, L., Fitzpatrick, J., & Roberts, J. (2011). Emotional intelligence: Its relationship to stress, coping, well-being and professional performance in nursing students. *Nurse Education Today*. 31(8), 855-860.
- Ramanujam, V., & Arunvidya, K. (2017). A study on the impact on emotional intelligence and social intelligence on career success of the MSME entrepreneurs. *Paripex-Indian Journal of Research*. 6(8), 525-528.
- Saenjaiprom, S., & Intanate, N. (2017). *botbat khru phīliāng nai kān songsoēm khwāmsāmāt dān kānčhatkān rianru khōṅ naksuksā fuk prasopkān wichāchīp khru* [The roles of mentor teachers in promoting the student teachers' learning management abilities]. *FEU Academic Review*. 11(3), 133-146.
- Schwandt, T. A. (2006). Inter-subjective understanding. In Jupp, V. (Ed.), *The SAGE Dictionary of Social Research Methods*, (pp. 2-4). London: SAGE.
- Sharon, S. H. (2015). Conceptualizing social intelligence: a key to workplace success. *International Journal of Academic Research*. 2(5), 21-26.
- Siberman, M. & Hansburg, F. (2000). *People Smart: Developing Your Interpersonal Intelligence*. San Francisco: Berret-Koehler.
- Silvera, D. H., Martinussen, M., & Dahl, T. I. (2001). The Tromsø social intelligence scale: A self-report measure of social intelligence. *Scandinavian Journal of Psychology*. 42(4), 313-319.

- Siricharoensri, N., & Khwankhian, A. (2018). khwāmkhithen khōng khru phīliāng thī mī tō khunnasombat khōng naksuksā fuk patibatkān sōn nai sathan suksā [The teaching supervisors' opinion on the qualifications of the pre-service teachers in the schools]. **Journal of Education Khonkaen University**. 41(1), 39-50.
- Sreesing, M., & Intorrathed, S. (2019). panhā læ næōthāng kān kǎe panhā kān fuk prasopkān wichāchīp khru khōng naksuksā laksūt khru sāttra bandit sakhā wichā kasetsāt Khana Kharusāt mahāwitthayalai rāchaphat sakon nakhōn [Problems and guidelines towards teacher professional experiences of students in Bachelor of Education in Agriculture, Faculty of Education, Sakon Nakorn University]. **Journal of Industrial Education**. 18(3), 215-223.
- Sribayak, V. (2017). **Teacher attrition and retention: Revealing the voices of EFL teachers in a Thai context (Doctoral dissertation)**. Retrieved from http://grad.litu.tu.ac.th/assets/public/kcfinder/upload_grad_web/public/4_2017_VIRASUDA%20SRIBAYAK_26-5-18.pdf
- Thorndike, E. L. (1920, January). Intelligence and its use. **Harper's Magazine**. 140, 227-235.
- Vasilova, K. & Vyrost, J. (2004). Solving Interpersonal Situation as the Indicator of Social Intelligence. **Studia Psychologica**. 46, 279-285. Retrieved from https://www.studiapsychologica.com/uploads/vasilova_4_vol.46_2004_pp.279-285.pdf
- Venter, E. (2017). Bridging the communication gap between Generation Y and the Baby Boomer Generation. **International Journal of Adolescence and Youth**. 22(4), 497-507. doi: 10.1080/02673843.2016.1267022
- Wawra, D. (2009). Social intelligence: The key to intercultural communication. **European Journal of English Studies**. 13(2), 163-177.
- Weis, S., & Süß, H.-M. (2005). Social intelligence: A review and critical discussion of measurement concepts. In Schulze, R. & Roberts, R. D. (Eds.), **International Handbook of Emotional Intelligence**, (pp. 203-230). Göttingen: Hogrefe.
- White, D. (2015). **Social Knowledge: Definition & Networks**. Retrieved from <https://study.com/academy/lesson/social-knowledge-definition-networks-quiz.html>.
- Wilson, C. (2019). Is it time to 'Pass the torch?' The generational dilemma of the 2020 Democratic Primary. **Time** [Web blog post]. Retrieved from <https://time.com/5618238/democrats-age/>

- Wong, C.-M. T., Day, J. D., Maxwell, S. E., & Meara, N. M. (1995). A multitrait-multimethod study of academic and social intelligence in college students. **Journal of Educational Psychology**. 87(1), 117–133.
- Zahavi, D., & Overgaard, S. (2013). Intersubjectivity. **The International Encyclopedia of Ethics**. 1, 1-11.
- Zirkel, S. (2000). Social Intelligence: The Development and Maintenance of Purposive Behaviour. In Bar-On, R. & Parker, J. D. A. (Eds.), **The handbook of emotional intelligence: Theory, development, assessment, and application at home, school, and in the workplace** (pp. 3-27). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Zlatev, J., Racine, T. P., Sinha, C., & Itkonen, E. (Eds.). (2008). Intersubjectivity: What makes us human? In **The shared mind: Perspectives of intersubjectivity**, (pp. 1-14). Amsterdam: Benjamins.

ภาคผนวก

แบบฟอร์มขอส่งบทความเพื่อพิจารณานำลง วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง เสนอขอส่งบทความตีพิมพ์ลงในวารสารบัณฑิตศึกษา

ชื่อ-นามสกุล (นาย/นาง/นางสาว)	☐ อาจารย์ ☐ นักศึกษา
หลักสูตร.....สาขา.....	
มหาวิทยาลัย	
ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ เลขที่..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์..... E-mail.....	
ชื่อเรื่องบทความภาษาไทย	
ชื่อเรื่องบทความภาษาอังกฤษ (ตัวพิมพ์ใหญ่)	
มีความประสงค์ขอส่ง ☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสารบัณฑิตศึกษาของ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งบทความดังกล่าวนี้ ข้าพเจ้าขอรับรองว่ายังไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณา ของวารสารอื่น ในระหว่างการรอตีพิมพ์ หากข้าพเจ้าขอเพิกถอนบทความ ข้าพเจ้ายินยอมรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายใดๆ อันอาจเกิดขึ้น	

ในการนี้ข้าพเจ้าได้ดำเนินการจัดพิมพ์ ตามรูปแบบการเขียนบทความวิจัยที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
กำหนดไว้ทุกประการ และได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงได้จัดส่งเนื้อหาบทความวิจัย จำนวน 1 ฉบับ ให้แก่กอง
บรรณาธิการวารสารวิจัย เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ลงชื่อ.....ผู้ส่งบทความวิจัย
(.....)

รายการตรวจสอบบทความ

ผู้เขียนต้องตรวจสอบต้นฉบับที่จัดเตรียมให้ครบถ้วนถูกต้องตรงตามรายการตรวจสอบบทความ และส่งมาพร้อมกับบทความบทความที่ส่งมาโดยไม่มีใบรายการตรวจสอบบทความหรือไม่ครบหรือไม่ถูกต้องตามที่กำหนดไว้จะถูกส่งกลับก่อนการดำเนินการใดๆ ทั้งสิ้น

- ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
- ไฟล์ที่ส่งจะต้องทำตามรูปแบบคำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับเท่านั้น อยู่ในรูปแบบของไฟล์ Word และใช้แบบตัวอักษร TH SarabunPSK

บทความวิจัยมีหัวข้อตามที่กำหนด ดังนี้

- ชื่อเรื่อง/บทความ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ชื่อ/ที่อยู่ผู้เขียน มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- บทคัดย่อ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- คำสำคัญ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ความสำคัญของปัญหา
- โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย
- วัตถุประสงค์วิจัย
- วิธีดำเนินการวิจัย
- ผลการวิจัย
- อภิปรายผล
- ข้อเสนอแนะ
- บรรณานุกรม

บทความวิชาการมีหัวข้อตามที่กำหนด ดังนี้

- ชื่อเรื่อง/บทความ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ชื่อ/ที่อยู่ผู้เขียน มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- บทคัดย่อ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- คำสำคัญ ภาษาไทย
- บทนำ
- เนื้อหา
- สรุป
- บรรณานุกรม

ความเห็นของนักวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย

- ถูกต้องตามรูปแบบของบทความ
- ไม่ถูกต้องตามรูปแบบบทความ

.....
 (.....)
 นักวิชาการศึกษา
 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ความคิดเห็นของบรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษา

.....

.....
 (.....)
 บรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษา
 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

การเตรียมต้นฉบับ
รายละเอียดในการเตรียมผลงานวิจัยเพื่อตีพิมพ์ลงในวารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผลงานทางวิชาการที่ได้รับการพิจารณา ได้แก่ บทความทางวิชาการ และบทความวิจัย ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การพิมพ์ต้นฉบับใช้แบบอักษร (Font) ชนิด TH SarabunPSK ขนาด 18, 16 และ 14 ตามที่กำหนดในแบบฟอร์ม พิมพ์หน้าเดียวขนาด A4 ความยาว 10 – 12 หน้า ต้นฉบับประกอบไปด้วยหัวข้อต่อไปนี้

บทความวิจัย (Research Article)

บทความวิจัย	Research Article
1. ชื่อบทความวิจัย (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	1. Title
2. ชื่อผู้เขียน สถานที่ทำงาน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) และ Email	2. Author, Affiliations and Email
3. บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยย่อ)	3. ABSTRACT
4. คำสำคัญ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	4. Keywords
5. ความสำคัญของปัญหา	5. Introduction
6. โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย	6. Research Questions
7. วัตถุประสงค์การวิจัย	7. Research Objectives
8. วิธีดำเนินการวิจัย	8. Methodology
9. ผลการวิจัย	9. Research Results
10. อภิปรายผล	10. Discussion
11. ข้อเสนอแนะ	11. Suggestions
12. เอกสารอ้างอิง	12. References

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทความวิชาการ	Academic Article
1. ชื่อเรื่อง/บทความ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	1. Title
2. ชื่อผู้เขียน สถานที่ทำงาน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) และ Email	2. Author, Affiliations and Email
3. บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	3. ABSTRACT
4. คำสำคัญ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	4. Keywords
5. บทนำ	5. Introduction
6. เนื้อหา	6. Content
7. สรุป	7. Conclusion
8. เอกสารอ้างอิง	8. References

รูปแบบและขนาดตัวอักษร

ตารางที่ 1 การกำหนดรูปแบบและขนาดตัวอักษร

ส่วนประกอบบทความ	บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (English Articles) Font = TH SarabunPSK	
	ขนาด ตัวอักษร Size	ลักษณะตัวอักษร Font Type
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) / Title	18 [CT]	ตัวหนา / Bold Font
ชื่อผู้เขียน / Author	14 [CT]	ตัวปกติ / Regular Font
สถานที่ทำงาน และ Email / Affiliations & Email	14 [CT]	ตัวปกติ / Regular Font
บทคัดย่อ และ ABSTRACT	16 [CT]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหาบทคัดย่อ และ ABSTRACT	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font
คำสำคัญ และ Keywords	16 [LJ]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหาคำสำคัญ	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font
หัวข้อหลักต่างๆ ได้แก่ ความสำคัญของปัญหา โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ / Item	16 [LJ]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหา / Article	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font
เอกสารอ้างอิง/ References	16 [CT]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหาเอกสารอ้างอิง	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font

หมายเหตุ : CT = Centre Text (กึ่งกลาง), LJ = Left Justified (ชิดซ้าย),
LRJ = Left & Right Justified (กระจายแบบไทย)

การกำหนดรูปแบบบทความวิจัย สำหรับตีพิมพ์ ให้ผู้ส่งปฏิบัติ ดังนี้

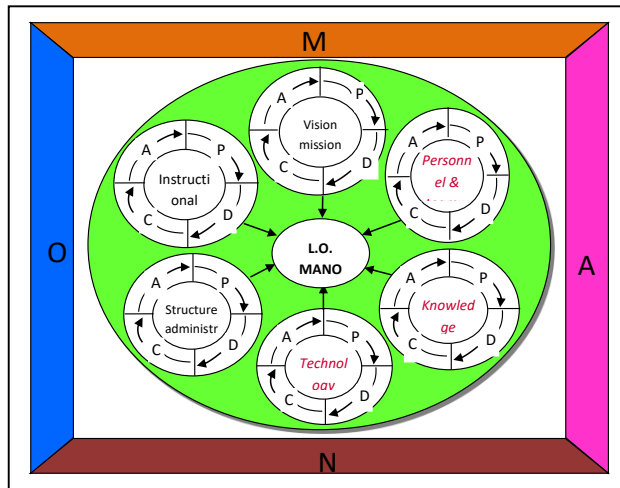
1. ตั้งระยะขอบบน 3.81 เซนติเมตร (1.5 นิ้ว) ตั้งระยะขอบล่าง 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)
2. ตั้งระยะขอบด้านซ้าย 3.81 เซนติเมตร (1.5 นิ้ว) ตั้งระยะขอบด้านขวา 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)
3. แบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18, 16 และ 14 (ตามที่กำหนดในแบบฟอร์ม)

คำแนะนำผู้เขียน

1. **ชื่อเรื่อง** ไม่ยาวเกินไป แต่ครอบคลุมสาระทั้งเรื่อง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
ชื่อเรื่องภาษาไทย ขนาด 18 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ ขนาด 18 ตัวหนาและตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
2. **ชื่อผู้แต่ง** ชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ตัวธรรมดา โดยพิมพ์ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง (ชื่อผู้แต่งไม่ใส่ตำแหน่งทางวิชาการ ยศ ตำแหน่ง ทหาร สถานภาพทางการศึกษา หรือคำนำหน้าชื่อหรือท้ายชื่อ)
3. **สถานที่ทำงานและ Email** หน่วยงานของผู้แต่งทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ตัวธรรมดา โดยพิมพ์ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อผู้แต่งให้ใส่ตัวเลขยก (1) กำกับท้ายนามสกุลผู้แต่ง และด้านหน้าหน่วยงานหรือต้นสังกัด และ Email ที่สามารถติดต่อได้ ขนาด 14 ตัวธรรมดา โดยพิมพ์ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้สถานที่ทำงาน
4. **บทคัดย่อ และ Abstract** เป็นการสรุปสาระสำคัญของเรื่อง กรณีบทความวิจัยภาษาไทย ให้เขียนบทคัดย่อภาษาไทย แล้วตามด้วยบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) และกรณีบทความวิจัยภาษาอังกฤษ ให้เขียนบทคัดย่อภาษาอังกฤษแล้วตามด้วยบทคัดย่อภาษาไทย ทั้งนี้ บทคัดย่อ ควรมีความยาวไม่เกิน 10 บรรทัดหรือความยาวระหว่าง 200 ถึง 250 คำ
บทคัดย่อภาษาไทย หัวข้อบทคัดย่อขนาด 16 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ เนื้อหาบทคัดย่อขนาด 16 ตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน (กระจายแบบไทย)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ หัวข้อบทคัดย่อขนาด 16 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ เนื้อหาบทคัดย่อขนาด 16 ตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน (กระจายแบบไทย)
5. **คำสำคัญ** คำสำคัญต่อท้ายบทคัดย่อ และ Keywords ต่อท้าย Abstract ควรมีไม่เกิน 5 คำ
คำสำคัญภาษาไทย หัวข้อคำสำคัญขนาด 16 ตัวหนา จัดชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้บทคัดย่อภาษาไทย เนื้อหาขนาด 16 ตัวธรรมดา เว้นระหว่างคำด้วยเคาะ 1 ครั้ง
คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keywords) หัวข้อคำสำคัญขนาด 16 ตัวหนา จัดชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้บทคัดย่อภาษาอังกฤษ เนื้อหาขนาด 16 ตัวธรรมดา เว้นระหว่างคำด้วย Comma (,)
6. **เนื้อหา** ให้จัดพิมพ์ 1 คอลัมน์ เนื้อหาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ตัวธรรมดา บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย และจัดพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน (กระจายแบบไทย)
หัวข้อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษขนาด 16 ตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย หัวข้อย่อย ขนาด 16 ตัวหนา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่ง ให้ Tab 0.75 เซนติเมตร จากอักษรตัวแรกของหัวข้อเรื่อง
7. **การจัดรูปภาพ** ต้องพิมพ์รูปภาพให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้รูปภาพให้บอกชื่อของรูปภาพและบอกแหล่งที่มาของรูปภาพด้วย
รูปภาพควรมีรายละเอียดเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เว้นบรรทัดเหนือรูปภาพ 1 บรรทัด และเว้นใต้คำบรรยายรูปภาพ 1 บรรทัด ชื่อภาพให้จัดวางไว้ชิดริมซ้าย โดยวางไว้ใต้ภาพ ภาษาไทยใช้คำว่า ภาพที่ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Figure ตามด้วยหมายเลขภาพ ห่างจากคำว่าภาพที่ 1 ตัวอักษร ใช้ลักษณะตัวเลขเป็นตัวหนา และเว้น 1 ตัวอักษร ตามด้วยชื่อภาพควรระบุที่มาของภาพ (ถ้ามี) โดย

ระบุคำว่า ที่มา ให้ตรงกับคำว่าภาพที่ ด้วยรูปแบบอักษรปกติ ตามด้วยเครื่องหมาย (:) แล้วเว้น 1 ตัวอักษรตามด้วยแหล่งอ้างอิง

ตัวอย่าง รูปแบบภาพ

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก (L.O. MANO Model)

ที่มา: Pedler, Burguynne and Boydell (1988)

8. การจัดรูปแบบตาราง ตารางทุกตารางจะต้องมีหมายเลขและคำบรรยายกำกับเหนือตารางให้เว้นบรรทัดเหนือชื่อตาราง 1 บรรทัด และเว้นใต้ตาราง/หมายเหตุตาราง หรือ ที่มา 1 บรรทัด ชื่อตารางภาษาไทยใช้คำว่า ตารางที่ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Table ตามด้วยหมายเลขตารางห่างจากคำว่าตารางที่ 1 ตัวอักษร ใช้ลักษณะตัวเลขเป็นตัวหนา และเว้น 1 ตัวอักษร ตามด้วยชื่อตารางโดยจัดรูปแบบชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

ตัวอย่าง รูปแบบตาราง

ตารางที่ 1 ผลความพึงพอใจของนักศึกษาคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันรัชต์ภาคย์ที่มีต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองวิชาความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์

ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.09	0.73	มาก
ด้านจุดประสงค์	4.06	0.64	มาก
ด้านเนื้อหา	3.92	0.77	มาก
ด้านสื่อ	4.07	0.73	มาก
ด้านการวัดประเมินผล	4.31	0.64	มาก
ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้	4.60	.56	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.11	.70	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษา มีความพึงพอใจต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่พัฒนาขึ้น โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$)

9. การจัดรูปแบบสมการ ต้องพิมพ์ให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ

ตัวอย่าง รูปแบบสมการ

$$x^2+7x+10 = 0$$

10. เอกสารอ้างอิง หัวข้อเอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษ (References) ขนาด 16 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ รายการอ้างอิงขนาด 16 ตัวธรรมดา ตำแหน่งชื่อผู้แต่งชิดขอบซ้าย การอ้างภาพหรือตารางขอให้ใส่ที่มา เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น) และอ้างอิงเป็นแบบแทรกปนในเนื้อหา (In-Text Citation) และการเขียนเอกสารอ้างอิงขอให้เขียนตามรูปแบบของวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (รูปแบบ APA) โดยเขียนเป็นภาษาอังกฤษ ในกรณีที่ใช้อ้างอิงภาษาไทย ให้แปลเป็นอักษรโรมันตัวอ่านภาษาไทย แล้วจึงแปลเป็นภาษาอังกฤษ

รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิง

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีความพยายามที่จะพัฒนาคุณภาพวารสารเพื่อผลักดันวารสารเข้าสู่ฐานข้อมูล ACI ซึ่งเป็นฐานข้อมูลระดับอาเซียน ดังนั้น กองบรรณาธิการวารสารฯ จึงกำหนดรูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิงให้เขียนตามแบบ APA (American Psychological Association) หากรายการอ้างอิงเป็นของคนไทยในเอกสารอ้างอิงจะต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ และยึดหลักการถอดอักษรไทยเป็นโรมัน ดังนี้

1. รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิงให้เขียนตามแบบ APA (American Psychological Association)
2. รายการอ้างอิงเป็นของคนไทยในเอกสารอ้างอิงจะต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ โดยจัดเรียงคู่กัน คือ เรียงบรรณานุกรมภาษาอังกฤษที่แปลขึ้นก่อน และตามด้วยบรรณานุกรมภาษาไทย และให้เรียงลำดับโดยยึดตัวอักษรภาษาอังกฤษก่อน-หลัง
3. ชื่อเรื่อง (Title) จะต้องทำให้เป็น Thai Romanization (การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน) และต้องเป็นภาษาอังกฤษในวงเล็บเหลี่ยม [...]
4. การทำการ Romanization นั้นจะยึดตามหลักสากลโดยใช้เกณฑ์ของ Library of congress สามารถศึกษารายละเอียดได้ที่ website : <https://www.loc.gov/catdir/cpso/roman.html>
5. สำหรับการเขียน Thai Romanization แนะนำให้ใช้โปรแกรมแปลงสาส์น ที่พัฒนาโดย NECTEC <http://164.115.23.167/plangsarn/index.php>

การอ้างอิงในเนื้อหา

การอ้างอิงในเนื้อหาทุกการอ้างอิงที่ปรากฏในเนื้อหาจะต้องมีในส่วนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ และห้ามใส่เอกสารอ้างอิงโดยปราศจากการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ และให้ใช้การอ้างอิงตามระบบอ้างอิงแบบนาม-ปี โดยมีรายละเอียดการอ้างอิงดังนี้

การอ้างอิงในเนื้อหา

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา ให้ใส่ชื่อสกุลผู้แต่งและปีที่พิมพ์เป็น ค.ศ. (กรณีผู้แต่งเป็นคนไทยระบุเฉพาะนามสกุลเป็นภาษาอังกฤษ และปรับปี พ.ศ. ที่พิมพ์เป็น ค.ศ. ทั้งนี้ หากไม่ปรากฏว่าผู้แต่งคนดังกล่าวเคยเขียนชื่อสกุลเป็นภาษาอังกฤษมาก่อน อนุโลมให้ใช้หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียงตามประกาศราชบัณฑิตยสถานได้) เช่น

ผู้แต่งเป็นคนไทย

กาญจนา แก้วเทพ (2547)	พิมพ์เป็น	Kaewthep (2004) หรือ (Kaewthep, 2004) หรือ กาญจนา แก้วเทพ (Kaewthep, 2011)
-----------------------	-----------	--

ผู้แต่งชาวต่างชาติ

A.A. Berger	พิมพ์เป็น	Berger (2011) หรือ (Berger, 2011)
-------------	-----------	--------------------------------------

รายการอ้างอิงที่ปรากฏแทรกอยู่ในเนื้อหาจะต้องนำไปเรียงตามลำดับตัวอักษรนามสกุลของผู้แต่ง พร้อมใส่รายละเอียดของรายการอ้างอิงในเอกสารอ้างอิง (References) ให้ถูกต้องตามหลักการเขียนเอกสารอ้างอิงของวารสาร ในทำนองเดียวกันรายการอ้างอิงที่อยู่ในส่วนเอกสารอ้างอิงจะต้องมีการอ้างอิงไว้ในเนื้อหา ซึ่งข้อมูลทั้ง 2 แห่งนี้จะต้องมีนามสกุลของผู้แต่ง และปีที่พิมพ์ต้องตรงกันและจำนวนรายการต้องตรงกัน

1. รายการอ้างอิงมีผู้แต่งคนเดียว ระบุนามสกุลของผู้แต่งตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์
ผู้แต่งเป็นคนไทย

Kaewthep (2004) พบว่า... หรือ ... (Kaewthep, 2004)

ผู้แต่งชาวต่างชาติ

Berger (2011) กล่าวว่า ... หรือ ... (Berger, 2011)

2. รายการอ้างอิงมีผู้แต่ง 2 คน ระบุนามสกุลของผู้แต่งตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์
ผู้แต่งเป็นคนไทย

Kaewthep & Bunchua (2004) พบว่า... หรือ ... (Kaewthep & Bunchua, 2004)

ผู้แต่งชาวต่างชาติ

Berger & Vygotsky (2011) กล่าวว่า ... หรือ ... (Berger & Vygotsky, 2011)

3. รายการอ้างอิงมีผู้แต่ง 3-5 คน ระบุนามสกุลของผู้แต่งทุกคนตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์
สำหรับการกล่าวถึงครั้งต่อมาให้ระบุนามสกุลของผู้แต่งคนแรก ตามด้วยคำว่า “et al.” และปี ค.ศ. ที่พิมพ์
กล่าวถึงครั้งแรก Holmberg, Orbuch, & Veroff (2004) กล่าวว่า ...
... (Holmberg, Orbuch, & Veroff, 2004)

กล่าวถึงครั้งต่อมา Holmberg et al. (2004) กล่าวว่า ...หรือ... (Holmberg et al., 2004)

4. รายการอ้างอิงมีผู้แต่ง 6 คน ขึ้นไป

ระบุนามสกุลของผู้แต่งคนแรก ตามด้วยคำว่า “และคณะ” เมื่อชื่ออยู่ในข้อความ หรือตามด้วยคำว่า “et al.” เมื่ออยู่ในวงเล็บ และตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์

(Paul et al., 1999) หรือ Paul et al. (1999) เสนอว่า ...

5. รายการอ้างอิงมีผู้แต่งเป็นสถาบันหรือหน่วยงาน

... (Australian Research Council, 1996)

กรณีสถาบันหรือหน่วยงานมีอักษรย่อแทนหน่วยงาน ในการอ้างอิงในเนื้อหาครั้งแรกให้ใส่วงเล็บชื่อย่อ

หน่วยงานตามด้วยปีที่พิมพ์ การอ้างอิงครั้งต่อมาให้ใช้อักษรย่อตามด้วยปีที่พิมพ์

กล่าวถึงครั้งแรก ชื่อเต็มของหน่วยงาน ตามด้วยวงเล็บชื่อย่อ และปี ค.ศ. ที่พิมพ์

... (Australian Institute of Health and Welfare [AIHW], 2005)

กล่าวถึงครั้งต่อมา ชื่อย่อ และปี ค.ศ. ที่พิมพ์ ... (AIHW, 2005)

6. รายการอ้างอิงมีไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

ให้ใช้คำว่า นิรนาม หรือ Anonymous แทนชื่อผู้แต่ง
(Anonymous, 1999)

7. รายการอ้างอิงมีไม่ปรากฏเมืองที่พิมพ์หรือสำนักพิมพ์หรือปีที่พิมพ์

การระบุผู้แต่งให้เป็นไปตามข้อ 1 -5 สำหรับส่วนที่ไม่ปรากฏให้แทนด้วยคำดังต่อไปนี้
รายการอ้างอิงของไทยและของต่างชาติ

ไม่ปรากฏเมืองที่พิมพ์ (no place of publication)	ใช้ “n.p.”
ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์ (no place of publisher)	ใช้ “n.p.”
ไม่ปีที่พิมพ์ (no date)	ใช้ “n.d.”

Miller (n.d.) พบว่า ... หรือ ... (Miller, n.d.)

8. การอ้างอิงรายการทุติยภูมิหรือการอ้างอิงสองทอด (Secondary Source)

ระบุนามสกุลของผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์เอกสารต้นฉบับ (cited in นามสกุล, ปีที่พิมพ์ของผู้แต่ง
ทุติยภูมิ)

Campbell and Stanley (1969 cited in Gay, 1992) พบว่า ...
(Campbell and Stanley, 1969 cited in Gay, 1992)

9. การอ้างอิงเอกสารมากกว่าหนึ่งรายการในวงเล็บเดียวกัน

ระบุรายการอ้างอิงทุกรายการในวงเล็บ ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร โดยคั่นด้วยเครื่องหมาย
อัฒภาค “;” ไม่ต้องเว้นหน้าเครื่องหมายนี้ แต่ให้มีหนึ่งเว้น 1 ตัวอักษรวรรคหลังเครื่องหมาย
(Kartner, 1973; Kartner & Russel, 1975)

- กรณีอ้างอิงผู้แต่งมีทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ ให้เขียนผู้แต่งที่เป็นคนไทยก่อนและเรียงตาม
ตัวอักษร ตามด้วยผู้แต่งที่เป็นชาวต่างชาติเรียงตามตัวอักษร

(Bunchua, 2004; Holmberg, Orbuch, & Veroff, 2004; Sartre, 1962; Vygotsky, 1978)

- กรณีอ้างอิงแหล่งที่มามากกว่า 1 ชิ้นของผู้แต่งคนเดียวกันในข้อความเดียวกัน ให้ระบุผู้แต่ง
โดยเรียงตามปีที่พิมพ์จากอดีตถึงปัจจุบัน ให้ระบุผู้แต่งและปีที่พิมพ์สำหรับแหล่งที่มาที่ตีพิมพ์ก่อน
ส่วนแหล่งที่มาถัดไปให้ระบุเพียงแค่ปีที่พิมพ์ คั่นระหว่างแหล่งที่มาด้วยเครื่องหมาย (;) (ผู้แต่ง,/ปีที่
พิมพ์ก่อน;/ปีที่พิมพ์ถัดมา)

(Wiratchai, 1999; 2002)

10. เอกสารอ้างอิงมากกว่าหนึ่งชื่อเรื่อง โดยผู้แต่งคนเดียวกันและพิมพ์ปีเดียวกัน

ระบุนามสกุลของผู้แต่งและปี ค.ศ. ที่พิมพ์ตามด้วยอักษร a, b, c ตามที่เรียงไว้ใน
บรรณานุกรม

Jackson (2009a) ข้อความต่อมา Jackson (2009b) หรือ (Jackson, 2009a, 2009b)

รูปแบบบรรณานุกรม/เอกสารอ้างอิง

หนังสือ (Book)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง./ครั้งที่พิมพ์./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์. Author,/A./ (Year)./Title of book./ Place:/Publisher.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title [Translated Title]. Place: Publisher.
ผู้แต่ง 1 คน	Vygotsky, L. (1978). Mind in society: The developmental of higher psychological process. Cambridge, MA: Harvard University Press. Srisa-ard, B. (2002). kānwīchāi būāngton [Basic research]. 7 th ed. Bangkok: Suweeriyasan.
ผู้แต่ง 3-5 คน	Holmberg, D., Orbuch, T., & Veroff, J. (2004). Thrice-told tales: Married couples tell their stories. Mahwah, NJ: Erlbaum.
	Srisa-ard, B., Saleewong, D., & Kaewthep, K. (2002). kānwīchāi būāngton [Basic research]. 7 th ed. Bangkok: Suweeriyasan.
ผู้แต่ง 6 คนขึ้นไป	Jackson, M. H., et al. (1991). Environmental Health Rrference Book. Oeford: Butterworth-Heineman.
	Srisa-ard, B. et al. (2002). kānwīchāi būāngton [Basic research]. 7 th ed. Bangkok: Suweeriyasan.
หนังสือที่ผู้แต่งเป็น หน่วยงาน	ชื่อหน่วยงาน./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
	Bank of Thailand. (1992). 50 Years of the Bank of Thailand 1942-1992. Bangkok: Amarin.
	Office of the Education Council. (2009). ‘ēkkasān prakōp kānsōk chut wichākān phatthana khwāmpen khru wichāchīp sarup kāndamnoēn ngān kao pī khōng kanpatirū kānsuksā (Phō.Sō. 2542 - 2551) [Operational summary report of 9 years by education reform (B.E. 1999-2008)]. 4 th ed. Bangkok: V.T.C communication.

หนังสือแปล Book-Translated	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ./(อักษรย่อของชื่อต้น และชื่อสกุลเต็ม, ผู้แปลหรือ Trans.)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
	Sartre, J.-P. (1962). Imagination: A psychological critique (F. Williams, Trans.). Ann Arbor, MI: University of Michigan Press.
	Wongwanich, S. (2007). kānpramcēnphon kān rianrū nāēo mai [New assessment of learning]. (P. Sinlarat, Trans.) Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
หนังสือที่มีบรรณาธิการ ผู้เรียบเรียง ผู้รวบรวม	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(Ed.)/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
	Kasdorf, W. E. (Ed.). (2003). The Columbia guide to digital publishing . New York: Columbia University Press.
	Sinlarat, P. (Ed.). (2010b). CCPR krōp khit mai thāngkān suksā [CCPR new educational framework for implementing]. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
บทหนึ่งในหนังสือที่มี บรรณาธิการ Chapter in A Book	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทในหนังสือ./In/ชื่อบรรณาธิการ/(Ed.)/ชื่อหนังสือ/(pp./เลขหน้า)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์. Author. (Year). Romanized Title of chapter [Translated Title of chapter]. In Editor (Ed.), Romanized Title of book [Translated Title of book] (Page). Place: Publisher.
	Haybron, D. M. (2008). Philosophy and the science of subjective well-being. In M. Eid & R. J. Larsen (Ed.), The science of subjective well-being (pp. 17-43). New York: Guildford Press.
	Chatuthai, N. (2006). ‘Odōno kap ‘utsāhakam watthanatham: Kōranī suksā phlēng samainiyom [Adorno and cultural industry: The case study of popular music]. In T. Senakham (Ed.), Līeo nā lāe lang watthanatham pōp [The review of popular music] (pp. 81-126). Bangkok: OS Printing House.

วารสาร (Journal Article)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีของวารสาร(ฉบับที่)/เลขหน้า.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of article [Translated Title of article]. Title of Journal. volume(issue), page-numbers.
	Apulu, I., Latham, A., & Moreton, R. (2011). Factors affecting the effective utilization and adoption of sophisticated ICT solutions: Case studies of SMEs in Lagos, Nigeria. Journal of Systems and Information Technology. 13(2), 25-143.
	Siriphantana, C. & Uamcharoen, S. (2016). k̄nphatthanā p̄okr̄æm̄ doī chai chumchon pen thān nai k̄n r̄ianrū khati chon wittayā radap ‘udomsuksā [The development of community - based programe on thai folklore in higher education]. Silpakorn Educational Research Journal. 8(1), 228-238.
บทความในวารสารที่ได้จากอินเทอร์เน็ต	
รูปแบบ General Format	ชื่อ/นามสกุล./ปี./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีของวารสาร(ฉบับที่)/เลขหน้า./สืบค้นจาก Retrieved from /ชื่อเว็บไซต์ URL.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of article [Translated Title of article]. Title of Journal. volume(issue), page-numbers. Retrieved from URL.
	Apulu, I., Latham, A., & Moreton, R. (2011). Factors affecting the effective utilization and adoption of sophisticated ICT solutions: Case studies of SMEs in Lagos, Nigeria. Journal of Systems and Information Technology. 13(2), 25-143. Retrieved from http://www.in.architextruez.net
	Siriphantana, C. & Uamcharoen, S. (2016). k̄nphatthanā p̄okr̄æm̄ doī chai chumchon pen thān nai k̄n r̄ianrū khati chon wittayā radap ‘udomsuksā [The development of community - based programe on thai folklore in higher education]. Silpakorn Educational Research Journal. 8(1), 228-238. Retrieved from http://www.in.architextruez.net

บทความในหนังสือพิมพ์	
รูปแบบ General Format	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปี,/เดือน/วันที่)/ชื่อบทความ/ ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year, Month Date). Romanized Title of article [Translated Title of article]. Title of Newspaper. page-numbers.
	Nagourney, E. (2003, October 28). Impatience, at your own risk. The New York Times . F6.
	Vanijaka, V. (2010, March 28). chai chana leknoḵ samrap khon sūā dæṅg [A small victory for the red shirts]. Bangkok Post . p. A1.
วิทยานิพนธ์ (Doctoral Dissertations and Master's Theses)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อวิทยานิพนธ์หรือ ดุษฎีนิพนธ์./Master's thesis หรือ Doctoral dissertation./สถาบันการศึกษา.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of dissertation [Translated Title of dissertation]. Doctoral dissertation or Master's thesis. University.
	Ross, D. F. (1990). Unconscious transference and mistaken identity: When a 7 witness misidentifies a familiar but innocent person from a lineup . Doctoral dissertation. Cornell University.
	Rojsangrat, P. (2016). k̄anphatthana rūpbæp k̄ansōḵ dōi chai k̄an khit choṅg 'ōḵ bæp pen than phūā sāṅgsan phonngā nathī prakot 'attalak Thai samrap nisit naksuksā radap parinya bandit [Development of an instructional model using design thinking to create thai products identity for undergraduate students]. Doctoral dissertation. Chulalongkorn University.

เอกสารประชุมวิชาการ (Conference paper as part of a book in proceedings)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./ (ปี)/ชื่อบทความ./ใน/ชื่องาน ประชุม./ (หน้า)/สถานที่พิมพ์:/หน่วยงานที่จัด.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of paper [Translated Title of paper]. Romanized Title of conference [Translated Title of conference] (Pages). Place: publisher.
	Muelbauer, J. (2007, September). Housing, credit, and consumer expenditure. In Housing and consumer behavior . (pp. 1-10). Kansas City, WY: Federal Reserve Bank of Kansas City.
	Chamniandamrongkarn, S., & Sumritdejkhajon, K. (2015). Samatchā sukḥaphāp hæng chāt : khā (mai) khluān samkhan kwā khā khun [National health assembly:One (not) important than moving up]. In Ngān prachum wichākān rūāng padirūp rabop sukḥaphāp læ chīwit padirūp chitsamnuk prachāthipatai nai 'ōkāḥ kao pīsamnakngān Khana Kammakān sukḥaphāp hæng chāt [A meeting of the enlightenment and health system reforms in a nine-year of The National Health Commission office] (pp. 245-313). Nonthaburi: The National Health Commission Office.
สื่อโสตทัศน ประเภท วิดิทัศน์ เทป ซีดี-รอม แผ่นดิสก์	
รูปแบบ General Format	ผู้แต่งหรือผู้ผลิตหรือผู้บรรยายหรือผู้ขับร้อง (ถ้ามี)/ (ปีที่ผลิต)/ชื่อ เรื่อง//[ประเภทของวัสดุ]/สถานที่ผลิต:/ผู้ผลิต. ชื่อผู้จัดทำ./ (ปีที่ผลิต)/ชื่อเรื่อง./[ระบุลักษณะของสื่อ]/สถานที่ผลิต:/ หน่วยงานที่เผยแพร่.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title [Translated Title]. [CD or Cassette Recording or DVD or Computer File]. Place: publisher.
	Costa, P. T., Jr. (Speaker). (1988). Personality, continuity, and changes of adult life (Cassette Recording No. 207-433-88A-B). Washington, DC: American Psychological Association.

	Lang, K. D. (2008). Shadow and the frame. On Watershed [CD]. New York, NY: Nonesuch Records.
	Tourism Authority of Thailand. (2015). kānthōngthīeo chœng Niwet̄ [Eco-tourism]. [CD]. Bangkok: Tourism Authority of Thailand.
อินเทอร์เน็ต : เว็บไซต์ (Website)	
รูปแบบ General Format	ผู้แต่ง./ (ปี)./ชื่อบทความ./สืบค้นจาก Retrieved from /URL ของเว็บไซต์
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title [Translated Title]. Retrieved from URL
	Thakur, N. (2003). The Architextrual Knowledge Systems. Retrieved from http://www.in.architexttruez.net
	Bluemoon. (2010). bæp̄ mai khui kap klum phūan daingā yok wā doēm [New group chat with new friends more easily than ever]. Retrieved from http://faceblog.in.th/2010/10/facebook-group-people/
การสัมภาษณ์ (Interview)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล./ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้นของผู้ให้สัมภาษณ์./ (ปีที่ให้สัมภาษณ์, เดือน/วันที่)./Interview/by/ชื่อผู้สัมภาษณ์ [Tape recording]./หน่วยงาน:/สถานที่พิมพ์.
	Cartwright, J. (1996, November 8). Interview by P. Chotsawad [Tape recording]. Magic Lamp Company, New York: Nonesuch Records.

บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทรยศนะและข้อคิดเห็นในบทความวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มิใช่เป็นทรยศนะและความคิดของผู้จัดทำจึงมิใช่ความรับผิดชอบของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ การคัดลอกแต่ให้อ้างอิงแหล่งที่มา

รูปแบบการเขียนผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษา

(ขนาด 18 TH Sarabun PSK

ชื่อเรื่อง ภาษาไทย

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อเรื่อง ภาษาอังกฤษ

เว้น 1 บรรทัด

ตัวอักษร ขนาด 14 (กึ่งกลาง)

ชื่อ – สกุนักศึกษาภาษาไทย¹ ชื่อ-สกุลอาจารย์ที่ปรึกษาหลักภาษาไทย² และชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วมภาษาไทย³
ชื่อ – สกุนักศึกษาภาษาอังกฤษ¹, ชื่อ-สกุลอาจารย์ที่ปรึกษาหลักภาษาอังกฤษ², and ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วมภาษาอังกฤษ³

เว้น 1 บรรทัด

ตัวอักษร ขนาด 14 (กึ่งกลาง)

¹ หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....จังหวัด.....
² หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....จังหวัด.....
³ หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....จังหวัด.....
¹ หลักสูตรภาษาอังกฤษ.....สาขาวิชาภาษาอังกฤษ.....ชื่อสถาบันภาษาอังกฤษ.....จังหวัดภาษาอังกฤษ.....
² หลักสูตรภาษาอังกฤษ.....สาขาวิชาภาษาอังกฤษ.....ชื่อสถาบันภาษาอังกฤษ.....จังหวัดภาษาอังกฤษ.....
³ หลักสูตรภาษาอังกฤษ.....สาขาวิชาภาษาอังกฤษ.....ชื่อสถาบันภาษาอังกฤษ.....จังหวัดภาษาอังกฤษ.....

Email :

เว้น 1 บรรทัด

เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

คำสำคัญ

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

ABSTRACT

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

Keywords

0.6 นิ้ว

ความสำคัญของปัญหา

0.6 นิ้ว

(ขนาด 16 เซ็ม TH Sarabun PSK)

เว้น 1 บรรทัด

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

0.6 นิ้ว

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เซ็ม)

เว้น 1 บรรทัด

วัตถุประสงค์การวิจัย

0.6 นิ้ว

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เซ็ม)

เว้น 1 บรรทัด

วิธีดำเนินการวิจัย

0.6 นิ้ว

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK)

เว้น 1 บรรทัด

ผลการวิจัย

0.6 นิ้ว

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เซ็ม)

เว้น 1 บรรทัด

อภิปรายผล

0.6 นิ้ว

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เซ็ม)

เว้น 1 บรรทัด

ข้อเสนอแนะ

0.6 นิ้ว

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เซ็ม)

เว้น 1 บรรทัด

References

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK)

.....(ขนาดตัวอักษร 16).....

0.6 นิ้ว

จริยธรรมในการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ตนรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความสำคัญ ความใหม่ ความถูกต้องของระเบียบวิธีวิจัย ความน่าเชื่อถือ และความชัดเจนของบทความ ตลอดจนความสอดคล้องกับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ
2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ
3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น จะต้องหยุดกระบวนการประเมินและติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ
4. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนบทความ และผู้ประเมินบทความ
5. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง
6. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียน ซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ
7. บรรณาธิการไม่ควรเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจในการตอบรับบทความที่ถูกปฏิเสธการตีพิมพ์ไปแล้ว ยกเว้นมีปัญหาร้ายแรงเกิดขึ้นในระหว่างการส่งบทความเพื่อรับการพิจารณา
8. บรรณาธิการควรจัดพิมพ์คำแนะนำแก่ผู้เขียนบทความ ผู้ประเมินบทความ และควรปรับปรุงคำแนะนำให้ทันสมัยอยู่เสมอ
9. บรรณาธิการควรทำให้เกิดความมั่นใจว่ารายละเอียดทุกส่วนในบทความที่มีการตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นไปตามหลักจริยธรรมที่ได้รับการยอมรับ

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องรับรองว่าบทความไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น
2. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่น
3. ผู้เขียนบทความจะต้องปรับแก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสาร

4. ผู้เขียนบทความที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย
5. ผู้เขียนบทความจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น)
6. ผู้เขียนจะตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่นำเอกสารที่ไม่ได้อ้างอิงในเนื้อหาไปใส่ไว้ในรายการเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม
7. ผู้เขียนบทความจะต้องปรับแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
8. ผู้เขียนบทความจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
9. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
2. ผู้ประเมินบทความต้องตรวจสอบก่อนว่าตนเองมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับบทความที่ประเมินหรือไม่ หากพบว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น ๆ
3. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขาวิชานั้น ๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงาน หรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญ ๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ
4. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง
5. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

